

SEKLERNAS KAMP

MELLAN LJUS OCH MÖRKER

BILDER FRÅN
DEN KRISTNA TIDSÅLDERN OCH DESS
DRAMATISKA SLUTSKEDE

En förutsägelse om världens öde
Martyrernas tro
Medeltidens mörka natt
Trognas ljusbärare
Reformationens morgonstjärna

[Förord](#)

[Inledning](#)

FÖRSTA KAPITLET

ANDRA KAPITLET

TREDJE KAPITLET

FJARDE KAPITLET

FEMTE KAPITLET

SJÄTTE KAPITLET

SJUNDE KAPITLET

ÅTTONDE KAPITLET

NIONDE KAPITLET

TIONDE KAPITLET

ELFTE KAPITLET

TOLFTE KAPITLET

TRETTONDE KAPITLET

FJORTONDE KAPITLET

FEMTONDE KAPITLET

SEXTONDE KAPITLET

SJUTTONDE KAPITLET

ADERTONDE KAPITLET

ADERTONDE KAPITLET

NITTONDE KAPITLET

TJUGONDE KAPITLET

TJUGOFÖRSTA KAPITLET

TJUGONADRA KAPITLET

[En förutsägelse om världens öde](#)

[Martyrernas tro](#)

[Medeltidens mörka natt](#)

[Trognas ljusbärare](#)

[Reformationens morgonstjärna](#)

[Två hjältar möta döden](#)

[Vid skiljevägen](#)

[En kämpe för sanningen](#)

[Reformationens framgång](#)

[Ljuset tändes i Schweiz](#)

[Furstarnas protest](#)

[Reformationen i Frankrike](#)

[Nederländerna och Skandinavien skakas av reformationen](#)

[Sanningen segrar i Storbritannien](#)

[Whitefield och bröderna Wesley](#)

[Pilgrimsfäderna söka frihet](#)

[Tecken på morgonens inbrott](#)

[En stor religiös väckelse](#)

[En stor religiös väckelse](#)

[En betydelsefull profetia](#)

[Fölljden av att förkasta sanningen](#)

[Midnattsropet och missräkningen](#)

TJUGOTREDJE KAPITLET_
TJUGOTREDJE KAPITLET_
TJUGOFEMTE KAPITLET_
TJUGOSJÄTTE KAPITLET_
TJUGOSJUNDE KAPITLET_
TJUGOÅTTONDE KAPITLET_
TJUGONIONDE KAPITLET_
TRETTIONDE KAPITLET_
TRETTIOFÖRSTA KAPITLET_
TRETTIOANDRA KAPITLET_
TRETTIOTREDJE KAPITLET_
TRETTIOFJÄRDE KAPITLET_
TRETTIOFEMTE KAPITLET_
TRETTIOSJÄTTE KAPITLET_
TRETTIOSJUNDE KAPITLET_
TRETTIOÅTTONDE KAPITLET_
TRETTIONIONDE KAPITLET_
FYRTIONDE KAPITLET_

[Guds tempel](#)
[Jesus Kristus, vår Försvarare](#)
[Amerika i profetian](#)
[Reformationens vidare utveckling](#)
[En domscen i himmelen](#)
[Varför få synd och lidande finnas till?](#)
[Människans värsta fiende](#)
[Vad säger Bibeln om änglarna ?](#)
[Själafiendens snaror](#)
[Odödlighetens mysterium](#)
[Spiritismen](#)
[Samvetsfriheten hotad](#)
[En oundviklig kraftmätning mellan sanning och villfarelse](#)
[Vårt säkra värn](#)
[Guds sista budskap](#)
[Nödens tid](#)
[Guds folks befrielse](#)
[En värld i ruiner](#)
[Striden ändad det förlorade återvunnet](#)

Förord

Föreliggande arbete har inte till ändamål att upplysa om att det finns synd, lidande och nöd i världen. Envar av oss känner alltför väl dessa olyckliga förhållanden.

Det har heller inte till uppgift att förtälja oss, att en oförsonlig strid pågår mellan ljus och mörker eller att det föreligger ett starkt motsatsförhållande mellan synd och rättfärdighet, mellan rätt och orätt, mellan liv och död. Vi äro alla medvetna därom, och vi veta att vi äro med och spela vår roll i striden.

Men icke förty hysa vi stundom en längtan att få veta något mer om denna stora strid. Hur uppstod den? Eller :har den alltid pågått? Vilka förhållanden är det som tillsammans ge upphov åt denna företeelse, så invecklad till sin natur, så fruktansvärd i sina verkningar? I vilket förhållande står jag själv därtill? Vilket ansvar vilar på mig? Utan något åtgörande från min sida befinner jag mig här i världen. Betyder detta lycka eller olycka för mig?

Vilka stora principer rör sig striden om? Hur länge skall den vara och vilken utgång skall den få? Skall vår jord, som en del vetenskapsmän påstå, en gång bli inhöljd i en sollös natt, där köld och mörker härska till evig tid? Eller kunna vi äga hopp om en lycklig framtid, upplyst av strålarna från livets ljus och värmd av Guds eviga kärlek?

Frågeställningen kan komma oss än närmare. Kommer striden i mitt eget hjärta, striden mellan den tilltagande själviskheten och den bortdöende kärleken att avgöras till seger för det goda och avgöras för evigt? Vad säger Bibeln? Vilket svar har Gud att ge som kan bli evighetsavgörande för envar?

Sådana frågor tränga sig inpå oss från alla sidor. De stiga upp ur vårt eget hjärtas djup. De pocka på ett bestämt svar.

Förvisso skall den Gud, som väckt en längtan :hos oss efter något högre, en åstundan efter sanningen, inte undanhålla oss all behövlig kunskap, ty »Herren, Herren gör alls intet utan att hava uppenbarat sitt råd för sina tjänare profeterna».

Denna boks syfte är, käre läsare, att hjälpa bekymrade själar att få en rätt lösning på dessa problem. Den är skriven av en som »smakat och sett att Herren är god» och som lärt: i umgängelse med honom och under studier av hans ,ord, att Herren uppenbarar sina hemligheter för dem som frukta honom och att han kungör för dem sitt förbund.

För att vi bättre må kunna förstå vilka grundsatser det rör sig om i denna så övermåttan betydelsefulla kamp, som gäller ingen-ting mindre än livet för allt skapat, ställas vi i detta verk ansikte mot ansikte med några av de viktigaste lärdomar, som de två sista årtusendena kunnat skänka oss.

Boken börjar med att skildra det ödestunga slag som drabbade Jerusalem, Guds utvalda stad, efter att den hade förkastat Hjälden från Golgata, som hade kommit för att bringa frälsning. Därefter följer den händelserna ned genom historiens mäktiga lopp: förföljelsen mot Guds folk under de första århundradena av den kristna tidsåldern; det stora avfall som efterhand inträffade i församlingen; den mäktiga reformationsrörelse i vilken några av de stora grundsatser, som den långa kampen mellan ljus och mörker har rört sig om, drogos fram i ljuset; Bibelns återupplivande och upphöjelse samt dess välgörande inflytande till upplysning och frälsning; den religiösa väckelsen i senare tider; öppnandet av Gudsordets strålande ljuskälla, varifrån flödar en rikedom av vishet, som sätter den uppriktige sanningssökaren i stånd att möta och tillbakaslå själafiendens förföriska angrepp allt detta avhandlas och belyses på ett klart och lättfattligt sätt.

Den nu pågående striden tillika med de viktiga principer den gäller, en strid i vilken ingen kan förbli neutral, skildras med mycken överbevisning och skärpa.

Till sist skildras det godas eviga seger över det onda, då rättvisan nedslagit orättvisan, ljuset uppslukat mörkret, då sorgen bytts i glädje, förtvivlan i hopp, förnedring i upphöjelse, då livet nedkämpat döden och en oändlig, långmodig kärlek besekrat ett hämndlystet hat.

Tidigare upplagor av denna bok ha fört många in på »den goda vägen», och det är vår bön att föreliggande upplaga må bringa än mera frukt för Guds rike.

Utgivarna.

Inledning

Innan synden kom in i världen, kunde Adam och Eva personligen samtala med sin Skapare, men då de genom syndafallet skilde sig från Gud, berövades människosläktet denna förmån. Genom återlösningsplanen bereddes dock en väg, för jordens inbyggare att fortfarande ha förbindelse med himmelen. Gud har meddelat sig med människorna genom sin Ande, och gudomligt ljus har förmedlats åt världen genom de uppenbarelsen han givit sina utvalda tjänare. »Människor, drivna av den helige Ande, talade vad som gavs dem från Gud. » 2 Petr. 1:21 .

Under de första två tusen fem hundra åren av mänsklighetens historia fanns ingen skriven uppenbarelse. De som blivit undervisade av Gud meddelade andra sin kunskap muntligen, på vilket sätt den uppenbarade sanningen sedan fördes vidare från far till son genom följande generationer. Först på Moses' tid började man använda det skrivna ordet. Gudomliga uppenbarelsen blevo upptecknade i en inspirerad bok. Detta verk fortsatte sedan under den långa tidrymden av sexton hundra år — från Moses, som skrev historien om skapelsen och laggivningen, till Johannes, som upptecknade evangeliets mest sublima sanningar.

Bibeln hänvisar till Gud som sin författare. Likväl är Bibeln skriven av människor, och de olika böckernas särpräglade skrivsätt vittnar om de olika författarnas karaktär. De uppenbarade sanningarna äro alla ingivna av Gud (z Tim. 3 : z 6), likväl äro de uttryckta i mänskligt språk. Den Oändlige har genom sin helige Ande upplyst sina tjänares sinnen och hjärtan. Han har talat till dem genom drömmar, syner, symboler och sinnebilder, och de som sålunda blevo delgivna den uppenbarade sanningen ha framställt den på mänskligt språk.

Då Bibelns böcker äro skrivna under skilda tider och av män, som förete stora olikheter, då det gäller rang och livskall såväl som intellektuell och andlig begåvning, visa dessa böcker stor olikhet i framställningssätt och en rik omväxling i fråga om ämnesval. De olika författarna ha använt olika uttryckssätt, och samma sanning framställes ofta mera intrycksfullt av en del än av andra.

Emedan sanningen framställes av olika personer, avhandlas den på olika sätt. *En* författare har fått ett djupare intryck av *en* sida av saken, och han betonar de sidor som överensstämma med hans erfarenheter eller hans förmåga att iakttaga och värdesätta, medan en annan framhåller en annan sida av saken. Under den helige Andes ledning framställa sålunda båda vad som gjort det djupaste intrycket på deras eget sinne. Sålunda framhållles sanningen på olika sätt, men en fullkomlig harmoni råder mellan dem alla. Och de sanningar som sålunda uppenbaras förenas till en fullkomlig helhet, som motsvarar människans behov i livets alla förhållanden och växlande erfarenheter.

Det har behagat Gud att genom mänskliga redskap meddela världen sin sanning. Han har själv genom sin helige Ande gjort dessa redskap dugliga att utföra detta verk. Han ingav dem vad de skulle säga .och

vad de skulle skriva. Sanningens skatt anförtroddes åt jordiska lerkärl, men den är icke desto mindre från himmelen. Vittnesbördet meddelades på människornas ofullkomliga språk, men det är likväl Guds vittnesbörd, och Guds lydiga, tillitsfulla barn se däri härligheten av en gudomlig kraft, full av nåd och sanning.

Vår Frälsare lovade, att Anden skulle komma och han skulle förklara Ordet för Guds tjänare samt tydliggöra det och visa, hur dess lärdomar skulle tillämpas. Och då Bibeln tillkommit genom Andens ingivelse, så kan Andens undervisning omöjligt strida mot Ordets lära.

Anden blev ej given och kan ej heller någonsin givas för att ersätta det skrivna Ordet, ty Skriften säger uttryckligen, att det skrivna gudsordet är den måttstock, enligt vilken all lära och erfarenhet skall prövas. Aposteln Johannes säger: »Tron icke var och en ande, utan pröven andarna, huruvida de äro av Gud; ty många falska profeter hava gått ut i världen.» i Joh. q.: r . Och Jesaja förklarar: »Till lagen och vittnesbördet! Om de ej tala i överensstämmelse med detta ord, är det emedan intet ljus är i dem.» Jes. 8: z z, eng. övers.

I harmoni med Guds ord skulle den helige Ande fortsätta sitt verk under hela evangelii hushållning. Under den tidrymd, då Gamla och Nya testamentet blevo givna, fortsatte den helige Ande att alltjämt meddela särskilda personer ljus från ovan, förutom de uppenbarelser som förekomma i den heliga Skrift.

Jesus lovade sina lärjungar: »Hjälparen, den helige Ande, som Fadern skall sända i mitt namn, han skall lära, eder allt och påminna eder om allt vad jag sagt eder.» »Men när han kommer, som är sanningens ande, då skall han leda eder fram till hela sanningen; . . . och han skall förkunna för eder vad komma skall.» Joh. I4:26; i 6: z 3 . Skriften lär tydligt att dessa löften tillhöra Kristi församling under alla tider och att de alls inte äro inskränkta endast till apostlarnas dagar. Frälsaren giver sina efterföljare denna försäkran: »Och se, jag är med eder alla dagar intill tidens ände.» Och Paulus förklarar att Andens gåvor och uppenbarelser gåvos till församlingen till att »göra de heliga skickliga till att utföra sitt tjänarvärv, att uppbygga Kristi kropp, till dess vi allasammans komma fram till enheten i tron och i kunskapen om Guds Son, till manlig mognad, och så bliva fullvuxna, intill Kristi fullhet». Ef. 4:I2, 13.

Genom profeten Joel har Herren lovat en särskild utgjutelse av sin Ande i omedelbar förbindelse med Herrens stora dag. Joel 2:28. Denna profetia blev delvis uppfylld genom Andens utgjutelse på pingstdagen, men den skall bli fullständigt uppfylld genom den gudomliga nådens uppenbarelse, som skall åtfölja evangelii avslutande verk.

Den långa striden mellan ljus och mörker har genom den helige Andes upplysning blivit framställd för den som skrivit dessa sidor. Gång efter annan har jag fått nåd att se utvecklingen av den stora striden mellan Kristus, som är livets Furste, vår frälsnings upphovsman, och Satan, som är det ondas furste, syndens upphovsman, den förste överträdaren av Guds heliga lag. Den fiendskap Satan hyser mot Kristus har han även riktat mot Kristi efterföljare. I hela den förflutna tidens historia kunna vi spåra samma hat mot Guds lags principer, samma bedrägliga förfaringssätt, varigenom villfarelsen framställes som sanning, mänskliga lagar sättas i stället för Guds lag och människor förledas till att dyrka det

skapade i stället för Skaparen.

Allteftersom Guds Ande för min själ uppenbarat Ordets stora sanningar samt händelser i det förflutna och framtiden, har han bjudit mig att för andra kungöra vad som sålunda blivit uppenbarat att framställa denna strids historia i det förflutna och i synnerhet framställa den så, att den skulle sprida ljus över den nära förestående striden. Med detta i sikte har jag sökt på ett sådant sätt samla och ordna händelserna i Guds folks historia, att man skulle kunna se utvecklingen av de stora sanningar, som under olika skeden blivit givna för att sätta världen på prov — sanningar som uppväckt Satans vrede och en förvärldsligad kyrkas fiendskap, men som bevarats av de vittnen som »icke så älskade sitt liv, att de drogo sig undan döden».

I dessa skildringar kunna vi se en förutsägelse av den strid som förestår oss. När vi betrakta denna kamp i Guds ords ljus och under den helige Andes ledning, kunna vi se den ondes bedrägliga anslag avslöjade samt de faror, vilka alla måste undfly som vilja befinnas ostraffliga inför Herren vid hans återkomst.

Avsikten med detta arbete är inte så mycket att framställa nya sanningar angående den stora striden i det förflutna som att framhålla fakta och grundsatser, som ha inflytande på kommande händelser. Men alla dessa företeelser i det förflutna få en ny betydelse, då de betraktas som ett led i kampen mellan ljusets och mörkrets makter. Genom dem kastas även ljus över framtiden och över deras väg, vilka liksom reformatörerna fordom skola kallas att vittna om Guds ord och Jesu vittnesbörd och därigenom utsättas för faran att förlora alla jordiska ägodelar och förmåner.

Syftet med detta arbete är att framställa den stora striden mellan sanning och villfarelse, att uppenbara Satans snaror och de medel, genom vilka man med framgång kan motstå honom, vidare att ge ett tillfredsställande svar på den stora frågan om det ondas och det godas inbördes förhållande, att kasta sådant ljus över syndens upprinnelse och slutliga utplånande, att Guds rättvisa och barmhärtighet mot hans skapade varelser fullkomligt uppenbaras samt att visa hans lags heliga och oföränderliga beskaffenhet. Författarinnans innerliga bön är att detta arbete må bli ett medel att befria många själar från mörkrets makt och ge dem del »iden arvslott som de heliga hava i ljuset», till hans ära, som har älskat oss och utgivit sig själv för oss.

E. G. W.

FÖRSTA KAPITLET

En förutsägelse om världens öde

O att du i dag hade insett, också du, vad din frid tillhör! Men nu är det fördolt för dina ögon. Ty den tid skall komma över dig, då dina fiender skola omgiva dig med belägringsvall och innesluta dig och tränga dig på alla sidor. Och de skola slå ned dig till jorden, tillika med dina barn, som äro i dig, och skola icke lämna kvar i dig sten på sten, därför att du icke aktade på den tid, då du var sökt.» Luk. 19:42-44.

Från Oljebergets topp skådade Jesus ut över Jerusalem. Vacker och fridfull var den syn som mötte hans blickar. Det stundade till påsk, och från alla länder församlade sig Jakobs efterkommande för att fira den stora nationella högtiden. Mitt ibland trädgårdar, vinplanteringar och grönskande sluttningar, beströdda med pilgrimernas tält, höjde sig de terrassformiga kullarna, de ståtliga palatsen och de massiva fästningsverken, som utmärkte Israels huvudstad. Det var som om Sions dotter i sin stolthet ville säga: »Jag tronar som en drottning . . . och aldrig skall jag veta av någon sorg» - nu lika älsklig och lika viss om Herrens ynnest, som då den kungliga skalden århundraden förut sjöng: »Skönt höjer det sig, hela jordens fröjd, berget Sion . . . den store Konungens stad.» Ps. 48:3 .

Man hade fri utsikt över de praktfulla tempelbyggnaderna. Den sjunkande solens strålar upplyste templets snövita marmormurar och återspeglades av den förgyllda porten och av gyllene torn och tinnar. Så låg staden där - den stad, som kallades »skönhetens fullhet», den judiska nationens stolthet. Vilken israelit kunde betrakta denna syn utan en känsla av glädje och stolthet?

Men det var helt andra tankar som upptogo Jesu sinne. »Då han nu kom närmare och fick se staden, begynte han gråta över den. » Luk. 19:41. Mitt under triumftågets allmänna jubel, medan man svängde sina palmkvistar, medan glada hosiannarop genljödo från höjderna och tusende röster utropade honom till konung, överväldigades världens Frälsare plötsligen av en hemlighetsfull sorg. Han, Guds Son, Israels Utlovade, vars makt hade besekrat döden och kallat dess fångar från graven, han fällde tårar. Inte på grund av någon vanlig bedrövelse utan till följd av en stark, obetvinglig själsångest.

Mer än ett årtusendes historia om Guds särskilda ynnest och beskyddande omsorg gentemot det utvalda folket: låg för Jesu blick. Gud hade gynnat Jerusalem mer än någon annan plats på jorden, han hade »utvalt Sion», han hade velat ha det till »sin boning ». Ps. 132: 13. Där hade heliga profeter under århundraden förkunnat sina varningsbudskap. Där hade Herren uppenbarat sin närvaro i härlighetens sky över nådastolen. Hade Israel som nation hållit fast vid troheten mot Herren, så skulle Jerusalem ha stått till evig tid, utvalt av Herren. Jer. 17:21 -25. Men detta gynnade folks historia var ett vittnesbörd om avfall och uppror. De hade motstått Guds nåd, missbrukat sina förmåner och förspillt sina tillfällen.

Med ömmare kärlek än en fader kan hysa till sin son, skickade Herren »sina budskap till dem titt och

ofta . . . ty han ömkade sig över sitt folk och sin boning». 2 Krön. 36:15; 2 Mos. 34:6. Då varningar, föreställningar och tillrättavisningar ingenting kunde uträtta, sände han dem himmelens bästa gåva. Ja, han utgjöt alla himmelens välsignelser med denna gåva. Guds egen Son sändes till den obotfärdiga staden - sändes med en sista vädjan.

I tre år hade härlighetens Herre gått in och ut bland sitt folk. Han »vandrade omkring och gjorde gott och botade alla som voro under djävulens våld». Han läkte dem som hade ett förkrossat hjärta, försatte de fångna i frihet, gav de blinda syn, fick de halta att gå och de döva att höra, han renade de spetälska, uppväckte de döda och förkunnade evangelium för de fattiga.

Fastän de lönade honom med ont för gott och med hat för kärlek (Ps. 109:5), fullföljde han ståndaktigt sin mission. Aldrig stötte han ifrån sig dem som sökte hans hjälp. Nådens böljor som slogos tillbaka av dessa hårda hjärtan, strömmade ut över dem igen i en ännu större fullhet av utsäglig, medlidsam kärlek.

Men Israel hade vänt sig bort från sin bästa vän och ende hjälpare. Hans kärleksfulla uppmaningar blevo föraktade, hans råd försmådda, hans varningar förlöjlade.

Nådens och hoppets dag närmade sig hastigt sitt slut. Guds vredesbägare var nästan full. De svarta olycksmoln som genom århundradens avfall och uppror hade samlat sig över dem, voro färdiga att uttömma sig över ett skuldbelastat folk. Och den som allena kunde frälsa dem från det hotande ödet hade de föraktat, hånat, förkastat, och snart skulle de korsfästa honom. När Kristus blev upphängd på Golgata kors, skulle Israels tid som ett av Gud gynnat och välsignat folk vara förbi. Förlusten av blott en enda själ är en olycka, som på intet sätt kan uppvägas av alla världens skatter. Men när Kristus betraktade Jerusalem, upprullades för honom en hel stads, ett helt folks undergång, den stads, det folks, som Gud en gång utvalt till att vara hans särskilda egendom.

Då han skådade framåt i tiden, såg han förbundets folk skingrat i alla länder »såsom vrak på en ödslig strand». I den timliga vedergällning, som snart skulle drabba Jerusalems inbyggare, såg han endast de första dropparna av den vredesskål, som de i yttersta domen skulle komma att tömma ända till botten. Gudom-ligt medlidande och innerlig kärlek togo sig uttryck i dessa ord: »Jerusalem, Jerusalem, du som dräper profeterna och stenar dem som äro sända till dig! Huru ofta har jag icke velat församla dina barn, likasom hönan församlar sina kycklingar under sina vingar! Men I haven icke velat.» Matt. 23:37. Går du förlorad, bär du ensam skulden.

Kristus såg i Jerusalem en symbol av världen, som är förhärdad i otro och uppror och som hastar framåt för att möta Guds vedergällande straffdomar. Ett fallet släktes nöd tyngde hans själ och framtvingade detta bittra klagorop från hans läppar. I människosläktets elände, tårar och blod såg han ett utslag av syndens verk. Hans hjärta fylldes av utsäglig medkänsla för de olyckliga och lidande på jorden. Han kände en brinnande längtan att hjälpa dem alla. Men icke en gång *hans* hand fick hämma det mänskliga lidandets flod; endast några få ville uppsöka sin ende hjälpare. Han var villig att utgiva sin själ i döden för att bereda dem frälsning; men endast få ville komma till honom för att få liv.

Himmelens Majestät i tårar! Den evige Gudens Son bedrövad i anden, nedtyngd av själsångest! Det var en syn som fyllde hela himmelen med förundran. Denna scen visar oss hur övermåttan syndig synden är. Den visar vilken svår uppgift det är även för Allmakten att frälsa den skyldige från följderna av den gudomliga lagens överträdelse. Då Jesus skådade framåt till det sista släktet, såg han världen insnärjd i ett bedrägeri, liknande det som förorsakade Jerusalems förstörelse. Judafolkets stora synd var, att de förkastade Kristus. Kristenhetens stora synd skulle bli förkastelsen av Guds lag, som är grundvalen för hans regering i himmelen och på jorden. Herrens befallningar skulle bli aktade för intet. Miljoner som befunno sig i syndens fjättrar, i Satans trældom, hemfallna åt den andra döden, skulle vägra att lyssna till sanningens ord på sin besökelses dag. Sällsamma förtrollning! Förskräckliga blindhet!

Två dagar före påsk, då Jesus för sista gången lämnade templet efter att ha bestraffat de judiska rådsherrarnas hyckleri, går han med sina lärjungar åter ut till Oljeberget och sätter sig ned med dem på den gräsbevuxna sluttningen med utsikt över staden. Än en gång betraktar han dess murar, dess torn och dess palats. Än en gång låter han sina blickar vila på templet i dess bländande prakt -ett skönhetens diadem, som kröner det heliga berget.

Kristi förutsägelse om templets förstörelse hade fyllt lärjungarna med förvåning och fruktan, och de önskade få närmare förklaring över hans ord. I över fyrtio års tid hade man satt in rikedom, arbete och arkitektonisk konst på att förhöja dess glans. Herodes den Store hade ödslat både romersk förmögenhet och judiska skatter därpå, och även världsrikets kejsare hade riktat det med sina gåvor. Massiva block av vit marmor av nästan fabelaktig storlek, för ändamålet ditforslade från Rom, utgjorde en del av byggnadsmaterialet. Dessa hade nu lärjungarna gjort Mästaren uppmärksam på, sägande: »Mästare, se hurudana stenar och hurudana byggnader! »

Jesus svarade med dessa högtidliga och överraskande ord: »Sannerligen säger jag eder: Här skall icke lämnas sten på sten, allt skall bliva nedbrutet.»

För de uppmärksamma lärjungarna omtalade Jesus de straffdomar, som skulle drabba det avfallna Israel, och isynnerhet den vedergällning som rättmätligen skulle komma över dem, därför att de förkastade och korsfäste Messias. Omisskännliga tecken skulle föregå den förskräckliga uppgörelsen. Denna fruktade stund skulle komma hastigt och oförmodat.

Under Herodes' regering hade Jerusalem inte endast blivit i hög grad förskönat, det hade även genom uppförandet av torn, murar och fästningsverk i anslutning till lägets naturliga säkerhet gjorts till synes ointagligt. Om någon vid denna tidpunkt hade framkommit med en ofentlig förutsägelse om dess ödeläggelse, skulle han liksom Noa på sin tid betraktats som en förryckt olycksprofet. Kristus hade emellertid sagt: »Himmel och jord skola förgås, men mina ord skola aldrig förgås.» Matt. 24:3 S . Guds vrede hade upptänts mot Jerusalem på grund av dess synder, och dess hårdnackade otro gjorde domen viss.

Straffdomarna fördröjda.

Efter att Jesus själv hade uttalat domen över Jerusalem, dröjde Herren närmare fyrtio år med att sända sina straffdomar över staden och folket. Förunderlig var Guds långmodighet mot dem som hade förkastat hans evangelium och dräpt hans Son. Liknelsen om det ofrukbara trädet var en framställning av Guds handlingssätt mot judafolket. Befallningen hade utgått: »Hugg bort det. Varför skall det därjämte få utsuga jorden?» Luk. 13:7. Men i sin barmhärtighet sparade Herren det ännu en liten tid. Det fanns ännu många bland judafolket som icke kände Kristi karaktär och verk. Och barnen hade ej haft de tillfällen eller fått det ljus som deras föräldrar stött ifrån sig. Genom apostlarnas och deras medarbetares förkunnelse skulle Gud låta ljuset skina för dem. De skulle få tillfälle att se, hur profetian blivit uppfylld icke blott genom Kristi födelse och levnad, utan även genom hans död och uppståndelse. Barnen blevo ej förkastade för föräldrarnas synder; men då de, med sin vetskap om det ljus föräldrarna hade fått, också förkastade det ytterligare ljus de själva erhö, blevo de delaktiga i föräldrarnas synder och fyllde sitt syndamått.

Förutsägelser uppfyllda.

Allt vad Kristus hade förutsagt om Jerusalem.s ödeläggelse fick en bokstavlig uppfyllelse. Judarna fingo besanna hans ord: »Med det mått, som I mäten med, skall ock mätas åt eder.» Matt. 7:2.

Tecken och under visade sig, varslande olycka och dom. Vid midnattstid sken ett onaturligt ljus över templet och altaret. Vid solnedgången såg man i molnen bilder av stridsvagnar och krigare som ordnade sig till strid. Präster som hade nattjänst i helgedomen förskräcktes av mystiska ljud. Jorden darrade, och man hörde en mängd röster som ropade: »Låtom oss draga bort härifrån!» Den östra porten, som var så tung att tjugo män knappast kunde svänga den, och som stängdes med väldiga bommar, fästade djupt i den massiva stenläggningen, blev mitt i nattsens öppnad av osynliga händer.[1](#)

Inte en enda kristen omkom vid Jerusalems ödeläggelse. Kristus hade varnat sina lärjungar, och alla som trodde hans ord aktade på det utlovade tecknet. »När I fån se Jerusalem omringas av krigshärrar», sade Jesus, » då skolen I veta att dess ödeläggelse är nära. Då må de som äro i Judeen fly till bergen, och de som äro inne i staden må draga ut därifrån.» Luk. 21 :20, 21.

Efter att romarna under Cestius hade omringat; staden, upphävde de oväntat belägringen, då allt syntes ligga gynnsamt till för omedelbart angrepp. Invånarna som hade uppgivit hoppet om framgångsrikt motstånd voro just färdiga att giva sig, då den romerske härföraren utan någon som helst vetbar orsak drog sina stridskrafter tillbaka. Men i sin nådiga försyn ledde. Gud händelsernas gång till det bästa för

sitt eget folk. De väntande kristna hade fått det tecken som var. lovat, och nu hade alla som ville tillfälle att lyda Frälsarens varning. Ofördröjligen flydde de till en plats, där de voro i säkerhet - till staden Pella i Perea på andra sidan Jordan.

Fasansfulla voro de olyckor som övergingo Jerusalem, då Titus återupptog belägringen. Staden blev innesluten vid påsken, då miljontals judar voro församlade innanför dess murar. Deras proviantförråd, som kunde ha avhjälpt invånarnas behov i många år om det blivit väl tillvarataget, hade tidigare blivit förstört till följd av de stridande parternas avund och hämndlystnad. Därför måste de nu uthärda en hungersnöds alla fasor. Tusenden omkommo genom hunger och pest.

De romerska härförarna sökte skrämja judarna och sålunda få dem att underkasta sig. De fångar som gjorde motstånd piskades, marterades och korsfästes utanför stadens murar. Dagligen blevo hundratals personer dödade på detta sätt, och dessa gräsligheter fortsatte till dess att ett så stort antal kors blivit resta längs Josafats dal och på Golgata, att man knappast kunde röra sig mellan dem. På detta fasansfulla sätt förverkligades det domsord judarna över sig själva uttalade inför Pilatus' domstol: »Hans blod komme över oss och över våra barn. »Matt. 27:25.

Titus skulle gärna ha gjort slut på det förfärliga tillståndet och sålunda skonat Jerusalem från att dricka vredesskålen i botten. Han intogs av fasa, då han såg hopar av döda kroppar ligga där i dalen. Överväldigad skådade han från Oljebergets topp det praktfulla templet och gav order, att icke en sten däri skulle röras.

Men hans befallning blev icke åttlydd. Efter att han dragit sig tillbaka till sitt tält på aftonen, företog judarna ert utfall från templet och anföllo soldaterna därutanför. Under denna strid kastade en av soldaterna en brinnande fackla in genom öppningen i porten, och inom kort stodo de cederbeklädda kamrarna omkring det heliga huset i lågor.

»Titus såg att det var omöjligt att undertrycka soldaternas raseri. Med sina officerare inträdde han och besåg det inre av den heliga byggnaden. Prakten uppfyllde dem med förvåning. Då lågorna ännu icke trängt fram till det heliga, gjorde han ett sista försök att rädda det. Han sprang fram och befallde soldaterna ånyo att hejda eldens framfart. Hövitsmannen Liberalis försökte med sin ämbetsstav bringa dem till lydnad. Men även aktningen för kejsarsonen måste vika för den häftiga förbittringen mot judarna, för stridens våldsamma upphetsning och för den outsläckliga åtrån efter byte. Soldaterna sågo hur allting omkring dem strålade av guld, vilket spred en bländande glans i eldslågornas vilda ljus. De trodde att omätliga skatter voro hopade. i helgedomen. En soldat kastade oförmärkt en tänd fackla mellan dörrhakarna, och i ett ögonblick stod hela huset i lågor. Röken och elden tvang officerarna att dra sig tillbaka, och den ståtliga byggnaden överlämnades åt sitt öde.

Efter att templet var förstört, föll snart hela staden i romarnas händer. Både staden och templet blevo nedrivna till grunden, och den plats där helgedomen hade stått, blev > upplöjd till en åker». Jer. 26: z 8. Under belägringen och blodbadet som följde omkommo över en miljon av befolkningen. De kvarblivna bortfördes som fångar, såldes som slavar, släpades till Rom för att öka glansen av segerherrens

triumftåg, kastades för vilda djur i amfiteatrarna eller kringspredos som hemlösa vandrare överallt på jorden.

Frälsarens förutsägelser om straffdomarna över Jerusalem kommer att få en ny uppfyllelse, av vilken dessa endast utgjorde en svag skugga. I det öde som övergick den utvalda staden, kunna vi skåda straffet över en värld, som förtrampat Guds lag och tillbakavisat hans barmhärtighet. Dyster är historien om de mänskliga lidanden som världen bevittnat under årtusenden av brott och missgärningar. Hjärtat erfar smärta vid blott, tanken därpå. Förkastelsen av Herrens myndighet har bringat förfärliga följder. Men den bild profeten ger av framtiden är ännu dystrare. Historien om det förflutna -- den långa listan av uppror, strider, omvälvningar, »stridslarm» och »manteln som sölades i blod» (Jes. 9: S) -- vad är detta i jämförelse med fasorna på den dag, då Guds hämmande Ande tages bort från de ogudaktiga och inte längre hindrar utbrottet av mänskliga lidelser och satanisk vrede! Då skall världen såsom aldrig förr få bevittna resultatet av Satans herravälde.

Men den dagen, liksom det skedde vid Jerusalems ödeläggelse, skall Guds folk bli frälst, »var och en som är upptecknad till liv». Jes. 4: 3.

1 Milman: »History of the Jews»>, bok 13

ANDRA KAPITLET

Martyrernas tro

När Jesus för sina lärjungar uppenbarade Jerusalems öde och händelserna i förbindelse med hans återkomst, förutsade han även sitt folks erfarenheter under tiden från hans himmelfärd till den dag, då han skall komma i makt och härlighet för att förlossa dem.

Frälsaren såg de trångmål som den apostoliska församlingen snart skulle bli utsatt för. Och i det han lät sina blickar tränga längre in i framtiden, såg han de häftiga, ödeläggande stormar som skulle rasa mot hans efterföljare under århundraden av mörker och förföljelse. I några få korta men övermåttan betydelsefulla ord förutsade han den lott som världens härskare skulle tilldela Guds församling. Matt. 24:9, 21, 22. Kristi efterföljare skulle komma att gå samma förödmjukelsens, smälekens och lidandets stig som deras Herre hade gått. Samma fiendskap som världens Frälsare blev föremål för, skulle komma alla dem till del som trodde på hans namn.

Den kristna församlingens tidigaste erfarenheter bekräftade uppfyllelsen av Frälsarens ord. Jordens och avgrundens makter församlade sig mot Kristus genom att förfölja hans efterföljare. Hedendomen insåg att om evangelium vann seger, skulle det innebära att dess tempel och altaren dömdes till förstöring, och därför samlade den sina krafter för att tillintetgöra kristendomen. Förföljelsens eld blev tänd. De kristna berövades sin egendom och jagades från sina hem. De uthärdade »mången lidandets kamp». De »fingo lida begabberi och gisselslag, därtill ock bojor och fängelse». Hebr. 10: 3 2;11:3 6--3 8. Stora skaror beseglade sitt vittnesbörd med sitt blod. Ädlingar och slavar, rika och fattiga, lärda och olärda dräptes utan skonsamhet.

Dessa förföljelser, som begynte under kejsar Nero ungefär vid den tid då Paulus led martyrdöden, fortsatte med större eller mindre häftighet under århundraden. De kristna blevo falskeligen anklagade för de ruskigaste förbrytelser och beskyllda för att vara orsaken till stora olyckor - hungersnöd, farsoter och jordbävningar. När de blevo föremål för folkets hat och misstankar, stodo angivarna färdiga att för vinnings skull förråda de oskyldiga. De blevo dömda som uppviglare mot staten, som religionens fiender och som en pest för samhället. Stora skaror kastades för vilda djur eller brändes levande i amfiteatrarna. En del korsfästes, andra insveptes i vilda djurs skinn och kastades in på arenan för att sönderrivas av hundar. Deras avrättning var ofta den förnämsta underhållningen vid offentliga fester. Stora människomassor samlades för att njuta av detta skådespel och hälsade offrens dödskamp med skratt och bifallsrop.

Varhelst Kristi efterföljare sökte tillflykt, jagade man dem som vilda djur. De voro »nödställda, misshandlade, plågade, dessa människor, som världen icke var värdig att hysa; de irrade omkring i öknar och bergstrakter och levde i hålor och jordkulor». Hebr. 11:36-38 Tusenden funno en tillflykt i

katakomberna. I dessa underjordiska gömställen begrovo de kristna sina döda, och här funno de också ett hem, när de blevo misstänkta och förklarade fredlösa.

Under de grymmaste förföljelser bevarade dessa. Jesu vittnen sin tro obesmittad., Fastän de voro berövade varje bekvämlighet och avstängda från solens ljus, undslapp dem ingen klagan. Med ord fulla av tålmod och hopp uppmuntrade de varandra till att uthärda betryck och umbäranden. Förlusten av varje jordisk välsignelse kunde ej förmå dem att förneka tron på Kristus.

I likhet med Guds tjänare fordom blevo många »lagda på sträckbänk och ville icke taga emot någon befrielse, i hopp om en så mycket bättre uppståndelse». Från Guds tron hörde de en röst som sade: »Var trogen intill döden, så skall jag giva dig livets krona.» Hebr. i z : 3 S ; Upp. 2: 10.

Den ondes försök att med våld föröda församlingen var fruktlös. Den stora strid i vilken Jesu lärjungar offrade sina liv, upphörde ej då dessa trofasta banerförare föllo på sin post. De segrade i sitt nederlag. Guds tjänare blevo dödade, men Guds verk gick framåt med växande kraft. Evangelium vann allt större utbredning, och dess anhängare växte i antal.

Tusenden blevo kastade i fängelse och dödade, men andra skyndade att ta deras plats. Och dessa som led martyröden för sin tro, beseglades för Kristus och blevo av honom räknade såsom segervinnare. De hade kämpat den goda kampen, och de skulle få härlighetens krona vid Kristi återkomst. De lidanden som de kristna måste utstå, förde dem närmare Frälsaren och närmare varandra. Deras exempel i livet och deras vittnesbörd i döden var en ständig bekräftelse för sanningen. Och där man minst hade väntat det, övergävo Satans undersåtar hans tjänst och ställde sig under Kristi fana.

För att med desto större framgång kunna bekämpa Guds verk planterade Satan sitt baner i den kristna kyrkan. Om han kunde förföra Kristi efterföljare och göra dem misshagliga för Gud, skulle deras styrka, frimodighet och fasthet svikta, och så bleve de ett lätt byte för fienden.

Från förföljelse till upphöjelse.

Den store motståndaren försökte nu att uppnå med list vad han icke förmådde vinna med våld. Förföljelsen upphörde, och i dess ställe sattes nu den timliga medgångens och den världsliga ärans farliga lockelse. Avgudadyrkarna läto förmå sig att antaga en del av den kristna tron, medan de förkastade andra väsentliga sanningar. De bekände sig till Jesus såsom Guds Son och till tron på hans död och uppståndelse; men de hade ingen överbevisning om synd och kände ej något behov av bättring eller hjärteförändring. Sedan de själva gjort vissa medgivanden, föreslogo de att de kristna skulle göra sina eftergifter, så att alla kunde samla sig omkring tron på Kristus.

Här stod församlingen i en fruktansvärd fara. Fängelse, tortyr, eld och svärd voro välsignelser i jämförelse med detta. En del av de kristna stodo fasta och ville icke inlåta sig på någon kompromiss. Andra voro böjda för eftergifter och jämkningar i vissa punkter av sin tro och för gemenskap med dem som delvis antagit kris-tendomen, i det de framhöllo att detta måhända kunde bli ett medel till deras

fullständiga omvändelse. Detta var en ångestens tid för Kristi trogna efterföljare. Under skenkristendomens mantel höll Satan på att lista sig in i församlingen för att fördärva de kristnas tro och leda deras sinnen bort från sanningens ord.

Till sist gick flertalet med på att sänka måttstocken, och en förening ingicks mellan kristendom och hedendom. Fastän avgudadyrkarna bekände sig vara omvända och slöto sig till församlingen, höllo de fortfarande fast vid sitt avguderi: de utbytte blott föremålet för sin gudskyrd mot bilder av Jesus och även av Maria och helgonen. Avguderiets orena surdeg, som sålunda inblandades i församlingen, fortsatte sitt ödeläggande verk. Osunda läromeningar, vidskepliga riter och avgudiska ceremonier införlivades med församlingens tro och gudstjänst. Kristi efterföljares gemenskap med avgudadyrkarna hade till följd, att den kristna religionen fördärvades, och församlingen miste sin renhet och kraft. Dock funnos några som ej läto sig ryckas med av dessa förförelser. De fortforo att visa trohet mot honom som är sanningens ursprung och tillbådo Gud allena.

För dem som ville vara trogna kostade det en förtvivlad kamp att stå orubbliga gentemot de förförelser och vederstyggligheter, som i andlighetens dräkt infördes i kyrkan. Guds ord. blev ej erkänt som rättesnöre för tron. Läran om religionsfrihet stämplades som kätteri, och dess försvarare hatades och landsförvisades.

Sanna och falska kristna gå var sila väg.

Efter en långvarig och hård kamp beslöto de trogna att avbryta all förbindelse med den avfallna kyrkan, om hon fortfarande vägrade att från sig bortrensa lögn och bedrägeri. De insågo att en skilsmässa var absolut nödvändig, om de ville lyda Guds ord. De vågade ej tolerera själsfördärvliga villfarelser och sålunda sätta ett exempel, som skulle bringa deras efterkommandes tro i fara. För att bevara frid och endräkt voro de villiga till varje medgivande, som vore förenligt med troheten mot Gud. Men de kände att även friden skulle bli för dyrköpt, om principerna måste offras.

De första kristna voro i sanning ett särpräglad folk. Deras oförvitliga vandel och orubbliga tro voro en ständig tillrättavisning, som störde syndarens frid. Ehuru få till antalet, utan rikedom, ställning eller höga titlar, voro de likväl en skräck för de ogudaktiga, varhelst deras karaktär och deras lära blevo kända. Därför hatades de av de ogudaktiga, liksom den orättfärdige Kain hatade .Abel. Av samma orsak som Abel dräptes av sin broder, dödades Guds folk av dem som sökte frigöra sig från den helige Andes hämmande band. Det var också av samma skäl som judarna förkastade och korsfäste Frälsaren, hans rena och heliga karaktär var en ständig anklagelse mot deras egenkärlek och sedefördärv. Från Kristi tid intill nu ha hans trofasta lärjungar väckt hat och motstånd hos dem som älska och följa syndens väg.

Evangelium är ett budskap om frid. Kristendomen är ett religionssystem som, om det mottages och efterlevs, utbreder frid, harmoni och lycka överallt på vår jord. Kristi religion förenar i ett innerligt broderskap alla som följa dess undervisning. Jesu mission var att försona människorna med Gud och sålunda även med varandra. Men världen som ett helt behärskas av honom som är Kristi bittraste motståndare. Evangelium framhåller livsprinciper som äro helt och hållet i strid med människornas

vanor och önsknings, och därför sätta de sig upp däremot. De hata den renhet som uppenbarar och fördömer deras synder. Och de kunna förfölja och förgöra dem som framhålla evangeliets rättfärdiga och heliga krav för dem. Det är i denna betydelse - emedan dess upphöjda sanningar åstadkomma hat och strid -- som evangelium kallas ett svärd.

De orättfärdigas framgång.

Den outgrundliga försyn som låter de rättfärdiga lida förföljelse under de ogudaktigas hand, har varit en orsak till mycket bryderi hos många som äro svaga i tron. Några äro färdiga att kasta bort tilliten till Gud, emedan han låter de uslaste bland människor ha framgång, medan de bästa och renaste måste plågas och pinas under deras grymma makt. Huru kan, frågar man, ett väsen som är rättfärdigt och barmhärtigt och som tillika har all makt, tåla sådan orättvisa och sådant förtryck? Detta är oss en alldeles ovidkommande fråga. Gud har givit oss tillräckliga bevis på sin kärlek, och vi böra inte ifrågasätta hans godhet, därför att vi ej förstå hans försyns verksamhetssätt. Frälsaren förutsåg det tvivel som skulle ansätta hans lärjungar i prövningens mörka stunder; han sade till dem: »Kommen ihåg det ord, som jag sade till eder: 'Tjänaren är icke förmer än sin herre.' Hava de förföljt mig, så skola de ock förfölja eder. » Joh. I 5 :20. Jesus led mera för oss, än någon av hans efterföljare kan komma att lida som följd av ogudaktiga människors grymhet. De som måste utstå tortyr och marterdöd, följa blott i Guds älskade Sons fotspår.

»Herren fördröjer icke uppfyllelsen av sitt löfte. » 2 Petr. 3:9. Han varken glömmet eller försummar sina barn. Men han låter de onda lägga sin verkliga karaktär i dagen, för att ingen som vill göra Guds vilja, skall behöva misstaga sig angående den. Därtill kommer också att de rättfärdiga föras in i lidandets eldsugn för att de skola renas, för att deras exempel må övertyga andra om trons och gudsfruktans verkligheter och för att deras rättfärdiga liv må bli en dom över ogudaktighet och otro.

Gud tillåter de onda att ha framgång och att uppenbara sin fiendskap mot honom, för att alla må kunna se hans rättfärdighet och barmhärtighet i det fullständiga fördärv, som skall drabba dem, när de ha fyllt sina synders mått. Hämnens dag närmar sig med hast, då alla som överträtt Guds lag och förtryckt hans folk, skola erhålla en rättfärdig vedergällning, och då varje grym, orättfärdig handling mot Guds trogna barn skall straffas, som om den varit begången mot Kristus själv.

TREDJE KAPITLET

Medeltidens mörka natt

I sitt andra brev till tessalonikerna förutsäger aposteln Paulus, att ett avfall skulle ske i den kristna församlingen. Han skriver att förrän Herrens dag inträffar, »måste avfallet hava skett och 'Laglöshetens människa', fördärvets man, hava trätt fram, veder-sakaren, som upphäver sig över allt vad gud heter och allt som kallas heligt, så att han tager sitt säte i Guds tempel och föregiver sig vara Gud». Vidare upplyser han sina bröder om att »laglös-hetens hemlighet är redan verksam». 2 Tess. 2:3, 4, 7. Redan så tidigt kunde han se att villfarelser smögo sig in i församlingen, vilka skulle bereda väg för påvedömet utveckling.

Så småningom fullföljde laglöshetens hemlighet sitt förföriska, gudsbespottande verk, i början stilla och förstulet, därefter mera öppet, efter hand som det tilltog i styrka och förvillelsen vann herravälde över människornas sinnen. Nästan oförmärkt trängde hedniska bruk in i den kristna församlingen. Benägenheten för kompromisser och för att avvika från den sanna tron hölls en tid tillbaka genom de häftiga förföljelserna från hedendomens sida. Men då dessa upphörde och kristendomen vann insteg i furstliga hov och palats, utbyttes Kristi och hans apostlars enkelhet och ödmjukhet mot hedniska prästers och härskares stolthet och prakt. I stället för Guds befallningar sattes mänskliga teorier och traditioner. Konstantin den Stores så kallade omvändelse i början av fjärde århundradet åstadkom stor glädje. Iförd rättfärdighetens sken trädde världen in i församlingen. Tillsynes besegrad blev hedendomen den segrande. Dess ande behärskade kyrkan. Dess läror, ceremonier och vidskepelser införlivades med deras tro och gudsdyrkan, som bekände sig efterfölja Kristus.

Syndens människa.

Denna överenskommelse mellan hedendom och kristendom resulterade i uppkomsten av 'syndens människa', som enligt profetian skulle sätta sig emot och upphöja sig över Gud.

Djävulen försökte en gång träffa överenskommelse med Kristus. Han kom till Guds Son i frestelsens öken och erbjöd sig att giva honom alla världens riken och deras härlighet, om han blott ville erkänna mörkrets furstes överhöghet. Kristus tillrättavisade den förmätne frestaren och tvang honom att vika bort. Den onde har större framgång, då han framställer samma frestelser för människorna. För att skaffa sig jordisk ära och vinning lät kyrkan förleda sig att söka gunst och stöd hos de mäktige på jorden.

Satan visste väl att den heliga Skrift skulle sätta människorna i stånd att uppdaga hans bedrägeri och stå emot hans makt. Det var genom Ordet som världens Frälsare hade motstått hans anfall. Vid varje angrepp lyfte Kristus den eviga sanningens sköld, sägande: »Det är skrivet.» Varje frestelse tillbakavisade han med Ordets visdom och kraft. För att upprätthålla sitt herravälde över människorna

och stadfästa mänsklig auktoritet miste den onde hålla dem i okunnighet angående Guds ord. Detta upphöjer Gud och anvisar en skröplig människa hennes rätta plats, därför måste dess heliga sanningar fördöljas och undertryckas. Det var detta förfaringssätt Romkyrkan följde. Under århundraden var Bibeln en förbjuden bok. Ylan fick ej läsa den, eller ha den i sitt hem, och karaktärslösa präster och prelater tolkade dess lära till stöd för sina anspråk. Sålunda blev påven nästan överallt erkänd som Guds ställföreträdare på jorden, utrustad med myndighet över kyrka och stat.

Då medlet som avslöjar villfarelsen sålunda var avlägsnat, kunde fienden förverkliga sin avsikt. Profetian :hade sagt att påvemakten skulle »sätta sig i sinnet att förändra heliga tider och lagar». Dan. 7: z 5 . Detta var den inte sen att försöka. För att skaffa de från hedendomen omvända en ersättning för deras avgudadyrkan och sålunda befordra deras skenbara antagande av kristendomen blev bild- och relikdyrkan gradvis införd i den kristna gudstjänsten. Genom ett allmänt kyrkomötes beslut stadfästes till sist detta avguderier.[1](#)

Sabbatens förändring.

Benägenheten att giva efter för hedendomen banade väg för ytterligare åsidosättande av Herrens auktoritet. Satan som verkade genom icke helgade ledare inom kyrkan, tummade också på fjärde budet (sabbatsbudet). Han försökte att avskaffa den gamla sabbaten, den dag Gud hade helgat och välsignat (z Mos. 2:2, 3), och i dess ställe upphöja den festdag, som hedningarna firade såsom »solens ärevördiga dag». Försöket att genomföra denna förändring gjordes i början ej öppet. Under de första århundradena hade alla kristna helighållit den bibliska sabbaten. De nitälskade för Guds ära, och då de trodde att hans lag var oföränderlig, vakade de noga över dess heliga bud. Men med stor list verkade Satan genom sina redskap för att uppnå sin avsikt. För att draga folkets uppmärksamhet till söndagen, blev den gjord till en festdag, till minne av Kristi uppståndelse. Det hölls gudstjänster på den dagen; men den betraktades dock mera som en dag för förströelse, och sabbaten blev fortfarande helighållen.

För att bereda väg för det verk han ämnade utföra, hade Satan förlett judarna att belasta sabbaten med de strängaste påbud, varigenom dess iakttagande blev en börda. Och nu betjänade han sig av det mörker han sålunda omgivit den med, till att göra den föraktlig såsom en »judisk inrättning». Medan de kristna i allmänhet fortforo att fira söndagen som en glädjedag, förleddes de, under påverkan av sitt hat mot judendomen, att förvandla sabbaten till en fastedag, till en dysterhetens och sorgens dag.

I den första delen av fjärde århundradet utfärdade kejsar Konstantin en lag, som gjorde söndagen till en offentlig festdag i det romerska riket.[2](#) Solens dag hedrades av hans hedniska undersåtar och ärades av de kristna. Kejsarens avsikt var att förena hedendomens och kristendomens stridiga intressen. Härtill uppmanades han av kyrkans biskopar, som i sin äregirighet och sin åtrå efter makt insågo, att om kristna och hedningar firade samma dag, skulle det underlätta hedningarnas antagande av kristendomen och sålunda befordra kyrkans makt och härlighet. Men ehuru många gudfruktiga kristna så småningom började tillskriva söndagen en viss grad av helighet, betraktade de alltjämt den verkliga sabbaten såsom Herrens heliga dag och iakttog den i överensstämmelse med det fjärde budet.

Ärkebedragaren hade ännu ej fullbordat sitt verk. Hans mål var att samla den kristna världen under sitt baner och utöva sin makt genom sin ställföreträdare, den stolte påven, vilken föregav sig vara Kristi representant. Genom halvt omvända hedningar, äregiriga prelater och världsliga kyrkomedlemmar nådde han sitt mål. Tid efter annan hölls stora kyrkomöten, till vilka kyrkans dignitärer samlades från alla delar av världen. Nästan vid varje möte blev den av Gud instiftade sabbaten allt mer nedsatt, medan söndagen blev föremål för en motsvarande upphöjelse. På detta sätt blev hedningarnas festdag slutligen ärad som en gudomlig inrättning, medan Bibelns sabbat förklarades vara en lämning från judendomen, och förbannelse uttalades över dem som helighöll den.

» Laglöshetens människa » hade lyckats upphäva, sig »över allt vad gud heter, och allt som kallas heligt». (2 Tess. 2:4). Han hade dristat sig till att förändra det enda bud i Guds lag, som omisskännligen hänvisar hela människosläktet till den sanne och levande Guden. I fjärde budet uppenbaras Gud såsom himmelens och jordens skapare. Därigenom särskiljes han från alla falska gudar. Det var såsom en åminnelse av skapelseverket som den sjunde dagen blev helgad till vilodag för människan. Den var ämnad att alltid påminna människorna om den levande Guden som tillvarons upphov och föremålet för deras vördnad och tillbedjan. Djävulens plan går ut på att avvända människorna från att tro på Gud och visa lydnad mot hans lag. Därför riktar han sina angrepp särskilt mot det bud, som hänvisar till Gud såsom skapare.

I det sjätte århundradet var påvedömet fullt upprättat. Dess huvudsäte grundades i kejsarstaden, vars biskop förklarades för hela kyrkans överhuvud. Hedendomen hade givit rum för påvedömet. »Draken gav vilddjuret sin makt och sin tron och stor myndighet.» Upp. 13:2.3 Nu började de i 260 åren av påvligt förtryck, som Daniels bok och Uppenbarelseboken profeterat om. Dan. 7:2 5; Upp. 13 : 5 --7. De kristna voro tvungna att antingen uppge sin trohet mot Gud och antaga de påvliga ceremonierna i sin gudskyndkan eller försmäktas i mörka fängelsehålor eller lida döden på pinbänken, bålet eller schavotten. Här gick Jesu ord i uppfyllelse: » I skolen bliva förrådade till och med av föräldrar och bröder och fränder och vänner; och somliga av eder skall man döda. Och I skolen bliva hatade av alla, för mitt namns skull. » Luk. 21:16, 17. Förföljelsen rasade mot de trogna med större häftighet än någonsin förr, och världen blev ett enda stort slagfält. I många århundraden fann Kristi församling en tillflyktsort på ensliga och undagömda platser. Profeten säger: »Kvinnan flydde ut i öknen, där hon har en plats sig beredd av Gud, och där hon skall få sitt uppehälle under ett tusen två hundra sextio dagar.» Upp. 1 2:6.

Romkyrkans ernående av makten utmärker begynnelsen till den mörka tidsåldern. Allteftersom hennes makt tilltog, blev mörkret större. Tron överflyttades från Kristus, den sanna grundvalen, till påven i Rom. I stället för att sätta sitt hopp till Guds Son om syndaförlåtelse och evig frälsning började människorna vända sig till påven och till de präster och prelater, som han beklätt med myndighet. De blevo lärda att påven var deras jordiske medlare, att ingen kunde närma sig Gud utan genom honom, och vidare att han stod i Guds ställe och därför måste obetingat åtlydas. En avvikelse från hans påbud var nog för att ådöma överträdaren de strängaste straff både till kropp och själ. Sålunda vändes människornas tankar från Gud till felande människor.

Det var en farlig tid för den kristna församlingen. De trogna banerförarna voro i sanning få. Även om

sanningen alltjämt hade sina vittnen, såg det ibland ut som om villfarelse och övertro skulle alldeles få överhand och den sanna religionen bliva utplånad från jorden. Evangelium förlorades ur sikte, medan de yttre bruken mångfaldigades och folket betungades genom stränga pålagor.

De inte endast lärdes att betrakta påven som sin medlare, utan också att lita på sina egna gärningar som medel till försoning för synder. Långa pilgrimsfärder, botövningar, relikdyrkan, uppfö-randet av kyrkor och altaren, betalning av stora penningssummor till kyrkan - dessa och många liknande handlingar blevo anbe-fallda för att blidka Guds vrede och vinna hans ynnest. Liksom om Gud vore lik en människa, så att han kunde vredgas över små-saker eller tillfredsställas genom gåvor och botövningar!

Mörkret tycktes tilltaga. Bilddyrkan blev allt mera utbredd. Man brände ljus framför bilderna och offrade böner till dem. Då präster och biskopar voro njutningslystna, lättsinniga och fördärvade, kunde man ej vänta annat av folket, än att det skulle sjunka ned i okunnighet och last.

Ett annat steg framåt på den påvliga maktinkräktningens väg blev taget, då påven Gregorius den VII i det elfte århundradet proklamerade romerska kyrkans fullkomlighet. Eli av de satser, han framlade, var att kyrkan aldrig hade tagit fel och enligt Skriften aldrig kunde taga fel. Men påståendet beledsagades ej av några bibliska bevis.

Henrik IV : s bestraffning.

Ett slående exempel som belyser den tyranniska karaktären hos denne ofelbarhetens företrädare, erbjuder hans behandling av den tyske kejsaren Henrik IV. Denne monark hade vågat trotsa påvens myndighet och blev därför bannlyst och avsatt. Förskräckt till följd av avfall och hotelser från hans egna furstar, som eggades till uppror av de påvlige, insåg Henrik nödvändig-heten av att sluta fred med Rom. Ledsagad av sin gemål och en trofast tjänare, företog han färden över Alperna mitt i vintern för att ödmjuka sig för påven. Vid ankomsten till det slott, där Gregorius uppehöll sig, blev han förd till en plats på den yttre gården, och här i den stränga vinterkölden med blottat huvud och nakna fötter och iförd en tarvlig botgörardräkt, måste han avbida påvens tillåtelse till audiens. Inte förrän Henrik IV efter tre dagars botgöring, under fasta och bekännelse, visat ett ånger-fullt sinne, nedlät sig påven till att meddela honom sin förlåtelse. Och även då skedde det på villkor att kejsaren inväntade påvens bifall, innan han åter iförde sig sina insignier eller utövade sin furstliga makt. Uppblåst av denna seger skröt Gregorius med att det var hans plikt att nedslå konungars högmod.

Vilken slående kontrast mellan denne övermodige påves hänsynslösa stolthet och Frälsarens mildhet och ödmjukhet -- hans, som framställer sig såsom den där står och klappar på hjärtats dörr för att få komma in och bringa förlåtelse och frid och som sade till sina lärjungar: »Den som vill vara främst bland eder, han vare den andres dräng.» Matt. 20:27.

Hedniska villfarelser i kyrkan.

Under århundradenas lopp satte villfarelsen mer och mer sin prägel på de lärosatser som utgingo från

Rom. Redan innan påvedömet upprättades hade hedniska filosofers läror väckt uppmärksamhet och utövat sitt inflytande i kyrkan.. Många som bekände sig till kristendomen, hängde ännu fast vid sina hedniska åskådningar och fortsatte icke blott själva att fördjupa sig i dessa, utan anbefalldes dem också åt andra som ett medel att vinna större inflytande bland hedningarna. Allvarliga villfarelser blevo sålunda införlivade med den kristna tron. Bland dessa märker man särskilt läran om människans medfödda odödlighet och medvetna tillvaro efter döden. Denna föreställning lade grunden till den romerska kyrkans lära om helgonens åkallan och tillbedjan av jungfru Maria. På samma grundval vilar också den villfarande läran om evig pina för de obotfärdiga, en lära som införlivades med påvekyrkans trosartiklar.

Härmed var vägen öppen för införandet av en annan hednisk uppfinning, den som romerska kyrkan kallade purgatorium (skärselden) och som användes till att skrämja den lättrogna och vidskepliga mängden. Denna villfarelse stärkte tron på en närvarande pinoort, där deras själar som ej ha förtjänat evig fördömmelse, skola lida straff för sina synder, och varifrån de efter att ha blivit renade få tillträde till himmelen.[4](#)

Ännu en uppfinning var nödvändig för att den romerska kyrkan skulle kunna utnyttja sina anhängares fruktan och lastbarhet. En sådan fann man i läran om avlat. At alla som ville delta i påvens krig för att utvidga hans världsliga herradöme, straffa hans fiender och utrota dem som vågade förneka hans andliga överhöghet, utlovades full förlåtelse för synder - förflutna, närvarande och tillkommande - ävensom befrielse från alla böter och straff man åsamkat sig. Vidare inplantade man hos folket den tron, att de genom att giva penningar till kyrkan kunde befria sig från synd och även friköpa sina avlidna vänners själar, som pinades i skärseldens lågor. [5](#)

Den bibliska instiftelse som benämnes Herrens nattvard; hade blivit undanträngd av det avgudiska mässoffret. Prästerna föregåvo sig kunna förvandla vanligt bröd och vin till Kristi verkliga lekamen och blod.[6](#) De påstodo sig sålunda äga makt att »skapa Gud, alltings Skapare ». Stora skaror som vägrade bekänna sig till denna gudshädande tro, överlämnades åt bålet.

I det trettonde århundradet grundades den avskryvdaste av alla påvedömet inrättningar -- inkquisitionen. Påvedömet hade blivit världens despot. Konungar och kejsare böjde sig för den romerske påvens dekret. Det såg ut som om människornas timliga och eviga öde låge i hans hand. Under århundraden hade kyrkans lärosatser blivit obetingat mottagna vida omkring, dess ceremonier vördnadsfullt iakttagna och dess festdagar allmänt firade. Aldrig sedan den tiden har Romkyrkan ägt en sådan värdighet, glans och makt.

Men »påvedömet middagstid var världens midnatt». [7](#) Den heliga Skrift var nästan okänd inte endast bland folket utan även bland prästerskapet. Sedan Guds lag, rättfärdighetens måttstock, blivit avlägsnad, kunde prästerna utöva en obegränsad makt och ohejdat hänge sig åt lasten. Under århundraden gjorde Europa inga framsteg, då det gällde vetenskaplig forskning och folkupplysning. En moralisk och intellektuell förlamning hade inträtt i kristenheten.

Världens tillstånd under påveväldet utgjorde en fruktansvärd och slående uppfyllelse av profetens ord:

«Det är förbi med mitt folk, därför att det ej får någon kunskap. Men eftersom du har

förkastat kunskap, därför skall ock jag förkasta dig. . . Så skall jag förgäta dina barn.<< <<Ingen sanning och ingen kärlek och ingen Guds kunskap finnes i landet. Man svär och ljuger, man mördar och stjälar och begår äktenskapsbrott; man far fram på våldsverkarens vis, och blodsdåd följer på blodsdåd,<< Hos. q.:6, i, z. Sådana voro följderna av att förkasta Herrens ord.

1 Se Tillägg.

2 Se Tillägg.

3 Se Tillägg.

4 Se Tillägg.

5 Se Tillägg.

6 Cardinal Wiseman's Lectures on "The Real Presence", Lecture 8, sek. 3, par. 26.

7 »History of Protestantism», Wyllis, bok t, kap. 4.

FJARDE KAPITLET

Trogna ljusbärare

I det mörker som vilade över jorden under den långa tid påvemakten hade herravälde, kunde sanningens ljus inte helt och hållet utsläckas. Gud hade alltjämt sina vittnen män och kvinnor som bevarade tron på Kristus såsom den ende medlaren mellan Gud och människor, som ansågo Bibeln vara den enda regeln för tro och vandel och som helighöllo den sanna sabbatsdagen. Huru mycket världen har att tacka dessa människor för, kunna deras efterkommande aldrig fatta.

Guds folks historia i de mörka tidsåldrar som följde, sedan Romkyrkan fått makten, är upptecknad i himmelen. I mänskliga tideböcker finner man blott ringa spår av detta folk när man undantar anklagelser och beskyllningar från deras förföljares sida. Det var Romkyrkans taktik att utplåna alla spår av kätteri. Uttalanden som vittnade om ovisshet eller tvivel angående de påvliga dogmernas auktoritet, voro nog att förverka livet, antingen det gällde rik eller fattig, hög eller låg. Man sökte också utplåna varje berättelse om begångna grymheter mot annorlunda tänkande. Kyrkans koncilier bestämde, att böcker och skrifter som innehöllo dylika berättelser, skulle överlämnas åt elden. Före boktryckerikonstens uppfinning voro böcker mera sällsynta och förelågo i sådan form, att de ej så lätt kunde upprevaras; därigenom var det så mycket lättare för vederbörande att genomföra sin avsikt.

Ingen församling inom gränserna för Romkyrkans domvärjo fick länge ostört åtnjuta samvetsfrihet. Inte förr hade påvedömet fått makten, än det utsträckte sin arm för att slå ned alla dem som vägrade att erkänna dess myndighet. Den ena församlingen efter den andra underkastade sig dess herravälde.

I länder som lågo utanför påvekyrkans område fanns det i flera århundraden grupper av kristna, som bibehöllo sig nästan oberörda av påvekyrkans fördärv. De voro omgivna av hedendom och blevo i tidens, lopp påverkade av dess villfarelser. Men de betraktade alltjämt Bibeln som den enda trosregeln och fasthöllo många av dess sanningar. Dessa kristna trodde på Guds lags oföränderlighet och helighöllo sabbaten i överensstämmelse med det fjärde budet. Sådana församlingar funnos i Centralafrika och bland armenierna i Asien.

Bland dem som motsatte sig påvemaktens inkräktning stodo valdenserna främst. I själva det land varest påvedömet hade upprättat sin tron, mötte dess villfarelser och sedefördärv det starkaste motstånd. I århundraden bevarade församlingarna i Piemont sin självständighet, men tiden kom då Romkyrkan fordrade underkastelse. Efter en fruktlös kamp mot dess tyranni erkände dessa församlingars ledare motvilligt den makts överhöghet, som hela världen tycktes hylla. Dock fanns det några som vägrade att böja sig för påvars eller prelaters myndighet. De voro fast beslutna att lyda Gud och bevara trons renhet och enkelhet. En skilsmässa ägde rum. De som fasthöllo den gamla tron drogo sig tillbaka. En del lämnade sina fädernehem bland Alperna och höjde sanningens baner i främmande länder; andra

uppsökte ensliga dalar och klippfästen i bergen och bevarade där sin frihet att tillbedja Gud.

Den tro som i många århundraden hyllades och lärdes av de valdensiska kristna, stod i skarp kontrast till de falska läror som utgingo från Rom. De kämpade för den apostoliska församlingens tro »den tro som en gång för alla har blivit meddelad åt de heliga». »Ökenförsamlingen» och inte det stolta prästvælde som hade sitt huvudsäte i världens stora huvudstad, var Kristi församling, vårdaren av de sanningsskatter som Gud anförtrott åt sitt folk, för att det skulle giva dem till världen.

Valdenserna voro bland de första i Europa, som erhöilo en översättning av den heliga Skrift.¹ Århundraden före reformationen ägde de Bibeln i avskrift på sitt modersmål. De hade sanningen oförfalskad, och detta gjorde att de i synnerlig grad bleve, utsatta för hat och förföljelse. De förklarade att romerska kyrkan var det avfälliga Babylon, som beskrives i Uppenbarelsboken, och med fara för sitt liv reste de sig för att motstå fördärvet. Medan några under trycket av långvariga förföljelser blottställde sin tro och efter hand uppgåvo dess utmärkande grundsatser, fanns det andra som fasthöllo sanningen. Under mörkrets och avfallets tider funnos valdenser som vägrade att erkänna Roms överhöghet, som förkastade bilddyrkan och som iakttago den rätta sabbaten.

Ren, enkel och innerlig var dessa Kristi efterföljares gudsfruktan. Sanningens grundsatser värderade de högre än land och hem, släkt och vänner, ja, högre än själva livet. De sökte allvarligt inpräglade dem hos de unga. Dessa blevo ända från sin tidigaste barndom undervisade i Skriften och lärda att visa en helig vördnad för Guds lags föreskrifter. Avskrifter av Bibeln vero sällsynta, därför lärde man dess dyrbara ord utantill.

Valdensernas församlingar liknade i sin renhet och enkelhet församlingarna i den apostoliska tiden. De betraktade Bibeln som sin enda avgörande och ofelbara auktoritet. Deras församlingslärare vårdade Guds hjord och förde den till de gröna ängarna och de levande vattenkällorna i hans heliga ord. Långt från de platser, där mänsklig prakt och stolthet rest sina minnesmärken, församlade sig folket inte i präktiga och ståtliga katedraler utan i bergens skugga, i alpernas dalar eller, då fara var för handen, i någon klyfta bland bergen för att höra sanningens ord förkunnas av Kristi tjänare.

Den valdensiska ungdomens fosiran.

De unga fingo sin undervisning av församlingslärarna. Medan de inhämtade kunskap i allmänna läroämnen, var Bibeln det förnämsta föremålet för studium. De inpräglade i minnet Matteus' och Johannes' evangelium tillika med flera av apostlarnas brev. Även sysselsatte de sig med att avskriva Bibeln. Några handskrifter innehöllo hela Bibeln, andra endast korta utdrag, till vilka de som kunde utlägga Skriften fogade några enkla förklaringar över texten. Änglar från himmelen omgåvo dessa trogna arbetare.

Det är Guds avsikt, att Bibeln skall vara en lärobok för hela mänskligheten både i barnåren, ungdomstiden och mannaåldern och att den skall läsas och begrundas under alla tider. Han gav sitt ord till människorna som en uppenbarelse av sig själv. Varje ny sanning, som däri upptäckes, är ett nytt

avslöjande av den store Auktorns karaktär. Skriftens studium är det av Gud förordnade medlet till att bringa människorna i en innerligare förening med deras Skapare och att giva dem en klarare kunskap om hans vilja. Det är meddelelsemedlet mellan Gud och människor.

Från skolorna bland bergen sändes några av de unga männen till högre läroanstalter i Frankrikes eller Italiens städer, där de hade ett vidsträcktare fält för studium, begrundan och iakttagelser, än vad Alpernas isolerade förhållanden skänkte dem.

I de skolor de besökte fingo de ej yppa sina förhållanden för någon. Deras kläder voro så gjorda, att de i dem kunde gömma sin största skatt de dyrbara bibelavskriften. Dessa som voro frukten av träget, kanske årslångt arbete, förde de med sig, och närhelst det kunde ske utan att väcka misstankar, satte de försiktigt en del av dem i händerna på sådana som syntes mottagliga för sanningen.

Valdenserna som missionärer.

Kristi ande är missionens ande. Den allra första impulsen i det förnyade hjärtat är att föra även andra till Frälsaren. En sådan ande var det som besjälade de kristna valdenserna. De förstodo att Gud fordrade mera av dem än att blott och bart bland sina egna församlingar bevara sanningen i dess renhet, att ett högtidligt ansvar åvilade dem att låta sitt ljus lysa för dem som sutto i mörker. Genom Gudsordets stora kraft sökte de sönderbryta de bojor som Rom hade slagit folket i.

Valdensernas predikanter blevo utbildade till missionärer. Den som önskade ingå i predikoämbetet, måste först vinna någon erfarenhet som evangelist. Envar måste i tre år tjäna på något missionsfält, innan han fick övertaga vården av någon församling hemma. Denna tjänst som ända från början fordrade självförsäkring och uppoffring, utgjorde en lämplig inledning till församlingsherdens liv i dessa prövande tider. De unga män som invigdes till det heliga ämbetet, närde ingen förhoppning om jordisk rikedom och ära, utan sågo framåt mot ett liv av möda och fara, ja, kanhända väntade dem en martyrs öde. Missionärerna gingo ut två och två, liksom Jesus utsände sina lärjungar. En ung man stod vanligen under en äldres och erfarnares ledning, vilken var ansvarig för hans utbildning. Den yngre var ålagd att rätta sig efter den äldres föreskrifter. Dessa medarbetare gingo inte alltid tillsammans, men de möttes ofta för att bedja och samråda och stärkte sålunda varandra i tron.

Missionärernas arbete började invid deras egna boplatser, men det utsträcktes långt bortom desamma. Barfota och iförda grova kläder, lika dem deras Mästare bar, passerade de genom stora städer och framträngde till avlägsna länder. Överallt utsådde de den dyrbara säden. Församlingar uppstodo i deras väg, och martyrs blod vittnade för sanningen. Herrens dag skall uppenbara en rik skörd av själar, som blivit insamlade genom dessa trogna mäns arbete. Förborgat och stilla banade sig Gudsordet väg genom kristenheten och mottogs med glädje i människornas hjärtan och i hemmen.

Skriften var för valdenserna icke blott en skildring av Guds handlingssätt med människorna i det förgångna och en framställning av närvarande ansvar och plikter, den var även en uppenbarelse om framtida faror och härligheter. De trodde att alltings slut ej var långt borta. Medan de rannsokade

Skriften under bön och tårar, fingo de en allt djupare förnimmelse av dess dyrbara innehåll och av sin plikt att upplysa andra om dess frälsande sanningar. De sågo frälsningsplanen tydligt uppenbarad i Ordet, och de funno tröst, hopp och frid i tron på Jesus. I det sanningens ljus upplyste deras förstånd och fröjdade deras hjärtan, fattades de av längtan att sprida dess strålar till dem som sutto i villfarelsens mörker.

De sågo att skaror av människor, ledda av påve och präster, förgäves sökte ernå syndaförlåtelse på självplågeriets väg. Enär dessa människor blivit lärda att . deras goda gärningar skulle frälsa dem, betraktade de ständigt sig själva och sitt eget syndiga tillstånd. De sågo sig blottställda för Guds vrede och. plågade själ och kropp utan att finna någon lindring. Sålunda blevo samvetsgranna själar trålbundna av Romkyrkans lärosatser. Tusenden övergävo släkt och vänner och tillbringade sitt liv i klostercellerna. Genom ofta upprepade fastor och grymma gisslingar, genom midnattsandakter, genom att timtals ligga utsträckta på det kalla, fuktiga stengolvet i sina dystra boningar, genom långa pilgrimsfärder, genom förödmjukande botövningar och förskräcklig tortyr sökte tusenden förgäves vinna samvetsfrid. Nedtryckta under känslan av synd och förföljda av fruktan för Guds hämnande vrede, hängävo sig många åt lidande, till dess krafterna voro uttömda och de sjönko i graven utan en enda stråle av ljus och hopp.

Valdenserna längtade att få bryta livets bröd för dessa döende själar, förkunna dem budskapet om frid i Guds löften och visa dem till Kristus såsom frälsningens enda hopp. Den läran att goda gärningar kunna försona människans överträdelse av Guds lag, höllo de för grundfalsk. Förtröstan på mänskliga förtjänster bortskymmer Kristi ousägliga kärlek. Jesus dog som ett offer för människorna, emedan det fallna släktet ingenting kunde göra för att vinna Guds ynnest. Den korsfäste och uppståndne Frälsarens förtjänst är grunden för den kristnes tro. Själens beroende av Kristus är lika verklig och dess förbindelse med honom måste vara lika innerlig som lemmarnas i förhållande till. kroppen eller grenarnas i förhållande till vinträdet.

Romkyrkans lära hade förlett människorna till att betrakta Guds, ja även Kristi karaktär såsom sträng, hemsk och avskräckande. Frälsaren blev till den grad fränkänd sitt medlidande med människorna i deras fallna tillstånd, att man måste påkalla prästers och helgons förmedling. De som blivit upplysta av Guds ord, längtade att få leda'dessa själar till Jesus, deras medlidsamme, kärleksfulle Frälsare, han som står med utsträckta armar och inbjuder alla att komma till honom med sin synd, sin sorg, sin nöd. De längtade att få undanröja de hinder som djävulen staplat upp, så att människorna kunde se Guds löften och gå direkt till honom för att bekänna sina synder och undfå förlåtelse och frid.

Med stor iver utlade de valdensiska missionärerna evangeliets dyrbara sanningar för sökande själar. Försiktigt framtogo de sina omsorgsfullt avskrivna delar av den heliga Skrift. Det var deras största glädje att få bringa hopp till uppriktiga, skuldmedvetna själar, vilka endast kände till en hämndens Gud, som väntade på att verkställa domen över dem. Med skälvande läppar' och tårfyllda ögon, ofta på sina knän, framhöllo de för sina bröder de dyrbara löften som uppenbara syndarens enda hopp. Sålunda trängde sanningens ljus in i månet förmörkat sinne och drev bort dysterhetens moln, till dess Rättfärdighetens sol upplyste hjärtat med sina halande strålar.

Många fingo sina ögon öppnade för Roms anspråk. De insågo hur fåfänga människors och änglars medlargärning för syndare är. När det sanna ljuset uppgick för deras sinnen, utropade de i glädje: »Kristus är min präst. Hans blod är mitt offer. Hans altare är min biktstol.» De förlitade sig helt på Jesu förtjänst och upprepade dessa ord: »Utan tro är det omöjligt att tackas Gud.» »Ej heller finnes under himmelen något annat namn, bland människor givet, genom vilket vi kunna bliva frälsta.» Hebr. i 1: 6; Apg. 4. 12.

Förvissningen om Frälsarens kärlek syntes vara teer än någon av dessa arma, stormvräkta själar kunde fatta. Så stor var den lindring de erforo och så mäktig den ljusflod som utgjöt sig över dem, att de tyckte sig ha blivit förflyttade till himmelen. De lade sina händer förtröstansfullt i Kristi hand. De satte sina fötter på den eviga klippan.

På lönnliga ställen blev Guds ord framtaget och läst, ibland för ensamma själar, ibland för en liten grupp som längtade efter ljus och sanning. På det sättet tillbringades ofta hela natten. Så stor kunde åhörarnas beundran och gripenhet vaxa, att nådens sändebud ej sällan måste avbryta sin läsning, till dess rörelsen lagt sig och man åter kunde fatta frälsningens budskap. Ofta blevo ord som dessa uttalade: »Vill Gud verkligen mottaga mitt offer? Vill han vara mig nådig? Vill han förlåta mig?» Svaret blev läst: »Kommen till mig, I alla, som arbeten och äran betungade, så skall jag giva eder ro». Matt. 11:28.

Förföljelse mot valdanserna.

Tron grep tag om löftet, och det glada ordet ljöd: »Aldrig mer några långa pilgrimsfärder, inga mödosamma resor till heliga vallfartsorter. Jag kan komma till Jesus just som jag är, syndfulloch oren, och han skall icke förakta den botfärdiges bön. 'Dina synder äro dig förlåtna.' Mina, ja också mina kunna förlåtas! »

En ström av helig glädje fyllde hjärtat, och Jesu namn förhärligades genom lov och tacksägelse. Dessa lyckliga själar återvände till sina hem för att sprida ljuset och berätta för andra, så gott de kunde, om sin nya erfarenhet berätta huru de funnit den sanna och levande vägen. Det var en sällsam och högtidlig kraft i Skriftens ord. Den talade direkt till deras hjärtan som längtade efter sanningen. Det var Guds röst. Och den bringade överbevisning till dem som lyssnade.

De förföljelser som i många århundraden hemsökte dessa gudfruktiga människor, uthärdade de med ett tålamod och en ståndaktighet som förhärligade deras Frälsare. I trots av korstågen som fördes mot dem och i trots av det omänskliga slaktande, som de blevo utsatta för, fortforo de att utsända sina missionärer att utbreda den dyrbara sanningen. De blevo jagade till döds. Men deras blod vattnade den säd som var utsädd, och den blev ej utan frukt. Sålunda voro valdenserna Guds vittnen århundraden innan Luther föddes. Kringspridda i många länder förberedde de den reformation som började på Wycliffes tid, som växte i omfång och styrka i Luthers dagar och som skall fortsätta till tidens slut genom deras hand, som äro villiga att lida allt »för Guds ords och Jesu vittnesbörds skull». Upp. 1:9

FEMTE KAPITLET

Reformationens morgonstjärna

Före reformationen fanns under långa tider endast ett fåtal exemplar av Bibeln, men Gud tillät ej att hans ord blev alldeles utplånat. Dess sanningar skulle ej alltid förbli förborgade. Han kunde lika lätt frigöra Livets ord, som han kunde öppna fängelsets dörrar och upplåta järnportarna för att försätta sina tjänare i frihet. Guds ande påverkade människor i olika delar av Europa att söka efter sanningen som efter dolda skatter. Guds försyn ledde dem till den heliga Skrift, och de granskade dess heliga blad med stort intresse. De voro villiga att mottaga ljuset, vad det än skulle komma att kosta dem. Ehuru de ej kunde tydligt fatta allt, voro de likväl i stånd att finna många sanningar som länge varit undanskymda. De Bingo ut som himlasända budbärare, slet sönder vidskepelsens och villfarelsens bojar och uppfordrade dem som så länge levat i andlig trälldom, att resa sig och hävda sin frihet.

Frånsett vad förhållandet var bland valdenserna, hade Guds ord under flera sekler varit inneslutet i språk som endast de lärde kände, men tiden hade kommit då Bibeln skulle översättas och givas åt folket i olika länder på deras eget modersmål.

I fjortonde århundradet uppgick i England »reformationens morgonstjärna». John Wycliffe var reformationens förelöpare icke blott för England, utan för hela kristenheten. Den kraftiga protesten mot Rom, som blev honom förunnad att avge, skulle aldrig bringas till tystnad. Med denna protest började striden, som skulle leda till enskilda personers, kyrkors och nationers frigörelse.

Wycliffe erhöll en god uppfostran och för honom var Herrens fruktan vishetens begynnelse. Vid universitetet utmärkte han sig för iver och fromhet såväl som för ovanlig begåvning och djup lärdom. I sin stora kunskapsörst sökte han göra sig förtrogen med alla lärdomsgrenar. Han studerade den skolastiska filosofien, kyrkans föreskrifter och civil lagkunskap, och i synnerhet var han kunnig i sitt eget lands lagar. Under hans senare verksamhetsår framstod värdet av hans under tidigare år inhämtade kunskaper. En ingående kännedom om den spekulativa filosofien på hans tid satte honom i stånd att uppenbara dess villfarelser. Genom sitt studium av nationella och kyrkliga lagar var han beredd att deltaga i den stora striden för borgerlig och religiös frihet. På samma gång som han kunde bruka Guds ords vapen, hade han även förvärvat sig den intellektuella skolning universitetet erbjödo, och han hade satt sig in i skolastikernas taktik och tänkesätt. Hans överlägsna snille och hans grundliga och omfattande kunskaper ingåvo aktning både hos vänner och fiender.

Wycliffe började forska i den heliga Skrift, medan han ännu var kvar vid universitetet. Han rannsokade den med samma grundlighet, varmed han bemästrade de andra lärdomsgrenarna. Hitintills hade han känt en stor brist, som hans vetenskapliga studier eller kyrkans lära aldrig kunnat fylla. I Guds ord fann han vad han tidigare förgäves sökt. Här såg han frälsningsplanen uppenbarad och Kristus som människans

ende ställföreträdare. Han hängav sig åt Kristi tjänst och beslöt kungöra för andra de sanningar han funnit.

Liksom senare reformatorer förutsåg inte Wycliffe i början av sin verksamhet vart den skulle föra honom. Han trädde inte själmant i opposition mot Rom. Men kärleken till sanningen kunde ej annat än föra honom i strid med lögnen. Ju tydligare påvedömets villfarelser framstodo för honom, desto allvarligare framställde han Bibelns lära. Han insåg att Rom övergivit Guds ord för mänskliga traditioner. Oförskräckt anklagade han prästerskapet för att ha bannlyst Bibeln och fordrade, att den åter skulle sättas i händerna på folket samt att dess auktoritet skulle erkännas av kyrkan.

Han var en duglig och nitisk lärare och en värtalig predikant. Hans dagliga liv var dessutom en demonstration av de sanningar han lärde. Hans kunskap i Skriften, hans starka bevisföring, hans **helgade** liv, hans oeftergivliga mod och rättsinnighet tillvunno honom allmänt förtroende och aktning. Många kände sig ej tillfredsställda med sin tidigare tro, då de sågo den orättfärdighet som härskade i den romersk-katolska kyrkan, och de hälsade med synbar glädje de sanningar som Wycliffe framdragit i ljuset. Men de påvliga ledarna fylldes av harm, då de märkte att denne reformator vann större inflytande än de.

Ett slag riktat mot påvens överhöghet i Englands'.

Wycliffe hade stor förmåga att avslöja villfarelser, och han angrep oförskräckt många av de missbruk som Rom stadfäst genom sin myndighet. Då han var predikant vid engelska hovet, satte han sig djärvt emot betalningen av den, skatt som påven krävde av den engelska monarken, och visade därmed att den myndighet påvestolen tillvällat sig över världsliga välden var stridande både mot förnuftet och mot Guds ord. Påvens krav hade väckt stor förbittring i England, och Wycliffes förkunnelse gjorde djupt intryck på de ledande männen i nationen. Både kungen och adeln enades om att påven ej hade rättighet att göra anspråk på världslig myndighet, och de nekade att betala skatten. Sålunda riktades ett kraftigt slag mot påvens överhöghet i England.

Reformatorn förde även en lång och beslutsam strid mot fördärvet, som uppstod genom de olika tiggarmunkarnas klosterordnar. Dessa tiggarmunkar översvämmade England och hämmade landets utveckling och välfärd. Deras fördärvbringande inflytande sträckte sig till skolväsende och ämbetsverk, till hantverk och handel, till moral och seder. Munkarnas sysslolösa liv och tiggeri voro inte endast en tung börda för folket utan bidropp även till att förringa nyttigt arbete. Resultatet blev moralens och sedernas förfall bland ungdomen. Genom munkarnas inflytande förleddes många att gå i kloster och hänge sig åt munklivet, icke blott utan föräldrarnas samtycke, utan även mot deras befallning och utan deras vetskap.

Påven hade bemyndigat dessa munkar att lyssna till folkets syndabekännelser och meddela syndaförlåtelse. Detta blev upp

hovet till mycket ont. Munkarna som voro synnerligen vinningslystna visade sig så beredvilliga att ge

avlösning, att alla slags förbrytare strömmade till dem, och som följd härav tilltog de grövsta laster mycket snabbt. Man lät sjuka och fattiga, lida, medan de gåvor man borde använt till att avhjälpa nöden, gåvos till munkarna, som under hotelser begärde allmosor av folket och fördömde som Budlösa alla som ej ville skänka dem några gåvor. Klostrens rikedomar ökades ständigt trots munkarnas föregivna fattigdom, och deras präktiga byggnader och kräsliga bord gjorde folkets tilltagande armod mer iögonenfallande. Och medan de ledande munkarna tillbringade sin tid i vällevnad och njutningar, sände de i sitt ställe ut okunniga män, som endast kunde berätta sällsamma helgonlegender, munk sagor och skämthistorier för att underhålla folket och få dem ännu mer duperade av munkarna. Dessa behöll fortfarande sin makt över den vidskepliga mängden och förmådde dem att tro, att om de blott erkände påvens överhöghet, tillbådo helgonen, gåvo munkarna gåvor, så hade de uppfyllt sina religiösa plikter och kunde vara förvissade om en plats i himmelen.

Lärda och fromma män hade förgäves bemödat sig om att åstadkomma en förbättring i dessa munkordnar, men Wycliffe var mera skarpsinnig och angrep detta onda vid roten, i det han förklarade att själva munkväsendet var falskt och borde avskaffas.

Han började skriva och utge små skrifter mot munkarna, dock inte så mycket för att inlåta sig i strid med dem som att rikta folkets uppmärksamhet på Bibeln och dess upphov. Han förklarade att påven ej besatt mera makt att förlåta synder eller att bannlysa än varje präst och att ingen bannlysning kunde vara giltig med mindre människan ådragit sig Guds dom. Han kunde inte på ett mera verksamt sätt ha försökt omstörta den ofantligt stora byggnad av andligt och världsligt herravälde, som påven uppfört och i vilken han höll miljoner människor fångna.

Roms förkastelsedoiti över Wyclife.

Påvens vredesåskor ljungade snart emot Wycliffe. Tre påvliga bullor sändes till England - en till universitetet, en till konungen och en till prelaterna - alla innehållande en befallning att genast vidta mått och steg att bringa denne kätterske lärare till tystnad.¹ Men innan bullorna anlände, hade biskoparna instämt Wycliffe till att undergå rannsaking inför dem. Två av de mäktigaste furstarna i riket följde med honom till domstolen och folket omringade byggnaden och trängde in i domsalen, vilket injagade en sådan fruktan hos domarna, att de inställde rättegången tills vidare och läto Wycliffe gå i frid. Inte långt därefter dog den åldrige Edward III, som prelaterna under hans sista år sökt förmå att vända sig mot reformatorn, och Wycliffes tidigare beskyddare blev regent.

Men påvens bullor som ankommo, innehöllo en avgörande befallning till England att gripa kättaren och kasta honom i fängelse. Dessa åtgärder syftade direkt till att bringa honom på bålet. Det föreföll vara omöjligt för Wycliffe att undgå att falla offer för Roms hämndlystnad. Men Han som fordom sade till sin tjänare: »Frukta icke, jag är din sköld», sträckte ut sin hand för att skydda sin tjänare. Döden kom, inte till reformatorn utan till den påve, som hade beslutat hans undergång. Gregorius XI avled och den domstol, åt vilken han givit i uppdrag att förhöra Wycliffe, upplöstes.

Rivaliserande påvar.

Guds försyn ledde i fortsättningen händelserna så, att reformationen kunde utbredas. Efter Gregorius död valde man två påvar, som bekämpade varandra. De tävlande påvarna, som båda gjorde anspråk på att vara ofelbara, fordrade lydnad.² Den ene kallade kyrkans trogna anhängare till hjälp att bekämpa den andre, och vardera inskräpte sina fordringar med hemska förbannelser, som utslungades mot motståndarna och med löfte om belöning i himmelen för dem som understödde honom. Denna händelse försvagade i hög grad påvarnas makt. De rivaliserande påvarna hade nog med att bekämpa varandra, och Wycliffe fick för en tid vara i fred. Under tiden strävade reformatorn i sin lugna avskildhet i Lutterworths prästboställe att vända människornas blickar från de kämpande påvarna till Jesus Kristus, fridsfursten.

Liksom sin Mästare predikade Wycliffe evangelium för de fattiga. Men han var inte nöjd med att låta ljuset lysa för de enkla hemmen i Lutterworth, utan han beslöt att sprida det till varje del av England. För att kunna göra detta organiserade han ett förbund av predikanter, ödmjuka och helgade män, som älskade sanningen och ingen högre önskan hade än att utbreda den. Dessa män Bingo överallt, undervisade på marknadsplatserna, på gatorna, i de stora städerna och ute på landsbygden. De uppsökte de gamla, de sjuka och fattiga och förkunnade för dem det glada budskapet om Guds nåd.

Bibeln överrätt till engelska.

Wycliffes förnämsta livsverk var att översätta Bibeln till engelska språket. I ett av honom utgivet verk om Skriftens sanna mening tillkännagav han sin avsikt att översätta Bibeln, så att alla i England kunde läsa på sitt modersmål om Guds underbara verk.

Men plötsligt blev hans arbete avbrutet. Ehuru han ännu inte var sextio år gammal, hade oupphörlig överansträngning, studier och fiendernas angrepp försvagat hans hälsa och gjort honom gammal i förtid. Han angreps av en allvarlig sjukdom. Munkarna blevo mycket glada då de hörde denna nyhet, ty, de trodde att han nu bittert skulle ångra det onda han tillfogat kyrkan. De skyndade till hans sjukrum för att höra honom avge sin bekännelse. Representanter för fyra munkordnar jämte fyra av statens ämbetsmän samlades omkring den man, som de trodde vara nära döden.

»Döden står stämplad på din panna», sade de, »ångra nu dina felsteg och återkalla i. vår närvaro allt vad du sagt för att skada oss. »

Reformatorn lyssnade under tystnad, sedan bad han sin tjänare att lyfta honom upp i sängen. Han fäste sin skarpa blick stadigt på dem som stodo där, väntande på hans återkallelse, och sade med den starka, fasta stämman som så ofta kommit dem att bäva:

»Jag skall inte dö utan leva och kungöra munkarnas onda gärningar. »

Bestörta och alldeles bringade ur fattningen, skyndade munkarna sig att lämna rummet.

Wycliffes ord gingo i uppfyllelse. Han fick leva för att sätta i sina landsmäns händer det mäktigaste vapnet mot Rom -- Bibeln, medlet som Gud utvalt att bringa människorna evangelium, upplysning och frihet.

Många och stora hinder måste undanröjas, innan detta verk kunde fullbordas. Wycliffe var nedtyngd av kroppslig svaghet. Han visste att han endast hade få år att leva. Han såg det motstånd han måste möta, men uppmuntrad av Guds ords löften, fortsatte han utan att låta sig bekommas. Genom sin särskilda försyn hade Gud utrustat honom med stor intellektuell begåvning, givit honom rika erfarenheter och bevarat hans själskrafter för detta hans största livsverk. Medan hela kristenheten var i fullt uppror, hängav sig reformatorn åt sitt gudagivna verk utan att fästa sig vid den storm, som rasade därute i världen.

Slutligen blev verket fullbordat - den första engelska bibelöversättningen var färdig. Guds ords skattkammare hade upplåtits för England. Nu fruktade reformatorn varken fängelse eller bål. Han hade satt i det engelska folkets hand ett ljus som aldrig skulle utsläckas. I det han gav sina landsmän Bibeln, hade han gjort mera för att sönderbryta okunnighetens och lastens bojar, mera för att höja sitt fädernesland och skaffa det frihet, än vad man kunnat uppnå genom de mest lysande segrar på slagfältet.

Då tryckerikonsten ännu var okänd, kunde man endast genom långsamt och besvärligt arbete erhålla flera exemplar av Bibeln. Så stor var iveren att erhålla boken, att många frivilligt deltog i arbetet att avskrivna den, men det var med svårighet avskrivarna kunde skaffa så många avskrifter som efterfrågan fordrade. Några av de rikaste köparna beställde hela Bibeln för sig själva. Andra köpte endast delar därav. Ofta slöto sig flera familjer tillsammans för att köpa en avskrift. På så sätt fann Wycliffes bibel snart väg till många hem i England.

Spridningen av Guds ord förorsakade stor fruktan hos kyrkans myndigheter. De hade nu ett inflytande att bekämpa som var mäktigare än Wycliffes - en makt mot vilken deras vapen ej kunde uträtta mycket. På den tiden fanns i England ingen lag som förbjöd folket att läsa Bibeln, ty den hade aldrig förut förekommit på engelska språket. Sådana lagar blevo sedermera stiftade och strängt tillämpade. Emellertid hade man nu för en tid tillfälle att utbreda Guds ord, fastän prästerna sökte förhindra det. Wycliffes livsverk nalkades sin fullbordan, Sanningens baner, som han så länge burit, skulle falla ur hans hand. Då han stod i begrepp att utdela nattvarden i sin kyrka i Lutterworth, träffades han av slaganfall och dog kort därefter.

Wycliffe framträdde ur de mörka tidsåldrarnas dunkel. Ingen hade gått före honom, efter vilkens mönster han kunde bilda sitt reformationsverk. Liksom Johannes döparen blev han uppväckt att utföra en särskild mission. Han var en förelöpare för ett nytt tidsskede. I hans framställning av Guds ords sanning fanns dock en harmoni och en fullständighet, som inte överträffades av efterföljande reformatorer och som ingen ens hundra år senare hade uppnått. Grunden lades så djup och bred och byggnaden var så fast och fullkomlig, att de som kommo efter honom ej behövde bygga om den.

Wycliffe var en av de största reformatorerna. Få av dem som uppstodo efter honom voro honom

jämbördiga i fråga om förståndsutveckling, tankeklarhet och orubblig fasthet, då det gällde att framhålla och försvara sanningen. Ett helgat liv, outtröttlig flit i studier och arbete, oböjlig rättsinnighet, Kristuslik kärlek samt troget uppfyllande av alla plikter ämbetet ålade honom utmärkte denne förste reformator, och detta framträder så mycket klarare mot det andliga mörker och moraliska förfall som var rådande på hans tid.

Wycliffes karaktär är ett vittnesbörd om den heliga Skrifts kraft att uppfostra och förvandla människan. Det var Bibeln som gjorde honom till den han var. De bemödanden man gör att omfatta det uppenbarade Ordets stora sanningar upplivar och stärker själsförmögenheterna. Studiet av Guds ord vidgar sinnet, skärper intellektet och bringar omdömet till fulländning. Det förädlar varje tanke, känsla och strävan så som intet annat studium förmår. Det förlämnar fasthet, vilja och beslutsamhet, giver mod, ståndaktighet och själsstyrka, det förädlar karaktären och helgar själen. Ett allvarligt, hängivet studium av Skriften - som för en människa i direkt förbindelse med den Evige - skulle ge världen män med större och verksammare intellekt och ädlare grundsatsar, än vad som blivit resultatet av den bästa uppfostran som den världsliga lärdomen kan åstadkomma. »När dina ord upplåtas», säger psalmisten, »giva de ljus och skänka förstånd åt den enfaldige. »

De sanningar som Wycliffe förkunnat spredos vidare för en tid framåt. Hans efterföljare, som äro kända under namn av wycliffiter och lollarder, färdades omkring inte endast i hela Enland utan även i andra länder och utbredde evangeliets sanning. Sedan deras ledare tagits ifrån dem, arbetade dessa predikanter med ännu större nit, och stora folkskaror strömmade till dem för att mottaga undervisning. Många av adeln och även drottningen räknades till de omvända. På många platser skedde en märkbar reformation i folkets seder och bruk, och katolicismens avgudiska symboler avlägsnades från kyrkorna.

Men snart bröt förföljelsens obarmhärtiga storm lös över dem, som hade dristat sig till att välja Bibeln som sin vägledare. De engelska monarkerna, som voro angelägna att stärka sin makt genom att försäkra sig om Roms stöd, tvekade ej att uppoffra reformatorerna. För första gången i Englands historia dömdes evangeliets förkunnare till bålet. Den ena martyren offrades efter den andra. Sanningens försvarare, som förklarades fågelfria och torterades då de infångades, kunde endast i Herrens Sebaots öra utgjuta sina smärtfyllda klagorop. Jagade som landsförrädare och kyrkans fiender fortsatte de att predika på hemliga platser, och de sökte skydd, så gott sig göra lät, i de fattigas anspråkslösa hem och gömde sig även i hålor och klyftor.

Trots den häftiga förföljelse som rasade, fortsatte det lugna, hängivna, allvarliga och tåliga protesterandet mot kyrkans förfall under århundraden. De kristtrogna vid denna tid hade endast en begränsad kunskap om sanningen, men de hade lärt att älska och lyda Guds ord och utstodo tåligt lidande för Ordets skull. I likhet med lärjungarna i apostlarnas dagar uppoffrade många sina jordiska ägodelar för Kristi sak. De som fingo tillåtelse att bo i sina hem, hyste gärna sina bannlysta trosfränder, och när även de själva blevo bortdrivna, delade de villigt (le fördrivas öde. Det är sant att många tusen, skrämda av förföljelseernas raseri, köpte sin frihet genom att uppoffra sin tro. Klädda som botgörare lämnade de fängelset för att offentliggöra sin återkallelse. Men deras antal var inte ringa - bland dem räknades personer av ädel börd såväl som av ringare härkomst - som utan fruktan vittnade för sanningen i fängelsehål, i »lollardtornen», mitt under tortyr och på bålet, fröjdande sig över att de aktades värdiga

att vara »delaktiga i Kristi lidanden».

Det var genom Wycliffes skrifter som Johan Hus leddes att förkasta många av de romerska villfarelserna och börja reformationsverket. Sålunda blev sanningens säd utsådd i dessa två vitt skilda länder. Från Böhmen fördes verket vidare till. andra länder. Människornas tankar riktades till Guds ord, som så länge varit förgätet. Den gudomliga handen beredde väg för den stora reformationen.

1 Neander, »History of the Christian Religion and Church», period G, sec. z, del i, par. 8.

2 Se Tillägg

SJÄTTE KAPITLET

Två hjältar möta döden

Redan i det nionde århundradet hade evangelium kommit till Böhmen. Bibeln hade blivit översatt och offentlig gudstjänst hölls på folkets eget språk. Men allteftersom påvens makt tilltog, blev Guds ord ställt i skuggan. Påve Gregorius VII, som hade tagit sig för att nedslå konungars högmod, var ej mindre inriktad på att trälbinda folket. Därför utfärdades en bulla som förbjöd offentlig gudstjänst på det bömiska språket. Påven förklarade, att »det behagade den Allsmäktige att hans tillbedjan ägde rum på ett okänt tungomål samt att många villfarelser och mycket ont hade sin orsak i att man icke efterkommit denna regel».¹

Sålunda påbjöd katolska kyrkan att Guds ords ljus skulle utsläckas och folket hållas i mörker. Men Herren hade för bevarandet av sin församling sört för andra medel. Genom förföljelse fördrivna från sina hem i Frankrike och Italien, kommo många av valdenserna och albigenserna till Böhmen. Ehuru dessa icke vågade undervisa offentligt, voro de dock ivrigt verksamma. På det sättet bevarades den sanna tron århundrade efter århundrade.

Före Hus' tid uppträdde män i Böhmen, vilka öppet fördömde såväl kyrkans missbruk som folkets sedefördärv. Deras verksamhet väckte intresse vitt och brett. Prästerskapet intogs av fruktan, och förföljelse utbröt mot evangeliets bekännare. De blevo tvungna att hålla sina gudstjänster i skogarna och bland bergen. Soldater jagade dem och många blevo dödade. Senare utgavs ett påbud att alla som avveko från den romersk-katolska gudsdyrkan skulle brännas. Men medan de kristna offrade sina liv, sågo de framåt till den tid då deras sak skulle segra. En av dessa som »lärde att frälsning kunde vinnas allenast genom tron på den korsfäste Frälsaren», förklarade i sin dödsstund: »Sanningens fiender rasa nu mot oss och hava överhand, men så skall det icke alltid förbliva. Av folket skall uppstå en man, utan svärd och myndighet, över honom skola de icke få överhand.»²

Luthers tid var ännu långt borta. Men redan nu skulle en man framträda, vars vittnesbörd mot Rom skulle väcka rörelse bland folken.

Hus' tidigaste år.

Johan Hus var av ringa härkomst. Tidigt blev han faderlös. Hans fromma moder som ansåg bildning och gudsfruktan vara den dyrbaraste egendom, sökte skaffa sin son detta arv. Hus läste först i en provinsskola, varefter han upptog studier vid universitetet i Prag, där han fick inträde som frielev. På resan till Prag ledsagades han av sin mor. Hon var en fattig änka och kunde ej skänka sonen jordisk rikedom; men då de närmade sig den stora staden, böjde hon sina knän vid sidan av den faderlöse ynglingen och bad den himmelske Fadern välsigna honom. Föga anade modern huru hennes bön skulle

bli besvarad.

Vid universitetet utmärkte sig Hus genom sin outröttliga flit och sina snabba framsteg, på samma gång som hans otadliga liv och hans vänliga, vinnande sätt förskaffade honom allmän aktning.. Han var en trogen medlem av romersk-katolska kyrkan och sökte ivrigt efter de andliga välsignelser, som hon föregav sig kunna meddela. Vid ett tillfälle då jubileum firades, gick han till skriftermål, betalade de sista slantarna han hade och slöt sig till festtåget för att bliva delaktig av den utlovade syndaförlåtelsen.

Efter att ha fullbordat sina studier inträdde han' i prästämbetet. Här kom han hastigt i förgrunden och blev snart knuten till konungens hov. Han blev även utnämnd till professor och senare till rektor vid det universitet, där han erhållit sin utbildning. Under loppet av några få år hade den oansenlige friplatsstudenten blivit sitt lands stolthet, och hans namn blev känt över hela Europa.

Men det var på ett annat område Hus började reformationsverket. Några år efter sin prästvigning blev han utnämnd till predikant i Betlehemskapellet. Grundläggaren av detta kapell hade förfäktat bibelordets förkunnelse på folkets tungomål som en sak av utomordentlig betydelse. I trots av påvekyrkans motstånd hade denna ordning aldrig helt upphört i Böhmen. Men det rådde stor okunnighet angående Bibeln, och de värsta laster florerade inom alla samhällslager. Dessa missförhållanden blevo utan skonsamhet påtalade av Hus, som vädjade till Guds ord för att inskräpa de sanningens och renhexens principer som lian framhöll.

En borgare i Prag vid namn Hieronymus, som senare blev så intimt förbunden med Hus, hade fört Wycliffes skrifter med sig hem från England. Den engelska drottningen, som hade antagit Wycliffes lära, var en böhmisk prinsessa och genom hennes inflytande fick denne reformators skrifter stor spridning i hennes fädernesland. Dessa skrifter läste Hus med intresse. Han ansåg att deras författare måste vara en allvarlig kristen och kände sig böjd för att gynna de reformer som denne kämpat för. Utan att själv veta det hade Hus kommit in på en väg, som skulle föra honom långt bort från Rom.

En predikan i bild.

Ungefär vid denna tid kommo två främlingar från England till Prag - lärda män som hade mottagit ljuset och ville föra det till detta fjärran land. Då de började öppet angripa påvens överhöghet, bringades de snart till tystnad av myndigheterna; men ovilliga att uppge sin föresats togo de sin tillflykt till andra medel. Konstnärer på samma gång som predikanter började de nu utöva sin konst. På en för allmänheten tillgänglig plats målade de två tavlor. Den ena föreställde Jesu intåg i Jerusalem, »saktmodig, ridande på en åsna» (Matt. 21:5) och ledsagad av sina lärjungar i resslitna kläder och med bara fötter. Den andra tavlan framställde en påvlig procession: påven iförd sin kostbara skrud och sin tredubbla krona och ridande på en praktfullt utstyrd häst, medan trumpetare gingo framför honom och kardinaler och prelater i lysande dräkter följde efter.

Detta var en predikan som väckte uppmärksamhet på alla håll. Stora skaror kommo för att betrakta bilderna.. Ingen kunde undgå att förstå moralen i dem. Motsatsen mellan Kristi, den store Mästarens,

ringhet och ödmjukhet och hans föregivna tjänares förmäthenhet och högmod gjorde ett mäktigt intryck på många. Det blev stor uppståndelse i Prag, och efter någon tids förlopp ansågo främlingarna det nödvändigt av hänsyn till sin egen säkerhet att resa bort. Men den undervisning de hade meddelat glömdes ej. Bilderna gjorde ett djupt intryck på Hus och ledde honom till att grundligare studera Bibeln och Wycliffes skrifter. Även om han ännu inte var färdig att godkänna alla de reformer som Wycliffe förfäktade, kunde han tydligare inse påvedömetts verkliga karaktär, och med desto större nitälskan fördömde han prästerskapets högmod, äregirighet och sedefördärv.

Från Böhmen spred sig ljuset till Tyskland, i det oroligheter vid universitetet i Prag föranledde hundratals tyska studenter att resa därifrån. Många av dessa hade fått sin första kunskap om Bibeln genom Hus, och vid sin hemkomst utbredde de evangelium i sitt fädernesland.

Bön under interdikt.

Underrättelserna om verksamheten i Prag nådde Rom, och Hus fick snart kallelse att inställa sig hos påven. Att lyda denna befallning skulle utsätta honom för en säker död. Konungen och drottningen av Böhmen, universitetet, medlemmar av adeln och regeringens ämbetsmän förenade sig i en hänvändelse till påven, att Hus skulle få tillåtelse att stanna i Prag och sända en ställföreträdare till Rom. I stället för att tillmötesgå denna anhållan skred påven till åtgärder för att få Hus ställd inför rätta och dömd, varefter han belade Prag med interdikt.

En sådan dom åstadkom på den tiden fruktan vida omkring. De ceremonier som åtföljde ett interdikt voro väl lämpade att framkalla skräck hos ett folk, som trodde att påven representerade Gud själv och hade nycklarna till himmelen och helvetet ävensom makt att nedkalla såväl timliga som andliga straffdomar. Man menade att himmelens portar blevo stängda för den landsdel som belades med interdikt, och att de döda voro utestängda från de saligas boningar, till dess det behagade påven att upphäva bannet. Till tecken på denna fruktade olycka upphörde alla religiösa handlingar. Kyrkorna blevo stängda. Vigselakter försiggingo ute på kyrkogården. De döda som icke fingo begravas i vigd jord, blevo utan begravningsceremonier jordade i diken eller ute på fältet. Genom medel som vädjade till inbillningskraften sökte Romkyrkan härska över människornas samveten.

I Prag blev det jäsning i sinnena. Många anklagade Hus för att vara orsaken till alla deras olyckor och fordrade, att han skulle överlåtas åt Roms hämnd. För att stilla stormen drog reformatorn sig för en tid tillbaka till sin födelsestad. Men Hus upphörde ej med sin verksamhet utan reste omkring på landsbygden och predikade för intresserade skaror. De åtgärder påven tillgrep för att undertrycka evangelium blevo således ett medel till att ge det en ännu vidsträcktare spridning. »Icke mot sanningen, utan allenast för sanningen förmå vi något.» 2 Kor. i 3 ; 8.

Hieronimus förenar sig med Hus.

Hitintills hade Hus stått ensam i sin verksamhet. Nu slöt sig Hieronymus, som under sitt uppehåll i England antagit Wycliffes lärouppfattning, till reformationsverket. Dessa två stodo härefter förenade i

livet och de skulle ej heller skiljas i döden. Hieronymus utmärkte sig i framträdande grad genom lysande begåvning, vältalighet och lärdom - något som vinner folkets ynnest; men i fråga om egenskaper som giva verklig karaktärsstyrka var Hus honom överlägsen. Hans besinning verkade lugnande på den impulsive Hieronymus, vilken, besjälad av sann ödmjukhet, förstod hans betydelse och böjde sig för hans råd. Genom deras förenade ansträngningar gick reformationsverket framåt med större hast.

Gud lät ett stort ljus lysa in i dessa utvalda mäns hjärtan och uppenbarade för dem många av Romkyrkans villfarelser. Men de erhöilo inte allt ljus som skulle lysa för världen. Genom dessa sina tjänare verkade Gud för att leda folket ut från katolicismens mörker. De hade många och stora hinder att möta, men han förde dem framåt steg för steg, allteftersom de kunde bära det. De voro ej beredda att taga emot allt ljus på en gång. Det skulle endast ha kommit dem att vända sig bort - likt verkan av middagssolens fulla glans på den som länge uppehållit sig i mörker. Därför uppenbarades det så småningom för de ledande männen, allteftersom folket kunde fatta det. Under århundradenas lopp skulle andra trogna medarbetare följa efter och leda folket vidare på reformationens väg.

Schismen inom kyrkan fortfor. Tre påvar kämpade nu om herraväldet, och denna strid fyllde kristenheten med förbrytelser och förvirring. Med tilltagande djärvhet höjde Hus sin röst mot de styggelser som tolererades i religionens namn.

Ånyo syntes Prag stå på randen av en blodig kamp. Liksom fordom anklagade man Herrens tjänare för att »draga olycka över Israel» (z Kon. 18: i 7). Staden blev åter belagd med interdikt, och Hus vände tillbaka till sin födelsestad. Det vittnesbörd han med sådan trohet avlagt i sitt kära BetlehemskaPELL var nu fullbordat. Han skulle tala från en högre estrad till hela, kristenheten, innan han utgav sitt liv som ett vittne för sanningen.

För att avlägsna det onda som vållade förvirring i Europa, sammankallades ett allmänt kyrkomöte i Konstanz.³ Detta möte blev enligt kejsar Sigismunds önskan sammankallat av en av de tre rivaliserande påvarna, Johan XXIII. Denne kom tillstädes, men med onda aningar. Likväl höll han sitt intåg i Konstanz med stor prakt, ledsagad av kyrkliga ämbetsmän av högsta rang och åtföljd av en skara hovmän. Samtliga stadens kyrkliga och civila ämbetsmän gingo honom till mötes för att hälsa honom välkommen. Över hans huvud var en gyllene tronhimmel, buren av fyra av de högsta dignitärerna. Hostian bars framför honom. Kardinalerna och de adligas lysande dräkter erbjödo ett imponerande skådespel. .

Hus inställer sig inför kyrkomötet.

En annan resande närmade sig Konstanz vid samma, tid. Hus var medveten om de faror som hotade honom. Han tog avsked av sina vänner, som om han aldrig skulle få återse dem, och anträdde resan med en känsla av att den skulle föra honom till bålet. Ehuru han fått lejdebrev från konungen av Böhmen och under vägen tillika erhållit ett av kejsar Sigismund, gjorde han alla sina förberedelser med tanke på möjligheten av en förestående död.

På sin resa såg Hus överallt, huru hans lära blivit utbredd och med vilken välvilja man omfattade hans sak. Folk strömmade till för att träffa honom, och i några städer ledsagade överheten honom genom gatorna.

Hus i fängelse.

Vid sin ankomst till Konstanz beviljades Hus full frihet. Till kejsarens lejdebrev lades påvens försäkran om beskydd. Men i trots av dessa högtidliga och upprepade förklaringar blev reformatorn inom kort på order av påven och kardinalerna arresterad och insatt i en avskyvärd fängelsecell. Senare blev han flyttad till en starkt befäst borg på andra sidan Rhen och där kvarhölls han som fånge. Påven som hade föga gagn av sin trolöshet, blev snart därefter insatt i samma fängelse.⁴ Han hade gjort sig skyldig till de skamligaste laster och brott, förutom mord, simoni och skörlevnad, > synder som inte kunna nämnas » - enligt kyrkomötets egen förklaring. Därför blev han till sist fråntagen tiaran och satt i fängelse. Likaledes avsattes de två mot-påvarna och en ny påve blev vald.

Hus' fängslande väckte stor förbittring i Böhmen. Mäktiga adelsmän nedlade allvarliga protester mot denna våldshandling. Kejsaren, som ogärna såg att man kränkte hans lejdebrev, mot. satte sig kyrkomötets handlingssätt. Men reformationens fiender voro beslutsamma och ondskefulla. På detta sätt vunno de sin sak.

Utmattad av sjukdom, som vistelsen i det osunda fängelset ådragit honom, blev Hus omsider inställd för kyrkomötet. Belagd med bojor stod han inför kejsaren, som hade givit sitt hedersord på att beskydda honom. Under de långvariga förhandlingarna försvarade han ståndaktigt sanningen, och inför de närvarande andliga och världsliga myndigheterna uttalade han en högtidlig protest mot det fördärv, som härskade inom prästeståndet. Ställd inför valet att återkalla eller lida, martyrdöden, valde han det senare.

För sista gången blev Hus förd inför kyrkomötet. Det var en lysande församling: kejsaren, rikets furstar, de furstliga ombuden, kardinaler, biskopar och präster. En väldig skara åskådare hade infunnit sig för att bevittna dagens händelser. Från alla delar av kristenheten hade de kommit, dessa som skulle bli vittnen till det första stora offret i den långvariga strid, vars resultat skulle bli samvetsfrihetens seger.

Uppfordrad att avge sitt slutliga svar förklarade Hus, att han intet kunde återkalla. Och i det han fäste sin genomträngande blick på monarken, vars löfte på ett så skamligt sätt blivit brutet, yttrade han: »Av egen fri vilja beslöt jag inställa mig för detta kyrkomöte under offentligt beskydd på tro och loven av kejsaren, som är här tillstädes. »⁵ En djup rodnad färgade Sigismunds ansikte, då alla i församlingen fäste sina blickar på :honom.

Efter att domen blivit avkunnad begynte degradationsceremonien. Då biskoparna klädde fången i prästerlig dräkt, yttrade han: »Vår Herre Jesus Kristus blev iklädd en lysande klädnad för att förhånas, när Herodes lät föra honom inför Pilatus ». ⁶

Ånyo uppmanad att återkalla svarade han vänd mot folket: »Huru skulle jag då kunna lyfta blicken upp

mot himmelen? Huru skulle jag kunna se på de skaror, för vilka jag har förkunnat det rena evangelium? Nej, jag aktar deras frälsning högre än denna svaga kropp, som nu överlämnas åt döden.»

Man tog av honom kläderna, plagg efter plagg, medan var och en av biskoparna uttalade en förbannelse, i det han utförde sin del av ceremonien. Till sist »satte de på hans huvud en mössa eller en mitra av papper, på vilken voro målade bilder av demoner och på framsidan ordet 'Ärkekättare' med iögonfallande skrift. 'Med största glädje', sade Hus, 'vill jag bära denna vanärande krona för din skull, o Jesus, du som bar en törnekrona för mig.'»

»Då han blivit sålunda utstyrd, yttrade prelaterna: 'Nu överlämna vi din själ åt djävulen.' 'Och jag', svarade Hus med blicken riktad upp mot himmelen, 'och jag befaller min ande i dina händer, o Herre Jesus, ty du har återlöst mig.'»[7](#)

Hus' död på bålet.

Hus blev nu överlämnad åt de världsliga myndigheterna och förd till bålet. En ofantligt stor folkskara följde dem - beväpnade män i hundratal, präster och biskopar i sina dyrbara dräkter samt befolkningen i Konstanz. Då han blivit fastbunden vid bålet och allt var färdigt för antändning, blev martyren än en gång uppmanad att rädda sitt liv genom att överge sina villfarelser. »Vilken villfarelse skall jag då övergiva?» frågade Hus. »Jag vet mig icke skyldig till något. Jag kallar Gud till vittne på att allt vad jag skrivit och predikat, har varit avsett att rädda själar från synd och förtappelse. Och därför vill jag med största glädje med mitt blod stadfästa den sanning, som jag i tal och skrift förkunnat.»[8](#) Då lågorna omvärvde honom, började han sjunga: »Jesus, Davids son, förbarma dig över mig! » och fortfor därmed till dess hans stämma tystnade i döden.

Då Hus' kropp var helt och hållet förtärd, blev hans aska tillika med den jord den vilade på, hopsamlad och strödd i Rhen och sålunda förd vidare ut i havet. Hans förföljare hyste den fåfänga föreställningen, att de hade utrotat de sanningar han förkunnat. Föga anade de att askan, som -den dagen fördes bort till havet, skulle bli som en säd, som skulle spridas i alla länder på jorden och bära rik frukt i form av vittnen för sanningen. Den röst som hade talat i rådssalen i Konstanz, hade bringat ett eko, som skulle höras genom alla -kommande tidsåldrar. Hus var icke mer. Men de sanningar för vilka han dog, kunde aldrig omintetgöras. Hans exempel på tro och ståndaktighet skulle uppmuntra skaror att stå fasta för sanningen i trots av tortyr och död. Hans avrättning hade framställt Roms trolösa grymhet till beskådande för hela världen. Sanningens fiender hade sig ovetande främjat den sak de förgäves sökte omintetgöra.

Hieronymus' martyrdöd.

Ännu ett bål skulle resas i Konstanz. Ännu en martyrs blod skulle vittna för sanningen. Då Hieronymus sade farväl till Hus vid dennes avresa till kyrkomötet, förmanade han honom att vara frimodig och ståndaktig samt förklarade, att om Hus bleve utsatt för någon fara, skulle han skynda till hans hjälp. Så snart den trofaste lärjungen fick höra om reformatorns fängslande, beredde han sig strax på att infria sitt

löfte. Utan lejd och med en enda följeslagare begav han sig åstad till Konstanz. Vid ankomsten dit blev han övertygad om att han endast utsatt sig själv för fara utan att kunna göra något för Hus' befrielse. Han flydde från staden, men blev arresterad på hemresan och förd tillbaka, slagen i bojor och under bevakning av en trupp soldater. Vid hans första inställelse inför kyrkomötet bemötte man hans svar på de beskyllningar, som riktades mot honom, med ropet: »På bålet med honom! På bålet! » [9](#)

Hieronymus blev insatt i en fängelsecell på bröd och vatten och fastkedjad i en sådan ställning, att det förorsakade honom svåra lidanden. Efter några månaders förlopp hade Hieronymus genom den grymma behandlingen i fängelset ådragit sig en sjukdom, som hotade att ända hans liv, och hans fiender, som fruktade för att han skulle undslippa dem, behandlade honom med mindre stränghet, ehuru han måste tillbringa ett år i fängelse.

Hus' död hade inte givit det resultat som katolikerna hoppats. Kränkningen av hans lejd hade väckt en storm av förbittring, och mötet beslöt att i stället för att bränna Hieronymus tvinga honom till underkastelse, om det var möjligt. Han fick välja mellan att återkalla och att dö på bålet. I början av hans fängelsetid skulle döden ha varit en barmhärtighet i jämförelse med de förfärliga lidanden han genomgått. Men nu försvagad som han var av sjukdom, plågad av ängslan och ovisshet, skild från sina vänner och nedslagen till följd av Hus' död, svek honom hans själsstyrka och han gick med på att böja sig för mötet. Han lovade att hålla sig till den katolska tron och godkände mötets förkastelsedom över Wycliffes och Hus' lärosatser, dock med undantag för de »heliga sanningar» som de hade framhållit. [10](#)

På detta sätt sökte Hieronymus nedtysta samvetets röst och undgå sin dom. Men i fängelsecellens enslighet insåg han tydligare vad han gjort. Han tänkte på den frimodighet och trohet som besjälade Hus och jämförde därmed sin egen förnekelse av sanningen. Han tänkte på sin gudomlige Mästare, som han lovat tjäna och som för hans skull lidit korsets död. Före återkallelsen hade han mitt i alla sina lidanden funnit tröst i förvisningen om Guds ynnest. Men nu plågades hans själ av ånger och tvivel. Han visste att ännu flera återkallelser måste göras, innan han kunde bli försonad med Rom. Den väg han hade beträtt kunde sluta endast i fullständigt avfall. Hans beslut var fattat: han kunde icke förneka sin Herre för att undgå ett kortvarigt lidande;.

Snart blev han ånyo inställd inför kyrkomötet. Domarna hade inte funnit hans underkastelse tillfyllestgörande. Deras blodtörst, stegrad genom Hus' död, krävde nya offer. Endast genom ett oförbehållsamt uppgivande av sanningen kunde Hieronymus rädda sitt liv. Men han hade beslutat bekänna sin tro och följa i sin broders spår till bålet.

Han återtog sitt tidigare medgivande och framställde en högtidlig begäran om tillfälle att tala till sitt försvar. Då de fruktade för den verkan hans ord kunde ha, yrkade prelaterna att han endast skulle bekräfta eller förneka riktigheten av de beskyllningen som blivit gjorda mot honom. Hieronymus protesterade mot en sådan grymhet och orättvisa. »I tre hundra fyrtio dagar haven I hållit mig inspärrad i ett vederstyggligt fängelse», sade han, »omgiven av smuts och orenlighet och i den yttersta saknad av allt. Och så ställen I mig fram här för eder men vägren att höra på mig, medan I lånen edert öra till mina dödsfiender . . . Om I verkligen ären förståndiga män, om I ären världens ljus, så tagen eder i akt, så att I

icke synden mot rättfärdigheten. Vad mig angår, så är jag bara en skröplig människa, mitt liv har blott ringa värde, och när jag uppmanar eder att icke avkunna en orättfärdig dom, talar jag mindre för mig själv än för eder. »[11](#)

Hans anhållan blev slutligen beviljad. I sina domares åsyn föll Hieronymus på sina knän och bad, att Guds Ande måtte leda hans tankar och ord, så att han icke talade något som var i strid med sanningen eller som kunde vanära hans Mästare. På honom uppfylldes vid detta tillfälle Herrens löfte till de första lärjungarna: »I skolen föras fram också inför landshövdingar och konungar för min skull . . . Men när man drager eder inför rätta, gören eder då icke bekymmer för huru eller vad I skolen tala; ty vad I skolen tala skall bliva eder givet i den stunden. Det är icke I, som skolen tala, utan det är eder Faders Ande, som skall tala i eder. » Matt. 10:18-20

Hieronymus' ord väckte förvåning och förundran till och med bland hans fiender. Ett helt år hade han varit inspärrad i fängelse, ur stånd att kunna läsa, eller ens se, utsatt för stora lekamliga lidanden och själsångest. Likväl framställde han sina argument med samma klarhet och kraft, som om han ostört haft tillfälle till studier. Han hänvisade sina åhörare till den långa raden av heliga män som blivit dömda av orättfärdiga domare. I nästan varje släktled har det funnits sådana som blivit försmädade och bortstötta, i det de sökt höja sina medmänniskor, men eftervärlden har insett, att de gjort sig förtjänta av att äras. Kristus själv blev dömd som missdådare av en orättfärdig domstol.

Vid sin återkallelse hade Hieronymus medgivit, att domen över Hus kunde vara rättvis, men nu gav han uttryck åt sin ånger däröver och avlade sitt vittnesbörd om martyrens oskuld och helighet. »Jag kände honom från barndomen», sade han. »Han var en förträfflig människa, en rättfärdig och helig man. Trots sin oskuld blev han likväl dömd . . . Jag - också jag är redo att dö. Jag skall icke vika tillbaka för den pina, som mina fiender och falska vittnen ha i beredskap åt mig. Den dag kommer, då de skola avlägga räkenskap för sitt hyckleri inför den store Guden, som ingen kan bedraga. »[12](#)

Pekande på sina domare yttrade han bestämt: »I dömden Wycliffe och Hus, icke därför att de angripit kyrkans lära utan helt enkelt därför att de uttalade sitt ogillande av prästerskapets skandalösa leverne. Vad de hava påstått är ovedersägligt, och jag instämmer däri. »[13](#)

Åter bröt vredesstormen lös, och Hieronymus blev skyndsamt återförd till fängelset. Men det fanns några i församlingen som voro starkt påverkade av hans ord och som önskade rädda hans liv. Högtstående män i kyrkan besökte honom och uppmanade honom att böja sig för kyrkomötets vilja. De mest lysande utsikter framställdes för honom som belöning, om lian ville uppge sitt motstånd mot Rom. Men i likhet med Mästaren, när han blev erbjuden denna världens härlighet, stod Hieronymus orubblig.

Inom kort blev dödsdomen avkunnad. Han fördes bort till samma plats där Hus givit sitt liv. Sjungande gick han vägen fram och hans ansikte lyste av glädje och frid. Hans blick var fäst på Kristus, och döden hade mist sin skräck för honom. Då bödeln skulle antända bålet, gick denne bakom honom, men martyren utropade: »Träd modigt fram och tänd elden inför min åsyn. Om jag hade hyst fruktan, så skulle jag icke varit här.»

De sista ord han uttalade, i det lågorna omvärvde honom, var en bön. »Herre, allsmäktige Fader», bad han, »var mig nådig och förlåt mig mina synder, ty du vet att jag alltid har älskat din sanning. »[14](#) .

Hans röst tystnade, men hans läppar rörde sig fortfarande i bön. När elden utfört sitt verk, blev martyrens aska uppsamlad och kastad i Rhen - liksom det skedde med Hus'.

Sålunda omkommo Guds trofasta ljusbärare. M:en ljuset av de sanningar de hade förkunnat och av deras hjältemodiga exempel kunde inte utsläckas. Lika gott kunde människorna försöka få solen att gå tillbaka på sin bana, som att förhindra gryningen till den dag som redan höll på att uppgå över världen.

Hus' avrättning hade väckt stor harm och förfäran i Böhmen. Hela nationen hade en känsla av att han föll offer för prästernas hat och kejsarens trolöshet. Man erkände att han varit en trogen sanningens förkunnare, och rådet som hade avkunnat hans dödsdom, anklagades för mord. Hans lärosatser blevo nu föremål för större intresse än någonsin förr. I påvliga edikt hade Wycliffes skrifter blivit dömda att brännas. Men de som hade undgått förstörelsen, blevo nu framtagna ur sina gömställen och granskade i förening med Bibeln och sådana delar därav, som folket kunde erhålla, och många blevo sålunda ledda till att antaga, den uppenbarade sanningen.

Hus' mördare nöjde sig ej med att stå och se på huru hans sak triumferade. Påven och kejsaren slöto sig tillsammans för att undertrycka rörelsen, och Sigismunds härar ryckte ill i Böhmen.

Strid och blodsutgjutelse följde, och inre strider fortforo att söndra nationen. De som höllo fast vid evangelium blevo utsatta för blodiga förföljelser.

De förenade bröderna.

Medan de trosbröder som ingått fördrag med romerska kyrkan, insöpo hennes villfarelser, slöto sig försvararna av den evangeliska tron tillsammans till en särskild församling och kallade sig »De förenade bröderna». Därigenom ådrogo de sig fiendskap från alla håll. Men de stodo orubbliga. De blevo tvungna att söka sin tillflykt i skogar och bergstrakter, men de fortforo att samlas för att läsa Guds ord och hålla gudstjänst.

Genom budbärare, som hemligen utsändes till olika länder, fingo de veta att det fanns »spridda anhängare av sanningen, några i en by och några i en annan, föremål liksom de själva för förföljelse, och vidare att det bland alperna existerade en gammal församling, som byggt på Skriftens grundval och protesterade mot Romkyrkans avguderier och sedefördärv». [15](#) Dessa underrättelser hälsades med stor glädje, och brevväxling uppstod med de valdensiska kristna.

Orubbligt fasthållande vid evangelium bidade böhmarne genom förföljelsens natt, ännu i den mörkaste timmen riktande sina

blickar mot horisonten likt den som väntar efter morgonen. »Det var deras lott att leva i en ond tid. Men . . . de kommo ihåg

de ord, som först uttalades av Hus och sedan upprepades av Hieronymus, att ett århundrade skulle förgå, innan dagen komme att gry. Dessa ord voro för taboriterna (husiterna) vad Josefs ord voro för stammarna i fångenskapen: 'Jag dör', sade han, 'och Gud skall förvisso se till eder och föra eder upp från detta land.' »[16](#)

»Sista delen av femtonde århundradet bevitnade den långsamma men säkra tillväxten av Förenade brödernas församling. Ehuru långt ifrån att vara ostörda, njöto de dock ett relativt lugn. Vid början av det sextonde århundradet räknade de tvåhundra församlingar i Böhmen och Mähren. »[17](#) »Så talrik var den kvarleva som, undkommen eldens och svärdets förödelse, fick se den dag uppgå som Hus hade förutsagt.»[18](#)

1 Wylie: »History of the Reformation», bok 3, kap. t.

2 Ibid., loc. cit.

3 Se Tillägg.

4 Bonnechose, band I, sid. 247.

5 Bonnechose, band z, sid. 84.

6 Bonnechose, ibid., sid. 86.

7 Wylie, ibid., bok 3, kap.

8. e Loc. cit.

9 Bonnechose, ibid., band I, sid. 234.

10 Se Bonnechose, ibid., band z, sid. 141.

11 Bonnechose, ibid., band 2, sid. 146, 147.

12 Bonnechose, ibid., band 2, sid. 151.

13 Bonnechose, ibid., band z, sid. I j I - I S 1.

14 Bonnechose, *ibid.*, band 2, sid. 168.

15 Wylie, *ibid.*, bok 3, kap. 19.

16 *Loc. cit.* u

17 Gilett: >>Life and Times of John Huss» (3 uppl.), band 2, sid. 570.

18 Wylie, *ibid.*, *loc. cit.*

SJUNDE KAPITLET

Vid skiljevägen

Främst bland dem som voro kallade att föra kyrkan ut ur påvedömetts mörker till en renare tro står Martin Luther. Luther var nitisk, eldig och Gud hängiven. Han visste ej av någon annan fruktan än Herrens fruktan och erkände ingen annan grundval för tron än den heliga Skrift. Detta gjorde Luther till en man för sin tid. Genom honom utförde Gud ett stort verk till kyrkans reformation och världens upplysning.

I likhet med evangelii första budbärare utgick också Luther från de fattigas led. Sina tidigaste år tillbragte han i ett oansenligt tyskt bondehem. Genom dagligt slit som gruvarbetare sökte hans far skaffa medel till hans utbildning. Det var hans mening att sonen skulle bli jurist. Men Gud hade för avsikt att göra honom till en byggmästare i det stora tempel, som långsamt reste sig under århundradenas lopp. Möda, umbäranden och sträng disciplin var den skola, i vilken den Allvise förberedde Luther för hans viktiga livsuppgift.

Luthers far var en man med själsstyrka och handlingskraft, han var hederlig, beslutsam och karaktärsfast. Sin övertygelse om rätt och plikt efterkom han utan hänsyn till följderna. Hans oförvillade, sunda omdöme ledde honom till att betrakta munk-väsendet med misstro. Därför väckte det också hans djupa miss-hag, då Luther utan hans samtycke gick i kloster. Det dröjde två år, innan fadern blev försonad med sin son, men även efter den tiden var hans mening oförändrad.

Luthers uppfostran.

Luthers föräldrar lade i dagen stor omsorg med hänsyn till sina barns uppfostran och utbildning. De sökte undervisa dem i kunskapen om Gud och i utövandet av kristliga dygder. Fadern bad ofta i sonens närvaro, att barnet måtte komma ihåg Herrens namn och en dag vara med att befordra hans sanning. Varje tillfälle till moralisk och andlig utveckling, som deras mödosamma liv erbjöd, utnyttjades flitigt av dessa föräldrar. Med allvar och uthållighet sökte de hos sina barn lägga grunden till ett fromt och nyttigt liv. Deras karaktärsstyrka och viljekraft förledde dem ibland att bruka för mycket stränghet. Men om reformatorn insåg att de i vissa avseenden misstagit sig, fann han mer att rosa än att risa i deras fostran av barnen.

I skolan dit han tidigt blev sänd, behandlades Luther med stränghet, ja till och med hårdhet. Hans föräldrar voro så fattiga, att då han lämnade hemmet för att gå i skola i en annan stad, måste han en tid skaffa sig bröd genom att sjunga från dörr till dörr. Ofta led han av hunger. De dystra, vidskepliga föreställningar om religionen som den tiden härskade, fyllde hans själ med fruktan. Med bedrövat hjärta kunde han gå till vila om aftonen, i det han såg framtiden så skrämmande mörk och ständigt förskräcktes

vid tanken på Gud som en sträng, hård och obarmhärtig domare och en grym tyrann i stället för en kärleksfull himmelsk fader.

Dock i trots av så många nedslående omständigheter strävade Luther beslutsamt framåt mot det höga moraliska och intellektuella ideal, som fånglade hans själ. Hans kunskapsörst tillika med hans allvarliga och praktiska läggning ledde honom till att åstunda det gedigna och nyttiga hellre än det pråliga och ytliga.

Då han aderton år gammal inskrevs vid universitetet i Erfurt, var hans ställning gynnsammare och hans utsikter ljusare än under tidigare år. Genom sparsamhet och flit hade hans föräldrar uppnått ett visst välstånd och kunde lämna honom all behövlig hjälp. Dessutom hade förståndiga vänner genom sitt inflytande i någon mån mildrat de dystra verkningarna av hans tidigare uppfostran. Han ägnade sig åt studier av de bästa författare och riktade sitt förstånd med deras yppersta tankar samt gjorde de visas visdom till sin egen. Till och med under sina förra lärares stränga disciplin hade han tidigt givit löfte om framtida utmärkelse, och under gynnsamma inflytelser utvecklades hans förstånd hastigt. Ett gott minne, livlig fantasi, skarp tankeförmåga och en outtröttlig flit ställde honom snart i första raden bland hans kamrater. Intellektuell övning mognade hans förstånd, satte hans själsgåvor i verksamhet och skärpte hans uppfattning, varigenom han bereddes för de strider han skulle möta i livet.

Herrens fruktan bodde i Luthers hjärta. Det gjorde att han kunde vara orubblig i sina föresatser och bevara en djup ödmjukhet inför Gud. Han hade en ständig förnimmelse av sitt beroende av gudomligt bistånd och försummade aldrig att börja dagen med bön, medan han oupphörligt bönföll om vägledning och hjälp. »Väl bedit är till hälften arbetat», brukade han ofta säga.[1](#)

Luther upptäcker en latinsk bibel.

Då Luther en dag undersökte böckerna i universitetets bibliotek, upptäckte han en latinsk bibel. En sådan bok hade han aldrig förr sett; han visste ej ens att den fanns till. Han hade hört delar av evangelierna och breven läsas vid den offentliga, gudstjänsten, och han trodde att dessa utgjorde hela Bibeln. Nu såg han för första gången Guds ord i sin helhet. Med fruktan och förundran vände han de heliga bladen, och med bultande hjärta läste han själv livets ord, medan han nu och då stannade och utropade: »Ack, om Gud ville ge mig en sådan bok! »[2](#)

Luther blir munk.

En allvarlig önskan om frigörelse från synden och frid med Gud ledde honom slutligen till att gå i kloster och inviga sig åt munklivet. Här måste han utföra de simplaste åligganden och gå från hus till hus för att tigga. Han var i den ålder, då man är svagast för aktning och anseende, och dessa grova sysslor voro mycket kränkande för hans naturliga känslor, men* han utstod förödmjukelsen med tålmod, då han ansåg den vara nödvändig för hans synders skull.

Varje ögonblick, som ej togs i anspråk för hans dagliga plikter, använde han till studier. Han berövade sig nödvändig vila och unnade sig knappast tid för sina tarvliga måltider. Framför allt fann han glädje i att rannsaka Guds ord. Han hade funnit en bibel, som var fastkedjad vid klosterväggen, och dit återvände han ofta. Allteftersom hans syndmedvetande fördjupades, sökte han genom egna gärningarna förlåtelse och frid. Han utmärkte sig genom en sträng fromhet och sökte genom fastor, nattvak och gisslingar underkuva sin onda natur, varifrån klosterlivet ej kunnat befria honom. Han ryggade ej tillbaka för något offer, varigenom han möjligen kunde uppnå hjärtats renhet och vinna ynnest hos Gud. »Jag var verkligen en from munk», yttrade han sedermera, »och iakttog min ordens regler strängare än jag kan beskriva. Om en munk någonsin kommit till himmelen genom sitt munkväsende, så skulle jag visserligen ha kommit dit . . . Hade det fortsatt längre, så skulle jag ha marterat mig till döds.»³ Till följd av denna stränga disciplin förlorade han sina krafter och led av krampanfall, vars verkningar lian aldrig helt övervann. Men trots alla dessa ansträngningar erfor hans betungade själ ingen lindring. Till sist befann han sig vid förtvivlans rand.

Då det såg ut för Luther som om allt var förlorat, lät Gud en vän och hjälpare uppstå. Den fromme Staupitz upplät gudsordets dörr för hans sinne. Han bad honom se bort från sig själv, upphöra med att tänka på det eviga straffet för överträdelse av Guds lag och se på Jesus, som var hans syndaförlåtande Frälsare. »Kasta dig i Frälsarens armar i stället för att plåga dig för dina synders skull. Sätt din förtröstan till honom, till hans rättfärdiga liv och hans försoningsdöd . . . Lyssna till Guds Son! Han blev människa för att skänka dig försäkran om ynnest hos Gud. Älska honom som först älskat dig!»⁴ Så talade denne nådens budbärare, och hans ord gjorde ett djupt intryck på Luthers sinne. Efter mycken strid med ingrodna villfarelser kunde han omfatta sanningen, och hans bekymrade själ fick frid.

Luther blev prästvigd och kallades ut från klostret till en professorsstol vid universitetet i Wittenberg. Här hängav han sig åt studiet av Bibeln på dess grundspråk.

Luthers besök i Rom.

Luther var ännu en trogen anhängare av påvekyrkan och hade ingen tanke på att någonsin bli något annat. Genom Försynens ledning kom han att avlägga ett besök i Rom. Han företog resan till fots och tog härbärge i klostren under vägen. I ett kloster i Italien blev han mycket förvånad över den rikedom, lyx och prakt som han blev vittne till. Munkarna som hade furstliga inkomster, bodde i praktfulla rum, klädde sig i de finaste och dyrbaraste dräkter och frossade, vid överdådiga bord. Med smärtsamma aningar jämförde Luther denna syn med sitt eget mödosamma och självförnekande liv. Hans inre råkade i förvirring.

Äntligen såg han i fjärran de sju kullarnas stad. Med djup känsla kastade han sig ner på jorden och utropade: »Heliga Rom, jag hälsar dig!»⁵

Han gick in i staden, besökte kyrkorna, lyssnade till de underbara berättelser som präster och munkar omtalade och utförde alla övliga ceremonier. Over allt fick han bevittna sådana ting som fyllde honom med förvåning och avsky. Han såg att ogudaktigheten härskade inom alla klasser av det andligaståndet.

Han hörde opassande skämt från prelaterna och intogs av fasa över deras vanvördiga uppträdande även under mässan. I sitt umgänge med munkarna och stadens borgare blev han vittne till utsvävningar och omåttlighet. Vart han vände sig mötte han gudlöshet i stället för helighet. »Ingen kan föreställa sig vilka synder och skamliga handlingar som begås i Rom», skrev han, »man måste se och höra det för att kunna tro det. Därför brukar man säga: 'Om det finnes ett helvete, så är Rom byggt däröver. Det är en avgrund varifrån utgår allt slags synd.'»⁶

I ett kort förut utfärdat dekret hade påven utlovat avlat till alla som på sina knän ginge uppför »Pilatustrappan». Det påstås att vår Frälsare gick ned för denna trappa, då han lämnade den romerska domsalen, och att den genom ett under blivit förd från Jerusalem till Rom. Då Luther en dag andäktigt klättrade uppför denna trappa, tyckte han sig plötsligt höra en tordönsstämma säga: »Den rättfärdige skall leva av tro.» Rom. I : 17. Han reste sig hastigt upp och skyndade skamsen och förskräckt bort från platsen. Detta skriftställe miste aldrig sin kraft över hans själ. Från den stunden såg han klarare än någonsin förr det bedrägliga i att förtrösta på mänskliga gärningar till frälsning samt nödvändigheten av att ständigt tro på Kristi förtjänst. Hans ögon hade blivit upplåtna och skulle aldrig mer tillslutas för påvedörets bedrägeri. Då han vände sitt ansikte från Rom, vände han också sitt hjärta därifrån. Efter den tiden blev klyftan större och större, till dess han avbröt varje förbindelse med påvekyrkan.

Vid universitetet i Mittenberg.

Efter sin återkomst från Rom erhöll Luther sin teologie doktorsgrad vid universitetet i Wittenberg. Nu hade han fått tillfälle som aldrig förr att ägna sig åt granskningen av den heliga Skrift, som han så högt älskade. Han hade högtidligt lovat att under hela sitt liv sorgfälligt granska och troget predika Guds ord i stället för påvliga traditioner och lärosatser. I han var inte längre en munk eller professor blott utan en befullmäktigad Bibelns förkunnare. Han var kallad till herde för att föda Guds hjord, som hungrade och törstade efter sanningen. Han förklarade bestämt, att de kristna icke kunde antaga någon annan lära än den som grundar sig på Skriftens auktoritet. Dessa ord utgjorde ett angrepp mot själva grundvalen för den påvliga överhögheten. De innehöllo reformationens livsprincip:

Luther insåg faran av att upphöja mänskliga teorier över Guds ord. Djärvt angrep han skolastikernas spekulativa vantro och be kämpade den filosofi och teologi, som så länge haft ett avgörande inflytande över folket. Han fördömde sådana studier inte bara som onyttiga utan skadliga och sökte leda sina ähörars tankar bort från filosofiens och teologiens spetsfundighet=er till de eviga sanningar, som profeterna och apostlarna förkunnat.

Dyrbart var det budskap han frambar för ivrigt lyssnande folkskaror. Aldrig förr hade de lyssnat till sådana lärdomar. Förkunnelsen om Frälsarens kärlek och försäkran om förlåtelse och frid genom hans försonande blod fröjdade deras hjärtan och födde ett odödligt hopp. I Wittenberg blev ett ljus tänt, vars strålar skulle nå till jordens yttersta trakter och som skulle tilltaga i klarhet intill tidens avslutning.

Men ljus och mörker kunna aldrig förenas. Mellan sanning och villfarelse pågår en strid som aldrig kan biläggas. Att stödja och försvara den ena är att angripa och nedslå den andra. Vår Frälsare har själv sagt:

»Jag har icke kommit för att sända frid, utan svärd.» Matt. 10:34. Några år efter reformationens början yttrade Luther: »Gud leder icke, han driver mig framåt, han för mig åstad. Jag är icke herre över mig själv. Jag önskar leva i lugn och ro, men jag blir kastad mitt in i tumult och omvälvningar.»⁷ Luther var nu på väg att bli driven in i kampen.

Avlatshandeln.

Romkyrkan hade gjort Guds nåd till en handelsvara. Penningväxlarnas bord (Matt. 21:12) ställdes upp vid sidan av hennes altare, och luften genljöd av köpares och säljares rop. Under föregivande av att samla penningar till uppförandet av S:t Peterskyrkan i Rom blev avlat offentligen salubjuden av påvens befullmäktigade. Med priset för missgärningar byggde man tempel för Guds tillbedjan. Tetzels var den ämbetsman som blev utsedd att förestå avlatshandeln i Tyskland. Med stor fräckhet upprepade han de värsta lögnerna och berättade vidunderliga historier för att vilseleda okunniga, lättrogna och vidskepliga människor. Hade de haft Guds ord, skulle de inte ha låtit föra sig bakom ljuset.

När Tetzels höll sitt intåg i en stad, gick en budbärare framför honom och förkunnade: »Gud och den helige faderns nåd är utanför edra portar».⁸ Och folket hälsade den gudsbespottande gycklaren välkommen, som om det varit Gud själv som stigit ned till dem från himmelen.

Den oförskämda handeln öppnades i kyrkan, och Tetzels besteg predikstolen och lovprisade avlaten såsom Guds dyrbaraste gåva. Han förklarade att i kraft av hans avlatsbrev kunde alla de synder förlåtas, som köparen senare önskade begå, och att icke ens ånger var nödvändig.⁹ Än mer, han försäkrade sina åhörare att avlaten kunde frälsa inte bara de levande utan också de döda och att i det ögonblick pengarna klingade: i kassakistan, skulle den själ som det betalades för, fara ur skärselden upp till himmelen.¹⁰

Fastän Luther ännu var en sträng katolik, intogs han av fasa över avlatskrämarnas hädiska förmätenhet. Många i hans egen församling hade köpt avlatsbrev, och snart började de uppsöka sin präst för att bekänna sina synder och få avlösning, inte därför att de voro botfärdiga och önskade omvända sig utan på grund av sina avlatsbrev. Luther vägrade dem absolution och förklarade, att utan ånger och bättring skulle de gå förlorade i sina synder. Högligen förlägna gingo de till Tetzels och beklagade sig över att deras bikt-fader inte ville godtaga hans avlatsbrev, och några fordrade djärvt att få sina pengar tillbaka. Munken blev rasande. Han uttalade de fruktansvärdaste förbannelser, lät tända bål på torgen samt förklarade att han »hade fått befallning av påven att bränna alla kättare, som vågade tala mot hans allra heligaste avlat».¹¹

Luther upptog nu sitt verk som en oförfärad sanningens förkämpe. Från predikstolen lät han sin högtidligt varnande stämma höras. Han framhöll för folket syndens fördärliga natur samt betonade, att människan genom sina egna gärningar omöjligt kunde förminska dess skuld eller undgå dess straff. Ingenting annat än omvändelse till Gud och tro på Kristus kan frälsa syndaren. Kristi nåd kan ej köpas, den är en fri gåva. Han rådde folket att inte köpa avlat utan i tro se upp till den korsfäste Frälsaren. Han omtalade sin egen smärtsamma erfarenhet att vinna frälsning genom självförödmjukelse och botövningar och försäkrade dem, att det var genom att se bort från sig själv och tro på Kristus, som han funnit frid

och glädje.

Då Tetzl fortsatte med sin gudlösa trafik, beslöt Luther att nedlägga en mera verksam protest mot detta skriande missbruk. Ett tillfälle erbjöd sig snart. Slottskyrkan i Wittenberg inrymde många relikier. På vissa helgdagar visade man dessa för folket, och full förlåtelse meddelades åt alla som då besökte kyrkan och biktade sig. Av denna anledning kom folket i skaror till kyrkan de dagarna.

Luthers nittiofem teser.

Allhelgonadagen, en av de viktigaste av dessa högtider, närmade sig. Dagen förut slöt sig Luther till' de skaror som styrde sina steg till kyrkan och uppslog på dörren sina 95 teser mot läran om avlaten. Han förklarade sig villig att försvara dessa teser på universitetet den följande dagen emot alla som ville bestrida dem.

Hans satser tilldrog sig allmänhetens uppmärksamhet. De lästes om och om igen och upprepades överallt. Det blev stor rörelse vid universitetet och i hela staden. I dessa teser påvisade Luther att makten att meddela syndaförlåtelse och att efterskänka straff 'för synd aldrig blivit överlämnad åt påven eller åt någon annan människa. Hela avlatssystemet var ett gyckelspel, ett konstgrepp i ändamål att utpressa penningar av folket genom att vädja till deras övertro ett Satans påfund för att fördärva själar, som satte tro till slika lögnar. Det blev också tydligt ådagalagt, att Kristi evangelium är kyrkans dyrbaraste; skatt och att Guds nåd, som uppenbaras däri, meddelas fritt åt: alla som söka den genom omvändelse och tro.

Motstånd och prøviiiiiyar.

Fastän Luther av Guds Ande blivit ledd till att börja sitt verk, skulle han dock inte kunna fullfölja det utan allvarlig kamp. Hans fienders försmädelser, deras vrånga framställning av hans avsikter och deras orättfärdiga och ondskefulla anmärkningar mot hans karaktär och bevekelsegrunder vältrade in över honom som en översvämmande flod. Detta blev ej utan verkan. Han hade varit säker på att folkets ledare både i kyrkan och i skolorna med glädje skulle förena sig med honom i hans reformsträvanden. Uppmuntrande ord från män i hög ställning hade fyllt honom med fröjd och hopp. I anden hade han redan sett en ljusare dag uppgå över kyrkan. Men denna uppmuntran hade: blivit utbytt mot klander och fördömelse.

Luther bävade, när han betraktade sig själv - en ensam man i strid med jordens mäktigaste makter. Ibland tvivlade han på huruvida det verkligen var Gud, som hade lett honom till att motsätta sig kyrkans auktoritet. »Vem var väl jag», skriver han, »att jag satte mig upp mot påvens majestät, inför vilken jordens konungar och hela världen bävade? . . . Ingen kan förstå vad mitt hjärta led under dessa två år och vilket missmod, för att inte säga förtvivlan, jag nedsjönk i. »[12](#) Men han skulle inte fullständigt prisgivas åt modlöshet. När mänskliga stöd sviktade, vände han sig till Gud allena och lärde, att han med fullkomlig trygghet kunde stödja sig på hans allsmåttiga arm.

Till en av reformationens vänner skriver Luther: »Vi kunna icke ernå kunskap om Skriften vare sig genom studium eller medelst vårt förstånd. Din första plikt är att börja med bön. Bed Herren att han för sin barmhärtighets skull täckes giva dig den rätta insikten i hans ord. Det finnes ingen annan uttolkare av Guds ord än detta ords författare, såsom han själv har sagt: 'De skola alla hava fått lärdom av Gud.' Joh. 6:45. Vänta ingenting av dina egna ansträngningar, av ditt eget förstånd, lita uteslutande på Gud och hans Andes inflytande. Tro detta på en mans ord, som själv erfarit det. »[13](#)

Detta är en lärdom av den allra största betydelse för dem som mena sig vara kallade av Gud att förkunna vår tids allvarliga sanningar. Dessa sanningar skola uppväcka Satans fiendskap och de människors som älska hans påfund. I strid mot ondskans makter behövs det något mer än intellektuell kraft och mänsklig visdom.

När motståndarna hänvisade till sedvänja och tradition eller åberopade påvens myndighet, vädjade Luther till Bibeln, och Bibeln allena. Här mötte de argument som de icke kunde gendriva. Därför ropade vantrons och formväsendets slavar på hans blod, liksom judarna hade ropat på Jesu blod. »Han är en kättare! » ropade de katolska ivrarna. »Det är högförräderi mot kyrkan att en sådan förskräcklig kättare lever en enda timme längre. Låt schavotten ögonblickligen bliva rest åt honom! »[14](#)

Men Luther föll inte offer för deras raseri. Gud hade ett verk som han skulle utföra, och änglar från himmelen blevo sända att beskydda honom. Överallt väcktes en längtan efter andligt framåtskridande. På alla håll förspordes en sådan hunger och törst efter rättfärdighet, som man icke hade bevittnat under århundraden. Folket som så länge varit hänvisat till mänskliga ceremonier och jordiska medlare, vände sig nu i ånger och tro till den korsfäste Kristus.

Kallad till Rom.

Detta omfattande intresse stegrade de påvliga myndigheternas fruktan. Luther fick kallelse att infinna sig i Rom för att svara på framställda beskyllningar för kätteri. Inkallelsen fyllde hans vänner med förskräckelse. De förstodo mycket väl vilken fara som hotade honom i denna fördärvade stad, som redan var drucken av martyrs blod. De protesterade mot hans resa till Rom och begärde, att han skulle förhöras i Tyskland.

En sådan överenskommelse ägde slutligen rum och en påvlig legat förordnades att leda förhandlingarna. I de instruktioner som påven lät meddela denne ämbetsman, hette det att Luther redan blivit förklarad vara en kättare. Legaten blev därför ålagd att anföra klagomål och tvinga honom till underkastelse utan något dröjsmål. Om Luther blev orubblig och det icke lyckades legaten att försäkra sig om hans person, var denne bemyndigad att »göra honom fredlös överallt i Tyskland» samt att »förbanna, fördriva och bannlysa alla hans anhängare». [15](#)

På denna tidpunkt då Luther hade så stort behov av en uppriktig väns sympati och råd, sände Gud i sin försyn Melanchthon till Wittenberg. Med sitt blygsamma, försynta väsen, sitt sunda omdöme, sina omfattande kunskaper och sin intagande värtalighet, förenad med karaktärens renhet och uppriktighet,

tillvann sig den unge Melanchthon allmän beundran och aktning. Han utmärkte sig ej mindre genom sitt milda sinnelag än genom sin lysande begåvning. Snart blev han en ivrig evangelii lärjunge och Luthers mest betrodde vän och värderade medhjälpare. Hans saktmod, försiktighet och noggrannhet var ett komplement till Luthers mod och kraft. Deras samarbete gav reformationen ökad styrka och blev en källa till stor uppmuntran för Luther.

Underrökningen i Augzburg.

Augsburg hade blivit utsett som den plats, där undersökningen skulle försiggå. Luther anträdde resan dit till fots. Många hyste allvarliga farhågor för honom, då man öppet hotat gripa och mörda honom under vägen. Hans vänner bådo honom att ej sätta sitt liv i fara. De uppmanade honom enträget att lämna Wittenberg för någon tid och söka sin tillflykt hos dem som med glädje skulle beskydda honom. Men han ville inte lämna den plats där Gud hade ställt honom. Han måste fortfarande troget försvara sanningen i trots av de stormar som rasade mot honom.

Meddelandet om Luthers .ankomst till Augzburg väckte stor tillfredsställelse hos den påvliga legaten. Den besvärlige kättaren, som tilldrog sig hela världens uppmärksamhet, tycktes nu vara i Roms våld, och legaten föresatte sig att han inte skulle undkomma. Reformatorn hade uraktlåtit att skaffa sig lejd. Hans vänner rådde honom att ej inställa sig för legaten utan lejdebrev, och de åtog sig att anskaffa ett sådant från kejsaren. Legaten hade för avsikt att om möjligt tvinga Luther att återkalla eller, om det inte lät sig göra, låta föra honom till Rom f 5r att undergå Hus' och Hieronymus' öde. Därför sökte han genom sin agent förmå Luther att inställa sig utan lejd i förlitande på hans barmhärtighet. Men det vägrade denne bestämt att göra. Han trädde ej inför det påvliga sändebudet, förrän han erhållit det dokument som försäkrade honom om kejsarens beskydd.

Av taktiska skäl hade katolikerna kommit överens om att söka vinna Luther under sken av mildhet. I sina samtal med honom visade sig legaten därför mycket vänlig. Men han fordrade att Luther obetingat och utan invändningar skulle underkasta sig kyrkans myndighet och återkalla varje punkt av sin lära. Han hade emellertid inte rätt förstått den mans karaktär, med vilken han hade att göra. Luther svarade med att uttrycka sin aktning för kyrkan, sin önskan att hålla sig till sanningen, sin villighet att svara på alla invändningar mot vad han hade lärt och att låta sina lärosatser underkastas vissa ledande universitets prövning. Men samtidigt protesterade han mot kardinalens tillvägagångs-sätt, när denne fordrade att han skulle återkalla, utan att först ha bevisat att han for vilse.

Det enda svar han fick var: »Återkalla, återkalla!» Reformatorn påvisade att hans ståndpunkt hade stöd i Skriften och förklarade bestämt, att han inte kunde förneka sanningen. Legaten som var ur stånd att bemöta Luthers argument, överöste honom med en storm av förebråelser, hån och smicker, bemängt med citat från arvläran och kyrkofädernas uttalanden, så att reformatorn ej fick något tillfälle att svara. Då Luther insåg att ett samtal, som fördes på detta sätt, skulle vara helt och hållet gagnlöst, begärde han att få avge sitt svar skriftligen, vilket motvilligt beviljades honom.

Vid nästa sammanträde företedde Luther en klar, innehållsrik och fyndig framställning av sina åsikter,

väl underbyggd av citat ur den heliga Skrift. Efter att ha läst denna avhandling högt överlämnade han den åt kardinalen, som emellertid föraktfullt kastade den åt sidan, i det han förklarade den bestå av en massa intetsägande ord och ovidkommande citat. Luther som upptändes av nitälskan, mötte den övermodige prelaten på hans egen mark — kyrkans traditioner och lärosatser — och kullkastade fullständigt hans förmätna påståenden.

Då prelaten såg att Luthers bevisföring ej kunde vederläggas, förlorade han all självbehärskning och utropade i vredesmod: Återkalla! — annars sänder jag dig till Rom att där inställas in-för domare, som komma att ta hand om din sak. Jag skall bann-lysa dig och alla dina anhängare, alla som hålla med dig, och stöta dem ur kyrkan. » Och till sist yttrade han i vredgad och övermodig ton: »Återkalla, eller kom aldrig mer inför mitt ansikte! »[16](#)

Reformatorn avlägsnade sig genast med sina vänner och gav därmed tydligt till känna, att man icke kunde vänta någon återkallelse av honom. Detta var inte vad kardinalen hade väntat. Han hade smickrat sig med att han med våld kunde skrämma Luther till underkastelse. Nu då han var ensam med sina anhängare, såg han än på den ene och än på den andre ytterst förtretad över det oväntade misslyckandet av hans plan.

Luthers bemödanden vid detta tillfälle blevo ej utan gagnliga följder. Den stora församling som var tillstädes, hade tillfälle att jämföra de två männen och själv döma om den ande som besjälade dem, ävensom om styrkan och sanningshalten i deras olika ståndpunkter. Vilken slående kontrast! Reformatorn, enkel, ödmjuk och bestämd, trädde fram i Guds kraft med sanningen på sin sida, påvens representant, överlägsen, stolt och oresonlig, utan ett enda bevis från Skriften och likväl häftigt ropande: Återkalla, eller du blir sänd till Rom för att straffas! »

Flykten från Augsburg.

Oaktat Luther hade skaffat sig lejd, uppgjorde katolikerna planer på att gripa och fångsla honom. Hans vänner yrkade på att eftersom det ej vore till någon nytta, att han förlängde sin vistelse i Augsburg, borde han oförtövat återvända till Wittenberg, och de manade till yttersta försiktighet i ändamål att dölja hans avsikt. Han lämnade därför staden före daggryningen till häst och ledsagades av en förare, som myndigheterna skaffat honom. Med dystra aningar red han obemärkt genom stadens mörka, tomma gator. Påpassliga, grymma fiender stämplade för att förgöra honom. Skulle han undgå de snaror som voro utlagda för honom? Det var ögonblick av ängslan och innerlig bön. Han kom till en liten port i stadsmuren; den öppnades för honom och tillsammans med sin förare drog han obehindrat därigenom. När flyktingarna lyckligt och väl kommit utanför staden,, påskyndade de sin färd, och innan legaten visste något om Luthers avresa, var denne utom räckhåll för sina förföljare. Satan och hans utskickade hade lidit ett nederlag. Den man som de trott sig ha i sitt våld var borta, undsluppen som en fågel ur fågelfärgarens snara.

Då legaten fick meddelande om , Luthers försvinnande, blev han överväldigad av förvåning och vrede. Han hade väntat att få inhösta mycken ära för sitt fasta och kloka uppträdande gentemot denne kyrkans

fridstörare, men han blev besviken i sina förhoppningar. Han gav sin vrede uttryck i ett brev till kurfursten Fredrik av Sachsen, vari han bittert fördömer Luther och fordrar, att kurfursten antingen skall sända honom till Rom eller förvisa honom från Sachsen.

I ett svar fordrade Luther, att legaten eller påven med den heliga Skrift skulle bevisa att han farit vilse, och förband sig på ,det högtidligaste att återkalla sina lärosatser, om de befunnes vara i strid med Guds ord. Han uttryckte även sin tacksamhet mot Gud för att han ansetts värdig att lida för e:n så helig sak.

Luther finner en vän i kurfursten av Sachsen.

Kurfursten hade ännu endast föga kännedom om reformationens grundsatser. Men den uppriktighet, klarhet och kraft som präglade Luthers ord, hade gjort ett djupt intryck på honom, och till dess man kunde bevisa att reformatorn var stadd i villfarelse, beslöt Fredrik att stå som hans beskyddare. Till svar på legatens fordran skrev han: »'Alldenstund doktor Martin varit inställd inför Eder i Augsburg, bör Ni vara till freds. Vi hade icke väntat, att Ni skulle försöka få honom att återkalla utan att ha överbevisat honom om hans villfarelse. Ingen av de lärda männen i vårt furstendöme har underrättat mig om att Martins lära är gudlös, antikristlig eller kättersk.' Kurfursten vägrade än vidare att sända Luther till Rom eller att förvisa honom ur riket. »[17](#)

Kurfursten förstod också att Luthers arbete som professor vid universitetet var i hög grad fruktbringande. Det var inte mer än ett år, sedan reformatorn uppslog sina teser på slottskyrkans dörr, men redan nu förmärktes en stor minskning av pilgrimer som besökte kyrkan vid allhelgonafesten. Romerska kyrkan hade förlorat tillbedjare och offer. Men deras plats intogs av en annan klass som nu kom till Wittenberg – inte pilgrimer som ville tillbedja dess relikier, utan studerande som fyllde dess läroanstalter. Luthers skrifter hade överallt väckt ett nytt intresse för den heliga Skrift, och inte bara från alla delar av Tyskland, utan även från andra länder strömmade studenter till universitetet. Unga män som för första gången sågo Wittenberg, »lyfte sina händer mot himmelen och prisade Gud, därför att han låtit sanningens ljus utstråla från denna stad, liksom i forna tider från Sion, för att därifrån låta det sprida sig även till de mest avlägsna länder. »[18](#)

Den protestantiska lärans utbredning.

Reformatorns skrifter och hans lära utbredde sig till varje folk i kristenheten. Verket utsträcktes till Holland och Schweiz. Hans skrifter funno väg till Frankrike och Spanien. I England blev hans lära mottagen som livets ord. Också till Belgien och Italien hade sanningen kommit. Tusenden höllo på att vakna upp ur sin dödslika dvala till ett trosliv i glädje och hopp.

I en appell till kejsaren och den tyska adeln till förmån för en reformation i kristenheten skrev Luther angående påven: »Det är fasligt att se den man som kallar sig Kristi ställföreträdare, uppvisa en prakt större än någon kejsares. Ar detta att efterlikna den fattige Kristus eller den anspråkslöse Petrus? Man säger att han är världens herre, men Kristus, vars ställföreträdare han berömmar sig av att vara, har sagt: 'Mitt rike är icke av denna världen.' Kan en ställföreträdares herradöme sträcka sig längre än hans

överordnades? »[19](#)

Om universiteten skrev han: »Jag fruktar storligen att universiteten skola visa sig vara helvetets portar — så framt de icke allvarligt bemöda sig att utlägga den heliga Skrift och inpränta den i de ungas hjärtan. Jag råder ingen att sända sina barn till en läroanstalt, där Bibeln icke intar hedersplatsen. Varje institution, där man icke oavlåtligen sysselsätter sig med Guds ord, måste bli fördärvad. »[20](#)

Denna appell blev hastigt spridd utöver Tyskland och utövade ett mäktigt inflytande på folket. Hela folket kom i rörelse, och skaror fylkade sig omkring reformationens fana. Luthers motståndare som närde en brinnande önskan om hämnd, uppmanade påven att vidta bestämda åtgärder mot honom. Det blev beslutat att hans lära omedelbart skulle fördömas. Reformatorn och hans anhängare beviljades en frist på segtio dagar, efter den tiden skulle de alla bannlysas, om de inte ville återkalla.

Bannlysningen.

Det var en kritisk stund för reformationen. Under århundraden hade Roms bannstrålar injagat skräck hos mäktiga monarker och fyllt mäktiga riken med ödslighet och olycka. De som drabbades av dessa bannstrålar, betraktades överallt med fruktan och avsky, de blevo avskurna från umgänget med andra och behandlades som fredlösa, vilka borde förföljas och utrotas. Luther var ej blind . för den storm som höll på att biyta lös över honom, men han stod fast och förlitade sig på att Kristus skulle vaxa hans hjälp och sköld. Med en martyrs frimodighet och tro skrev han: »Vad som nu skall ske vet jag icke, ej heller bekymrar jag mig därom . . . Låt slaget träffa var det vill, jag hyser vegen fruktan. Icke så mycket som ett blad faller till marken utan vår Faders vilja. Hux mycket mer skall han icke hava omsorg om oss! Det är en ringa sak att dö för Ordet, eftersom Ordet, som blev kött, har själv dött! Om vi dö med honom, skola vi leva med honom, och när vi genomgått det som han genomgick för oss, skola vi vara där han är och bo hos honom i all evighet. »[21](#)

Då Luther mottog påvens bulla, sade han: »Jag föraktar den och angriper den, emedan den är orättfärdig och osann . . . Det är Kristus själv som däri fördömes . . . Det gläder mig att något få lida för den bästa av alla saker. Jag känner mig redan lättare om hjärtat, ty jag vet nu, att påven är antikrast och att hans stol är själva Satans tron. »[22](#) .

Påbudet från Rom blev dock ej utan verkan. Fängelse, tortyr och svärd voro kraftiga medel till att framtvinga lydnad. De svaga och vidskepliga bävade för påvens dekret, och medan det rådde allmän sympati för Luther, tyckte många att livet var alltför dyrbart att riskeras för reformationens sak. Allt syntes tyda på att reformatorns verksamhet närmade sig sitt slut.

Det vax dock först efter en förfärlig kamp med sig själv, som Luther beslöt skilja sig från kyrkan. Ungefär vid den tiden var det han skrev: »Med var dag som går känner jag allt tydligare, hur svårt det är att övervinna skrupler som inplantats i barndomen. Ack, hur mycken smärta det har vållat mig, änskönt jag hade Skriften på min sida, att komma överens med mig själv att ensam uppträda mot påven och framställa honom som antikrist! Vilken anfäktelse har icke mitt hjärta haft :att utstå! Hur många gånger

har jag ej med bitterhet ställt till enig själv den frågan, som så ofta varit på katolikernas läppar: 'Är du den ende vise? Kunna alla andra vara misstagna? Huru skall det gå, om det i alla fall visar sig att det är du själv, som har orätt och som invecklar så många själar i villfarelse - vem skall då bli evigt fördömd?' På detta sätt kämpade jag med mig själv och med Satan, till dess Kristus genom sitt ofelbara ord befäste mitt hjärta mot dessa tvivel. »[23](#)

Påven hade hotat Luther med bannlysning, om han inte återkallade. Denna hotelse blev nu satt i verket. En ny bulla utfärdades, vari Luther förklarades vara utesluten ur den romerska kyrkan och fördömdes såsom en av Gud förbannad. I samma fördömsedom innefattades också alla som antog hans lära. Den väldiga striden var nu i full gång.

Motstånd är alltid deras lott, som Gud sänder att framhålla sanningar, vilka särskilt angå deras egen tid. Det fanns en nuets sanning på Luthers tid - en sanning som då hade sin speciella betydelse. Det gives också en nuets sanning för församlingen i vår tid. Det har behagat honom, »som verkar allting efter sin egen viljas råd», att ställa människor i olika omständigheter och pålägga dem plikter, som äro säregna för den tid de leva i och för de förhållanden vari de äro ställda.' Om de uppskattade det ljus de .fått motta, skulle nya sanningsfält öppna sig för deras blickar. Men sanningen är ej mera eftertraktad av flertalet nu till dags - än den var av de katoliker, som satte sig emot Luther. Samma böjelse att följa mänskliga teorier och traditioner i stället för Guds ord råder nu som i förgångna tider. De som förkunna sanningen för vår tid, böra ej vänta att bli mottagna med större ynnest än tidigare reformatorer. Den stora striden mellan sanning och villfarelse, mellan Kristus och Satan skall tilltaga i styrka, till dess denna världens historia når sin avslutning.

Jesus sade till sina lärjungar: »Voren I av världen, så älskade ju världen vad henne tillhörde; men eftersom I icke ären av världen, utan av mig haven blivit utvalda och tagna ut ur världen, därför hatar världen eder. Kommen ihåg det ord, som jag sade till eder: 'Tjänaren är icke förmer än sin herre.' Hava de förföljt mig, så skola de ock förfölja eder; hava de hållit mitt ord, så skola de ock hålla edert.» Joh. I j :19,20 . Betydelsefulla äro ock dessa ord: »Ve eder, när alla människor tala väl om eder! I?å samma sätt gjorde ju deras fäder i fråga om de falska profeterna.» Luk. 6:26.

Världens ande är lika litet i överensstämmelse med Kristi ande i dag som tidigare, och de som förkunna Guds ord i dess renhet, skola inte röna mera välvilja nu än förr. Motståndet mot sanningen kan framträda i andra former, fiendskapen kan vara mindre uppenbar, därför att den är mera bakslug. Men samma motsatsförhållande existerar alltjämt och skall fortfara intill tidens slut.

1 D'Aubigné: »Hist. of the Reformation of the Sixteenth Century », bok z, kap. 2.

2 Loc. cit.

3 D'Aubigné, ibid., bok z, kap. 3.

4 Ibid., bok z, kap. 4.

- 5 D'Aubigné, *ibid.*, bok 2, kap. 6.
 - 6 *Loc. cit.*
 - 7 D'Aubigné, *ibid.*, bok s, kap. i.
 - 8 D'Aubigné, *ibid.*, bok 3, kap. z.
 - 9 *Loc. cit.*
 - 10 Se Hagenbach: *ullist. of the Reformation*», band i, sid. 96.
 - 11 D'Aubigné, *ibid.*, bok 3, kap. 4.
 - 12 D'Aubigné, *Ioc. cit.*
 - 13 D'Aubigné, *ibid.*, bok 3, kap. 7.
 - 14 D'Aubigné, *ibid.*, bok 3, kap. 9.
 - 15 D'Aubigné, *ibid.*, bok 4, kap. 2.
 - 16 D'Aubigné, *ibid.*, bok 4, kap. 8 (London-upplagan).
 - 17 D'Aubigné, *ibid.*, bok 4, kap. 10.
 - 18 *Loc. cit.*
 - 19 D'Aubigné, *ibid.*, bok 6, kap. 3.
 - 20 *Loc. cit.*
 - 21 D'Aubigné, bok G, kap. g.
 - 22 D'Aubigné, *ibid.*, bok G, kap. 9.
 - 23 Martyn: »*Life and Times of Luther*», sid. 372, 373.
-

ÅTTONDE KAPITLET

En kämpe för sanningen

En ny kejsare, Karl V, hade bestigit Tysklands tron, och Roms utskickade skyndade att framföra sina lyckönskningar och att söka förmå monarken att använda sin makt mot reformationen. Kurfursten av Sachsen däremot, vilken kejsar Karl i betydlig mån hade att tacka för sin krona, bad honom enträget att ej vidtaga några åtgärder mot Luther, förrän han givit honom tillfälle att förklara sig inför en jury av lärda, fromma och opartiska domare.

Alla partier fäste nu sin uppmärksamhet vid den samling av män från de tyska staterna, som sammanträdde i Worms snart efter att kejsar Karl övertagit riket. Det var viktiga politiska spörsmål och intressen som skulle avhandlas vid detta nationalråd, då de tyska furstarna för första gången samlades omkring sin ungdomlige monark till rådplägning. Från alla delar av riket kommo högt stående representanter för kyrka och stat. Världsliga herremän, högborna, mäktiga och rädda om fäderneärvda rättigheter; kyrkofurstar, berusade av sin medvetna överlägsenhet i rang och makt; galanta riddare med sitt beväpnade följe; sändebud från främmande och fjärran länder alla kommo de tillsammans i Worms. Men ämnet som i denna väldiga församling väckte det djupaste intresset, var den sachsiske reformatorns sak.

Kejsaren hade tidigare anmodat kurfursten att föra Luther med sig till riksdagen under försäkran om beskydd och fri dryftning med kompetenta personer av omtvistade frågor. Luther närde en livlig önskan att få träda inför kejsaren.

Då nyheten spred sig i Worms, att Luther skulle infinna sig vid riksdagen, uppstod där allmän rörelse. Alexander, den påvlige legaten, åt vilken denna sak särskilt blivit anförtrodd, blev förskräckt och förbittrad. Han insåg att utgången skulle bliva olycksbringande för påvekyrkans intressen.

Han inlade därför hos kejsaren den mest enträgna gensaga mot att Luther skulle uppträda i Worms. Ungefär vid denna tid offentliggjordes den bulla, som lyste Luther i bann, och detta i förbindelse med legatens föreställningar förmådde kejsaren att ge efter. Han skrev därför till kurfursten, att om Luther inte ville återkalla, skulle han stanna i Wittenberg.

Men denna seger var inte nog för Alexander. Med all den kraft och slughet han förfogade över, arbetade han på att få Luther dömd. Till slut gav kejsar Karl efter för legatens efterhängsenhet och bad honom framlägga sin sak för riksdagen.

Alexanders tal.

»Det var en stolt dag för legaten. Församlingen var stor och saken ännu större. Alexander skulle försvara Rom. Han ägde vältalighetens gåva och brukade den så som tillfället bjöd. Försynen fogade det så, att Romkyrkan skulle träda fram och försvara sin sak genom sin skickligaste talesman inför den mest värnadsbjudande domstol, innan hennes dom blev fälld.»[1](#)

Legatens tal gjorde ett djupt intryck på riksdagen. Det var ingen Luther närvarande som med Guds ords klara och övertygande sanningar kunde besegra påvekyrkans förkämpe. Intet försök gjordes att försvara reformatorn. Men den skenbara segern var signalen till nederlag. Hädanefter skulle motsättningen mellan sanning och villfarelse komma tydligare i dagen. Efter den dagen skulle Romkyrkan inte stå så trygg som den förut gjort.

Medan de flesta deltagarna i riksdagen inte skulle ha tvekat att överlämna Luther åt Roms hämnd, var det många som insågo och beklagade det rådande fördärvet i kyrkan och. önskade avlägsna de missbruk, som det tyska folket led under på grund av prästerskapets vinningslystnad och sedefördärv. Legaten hade framställt den påvliga regimen i den mest fördelaktiga dager. Nu påverkade Herren en medlem av riksdagen att ge en sann skildring av det påvliga tyranniets verkningar. Med ädel fasthet stod hertig Georg av Sachsen upp i den furstliga församlingen och angav med fruktansvärd noggrannhet påvedömetts bedrägerier och vederstyggligheter samt de förskräckliga följderna därav.

Ett mera vederhäftigt och verkningsfullt ogillande av de påvliga missbruken kunde inte Luther själv ha uttalat. Och den omständigheten att talaren var reformationens avgjorda fiende, gav hans ord ökad verkan.

Om de församlades ögon hade varit öppnade, skulle de ha sett Guds änglar, som utsände ljusstrålar i villfarelsens mörker och uppläto sinnen och hjärtan till att mottaga sanningen. Det var kraften från sanningens och visdomens Gud, som behärskade till och med reformationens motståndare och sålunda banade väg för det stora verk som skulle utföras. Martin Luther var inte närvarande, men rösten av En som var större än Luther hade låtit höra sig i denna församling.

Resan till Worms.

Rådsförsamlingen fordrade nu att reformatorn skulle inställa sig inför församlingen. Trots Alexanders hänvändelser, protester och hotelser gav kejsaren till sist sitt samtycke, och Luther blev instämmd för riksdagen. Stämningen ledsagades av ett lejdebrev, som säkerställde hans återresa till en plats, där han var i säkerhet. Dessa dokument översändes till Wittenberg med en härold, som fick i uppdrag att föra Luther till Worms.

Luther skulle inte företaga denna farliga resa ensam. Förutom det kejsarliga sändebudet var det tre av hans mest trofasta vänner som ledsagade honom. Melanchthon önskade livligt sluta sig till dem. Hans hjärta var knutet till Luthers, och han längtade att få följa honom, om så skulle vara till fängelse eller död. Men hans begäran avslogs. Skulle Luther omkomma, måste reformationens hopp vila på hans unge medarbetare. Då reformatorn tog avsked av Melanchthon, sade han: »Om jag icke återvänder och mina

fiender taga mitt liv, så fortsatt du att undervisa och stå fast i sanningen. Arbeta i mitt ställe.»

Inför riksdagen.

När Luther anlände till Worms, strömmade skaror av människor till porten för att hälsa honom välkommen. En så stor skara hade aldrig samlats för att hälsa själva kejsaren.

De katolska ledarna hade ej trott att Luther verkligen skulle våga visa sig i Worms, och hans ankomst väckte bestörtning ibland dem. Kejsaren sammankallade omedelbart sina rådsherrar för att överväga, hur man borde förhålla sig. En av biskoparna, en ivrig katolik, förklarade: »Vi ha länge dryftat denna sak. Låt Eders kejsarliga majestät genast rödja denne man ur vägen. Låt icke Sigismund föra Hus till bålet? Vi ha ingen skyldighet varken att giva eller respektera ett lejdebrev för en kättare.» Men kejsaren sade: »Nej, så kunna, vi icke handla. Vi måste hålla vårt löfte.»[2](#) Det blev därför beslutat att reformatorn skulle höras.

Följande dag fördes Luther inför riksdagen. En kejsarlig ämbetsman hade fått i uppdrag att ledsaga honom till mötessalen, men det var endast med svårighet de kommo fram till platsen. Alla vägar voro överfyllda av åskådare, som önskade få se den munk som vågat trotsa påvens myndighet.

Äntligen stod Luther inför rådet. Kejsaren satt på sin tron, omgiven av de förnämsta personligheterna i riket. Aldrig hade någon människa stått inför en mera vördnadsbjudande församling än denna. Och här skulle Martin Luther svara för sin tro. »Hans närvaro innebar i sig själv en stor seger över påvedömet. Påven hade fördömt denne man, och nu stod han inför en domstol som just genom denna handling satte sig över, påven. Påven hade bannlyst honom och avskurit honom från allt mänskligt umgänge, och likväl blev Luther inkallad genom värdsam hänvändelse och mottagen av den förnämsta rådsförsamling i världen. Påven hade dömt honom till evig tystnad, och nu stod han i begrepp att tala till tusenden uppmärksamma åhörare, som församlats från de avlägsnaste trakter i kristenheten.. Luther hade varit redskapet till att iscensätta en mäktig revolution. Rom höll redan på att stiga ned från sin tron, och det var en munks röst som förorsakade den förödmjukelsen.»[3](#)

Luther fördes fram till en plats mitt framför kejsarens tron, medan djup tystnad vilade över den stora församlingen. Därpå reste sig en kejsarlig ämbetsman och begärde, pekande på en samling av Luthers skrifter, att reformatorn skulle besvara tvenne frågor — om han erkände att han skrivit dessa böcker och om det var hans mening att återkalla de åsikter han däri hade framställt. Sedan böckernas titlar blivit lästa, svarade Luther på den första frågan, att han erkände sig ha skrivit böckerna. »Vad den andra frågan angår», sade han, »så förstår jag att det är en sak som angår tron och själars frälsning och som berör Guds ord, den största och dyrbaraste skatt både i himmelen och på jorden, och jag skulle handla oklokt, om jag besvarade den utan betänkande. Jag kunde då säga mindre än omständigheterna fordra eller mera än sanningen bjuder och därigenom synda mot Kristi ord: 'Den som förnekar mig inför människorna, honom skall och jag förneka inför min Fader, som är i himmelen.' Matt. 10:33. Av denna anledning beder jag Eders kejsarliga majestät i all underdånighet att giva mig tid, så att jag må kunna svara utan att handla mot Guds ord.»[4](#)

Följande dag skulle han avgiva sitt slutliga svar. En stund sviktade hans mod, när han tänkte på de makter som stodo samlade emot sanningen. Hans tro vacklade, fruktan och bävan kom över honom, förskräckelse överväldigade honom. Farorna tycktes tilltaga. Det såg ut, som skulle hans fiender segra och mörkrets makter få överhanden. Mörker omgav honom och syntes skilja honom från Gud. Han längtade efter förvissning, att härskarornas Gud skulle vara med honom. I sin själsångest kastade han sig ned med ansiktet mot jorden och utstötte dessa avbrutna, hjärtskärande rop, som ingen utom Gud kan fullt förstå.

»0, du allsmäktige och evige Gud«, bad han, »hur förskräcklig är icke denna världen! Se, hur den öppnar sin mun för att uppsluka mig, och jag har så liten tillit till dig . . . Om det endast är denna världens kraft jag måste sätta min tillit till, så är allt förbi . . .Min sista stund har kommit, domen är fälld . . . 0 Gud, hjälp du mig emot all denna världens visdom. Gör det . . . du allena, . . . ty detta är icke mitt verk, utan ditt. Jag har intet att göra här, intet att strida om med dessa världens stormän. . . Men saken är din, . . . och den är rättfärdig och evig. 0 Herre, hjälp mig! Trofaste och oföränderlige Gud, till ingen människa sätter jag min förtröstan. . . Allt mänskligt är osäkert, allt som kommer från människor slår fel . . . Du har kallat mig till detta verk . . . Stå mig bi för din älskade Sons, Jesu Kristi, skull, som är mitt värn, min sköld och min borg. »[5](#)

I sin allvisa försyn lät Gud Luther inse den fara han svävade i, för att han inte skulle förlita sig på sin egen styrka och övermodigt störta sig i fördärv. Det var icke fruktan för personligt lidande, en fasa för eventuellt förestående tortyr och död som överväldigade honom. Det avgörande ögonblicket hade kommit, och han kände sig oduglig att möta det. Om han visade svaghet, kunde sanningens sak komma att lida därav. Det var ej för sin egen säkerhet, utan för evangelii seger, som han kämpade med Gud. I sin fullständiga hjälplöshet klängde han sig i tro vid Kristus, den mäktige befriaren. Han blev stark genom förvissningen, att han ej skulle träda inför rådet allena. Frid fyllde åter hans själ, och han glädde sig över att få upphöja Guds namn inför folkets styresmän.

Då han åter blev förd inför riksdagen, bar hans ansikte ej ett spår av fruktan eller förlägenhet. Lugn och full av frid, men med en upphöjd, ädel frimodighet stod han som Guds vittne bland jordens mäktige. Den kejsrerlige ämbetsmannen avfordrade honom nu besked, huruvida han ville återkalla sin lära eller ej. Luther avgav sitt svar med dämpad och ödmjuk ton, utan någon anstrykning av häftighet eller lidelse. Hans hållning var tillbakadragen och vördnadsfull. Likväl lade han i dagen en förtröstan och glädje, som förvånade de församlade:

»Allra högste kejsare, höge furstar, nådige herrar«, började Luther. »Jag träder fram inför Eder i dag i överensstämmelse med den befallning jag i går mottog, och genom Guds barmhärtighet besvär jag Eders majestät och Eders kungligheter att nådigt lyssna till försvaret av en sak, som enligt min överbevisning är rättfärdig och sann. Skulle jag på grund av okunnighet överträda vid hovet antagna regler för det passande, beder jag Eder om tillgift, alldenstund jag icke har blivit uppfostrad vid hovet, utan i klostrets undångömdhet. »[6](#)

Därpå övergick han till stridsfrågan och framhöll, att inte alla hans utkomna skrifter voro av samma art. I några av dem hade han avhandlat tro och goda gärningar, och till och med hans fiender hade förklarat dem vara inte allenast oskyldiga, utan nyttiga. Att återkalla sådant skulle vara att fördöma sanningen som alla partier erkände. Den andra klassen av skrifter voro sådana som avslöjade påvedömet missbruk och fördärv. Att återkalla dessa skulle vara att stödja Roms tyranni och öppna dörren ännu mer för ogudaktigheten. I den tredje kategorien av sina böcker hade han angripit enskilda personer som försvarade sådana missförhållanden. Angående dessa senare skrifter medgav han öppet att han varit mera våldsam än tillbörligt. Han gjorde inte anspråk på att vara felfri. Men ej heller dessa böcker kunde han återkalla, då en sådan handling skulle uppmuntra sanningens fiender, och de skulle därav taga anledning att förtrycka Guds folk med ännu större grymhet.

»Men jag är bara en människa och icke Gud», sade han vidare, »därför skall jag försvara mig såsom Kristus gjorde: 'Har jag talat orätt, så bevisa, att det är orätt!' (Joh. 18:23.) , . . Vid Guds barmhärtighet besvär jag eder, allra högste kejsare och eder, höge furstar och alla andra, vad rang de hava må, att bevisa från profeternas och apostlarnas skrifter, att jag farit vilse. Så snart jag blivit överbevisad, skall jag återkalla varje villfarelse och vara den förste att lägga hand på mina böcker och kasta dem på elden.

»

Luther hade talat på tyska, nu blev han uppmanad att återtaga samma ord på latin. Fast han var trött av ansträngningen, efterkom han uppmaningen och upprepade sitt tal med samma klarhet och kraft som första gången. Det var Guds försyn som ledde i denna sak. Många av furstarna voro så förblindade av villfarelse och övertro, att de inte kunde fatta styrkan av Luthers argument, då han talade första gången; men detta upprepande satte dem i stånd att tydligt förstå de punkter han framhöll.

De som hårdnackat tillslöto sina ögon för ljuset och inte ville låta övertyga sig av sanningen, blevo förbittrade över den kraft som åtföljde Luthers ord. Då han var färdig, yttrade riksdagens talman i vredesmod: »Du har icke besvarat den fråga, som blivit ställd till dig . . . Det fordras av dig, att du giver ett klart och bestämt svar . . . Vill du återkalla eller vill du icke?»

Reformatorn svarade: »Eftersom Eders allra högsta majestät och Eders högheter fordra av mig ett klart, enkelt; och bestämt svar, så vill jag giva ett sådant. Det är detta: Jag kan icke låta min tro underställas varken påve eller kyrkomöte, då det är klart som dagen, att de ofta tagit fel och motsagt varandra. Med mindre jag därför kan överbevisas med Skriftens vittnesbörd eller med klara och tydliga skäl, med mindre jag bliver övertygad med hjälp av de skriftställen jag har citerat och med mindre de sålunda binda mitt samvete medelst Guds ord, så *kan och vill jag icke återkalla*, ty det är farligt för en kristen att tala emot sitt samvete. *Här .ytår jag och kan inte annat. Gud hjälpe mig. Amen.* »[7](#)

Då Luther vid sitt första svar talade med låg röst och visade en värnadsfull, nästan undergiven hållning, tolkade katolikerna detta som ett bevis på att hans mod började svikta. De betraktade hans anhållan om uppskov bara som ett förspel till hans återkallelse. Men det mod och den fasthet han nu lade i dagen tillika med kraften och klarheten i hans bevisföring fyllde alla med förvåning. Full av beundran utbrast kejsaren: »Denne munk talar med oförskräckt hjärta och orubbligt mod. » Många av de tyska furstarna

betraktade med stolthet och glädje denne representant för deras nation.

Romkyrkans anhängare hade lidit ett nederlag, och deras sak framstod i en högst ogynnsam dager. De försökte hävda sin makt, ej genom att vädja till Skriften, utan medelst hotelser — Roms osvikliga argument. Riksdagens talman yttrade: »Om du icke återkallar, så komma kejsaren och rikets ständer att överväga, hur man skall förfara med en oförbätterlig kättare. »

Dessa ord kommo Luthers vänner, som med stor glädje åhört hans ädla försvar, att bäva. Men doktorn själv sade lugnt: »Må Gud vara min hjälp, ty jag kan intet återkalla. »[8](#)

Han blev uppfordrad att lämna riksdagen, medan furstarna överlade med varandra. Man kände att ögonblicket var avgörande. Luthers ståndaktiga vägran att underkasta sig kunde komma att utöva sitt inflytande på kyrkans historia genom århundraden. Det blev bestämt att giva honom ännu ett tillfälle att återkalla. Ännu en gång blev han förd inför riksdagen, och på nytt blev han tillfrågad, huruvida han ville återkalla sin lära. »Jag har intet annat svar att giva», sade han, »än det jag redan har givit.» Det var tydligt att varken löften eller hotelser kunde förmå honom att underkasta sig Roms påbud.

Det förargade de påvliga ledarna, att deras makt som hade kommit konungar och adelsmän att bäva, skulle på detta sätt föraktas av en ringa munk, och de önskade låta honom känna sin vrede. Men Luther som insåg faran hade talat med kristlig värdighet och sans. Hans ord hade varit fria från stolt=het, vrede och förvrängning. Han hade glömt sig själv och de stormän som omgävo honom och kände endast, att han stod inför En som var oändligt mycket större än påvar, prelater, konungar och kejsare. Kristus hade talat genom Luthers vittnesbörd med en kraft och en värdighet, som för tillfället fyllde både vänner och fiender med fruktan och förundran. Guds ande hade varit närvarande i rådet och påverkat rikets ledande män. Flera av furstarna erkände frimodigt att Luthers sak var rättfärdig. Många blevo övertygade om sanningen. Men hos andra voro dessa intryck övergående. Det fanns också en annan klass som inte genast uttalade sin mening, men som senare efter att själva ha granskat Skriften blev reformationens oförskräckta förkämpar.

Kejsarens beslut.

Två stridiga meningar förfäktades nu av riksdagens medlemmar. Påvens sändebud och representanter fordrade på nytt, att reformatorns lejd inte skulle respekteras. »Hans aska», sade de, »borde kastas i Rhen, såsom man gjorde med Johan Hus för ett hundra år sedan. »[9](#) Men de tyska furstarna, som själva voro katoliker och Luthers uppenbara fiender, protesterade mot ett sådant offentligt löftesbrott såsom en fläck på nationens ära. De hänvisade till de olyckor som följt efter Johan Hus' död och förklarade, att de icke vågade nedkalla över Tyskland och över den unge kejsaren ett upprepande av dessa förskräckliga händelser.

Som svar på detta nedriga förslag yttrade kejsar Karl: »Även om tro och heder skulle bliva bannlysta från hela jorden, så borde de finna en tillflyktsort i furstarnas hjärtan. »[10](#) Luthers bittraste fiender sökte ännu förmå kejsaren att behandla reformatorn, som Sigismund hade behandlat Hus — lämna honom åt

kyrkans nåd. Men Karl V, som erinrade sig den scenen då Hus i offentlig församling pekade på sina kedjor och påminde monarken om hans ord på tro och heder, svarade: »Jag skulle ej tycka om att rodna såsom Sigismund. »[11](#)

Likväl hade Karl med berätt mod förkastat de sanningar som Luther förkunnade. »Jag är fast besluten att följa mina företrädares exempel»,[12](#) skrev monarken. Han hade beslutat att ej avvika från nedärvda seder och bruk, även när det gällde att följa sanningens och rättfärdighetens väg. Han skulle stödja påvedömet med all dess grymhet och fördärv, emedan ,hans fäder hade gjort så. Sålunda tog han sin ståndpunkt. Han vägrade att mottaga något ljus utöver det' hans fäder hade mottagit eller att utföra någon plikt som de ej hade utfört.

Det är många i vår tid som på liknande sätt hålla fast vid sina :fäders bruk och traditioner. När Herren sänder dem mera ljus, vägra de att taga emot det, därför att deras fäder inte tagit emot det — eftersom det ej lyste för dem. Vi stå ej i samma ställning som våra fäder, därför äro våra plikter och vårt ansvar inte desamma som deras. Vi kunna inte vinna Guds välbehag genom att låta våra fäders exempel bestämma våra plikter i stället för att själva rannsaka sanningens ord. Vårt ansvar är större än våra förfäders. Vi äro ansvariga för det ljus som de mottagit och som gått i arv till oss, men vi äro tillika ansvariga för det förökade ljus, som nu lyser över oss från Guds ord.

I kraft av kejsarens myndighet fick Luther snart tillsägelse att resa hem, och han visste att detta meddelande snart skulle följas av hans dom. Hotande moln hängde över hans väg. Men hans hjärta var uppfyllt av glädje och frid då han lämnade Worms . »Djävulen själv bevakade påvens borg», yttrade han, »men Kristus har gjort en vid bräcka i den, och Satan var tvungen att erkänna, att Herren är mäktigare än han. »[13](#)

För Luther var det fortfarande av vikt, att hans fasthet inte betraktades som upproriskhet, varför han efter sin avresa skrev till kejsaren. »Gud, som rannsakar hjärtan, är mitt vittne», skrev han, »att jag är villig att med allvar lyda Eders majestät i gott rykte eller ont rykte, i liv eller död och utan något annat förbehåll än Guds ord, genom vilket människan lever. I det närvarande livets angelägenheter skall min trohet vara orubblig, ty här ha vinst och förlust intet att skaffa med frälsningen. Men när det gäller eviga intressen, vill Gud icke att den ena människan skall underkasta sig den andra. Ty en sådan underdånighet i andliga ting är en verklig tillbedjan och bör ägnas Skaparen allena. »[14](#)

På sin resa från Worms rönt Luther ett ännu mera smickrande mottagande än då han for dit. Furstliga kyrkans män hälsade den bannlyste munken välkommen och borgerliga styresmän hedrade den man, som kejsaren hade fördömt. Man uppmanade honom ivrigt att predika och i trots av det kejsarliga påbudet besteg han åter predikstolen. »Jag har aldrig förbundit mig att slå Guds ord i bojor», sade han, »ej heller skall jag göra det.»[15](#)

Det dröjde inte länge efter avresan från Worms, förrän ledarna lyckades förmå kejsaren att utfärda ett dekret mot honom. I detta dekret blev Luther fördömd såsom »Satan själv i människogestalt och klädd i en munkkåpa »,[16](#) Påbudet innehöll att så snart hans lejd utlupit, skulle mått och steg tagas för att göra

slut på hans verk. Det förbjöd alla att hysa honom, att giva honom mat eller dryck, att hjälpa eller stödja honom genom ord eller handlingar vare sig offentligt eller enskilt. Var helst han än befann sig skulle han gripas och överlämnas åt myndigheterna. Hans anhängare skulle också fängslas och deras egendom konfiskeras. Hans skrifter skulle förstöras. Och slutligen skulle alla som vågade handla i strid mot detta dekret, hemfalla under dess dom. Kurfursten av Sachsen och de furstar, som voro mest vänligt stämda mot Luther, hade lämnat Worms kort efter hans avresa, och kejsarens dekret fick riksdagens sanktion. Nu fröjdade katolikerna sig. De ansågo reformationens öde beseglat.

På Wartburgs flott.

Gud hade sörjt för en utväg för sin tjänare i farans stund. Ett vaksamt öga hade följt Luthers rörelser, och ett trofast och ädelt hjärta hade beslutat att rädda honom. Det var klart att Rom ej skulle vara till freds med något mindre än hans död, och endast genom att dölja sig kunde han undgå lejonets gap. Gud gav Fredrik av Sachsen visdom att uppgöra en plan till reformatorns beskydd: Genom trofasta vänners bistånd blev kurfurstens plan genomförd, och Luther blev effektivt undagömd både för vänner och fiender. På sin hemresa blev han gripen, skild från sina ledsagare och skyndsamt förd genom skogen till Wartburg, en ensamt liggande fästning bland bergen. Både hans bortförande och hans gömställe blevo till den grad hemlighållna, att icke ens Fredrik själv visste vart man hade fört honom. Denna hemlighetsfullhet var ej utan en viss avsikt: så länge kurfursten inte kände till Luthers uppehållsort, hade han ej något att uppenbara. Han tröstade sig med att reformatorn befann sig i säkerhet och lät sig därmed nöja.

Våren, sommaren och hösten gingo till ända och vintern kom, men Luther var ännu i fångenskap. Alexander och hans anhängare fröjdade sig, då det såg ut som om evangelii ljus snart skulle bliva utsläckt. Men reformatorn höll på att fylla sin lampa från sanningens förrådshus. Dess ljus skulle sedan stråla med ännu större klarhet.

I den vänliga, säkra omgivningen på Wartburg gladdo Luther sig en tid över att vara fri från stridens larm och hetta. Men länge kunde han ej vara tillfreds med denna stillhet och ro. Han var van vid ett verksam liv och hård kamp och kunde endast med svårighet uthärda att vara överksam. Under dessa ensliga dagar framstod kyrkans tillstånd för honom, och han ropade förtvivlat: »Ack, finns det ingen i denna världens yttersta tid, som kan stå såsom en mur för Herren och frälsa Israel!» [17](#) Så tänkte häri på sig själv och fruktade för att bliva beskylld för feighet, därför att han dragit sig tillbaka från striden. Därpå gjorde han sig förebråelser för maklighet och självsvåld. Men samtidigt utträttade lian dagligen mer, än det syntes vara möjligt för en man att göra. Hans penna var aldrig överksam. På samma gång som hans fiender smickrade sig med att han bringats till tystnad, blevo de förvånade och förvirrade genom de tydliga bevisen på hans fortsatta verksamhet. En hel mängd skrifter som utgått från hans hand spriddes runt om i Tyskland. Han utförde också en utomordentligt viktig gärning för sina landsmän i det han översatte Nya Testamentet till tyska språket. Från sitt klippiga Patmos fortfor han nästan ett helt år att förkunna evangelium och bestraffa samtidens villfarelser och synder.

Men det var inte bara för att beskydda Luther mot hans fienders vrede, ej heller för att skaffa honom

stillhet och ro för utförandet av hans viktiga uppgifter, som Gud hade tagit sin tjänare bort från det offentliga livet. Det var ännu dyrbarare resultat som skulle uppnås. I sin ensliga tillflyktsort bland bergen var Luther avskuren från jordiska stöd och från människors beröm. Därigenom blev han bevarad för den stolthet och självtillit som framgång så ofta medför. Genom lidande och förödmjukelse skulle han bli beredd att åter vandra trygg på de svindlande höjder, dit han så plötsligt blivit försatt.

I sin glädje över den frihet sanningen bringar äro många benägna att upphöja de redskap Gud använt till att bryta övertrons och villfarelsens bojor. Djävulen söker att vända människornas tankar och tillgivenhet från Gud och fästa dem vid människor; han leder dem till att ära verktyget och att ej räkna med den gudomliga hand, som leder händelsernas gång. Alltför ofta sker det att religiösa ledare, som sålunda prisas och äras, glömma sitt beroende av Gud och börja lita på sig själva. Till följd därav söka de härska över sådana människors sinnen och samveten, som gärna vända sig till dem för vägledning i stället för att hålla sig till Guds ord. Arbetet för en reform hindras ofta därigenom att dess förkämpar hysa en sådan ande. Gud ville skydda reforma-tionens sak mot denna fara. Han önskade att verket skulle få en gudomlig och ej mänsklig prägel. Människornas blickar hade blivit riktade på Luther såsom sanningens tolk. Han blev avlägs-nad, för att allas blickar skulle riktas på honom, som är sanningens eviga upphov.

1 Wylie, *ibid.*, bok 6, kap. 4.

2 D'Abigné, *ibid.*, bok 7, kap. 8.

3 *Loc. cit.*

4 *Loc. cit.*

5 *Loc. cit.*

6 D'Aubigné, *ibid.*, bok 7, kap. 8.

7 *Loc. cit.*

8 *Loc. cit.*

9 *Loc. cit.*

10 *Loc. cit.*

11 Se Lenfant: »History of the Council of Constance», I, sid. 422.

12 D'Abigné, *ibid.*, bok 7, kap. 9.

13 D'Aubigné, *ibid.*, bok 7, kap. i i.

14 *Loc. cit.*

15 Martyn, *ibid.*, band r, sid. 420.

16 D'Aubigné, *Loc. cit.*

17 D'Aubigné, *ibid.*, bok 9, kap. z.

NIONDE KAPITLET

Reformationens framgång

Luthers mystiska försvinnande väckte bestörtning över hela Tyskland. Man frågade efter honom allestädes. De vildaste rykten voro i omlopp, och många trodde att han blivit mördad. Det rådde stor sorg inte endast bland hans uppenbara vänner, utan även bland tusenden som inte öppet ställde sig på reformationens sida. Många förbundo sig genom en högtidlig ed att hämnas hans död.

De katolska ledarna sågo med förskräckelse, hur våldsamt stämningen mot dem hade blivit. Fastän de i början jublade över Luthers förmodade död, önskade de snart gömma sig undan folkets vrede. Hans fiender hade ej känt sig så oroad över hans djärvaste handlingar, då han var ibland dem, som de nu gjorde över hans försvinnande. De som i sitt raseri hade sökt tillintetgöra den djärve reformatorn, fylldes med fruktan nu, då han blivit en hjälplös fånge. »Det enda sätt varpå vi kunna reda oss», sade en, »är att tända facklor och söka efter Luther över hela jorden för att återföra honom till det folk som ropar efter honom.»¹ Kejsarens dekret tycktes falla maktlöst till jorden. De påvliga legaterna uppfylldes med vrede, när de sågo att det väckte långt mindre uppmärksamhet än Luthers öde.

Meddelandet om att han var i säkerhet, fastän en fånge, stillade folkets oro på samma gång det ökade deras hänförelse för honom. Hans skrifter lästes med större iver än någonsin förr. Växande skaror slöto sig till denne hjältemodige man, som försvarat Guds ord gentemot en sådan fruktad övermakt. Reformationen tilltog alltjämt i styrka. Den säd Luther hade utsått spirade upp överallt. Hans frånvaro utträttade det som hans närvaro ej skulle ha förmått. Andra evangeliiförkunnare kände ett större ansvar nu, då deras store ledare var borta. Med ny tro och iver strävade de att göra allt som stod i deras makt för att det verk, som hade fått en sådan början, ej skulle bli förhindrat.

Luther översätter Nya testamentet.

Vid sin återkomst från Wartburg fullbordade Luther sin översättning av Nya testamentet, och evangelium blev snart därefter givet åt tyska folket på deras eget språk. Denna översättning mottogs med stor glädje av alla som älskade sanningen, medan den med förakt tillbakavisades av andra som föredrogo mänskliga traditioner och stadgar.

Prästerna blevo bestörta vid tanken på att folket i gemen nu vore i stånd att diskutera med dem om Guds ords föreskrifter och att deras egen okunnighet sålunda skulle komma i dagen. Deras mänskliga argument voro maktlösa vapen gentemot Andens svärd. Romkyrkan uppbjöd all sin myndighet att förhindra Skriftens spridning. Men dekret, bannlysning och tortyr voro, utan verkan. Ju mera hon fördömde och försökte undertrycka Bibeln, desto mer längtade folket att få veta vad den verkligen lärde. Alla som kunde läsa, rannsokade själva Guds ord med iver. De förde det med sig var de färdades och

läste det om och om igen, och de voro ej nöjda, förrän de hade inpräntat en stor del därav i minnet. Då Luther såg med vilken välvilja det Nya testamentet blev mottaget, började han genast översätta det Gamla, som han utgav i skilda delar, allteftersom arbetet fortgick.

Luthers skrifter hälsades med samma tillfredsställelse i städerna som på landsbygden. »Vad Luther och hans vänner författade spriddes av andra. Munkar som voro övertygade om munkplikternas olaglighet och närde en önskan att utbyta ett lättjefullt liv mot ett verksamt sådant, men som voro alltför okunniga att predika Guds ord, genomreste provinser, besökte byar och hyddor och sålde Luthers och hans vänners böcker. Snart vimlade det av sådana oförskräckta kolportörer över hela Tyskland. »2 Dessa skrifter lästes med stort intresse av rika och fattiga, lärda och olärda. Om aftonen läste byskolornas lärare högt för små grupper, som samlat sig omkring eldstaden. Genom varje ~trängning blevo själar i evisa de om sanningen, mottogo ordet med glädje och meddelade i sin tur det glada budskapet till andra.

Med Bibeln i hand försvarade personer ur alla samhällsklasser reformationens lärosatser. Katolikerna som hade överlämnat studiet av Skriften åt präster och munkar, uppfordrade nu dessa att träda fram och vederlägga den nya läran. Men som de varken kände Skriften eller Guds kraft, blevo de fullständigt nedgjorda av dem som de hade fördömt såsom okunniga kättare. »Olyckligtvis hade Luther övertalat sina anhängare att icke sätta tro till något annat än den heliga Skrift», skrev en katolsk författare. Skaror samlades för att höra sanningen försvaras av män med ringa lärdom och även diskuteras av dem med lärda och värtaliga teologer. Dessa ansedda mäns skamliga okunnighet uppenbarades, när deras argument bemöttes med Guds ords enkla lära. Arbetare, soldater, kvinnor och även barn voro mera förtrogna med Bibeln än präster och lärda doktorer.

Dådet romerska prästerskapet såg, att deras kyrkomedlemmars antal förminskades, påkallade de myndigheternas hjälp och sökte med alla till buds stående medel föra sina anhängare tillbaka. Men folket hade i den nya läran funnit det som tillfredsställde hjärtats krav och vände sig bort från dem som så länge bespiset det med sina vidskepliga riter och mänskliga traditioners värdelösa drav.

Då förföljelse uppstod mot sanningens förkunnare, togo de i akt Kristi ord: »När de nu förfölja eder i en stad, så flyn till en annan!» Matt. 10:23. Ljuset trängde in överallt. I lär och där där funno flyktingarna en gästfri dörr öppen för dem. Där stannade de och förkunnade Kristus ibland i kyrkan eller, om den förvägrades dem, i privata hus eller ute i det fria. Varhelst; någon ville lyssna, där var ett helgat tempel. Sanningen, förkunnad med sådan kraft och överbevisning, spred sig med oemotståndlig kraft.

1 D'Aubigné, *ibid.*, bok g, kap. t.

2 D'Aubigné, *ibid.*, bok 9, kap. i i.

3 D'Aubigné, *ibid.*, bok 9, kap. i i.

TIONDE KAPITLET

Ljuset tändes i Schweiz

I valet av de redskap som skulle reformera kyrkan se vi samma gudomliga plan, som följdes då den grundades. Den himmelske Läraren förbigick världens stora män, de rika och ansedda, som voro vana vid att prisas och hyllas som folkens ledare. De som stodo i spetsen för reformationen voro män av ringa härkomst, män som voro mera fria från bördsstolthet, från skenhelighet och prästlist än de flesta av sin samtid. Det är Guds plan att med ringa redskap utföra stora ting. Ty då få inte människor äran utan Gud, som verkar i dem »Lede vilja och gärning för att hans goda vilja skall ske».

Några veckor efter Luthers födelse i en bergsmans hydda i Sachsen såg Ulrik Zwingli dagens ljus i en herdes koja bland alperna. Den miljö i vilken han växte upp och den uppfostran han fick voro ägnade att bereda honom för hans framtida livskall. Omgiven av en storslagen, skön och sublim natur fick hans själ redan tidigt mäktiga intryck av Gud:: storhet, allmakt och majestät. Berättelsen om hjältemodiga handlingar, som blivit utförda bland bergen i hans hemland, väckte :dans unga hjärtas hänförelse. Och vid sin fromma farmoders sida lyssnade han till de få dyrbara bibliska berättelser, som hon samlat från kyrkans sägner och legender. Med iver och intresse lyssnade han till berättelser om patriarkers och profeters stora handlingar, om herdar som vaktade sina fårhjordar på Palestinas bergssluttningar, där änglar talade med dem, om barnet i Betlehem och hjälten på Golgata.

Liksom Hans Luther önskade även Zwinglis fader, att hans son skulle få god skolutbildning, och gossen fick därför tidigt lämna sitt barndomshem. Hans; själsgåvor utvecklades hastigt, och man visste snart inte var rean skulle finna lärare, som voro kompetenta nog att undervisa honom. Vid tretton års ålder kom han till Bern, där den förnämsta. skolan i hela Schweiz då fanns. Han utsattes nu emellertid för en fara som hotade att omintetgöra hans ljusa framtidsutsikter. Bes`utsamma ansträngningar gjordes av munkarna att locka honom ,i n i ett kloster.

Dominikanermunkarna i Bern insågo, att de skulle skaffa sig både ära och ekonomisk vinning,, om de kunde vinna denne begåvade yngling för sin orden. I lan skulle med sin ungdom, sin naturliga begåvning som talar; och författare och genom sitt poetiska och musikaliska geni ha större inflytande över folket än deras pompösa och teatraliska ceremonier. Menigheten skulle såmedelst dragas till gudstjänsterna och ordens inkomster ökas. Genom Försynens skickelse fick fadern kännedom om munkarnas avsikter. Han förstod att sonens framtida verksamhet stod på spel och befallde honom att utan dröjsmål återvända hem.

Befallningen åtlyddes, men ynglingen kunde inte längre vara tillfredsställd i sin barndoms dal, Han upptog på nytt sina studier och reste efter en tid till Basel. Diet var här Zwingli först hörde det glada budskapet om Guds fria nåd Wittenbach, en lärare i antika språk, hade under sina studier :1 grekiska och

hebreiska kommit att läsa de heliga skrifterna. Genom hans undervisning trängde nu strålarna från det gudomliga ljuset in i hans lärjungars hjärtan. Han förklarade att det fanns en saning, som var av äldre ursprung och av oändligt större värde äga de teorier som skolastiker och filosofer lärde. Denna urgamla sanning var, att Kristi död är syndares enda lösen. För Zwingli voro dessa ord som de första ljusstrålarna vilka båda den nyalgens inbrott.

Trohet mot den heliga Skrift.

Zwingli kallades snart från Basel för att börja sitt livs verk. Hans första arbetsfält blev ett pastorat bland alperna, inte långt från hans födelsebygd. Då han blivit vigd till präst, »ägnade han sig med hela sitt hjärta åt rannsakande av den gudomliga sanningen, ty han visste mycket väl», säger en annan reformator, »hur mycket den bör veta, åt vilken Kristi hjord är anförtrodd». Ju mera han rannsakade Skriften, desto klarare såg han olikheten mellan dess sanningar och Roms villfarelser. Han böjde sig för Bibeln och för Guds ord, den enda tillräckliga och ofelbara trosregeln. Han insåg att den bör vara sin egen uttolkare, och han vågade inte tolka Skriften så, att den gav stöd för en förut antagen teori eller lärosats, utan ansåg det vara sin plikt att framhålla dess uttryckliga och tydliga lära. Han sökte erhålla all den hjälp som fanns att tillgå för att få ett fullständigt och rätt begrepp om Skriftens mening, och han bad om den helige Andes ledning som skulle, förklarade han, uppenbara Ordets mening för alla som med uppriktighet och bön sökte förstå den.

»Den heliga Skrift», sade Zwingli, »kommer från Gud, icke från människor. Den Gud, som upplyser dig, skall uppenbara för dig, att Ordet kommer från Honom. Ordet från Gud . . . kan ej slå fel. Det är klart, det förklarar sig självt, det uppenbarar sig självt, det upplyser själen med all frälsning och nåd, tröstar henne i Gud, förödmjucar henne, så att hon till och med förlorar sig själv och omfattar Gud.» Zwingli kände själv till sanningen som ligger i dessa ord. Han skrev senare om sin erfarenhet vid denna tid. »Då jag började ägna mig helt och hållet åt den heliga Skrift, uppväckte filosofien och teologien (den skolastiska) inom mig nya invändningar. Då jag äntligen sade till mig själv: 'Jag måste lämna allt det här åsido och endast i Guds eget, enkla ord uppsöka hans tanke.' Då började jag att bedja Gud om hans ljus, och de heliga Skrifterna blevo sedan mycket tydligare för mig. »[1](#)

Den lära Zwingli predikade erhöll han ej från Luther. Den var Kristi lära. »Om Luther predikar Kristus», sade den schweiziske reformatorn, »så göra vi båda ett och detsamma. Han har vunnit flera själar åt Kristus än jag. Lika gott! Jag vill icke bära något annat namn än Kristi, vars stridsman jag är och som är min ende Herre. Luther och jag har aldrig skrivit en enda rad till varandra, och varför? Jo, för att visa världen, huru Guds Ande är överens med sig själv, då vi, ehuru långt åtskilda och utan ömsesidig förbindelse, likväl med så stor likstämmighet förkunna Kristi lära. »[2](#)

I klostret.

År 1516 kallades Zwingli till predikant vid klostret i Einsiedeln. Nu fick han tillfälle att närmare lära känna Roms fördärvade tillstånd samt utöva ett inflytande som reformator, vilket skulle sträcka sig långt bortom hans hemlands alper. Bland de förnämsta attraktionerna i Einsiedeln var en Maria bild, som man

påstod hade makt att göra underverk. Över klostrets port stod denna inskrift: »Här kan erhållas fullständig syndaförlåtelse.» Hela året vallfärdade pilgrimer till den heliga jungfruns relikskrin, men vid dess invignings stora årsfest kommo stora skaror från alla delar av Schweiz, ja, även från Tyskland och Frankrike. Zwingli som blev mycket bedrövad vid denna syn, tog tillfället i akt att förkunna frihet genom evangelium för dessa vidskepelsens slavar.

»Tro inte», sade han, »att Gud är mera i detta tempel än på andra ställen inom sin skapelse. Varhelst ni vistas är Gud eders nära och hör er lika väl som här. Kan ni genom gagnlösa verk, långa vallfärder, genom skänker och bilder, genom Jungfru Marias och helgonens anropande vänta Guds nåd? Vad gagna de många orden och bönerna? Vad hjälpa sköna kåpor, väl rakade huvuden, långa, v" veckade dräkter och guldbelastade mulåsnor? Gud ser till hjärtat, och vårt hjärta är under allt detta fjärran från honom.» > Kristus », utropade han, »Kristus, som en gång offrat sig på korset, är den i all evighet tillfyllestgörande hostian och syndaoffret för alla trognas synder. » [3](#)

För många av åhörarna voro dessa åsikter ovälkomna. Det var en bitter misräkning för dem att höra, att deras långa, tröttsamma resa varit förgäves. De kunde inte fatta syndaförlåtelsen i Kristus, som erbjöds dem utan penningar och för intet. De voro nöjda med den gamla frälsningsväg, som Rom stakat ut åt dem. De ryggade tillbaka för de bekymmer som voro förenade med att söka något bättre. Det var lättare att anförtro sin frälsning åt prästerna och påven än att själv söka hjärtats renhet.

Men det var andra som med glädje mottogo budskapet om återlösningen genom Jesus Kristus. De kyrkbruk som Rom ålagt dem hade ej bringat dem frid i själen, och i tro mottogo de Jesu Kristi blod som det enda försoningsmedlet. Dessa återvände till sina hem för att bringa andra det dyrbara ljus de själva mottagit. Sanningen spred sig sålunda från by till by, från stad till stad, och antalet pilgrimer som vallfärdade till den heliga jungfruns skrin blev betydligt mindre. Färre offer framburos, och som följd därav förminskades den lön Zwingli erhöll genom offren. Men detta beredde honom endast glädje, då han såg fanatismens och vidskepelsens makt brytas.

De kyrkliga myndigheterna voro inte blinda för det verk som Zwingli utförde, men för närvarande undveko de att blanda sig i saken. De hoppades ännu kunna vinna honom för sina syften och sökte påverka honom genom smicker. Emellertid vann sanningen inflytande över människornas hjärtan.

Zwingli kallar till Zürich

Zwinglis arbete i Einsiedeln hade gjort honom skickad för ett större verksamhetsfält, vilket snart skulle erjudas honom. Efter att han varit i Einsiedeln i tre år, kallades han till predikoämbetet vid domkyrkan i Zürich. Det var den mest betydande staden i schweiziska förbundet, och hans inflytande därifrån skulle sträcka sig vida omkring. Domkapitlet som kallade honom till Zürich, ville emellertid förebygga varje förändring, varför domkapitlets medlemmar förehöllo honom hans plikter i överensstämmelse härmed.

Efter att Zwingli uttryckt sin tacksamhet över den ära de bevisat honom genom att kalla honom till denna viktiga post, fortsatte han att förklara för dem den linje han ämnade följa. » Jesu Kristi liv», sade

han, »har alltför länge varit förborgat för folket. Jag skall predika över hela Matteus' evangelium, kapitel efter kapitel, utan mänskliga tolkningar, blott ur den heliga Skrifts källor, i enlighet med det Andens ljus jag under sorgfällig jämförelse av Skriftens ställen och genom trägna och brinnande böner skall erhålla; allt Gudi och hans ende Son till ära och pris, samt själarna till välfärd och undervisning i den rätta tron. »4 Ehuru några av domkapitlet ej godkände hans plan och sökte övertala honom att uppge *den, höll Zwingli likväl fast vid sin föresats. Han betonade att han ej ämnade införa någon ny metod, utan tillämpa den gamla metoden som kyrkan använt i tider, då tron varit mera ren.

Intresset för de sanningar han förkunnade hade redan blivit väckt, och en stor mängd folk samlades för att lyssna till hans förkunnelse. Många som för länge sedan slutat att bevista gudstjänsterna funnos bland kyrkobesökarna. Han började sin tjänst med att öppna evangeliets skattkammare för sina åhörare, läsa 'och förklara den inspirerande berättelsen om Jesu liv och lära och hans död på korset. Liksom i Einsiedeln framhöll han Guds ord som den enda ofelbara grundvalen för vår tro och Kristi död som det enda tillfyllestgörande offret. »Det är till Kristus jag vill föra eder», sade han, »till Kristus, frälsningens sanna källa.»5 Folk av alla klasser, från statsmän och lärda till hantverkare och bönder, trängdes kring predikanten. Med djupt intresse lyssnade de till hans ord. Han framhöll inte endast budskapet om en fri frälsning, utan predikade även oförskräckt mot den synd och det fördärv som var rådande i denna tid. Många återvände från katedralen prisande Gud. »Denne man», sade de, »är en sanningens förkunnare. Han skall bli vår Mose som för oss ut ur detta Egyptens mörker.»6

Men fastän hans verksamhet till en början mottogs med stor hänförelse, fick han dock efter en tid röna motstånd. Munkarna beslöt att hindra hans verk och fördöma hans lära. Många hånade och bespottade honom öppet, andra grepo till förolämpningar och hotelser. Men Zwingli bar allt med tålmod. Han sade: »4m vi vilja vinna syndare för Jesus Kristus, måste vi tillsluta våra ögon för mycket som händer oss på vägen.»

I Schweiz låg avlatshandeln i Fransiskanermunkarnas händer under uppsikt av Samson, en italiensk munk. Samson hade redan gjort sin kyrka stor tjänst, då han i Tyskland och Schweiz insamlat ofantligt stora penningssummor att fylla den påvliga skattkammaren med. Nu reste han omkring i Schweiz och drog stora skaror till sig. Han berövade de fattiga bönderna deras knappa förtjänst och utpressade stora gåvor av de förmögna klasserna. Om reformationen ännu ej helt kunde avskaffa denna handel, visade den dock sitt redan vunna inflytande genom att inskränka den. Zwingli var fortfarande kvar i Einsiedeln, då Samson, kort efter att ha kommit till Schweiz, anlände till en närliggande stad. Reformatorns uppmärksamhet riktades på hans mission, och han började genast motarbeta honom. De båda männen sammanträffade ej, men Zwingli hade en sådan framgång i avslöjandet av munkens falska framställningar, att denne måste lämna trakten .och resa åt annat håll.

I Zurich predikade Zwingli med iver mot avlatskrämarna, och då Samson närmade sig staden, gick en budbärare från rådet honom till mötes och underrättade honom om, att man förväntade att han skulle fortsätta sin väg. Slutligen beredde han sig inträde genom list, men han avvisades utan att ha sålt ett enda avlatsbrev. Strax därefter lämnade han Schweiz.

Reformationen blev också starkt främjad genom pestens eller »svarta dödens» härjningar i Schweiz under året 1519. Då människorna sålunda ställdes ansikte mot ansikte med fördäraren, kommo många att inse det fåfänga och värdelösa i den syndaförlåtelse de nyligen köpt för pengar. De längtade efter en säkrare grund för sin tro. Även Zwingli blev i Zürich angripen av denna sjukdom. Han blev så sjuk att allt hopp om hans tillfrisknande var ute, ja, man utspred vida omkring ryktet om hans död. Men hans mod och hopp sviktade ej i denna prövningens stund. I tro blickade han upp till korset på Golgata och förtröstade på honom, som är mäktig att frälsa från all synd. Då han vände åter från dödens portar, var det för att predika evangelium med än mer brinnande iver, och hans ord hade en sällspord makt. Folket hälsade med glädje sin älskade pastor välkommen, då han återvände från gravens brädd. De kommo själva från sjuka och döende som de vårdat, och de erforo som aldrig tillförne evangeliets värde.

Zwingli hade nu kommit till djupare förståelse av evangeliets sanningar och hade i sitt eget liv erfarit mera av dess förnyande kraft. Människans fall och återlösningsplanen voro de ämnen han framför allt sysselsatte sig med. » I Adam », sade han, » äro vi alla döda och nedsänkta i fördärv och fördömmelse. »[7](#) » Kristus . . . har köpt åt oss en evig frälsning . . . Hans lidande är . . . ett evigt offer och förlorar aldrig sin makt att frälsa, det tillfredsställer den gudomliga rättvisan till evig tid för alla som förlita sig därpå i fast och orubblig tro. » På samma gång framhöll han tydligt, att människan inte på grund av Kristi nåd vore fri att fortsätta ett liv i synd. » Varhelst det finns tro på Gud, där är Gud själv, och där. Gud dväljes väckes en iver som nödgar och tvingar människan till goda gärningar. »[8](#)

Steg för steg gick reformationen framåt i Zürich Dess fiender blevo förfärade och vaknade upp för att göra öppet motstånd. Ett år tidigare hade munken från Wittenberg i Worms sagt sitt nej till påven och kejsaren, och nu tycktes allt vittna om att ett liknande motstånd skulle resas mot de påvliga anspråken i Zurich. Zwingli blev upprepade gånger angripen. I de påvliga kantonerna blevo många av evangeliets lärjungar förda till bålet; men detta var inte nog, deras kätterske ledare måste även bringas till tystnad. Biskopen i Konstanz sände tre ombud till rådet i Zurich, vilka anklagade Zwingli för att ha lärt folket att överträda kyrkans lagar och därigenom äventyrat fred och god ordning. Biskopen framhöll att det skulle leda till universell anarki om kyrkans myndighet åsidosattes. Zwingli svarade att han hade predikat i Zürich i fyra år och att denna stad var »mera tyst och fredlig än någon annan stad i Schweiz». » Är då icke kristendomen», sade han, »det bästa medlet att bevara den allmänna ordningen? »[9](#)

Framgångar i Schweiz.

Ombuden hade uppmanat rådsherrarna att stanna kvar i kyrkan och förklarade, att det inte fanns någon frälsning utanför densamma. Zwingli svarade: »Kyrkans grundval är samma Klippa samme Kristus som gav Petrus hans namn, emedan. han troget bekände Kristi namn för människorna. I varje nation blir den antagen av Gud som av allt sitt hjärta tror på Herren Jesus. Här är i sanning den kyrka, utanför vilken ingen kan bli salig.»[10](#) Som en följd av denna sammankomst antog en av biskoparnas ombud den reformerta läran.

Rådet vägrade att uppträda mot Zwingli och Rom beredde sig för ett nytt angrepp. När reformatorn underrättades om fiendernas anslag, utbrast han: »Låt dem komma. Jag fruktar dem som den fasta

klippan fruktar vågorna som brusa vid dess fot. s fot.» [11](#)

De katolska prästernas bemödanden främjade bara den sak som de sökte omstörta. Sanningen fortsatte att utbreda sig. Dess anhängare i Tyskland, som blivit nedslagna av Luthers plötsliga försvinnande, fingo nytt mod, då de hörde om evangeliets framgång i Schweiz.

Allteftersom reformationen fick säkert fotfäste i Zurich, visade sig snart dess frukter, i det att den bekämpade laster och brott samt befrämjade ordning och harmoni. »Friden har sin boning i vår stad», skrev Zwingli, »här förekommer inga gräl, inget hyckleri, ingen avundsjuka, ingen strid. Varifrån kan en sådan enighet komma annat än från Herren och vår lära, som fyller oss med fromhetens och fridens frukter?»

De segrar som reformationen vann, uppeggade hatet till större ansträngningar att omstörta den. Då sanningens fiender sågo hur litet blivit uträttat genom den förföljelse som avsåg att hämma Luthers verk i Tyskland, beslöto de att möta reformatorn med hans egna vapen. De ville hålla en disputation med Zwingli. Och då de hade makt att ordna det hela, skulle de tillförsäkra sig segern genom att själva bestämma platsen för striden och domarna som skulle avgöra saken mellan de stridande partierna. Och kunde de blott en gång få Zwingli i sitt våld, skulle de nog se till att han ej slapp undan. Om blott ledaren kunde bringas till tystnad, skulle snart rörelsen undertryckas. Men de dolde noggrant sin plan.

Man bestämde att disputationen skulle hållas i Baden, men Zwingli var inte närvarande. Rådet i Zurich fattade misstankar med hänsyn till de påvliga ledarnas avsikter. De hade blivit varnade av de många brinnande bålen, som blivit tända i de katolska kantonerna för evangeliets bekännare, och förbjöd sin pastor att utsätta sig för denna fara. Han var redo och villig att möta i Zurich alla partigångare som ville sända, men att fara till Baden, där man nyligen utgjutit martyrs blod för sanningen, var att gå en säker död till mötes. Oecolampadius och Haller utsågos att representera reformatorn, medan den ryktbare dr Eck, understödd av en mängd lärda doktorer och prelater, var Roms stridskämpe.

Ehuru Zwingli ej var närvarande vid denna konferens, erfor man dock hans inflytande. En student som var närvarande vid disputationen, skrev varje kväll en redogörelse över de argument, som under dagen blivit framställda. Två studenter åtog sig att till Zwingli i Zurich avlämna dessa skrivelser tillika med Oecolampadius' dagliga brev. Reformatorn svarade och meddelade dem sina råd och förslag. Hans brev skrevs om natten, och studenterna återvände till Baden med dem på morgonen.

På så sätt underhöll Zwingli striden mot sina listiga motståndare. »Han uträttade mera», sade Myconius, »genom sina meditationer, sina sömnlösa nätter och de råd han översände till Baden än han kunde ha gjort, om han personligen försvarat sig mitt bland sina fiender.» [12](#)

De påvliga representanterna, som voro upplivade av den väntade segern, kommo till Baden utstyrda i sina präktigaste kläder och, glittrande juveler. De förde ett yppigt levnadssätt. Deras bord dignade av de mest dyrbara rätter och utsökta viner. Hur helt annorlunda uppträdde inte reformatörerna, vars tarvliga måltider köllo dem vid bordet blott för en kort stund. Oecolampadius' värd, som företog sig att ge akt på

reformatorn, när denne var på sitt rum, fann honom alltid vara upptagen med att studera eller bedja. Han blev mycket förvånad häröver och berättade sedan, att » kättaren var åtminstone mycket from».

Vid konferensen » uppsteg Eck stolt i en präktigt utsirad kateder, under det den anspråkslöse, simpelt klädda Oecolampadius fick sig anvisad en klumpigt tillverkad ställning». ¹³ Ecks sten- torsstämma och gränslösa självförtroende syeko honom aldrig. Hans nit eggades av den förhoppningen, att han skulle vinna både guld och ära, ty man hade lovat att rikligen belöna trons försvarare. När han saknade bättre argument, gjorde han bruk av förolämpningar, ja, till och med eder.

Oecolampadius, som var blygsam och saknade självförtroende, drog sig för att kasta sig i striden, men han började med denna högtidliga förklaring: »Jag erkänner ingen annan domarregel än Guds ord.» Ehuru hans uppförande var mildt och hövligt, visade han sig likväl vara skicklig och oförskräckt. När de påvliga representanterna enligt sin vana återopade kyrkans bruk, höll reformatorn sig troget till den heliga Skrift. »Bruket», genmälde Oecolampadius, »har i vårt Schweiz först efter författningen någon giltighet, men i trossaker är Bibeln vår författning. »

kontrasten mellan de två stridande partierna var inte utanverkan. Reformatorns klara och lugna bevisföring, som framfördes på ett saktmodigt och anspråkslöst sätt, gjorde ett djupt intryck på många som fattade motvilja mot Ecks skrytsamma och häftigt framförda påståenden.

Diskussionen pågick i aderton dagar. Vid dess slut påstodo depåvliga representanterna med stort självförtroende, att de avgått med segern. De flesta ombuden ställde sig på Roms sida, och riksdagen förklarade att reformatörerna voro besegrade och att dessa tillsammans med Zwingli, deras ledare, voro uteslutna ur kyrkan. Men konferensens resultat visade vilken sida hade fördel av densamma. Striden gav protestanterna vind i seglen, och intelångt därefter slöto de två viktiga städerna Bern och Basel sig till reformationen.

1 Wylie, bok 8, kap. 6.

2 D'Aubigne, bok 8, kap. 9.

3 D'Aubigné, bok 8, kap. s.

4 D'Aubigné, bok 8, kap. 6.

5 D'Aubigné, bok 8, kap.

6 Ibid.

7 Wylie, bok 8, kap. 9.

8 D'Aubigné, bok 8, kap. g.

9 Wylie, bok 8, kap. i i.

10 D'Aubigné, bok 8, kap. II (Londonupplagan.)

11 Wylie, bok 8, kap. i i.

12 D'Aubigné, bok i i, kap. 13 .

13 D'Aubigné, bok i i, kap. 13.

ELFTE KAPITLET

Furstarnas protest

Ett av de ädlaste vittnesbörd som någonsin blivit avlagt till förmån för reformationen, var den protest som Tysklands kristna furstar nedlade vid riksdagen i Speier år 1529. Det mod, den tro och den fasthet som dessa Guds män besjälades av, förskaffade kommande släkten tanke- och samvetsfrihet. Deras protest gav reformationens anhängare namnet protestanter. De principer den innehöll utgöra »själva grundelementet i protestantismen».¹

En mörk och hotande dag hade kommit för reformationen. I trots av Worms-ediktet, som förklarade Luther fredlös och förbjöd hans lära, hade hitintills religiös fördragsamhet varit rådande i riket. Guds försyn hade hållit de krafter i tygeln som motarbetade sanningen. Karl V hade varit besluten att undertrycka reformationen, men varje gång han lyfte sin hand för att slå till, blev han tvungen att låta den maktlöst falla. Upprepade gånger såg det ut, som om en snar undergång vore oundviklig för alla som vågade sätta sig upp mot Romkyrkan. Men i det kritiska ögonblicket visade sig turkarnas här vid den östliga gränsen eller ock hotade konungen av Frankrike. Till och med påven själv, som avundades kejsaren hans tilltagande makt, förklarade honom krig. Under nationernas stridigheter och oro hade reformationen sålunda fått tillfälle att hämta styrka och utbreda sig.

Riksdagen i Speier.

Slutligen hade de katolska härskarna fått sina fejder bilagda, så att de kunde göra gemensam sak mot reformationen. Riksdagen i Speier i 1526 hade tillerkänt varje stat full frihet i religionsfrågor, till dess ett allmänt kyrkomöte kunde avhållas. Men inte förr yroro de faror överståndna som framtvingit detta medgivande, än kejsaren sammankallade en ny riksdag (i Speier i 5 29), för att undertrycka kätteriet. Man skulle söka förmå furstarna så vitt möjligt genom fredliga medel att taga ståndpunkt mot reformationen, men om dessa medel sveko, var kejsaren beredd att gripa till vapen.

Katolikerna jublade. De samlades i Speier i stort antal och visade öppet sin fiendskap mot reformatorerna och alla som hyllade dem. Såsom Melanchthon uttryckte det: » Vi är världens avskrap och föremål för dess avsky, men Kristus skall se ned till sitt arma folk och beskydda det. »² De evangeliska furstarna, som voro närvarande vid riksdagen, förbjödos till och med att upplåta sina hus för evangelii predikan. Men befolkningen i Speier törstade efter Guds ord, och trots förbudet strömmade tusenden till de gudstjänster, som höllos i kurfurstens av Sachsen kapell.

Detta påskyndade krisen. Ett kejserligt budskap meddelade riksdagen, att eftersom beslutet rörande samvetsfriheten hade förorsakat stor oreda, så fordrade kejsaren att det skulle upphävas. Denna godtyckliga handling väckte harm och oro hos de evangeliska kristna.

Religiös tolerans hade blivit lagligen beviljad, och de evangeliska staterna hade beslutat att motsätta sig detta ingrepp i deras rättigheter. Luther, som fortfarande var under bann som följd av Worms-ediktet, fick ej tillåtelse att vara närvarande i Speier, men i stället uppträdde hans medarbetare och de furstar som Gud låtit uppstå för att försvara hans sak i denna allvarsstund. Den ädle Fredrik av Sachsen, Luthers tidigare beskyddare, var nu död. Men hans broder och efterträdare hertig Johan hade med glädje hälsat reformationen, och fastän han älskade fred, lade han stor energi och oförskräckthet i dagen i alla angelägenheter som rörde tron.

Prästerna fordrade, att de stater som antagit reformationen, skulle obetingat underkasta sig romersk-katolsk domsrätt. Reformatorerna däremot gjorde anspråk på den frihet som tidigare blivit dem tillerkänd. De kunde ej samtycka därtill, att Romkyrkan åter skulle få bestämmanderätten i de stater som med sådan glädje tagit emot Guds ord.

Till slut framlades ett kompromissförslag, som gick ut på att i de stater, där reformationen icke blivit införd, skulle Wormsediktet strängt tillämpas, men att de stater »varest folket hade avvikit därifrån och där de ej kunde efterkomma det utan fara för uppror, skulle man åtminstone icke införa någon ny reform, icke beröra någon stridspunkt, icke motsätta sig mässans firande, och man skulle icke tillåta någon katolik att antaga lutherdomen».³ Detta förslag blev till de påvliga prästernas och prelaternas stora tillfredsställelse antaget av riksdagen.

Om denna bestämmelse genomfördes, »kunde reformationen varken utbredas . . . där den ännu var okänd eller ställas på en solid grundval . . . där den redan blivit införd». Ordets frihet skulle förbjudas. Inga omvändelser skulle tillåtas. Och dessa inskränkningar och förbud fordrade man att reformationens vänner genast skulle underkasta sig. Det såg ut som om världens hopp skulle utsläckas. Återupprättandet av den romerska hierarkien . . . skulle ofelbart återinföra de gamla missbruken.» Och ett tillfälle kunde lätt yppa sig att » fullständiggöra ödeläggelsen av ett verk som redan våldsamt skakades» av fanatism och split.⁴

Det evangeliska partiet samlades till rådplägning, och den ene såg på den andre i rådvill förskräckelse. Från man till man gick den frågan: »Vad skola vi göra?» Intressen av utomordentlig betydelse stodo på spel. »Skola reformationens huvudmän ge efter och antaga bestämmelsen? Hur lätt kunde ej reformatorerna i denna oerhörda kris ha låtit förleda sig att slå in på en orätt väg. Hur många bestickande förevändningar och skenbart rimliga grunder kunde de ej ha funnit för underkastelse!

Lyckligtvis övervägde de den princip som låg bakom den föreslagna överenskommelsen, och de handlade i tro. Vad var det för en princip? Det var Romkyrkans rätt att tvinga samvetet och förbjuda fri forskning. Antagandet av denna föreslagna ordning skulle ha varit ett faktiskt medgivande, att religionsfriheten borde begränsas till det protestantiska Sachsen och att vad hela den övriga delen av kristenheten angick fri forskning och bekännelse till den protestantiska tron vore ett brott, som måste bestraffas med fängelse och bål. Kunde de gå med på att begränsa religionsfriheten? Kunde de låta det bli kungjort att reformationen hade vunnit sina sista anhängare? Detta skulle ha varit att förråda

evangelii sak och kristenhetens frihet i denna allvarliga ödestimma.»5 Nej, hellre då skulle de »offra allt, även sina besittningar, sina kronor och sina liv».

»Låt oss förkasta detta dekret», sade furstarna. » I samvetsaker har majoriteten ingen makt.» Ombuden yttrade: »Det är dekretet av 1526 vi ha att tacka för den fred som riket åtnjuter; dess upphävande skulle fylla Tyskland med oroligheter och splittring. Riksdagen har ingen befogenhet utöver detta att upprätthålla religionsfriheten, till dess ett kyrkomöte blir avhållet. »6 Det är statens plikt att beskydda samvetsfriheten, och härtill begränsar sig dess myndighet i religionsfrågor. Envar timlig regering, som försöker reglera eller inskräpa religiösa bruk medelst borgerlig myndighet, uppoffrar själva den princip som de evangeliska så nobelt kämpat för.

Kung Ferdinand, som företrädde kejsaren vid riksdagen, insåg att dekretet skulle ge anledning till allvarlig splittring, om ej furstarna kunde förmås att antaga och stödja det. Han försökte på övertalningens väg väl vetande, att tvångsåtgärder mot sådana män endast skulle göra dem ännu mera beslutsamma. Han »bad furstarna antaga dekretet i det han försäkrade dem, att de därigenom i hög grad skulle behaga kejsaren». Men dessa trofasta män erkände en myndighet som stod över jordiska härskare, och svarade lugnt: »Vi vilja lyda kejsaren i allt som kan bidra till att upprätthålla freden och Guds ära.»7

I riksdagens åhöro meddelade konungen till sist kurfursten och hans vänner, att ediktet »skulle komma att avfattas i form av ett kejsarligt dekret», och att »den enda utväg som stod dem åter, var att böja sig för majoriteten». Efter att ha uttalat dessa ord lämnade han församlingen utan att giva reformatörerna något tillfälle till överläggning eller svar. »Förgäves sände de en deputation med en bön till konungen att komma tillbaka. » På deras föreställningar svarade han blott: »Saken är avgjord, underkastelse är det enda som återstår. » 8

Religionsfrihetsförklaringen.

Eftersom Ferdinand hade vägrat att ta hänsyn till deras samvetes överbevisning, beslöto furstarna att lämna hans frånvaro utan avseende och oförtövat framlägga sin protest inför riksdagen. En högtidlig förklaring blev därför avfattad och framlagd för riksdagen:

»Vi protestera . . . inför Gud, som är vår ende skapare, beskyddare, återlösare och frälsare och som en gång skall vara vår domare så väl som inför alla människor och alla skapade varelser och förklara, att vi för vårt eget och vårt folks vidkommande varken bifalla eller på något som helst sätt ansluta oss till föreslagna dekret i något som är stridande mot Gud och hans heliga ord, mot vårt goda samvete och våra själars frälsning.»

»Vad! -- skulle vi stadfästa detta edikt? Skulle vi påstå att när den allsmäktige Guden erbjuder en människa sin kunskap, kan hon likväl icke mottaga Guds kunskap?» »Det finns ingen tillförlitlig lära utom den som stämmer överens med Guds ord . . . Herren förbjuder oss att förkunna någon annan lära . . . Den heliga Skrift bör förklara sig själv - de tydliga skriftställena de dunklare . . . Denna heliga

bok är, i allt som är nödvändigt för en kristen, lätt att förstå och ägnad att skingra mörkret. Vi äro beslutna att genom Guds nåd upprätthålla den rena förkunnelsen av hans eget ord, så som det förefinnes i de bib-liska böckerna i Gamla och Nya testamentet, utan att lägga något till som kan vara stridande däremot. Detta ord allena är sanning, det är den sanna regeln för all lära och för all vandel och kan aldrig svika eller bedraga oss. Den som bygger på denna grund, skall stå trygg mot alla helvetets makter, medan all mänsklig fåfänglighet som upphäver sig däremot skall falla för Guds åsyn. »

»Av denna grund förkasta vi det ok, som man vill påtvinga oss. » »På samma gång förvänta vi, att hans kejsrerliga majestät vill uppträda mot oss såsom en kristen furste, som älskar Gud över allting, och vi förklara oss redo att bevisa honom såväl som eder nådiga herrar, all den tillgivenhet och lydnad, som är vår rättvisa och lagenliga plikt. »[9](#)

Detta gjorde ett djupt intryck på riksdagen. De flesta uppfylldes med förvåning och ängslan över protestanternas djärvhet. Framtiden tecknade sig stormig och osäker för deras blickar. Split, kamp och blodsutgjutelse syntes förestå. M:en reformatörerna, som visste att deras sak var rättvis, förlitade sig på Allmaktens arm och voro »fulla av mod och fasthet».

»De principer som innehållas i denna berömda protest, . . . utgöra själva grundelementet i protestantismen. Denna protest riktar sig mot tvenne vanliga missbruk i trosangelägenheter, nämligen den borgerliga överhetens övergrepp och kyrkans godtyckliga auktoritet. I stället för dessa missbruk sätter protestantismen samvetets makt över överhetens och Guds ords auktoritet över den synliga kyrkans. Först avvisar den den borgerliga makten i det som angår gudomliga ting och säger med profeter och apostlar: 'elan måste lyda Gud mer än *människor*.' Framför Karl V:s krona upphöjer den Jesu Kristi krona. Men den går längre: den fastslår principen att all mänsklig lära måste underordnas Guds ord.'» Protestanterna hade än vidare hävdatt rätten att fritt uttala sin övertygelse rörande sanningen. De ville inte bara tro och lyda Guds ord utan också framhålla vad det lär, och de förnekade att präster eller överhet hade någon rätt att blanda sig i den saken. Protesten i Speier var ett högtidligt vittnesbörd emot religiös ofördragsamhet; den hävdade alla människors rätt att dyrka Gud i överensstämmelse med sitt eget samvetes vittnesbörd.

Förklaringen var gjord. Den var inskriven i tusendens minne, och den var upptecknad i himmelens böcker, från vilka ingen människohand kunde utplåna den. Hela det evangeliska Tyskland antog protesten som ett uttryck för sin tro. I denna förklaring sago människorna överallt löftet om en ny och bättre tid. En av furstarna yttrade till protestanterna i Speier: »Mätte den Allsmäktige, som har givit eder nåd att avlägga en kraftig, öppen och frimodig bekännelse, bevara eder i denna kristliga fasthet intill evighetens dag. »[10](#)

Hade reformationen sedan den uppnått en viss framgång samtyckt till att foga sig efter omständigheterna för att vinna världens ynnest, skulle den ha visat otrohet mot Gud, och mot sig själv och skulle snart ha beseglat sin egen undergång. Dessa ädla protestanters erfarenhet innehåller en lärdom för alla efterföljande tider. Satans taktik i kampen mot Gud och hans ord har inte förändrats. Skriftens antagande som rättesnöre för livet motsätter han sig ännu lika mycket, som han gjorde för fyra hundra år sedan.

Vår tid utmärker sig genom stor avvikelse från dess lärdomar och bud, och det är av nöden, att vi återvända till den stora protestantiska -principen: Bibeln, och Bibeln allena, som regel för tro och vandel. Ännu verkar den onde med alla de medel han förfogar över för att tillintetgöra religionsfriheten. Den antikristliga makt som protestanterna i Speier förkastade, söker nu med förnyad styrka att återupprätta sin förlorade överhöghet. Samma orubbliga fasthållande vid Guds ord, som då kom till synes i reformationens ödesstund, utgör den enda grundvalen för hoppet om en reformation i vår tid.

Riksdagen i Augsburg.

Reformationen skulle vinna än större bemärkhet inför jordens mäktige. De evangeliska furstarna hade blivit nekade företräde hos konung Ferdinand; men de skulle få ett tillfälle att framlägga sin sak för kejsaren och församlade höga representanter för kyrka och stat. För att avhjälpa den split som vållade oro i riket, sammankallade Karl V året efter protesten i Speier en riksdag till Augsburg och tillkännagav sin avsikt att personligen leda förhandlingarna. Dit blevo nu de protestantiska ledarna kallade.

De evangeliska furstarna hade beslutat ha en systematiskt utarbetad redogörelse över sina åsikter, ledsagad av bevis från Skriften, att framlägga för riksdagen. Arbetet blev uppdraget åt Luther, Melanchthon och deras medarbetare. Denna bekännelse antogs av protestanterna som uttryck för deras tro, och de samlades för att underskriva det viktiga dokumentet. Det var en högtidlig och prövande stund. När furstarna gingo fram för att underskriva bekännelsen, grep Melanchthon in och sade: »Det tillhör teologer och präster att framlägga sådana ting; låt oss reservera den myndighet som jordens mäktiga ha för andra saker.» »Gud förbjude», svarade Johan av Sachsen, »att du skulle utestänga mig. Jag är besluten att göra det som är rätt utan att bekymra mig om min krona. Jag önskar bekänna Herren. Min kurfursthatt och min hermelinmantel äro inte så dyrbara för mig som Jesu Kristi kors.» Efter att ha sagt detta skrev han sitt namn. En annan av furstarna yttrade i det han tog pennan: »Om min Herre Jesu Kristi ära fordrar det, så är jag redo . . . att uppoffra mitt gods och mitt liv.» »Jag skulle hellre avstå från mina undersåtar och mina besittningar, hellre lämna mina fäders land med stav i handen», sade han vidare, »än att antaga någon annan lära än den som innehålles i denna bekännelse.»¹¹ Sådan var den tro och det mod som besjälade dessa Guds män.

Den utsatta tiden kom att träda inför kejsaren. Sittande på sin tron och omgiven av kurfurstar och furstar gav Karl V de protestantiska reformatörerna audiens. Bekännelsen blev uppläst. Inför denna vördnadsvärda församling blevo evangeliets sanningar klart framställda och påvekyrkans villfarelser avslöjade. Med rätta har denna dag blivit kallad »reformationens största dag, en av de härligaste i kristendomens och mänsklighetens historia».

På Paulus' tid blev det evangelium, för vars skull han blivit kastad i fängelse, på liknande sätt förkunnat inför furstar och ädlingar i kejsarstaden. Så också vid detta tillfälle; det som kejsaren hade förbjudit att framhålla från predikstolen, förkunnades i palatset, och det som många hade ansett för opassande även för tjänare att lyssna till, hördes med förundran av rikets yppersta män. Konungar och stormän utgjorde församlingen, predikanterna voro krönte furstar och predikan var Guds konungliga sanning. »Sedan apostlarnas tid», säger en författare, »har det aldrig utförts ett större verk eller avlagts en mera storartad

bekännelse. »[12](#)

En av de grundsatser som Luther med mycken bestämdhet hävdade, var att man inte skulle ta sin tillflykt till den världsliga makten för att stödja reformationen och inte gripa till vapen för att försvara den. Han fröjdade sig över att rikets furstar bekände sig till evangelium, men då de underhandlade om att sluta sig tillsammans i ett försvarsförbund, förklarade han, att »evangelii lära skulle försvaras av Gud allena Ju mindre människorna blandade sig i verket, desto tydligare skulle man skönja Guds ingripande till dess försvar. Alla föreslagna politiska försiktighetsmått kunde enligt hans uppfattning tillskrivas en ovärdig fruktan och en syndig misströstan. »[13](#)

Då mäktiga fiender förenade sig för att kullkasta den protestantiska tron och tusentals svärd syntes vara färdiga att lyftas mot den, skrev Luther: »Satan rasar, ogudaktiga påvar stämpla och vi hotas med krig. Förmana folket att kämpa modigt i tro och bön inför Herrens tron, så att våra fiender, besegrade av Guds Ande, må tvingas till fred. Vårt största behov och vår viktigaste gärning är bön. Låt folket förstå, att de äro blottställda för svärdsegg och för Satans vrede, och låt dem bedja. »[14](#)

Från börens lönnkammare utgick , den kraft som skakade världen i denna stora reformation. Där var det som Herrens tjänare med helig tillit satte sina fötter på hans löftens klippa. Under striden i Augsburg »tillbragte Luther dagligen åtminstone tre timmar i bön, och dessa tog han från den tid som var bäst ägnad för studium».

Gud hörde sina tjänares rop. Han gav furstar och predikanter nåd och frimodighet att försvara sanningen gentemot »världshärskare som råda i detta mörker». Herren säger: »Se, jag lägger i Sion en utvald, dyrbar hörnsten, och den som tror på den skall icke komma på skam.» z Petr. 2:6. Reformatorerna hade byggt på Kristus, och dödsrikets portar skulle icke bliva dem övermäktiga.

1 D'Aubigné, ibid., bok 13, kap. 6.

2 D'Aubigné, ibid., bok 13, kap. S .

3 Loc. cit.

4 Loc. cit.

5 Wylie, ibid., bok 9, kap. 15.

6 D'Aubigné, ibid., bok 13, kap. 3.

7 D'Aubigné, bok 13, kap. 5.

8 Ibid., bok 13, kap. G.

9 D'Aubigné, bok 13, kap. 6.

10 D'Aubigné, *ibid.*, bok 13, kap. 16.

11 D'Aubigné, *ibid.*, bok 14, kap. 6.

12 *Loc. cit.*

13 D'Aubigné, *ibid.*, bok 10, kap. 14. (Londonuppl.),

14 *Loc. cit.*

TOLFTE KAPITLET

Reformationen i Frankrike

Furstarnas protest i Speier och trosbekännelsen i Augsburg, som utmärkte reformationens triumf i Tyskland, efterföljdes av flera år av kamp och mörker. Protestantismen tycktes dömd till fullständig undergång, försvagad som den var av inbördes oenighet och angripen av mäktiga fiender. Men i det ögonblick kejsaren tycktes hembära segern, led han ett stort nederlag. Han såg hur bytet rycktes ur hans händer, och han blev slutligen tvungen att garantera tolerans för de läror, som det varit hans livsuppgift att utrota. Han hade vågat sitt rike, sina skatter, ja även sitt liv för att tillintetgöra kätteriet. Nu såg han sina arméer nedgöras i krig, sina skatter skingras och sina många riken hotas av uppror, medan den tro som han förgäves sökte undertrycka, utbreddes sig åt alla håll. Karl V hade fört krig mot den Allsmäktige. Gud hade sagt: »Varde ljus!» men kejsaren hade sökt kvarhålla mörkret. Hans planer hade misslyckats, och för tidigt åldrad drog han sig tillbaka, uttröttad av den långa striden. Han avsåg sig kronan och gick i kloster.

Det kom mörka dagar för reformationen i Schweiz såväl som i Tyskland. Medan många kantoner antog den reformerta läran, fasthöllo många den katolska tron. De förföljde dem som ville mottaga sanningen, och detta ledde slutligen till inbördeskrig. Zwingli och många som förenat sig med honom i hans kamp för sanningen, föllo i det blodiga slaget vid Kappel. Oecolampadius dog snart därefter, nedtyngd av dessa fruktansvärda olyckor. Rom jublade och tycktes på många platser återvinna vad som förlorats. Men Han, vilkens råd är från evighet, hade inte övergivit sitt folk eller sin sak. Hans arm skulle bringa dem räddning. I andra länder uppstodo män som skulle föra reformationen framåt.

I Frankrike började dagen gry innan man ännu hört Luthers namn nämnas som reformator. En av de första som uppfångade det uppgående ljusets strålar, var den åldrige Lefèvre, en man med stor lärdom, professor vid universitetet i Paris. Han var en uppriktig och nitisk katolik. Under hans forskningar i den antika litteraturen riktades hans uppmärksamhet på Bibeln, och han införde studiet av Bibeln bland studenterna.

År 1512, innan vare sig Luther eller Zwingli börjat reformationsverket, skrev Lefèvre, »Det är Gud allena som genom tron giver den sanna rättfärdigheten, som rättfärdiggör till evigt liv.»¹ Då han begrundade återlösningens hemligheter utropade han: »O, vilken oändlig storhet i detta utbyte! oskulden fördömes och brottslingen frikännes; välsignelsen förbannas och den förbannade välsignas; livet dör och den döde erhåller livet; äran överhöljes med vanära och den vanärade överhöljes med ära.»²

På samma gång som Lefèvre, lärde, att all ära för frälsningen tillhör Gud, framhöll han, att det är människans plikt att visa lydnad. »Om du tillhör Kristi kyrka», sade han, »tillhör du Kristi kropp; och

om du tillhör Kristi kropp, så är du full av gudomlighet; . . . Ack! om människorna kunde fatta denna höga förmånsrätt! huru rena, kyska och heliga skulle de icke då hålla sig och huru skulle de icke förakta all världens ära, i jämförelse med denna inre, för köttsliga ögon fördolda ära! » [3](#)

Det fanns många bland Lefèvres studenter, som begärligt lyssnade till hans ord och som förkunnade sanningen länge efter att deras lärares stämna tystnat. En av dem var William Farel. Han var son till fromma föräldrar och uppfostrad att blint tro kyrkans lära. Han kunde med aposteln Paulus säga: »Jag har tillhört det strängaste partiet i vår gudsdyrkan och levat såsom en farisé.» Apg. 26: S . Som hängiven katolik brann han av iver att utrota alla som vågade resa sig upp mot kyrkan. I sällskap med Lefèvre, hade han besökt alla kyrkor i Paris, tillbett vid kyrkornas altare och prytt deras heliga relikskrin med gåvor. Men dessa fromma gärningar kunde inte bringa frid i själen. Syndabördan tyngde hans hjärta, och den kunde inga förödmjukande botövningar avlägsna. Reformatorns ord kom till honom som en röst från himmelen: »Vi frälsas genom Guds nåd.» »Den oskyldige fördömes, och den skyldige frikännes.» »Kristi kors allena öppnar himmelens port och tillsluter helvetets.» [4](#)

Med glädje mottog Farel sanningen. Han blev omvänd såsom Paulus, undslapp trældomen under traditionerna och blev försatt i Guds Sons härliga frihet. » I stället för en mordlysten och ursinnig varg», sade han, »blev jag ett mildt och älskligt lamm med hjärtat helt och hållet lösryckt från påven och helgat åt Jesus Kristus.» [5](#)

Medan Lefèvre, fortsatte att sprida sanningens ljus bland studenterna, gick Farel ut för att vittna offentligt om sanningen i Jesus Kristus. Han var nu lika nitisk för Kristi sak, som han förut hade varit för påvens. En av kyrkans prelater, biskopen av Meaux, slöt sig till dem kort efteråt. Andra lärare som hade högt anseende för begåvning och lärdom, deltog i förkunnandet av evangelium, och de vunno anhängare bland alla klasser, från bönders och hantverkares ringa hem till konungens palats. Hertiginnan Margareta av Valois, som var syster till den regerande monarken i Frankrike, Frans I, antog den reformerta läran. Konungen själv och hans moder tycktes till en tid vara den nya läran bevägna. Med ljusa förhoppningar sågo reformatorerna fram mot den tid, då hela Frankrike skulle vinnas för evangelium.

Deras hopp skulle emellertid aldrig uppfyllas. Prövningar och förföljelser väntade Kristi lärjungar. Men i sin stora nåd dolde Gud detta för deras ögon. Först kom en tid av fred, så att de kunde samla styrka för att möta stormen, och reformationen gjorde då stora framsteg. Biskopen i Meaux arbetade nitiskt i sitt stift för att undervisa både prästerskapet och folket. Okunniga och osedliga präster avlägsnades, och så långt möjligt var ersattes de av fromma och lärda män. Biskopen åstundade ivrigt att hans folk skulle få tillfälle att läsa Guds ord på sitt eget språk. Denna hans önskan skulle snart uppfyllas. Lefèvre, åtog sig att översätta Nya testamentet, och vid samma tid som Luthers tyska Bibel lämnade tryckpressarna i Wittenberg, kom franska Nya testamentet ut i Meaux. Biskopen sparade varken arbete eller kostnad för att sprida det i sina församlingar. Inom kort voro bönderna i Meaux i besittning av den heliga Skrift.

Liksom vandraren vilken försmäktar av törst fylles av glädje vid åsynen av en källa med friskt vatten, så mottogo dessa själar budskapet från himmelen. Bönderna ute på fältet och hantverkarna i sina verkstäder

vederkvicktes i sitt dagliga arbete av samtal om Bibelns dyrbara sanningar. I stället för att ta sin tillflykt till vinstugor om kvällarna, samlades de i varandras hem för att läsa Guds ord och förenas i bön till Gud. En stor förändring visade sig snart i dessa samhällen. Ehuru de tillhörde den ringare klassen och voro olärda människor, som måste arbeta hårt med sina händer för sitt uppehälle, såg man dock den gudomliga nådens förnyande kraft i deras liv. Ödmjuka, kärleksfulla och heliga framstodo de som exempel på vad evangelium kan åstadkomma för dem som mottaga det i uppriktiga hjärtan.

Det ljus som tändes i Meaux utsände sina strålar vida omkring. Varje dag ökades de omvändas skara. Konungen som föraktade munkarnas inskränkta och blinda religiositet, höll prästerskapets raseri tillbaka ännu en tid, men de påvliga ledarna fingo slutligen överhanden. Nu tändes kättarbålen. Biskopen i Meaux, som tvangs att välja mellan bålet eller återkallelse, valde den lättare vägen, men trots att ledaren sviktade förblev hans hjord orubblig i sin trohet mot Kristus. Många vittnade om sin tro mitt i lågorna. Genom det mod och den ståndaktighet dessa ödmjuka Kristi efterföljare visade på bålet, vittnade de för tusenden, som under fredligare tider aldrig skulle ha hört deras vittnesbörd.

Det var inte endast de ringa och fattiga som under lidande och förakt frambyro vittnesbördet om Kristus. I slottens och palatsens förnäma salar funnos personer av kunglig börd, som värderade sanningen mer än rikedom och börd, ja, mer än själva livet. En riddares rustning dolde en ädlare och mera ståndaktig ande än en biskops kappa och hätta. Louis de Berquin, som var av ädel börd, fint bildad och oklanderlig i sina seder, intresserade sig mycket för studier. I likhet med många andra leddes han av Försynen till Bibeln, och han blev mycket förvånad över att finna, att den innehöll inte » Roms läror utan Luthers ». [6](#) Från denna tid hängav han sig helt och hållet åt evangelii verk.

Såsom »den lärdaste av Frankrikes ädlingar» ansågs han av många på grund av sin vältalighet och sitt snille, sitt orubbliga mod och djärva nit och sin ställning vid hovet — han var nämligen mycket avhållen av konungen — vara förutbestämd att bli sitt lands reformator. Ben sade: » Berquin skulle ha blivit en annan Luther, om han i Frans I hade funnit en annan kurfurste.» »Han är värre än Luther», skreko påvens anhängare. och helt säkert var han mera fruktad av katolikerna i Frankrike. De kastade honom i fängelse som kättare, men han frigavs av kungen. Striden fortsatte i många år. Frans som vacklade mellan Rom och reformationen, visade ibland fördragsamhet med munkarna och höll ibland deras häftiga nit i tyglar. Berquin blev tre gånger kastad i fängelse av de påvliga myndigheterna endast för att bli frigiven av konungen, som beundrade hans snille och hans ädla karaktär och därför vägrade låta honom falla offer för prästerskapets hat.

Berquin blev flera gånger varnad för den fara som hotade honom i Frankrike, och blev uppmanad att följa deras exempel, som räddat sig genom frivillig landsflykt. Den försagde och vacklande Erasmus av Rotterdam som, med all sin lysande lärdom, saknade den moraliska storhet som sätter sannringen högre än allt annat, skrev till Berquin: »Anhåll om att bli skickad som ambassadör till främmande land, bege dig på resa i Tyskland. Du känner Beda och hans gelikar, han är ett tusenhövdad vid-under som sprutar gift åt alla håll. Dina fienders namn är legio. Vore din sak än mera rättfärdig än Jesu Kristi, så skulle de inte vila, förrän de bringat dig om livet. Var ej alltför säker på konungens beskydd. I alla händelser förknippa j mig med teologiska falkulteten! » [7](#)

Men allteftersom farorna hopades, växte Berquins mod sig starkare. I stället för att följa Erasmus försiktiga och egennyttiga råd beslöt han vidtaga än djärvare åtgärder. De mest aktiva och bittra av hans motståndare voro doktorerna och munkarna vid teologiska fakulteten i Paris. Ur dessa doktorers skrifter anförde Berquin tolv satser, som han offentligt förklarade vara stridande mot Bibeln och alltså kätterska, och han bad konungen uppträda som domare i striden.

Kung Frans, som var böjd att låta kämparna för de olika partierna lägga i dagen sin styrka och sitt skarpsinne och som var glad över att få tillfälle att förödmjuka de övermodiga munkarna, befallde katolikerna att försvara sin sak med Bibeln. De visste mycket väl att de inte skulle kunna använda, detta vapen. Fängelse, tortyr och bål voro de medel, som de kunde använda med större skicklighet. Nu voro rollerna ombytta, och de insågo att de själva stodo i fara att falla i den grop de grävt för Berquin. Bestörta sågo de sig omkring för att finna ett sätt att undkomma.

»Vid samma tid hade någon stympat en bild av den heliga jungfrun som stod i ett gathörn.»⁸ Det blev stor uppståndelse i staden. Stora folkskaror strömmade till platsen och uttryckte sin sorg och harm. Även kungen blev starkt upprörd. »Detta är följderna av Berquins läror», skreko munkarna. »Allt håller på att omstörtas — religionen, lagarna, ja, själva tronen genom denna lutherska konspiration! »

Berquin blev åter gripen. Kungen reste från staden och munkarna fingo tillfälle att genomdriva sitt beslut. Reformatorn blev förhörd och dömd till döden, och domen verkställdes samma dag, för att kungen inte skulle få tillfälle att rädda honom ännu en gång. Vid middagstiden fördes Berquin till avrättsplatsen. En ofantligt stor skara människor samlades för att bevittna avrättningen, och det var många som med förvåning och farhågor sago, att offret hade valts från en av de bästa och modigaste av Frankrikes adliga familjer.

Berquin lade inte märke till den eländiga kärra på vilken han åkte, han såg ej sina förföljares hotfulla ansikten, och ej heller tänkte han på den fruktansvärda död han gick till mötes. Han som »var död, men som lever i evigheternas evigheter och har nycklarna till döden och dödsriket», stod vid hans sida. Berquins ansikte strålade av himmelsk klarhet och frid. Han hade smyckat sig i dyrbara kläder, han bar »en sammetskappa, en tröja av siden och damast samt guldprydda benkläder»⁹ Han stod i begrepp att vittna om sin tro inför konungens Konung och inför hela universum, och han ville inte att någon sorgeskud skulle kränka hans glädje.

Då processionen rörde sig långsamt fram genom trängseln på gatorna, märkte folket med förundran den ostörda frid och segervissa glädje hans anletsdrag och hela hans uppträdande utstrålade. »Han liknar en som sitter i ett tempel, försjunken i begrundan inför heliga ting », sade de.

På bålet försökte Berquin tala några få ord till folket, men munkarna, som fruktade verkan av hans ord, började ropa och soldaterna skramla med sina vapen, så att reformatorns röst drunknade i larmet. Genom att »undertrycka en döendes heliga ord på schavotten satte det kulturella Paris högsta litterära och kyrkliga myndigheter år 15 29 ett föraktligt exempel för pöbeln år 1793 ».

Underrättelsen om Berquins död väckte stor sorg hos reformationens vänner i hela Frankrike. Men hans föredöme blev inte utan verkan. »Vi är redo», sade sanningens vittnen, »att med glädje möta döden med blicken fäst på det tillkommande livet.»

Under förföljelsen i Meaux fingo de reformerta prästerna sina predikofullmakter indragna, varför de drogo till andra fält. Lefèvre, reste till Tyskland. Farel återvände till sin hemstad bland alperna i östra Frankrike för att sprida sanningens ljus i sin hembygd. Redan hade ryktet nått dit om vad som tilldragit sig i Meaux, och den sanning han så oförskräckt och nitiskt förkunnade fann många åhörare. Emellertid uppeggade man snart myndigheterna att tysta ned honom, och så blev han förvisad från staden. Fastän han inte längre kunde arbeta öppet, genomströvade han byarna i alpernas dalgångar och undervisade i hemmen och på avsides liggande ängar och i skogsdungar. Han fann skydd i skogarna och i bergens grottor, som hade varit hans tillhåll under pojkåren.

Liksom under apostlarnas dagar hade förföljelsen snarare länt till evangeliets framgång. Fil. E12. Utdrivna ur Paris och Meaux »gingo de förskingrade omkring och förkunnade evangeliets ord». På så sätt fann ljuset väg till många avsides liggande delar av Frankrike.

Gud fortsatte att uppväcka män, som skulle främja hans verk. I en av Paris skolor fanns en stilla, tänkande yngling, som redan visat att han ägde stor själsstyrka och skarpsinnighet. Han utmärkte sig inte mindre genom ett tadelfritt liv än genom stor intelligens och religiös hängivelse. Hans snille och flit gjorde honom till skolans stolthet, och man var fast övertygad om att Johann Calvin — så hette ynglingen — skulle bli en av kyrkans skickligaste och mest aktade försvarare. Men en stråle av gudomligt ljus genomträngde även de murar av skolastiskt vetande och religiös vidskepelse, som omslöt Calvins själ. Han ryste då han hörde den nya läran nämnas och var fast övertygad om att kättarna förtjänade att brännas å bål.

Tankar hade emellertid vaknat i hans själ som han efter behag ej kunde avvisa. Medvetandet om att han var en syndare tyngde hans sinne, han fann sig stå inför en helig och rättfärdig domare utan medlare. Helgonens förböner, goda gärningar och kyrkliga ceremonier voro allesammans utan verkan då det gällde att finna försoning för synden. Framför sig såg han endast den eviga förtvivlans mörker. Förgäves bemödade sig kyrkans lärde att lindra hans smärta. Man grep förgäves till bikt och botövningar, de kunde inte försona hans själ med Gud.

Medan Calvin ännu genomgick denna fruktlösa kamp, hände sig en dag att han besökte ett av stadens torg, där man höll på, med att bränna en kättare. Han blev mycket förvånad över det uttryck av frid, som vilade över martyrens ansikte. Mitt under den fruktansvärda tortyr denna död medförde och under den än mer fruktansvärda förbannelse kyrkan utslungade, visade martyren en tro och ett mod som förvånade den unge studenten, di han jämförde dem med den förtvivlan och det mörker han själv befann sig i, fast han levde i den strängaste lydnad för kyrkans bud. Då han visste att kättarna grundade sin tro på Bibeln, beslöt han granska den för att om möjligt upptäcka hemligheten till deras glädje.

I Bibeln fann han Kristus. »O Fader!» utropade han, »Kristi offer har blidkat din vrede. Hans blod har

avtvått mina synder, hans kors har burit min förbannelse, hans död har utverkat försoning för mig. Vi ha uppfunnit många onyttiga dårskaper, men du har satt ditt ord framför oss som en fackla, och du har rört vid mitt hjärta, på det att jag må fatta avsky för all annan förtjänst än Jesu förtjänst. »[10](#)

Helt stilla började Calvin sitt verk, och hans ord voro som den uppfriskande daggen, som vederkvicker jorden. Han hade lämnat Paris och befann sig nu i en provinsstad under hertiginnan Margaretas beskydd. Hon älskade nämligen evangelium och beskyddade dess lärjungar. Calvin var ännu en ung man med saktmodigt och anspråkslöst uppträdande. Han började sitt verk med att besöka människorna i deras hem. Omgiven av familjens medlemmar läste han Bibeln för dem och förklarade dess frälsande sanningar.

De som lyssnade till honom spredde det glada budskapet i sin omgivning, och snart kunde läraren lämna staden för att gå till omkringliggande småstäder och byar. Han fick tillträde både till slott och tröja, och under det han fortsatte arbetet, lade han grunden till församlingar som skulle frambringa modiga vittnen för sanningen.

Efter några månader återvände Calvin till Paris, där det var en ovanlig rörelse bland de lärda och studenterna. Studier i de antika språken hade lett människor till Bibeln, och även många vilkas hjärtan voro oberörda av dess sanningar, diskuterade dem dock ivrigt. Medan universitetets lärosalar genljödo av högljudda teologiska diskussioner, gick Calvin från hus till hus och läste Bibeln för människorna och talade till dem om Kristus och honom såsom korsfäst.

I sin nåd styrde Gud det så att Paris ånyo skulle mottaga evangeliets inbjudan. Av politiska skäl hade kungen ännu inte ställt sig på Roms sida mot reformationen. Prinsessan Margareta klängde sig ännu fast vid hoppet att protestantismen skulle segra i Frankrike. Hon beslöt att den reformerta läran skulle förkunnas i Paris. Under kungens frånvaro förordnade hon att en protestantisk pastor skulle predika i stadens kyrkor. Då detta förbjöds av de påvliga myndigheterna, öppnade prinsessan det kungliga palatset för Ordets förkunnelse. Sedan man inrättat en sal till kapell, tillkännagavs att predikan skulle hållas där varje dag vid en viss tid. Alla inbjödos oavsett vilken ställning eller rang de innehade. Stora skaror samlades till gudstjänsten, så att även angränsande gemak och vestibuler fylldes med folk. Tusentals människor infunno sig varje dag - ädlingar, statsmän, jurister, affärsmän och hantverkare. I stället för att förbjuda dessa möten befallde kungen att två kyrkor i Paris skulle öppnas för Ordets förkunnare. Aldrig hade Guds ord tidigare åstadkommit en sådan rörelse i staden. Det var som om livets ande från himmelen utgjutits över Paris invånare. Nykterhet, dygd, ordning och flit intogo platsen för dryckenskap, utsvävningar, tvister och sysslolöshet.

Guds rena ord predikades två år i huvudstaden. Visserligen mottogo många evangelium, men det blev likväl förkastat av det stora flertalet. Frans hade visat sig fördragsam endast därför att det tjänat hans egna syften, och det lyckades snart de katolska prästerna att återvinna sitt inflytande över honom. Åter stängdes kyrkorna och bålrestes.

Calvin var ännu kvar i Paris och fortsatte att sprida ljuset, medan han under studier, stilla betraktelser

och bön förberedde sig för sin framtida verksamhet. Men slutligen började man misstänka honom, och myndigheterna beslöt att föra honom till bålet. Då han känt sig trygg i sin ensamhet, hade han ej en tanke på fara. Hans vänner kommo en dag inrusande till honom på hans rum och omtalade, att polisen kom hack i häl efter dem för att arrestera honom. Skyndsamt begav sig Calvin i väg till stadens utkanter, där han fann tillflykt hos en arbetare som var vän till reformationen. Här förklädde han sig i sin värds kläder, och med en hacka på axeln anträdde han sin färd söderut. Han fann åter skydd i prinsessan Margaretas besittningar.

Här stannade Calvin några månader under mäktiga vänners beskydd. Så snart stormen lagt sig något, sökte han ett nytt arbetsfält i Portiers, där det fanns ett universitet och där den nya läran redan blivit gynnsamt mottagen. Människor av alla samhällsklasser lyssnade till evangelium. Offentliga predikningar förekommo ej, men i sin vän borgmästarens hem, i sin egen bostad och någon gång i en allmän park öppnade Calvin livets ord för dem som längtade därefter. Då åhörarskaran växte ansåg man det tryggare att samlas utanför staden. Som samlingsplats valde man en grotta i ett djupt och trångt bergpass, där träd och överhängande klippor ytterligare gjorde platsen till en väl dold tillflyktsort. Små grupper lämnade staden på olika vägar för att bege sig till samlingsplatsen. På denna undagömda plats lästes och förklarades Guds ord. Här firades Herrens nattvard för första gången av protestanter i Frankrike. Från denna lilla församling utsändes många av evangeliets trogna förkunnare.

Ännu en gång återvände Calvin till Paris. Han kunde ännu inte uppge hoppet, att Frankrike som nation skulle antaga reformationen. Men han fann nästan varje dörr stängd, och till slut beslöt han att lämna landet och resa till Tyskland.

De franska reformatörerna, som voro ivriga att se sitt land hålla jämna steg med Tyskland, beslöt att rikta ett djärvt slag mot Roms vidskepelse, vilket skulle väcka hela nationen till besinning. I överensstämmelse härmed uppslog man i hela Frankrike en natt plakat som angrepo mässan. Denna nitiska men oförnuftiga handling lände ej reformationen till gagn utan bringade i stället olycka inte endast över reformationens ledare utan även över dess vänner i hela Frankrike. Den gav katolikerna det tillfälle de länge önskat sig, nämligen en förevändning att begära att alla kättare skulle utrotas såsom farliga uppviglare, som hotade tronen och rikets välfärd.

Av en okänd hand — om det var en oförsiktig väns eller en listig flendes fick man aldrig veta — fästes ett plakat på dörren till konungens privata rum. Monarken greps av fasa. Vidskepelser som man i århundraden vördat, angrepos i detta dokument utan skonsamhet. Och den oerhörda djärvheten att uppslå dessa tydliga och överraskande framställningar i konungens palats väckte hans vrede. I sin förvåning stod han ett ögonblick bävande och mållös. Sedan gav han sin vrede luft i dessa förskräckliga ord: »Grip och infånga alla utan åtskillnad, alla som äro misstänkta för lutherism. Jag skall utrota dem alla. »[11](#)

Genast vidtog man åtgärder för att arrestera varje lutheran i Paris. En fattig hantverkare, som var anhängare av den reformerta läran och som brukat sammankalla de troende till deras hemliga sammankomster, blev gripen, och under det man hotade honom med bålet, befalldes han ledsaga de

påvliga utsände till varje protestants hem i staden. Han ryggade tillbaka av fasa för det nedriga förslaget, men till slut fick fruktan för lågorna överhanden, och han samtyckte till att bli sina bröders förrädare. Den kungliga polistjänstemannen Morin och förrädaren tillsammans med en skara präster, rökelsebärare och munkar tågade nu med hostian i spetsen sakta och tyst genom stadens gator. Demonstrationen var en pråligt visad hyllning för »det heliga sakramentet» och skulle utgöra en försoningshandling för protestanternas skymfande angrepp på mässan. Men detta högtidliga tåg hade ett förfärande mål i sikte. Då de kommo till ett hus, (lär en lutheran bodde, gjorde förrädaren ett tecken, men inte ett ord yttrades. Processionen stannade, man gick in i huset, släpade ut familjen och slog den i bojar, varefter det fruktansvärda sällskapet fortsatte för att uppsöka nya offer. Intet hus, litet eller stort, blev förbigånget, inte ens de hus som tillhörde Paris universitet . . . Morin injagade fruktan hos stadens alla invånare, . . . Det var ett skräckens regemente.[12](#)

Prästerna, som beslutsamt fortsatte att underblåsa folkets raseri i all dess häftighet, utspredo de förskräckligaste beskyllningar mot protestanterna. Man anklagade dem för att de ämnade anställa ett blodbad på katolikerna och omstörta regeringen samt mörda konungen, men man kunde inte framlägga det ringaste bevis till stöd för dessa påståenden. Men dessa beskyllningar voro likväl som en profetia och skulle en gång få sin Uppfyllelse under helt andra förhållanden och på grund av alldeles motsatta orsaker. De grymheter som katolikerna utövade mot oskyldiga protestanter skulle få sin stränga vedergällning. Arhundraden senare skulle Frankrikes konung, de härskande klasserna och folket drabbas av en sådan dom, som den de nu påstodo hotade kungen, regeringen och undersåtarna, men den skulle då verkställas av gudsförnekare och av katolikerna själva. Det var inte upprättande av protestantismen utan dess undertryckande, som skulle draga fruktansvärda olyckor över Frankrike nära tre århundraden senare.

Misstroende, fruktan och terror blevo nu förhärskande hos alla samhällsklasser. Under den allmänna bestörtning som rådde, såg man vilket djupt intryck den lutherska läran gjort på människor, som utmärkte sig för hög bildning och som ägde anseende och hög moral. Höga och viktiga befattningar blevo plötsligt lediga. Konsthantverkare, boktryckare, vetenskapsmän och professorer och även hovmän försvunno. Hundratals flydde från Paris och gingo i frivillig landsflykt, och flera gåvo härigenom tillkänna för första gången att de hyllade den reformerta läran. Katolikerna sågo sig omkring med förvåning över att det funnits så många kättare bland dem. Deras raseri vände sig nu mot de människor av ringare stånd som de hade i sitt våld. Fängelserna voro överfyllda, och själva luften tycktes förmörkad av röken från de brinnande bälarna, på vilka evangeliets bekännare brändes.

Frankrike skulle nu genom en högtidlig och offentlig ceremoni söka fullständigt utrota protestantismen. Prästerna fordrade att det förakt, som de menade man visat mässan, skulle sonas med blod och att konungen skulle å folkets vägnar offentligt ge sitt samtycke till detta fruktansvärda verk.

Den fasansfulla ceremonien skulle försiggå den 21 januari år 1535. Hela nationens vidskepliga fruktan och blinda hat hade uppeggats. På Paris gator trängdes förutom stadens egna invånare stora människoskaror från landsorten. Dagen skulle börja med en stor och imponerande procession. »Alla husen längs tågets väg voro behängda med sorgdraperier och på vissa avstånd voro altare uppsatta.»

Framför varje dörr brann en fackla till »sakramentets ära». Före daggryningen ordnade sig processionen vid konungens palats. »I spetsen buros de olika församlingarnas kors och fanor, och därpå kommo stadens borgare, två och två i led, bärande tända facklor.» De fyra munkordnarna följde därefter, iklädda sin speciella ordensdräkt. Sedan hade en stor samling berömda relikier fått sin plats i tåget. Därefter red en glänsande och skimrande skara förnäma prälater i sina purpurfärgade och scharlakansröda med juveler besatta dräkter.

»Under en präktig tronhimmel bars hostian . . . som fyra furstar av kunglig börd uppbyro . . . Efter hostian kom kungen till fots . . . Frans I bar denna dag varken krona eller kunglig mantel. » Med »huvudet obetäckt, med nedslagna ögon och med en tänd fackla i handen» uppträdde Frankrikes konung »som botgörare». [13](#) Vid varje altare knäböjde han ödmjukt, inte för att söka bot för de laster som befläckade hans själ eller de oskyldigas blod som lådde vid hans händer, utan på grund av den dödssynd hans folk begått, då de vågade förkasta mässan. Efter honom följde drottningen och statens högsta ämbetsmän, som också gingo två och två med facklor i sina händer.

Fruktansvärt var det mörker som sänkte sig över den franska nationen, som förkastat sanningens ljus. »Den nåd som bringar frälsning» hade uppenbarats, men Frankrike hade, efter att det sett dess kraft och härlighet och dess gudomliga skönhet draga tusentals människor till sig och efter att städer och byar blivit upplysta av dess klarhet, vänt sig bort och valt mörkret i stället för ljuset. De hade avvisat den himmelska gåvan, när den erbjöds dem. De hade kallat ont gott och gott ont, de hade fallit offer för sitt eget hårdnackade självbedrägeri. Fastän de möjligen ansågo sig göra Gud en tjänst med att förfölja hans folk, blevo de därigenom ej utan skuld. De hade uppsåtligen förkastat ljuset, som skulle ha räddat dem från bedrägeri och från att bli befläckade med blodskuld.

I den stora domkyrkan, där nära tre hundra år senare ett folk som glömt den levande Guden uppsatte »Förnuftets gudinna» på en tron, avlades nu en högtidlig ed att utrota allt kätteri. »På vissa mellanrum längs processionens återväg hade man upprest bål, där vissa protestanter skulle brännas, och det hade ordnats så, att bålen skulle tändas då konungen närmade sig, och att processjonen skulle göra halt för att bevittna avrättningen. »[14](#) Det bleve för plågsamt att berätta enskildheterna av den tortyr dessa Kristi vittnen fingro utstå. Ingen av martyrerna visade tecken till vankelmod. Då man uppmanade dem att återkalla svarade en: »Jag tror blott det som profeterna och apostlarna fordom predikade och vad de heliga ha trott. Min tro på Gud är så stark, att den skall motstå all helvetets makt. »[15](#)

Det fridens evangelium som Frankrike förkastade, skulle tyvärr bli alltför grundligt uppryckt med rötterna, och följderna skulle bli fruktansvärda. Den 21 januari 1793, tvåhundra femtioåtta år från den dag räknat, då Frans invigde sig helt åt förföljelsen av reformationen, tågade en annan procession med ett helt annat syfte genom Paris gator. »Åter var konungen den förnämsta personen i processjonen, åter förekom tumult och skrån, åter hörde man rop efter flera offer, åter restes svarta schavotter och åter slöts dagen med fruktansvärda avrättningar. Ludvig XVI kämpade bröst mot bröst med fångvaktare och bödlar, då han släpades fram till stupstocken och tvingades ned på den med våld och hölls kvar, tills bilan fallit och hans avhuggna huvud rullade ned från schavotten.»[16](#) Kungen var emellertid ej det enda offret; under skräckväldets blodiga dagar avrättades i närheten av samma plats z 800 människor i

giljotinen.

Reformationen hade givit världen en öppen bibel och därigenom åskådliggjort Guds lag och inskräpnt dess fordringar i människornas samveten. Den oändliga kärleken hade uppenbarat för människorna himmelens lagar och principer. Gud hade sagt: » I skolen hålla dem och göra efter dem, ty det skall till räknas eder såsom vishet och förstånd av andra folk. När de få höra alla dessa stadgar, skola de säga: I sanning, ett vist och förståndigt folk är detta stora folk.» 5 Mos. q.:6. Då Frankrike förkastade himmelens gåva, sådde de anarkiens och fördärvets säd som slutligen skulle frambringa revolution och skräckvälde.

Långt innan den förföljelse uppstod som föranleddes av de omskrivna plakaten, hade den oförskräckte och nitiske Farel tvingats att fly från sitt fädernesland. Han drog sig undan till Schweiz, och genom att bistå Zwingli i hans arbete bidrog han till att reformationens verk befästes här. Sina senare år tillbringade han i Schweiz, men likväl utövade han fortfarande ett stort inflytande på reformationen i Frankrike.

Farel började sitt verk i Schweiz som en anspråkslös skollärare. Han drog sig undan till en avlägset belägen socken och ägnade sig åt att undervisa barn. Vid sidan av de vanliga skolämnena införde han försiktigt Bibelns sanningar i undervisningen och hoppades sålunda genom barnen påverka föräldrarna. Det fanns några som omfattade evangelii lära, men prästerna trädde emellan och hindrade verket och uppeggade de vidskepliga bönderna till motstånd. Farel gjorde som de första lärjungarna, när han förföljdes i en stad, flydde han till en annan. Han gick till fots från by till by, från stad till stad och uthärdade hunger, köld och trötthet. Han predikade på torgen, i kyrkorna och ibland även från domkyrkornas predikstolar. Han strävade alltid framåt. Ehuru han ofta blev tillbakadriuen, förnyade han sina angrepp med outtröttlig ståndaktighet, och han fick bevittna hur den ena efter den andra av städerna och byarna, där påvemakten haft ett starkt fotfäste, öppnade sina portar för evangelium. Den lilla socken, där han först arbetat, mottog snart den reformerta läran. Även städerna Murten och Neuchatel förkastade de påviska ceremonierna och avlägsnade avgudabilderna från sina kyrkor.

Farel hade länge önskat resa sanningens baner i Geneve. Om denna stad kunde vinnas skulle den bli centrum för reformationen i Frankrike, Schweiz och Italien. Med detta mål i sikte fortsatte han sitt arbete, tills många av byarna och städerna i grannskapet hade blivit vunna. Sedan drog han in i Geneve med en enda följeslagare. Men han fick tillåtelse att predika endast två ganger.

Till nästa försök valde man ett ringare redskap. Man utsände en ung man, vars uppträdande var så anspråkslöst, att han blev ganska kallt bemött t. o. m. av dem som föregåvo sig vara reformationens vänner. Vad kunde en sådan uträtta där Farel blivit avvisad? Hur kunde en som hade så föga mod och liten erfarenhet hålla stånd mot den storm, som tvingat de starkaste och tappreste att draga sig tillbaka? »Icke genom någon människas styrka eller kraft skall det ske, utan genom min Ande, säger Herren Sebaot. » Sak. 4:6. »Det som för världen var dåraktigt, det utvalde Gud, för att han skulle låta de visa komma på skam. Ty Guds dårskap är visare än människor, och Guds svaghet är starkare än människor.» z Kor. 1:27, 25 .

Froment så hette den unge mannen började sitt arbete som skollärare. De sanningar han lärde barnen i skolan, återgävo de hemma. Snart kommo föräldrarna för att höra Bibeln förklarad, till dess skolsalen var fylld med uppmärksamma åhörare. Många exemplar av Nya testamentet och traktater utdelades och lästes av många som inte vågade komma öppet och lyssna till de nya lärorna. Efter en tid var denne lärare tvungen att fly, men de sanningar han förkunnat hade trängt in i folkets hjärtan. Reformationen hade slagit rot och den fortsatte att växa och utbreda sig. Ordets förkunnare återvände, och genom deras arbete infördes slutligen den protestantiska gudstjänsten i Geneve.

Staden hade redan förklarat sig för reformationen, då Calvin efter vidsträckta vandringar och växlande öden drog in genom dess portar.

I detta besök såg Farel Guds hand. Ehuru Geneve antagit den reformerta läran, måste likväl ett stort verk utföras här. Det är inte som samhällen utan som individer människor omvända sig till Gud. Den nya födelsens verk måste utföras i hjärtan och samveten genom den helige Andes verk och inte genom rådsförsamlingars beslut. Fastän invånarna i Geneve avkastat den katolska kyrkans ok, voro de inte synnerligen benägna att överge de laster som varit rådande under dess välde. Det var ingen lätt uppgift att införa de rena evangeliska grundsatserna och bereda detta folk att värdigt fylla den plats, som Guds försyn tycktes kalla dem till.

Farel var övertygad om att han i Calvin funnit den man, som han kunde samarbeta med i detta verk. I Guds namn uppfordrade han högtidligt den unge evangelisten att stanna och arbeta i Geneve. Förskräckt sökte Calvin dra sig tillbaka. Men Farels högtidliga uppfordran förekom honom vara en kallelse från himmelen, och han vågade inte vägra. Det tycktes honom, sade han, »som om Gud sträckte ned sin hand från himmelen samt fattade tag i honom och fäste honom oåterkalleligen vid den plats han varit så angelägen att lämna». [17](#)

Over hela kristenheten hotades protestantismen av fruktansvärda fiender. Reformationens första segrar voro förbi, och nu samlade Rom nya styrkor i hopp om att alldeles tillintetgöra den.

Genom Guds välsignelse och det verk som utfördes av dessa ädla män, som han uppväckt att vara Luthers efterföljare, blev protestantismen bevarad. Den erhöll inte sin styrka i furstars ynnest och deras vapen. I de minsta länder, i de ringaste och svagaste nationer erhöll den sina starkaste fästen. Det var det lilla Geneve, som låg mitt bland mäktiga fiender, vilka stämplade mot det för att i grund förgöra det, det var Holland på sina sandbankar vid Nordsjön, vilket kämpade mot Spaniens tyranni — på den tiden det största och rikaste av världens riken — det var det högt uppe i nordens liggande Sverige — det var dessa som hemförde segern åt reformationens sak.

I nära trettio år verkade Calvin i Geneve för att grundlägga en församling som erkände och iakttog Bibelns sedelära, och därefter verkade han för reformationens utbredande i hela Europa.

Hans tillvägagångssätt som ledare var inte klanderfritt, ej heller var hans lära fri från villfarelser. Men han var ett redskap att främja de sanningar, som voro av särskild stor betydelse för hans tid, och att i de

reformerta församlingarna befodra ett heligt och ödmjukt liv i stället för det högmod och det fördärv, som frammanats av den katolska läran.

Från Geneve utgingo lärare och spredo skrifter som utbredde den reformerta läran. Till denna stad vände sig de förföljda i alla länder för att erhålla undervisning, råd och uppmuntran. Calvins stad blev en tillflyktsort för de förföljda protestanterna i hela västra Europa. Hungriga, sårade, berövade sina hem och sina kära kommo flyktingarna till Geneves portar, där man med varmt hjärta hälsade dem välkomna och gävo dem omvårdnad. Genom sin fromhet, sin lärdom och sin skicklighet blevo de till välsignelse för den stad som berett dem ett hem. Många som för en tid sökt tillflykt här, återvände till sina egna länder för att där bekämpa Roms tyranni.

John Knox den djärve skottske reformatorn, inte få av de engelska puritanerna, protestanterna i Holland och hugenotterna i Frankrike förde med sig från Geneve den sanningens fackla, med vilken de upplyste mörkret i sina hemländer.

1 Wylie, bok 13, kap. i.

2 D'Aubigné, bok 12, kap. z, (Londonuppl.).

3 D'Aubigné, bok t z, kap. z.

4 Wylie, bok 13, kap. z.

5 D'Aubigné, bok 12, kap. 3

6 Wylie, bok 13, kap. 9.

7 Wylie, bok 13, kap. 9.

8 Wylie, bok 13, kap. 9.

9 D'Aubigné, »History of the Reformation in the Time of Calvin », bok 2, kap. 16.

10 partyn, band III, kap. 13

11 D'Aubigné, »History of the Reformation in the Time of Calvin », bok z, kap. 3o.

12 D'Aubigné, »History of the Reformation in the Time of Calvin», bok 4, kap. 10.

13 Wylie, bok 13, kap. 2 1.

14 Wylie, bok 13, kap. 2 1.

15 D'Aubigne, »History of the Reformation in the Time of Calvin », bok 4, kap. i z.

16 Wylie, bok 13, kap. 21.

17 D'Aubigne, »History of the Reformation in the Time of Calvin», bok g, kap. 17.

TRETTONDE KAPITLET

Nederländerna och Skandinavien skakas av reformationen

Nederländerna framkallade det påvliga tyranniet ganska tidigt en djärv protest. Sju år före Luthers tid blev sålunda biskopen i Rom oförskräckt anklagad av tvenne biskopar, som blivit sända i en beskickning till Rom och där hade lärt känna den »heliga stolens» verkliga karaktär: »Gud har givit sin drottning och äkta hustru, församlingen, en ädel, evigt varande arvedel och en hemgift som aldrig vissnar eller förgår. Han har givit henne en krona och en spira . . . Och alla dessa förmåner har Ni som en tjuv tillägnat Er. Ni sätter Eder i Guds tempel. I stället för att vara en herde har Ni blivit en ulv för fåren. . . Ni vill ha oss att tro att Ni är den högste biskop, men Ni uppträder snarare som en tyrann... Medan Ni borde vara tjänares tjänare, som Ni kallar Eder själv, söker Ni att bliva herrars herre . . . Ni bringar förakt över Guds befallningar... Den helige Ande är alla församlingars byggmästare så långt jorden når. . . Vår Guds stad, vars medborgare vi äro, omfattar hela himmelen. Den är större äh den stad som av heliga profeter nämnes Babylon, vilken föregiver sig vara gudomlig, stiger upp till himmelen, skryter med att dess visdom är odödlig och slutligen påstår, fastän utan grund, att den aldrig har felat och aldrig kan fela.» [1](#)

Ned genom århundradena framträdde andra som upprepade denna protest. Dessa tidiga lärare, som genomreste skilda länder och nämndes med olika namn, voro karaktärsbesläktade med de valdensiska missionärerna. Överallt utbredde de evangelii kunskap. Även till Nederländerna kommo de. Hastigt spred sig deras lära. Den valdensiska bibeln översatte de till holländska språket. De förklarade »att den hade stora fördelar: intet skämt, intet lättsinne, inga fabler, intet bedrägeri — endast sanningens ord. Här och där var det väl ett hårt skal, men mörken och sötman av det som var heligt och gott kunde med lätthet upptäckas däri.» [2](#) Så skrevo vänner av den gamla tron i det tolfte århundradet.

Nu började förföljelserna. Men, i trots av bål och tortyr växte alltjämt de troendes antal. De hävdade orubbligt den ståndpunkten, att Bibeln är den enda ofelbara auktoriteten i religiösa frågor och att »ingen bör tvingas att tro, utan vinnas genom Ordets predikan.» [3](#)

Luthers lära fann en gynnsam jordmån i Nederländerna. Allvarliga och trofasta män trädde fram och förkunnade evangelium. Från en av provinserna i Holland kom Menno Simonis. Uppfostrad i den romersk katolska tron och ordinerad till prästämbetet, var han fullkomligt främmande för Bibeln, och han ville inte läsa den av fruktan för att bli förledd till kätteri. När tvivel angående läran om transsubstantiationen (brödets förvandling i nattvarden) tvang sig på honom, betraktade han det som en frestelse från Satan och sökte genom bön och bekännelse att befria sig därifrån, men förgäves. Genom att delta i vissa förströelser sökte han bringa samvetets anklagande röst till tystnad. Men ingenting hjälpte. Efter någon tid kom han att fördjupa sig i Nya testamentet, och detta i förbindelse med läsningen

av Luthers skrifter ledde honom till att antaga den protestantiska läran. Snart därefter blev han i en närliggande landsby vittne till en mans avrättning, vilken blivit dömd till döden för att han låtit »döpa om sig». Detta ledde honom till att rannsaka Bibeln angående barndopet. Han kunde icke finna något stöd för det i Skriften utan såg, att omvändelse och tro överallt framställdes som villkor för dopets undfående.

Menno lämnade nu den romerska kyrkan och ägnade sitt liv åt förkunnelsen av de sanningar han hade mottagit. Både i Tyskland och i Nederländerna hade uppstått en klass av svärmare som förfäktade en orimlig och upprorisk lära, kränkte ordning och anständighet och övergingo till uppror och våld. Menno insåg vilka förskräckliga följder dessa rörelser ovillkorligen skulle medföra och motarbetade kraftigt fanatikernas falska läror och vilda planer. Många som blivit vilseledda av dessa svärmare, hade emellertid förkastat deras fördärvliga läror och det fanns ännu många avkomlingar av de forna kristna en frukt av valdensernas verksamhet. Bland dessa klasser verkade Menno med stor iver och framgång.

I tjugofem års tid var han jämte hustru och barn stadd på resor, prisgiven åt stora svårigheter och umbäranden och ofta utsatt för fara. Han genomreste Nederländerna och Nordtyskland, där han huvudsakligen verkade bland de lägre klasserna men utövade ett vidsträckt inflytande. Han hade endast fått en begränsad utbildning, men besatt en naturlig vältalighet. Han utmärkte sig genom en osviklig rättskaffenhet, ett ödmjukt sinnelag och ett vänligt uppträdande. I sin gudsfruktan var han uppriktig och allvarlig; hans liv var en åskådliggörelse av den lära han förkunnade. Därför vann han också folkets förtroende. Hans anhängare blevo skingrade och förtryckta. De fingo lida mycket till följd av att man förväxlade dem med Münzers fanatiska anhängare. Stora skaror blevo likväl omvända genom hans verksamhet.

Ingenstädes blev den protestantiska läran så allmänt antagen som i Nederländerna. Och i få länder ha dess anhängare uthärdat grymmare förföljelser. I Tyskland hade Karl V bannlyst reformationen, och han skulle med glädje ha fört alla dess anhängare till bålet, men furstarna reste sig och satte en gräns för hans tyranni. I Nederländerna hade han större makt, och det ena förföljelseediktet följde tätt på det andra. Att läsa Bibeln, att förkunna den eller höra den förkunnas, eller till och med att blott tala om den var nog till att föra en till döden på bålet. Att bedja till Gud i enrum, att uraktlåta att böja knä för en helgonbild eller att sjunga en psalm straffades också med döden. Även om de avsvuro sin tro blevo de dömda, männen att dö för svärd, kvinnorna att begravas levande. Tusenden omkommo under Karl V:s och Filip II:s regering.

En gång blev en hel familj ställd inför inkvisitorerna, anklagad för att ha varit borta från mässan och hållit sin gudstjänst hemma. Då den yngste av sönerna tillfrågades, vad de hade för sig, svarade han: »Vi falla på knä och bedja, att Gud måtte upplysa vårt sinne och förlåta våra synder. Vi bedja för vår konung, att hans regering må bli gynnsam och hans liv lyckligt. Vi bedja för vår överhet, att Gud må bevara den.»⁴ Några av domarna blevo djupt rörda. Men fadern och en av hans söner dömdes till bålet.

Martyrernas tro var lika stark som förföljarnas raseri. Inte endast män utan också svaga kvinnor och unga flickor lade i dagen ett orubbligt mod. »Hustrur kunde ställa sig vid sina mäns bål, medan dessa

uthärdade elden, och viska tröstens ord till dem eller sjunga psalmer för att uppmuntra dem.» »Unga jungfrur kunde lägga sig levande i sina gravar som om de gått in i sin sovkammare för att vila över natten. Eller de gingo fram till schavotten eller till bålet, klädda i sina bästa kläder, som om de voro på väg till sitt bröllop. »[5](#)

De kristnas blod blev ett utsäde, liksom förhållandet var i de dagar, då hedendomen sökte tillintetgöra evangelium.[6](#)

Förföljelsen bidrog till att föröka sanningsvittnenas antal. Uppretad ända till raseri över folkets oöverbärliga ståndaktighet fortsatte monarken år efter år sitt grymma verk, men förgäves. Under den ädle Vilhelm av Oranien förskaffade revolutionen till sist Holland religionsfrihet.

I Skandinavien.

Bland Piemonts berg, på Frankrikes slätter och på Hollands kuster markerades reformationens väg av dess anhängares blod. Men i de nordiska länderna fick den ett fredligt inträde. Studenter som återvände hem från Wittenberg, förde den evangeliska läran till Skandinavien. Utgivandet av Luthers skrifter bidrog också till att sprida ljus. Det enkla, härdiga folket i norden vände sig bort från Romkyrkans korruption, prakt och övertro för att med glädje taga emot Bibelns okonstlade, rena och kvägvande sanningar.

Danmarks reformator.

Hans Tausen, »Danmarks reformator», var bondson. Redan tidigt gav han vittnesbörd om rika förståndsgåvor. Han längtade att få stilla sin kunskapsörst, men omständigheterna i hemmet gjorde det omöjligt, och han gick i kloster. Här vann han priorns ynnest genom sitt rena liv och sin plikttrohet och flit. Vid anställd prövning visade han sig vara i besittning av gåvor, som en gång i framtiden kunde bli till stor nytta i kyrkans tjänst. Man beslöt därför att skaffa honom utbildning vid något universitet i Tyskland eller Nederländerna. Den unge mannen fick tillåtelse att själv välja läroanstalt, men med förbehåll att han icke reste till Wittenberg. Kyrkans lärjunge skulle ej utsätta sig för giftiga irrläror menade munkarna.

Tausen reste till Köln, den tiden liksom nu ett av katolicismens fästen. Här fick han dock snart avsmak för de katolska lärarnas mystik. Ungefär vid samma tid fick han tag i Luthers skrifter. Dessa läste han med förundran och glädje och önskade innerligt att få åtnjuta reformatorns personliga undervisning. : ylen därigenom skulle han riskera att förnärma sin klosterföreståndare och förlora sitt understöd. Det dröjde dock ej länge förrän han hade fattat sitt beslut, och snart var han inskriven som student i Wittenberg.

Vid sin återkomst till Danmark vände han tillbaka till klostret. Ännu var det ingen som misstänkte, att han var lutherskt sinnad. Han røjde inte sin hemlighet, men sökte utan att väcka fördom leda sina

klosterbröder till en renare tro och heligare liv. Han läste Bibeln och förklarade dess rätta mening, och slutligen förkunnade han för dem Kristus som syndarens rättfärdighet och enda frälsningshopp. Stor var priorns vrede. Denne hade ju satt stora förhoppningar på honom som en duktig försvarare av den romerska kyrkan. Tausen blev strax förflyttad till ett annat kloster och under sträng uppsikt inspärrad i sin cell.

Till stor förskräckelse för hans nya vakt förklarade snart flera av munkarna att de hyllade protestantismen. Genom cellens galler hade Tausen meddelat sina klosterbröder kunskap om sanningen. Om dessa danska fäder varit kända med kyrkans plan att behandla kättare, så hade man aldrig mer fått höra Tausens röst. Ylen i stället för att anvisa honom en grav i någon underjordisk fängelsehåla jagade de bort honom från klostret. Nu stodo de maktlösa. En kunglig förordning, som just blivit utfärdad, lovade beskydd åt dem som förkunnade den nya läran. Tausen började predika. Kyrkorna öppnades för honom och folket strömmade till för att höra honom. Också andra förkunnade Guds ord. Nya testamentet, som blev översatt till danska språket, fick stor spridning. Katolikernas försök att omstörta verket bidrog till att påskynda det, och inom kort tillkännagav Danmark sin anslutning till reformationen.

Reformationen i Sverige.

Också i Sverige hämtade unga män, som druckit ur källan i Wittenberg, livets vatten till sina landsmän. Två av ledarna i den svenska reformationen, Olaus och Laurentius Petri, söner till en smed i Örebro, hade studerat under Luther och Melanchthon, och de sanningar de sålunda inhämtat förkunnade de med iver. Liksom den store reformatorn själv väckte Olaus upp folket genom sitt nit och sin vältalighet, medan Laurentius likt Melanchthon var lärd, eftertänksam och lugn. De voro båda besjälade av en brinnande gudsfruktan, hade en god teologisk utbildning och förfäktade sanningen med osviklig frimodighet. Det fattades ej motstånd från katolskt håll. Romkyrkans präster uppeggade den okunniga och vidskepliga befolkningen. Olaus Petri blev ofta angripen av pöbeln och räddade vid flera tillfällen med knapp nöd sitt liv. Dessa reformatorer åtnjöto emellertid konungens ynnest och beskydd.

Under katolska kyrkans herravälde var folket hemfallet åt armod och förtryck. Bibeln saknade de, och eftersom deras religion endast bestod i symboler och ceremonier, som inte kunde upplysa förståndet, voro de på väg tillbaka till sina hedniska förfäders vidskepliga föreställningar och bruk. Befolkningen var delad i partier som bekämpade varandra, och den ständiga tvedräkten förökade eländet bland den. Konungen var betänkt på att införa en reformation i staten och kyrkan, och han bjöd dessa dugliga medhjälpare välkomna i kampen mot Rom.

I närvaro av konungen och rikets ledande män försvarade Olaus Petri med stor skicklighet den lutherska läran gent emot Romkyrkans förkämpar. Han förklarade att kyrkofädernas lärosatser må antagas endast då de överensstämma med Bibeln och att de väsentliga punkterna i Skriften må framställas på ett klart och enkelt sätt, så att alla kunna förstå dem. Kristus sade: »Min lära är icke min, utan hans som har sänt mig.» Och Paulus förklarade, att om han förkunnade något annat evangelium än det som han hade mottagit, så skulle han vara förbannad. Joh. 7: 16; Gal. 1: 8. »Hur kunna de andra», frågade

reformatorn, »drista sig till att hopdikta dogmer efter gottfinnande och påbjuda dem såsom något för saligheten nödvändigt? »⁷ Han framhöll att kyrkans påbud saknade giltighet, när de äro stridande mot Guds befallningar, och hävdade den stora protestantiska grundsatsen, att »Bibeln, och Bibeln allena», är regeln för tro och vandel.

Som följd av denna disputation antog konungen av Sverige den protestantiska tron, och inte långt därefter förklarade riksdagen sig för densamma. Olaus Petri hade översatt Nya testamentet på svenska, och enligt konungens önskan åtog sig de båda bröderna att översätta hela Bibeln. Sålunda fick svenska folket för första gången Guds ord på sitt eget språk. Riksdagen stadgade att predikanterna överallt i riket skulle utlägga Skriften i kyrkorna.

Stadigt och säkert blev okunnighetens och vantrons mörker förjagat av evangeliets välsignade ljus. Efter att ha blivit befriat från det romerska förtrycket uppnådde folket en storhet och styrka som aldrig förr. Sverige blev ett av protestantismens bålverk.

1 Brandt: »History of the Reformation in and about the Low Countries », bok I, sid. 6.

2 Brandt, *ibid.*, bok I, kap. 4.

3 Martyn: »Life and Times of Luther», II, sid. 87.

4 Wylie, *ibid.*, bok 18, kap.

5 *Loc. cit.*

6 Se Tertullianus' »Apologi», par. 50.

7 Wylie, *ibid.*, bok 10, kap. 4.

FJORTONDE KAPITLET

Sanningen segrar i Storbritannien

Medan Luther öppnade en tillsluten bibel för det tyska folket, blev Tyndale driven av Guds Ande att utföra ett liknande verk i England. Wycliffes bibel översattes från den latinska texten som innehöll många fel. Den blev aldrig tryckt, och handskrivna kopior voro så dyra, att endast några få rika eller adliga personer kunde förskaffa sig den. Och då Bibeln dessutom var en av kyrkan strängt förbjuden bok, fick den en jämförelsevis ringa spridning. År 1516, alltså ett år innan Luthers teser tillkommo, hade Erasmus utgivit sin grekiska och latinska upplaga av Nya testamentet. Nu blev Guds ord för första gången tryckt på grundspråket. I detta verk blevo många fel som förekommit i tidigare upplagor rättade, och meningen var klarare uttryckt. Det ledde många inom de bildade klasserna till en bättre kännedom om sanningen och gav reformationsverket ny fart. Men folket i gemen var ännu i stor utsträckning utan Guds ord. Det var Tyndale som skulle fullborda Wycliffes verk genom att skaffa sina landsmän Bibeln.

Tyndale som var en flitig forskare och en ivrig sanningssökare, hade mottagit evangelium genom att läsa Erasmus' grekiska Nya testamente. Utan fruktan framhöll han sin övertygelse och hävdade att all lära skall prövas med Skriften. Till det katolska påståendet att kyrkan hade givit Bibeln och att kyrkan allena kunde tolka den, svarade Tyndale; »Veten I vem som lärde örnarna att finna sitt byte? Nåväl, samme Gud lär sina hungriga barn att finna sin Fader i hans ord. Så långt ifrån att ha givit oss Skriften, haven I dolt den för oss. Det ären I som brännen dem som förkunna den, och om I kunden, skullen I bränna själva Skriften.»

Tyndales predikan väckte stort intresse, och många antogo sanningen. Men prästerna voro på sin vakt, och knappast hade han lämnat platsen, förrän de genom sina hotelser och förvrängningar sökte omintetgöra hans verk, vilket alltför ofta lyckades dem. »Vad är att göra?» utbrast han. »Medan jag står på ett ställe, ödelägger fienden den åker jag just har lämnat. jag kan icke vara överallt. Om blott de kristna hade den heliga Skrift på sitt eget språk, så kunde de själva stå dessa solister emot. Utan Bibeln är det omöjligt att stadfästa lekmännen i sanningen.»

En ny föresats tog nu hans tankar i anspråk. »Det var på israeliternas språk psalmerna sjöngos i Herrens tempel», sade han, »och skall icke evangelium tala det engelska språket bland oss? . . . Skall kyrkan ha mindre ljus vid middagstiden än vid morgongryningen? . . . De kristna måste läsa Nya testamentet på sitt modersmål.» Kyrkans doktorer och lärare voro inbördes oeniga. Endast med tillhjälp av Bibeln kunna människorna finna sanningen. »Den ene tycker om en doktor, den andre en annan... Men envar av dessa författare motsäger den andre. Hur skola vi då kunna skilja det rätta från det orätta? . . . Hur? . . . Visserligen genom Guds ord.[1](#)

Nya testamentet på engelska.

Den tanke Tyndale börjat nära att ge folket Nya testamentet på deras eget språk skulle snart bli förverkligad, och han grep genast an med sin uppgift. Fördriven från sitt hem genom förföljelse, reste han till London, där han en tid ostört kunde fortsätta sitt arbete. Men katolikernas våldsamt tvang honom att fly. Hela England syntes vara stängt för honom, och han beslöt att söka tillflykt i Tyskland. Där påbörjade han tryckningen av Nya testamentet på engelska. Två gånger blev arbetet avbrutet, men när man förbjöd honom att trycka i en stad, reste han till en annan. Slutligen kom han till Worms, där Luther några få år förut hade försvarat evangelium inför riksdagen. I denna gamla stad hade reformationen många vänner, och här kunde Tyndale fortsätta sitt arbete utan vidare avbrott. Tre tusen exemplar av Nya testamentet hade snart utkommit, och en ny upplaga blev tryckt samma år.

Tyndale blev förrådd i sina fienders händer, och en gång måste han sitta i fängelse flera månader. Till sist fick han bära vittnesbörd om sin tro genom martyrdöden. Men de vapen han tillredde ha satt andra stridsmän i stånd att kämpa genom alla århundraden ner till vår tid.

Latimer framhöll från predikstolen att Bibeln borde läsas på folkets språk. Barnes och Frith, Tyndales trogna vänner, trädde fram för att försvara sanningen. Bröderna Ridley och Cranmer följde efter. Dessa ledare i den engelska reformationen voro män med lärdom, och de flesta av dem hade varit högt aktade för sin iver och fromhet i den katolska kyrkan. Deras insikt i Babylons hemligheter gav deras vittnesbörd en större tyngd.

Den upphöjda grundsats som hävdades av dessa reformatorer samma som förfäktades av valdenserna, av Wyclife, av Johan Hus, av Luther, av Zwingli och deras förbundna var den heliga Skrifts ofelbara auktoritet såsom regeln för tro ochandel. De bestredo påvars, konciliars, kyrkofäders och konungars rätt att härska över samvetet i religiösa angelägenheter. Bibeln var deras auktoritet, och med den prövade de alla lärosatser och alla anspråk. Tron på Gud och på hans ord höll dessa helgade män uppe, när de offrade sitt liv på bålet. »Var frimodig», ropade Latimer till sin medbroder, när lågorna höllo på att bringa deras stämmor till tystnad, »vi skola i dag genom Guds nåd tända ett sådant ljus i England, som jag hoppas aldrig skall kunna utsläckas. »[2](#)

I Skottland.

I Skottland blev den säd som Kolumba och hans medarbetare utsått, aldrig helt och hållet förstörd. Under århundraden efter att församlingarna i England hade böjt sig för Rom, bevarade de kristna i Skottland sin frihet. I det tolfte århundradet blev emellertid påveväldet infört även där, och i intet land härskade det mera oinskränkt. Ingenstädes var mörkret större. Likväl fanns där ljusstrålar som trängde igenom mörkret och bebådade en gryende dag. Lollarderna som kommo från England med Bibeln, och Wycliffes lära gjorde mycket för att bevara kunskapen om evangelium. Varje århundrade hade sina vittnen och sina martyrer.

Med den begynnande reformationen kom Luthers skrifter och därefter Tyndales engelska Nya testamente. Obemärkta av prästerskapet genomvandrade dessa sändebud i stillhet berg och dalar,

tändande nytt ljus i sanningens facklor, som nästan höllo på att slockna i Skottland, och nedbrytande det verk som Romkyrkan hade utfört genom århundradens förtryck.

Då var det som martyrernas blod gav rörelsen ny fart. De katolska ledarna, som plötsligt vaknade till insikt om den fara som hotade deras sak, förde några av Skottlands ädlaste och mest aktade söner till bålet. Men därigenom reste de endast en predikstol, varifrån dessa döende vittnens ord ljödo utöver landet och födde i folkets hjärtan ett odödligt beslut att kasta av sig Romkyrkans ok.

Hamilton och Wishart, furstliga till karaktär som till börd, gävo sina liv på bålet tillika med en hel rad av deras mera obemärkta lärjungar.

John Knox hade vänt sig bort från kyrkans mysticism och traditioner för att leva av Guds ords sanningar. Och Wisharts förkunnelse hade styrkt honom i hans beslut att lämna, katolska kyrkan och sluta sig till de förföljda reformatörerna.

Hans trosfränder sökte förmå honom att upptaga predikokallet, men tanken på det ansvar som var förenat därmed kom honom att bäva, och det var först efter att ha tillbringat flera dagar i ensamhet och i smärtfylld kamp med sig själv som han gav sitt samtycke. Men då han en gång hade påtagit sig uppgiften, fullföljde han den med orubblig beslutsamhet och okuvligt mod, så länge han levde. Denne trofaste reformator fruktade ej för någon människa. Martyrernas bål som flammade omkring honom tjänade blott till att föröka hans nit.

Ställd ansikte mot ansikte med drottningen av Skottland, i vars närvaro mången protestantisk ledares iver blivit dämpad, avlade John Knox ett frimodigt vittnesbörd för sanningen. Han kunde inte köpas för smicker, och han darrade ej för hotelser. Drottningen beskyllde honom för kätteri. Han hade lärt folket en religion som staten förbjöd och hade därigenom överträtt Guds befallning, som ålägger undersåtar att lyda sina furstar. Knox svarade bestämt:

»Eftersom den sanna religionen fått varken sin ursprungliga kraft eller sin auktoritet från världsliga furstar, utan från den evige Guden allena, så äro ej undersåtarna förpliktade att avpassa sin religion efter sina furstars smak. Ty det händer ofta att furstarna äro mera okunniga om Guds sanna religion än alla andra . . . Om alla Abrahams efterkommande hade, antagit Faraos religion, vars undersåtar de länge voro, säg mig, Ers majestät, vad slags religion skulle det då ha varit i världen? Eller om alla människor i apostlarnas dagar hade hyllat samma religion som de romerska kejsarna, vad för religion skulle det då vara här på jorden? . . . Sålunda kan Ers majestät inse, att undersåtarna ej äro bundna vid sina furstars religion, även om de äro befallda att visa dem lydnad. >

Drottning Maria invände: »Ni tolkar Skriften på ett sätt, och de (katolikerna) tolka den på ett annat sätt. Vem skall jag tro och vem skall vara domare?»

»I skolen tro på Gud, som talar tydligt i sitt ord», svarade reformatorn. »Och utöver vad Skriften lär skolen I varken tro den ene eller den andre. Guds ord är tydligt i sig självt. Och om något ställe är

dunkelt, så förklarar den helige Ande, som aldrig är i strid med sig själv, detsamma mera tydligt på ett annat ställe, så att det icke återstår något tvivel utan för dem som hårdnackat fasthålla vid sin okunnighet. » [3](#)

Sådana voro de sanningar som den oförskräckte reformatorn med fara för sitt eget liv talade för furstliga öron. Med samma okuvliga mod höll han fast vid sin föresats, bad och kämpade Herrens strider, till dess Skottland var befriat från påveväldet.

England antager protestantismen.

I England bidrog protestantismens införande som statsreligion till att hämma förföljelsen, men bringade den inte helt till sitt slut. Medan många av katolska kyrkans trossatser övergavos, bibehöll man ej så få av dess bruk. Man förkastade läran om påvens överhöghet, men i hans ställe insatte man konungen som kyrkans överhuvud. I gudstjänsten avvek man ännu mycket från evangeliets renhet och enkelhet. Man förstod ännu ej religionsfrihetens stora princip. Även om de protestantiska härskarna sällan tillgrepp sådana förfärliga grymheter som Romkyrkan gentemot kättare, så erkändes dock inte den enskildes rätt att dyrka Gud i överensstämmelse med sitt eget samvetes krav. Man fordrade att alla skulle anta den lära och iakttaga de former för gudstjänst, som statskyrkan föreskrev. Dissenters blevo förföljda i större eller mindre utsträckning i flera hundra år.

Återigen liksom på apostlarnas tid måste förföljelsen bidra till evangeliets framgång. I ett motbudande fängelse, fullt av förbrytare och lastbara människor, andades John Bunyan själva himmelens atmosfär, och där skrev han sin underbara allegori »Kristens resa från staden Fördärv till den himmelska staden». I över två hundra år har denna röst från fängelset i Bedford talat till människohjärtan med gripande kraft. Bunyans »Kristens resa» och hans »Överflödande nåd för den störste bland syndare» ha fört många in på livets väg.

1 D' Aubigne, *ibid.*, bok i 8, kap. 4.

2 »Works of Hugh Latimer», I, sid. XIII.

3 Laing: » Works of John Knox» (UppI. 1895), band II, s. 281, 284.

FEMTONDE KAPITLET

Whitefield och bröderna Wesley

I en tid av stort andligt mörker upträdde Whitefield och bröderna Wesley som Herrens ljusbärare. Under statskyrkans herravälde hade det engelska folket nedsjunkit i ett sådant tillstånd av religiöst förfall, som knappast kunde skiljas från hedendom. Naturreligion var prästerskapets älsklingsämne och utgjorde det väsentliga i deras teologi. De högre klasserna hänlogo åt fromheten och berömde sig av att vara höjda över vad de kallade svärmeri. De lägre samhällsklasserna voro i hög grad okunniga och hemfallna åt laster, medan kyrkan hade varken mod eller tro längre att stödja sanningens förtrampade sak.

Det stora ämnet om rättfärdiggörelse genom tron, som blivit så klart framställt av Luther, hade man nästan förlorat ur sikte och ersatt med den katolska principen att förlita sig på goda gärningar till frälsning. Whitefield och bröderna Wesley, som tillhörde statskyrkan, strävade allvarligt efter att vinna Guds ynnest och hade fått lära, att den kunde ernås genom en dygdig vandel och genom iakttagande av kristliga förordningar.

Då Charles Wesley en gång var sjuk och trodde att döden närmade sig, blev han tillfrågad varpå han grundade sitt hopp om evigt liv. Härtill svarade han: »Jag har sökt att tjäna Gud efter bästa förmåga.» Då vännen som ställt frågan såg ut att inte vara fullt tillfredsställd med svaret, tänkte Wesley: »Vad äro icke mina bemödanden en tillräcklig grund för mitt hopp? Vill han taga ifrån mig mina bemödanden? Jag har intet annat att lita på.» [1](#)

Så stort var det mörker som hade lägrat sig över kyrkan, att det bortskymde försoningen, berövade Kristus hans ära och vände människornas sinnen bort från deras enda hopp om frälsning: den korsfäste Återlösarens blod.

Efter att ha blivit prästvigda sändes John och Charles Wesley såsom missionärer till Amerika. Ombord på samma fartyg var en grupp av mähriska bröder. Under vägen blevo de utsatta för häftiga stormar, och då John Wesley stod ansikte mot ansikte med döden, kände han att han icke hade förvissning om frid med Gud. De mähriska bröderna däremot lade i dagen ett lugn och en förtröstan som voro främmande för honom.

»Jag hade länge förut», säger han, »lagt märke till deras allvarliga uppförande. Sin ödmjukhet hade de visat ständiga prov på. Nu var det tillfälle att pröva, huruvida de voro befriade från fruktan såväl som stolthet, vrede och hämndlystnad.

Mitt under psalmsången, varmed de började sin gudstjänst, bröt sjön in över oss, rev sönder storseglet, översköljde skeppet och störtade in mellan däcken, liksom om det stora djupet redan hade uppslukat oss.

Ett förfärligt skrik hördes från engländerna, men de mähriska bröderna fortsatte helt lugnt att sjunga. Jag frågade en av dem efteråt: 'Var du icke rädd?' vartill han svarade: 'Nej, Gud ske lov!' Jag frågade: 'Men voro inte kvinnorna och barnen rädda?' Han svarade mildt: 'Nej, våra kvinnor och barn äro icke rädda för döden.'»[2](#)

Efter ankomsten till Savanna vistades Wesley en tid hos de mähriska bröderna och fick ett djupt intryck av deras kristliga uppförande.

Efter sin hemkomst till England, där han fick undervisning av en mährisk predikant, kom Wesley till en klarare uppfattning om biblisk tro. Han blev övertygad om att han måste uppgiva allt förlitande på egna gärningar som ett medel till frälsning och att han måste förlita sig på »Guds Lamm som borttager världens synd». Vid ett möte i Det mähriska sällskapet i London läste man ett uttalande av Luther angående den förändring, som Guds ande verkar i den troendes hjärta. Medan Wesley lyssnade tändes tron i hans själ. »Jag kände mitt hjärta på ett sällsamt sätt uppvärmt», säger han. »Jag kände att jag verkligen förtröstade på Kristus, på Kristus allena, till frälsning. Och jag erfor förvisning om att han hade tagit bort mina synder, ja också mina, och frälst mig från syndens och dödens lag.»[3](#)

Under långa år av tröttsam och tröstlös strävan — år av självförnekelse, försmädelse och förödmjukelse — hade Wesley troget hållit fast vid sin enda föresats: att söka Gud. Nu hade han funnit honom. Och han förstod att den nåd han strävat efter att vinna genom bön och fasta, genom allmosor och självförsakelse, var en gåva som skänktes »utan penningar och för intet».

Sedan han hade blivit befäst i tron på Kristus, erfor han en brinnande önskan att överallt utbreda kunskapen om Guds oförskyllda nåds härliga evangelium. »Jag betraktar hela världen som mitt pastorat», yttrade han.

Wesley helgade sitt liv åt förkunnelsen av de stora sanningar som han mottagit: om rättfärdiggörelse genom tron på Kristi försonande blod och den helige Andes förnyande verk i hjärtat, varav följer ett liv omdanad efter Kristi exempel.

Ursprunget till namnet metodister.

Det var genom en långvarig och djup personlig överbevisning om sitt eget förtappade tillstånd, som Whitefield och bröderna Wesley blevo beredda för sitt verk. Och för att de skulle kunna tåligt lida såsom goda Kristi stridsmän, hade de fått genomgå sitt eldsprov av förakt, hån och förföljelse såväl vid universitetet som när de begynte sin predikoverksamhet. Jämte några få andra som sympatiserade med dem, blevo de av sina ogudaktiga medstudenter hånfullt kallade metodister — en benämning som numera ett av de största kyrkosamfundet i England och Amerika och andra länder betrakta som ärofull.

Det var en ojäm stig som dessa Guds tjänare måste gå. Lärda och inflytelserika män brukade sin makt emot dem. Efter en tids förlopp började många av prästerna visa en avgjord fientlighet, och kyrkorna stängdes för budskapet och för dem som förkunnade det. Prästernas uppträdande, i det de fördömde dem

från predikstolen, uppeggade mörkrets makter. Gång på gång undgick John Wesley döden genom ett Guds nådesunden. När pöbeln uppeggades till raseri mot honom och ingen räddning tycktes finnas, kom en ängel i mänsklig gestalt till honom. Pöbeln vek tillbaka, och Kristi tjänare gick trygg från platsen.

I dessa första tider måste metodisterna — menige man så väl som predikanter — lida hån och förföljelse både från kyrkans medlemmar och från de uppenbart icke — religiösa, vilka uppeggades genom falska framställningar. De drog inför rätta rätten här är endast ett namn, ty rätt och rättfärdighet voro sällsynta vid domstolarna den tiden. Deras förföljare övade ofta våld mot dem. Pöbelhopar gingo från hus till hus, förstörde bohag och annan egendom, plundrade efter gottfinnande och uppträdde brutalt mot män, kvinnor och barn. I vissa fall slog man upp offentliga kungörelser med uppmaning till dem som hade lust att hjälpa till att slå sönder fönster och plundra metodisternas hus, att samlas på angiven tid och plats. Dessa uppenbara brott mot både gudomlig och mänsklig lag fingo passera opåttalt. En systematisk förföljelse utövades mot ett folk, vars enda fel var att de sökte leda syndare från fördärvets väg in på helighetens stig.

Ett andligt förfall och dess orsaker.

Det andliga förfall som visade sig i England strax före Wesleys tid, var till stor del frukten av en antinomistisk (lagfientlig) lära. Många gjorde gällande, att Kristus avskaffat morallagen och att de kristna därför ej äro förpliktade att hålla den — att en troende är frigjord från » goda gärningars trældom». Andra som väl erkände lagens eviga giltighet, förklarade att predikanterna icke behövde förmana folket att lyda dess föreskrifter, då de som Gud utvalt till frälsning skulle »genom den gudomliga nådens. oemotståndliga tillskyndelse bliva ledda till att öva fromhet och dygd», medan de som voro bestämda till evig förtappelse »icke hade någon kraft att lyda Guds lag».

Till svar på påståendet att tio Guds bud blivit avskaffade vid Kristi *död tillsammans med ceremoniallagen, säger Wesley: »Morallagen som innehålles i de tio buden och som inskräpes av profeterna, avskaffade Han icke. Avsikten med hans ankomst var icke att upphäva någon del av denna. Det är en lag som aldrig kan upplösas, den står fast som det trogna vittnet i himmelen . . . Den har varit till från världens begynnelse, skriven 'icke på tavlor av sten' utan i människobarnens hjärtan vid skapelsen. Och fastän denna skrift, som en gång blev inristad med Guds finger, nu till stor del är fördunklad av synden, kan den dock aldrig helt utplånas — vi bevara alltid ett medvetande om gott och ont. Varje del av denna lag måste fortfara att gälla för alla människor och till alla tider, ty den är icke beroende av tid eller rum eller någon annan föränderlig omständighet, utan den grundar sig på Guds natur och människans natur och på deras oföränderliga förhållande till varandra.

'Jag har icke kommit för att upphäva, utan för att fullborda.' . . . Hans mening på detta ställe (i överensstämmelse med allt som står förut, och allt som följer efter) är otvivelaktigt denna: Jag har kommit för att stadfästa den i dess fullhet, trots allt vad människor ha att säga, jag har kommit för att bringa till full klarhet det som var dunkelt i den, jag har kommit för att påvisa den sanna och fulla betydelsen av varje del därav — att uppenbara längden och bredden, hela vidden av varje bud som den innehåller, och höjden och djupet, den obegripliga renheten och andligheten i alla dess delar. »[4](#)

Wesley framhöll den fullkomliga harmonien mellan lagen och evangelium. »Det råder därför den innerligaste tänkbara förbindelse mellan lag och evangelium. A ena sidan banar lagen ständigt väg för och hänvisar oss till evangelium, och å andra sidan leder oss evangelium alltjämt till en noggrannare uppfyllelse av lagen. Lagen bjuder oss till exempel att älska Gud och älska vår nästa, vara ödmjuka, saktmodiga, heliga. Vi känna att vi äro oförmögna till sådant, ja att 'för människor är det omöjligt'. Ylen vi få syn på Guds löfte: han vill giva oss denna kärlek och göra oss ödmjuka, saktmodiga och heliga. Vi tillägna oss detta evangelium, detta glädjebudskap, det sker oss efter vår tro, och 'lagens krav uppfylles i oss' genom tron på Kristus Jesus.»

»De främsta bland fiender till Kristi evangelium», säger Wesley, »äro de som öppet och oförbehållsamt 'döma lagen' och 'förtala lagen', som lära människorna att bryta (att upplösa eller upphäva giltigheten av) icke allenast ett bud, det må vara det minsta eller det största, utan alla buden med ett drag. . . Det mest förvånansvärda i fråga om detta stora bedrägeri är, att de som låtit sig insnärjas däri verkligen tro, att de ära Kristus genom att omstörta hans lag, och att de upphöja hans verk, medan de omintetgöra hans lära. Ja, de ära honom alldeles som Judas gjorde, när han sade: 'Hell dig, Rabbi!' och kysste honom. Att tala om Kristi blod och beröva honom hans krona, att ringakta någon del av hans lag under sken av att främja hans evangelium — vad är detta annat än att förråda honom med en kyss. Ej heller kan någon i verkligheten undgå denna anklagelse, om han predikar tron på ett sådant sätt att ,det direkt eller indirekt leder till åsidosättande av lydningen i något avseende, eller med andra ord: om han förkunnar Kristus så att det upphäver eller i någon mån försvagar det minsta av Guds bud. »[5](#)

Så här svarade Wesley dem som påstodo, »att evangeliets predikan motsvarar allt som var lagens syftemål » . »Detta förneka vi alldeles. Det motsvarar icke lagens allra första ändamål, nämligen att överbevisa människorna om synd och att väcka dem som ännu sova på avgrundens brant. Aposteln Paulus säger att 'genom lagen kommer kännedom om synd', och icke förrän en människa blivit överbevisad om synd, kan hon verkligen känna att hon behöver Kristi försonande blod. . . 'Det är icke de friska som behöva läkare, utan de sjuka', säger vår Herre själv. Därför är det orimligt att erbjuda dem läkare som äro friska eller åtminstone inbilla sig vara det. Du måste först överbevisa dem om att de äro sjuka, annars skola de icke tacka dig för din möda. Och lika orimligt är det att framhålla Kristus för sådana som mena sig vara andligen friska och som aldrig erfarit hjärtats förkrosselse.»[6](#)

Medan Wesley förkunnade evangelium om Guds nåd, sökte han sålunda i likhet med sin Mästare »göra lagen stor och härlig». Troget utförde han det verk Gud hade ombetrott honom, och härliga voro de frukter som det blev honom förunnat att se. Vid slutet av hans mer än 80-åriga levnad — över ett halft sekel tillbragt som predikant räknade hans avgjorda anhängare över en halv miljon själar. Men antalet av dem som genom hans verksamhet hade blivit upplyfta ur syndens förnedring till ett högre och renare liv, och av dem som genom hans förkunnelse uppnådde en större och rikare erfarenhet, skall aldrig bliva känt, förrän hela den återlösta skaran samlas i Guds rike. Hans liv framställer en ovärderlig lärdom för varje kristen. O, att denne Kristi tjänares tro och ödmjukhet, hans outröttliga iver, hans självupoffring och gudhängivenhet finge uppenbara sig i församlingarna i vår tid!

I John Whitehead: »Lite of the Rev. Charles Wesley » (2:dra amerikanska uppl. 1845), sid. 102

2 Whitehead, *ibid.*, sid. 10.

3 *Ibid.*, sid. 5 z.

4 Wesley's Works, 25:te predikan.

5 Wesley's Works, 25:te predikan.

6 *Ibid.*, 35:te predikan.

SEXTONDE KAPITLET

Pilgrimsfäderna söka frihet

Då de engelska reformatörerna avsåde sig den romersk katolska kyrkans läror, bibehöllo de likväl många av dess ceremonier. Fastän Roms överhöghet och dess trosbekännelse förkastades, upptogos ej få av katolska kyrkans bruk och riter i den engelska kyrkans gudstjänst. Man gjorde gällande att dessa ting ej vore en samvetssak. Fastän de ej voro påbjudna i Skriften, och sålunda ej av väsentlig betydelse, vore de ej heller förbjudna och följaktligen i sig själva ej av ondo. Att iakttaga dessa bruk skulle tjäna till att överbrygga svalget som skilde de reformerta församlingarna från Rom, och det skulle underlätta katolikernas övergång till den protestantiska tron.

För de konservativa och för dem som voro böjda för eftergifter voro dessa argument avgörande. Men det fanns en annan klass som inte uppfattade saken på detta sätt. Det faktum att dessa bruk »bidrogo till att slå en bro över svalget mellan Rom och reformationen»,¹ var enligt deras mening ett avgörande argument för att man ej kunde behålla dem: De betraktade dem såsom tecken på den trældom, ur vilken de blivit befriade och till vilken de ej hade någon lust att återvända. De drogo den slutsatsen att Gud i sitt ord fastställt de regler, enligt vilka gudstjänsten till hans ära skulle ordnas, och att människor inte ha rätt att lägga något därtill eller ta något därifrån. Själva begynnelsen till det stora avfallet var, att man sökte ersätta Guds myndighet med kyrkans. Rom började med att anbefalla det som Gud ej hade förbjudit och slutade med att förbjuda det som Gud uttryckligen befallt.

Många åstundade ivrigt att återvända till den renhet och enkelhet, som utmärkte den första församlingen. De betraktade många av engelska kyrkans fastställda bruk som minnesmärken av avgudereri, och de kunde inte för sitt samvetes skull dia i dess gudstjänst. Men kyrkan, som understöddes av de borgerliga myndigheterna, ville inte tillåta någon att avvika från hennes gudstjänstformer. Lagen fordrade att alla skulle deltaga i statskyrkans kyrkliga förordningar. All samling till gudstjänst som ej var bemyndigad förbjöds vid fängelsestraff, landsförvisning eller livets förlust.

I början av sjuttonde århundradet kungjorde den monark, som just då bestigit Englands tron, sitt beslut att tvinga puritanerna »att foga sig . . . annars skulle de utvisas ur landet, eller tillfogas något värre».² De blevo jagade, förföljda och satta i fängelse, och då de ej kunde skymta något hopp om bättre dagar i framtiden, kommo många till den övertygelsen att för dem som ville tjäna Gud efter sitt samvete »hade England för alltid upphört att vara ett land, där man kunde bo». ³ Somliga beslöto slutligen att ta sin tillflykt till Holland. De fingo räkna med att utstå svårigheter, förluster, ja även fängelse. Man hindrade deras planer, och de blevo förrådda och överlämnade i sina fienders händer. Men den fasta beslutsamheten och ståndaktigheten segrade, och de funno skydd hos den gästfria och vänligt sinnade holländska nationen.

Då de flydde fingo de lämna sina hus, sina ägodelar och de sysselsättningar som givit dem livsuppehälle. De voro främlingar i ett främmande land och bland ett folk som talade ett annat språk och hade andra seder. För att förtjäna sitt dagliga bröd voro de tvungna att söka nya, för dem ovana sysselsättningar. Medelålders män som under hela sitt liv sysselsatt sig med jordbruk, måste nu lära sig hantverk. Men de fogade sig glatt efter omständigheterna och förspilde ej någon tid i sysslolöshet eller klagan. Fastän de ofta fingo kämpa med fattigdom, prisade de dock Gud för de välsignelser som han alltjämt beskärde dem, och de funno sin glädje i att ostörda få tillbedja Gud i anda och sanning. »De visste att de voro pilgrimer och räknade inte så mycket med jordiska ting utan upplyfte sina ögon till himmelen, deras käraste fädernesland, och lugnade så sina hjärtan. »[4](#)

Mitt under landsflykt och svårigheter växte sig deras kärlek och tro starkare. De förlitade sig på Herrens löften, och han svek dem ej i tider av nöd. Hans änglar förblevo vid deras sida för att stödja och uppmuntra dem. Och när Guds finger tycktes peka över havet till ett land, där de själva kunde grundlägga ett rike och lämna sina barn ett dyrbart arv, nämligen religionsfrihet, så gingo de utan tvekan framåt på den väg Försynen visade.

Gud hade tillåtit prövningen komma över sina barn för att bereda dem för hans nådefulla syften med avseende på dem. Kristi församling hade blivit förödmjukad, för att hon skulle bli upphöjd. Gud stod i begrepp att uppenbara sin makt genom att rädda henne och ånyo visa för världen, att han inte överger dem som förtrösta på honom. Han styrde händelsernas gång så, att Satans vrede och onda människors anslag skulle främja hans ära och föra hans folk till en trygg plats. Förföljelse och landsflykt öppnade vägen för religionsfriheten.

En sann bibelforskare.

När puritanerna först tvingades att skilja sig från engelska kyrkan, hade de slutit ett högtidligt förbund med varandra att såsom Herrens fria folk »vandra på alla hans vägar som de hade blivit eller skulle bli upplysta om». [5](#) Detta var reformationens sanna anda, protestantismens väsentliga grundsats. Det var med detta mål i sikte som pilgrimerna reste från Holland för att finna ett hem i den nya världen. John Robinson, deras pastor, som genom Försynens skickelse blev hindrad att resa, sade i sitt avskedstal till dem:

»Bröder, vi måste inom kort skiljas åt, och endast Herren vet, om jag någonsin mer skall få se edra ansikten. Men antingen Herren har bestämt det eller ej, så besvär jag eder vid Gud och hans heliga änglar, att I icke följén mig längre än jag har följt Kristus. Om Gud genom något annat redskap skulle uppenbara något för eder, så varen lika beredvilliga att anta det som I han varit att anta någon sanning jag förkunnat, ty jag är alldeles viss om att Herren har mera sanning och ljus, som en gång skall bryta fram ur hans heliga ord. »[6](#)

»För min del kan jag inte nog beklaga tillståndet i de reformerta församlingarna, som ha kommit till ett visst stadium i sin religiösa utveckling och ej vilja gå längre än reformationens redskap. Man kan inte förmå lutheranerna att gå längre än Luther gjorde, och I sen att kalvinisterna förbli stående, där de

lämnades av den store gudsmannen, söm likväl ej hade fått ljus över allt. Detta är ett högst beklagligt tillstånd, ty ehuru de voro brinnande och skinande ljus på sin tid, inträngde de ej i allt Guds råd. Om de levde nu, skulle de vara lika villiga att ta emot mera ljus som de voro villiga att motta det de först erhöilo. »[7](#)

»Kommen ihåg ert församlingsförbund, i vilket I haven lovat att vandra på alla Herrens vägar, som han har uppenbarat eller skall uppenbara för eder. Kommen ihåg ert löfte och förbund med Gud och med varandra att mottaga allt ljus och all sanning som delgives er ur hans heliga ord. Men på samma gång förmanar jag eder att vara försiktiga med hänsyn till vad I antagen såsom sanning. Undersöken det, övervägen det. Jämfören det med andra skriftställen i sanningens bok, innan I antagen det, ty det är ej möjligt, att fullkomlig kunskap på en gång skall bryta fram i den kristna världen, som så nyligen kommit ur ett sådant tjockt antikristligt mörker. »[8](#)

Det var längtan efter samvetsfrihet, som gav pilgrimerna mod att trotsa den långa sjöresans faror, att uthärda svårigheter och faror i ödsliga trakter och att med Guds välsignelse lägga grunden till en mäktig nation på Amerikas kuster. Men hur ärliga och gudfruktiga dessa pilgrimer än voro, fattade de likväl inte ännu religionsfrihetens stora princip. Den frihet som de med så stora uppoffringar sökte förskaffa sig själva, voro de inte så beredvilliga att ge andra. »Ganska få även av de mest framstående tänkarna och sedelärarna i sjuttonde århundradet hade en rätt uppfattning om den stora princip, som framgår av Nya testamentet, vilket erkänner Gud som den ende domaren över människornas tro. »[9](#)

Läran att Gud givit kyrkan rätt att råda över samvetet, att avgöra vad som är kätteri och att bestraffa detta är en av de djupast rotade påvliga villfarelserna. På samma gång som reformatörerna förkastade den katolska läran, voro de ej alldeles fria från att hysa samma ofördragsamhetens anda. De bildade ett slags statskyrka, och envar ålades att bidra till prästerskapets underhåll, och de borgerliga myndigheterna fingo makt att undertrycka kätteriet. Sålunda fick kyrkan världslig makt i sin hand. Inom kort ledde dessa åtgärder oundvikligen till religionsförföljelse.

Elva år efter grundandet av den första kolonien kom Roger Williams till Nya världen. Liksom de första pilgrimerna kom han för att få åtnjuta religionsfrihet, men i olikhet med andra kolonister insåg han — vad få av hans samtida ännu insett — att denna frihet var en obestridlig rätt, som tillhör alla, oavsett deras religiösa bekännelse. Han var en allvarlig sanningssökare. Liksom Robinson ansåg han det vara omöjligt, att man erhöilit allt det ljus som finns i Guds ord. Williams »var den förste i nyare tid som hävdade läran om samvetsfrihet och alla religiösa åskådningars likställighet inför lagen». [10](#)

Han förklarade att det var överhetens plikt att beivra brott, men aldrig att härska över samvetet. »Staten eller de civila myndigheterna», sade han, »kan föreskriva plikter människor emellan, men då de söka bestämma människors plikter mot Gud, överskrida de sina befogenheter, och ingen kan då längre vara trygg, ty det är klart, att om staten har makten, så kan den i dag påbjuda en viss lära eller tro och i morgon en annan, såsom vissa kungar och drottningar i England har gjort, likaså åtskilliga påvar och kyrkomöten i katolska kyrkan. På så sätt blir tron endast ett virrvarr av åsikter. »[11](#)

Det fanns en lag som fordrade, att alla skulle bevista gudstjänsten i statskyrkan. Straffet för överträdelse av denna lag var böter eller fängelse. «Williams förkastade denna lag. Den värsta paragrafen i engelska lagboken var den som krävde, att sockenborna skulle infinna sig vid gudstjänsten i sockenkyrkan. Att tvinga människor att sluta sig till en församling som har en annan trosåskådning än de själva, ansåg han vara att öppet våldföra sig på deras naturliga rättigheter. Att släpa icke religiösa och ovilliga personer till den offentliga gudstjänsten tycktes honom endast vara en uppfordran till hyckleri. . . 'Ingen borde tvinga någon', sade han, 'att dyrka Gud eller att underhålla en gudstjänst mot sin egen vilja.' 'Vad!' utropade hans motståndare, förvånade över hans uppfattning, 'är inte arbetaren värd sin lön?' 'Jo', svarade han, 'av dem som lega honom.' »[12](#)

Roger Williams var aktad och älskad som en trogen Guds tjänare, en man med ovanliga gåvor, omutlig rättsinnighet och sann välgörenhet. Man kunde emellertid ej fördrå hans ståndaktiga förnekande av de borgerliga myndigheternas rättighet att härska över församlingen, ej heller hans krav på religionsfrihet. Man påstod att tillämpningen av denna lära skulle »omstörta landets regering och grundval». [13](#) Han blev därför dömd till landsförvisning från kolonierna, och för att undgå att bli arresterad måste han slutligen mitt under vinterns köld och stormar fly till de stora skogarna.

»Under fjorton veckor», säger han, »måste jag vandra omkring under den kalla årstiden utan att veta vad det ville säga att ha bröd eller en säng. Men 'korporna förde mat till mig i öknen' och ett ihåligt träd tjänade ofta till skydd! Sålunda fortsatte han sin plågsamma flykt genom snön och de stiglösa skogarna, tills han fann tillflykt hos en indianstam, vars förtroende och kärlek han hade vunnit, medan han bemödade sig att undervisa dem om evangeliets sanningar.

Efter flera månaders vandringar under växlande erfarenheter anlände han slutligen till Narragansettvikens stränder, där han lade grunden till den första staten i nyare tid, som i ordets fulla bemärkelse erkände människans rätt till religionsfrihet. Grundprincipen för Roger Williams koloni var »att varje människa skulle ha frihet att dyrka Gud enligt sitt eget samvetes ljus ». [14](#) Hans lilla stat Rhode Island blev en tillflyktsort för de förtryckta, och den tillväxte och hade god framgång. Dess grundläggande principer — borgerlig frihet och religionsfrihet — blevo den amerikanska republikens hörnstenar.

I det berömda, gamla dokument som republikens grundläggare uppsatte som aktstycke för dessa rättigheter — självständighetsförklaringen — förklarade de: » Vi anse följande sanningar vara självklara: att alla människor äro skapade lika; att de av sin Skapare förlänats vissa oavhändliga rättigheter; att bland dessa äro liv, frihet och sökande efter lycka. » Och grundlagen garanterar med tydliga ord, att ingens samvete skall bli kränkt: »Ingen religiös bekännelse skall göras till villkor för beklädandet av något offentligt ämbete eller någon befattning i Förenta Staternas tjänst. » »Kongressen skall ej stifta någon lag, som avser att upprätta en statsreligion eller hindra fri religionsövning. »

»De som uppsatte grundlagen erkände den eviga grundsatsen, att människans förhållande till Gud står över mänsklig lagstiftning och att hennes samvetsfrihet är omistlig. Ingen diskussion var nödvändig för att grundmura denna sanning, ty vi äro medvetna därom i vårt hjärta. Det är denna förvisning som i trots av mänskliga lagar har uppehållit så många martyrer under tortyr och på flammande bål. De kände

att deras plikt mot Gud var upphöjd övermänskliga lagar och att en människa ej hade befogenhet att härska över deras samveten. Det är en inneboende grundsats, som inte kan utrotas. »[15](#)

När ryktet spred sig i Europas länder, att det fanns ett land där envar kunde njuta frukten av sitt eget arbete och följa sitt samvetes överbevisning, strömmade många tusen till den Nya världens kuster. Kolonierna ökades hastigt. »Massachusetts utgav en särskild lag, i vilken det hälsade kristna av alla nationer välkomna och erbjöd hjälp av statens medel åt dem som måste fly över Atlantiska Oceanen 'för att undgå krig eller hungersnöd eller sina förföljares förtryck'. Sålunda gjorde man genom lag flyktingar och förtryckta till statens gäster. »[16](#) Tjugo år efter de första pilgrimernas landstigning vid Plymouth hade lika många tusen pilgrimer bosatt sig i Nya England.

Det visade sig att Bibelns grundsatser äro det säkraste skyddet för nationell storhet. De svaga och isolerade kolonierna växte till ett förbund av mäktiga stater, och med förvåning iakttog världen den frid och framgång som »en kyrka utan påve och en stat utan konung» fingo åtnjuta.

Den stora grundsats som Robinson och Roger Williams så ädelt försvarade, att sanningen uppenbaras successivt och att kristna böra villigt mottaga allt det ljus som kommer från Guds heliga ord, förlorades ur sikte av deras efterkommande. De protestantiska kyrkorna i Amerika — såväl som de protestantiska kyrkorna i Europa — vilka erhållit så rika välsignelser genom reformationen, uraktläto att gå framåt på den väg reformationen utstakat. Ehuru några få män tid efter annan uppträdde för att förkunna nya sanningar och avslöja länge närda villfarelser, så var dock det stora flertalet, liksom judarna på Kristi tid, nöjda med att tro som deras fäder trott och leva som de levat. Därför urartade religionen igen till död formalism. Villfarelser och vidskepelse, som församlingen helt skulle ha tagit avstånd från, om den fortsatt att vandra i Guds ords ljus, bibehölls och omhuldades.

Gradvis bortdog sålunda reformationens ursprungliga anda, tills det var nästan lika stort behov av reformation i de protestantiska kyrkorna som i den katolska kyrkan på Luthers tid. Samma världsliga sinne och andliga dvala rådde, samma vördnad för människors meningar och samma benägenhet att insätta mänskliga teorier i stället för Guds ords lära.

Den vidsträckta spridning, som Bibeln fick under förra delen av nittonde århundradet, och det stora ljus, som sålunda spreds över världen, efterföljdes ej av motsvarande framsteg, då det gäller kunskap om den uppenbarade sanningen eller praktisk kristendom. Satan kunde ej som under gångna tidsåldrar undanhålla människorna Guds ord. Alla voro i tillfälle att läsa det, men för att likväl nå sin avsikt förledde han många att ej rätt värdesätta Gudsordet. Människorna försummade att rannsaka Skriften och fortsatte med att omfatta falska tolkningar och hylla läror som ej ha någon grund i Bibeln. Sålunda nedvärderade man de grundsatser, för vilka reformatörerna hade verkat och lidit så oerhört.

1 Martyn, band S, sid. 22.

2 Bancroft, George, »History of the United States of America», del I, kap. 12, par. G.

3 Palfrev,). G., »History of New England», kap. 3, par. .43.

4 Bancroft, del I, kap. t z, par. 15.

5 Brown, J., »The Pilgrim Fathers », sid. 7q..

6 Martyn, del V, sid. 70.

7 Neal, D., »History of the Puritans», band I, sid. 269.

8 Martyn, band V, sid. 70, 71

9 Martyn, band V, sid. 297.

10 Baneroft, band I, kap. is, par. 16.

11 Martyn, band V, sid. 340.

12 Bancroft, band I, kap. 15, par. 2.

13 Ibid., par. 10.

14 Ibid., sid 3 54.

15 Congressional Documents U. S. A. Serial No. 200, Document No. 271.

16 Martyn, band V, sid. 4U.

SJUTTONDE KAPITLET

Tecken på morgonens inbrott

En av de högtidligaste och på samma gång härligaste sanningar, som avslöjas i Bibeln, är den att Kristus skall komma tillbaka. Han skall komma för att avsluta det stora återlösningsverket. Under sin långa pilgrimsfärd här i »dödsskuggans land» äger Guds folk ett på gudomliga löften vilande dyrbart och fröjdefullt hopp: han som är »uppståndelsen och livet» skall uppenbaras och samla de landsflyktiga hem.

Läran om Kristi återkomst utgör själva grundtonen i den heliga Skrift. Från den dag våra första föräldrar med sorg lämnade Eden, ha trons barn väntat på den utlovades ankomst, när han skall krossa fördärvarens makt och återföra dem till det förlorade paradiset. Heliga män i forntiden sågo framåt till Messias' tillkommelse i härlighet såsom uppfyllelsen av deras hopp. Enok, den sjunde i ordningen från dem som bodde i Eden, han som i tre hundra år vandrade med Gud här på jorden, tilläts att fjärran ifrån se Befriaren komma. »Se», sade han, »Herren kommer med sina mångtusen heliga, för att hålla dom över alla.» Med orubblig förtröstan utropade Job i lidandets mörka stund: »Dock, jag vet att min förlossare lever, och att han skall till slut stå fram över stoftet.» Jud. v. 14, 15; Job 19:25 – 27.

Kristi andra ankomst.

Kristi återkomst för att inleda rättfärdighetens herradöme har av inspirerade heliga författare skildrats i de mest upphöjda och livfulla uttalanden. Bibelns diktare och profeter ha beskrivit denna händelse med ord som glöda av himmelsk eld.

Då Frälsaren stod i begrepp att skiljas från sina lärjungar, tröstade han dem i deras sorg med den försäkran, att han skulle komma igen. »Edra hjärtan vare icke oroliga. . . I min Faders hus äro många boningar . . . jag går bort för att bereda eder rum. Och om jag än går bort för att bereda eder rum, så skall jag dock komma igen och taga eder till mig.» »När Människosonen kommer i sin härlighet, och alla änglar med honom, då skall han sätta sig på sin härlighets tron. Och inför honom skola församlas alla folk.» Joh. I4: I – 3; Matt. z 5 : 3 I, 32.

Änglarna som dröjde på Oljeberget vid Kristi himmelsfärd, upprepade för lärjungarna löftet om hans återkomst: »Denne Jesus, som har blivit upptagen från eder till himmelen, han skall komma igen på samma sätt som I haven sett honom fara upp till himmelen.» Inspirerad av Guds Ande vittnar aposteln Paulus: »Herren skall själv stiga ned från himmelen, och ett maktbud skall ljuda, en överängels röst och en Guds basun.» Profeten på Patmos säger: »Se, han kommer med skyarna, och allas ögon skola se honom.» Apg. I:I I; I Tess. 4:I 6; Upp. 1:7.

Jesu tillkommelse omstrålas av de härliga ting som anknyta sig till den tid, »då allt skall bli upprättat

igen, varom Gud har talat genom sina forntida heliga profeters mun». Då skall det ondas långvariga herravälde upphöra. »Väldet över världen har blivit vår Herres och hans Smordes, och han skall vara konung i evigheters evigheter.» Apg. 3 : z I; Upp. II : I5 .

Herrens återkomst har genom alla tider varit hans sanna efterföljares hopp. Frälsarens avskedslöfte på Oljeberget, att han skulle komma igen, upplyste framtiden för hans lärjungar och fyllde deras hjärtan med en glädje och ett hopp, som ingen sorg kunde kväva och inga prövningar fördunkla. Under lidande och förföljelse var .»den store Gudens och vår Frälsares, Kristi Jesu, härlighets uppenbarelse» deras »saliga hopp». I Tess. 4: I6 – I8.

På Patmos ödsliga klippö hör den älskade lärjungen detta löfte: » Ja, jag kommer snart», och hans längtansfulla svar uttrycker församlingens bön under hela dess pilgrimsfärd: »Amen. Kom, Herre Jesus!» Upp. 22:20.

Från fängelset, från bålet, från schavotten, där de heliga martyrerna vittnat för sanningen, ljuda genom seklerna ord om tro och hopp. De förväntade att »Herren skulle komma på himmelens skyar i sin Faders härlighet» för att giva riket åt de rättfärdiga. Valdenserna närde samma tro. Wycliffe såg fram till Förlossarens uppenbarelse såsom församlingens hopp.[1](#)

Tecken på Kristi återkomst.

Men profetian förutsäger inte endast avsikten med och sättet för Kristi ankomst: den framställer också tecken som skola visa människorna, när den är för handen. Jesus säger: »Det skall ske tecken i sol, måne och stjärnor. » Då »skall solen förmörkas och månen upphöra att giva sitt sken och stjärnorna skola falla ifrån himmelen, och makterna i himmelen skola bäva. Och då skall man få se 'Människosonen komma i skyarna' med stor makt och härlighet. »

Johannes skildrar de första tecknen som skola föregå Kristi återkomst: »Då blev det en stor jordbävning, och solen blev svart såsom en sorgdräkt, och månen blev hel och hållen som blod.» Luk. 21:25 ; Mark. 13 :24–26; Upp. 6:12.

Som en uppfyllelse av denna profetia inträffade år 1755 den mest fruktansvärda jordbävning som dittills blivit upptecknad. Ehuru den i allmänhet går under benämningen jordbävningen i Lissabon, sträckte den sig över större delen av Europa, Afrika och Amerika. Den märktes på Grönland, på Västindiska öarna, på Madeira, i Norge och Sverige, Storbritannien och Irland. Den sträckte sig över ett område av inte mindre än nio miljoner kvadratkilometer. I Afrika var jordstöten nästan lika stark som i Europa. En stor del av Algeriet blev ödelagd, och inte långt från Marocko blev en liten stad med åtta å nio tusen invånare uppslukad. En ofantlig flodvåg vältrade in över den spanska och afrikanska kusten, översvämmade byar och anställde stor förödelse.

I Spanien och Portugal var dock jordskalvet häftigast. I Cadiz skall flodvågen ha nått en höjd av aderton meter. B.erg, »några av de största i Portugal, skakades våldsamt ända från sina grundvalar och

splittrades på ett egendomligt sätt, så att väldiga stenmassor kastades ned i dalarna. Det säges att eldsflammor slog ut ur dessa berg».

I Lissabon »hördes ett underjordiskt dån, och i nästa ögonblick lade en våldsam jordstöt större delen av staden i ruiner. I loppet av omkring sex minuter omkommo sextio tusen människor. Havet drog sig först tillbaka, så att sandbankarna blottades, därpå vältrade det in mot stranden och steg femton meter eller mer över sin vanliga nivå.» En ny kaj, som med ofantliga kostnader blivit byggd helt och hållet av marmor, sjönk, och en stor skara människor, som hade tagit sin tillflykt dit undan de fallande husen, försvann med den i djupet, och icke ett enda av liken flöt någonsin upp igen.»[2](#)

»Jordstöten hade ögonblickligen till följd sammanstörtningen av alla kyrkor och kloster, nästan alla de större offentliga byggnaderna och mer än en fjärdedel av husen. Omkring två timmar efter stöten utbröt eld i olika kvarter och rasade nästan i tre dagar med sådan häftighet, att staden blev alldeles ödelagd. Jordbävningen inträffade en helgdag, då kyrkorna och klostren voro fulla av människor, av vilka mycket få undkommo. »[3](#) Man har beräknat, att nittio tusen människor omkommo på denna ödesdigra dag.

Den mörka dagen.

Ett fjärdedels århundrade senare inträffade det nästa tecken som profetian omtalar — solens och månens förmörkelse. Vad som gjorde detta tecken så slående, var den omständigheten att tidpunkten för dess framträdande blivit så noggrant utpekad. I sitt samtal med lärjungarna på Oljeberget förutsäger Frälsaren den stora vedermöda som skulle komma över församlingen — de 1260 åren av förtryck och förföljelse under påveväldet. Han nämner även att vedermödan skulle förkortas. Därefter omtalar han vissa händelser som skulle föregå hans ankomst och anger tiden, då den första av dessa skulle äga rum. Han säger: »Men på den tiden, efter den vedermödan, skall solen förmörkas och månen upphöra att giva sitt sken.» Mark. i 3 :24. De profetiska i 260 dagarna, eller åren, utlöpte år 1798. Ett fjärdedels århundrade före den tiden hade förföljelsen nästan upphört. Enligt Kristi ord skulle solen förmörkas efter denna förföljelse. Den 19 maj 1780 gick denna profetia i uppfyllelse.

Ett ögonvittne som bodde i staten Massachusetts beskriver tilldragelsen sålunda:

»Solen gick upp klar på morgonen men blev snart fördunklad. Skyarna började mörkna och antogo snart ett olycksbådande utseende. De utsände blixtar och dunder, och litet regn föll. Inemot klockan nio blevo molnen lättare och fingo ett mässings eller kopparfärgat utseende, och marken, klipporna, träden, husen, vatten och människor blevo liksom förvandlade av detta sällsamma, hemska ljus. Några få minuter senare bredde sig en tung, mörk sky över hela himlavalvet undantagandes en smal rand vid horisonten. Det var så mörkt som det brukar vara klockan nio en sommarafton. . .

Människornas sinnen fylldes så småningom med fruktan och oro. Kvinnor stodo i dörren till sina hem och sågo ut över det dystra landskapet. Männen kommo hem från sina arbeten ute på marken, snickaren lade bort sina verktyg, smeden lämnade sin smedja och köpmannen sin disk. Skolorna slutade och bävande skyndade barnen hem. Resande stannade vid närmaste lantgård. 'Vad skulle nu ske?' var den

fråga som låg i allas hjärtan och mun. Man hade känslan av att en orkan var färdig att sopa fram över landet eller att alltings slut hade kommit.

Ljus tändes, och elden lyste på härden som en mörk afton om hösten... Fjäderfäna satte sig tillrätta som för natten, kreaturen kommo råmande hem, grodorna kväkte, fåglarna kvittrade sina aftonsånger, flädermössen flögo omkring. Ylen människorna visste att det ännu inte var natt . . .

Det djupa mörkret på dagen efterföljdes ett par timmar före kvällen av en delvis klar himmel, och solen visade sig, ehuru än fördunklad av tunga, mörka dimmor. »Efter solnedgången drogo sig molnen åter samman, och det blev mycket snart mörkt.» »Mörkret om natten var ej mindre ovanligt och skräckinjagande än det varit om dagen. I trots av att det var nästan fullmåne, kunde man inte upptäcka ett föremål utan med hjälp av arti-ficiellt ljus, vilket skimrade när man såg det från närliggande hus eller andra platser på något avstånd, liksom genom ett slags egyptiskt mörker, som strålarna knappast kunde genomtränga. »[4](#) Ett ögonvittne säger: »Jag kunde den gången inte undgå den tanken, att om varje lysande kropp i världsrymden blivit inhöljd i ogenomträngliga skuggor eller utplånade ur tillvaron, så kunde mörkret inte varit mera fullständigt. » [5](#) Fastän månen vid niotiden på kvällen gick upp (det är att märka att det var fullmåne), »förmådde den ej i minsta mån fördriva det gravlika mörkret». Vid midnatten försvann mörkret, och när månen blev synlig, såg den i början ut som blod.

Den 1g maj 1780 betecknas i historien som »Den mörka dagen». Sedan Moses' tid vet man ej i historien om något mörker som varit så intensivt, så vidsträckt och så långvarigt. De skildringar som ögonvittnen lämnat av denna händelse, äro endast ett eko av Herrens ord; nedtecknade av profeten Joel två och ett halvt årtusende, innan de gingo i fullbordan: »Solen skall vändas i mörker och månen i blod, förrän Herrens dag kommer, den stora och fruktansvärda.» Joel 2:31.

Kristus uppmanade sitt folk att giva akt på tidstecknen och glädja sig, när de fingo se dessa förelöpare för deras kommande Konung. »När detta börjar ske, då mån I resa upp edert huvud, ty då nalkas eder förlossning.» Han hänvisade till trädens svällande knoppar om våren, och sade: »När I fån se att de skjuta knopp, då veten I av eder själva, att sommaren redan är nära. Likaså, när I sen detta ske, då kunnen I ock veta att Guds rike är nära.» Luk. 21:28, 30, 31.

I betraktelse av denna stora dag uppfordrar den heliga Skrift i de mest högtidliga och intrycksfulla ordalag Herrens folk att vakna upp ur sin andliga försoffning och söka hans ansikte med ett botfärdigt hjärta: »Stöten i basun på Sion, och blåsen larmsignal på mitt heliga berg; må alla landets inbyggare darra! Ty Herrens dag kommer, ja, den är nära. »

För att bereda ett folk som kan bestå på Herrens dag, skulle ett stort reformationsverk utföras. Gud såg att många bland dem som bekänna sig vara hans folk ej bygga med evigheten för ögonen, och i sin nåd beslöt han sända ett varningsbudskap för att väcka, dem ur deras dvala och förmå dem att bereda sig för Herrens tillkommelse.

Denna varning omtalas i Upp. 14:de kapitel. Här framställes ett trefaldigt budskap liksom förkunnat av

himmelska väsen, och strax därefter uppenbaras Människosonen för att inbärga jordens skörd. Den första delen av varningsbudskapet förkunnar den förestående domen. Profeten såg en ängel »flyga fram uppe i himlarymden; han hade ett evigt evangelium, som han skulle förkunna för dem som bo på jorden, för alla folkslag och stammar och tungomål och folk. Och han sade med hög röst: 'Frukten Gud, och given honom ära; ty stunden är kommen, då han skall hålla dom. Ja, tillbedjen honom som har skapat himmel och jord och hav och vattenkällor.'» Upp. 14:6, 7.

Detta budskap säges vara en del av »ett evigt evangelium». Uppdraget att förkunna evangelium har ej blivit anförtrott åt änglar utan åt människor. Heliga änglar ha varit med för att leda detta verk, de ha uppsikt över de stora rörelser som tjäna människornas frälsning, men evangeliets egentliga förkunnelse utföres av mänskliga redskap.

Det var inte de lärda teologerna som förstodo denna sanning och deltog i att förkunna den. Hade dessa män varit trogna väktare, som flitigt och med bedjande hjärtan rannsakat Skriften, så skulle de ha förstått hur långt natten var framskriden. Profetiorna skulle ha visat dem de händelser som snart skulle äga rum. Men de intogo ej en sådan ståndpunkt, och budskapet blev förkunnat av ringare män. Jesus sade: »Vandren medan I haven ljuset, på det att mörkret icke må få makt med eder. » Den som vänder sig bort från ljuset, som Gud givit, eller som underlåter att söka det, medan det är inom räckhåll, han lämnas i mörker. Men Frälsaren har sagt: »Den som följer mig, han skall förvisso icke vandra i mörkret, utan hava livets ljus.» Joh. 12:3 5; 8:12. Envar som uppriktigt söker göra Guds vilja och allvarligt följer det ljus som redan är givet, skall få större ljus. Till en sådan själ skall alltid någon stråle av himmelskt ljus bliva sänd för att vägleda honom till hela sanningen.

1 D. T. Tavior: »The Reign of Christ on Earth, or, The Voise of the Church in 1'11 Ages» sid. I 29 I32.

2 Sir Charles Lyell: »Principles of Geology», s. 495 (uppl. N. Y. 1858). 3 Encyclopaedia Americana (uppl. 1831), art. »Lisbon».

4 Thomas: »Massachusetts Spy; or, American Oracle of Liberty», vol. X, nr 472 (25 maj 1785).

5 Brev från dr Samuel Tenney, från Exeter, New Hampshire, dec. 1785 i Massachusetts Historical Society Collections », 1792, serie i, vol. I, s. 97).

ADERTONDE KAPITLET

En stor religiös väckelse

En stor religiös väckelse i förbindelse med budskapet om Kristi ankomst framställes i profetian om den första ängelns budskap i Uppenbarelsebokens 14:de kapitel. Profeten såg en ängel »flyga fram uppe i himlarymden; han hade ett evigt evangelium, som han skulle förkunna för dem som bo på jorden, för alla folkslag och stammar och tungomål och folk». »Med hög röst» förkunnade han: »Frukten Gud, och given honom ära; ty stunden är kommen då han skall hålla dom. Ja, tillbedjen honom som har skapat him-mel och jord och hav och vattenkällor. »

Det förhållandet, att en ängel säges förkunna denna varning, är betydelsefullt. Det har behagat en allvis Gud att genom en himmelsk budbärarens renhet, härlighet och makt framhålla den upphöjda karaktären av det verk, som skulle utföras genom detta budskaps förkunnelse, likaså den kraft och härlighet som skulle åtfölja detsamma. Att ängeln flyger »fram uppe i himlarymden» och »med hög röst» förkunnar budskapet och dessutom förkunnar det för »alla dem som bo på jorden» — »för alla folkslag, stammar, tungomål och folk» — vittnar om den hastighet, varmed budskapet utbreddes över hela världen.

Budskapet självt upplyser oss om tiden då detta verk skall utföras. Det förklaras vara en del av det »eviga evangeliet» och det tillkännager att domen har börjat. Frälsningens budskap har förkunnats i alla tidsåldrar, men den del av evangelium, som detta budskap innehåller, kunde inte predikas förrän i de sista dagarna, ty först då skulle det bli en verklighet, att »stunden gir kommen, då han skall hålla dom». Profetiorna framställa en följd av händelser som leda ned till domens tid. Detta är i synnerhet fallet med Daniels bok. Men den del av Daniels profetia som syftar på de sista dagarna, bjöd Herren honom att försegla och gömma till »ändens tid». Före denna tid kunde budskapet om domen, som var grundat på dessa profetiers uppfyllelse; ej predikas, men vid ändens tid, säger profeten, »komma många att rannsaka den, och insikten skall så växa till».

Aposteln Paulus varnade församlingen för att vänta Kristi återkomst på hans tid. Han sade att Herrens dag inte skulle komma, förrän avfallet skett och »Laglöshetens människa, fördärvets man» hade trätt fram. Vi kunna således inte vänta Herrens återkomst, förrän efter det stora avfallet som tillhör den långa tidsperiod, under vilken »Laglöshetens människa» skulle regera. »Laglöshetens människa», som även kallas »laglöshetens hemlighet», »fördärvets man», avser påvedömet, som enligt profetians vittnesbörd skulle härska i 1260 år. Denna tidsperiod slutade år 1798. Kristi andra ankomst skulle alltså inte inträffa före den tiden. Denna varning riktar Paulus därefter till församlingen under hela den kristna tidsåldern ända ned till år 1798. Det är efter den tiden budskapet om Kristi återkomst skulle förkunnas.

Ett sådant budskap har aldrig förkunnats före år 1798. Vi ha redan sett att Paulus ej förkunnade det. Han förlade Kristi återkomst till en då långt avlägsen framtid. Ej heller reformatörerna förkunnade det.

Martin Luther antog att domen skulle äga rum omkring 300 år efter hans tid. Men efter 1798 har förseglingen blivit borttagen från Daniels bok, man har fått större kunskap i profetiorna, och många ha förkunnat det allvarliga budskapet om domens närhet.

Adventrörelsen.

Adventrörelsen uppstod, i likhet med reformationen i sextonde århundradet, i olika kristna länder på samma tid och frambringade samma frukter. I Europa och Amerika blevo trons och bönenas män påverkade att forska i profetiorna. De följde den heliga Skrifts profetiska tidskedjor ned till den sista länken och erhöilo sålunda klara bevis för att alltings slut närmade sig. I olika länder funnos isolerade grupper av kristna, som endast genom att forska i Skriften blevo övertygade om att Frälsarens ankomst var nära.

År 1821 började Joseph Wolff, »världsmissionären», predika om Kristi återkomst. Under tjugofyra år, från år 1821 till 1845, färdades han vida omkring. I Afrika besökte han Egypten och Etiopien. I Asien reste han genom Palestina, Syrien, Persien, Bukariet och Indien. Han besökte de mest barbariska länder utan beskydd av någon europeisk makt, och han måste utstå många besvärligheter, där han färdades fram utsatt för otaliga faror. Ofta fick han frysa och svälta och ibland var han nära att omkomma av törst. Han föll i rövarhänder, blev pryglad, såld som slav och tre gånger dömd till döden. En gång berövades han allt han ägde. Till fots måste han då gå hundratals kilometer över bergen, medan snön piskade honom i ansiktet och hans nakna fötter blevo stela av att gå på den frusna marken.

Då man varnade honom att gå obehäpnad bland vilda, fientliga stammar, svarade han, att han nog var försedd med vapen, nämligen »bön, nit för Kristus och förtröstan på hans hjälp». »Jag är också», sade han, »försedd med kärlek till Gud och till nästan i mitt hjärta och med Bibeln i min hand. » Var han än färdades förde han med sig Bibeln på hebreiska och engelska språken.¹ Om en av sina senare resor säger han: »Jag . . . höll Bibeln öppen i min hand. Jag kände att min makt låg i denna bok och att dess makt skulle uppehålla mig.»²

Sålunda fortsatte han sitt arbete till dess budskapet om domen hade blivit förkunnat över en stor del av jordens bebodda trakter. Bland judar, turkar, perser, hinduer och många andra folkslag och raser spred han Guds ord på dessa folks egna språk. Överallt predikade han om Messias' återkomst och regering.

På sina resor i Ost- och Västturkestan fann han i en avlägsen trakt ett isolerat folk som hyllade läran om Kristi snara återkomst. Han berättar om araberna i Jemen, att de hade en bok som de kallade » Seera», vilken berörde Kristi återkomst och hans regering i härlighet, och de väntade att stora händelser skulle äga rum år 1840.³

» I Jemen tillbringade jag sex dagar hos rekaberna. De dricka .ej vin, plantera inga vingårdar och så ingen säd. De bo i tält och hörsamma Jonadabs, Rekabs sons, ord. Hos dem fann jag några :av Israels barn av Dans stam . . . som förväntade tillika med Rekabs barn, att Messias snart skulle komma på himmelens skyar. »⁴

En annan missionär fann några i Tartarstan, som hade en liknande tro. En av tartarernas präster frågade missionären, när Kristus skulle komma för andra gången. Då missionären svarade :att han inte visste det, blev prästen mycket förvånad över en sådan okunnighet hos en som tagit som sin uppgift att undervisa andra om Bibelns lära. Själv förklarade han att han på grund av profetian trodde, att Kristus skulle komma år 1844 eller ungefär vid den tiden.

Redan så tidigt som år i 826 började man i England predika budskapet om Kristi snara tillkommelse. Rörelsen antog likväl inte här så bestämd form som i Amerika. I allmänhet fastställde man inte någon bestämd tid för Kristi återkomst, men det härliga budskapet om hans snara uppenbarelse förkunnades vida omkring. Och detta var inte fallet endast bland dissenter. Mourant Brock, ,en engelsk författare, säger att omkring 700 predikanter i den engelska statskyrkan förkunnade denna del av »evangelium om riket». Budskapet som hänvisade till år 1844 som tiden för Herrens ankomst, förkunnades även i Storbritannien. Skrifter som avhandlade detta ämne och erhöles från Förenta Staterna, blevo vitt spridda. Böcker och tidningar därifrån blevo omtryckta i England. Robert Winter, född engelsman, hade i Amerika omfattat tron på Kristi återkomst. Han återvände år 1842 till sitt hemland för att förkunna Herrens tillkommelse. Många deltog med honom i detta verk, och budskapet om domen predikades i olika delar av England.

I Sydamerika, där det katolska prästerskapet genom list höll .den okunniga befolkningen bunden i vidskepelse, började Lacunza, en spansk jesuit, rannsaka Skriften och mottog sålunda sanningen om Kristi snara återkomst. Han kände sig uppfordrad att förkunna varningsbudskapet, men önskade undgå Roms näpst, varför han sammanfattade sina åsikter i en bok, som han utgav under pseudonymen Rabbän Ben Israel. Han framställde sig själv som omvänd jude. Lacunza levde i adertonde århundradet, men hans bok, som fann väg till London, blev inte översatt till engelska språket förrän omkring år 1825. Denna boks utgivande bidrog till att öka det intresse, som redan blivit väckt i England för Kristi tillkommelse.

I Tyskland blev denna lära förkunnad i det adertonde århundradet av Bengel, en luthersk präst, berömd som bibelforskare.

Bengels skrifter ha blivit spridda överallt i kristenheten. Hans uppfattning om profetian blev tämligen allmänt antagen i hans hemland Würtemberg och även i andra delar av Tyskland. Rörelsen fortsatte efter hans död, och budskapet om Kristi återkomst förkunnades i Tyskland på samma tid som det ådrog sig uppmärksamhet i andra länder. En del av dessa adventtroende reste kort därefter till Ryssland, där de grundade kolonier, och tron på. Kristi snara återkomst lever ännu i de tyska församlingarna i detta land.

Ljuset lyste även i Frankrike och Schweiz. I Geneve, där Farel och Calvin hade förkunnat reformationens sanningar, predikade Gaussen budskapet om Kristi tillkommelse.

Även i Skandinavien blev budskapet om Kristi återkomst förkunnat, och det väckte här stort intresse vida omkring. Många väcktes ur sin likgiltiga trygghet. De bekände och övergävo sina synder och sökte

förlåtelse i Jesu namn. Statskyrkans präster satte sig emellertid emot denna rörelse, och genom deras inflytande blevo många av dem som förkunnade budskapet satta i fängelse. På många platser i Sverige, där de som predikade om Herrens snara återkomst sålunda bringades till tystnad, behagade det Gud att utsända budskapet på ett mirakulöst sätt genom små barn. Då dessa voro för unga för att strafflagen skulle kunna tillämpas på dem, tillätos de predika oförhindrat.

Denna rörelse grep omkring sig huvudsakligen inom de lägre stånden, och det var i deras ringa boningar som folk samlades för att höra varningen. Dessa barnpredikanter kommo också från den fattigare befolkningen. Somliga voro endast sex, sju eller

åtta år gamla. I sitt liv visade de att de älskade Frälsaren, och de sökte leva i överensstämmelse med Guds lags förordningar, men för övrigt kunde man i allmänhet ej märka större förstånd och förmåga än man vanligen finner hos barn vid den åldern. Man såg tydligt då de talade till folket, att de stodo under ett inflytande, vilket gav dem något som stod över deras egen naturliga förmåga. Deras röst och uppförande förändrades, och med allvar och kraft förkunnade de varningsbudskapet om domens närhet, i det de använde Skriftens ord: »Frukten Gud, och given honom ära; ty stunden är kommen, då han skall hålla dom.» De bestraffade folkets synder, varvid de inte endast fördömde osedlighet och laster utan även världslighet och avfall. De uppmanade sina åhörare att genast undfly den tillkommande domen.

Folket lyssnade under bävan. Guds överbevisande Ande talade till deras hjärtan. Många blevo påverkade att rannsaka Skriften med nytt och större intresse. Personer som levde i dryckenskap eller osedlighet blevo omvända, andra upphörde med sin oärlighet i handel och vandel. Väckelsen gav sådana märkbara resultat, att även statskyrkans präster voro tvungna att erkänna, att Guds hand var med i denna rörelse.

Överallt där man lyssnade till det högtidliga, varnande budskapet, påverkades både världsmänniskor och trägna kyrkobesökare att söka räddning undan den tillkommande vreden. Liksom „Johannes döparen, som beredde väg för Herren, satte dessa predikanter yxan till roten på trädet och uppmanade alla att bära sådan frukt som tillhör bättringen. Många sökte Herren under ånger och förödmjukelse. I stället för att söka jordiska ting riktade de nu sina tankar till himmelen. Guds Ande vilade över dem och med undergivna och ödmjuka hjärtan förenade de sina röster med dem som utsände varningsbudskapet: »Frukten Gud, och given honom ära; ty stunden är kommen, då han skall hålla dom. »

1 Adams, W. H. D., »In Perils Oft», sid. 192.

2 Ibid., sid. 201.

3 Journal of the Rev. Joseph Wolff, sid. ;77.

4 Ibid., sid. 389.

ADERTONDE KAPITLET

En stor religiös väckelse

En stor religiös väckelse i förbindelse med budskapet om Kristi ankomst framställes i profetian om den första ängelns budskap i Uppenbarelsebokens 14:de kapitel. Profeten såg en ängel »flyga fram uppe i himlarymden; han hade ett evigt evangelium, som han skulle förkunna för dem som bo på jorden, för alla folkslag och stammar och tungomål och folk». »Med hög röst» förkunnade han: »Frukten Gud, och given honom ära; ty stunden är kommen då han skall hålla dom. Ja, tillbedjen honom som har skapat him-mel och jord och hav och vattenkällor. »

Det förhållandet, att en ängel säges förkunna denna varning, är betydelsefullt. Det har behagat en allvis Gud att genom en himmelsk budbärarens renhet, härlighet och makt framhålla den upphöjda karaktären av det verk, som skulle utföras genom detta budskaps förkunnelse, likaså den kraft och härlighet som skulle åtfölja detsamma. Att ängeln flyger »fram uppe i himlarymden» och »med hög röst» förkunnar budskapet och dessutom förkunnar det för »alla dem som bo på jorden» — »för alla folkslag, stammar, tungomål och folk» — vittnar om den hastighet, varmed budskapet utbreddes över hela världen.

Budskapet självt upplyser oss om tiden då detta verk skall utföras. Det förklaras vara en del av det »eviga evangeliet» och det tillkännager att domen har börjat. Frälsningens budskap har förkunnats i alla tidsåldrar, men den del av evangelium, som detta budskap innehåller, kunde inte predikas förrän i de sista dagarna, ty först då skulle det bli en verklighet, att »stunden gir kommen, då han skall hålla dom». Profetiorna framställa en följd av händelser som leda ned till domens tid. Detta är i synnerhet fallet med Daniels bok. Men den del av Daniels profetia som syftar på de sista dagarna, bjöd Herren honom att försegla och gömma till »ändens tid». Före denna tid kunde budskapet om domen, som var grundat på dessa profetiers uppfyllelse; ej predikas, men vid ändens tid, säger profeten, »komma många att rannsaka den, och insikten skall så växa till».

Aposteln Paulus varnade församlingen för att vänta Kristi återkomst på hans tid. Han sade att Herrens dag inte skulle komma, förrän avfallet skett och »Laglöshetens människa, fördärvets man» hade trätt fram. Vi kunna således inte vänta Herrens återkomst, förrän efter det stora avfallet som tillhör den långa tidsperiod, under vilken »Laglöshetens människa» skulle regera. »Laglöshetens människa», som även kallas »laglöshetens hemlighet», »fördärvets man», avser påvedömet, som enligt profetians vittnesbörd skulle härska i i 2_60 år. Denna tidsperiod slutade år 1798. Kristi andra ankomst skulle alltså inte inträffa före den tiden. Denna varning riktar Paulus därefter till församlingen under hela den kristna tidsåldern ända ned till år 1798. Det är efter den tiden budskapet om Kristi återkomst skulle förkunnas.

Ett sådant budskap har aldrig förkunnats före år 1798. Vi ha redan sett att Paulus ej förkunnade det. Han förlade Kristi återkomst till en då långt avlägsen framtid. Ej heller reformatörerna förkunnade det.

Martin Luther antog att domen skulle äga rum omkring 300 år efter hans tid. Men efter 1798 har förseglingen blivit borttagen från Daniels bok, man har fått större kunskap i profetiorna, och många ha förkunnat det allvarliga budskapet om domens närhet.

Adventrörelsen.

Adventrörelsen uppstod, i likhet med reformationen i sextonde århundradet, i olika kristna länder på samma tid och frambringade samma frukter. I Europa och Amerika blevo trons och bönenas män påverkade att forska i profetiorna. De följde den heliga Skrifts profetiska tidskedjor ned till den sista länken och erhöilo sålunda klara bevis för att alltings slut närmade sig. I olika länder funnos isolerade grupper av kristna, som endast genom att forska i Skriften blevo övertygade om att Frälsarens ankomst var nära.

År 1821 började Joseph Wolff, »världsmissionären», predika om Kristi återkomst. Under tjugofyra år, från år 1821 till 1845, färdades han vida omkring. I Afrika besökte han Egypten och Etiopien. I Asien reste han genom Palestina, Syrien, Persien, Bukariet och Indien. Han besökte de mest barbariska länder utan beskydd av någon europeisk makt, och han måste utstå många besvärligheter, där han färdades utsatt för otaliga faror. Ofta fick han frysa och svälta och ibland var han nära att omkomma av törst. Han föll i rövarhänder, blev pryglad, såld som slav och tre gånger dömd till döden. En gång berövades han allt han ägde. Till fots måste han då gå hundratals kilometer över bergen, medan snön piskade honom i ansiktet och hans nakna fötter blevo stela av att gå på den frusna marken.

Då man varnade honom att gå obehäpnad bland vilda, fientliga stammar, svarade han, att han nog var försedd med vapen, nämligen »bön, nit för Kristus och förtröstan på hans hjälp». »Jag är också», sade han, »försedd med kärlek till Gud och till nästan i mitt hjärta och med Bibeln i min hand. » Var han än färdades förde han med sig Bibeln på hebreiska och engelska språken.¹ Om en av sina senare resor säger han: »Jag . . . höll Bibeln öppen i min hand. Jag kände att min makt låg i denna bok och att dess makt skulle uppehålla mig.»²

Sålunda fortsatte han sitt arbete till dess budskapet om domen hade blivit förkunnat över en stor del av jordens bebodda trakter. Bland judar, turkar, perser, hinduer och många andra folkslag och raser spred han Guds ord på dessa folks egna språk. Överallt predikade han om Messias' återkomst och regering.

På sina resor i Ost och Västturkestan fann han i en avlägsen trakt ett isolerat folk som hyllade läran om Kristi snara återkomst. Han berättar om araberna i Jemen, att de hade en bok som de kallade » Seera», vilken berörde Kristi återkomst och hans regering i härlighet, och de väntade att stora händelser skulle äga rum år 1840.³

» I Jemen tillbringade jag sex dagar hos rekabiterne. De dricka .ej vin, plantera inga vingårdar och så ingen säd. De bo i tält och hörsamma Jonadabs, Rekabs sons, ord. Hos dem fann jag några :av Israels barn av Dans stam . . . som förväntade tillika med Rekabs barn, att Messias snart skulle komma på himmelens skyar. »⁴

En annan missionär fann några i Tartarstan, som hade en liknande tro. En av tartarernas präster frågade missionären, när Kristus skulle komma för andra gången. Då missionären svarade :att han inte visste det, blev prästen mycket förvånad över en sådan okunnighet hos en som tagit som sin uppgift att undervisa andra om Bibelns lära. Själv förklarade han att han på grund av profetian trodde, att Kristus skulle komma år 1844 eller ungefär vid den tiden.

Redan så tidigt som år i 826 började man i England predika budskapet om Kristi snara tillkommelse. Rörelsen antog likväl inte här så bestämd form som i Amerika. I allmänhet fastställde man inte någon bestämd tid för Kristi återkomst, men det härliga budskapet om hans snara uppenbarelse förkunnades vida omkring. Och detta var inte fallet endast bland dissenter. Mourant Brock, ,en engelsk författare, säger att omkring 700 predikanter i den engelska statskyrkan förkunnade denna del av »evangelium om riket». Budskapet som hänvisade till år 1844 som tiden för Herrens ankomst, förkunnades även i Storbritannien. Skrifter som avhandlade detta ämne och erhöles från Förenta Staterna, blevo vitt spridda. Böcker och tidningar därifrån blevo omtryckta i England. Robert Winter, född engelsman, hade i Amerika omfattat tron på Kristi återkomst. Han återvände år 1842 till sitt hemland för att förkunna Herrens tillkommelse. Många deltog med honom i detta verk, och budskapet om domen predikades i olika delar av England.

I Sydamerika, där det katolska prästerskapet genom list höll .den okunniga befolkningen bunden i vidskepelse, började Lacunza, en spansk jesuit, rannsaka Skriften och mottog sålunda sanningen om Kristi snara återkomst. Han kände sig uppfordrad att förkunna varningsbudskapet, men önskade undgå Roms näpst, varför han sammanfattade sina åsikter i en bok, som han utgav under pseudonymen Rabbän Ben Israel. Han framställde sig själv som omvänd jude. Lacunza levde i adertonde århundradet, men hans bok, som fann väg till London, blev inte översatt till engelska språket förrän omkring år 1825. Denna boks utgivande bidrog till att öka det intresse, som redan blivit väckt i England för Kristi tillkommelse.

I Tyskland blev denna lära förkunnad i det adertonde århundradet av Bengel, en luthersk präst, berömd som bibelforskare.

Bengels skrifter ha blivit spridda överallt i kristenheten. Hans uppfattning om profetian blev tämligen allmänt antagen i hans hemland Würtemberg och även i andra delar av Tyskland. Rörelsen fortsatte efter hans död, och budskapet om Kristi återkomst förkunnades i Tyskland på samma tid som det ådrog sig uppmärksamhet i andra länder. En del av dessa adventtroende reste kort därefter till Ryssland, där de grundade kolonier, och tron på. Kristi snara återkomst lever ännu i de tyska församlingarna i detta land.

Ljuset lyste även i Frankrike och Schweiz. I Geneve, där Farel och Calvin hade förkunnat reformationens sanningar, predikade Gaussen budskapet om Kristi tillkommelse.

Även i Skandinavien blev budskapet om Kristi återkomst förkunnat, och det väckte här stort intresse vida omkring. Många väcktes ur sin likgiltiga trygghet. De bekände och övergävo sina synder och sökte

förlåtelse i Jesu namn. Statskyrkans präster satte sig emellertid emot denna rörelse, och genom deras inflytande blevo många av dem som förkunnade budskapet satta i fängelse. På många platser i Sverige, där de som predikade om Herrens snara återkomst sålunda bringades till tystnad, behagade det Gud att utsända budskapet på ett mirakulöst sätt genom små barn. Då dessa voro för unga för att strafflagen skulle kunna tillämpas på dem, tillätos de predika oförhindrat.

Denna rörelse grep omkring sig huvudsakligen inom de lägre stånden, och det var i deras ringa boningar som folk samlades för att höra varningen. Dessa barnpredikanter kommo också från den fattigare befolkningen. Somliga voro endast sex, sju eller

åtta år gamla. I sitt liv visade de att de älskade Frälsaren, och de sökte leva i överensstämmelse med Guds lags förordningar, men för övrigt kunde man i allmänhet ej märka större förstånd och förmåga än man vanligen finner hos barn vid den åldern. Man såg tydligt då de talade till folket, att de stodo under ett inflytande, vilket gav dem något som stod över deras egen naturliga förmåga. Deras röst och uppförande förändrades, och med allvar och kraft förkunnade de varningsbudskapet om domens närhet, i det de använde Skriftens ord: »Frukten Gud, och given honom ära; ty stunden är kommen, då han skall hålla dom.» De bestraffade folkets synder, varvid de inte endast fördömde osedlighet och laster utan även världslighet och avfall. De uppmanade sina åhörare att genast undfly den tillkommande domen.

Folket lyssnade under bävan. Guds överbevisande Ande talade till deras hjärtan. Många blevo påverkade att rannsaka Skriften med nytt och större intresse. Personer som levde i dryckenskap eller osedlighet blevo omvända, andra upphörde med sin oärlighet i handel och vandel. Väckelsen gav sådana märkbara resultat, att även statskyrkans präster voro tvungna att erkänna, att Guds hand var med i denna rörelse.

Överallt där man lyssnade till det högtidliga, varnande budskapet, påverkades både världsmänniskor och trägna kyrkobesökare att söka räddning undan den tillkommande vreden. Liksom „Johannes döparen, som beredde väg för Herren, satte dessa predikanter yxan till roten på trädet och uppmanade alla att bära sådan frukt som tillhör bättringen. Många sökte Herren under ånger och förödmjukelse. I stället för att söka jordiska ting riktade de nu sina tankar till himmelen. Guds Ande vilade över dem och med undergivna och ödmjuka hjärtan förenade de sina röster med dem som utsände varningsbudskapet: »Frukten Gud, och given honom ära; ty stunden är kommen, då han skall hålla dom. »

1 Adams, W. H. D., »In Perils Oft», sid. 192.

2 Ibid., sid. 201.

3 Journal of the Rev. Joseph Wolff, sid. ;77.

4 Ibid., sid. 389.

NITTONDE KAPITLET

En betydelsefull profetia

Åt William Miller och hans medarbetare gavs uppdraget att förkunna adventbudskapet för Amerika. Detta land blev centrum för den stora adventrörelsen.

Den man som Gud utvalde att påbörja förkunnelsen om Kristi andra ankomst var en hederlig och sanningskär jordbrukare, som hade börjat hysa tvivel med hänsyn till Skriftens gudomliga auktoritet, men likväl uppriktigt önskade finna sanningen. Liksom många andra reformatorer hade William Miller i sina tidiga år kämpat mot fattigdom och hade på så sätt lärt sig ihärdighet och självförsakelse.

Miller var i fysiskt avseende frisk och stark, och redan i barndomen visade han prov på ovanliga själsgåvor. Detta lade han mer och mer i dagen, allteftersom han väte till. Han hade ett livligt sinne, väl utvecklade själsgåvor och en brinnande kunskapsörst. Fast han ej hade fördelen av akademisk bildning, blev han likväl på grund av sin kärlek till studier och sin vana att sorgfälligt överväga och uppmärksamt iakttaga tingen en man med sunt omdöme och omfattande kunskaper. Han ägde en oförvitlig karaktär och ett gott anseende på grund av flit, rättsinnighet och godhet. Genom ihärdigt arbete förvärvade han en liten förmögenhet, fastän han ännu fortsatte med sina studier. Han beklädde på ett berömvärdt sätt olika förtroendeposter på det kommunala och militära området. Vägen till rikedom och ära tycktes ligga öppen för honom.

Hans moder var en mycket from kvinna, och under sin barndom stod han under religiös påverkan. Då han blev äldre kom han emellertid att umgås med fritänkare, och de fingo ett så mycket större inflytande över honom, som de flesta voro goda samhällsmedborgare och för övrigt i moraliskt avseende högt stående personer med filantropiska intressen. Då de levde i ett kristet samhälle hade deras karaktärer i viss mån påverkats av omgivningen. De hade Bibeln att tacka för de framstående egenskaper genom vilka de tillvunno sig aktning och förtroende, och likväl använde de dessa gåvor så förvänt, att de med dem utövade ett inflytande mot Guds ord. Genom att umgås med sådana män kom Miller att påverkas av deras åsikter. I de gängse tolkningarna av Skriften förekommo motsägelser, som han tycktes ha svårt att komma till rätta med. Likväl hade hans nya tro, som kom honom att åsidosätta Bibeln, ej något bättre att ge honom i stället, varför han fortfarande var långt ifrån tillfredsställd. Han fasthöll dock dessa åsikter i tolv år. Då han var trettiofyra år verkade emellertid den helige Ande på hans hjärta, så att hans ögon öppnades för hans eget syndiga tillstånd. I sin tidigare tro fann han ingen förvisning om salighet bortom graven. Framtiden låg mörk och dyster framför honom.

Behov av frälsning.

Miller förblev i detta tillstånd under några månader. »Plötsligt», berättar han, »blev Frälsarens karaktär

levande för min själ. Det gick upp för mig, att det möjligen kunde finnas ett väsen som var så fyllt av kärlek och medlidande, att det skulle kunna göra försoning för våra överträdelser och därigenom frälsa oss från att lida syndens straff. Ögonblickligen erfor jag hur älskvärt ett sådant väsen måste vara, och jag kunde kasta mig i dess armar och förlita mig på dess barmhärtighet. Men frågan uppstod: Hur kan det bevisas att ett sådant väsen existerar? Jag fann att jag utanför Bibeln ej kunde finna något bevis för en sådan Frälsares tillvaro eller på ett liv efter detta . . .

Jag såg att Bibeln framställde en sådan Frälsare som jag behövde, och jag kunde inte förstå hur en bok som var skriven av människor, kunde uppenbara grundsatser som passade så utmärkt väl för en fallen världens behov. Jag blev tvungen att medge, att Skriften måste vara en uppenbarelse från Gud. Då blev den mitt hjärtas glädje, och jag fann en vän i Jesus. Frälsaren blev mig 'dyrbarare än mång tusenden', och Skriften som tillförne varit dunkel och motbjudande, blev nu mina fötters lykta och ett ljus på min stig. Min själ fann frid och lycka.»

Studier i Skriften.

»Bibeln blev nu mitt förnämsta studium, och jag kan i sanning säga, att jag läste den med stor glädje. Jag fann att jag inte hört hälften av det goda som fanns i den. Jag förundrade mig över att jag inte sett dess skönhet och härlighet tidigare, och jag kunde inte fatta att jag någonsin kunnat förkasta den. I Bibeln fann jag allt uppenbart som min själ kunde åstunda och ett läkemedel för all själens sjukdom. Jag förlorade all smak för annan läsning och vände mitt hjärta till att söka vishet hos Gud. »[1](#)

Miller bekände nu öppet sin tro på den religion han föraktat. Men hans vänner som voro fritänkare voro inte sena att framlägga alla de argument, som han själv ofta anfört mot Skriftens gudomliga auktoritet, och han var ännu inte beredd att vederlägga dem, men han menade att om Bibeln vore en uppenbarelse från Gud, måste den vara i harmoni med sig själv. Eftersom den var given till undervisning för människan, måste den också vara avpassad efter hennes förstånd. Han beslöt därför granska Bibeln för sig själv och undersöka, om inte skenbara motsägelser kunde bringas i harmoni.

Han bemödade sig att lägga åsido alla förutfattade meningar och avstå från kommentarer, i stället jämförde han skriftställe med skriftställe med hjälp av marginalanmärkningarna och en bibelkonkordans. Dessa granskningar genomförde han på ett regelbundet och systematiskt sätt. Han började med Första Mosebok och läste vers efter vers, och han lämnade inte något skriftställe förrän dess betydelse var så klar för honom, att det ej förorsakade honom det minsta bryderi. När han fann något som var dunkelt, brukade han jämföra det med alla andra skriftställen, som tycktes ha någon hänsyftning på det han betraktade. Han lät varje ord ha sin fulla tillämpning på det ämne skriftstället avhandlade. Om hans uppfattning då stämde överens med varje parallelltext, så var dess betydelse klar för honom. När han träffade på ett skriftställe som var svårförstått, fann han en förklaring därtill i andra delar av Skriften. Då han studerade Bibeln under innerlig bön till Gud om upplysning, blev det klart som förut varit dunkelt för honom, och han erfor sanningen av psalmistens ord: »När dina ord upplåtas, giva de ljus och skänka förstånd åt den enfaldige.» Ps. 119:113 .

Han studerade Daniels bok och Uppenbarelseboken med intensivt intresse och använde samma regler vid deras och vid övriga skrifter utläggning. Han fann till sin stora glädje, att de profetiska symbolerna kunde förstås och att profetiorna, så långt de redan gått i uppfyllelse, hade blivit bokstavligt uppfyllda. Han fann att de olika bilderna, liknelserna och symbolerna antingen fingo sin förklaring av sammanhanget eller att de uttryck, i vilka de framställdes, förklarades av andra skriftställen och borde då uppfattas bokstavligt. »Sålunda», säger han, »blev jag övertygad om att Bibeln var ett system av uppenbarade sanningar, som voro så klart och tydligt framställda, att 'den som vandrar den vägen fram skall icke gå vilse, om han ock hör till de fåkunniga'. Han såg klart länk efter länk i sanningens kedja, och hans ansträngningar blevo så belönade, medan han steg för steg följde de stora huvuddragen i profetian. Himmelens änglar ledde hans tankar och öppnade hans ögon, så att han kunde förstå Guds ord.

Kristi andra ankomst.

Miller fann att Kristi verkliga och bokstavliga ankomst var tydligt framställd i Bibeln. Paulus säger: »Herren skall själv stiga ned från himmelen, och ett maktbud skall ljuda, en överängels röst och en Guds basun. Och först skola de i Kristus döda uppstå; sedan skola vi som då ännu leva och hava lämnats kvar bliva jämte dem borttryckta på skyar upp i luften, Herren till mötes.» Och Frälsaren förklarar: »Man skall se Människosonen komma på himmelens skyar med stor makt och härlighet.» »Såsom ljung= elden, när den går ut från öster, synes ända till väster, så skall Människosonens tillkommelse vara. » Han skall ledsagas av himmelens härskaror. »Människosonen skall komma i sin härlighet, och alla änglar med honom. » »Och han skall sända ut sina änglar med starkt basunljud och de skola församla hans utvalda. » z Tess. 4:16, 17; Matt. 24:30, 27, 31; Matt. 25:3i 34.

Vid Herrens ankomst skola de rättfärdiga döda uppstå och de rättfärdiga som leva skola förvandlas. »Vi skola icke alla avsomna», säger Paulus vidare, »men alla skola vi bliva förvandlade, och det i ett nu, i ett ögonblick, vid den yttersta basunens ljud. Ty basunen skall ljuda, och de döda skola uppstå till oförgänglighet, och då skola vi bliva förvandlade. Ty detta förgängliga måsta ikläda sig oförgänglighet, och detta dödliga ikläda sig odödlighet. » I sitt brev till tessalonikerna säger han efter att ha beskrivit Herrens tillkommelse: »Först skola de i Kristus döda uppstå; sedan skola vi som då ännu leva och hava lämnats kvar bliva jämte dem borttryckta på skyar upp i luften, Herren till mötes; och så skola vi alltid få vara hos Herren.» z Kor. z 5: 5z 53; z Tess. q.: z G, 17.

Guds folk kan inte motta riket före Kristi personliga ankomst. Frälsaren sade: «När Människosonen kommer i sin härlighet, och alla änglar med honom, då skall han sätta sig på sin härlighetstron. Och inför honom skola församlas alla folk, och han skall skilja dem från varandra, såsom en herde skiljer fåren från getterna. Och fåren skall han ställa på sin högra sida, och getterna på den vänstra. Därefter skall Konungen säga till dem som stå på hans högra sida: 'Kommen, I min Faders välsignade, och tagen i besittning det rike som är tillrett åt eder från världens begynnelse.'» Matt. 25:31-34.

Av de återgivna bibelrummen ha vi sett, att då Människosonen kommer, skola de rättfärdiga döda uppstå oförgängliga och de levande heliga förvandlas. Genom denna fullkomliga förvandling äro de beredda att

mottaga riket, ty Paulus säger: »Kött och blod kunna icke få Guds rike till arvedel, ej heller får förgängligheten oförgängligheten till arvedel. » z Kor. z 5: 5o. Människan är i sitt nuvarande tillstånd dödlig och förgänglig, men Guds rike är oförgängligt och skall bestå för evigt. Därför kan människan i sitt nuvarande tillstånd ej ingå i Guds rike. Men när Jesus kommer, förlämnar han sina trogna odödlighet, och då kallar han dem att besitta riket, till vilket de hitintills endast varit axvingar.

Profetian om tiden.

Den profetia som tydligast tycktes uppenbara *tiden* för Kristi återkomst var orden i Dan. 8:14: »Två tusen tre hundra aftnar och morgnar; därefter skall helgedomen komma till sin rätt igen. » Då Miller följde den regeln, att Skriften är sin egen uttolkare, insåg han att när en dag brukades som profetisk symbol, betecknade den ett år. (4 Mos. 14:34; Hes. 4:6.) Han insåg att de två tusen trehundra profetiska dygnen eller verkliga åren sträckte sig långt bortom den judiska erans hushållning och att de därför inte kunde åsyfta det gamla förbundets helgedom. Miller hyste den gängse uppfattningen, att jorden är helgedomen under den kristna tidsåldern, därför menade han att helgedomens rening, sons omtalas i Dan. 8:14, innebar att jorden skulle renas genom eld vid Kristi andra tillkommelse.

Han kom alltså till den slutsatsen, att om man kunde finna den rätta utgångspunkten för de två tusen tre hundra dygnen, så kunde man även lätt finna tiden för Kristi andra ankomst. Sålunda skulle denna tidsperiods slut vara tidens fullbordan, den tid, då den nuvarande tingens ordning »med dess stolthet och makt, dess prakt och fåfänga, dess gudlöshet och förtryck skulle upphöra», då förbannelsen skulle »borttagas från jorden, då döden skulle tillintetgöras, belöningen givas åt Guds tjänare profeterna och de heliga och åt alla som frukta hans namn, och då de som fördärva jorden skola förgås».

Med nytt och fördjupat allvar fortsatte Miller att forska i profetiorna, och han ägnade såväl dagar som nätter åt studiet av de ting, som nu tycktes honom av så oerhört stor vikt och av ett allt annat uppslukande intresse. I Dan. 8: de kapitel fann han ej någon ledtråd till den tidpunkt, från vilken de två tusen tre hundra dygnen skulle räknas. Ängeln Gabriel, som fått befallning att förklara synen för Daniel, uttydde dock endast en del därav vid det i 8: de kapitlet omtalade tillfället, emedan profeten föll i vanmakt, då den fruktansvärda förföljelse, som skulle komma över Guds folk, skildrades för honom. Då han inte kunde utstå mera, lämnade ängeln honom för den gången. »Jag, Daniel, blev maktlös och låg sjuk en tid . . . jag var häpen över synen, men ingen förstod den.» Dan. 8:27.2

Gud hade emellertid givit sin budbärare denna befallning: »Gabriel, uttyd synen för denne.» Detta uppdrag måste utföras, därför kom ängeln åter till Daniel efter en tid och sade: »Daniel, jag har nu begivit mig hit för att lära dig förstånd . . . Så giv nu akt på ordet, och akta på synen. »

De två tusen tre hundra dygnen.

Det var blott en betydelsefull punkt i synen, omtalad i 8: de kap., som ängeln ej hade förklarat, nämligen den som angick tiden eller de 2300 dygnen. När han nu återupptar sin förklaring, talar han därför huvudsakligen om det som angår *tiden*:

»Sjuttio veckor äro bestämda över ditt folk och över din heliga stad . . . Så vet nu. och förstå: Från den tid då ordet om att Jerusalem åter skulle byggas upp utgick, till dess en smord, en furste, kommer, skola sju veckor förgå; och under sextiotvå veckor skall det byggas upp med sina gator och sina vallgravar, om ock i tider av trångmål. Men efter de sextiotvå veckorna skall en som är smord förgöras, utan att någon efterföljer honom. Och han skall med många sluta ett starkt förbund för en vecka, och för en halv vecka skola genom honom slaktoffer och spisoffer vara avskaffade: och på styggelsens vinge skall förödaren komma.» Dan. 9:23-27.

Ängeln hade blivit sänd till Daniel för detta särskilda ändamål att förklara för honom, vad han ej förstod av synen i kap. 8, nämligen det som avsåg tiden: »Två tusen tre hundra aftnar och morgnar; därefter skall helgedomen komma till sin rätt igen.» Efter att ängeln uppmanat Daniel att akta på synen, fällo hans första ord så: »Sjuttio år äro bestämda över ditt folk och över din heliga stad.»

Det ord som är översatt med »bestämda», betyder egentligen »avskurna»: Sjuttio veckor, som beteckna 490 år, förklarar ängeln vara »avskurna», emedan de särskilt tillhörde judarna. Men från vad äro de »avskurna»? Eftersom de 2300 dygnen äro den enda tidsperiod, som omtalas i det 8: de kapitlet, måste det vara från denna, som de sjuttio veckorna äro avskurna. De sjuttio veckorna måste därför vara en del av de 2300 dygnen, och de två perioderna måste alltså börja samtidigt. Ängeln förklarade att de sjuttio veckorna började, då befallningen utgick att återställa och återuppbygga Jerusalem. Om man kunde finna den tidpunkt, då detta ord utgick, så hade man även funnit utgångspunkten för den långa tidsperioden, de två tusen tre hundra dygnen.

I Esras sjunde kapitel (v. i 2 26) återfinnes den befallning, som slutligen gavs i sin fullständiga form av persiske konungen Artaxerxes år 45 7 f. Kr. Man läser emellertid i Esras boks 6 kap., att Herrens hus i Jerusalem blev byggt efter Kores' och Darejaves' och Artasastas (Artaxerxes), Persiens konungs befallning. Dessa tre konungar började, stadfäste och fulländade befallningen och bringade den därigenom till den fullständighet, som profetian fordrade för att den skulle utmärka begynnelsen av de 2300 åren. Befallningen blev fullständig år. 45 7 f. Kr., och om man räknade den från detta år, såg man att varje särskild del av profetian angående de sjuttio veckorna hade blivit uppfylld.

»Från den tid då ordet om att Jerusalem åter skulle byggas upp utgick, till dess en smord, en furste, kommer, skola sju veckor förgå; och under sextiotvå veckor skall det åter byggas upp» alltså under sextiotvå veckor eller 483 år. Artaxerxes' påbud utgick på hösten 45 7 f. Kr. Från detta år räknat nå de 48 3 åren till år 27 e. Kr. Då uppfylldes denna profetia. Namnet »Messias» betyder den Smorde. På hösten år 27 blev Jesus döpt av Johannes döparen och samtidigt smord med den helige Ande. Aposteln Petrus säger, att »Gud hade smort honom med helig ande och kraft». Apg. 10:38. Och Frälsaren vittnade om sig själv: »Herrens ande är över mig, ty han har smort mig. Han har sänt mig till att förkunna glädjens budskap för de fattiga.» Luk. 4:i 8. Efter sitt dop gick han »till Galileen och predikade Guds evangelium och sade: Tiden är fullbordad, och Guds rike är nära».

»Han skall med många sluta ett starkt förbund för en vecka. » Den vecka som här omtalas är den sista av

de sjuttio, och det är de sista sju åren, som voro särskilt bestämda för judarna. Under denna tid, från år 27 till 34 e. Kr., var det särskilt för judarna Kristus förkunnade evangelium, först personligen och sedan genom sina lärjungar. Då apostlarna gingo ut med det glada budskapet, sade Frälsaren till dem: »Ställen icke eder färd till hedningarna, och gå icke in i någon samaritisk stad, utan gå hellre till de förlorade fåren av Israels hus.»

»För en halv vecka skola genom honom slaktoffer och spisoffer vara avskaffade. » År 31 e. Kr., tre och ett halvt år efter sitt dop, blev vår Herre korsfäst. Med det stora offret på Golgata slutade det offersystem, som under 4.000 år pekat framåt till Guds Lamm. Förebilden hade mött motbilden, och alla ceremoniallagens fordringar måste upphöra där.

De sjuttio veckorna, eller de 490 åren, särskilt avsedda för judarna, slutade år 34 e. Kr., som vi redan sett. Vid denna tid beseglade nationen sitt förkastande av evangelium genom det judiska rådets beslut om Stefanus' martyrdöd och förföljelsen mot Kristi efterföljare. Efter denna tid blev frälsningens budskap inte längre förkunnat endast för judarna, det utvalda folket, utan predikades för världen. Lärjungarna som genom förföljelsen tvingades att fly från Jerusalem »gingo omkring och förkunnade evangeliets ord». »Filippus kom så ned till huvudstaden i Samarien och predikade Kristus för folket där. » Apg. 8:4, 5 . Petrus förkunnade, ledd av Gud, evangelium för hövitsmannen i Cesarea, den gudfruktige Kornelius. Och den nitiske Paulus, som blivit vunnit för Kristi evangelium; fick uppdraget att bära det glada budskapet »långt bort till hedningarna». Apg. 22:2 I.

Så långt hade varje enskild del av profetian blivit noggrant uppfylld, och det har tydligt bevisats, att de sjuttio veckorna började år 457 f. Kr. och att de slutade år 34 e. Kr. Med denna tid som utgångspunkt kan man lätt räkna ut, när de 2300 åren slutade. Då de sjuttio veckorna 490 dagar hade blivit avskurna från de 2300 dagarna, så återstodo 1810 dagar. Efter slutet av de 490 dagarna funnos alltså ännu 1810 dagar eller år. Från år 34 e. Kr. nå dessa 1810 år ned till 1844. De 2300 dagarna i Dan 8:14 slutade följaktligen år 1844. Vid slutet av denna långa profetiska tidrymd skulle helgedomen renas, enligt ängelns vittnesbörd. Sålunda var tiden för helgedomens rening som man allmänt trodde skulle inträffa vid Kristi tillkommelse bestämt utpekad.

Miller och hans medarbetare kommo först till det resultatet, att de 2300 dagarna skulle sluta på *våren 1844*, varemot profetian pekar *till hösten* samma år. En missuppfattning angående denna punkt föranledde svikna förhoppningar och förvirring hos dem som fastställt den första tidpunkten som tiden för Herrens återkomst, men detta försvagade ej i minsta mån bevisen för att de 2300 åren upphörde år 1844 och att den stora händelse, som kallas helgedomens rening, då skulle äga rum.

När Miller började forska i Skriften på det sätt han gjorde, fann han att den var en uppenbarelse från Gud. Han hade då ej den minsta aning om att han skulle komma till den slutsats han nu kommit. Han kunde knappast tro resultatet av sin egen undersökning, men de bevis han funnit i Skriften voro alltför klara och kraftiga för att kunna åsidosättas.

Miller börjar sin predikoverksamhet.

Med förnyad styrka framstod nu för hans själ plikten att undervisa andra om det han trodde vara så tydligt framställt i Guds ord. »Då jag höll på med mina dagliga göromål», berättar han, »ljöd ständigt en röst för mina öron: 'Gå och vittna för världen om den fara den svävar i.' Denna text kom ständigt i mina tankar: 'Om jag säger till den ogudaktige: Du ogudaktige, du måste dö, och du då icke säger något till att varna den ogudaktige för hans väg, så skall väl den ogudaktige dö genom sin missgärning, men hans blod skall jag utkräva av din hand. Men om du varnar den ogudaktige för hans väg, på det att han må vända om ifrån den, och han likväl icke vänder om, då skall visserligen han dö genom sin missgärning, men du själv har räddat din själ.' Hes. 3 3 : 8, g. Jag var övertygad att om de ogudaktiga kunde bli effektivt varnade, skulle många omvända sig, och om de ej blevo varnade, skulle Herren utkräva deras blod av min hand.»

Miller började nu framställa sina åsikter privat, då han hade tillfälle därtill, och han bad till Gud att någon Ordets förkunnare måtte lära känna kraften av dessa sanningar och ägna sig åt att utbreda dem. Men han kunde inte förkväva den övertygelsen, att det var hans plikt att personligen förkunna varningsbudskapet. Dessa ord ljödo ständigt för hans själ: "Gå och förkunna det för världen, ty jag skall utkräva deras blod av din hand." Han dröjde dock i nio år, under vilka denna börda fortfarande vilade tungt på hans själ, tills han år 18 3 i för första gången offentligt framlade grunderna för sin tro.

Liksom Elisa kallades från oxarna på åkern för att mottaga den invigda manteln, som tillhörde det profetiska ämbetet, lika-så William Miller blev kallad att lämna sin plog och göra Guds hemligheter kunniga för folket. Med bävan började han detta verk. Han förde sina åhörare steg för steg ned genom de profetiska perioderna till Kristi andra ankomst. Vid varje försök vann han mera mod och styrka, allteftersom han märkte det djupa och vidsträckta intresse hans ord väckte.

Det var blott på sina trosbröders enträgna uppmaning, vars ord ljödo för honom som en Guds kallelse, som Miller kunde förmås att framställa sina åsikter offentligt. Han var nu femtio år gammal och ej van att tala offentligt, och känslan av sin egen olämplighet för detta verk tyngde honom. Men ända från början blev hans arbete på ett anmärkningsvärt sätt välsignat med själars frälsning. Efter hans första predikan följde en andlig väckelse, genom vilken 13 familjer — med undantag av två personer — blevo omvända. Han blev genast inbjuden att predika på andra platser, och nästan överallt hade hans arbete till följd, att en vederkvickelsens ande från Gud uppenbarades till syndares frälsning och till det andliga livets fördjupande hos de troende. Fritänkare och tvivlare påverkades att tro på Bibeln och antaga den kristna religionen. De som följde hans verksamhet, vittnade om honom »att han påverkade en klass av människor som ingen annan kunde nå».³ Hans predikan hade till mål att väcka folkets intresse för de viktiga ting som tillhöra religionen och att hämma den tidens tilltagande världslighet och sinnlighet.

I nästan varje stad fannos tjugotals och i några städer hundratals personer, som blivit omvända genom hans predikan. På många platser öppnade nästan alla protestantiska samfund sina kyrkor för honom, och det var i allmänhet de olika församlingarnas pastorer som inbjödo honom. Han hade bestämt föresatt sig att inte verka på någon ny plats, till vilken han ej blivit inbjuden. Snart fann han, att han inte ens kunde efterkomma hälften av de inbjudningar han fick.

Många som inte delade hans åsikter om den bestämda tiden för Kristi återkomst, blevo dock övertygade om att Kristi ankomst var viss och nära förestående och att de behövde bereda sig. I några av de stora städerna gjorde hans förkunnelse starkt intryck. Rusdrycksförsäljare upphörde med sin trafik och inredde sina butiker till församlingslokaler. Spelhallor stängdes, tvivlare, deister, universalister blevo omvända och de mest lastbara personer blevo omvända. Många av dessa hade inte bevistat någon gudstjänst på många år. Bönemöten blevo av de olika kyrkosamfunden anordnade på åtskilliga platser nästan vaxfe timme på dygnet. Affärsmän samlades mitt på dagen till bön och tacksägelse. Detta var inte uttryck för svärmisk upphetsning utan ett högtidligt allvar, som vilade över folket nästan överallt. Millers verksamhet, liksom de äldre reformatoreernas, tjänade mer till att övertyga förståndet och väcka samvetet än att blott uppröra känslorna.

Det stora stjärnfallet år 1833 — ett tecken.

År 1833, två år efter att Miller börjat offentligt framhålla bevisen för Kristi snara återkomst, fick man bevittna ett av de tecken Kristus hade sagt skulle förebåda hans återkomst. Jesus sade: »Stjärnorna skola falla från himmelen.» Matt. 24:29 Aposteln Johannes säger i Upp. 6: z 3: »Himmelens stjärnor (öllo ned på jorden, såsom när ett fikonträd faller sina omogna frukter, då det skakas av en stark vind, »

Denna profetia fick en slående och intrycksfull uppfyllelse i det stora stjärnfall, som inträffade den 13 nov. 1833. Detta var det mest omfattande och praktfulla stjärnfall, som historien omtalar. »Hela himlavalvet över Förenta Staterna var timaltals som ett lågande eldhav. Ett sådant himmelskt fenomen har aldrig bevittnats i detta land sedan dess kolonisering. Många betraktade skådespelet med intensiv beundran, andra åter med stor fruktan och oro.» »Minnet av den sublimes och storslagna prakt som åtföljde detta skådespel, dröjer ännu kvar i mångas sinnen . . . Regndroppar kunna inte falla mycket tätare än dessa meteorer gjorde. Mot öster, väster, norr och söder såg man samma fenomen. Med ett ord, hela himmelen tycktes vara i rörelse. Det beskrives i professor Sillimans journal som ett skådespel, som iaktogs över hela Nordamerika . . . Från klockan två på morgonen till ljusa dagen, då himmelen var fullständigt klar och molnfri, fortforo de, bländande och gnistrande ljusens skådespel över hela himlarymden. »[4](#)

«I sanning, ord kunna ej beskriva den prakt som detta storslagna skådespel framställde . . . Den som inte sett det kan knappast göra sig en verklig föreställning om dess härlighet. Det föreföll som om hela stjärnhimmeln samlat sig på en plats nästan mitt över våra huvuden och som om stjärnorna på en gång sköt(> åstad med blixstens hastighet åt alla håll av horisonten, och likväl togo de inte slut stjärnor i tusental följde hastigt på varandra, som om de blivit skapade för detta tillfälle. »[5](#) »Det är omöjligt att tänka sig en mera fullständig bild av ett fikonträd som faller sina omogna frukter, då det skakas av en stark vind. »[6](#)

Sålunda såg man det sista av de tecken på hans återkomst, som Jesus bad sina lärjungar lägga märke till, då han sade: »Likaså, när I sen allt detta, då kunnen I ock veta att han är nära och står för dörren.» Den stora händelse Johannes såg inträffa strax efter dessa teckens fullbordan var, att »himmelen vek undan, såsom när en bokrulle rullas ihop; och alla berg och öar flyttades bort ifrån sin plats» och att de

ogudaktiga med fasa sökte fly undan Människosönens åsyn.

Många som sågo stjärnfallet betraktade det som ett förebud på den kommande domen »en högtidlig förebild, ett säkert varsel och ett nådefullt tecken på den stora och fruktansvärda dagen». Sålunda riktades människornas uppmärksamhet på profetians uppfyllelse, och många förmåddes härigenom att ge akt på budskapet om Kristi andra ankomst. Lärda och framstående män förenade sig med Miller i att predika och offentliggöra hans synpunkter. Från år 1840 till 1844 utbredde sig verket med hast.

Motstånd.

William Miller utförde emellertid inte sitt verk utan bittert motstånd. Det gick för honom som för de tidigare reformatorerna. De sanningar han förkunnade blevo inte gynnsamt mottagna av de populära andliga ledarna. Då de inte kunde bevisa sina teorier med Skriftens ord, måste de ta sin tillflykt till människors ord och läror samt till traditionerna från kyrkofäderna. Men de som predikade sanningen om Kristi återkomst erkände blott Guds ords vittnesbörd. »Bibeln och Bibeln allena» var deras lösen. Bristen på bevis från Skriften ersatte deras motståndare med att förlöjliga och förhåna budskapets försvarare. Tid, medel och talanger sattes in för att göra dem skada, vilkas enda förbrytelse var, att de med glädje väntade sin Herres återkomst och beflitade sig att leva ett heligt liv och uppmanade andra att bereda sig för Herrens uppenbarelse.

Ärkefienden sökte inte endast motverka budskapet om Kristi återkomst utan även att förgöra budbäraren själv. Miller gjorde en praktisk tillämpning av Skriftens sanningar för sina åhörare. Han bestraffade deras synder och oroade deras självbelåtenhet, och hans enkla, eftertryckliga ord uppväckte därför deras fiendskap. Det motstånd bekännande kristna visade hans budskap, ingav mod hos lägre folkskikt att gå till ytterligheter i sin opposition. Fientligt sinnade personer lade planer att ta hans liv, när han vid ett tillfälle lämnade möteslokalen. Men heliga änglar voro mitt i fiendens skara, och en av dessa i mänsklig gestalt tog Herrens tjänare under armen och förde honom i trygghet bort från den upphetsade pöbeln. Millers verk var ännu inte fullbordat. Satans och hans utskickades avsikt blev därför omintetgjord.

Noas dagar och våra.

De varningar som Gud tid efter annan skickat världen genom sina tjänare ha alltid blivit mottagna med misstro och tvivel. Då Gud på grund av människornas ogudaktighet lät syndaflo den komma över jorden, underrättade han dem först om sin avsikt, så att de skulle få tillfälle att omvända sig från sina onda vägar. Linder 120 år ljöd i deras öron kallelse till bättring, så att Guds vrede ej skulle behöva uppenbaras till deras ödeläggelse, men de uppfattade budskapet som tomt prat och ville inte tro det. De gingo tvärtom ännu längre i sin ondska och hånade Guds budbärare och förlöjligade hans förmaningar och beskyllde honom för inbilskhet. Hur vågade en enda man sätta sig upp mot alla stormännen på jorden? Om Noas budskap vore sant, varför insåg inte hela världen det och trodde det? Skulle en enda mans påstående sättas upp mot många tusen personers vishet? De ville inte tro budskapet, ej heller ville de söka tillflykt i arken.

Bespottarna hänvisade till företeelserna i naturen, till årstidernas oföränderliga gång, till den blå himmelen, som ännu aldrig avgivit något regn, till de gröna ängarna, som vederkvicktes av nattens milda dagg, och de utropade: »Talar han inte i liknelser?» Med förakt förklarade de denne rättfärdighetens förkunnare vara en underlig fantast, och de hängåvo sig ännu ivrigare åt sitt jagande efter förlustelser och följde sina onda vägar mera oförtrutet än någonsin. Men deras otro kunde inte avvända den händelse som blivit förutsagd. Gud hade länge overseende med deras ogudaktighet och gav dem tillräckligt lång nådatid till omvändelse, men på den bestämda tiden drabbade hans domar dem som hade förkastat hans nåd.

Kristus förklarar att en liknande otro skulle råda med hänsyn till hans tillkommelse. Liksom på Noas tid, då de »visste av intet», förrän floden kom och tog dem allasammans bort — så skall det ske vid Människosönens tillkommelse ». När de som kalla sig för Guds barn, förena sig med världen, leva på världens vis, delta med den i dess syndiga nöjen, när de liksom världen leva i lyx och överflöd, när bröllopsklockor ringa och alla se framåt mot många år av jordisk lycka, då skall det plötsligt — som blixten framlungar ur skyn — bli slut på deras falska syner och bedrägliga förhoppningar.

Liksom Gud sände sin tjänare att varna världen för den kommande syndafloden, så sände han också utvalda budbärare att kungöra den slutliga domens närhet, men liksom människorna på Noas tid föraktade och förlöjlade vad rättfärdighetens förkunnare predikade, så hånade många på Millers tid hans varningsbudskap, även bekännande kristna deltog i detta hån.

Och varför voro läran och förkunnelsen om Kristi andra ankomst så ovälkomna för samfunden? På samma gång som Herrens ankomst innebär fasa och ödeläggelse för de ogudaktiga, medför den glädje och hopp till de rättfärdiga. Denna stora sanning har varit Guds trogna tjänares tröst under alla tider. Varför hade denna sanning, liksom dess Upphovsman, blivit »en stötsten och en förargelseklippa» för dem som bekände sig vara kristna?

Jag skall komma igen.

Det var Herren Jesus själv som sade till sina lärjungar: »Om jag än går bort för att bereda eder rum, så skall jag dock komma igen. » Joh. 14:3. Det var den medlidsamme Frälsaren som, förutseende sina efterföljares ensamhet och sorg, sände änglar att trösta dem med försäkran om, att han skulle komma tillbaka personligen, såsom han for upp till himmelen. Isär lärjungarna stodo och blickade ivrigt upp mot himmelen för att fånga en sista glimt av honom som de älskade, fängslades deras uppmärksamhet av orden: » I galileiske män, varför stån I och sen upp mot himmelen? Denne Jesus, som har blivit upptagen från eder till himmelen, han skall komma igen på samma sätt som I haven sett honom fara upp till himmelen. » Apg. i: I I. Ängelns budskap tände nytt hopp i deras hjärtan, och de »vände sedan tillbaka till Jerusalem, uppfyllda av stor glädje. Och de voro sedan alltid i helgedomen och lovade Gud». Luk. 24: 5 2, 5 3 . De fröjdade sig inte däröver att Jesus hade tagits ifrån dem och de voro kvar för att kämpa mot frestelser och prövningar i världen, utan därför att ängeln försäkrat dem, att han skulle komma tillbaka.

Budskapet om Kristi andra ankomst borde nu, liksom då änglarna delgåvo herdarna glädjebudskapet om hans första ankomst, vara goda nyheter. De som i sanning älska Frälsaren, kunna ej annat än hälsa med glädje ett på Guds ord grundat budskap om att han, på vilken deras hopp om evigt liv vilar, skall komma tillbaka, ej för att bli föraktad, förhånad och förkastad utan för att i makt och härlighet förlossa sitt folk. De som ej önska, att Frälsaren skall komma tillbaka, älska honom ej. Ingenting kan tydligare bevisa, att församlingen avfallit från Gud än då detta himlasända budskap väcker förbittring och fiendskap.

De som mottagit budskapet, väntade med utesäglig längtan på sin Frälsares återkomst. Tiden var nära, då de hoppades få se honom, och de gingo denna stund till mötes med lugnt allvar. De vilade tryggt i innerlig förening med Gud, vilket var för dem en underpant på den frid, som de skulle njuta i den eviga sällheten.

Ingen som erfarit detta hopp och denna tillit kan glömma de dyrbara stunder, då de med innerlig åstundan förbidade sin Frälsare. Några veckor före den bestämda tiden lades världsliga intressen nästan helt åsido. De uppriktigt troende rannsokade sorgfälligt varje tanke och känsla i sina hjärtan, som om de legat på sin dödsbädd och om några timmar skulle tillsluta sina ögon för alla jordiska scener. Det var ingen som skaffade sig »himmelskläder», men alla kände behovet av ett inre vittnesbörd, att de voro beredda att möta Frälsaren. Deras vita kläder voro själens renhet en karaktär, renad från synd genom Kristi försonande blod.

O, att samma beredvillighet till hjärterannsakan, samma allvarliga och oryggliga tro ännu finnes hos dem som bekänna sig vara Guds barn! Om de fortsatt att så ödmjuka sina hjärtan inför Herren och enträget framburit sina böner inför nådens tron, då skulle (te ägt en långt rikare erfarenhet än de nu ha. Det är för litet bön, för litet av verklig syndakänsla och brist på levande tro som gör att många sakna den nåd, som vår Frälsare så rikligen förskaffat oss.

Gud hade för avsikt att pröva sitt folk. Hans hand dolde ett misstag i beräkningen av de profetiska tidsperioderna. De som förkunnade budskapet om Kristi återkomst upptäckte inte detta misstag, ej heller upptäcktes det av de lärdaste av deras motståndare. Dessa sade: »Eder beräkning av de profetiska tidsperioderna är rätt. En eller annan stor händelse skall inträffa, men inte den Miller förutsäger. Det är världens omvändelse och inte Kristi återkomst vi ha att invänta.»

Väntetiden förflöt våren 1844 och Kristus kom inte för att förlossa sitt folk. De som med uppriktig tro och kärlek sett framåt mot Frälsarens ankomst, blevo bittert svikna i sina förhoppningar. Men Herrens planer blevo verkställda. Han hade nämligen prövat dem som föregåvo sig vänta hans uppenbarelse. Det fanns många bland dem som inte voro påverkade av någon högre bevekelsegrund än fruktan. Deras trosbekännelse hade inte påverkat deras hjärta eller liv. Då den förväntade händelsen ej inträffade, förklarade dessa människor att deras förhoppningar

1 Bliss, S., > Memoirs of \Vm Miller», sid. 65 — 67.

3 Bliss, »Memoirs of Wm. Miller» sid. 138.

4 Devens, R. M. »American Progress» or »the Great Events of the Greatest Centurv», kap. 18, par. i 5.

5 Reed, F., »Christian Advocate and journal », Dec. 13, 18 3 3.

6 »The old Countryman » i Portland evening Advertiser, NOV. 26, 18 3 3.

TJUGONDE KAPITLET

Fölljden av att förkasta sanningen

Då William Miller och hans medarbetare förkunnade läran om Kristi andra ankomst, arbetade de uteslutande med det målet i sikte att väcka människorna till att bereda sig för domen. De sökte uppmuntra de kristna bekännarna att mottaga Kristi församlings sanna hopp och att inse, att de behövde en djupare kristlig erfarenhet. De bemödade sig också att väcka de oomvända till att förstå nödvändigheten av att ångra sina synder och utan dröjsmål vända sig till Gud. »De gjorde inga försök att omvända människor till en sekt eller ett samfund. Därför arbetade de för alla partier och sekter utan att befatta sig med deras organisation och förordningar. »

» I mitt arbete», sade Miller, »har jag aldrig avsett att väcka något särskilt intresse, som kunde skada de olika samfunden, eller bygga upp något särskilt samfund på ett annat samfunds bekostnad. Min tanke har varit att göra alla gott. Jag antog att alla kristna skulle glädja sig över att de kunde förvänta Kristus och att de som ej hyste samma åsikter som jag, ej skulle älska dem mindre som antogo denna lära, därför kunde jag inte inse att det skulle bli något behov av särskilda möten. Min hela avsikt och önskan var att omvända själar till Gud, att upplysa världen om den kommande domen, att leda mina medmänniskor till att bereda sina hjärtan, så att de kunde möta Gud i frid. De flesta av dem som blevo omvända under min verksamhet, förenade sig med de olika kyrkosamfunden. »[1](#)

Då Millers verksamhet bidrog till att bygga upp församlingarna, betraktade man den till en tid med välvilja. Men allteftersom predikanter och religiösa ledare satte sig emot läran om Kristi andra ankomst och beslöto att undertrycka all verksamhet i denna riktning, började de inte endast tala mot'den från predikstolen utan nekade även sina medlemmar förmånen att lyssna till budskapet om Kristi återkomst, ja, förbjödo dem även att i församlingens bönemöten tala om sitt hopp. Sålunda kommo de troende i en ställning som medförde bekymmer och även stora prövningar.

Kyrkosamfundens tillbakagång i andligt avseende.

Vid denna tid framträdde märkbart en stor förändring i de flesta kristna samfund i Förenta Staterna. Det hade under många år förmärkts en gradvis, men ständigt tilltagande världslikställighet i seder och bruk och en motsvarande tillbakagång med hänsyn till en verkligt andlig upplevelse; under nämnda år visade det sig emellertid att andligheten hastigt avtog på ett iögonfallande sätt nästan i alla församlingar i landet. Fastän ingen tycktes kunna påvisa orsaken, blev detta förhållande icke desto mindre uppmärksammat vida omkring och avhandlat både i pressen och på predikstolen.

En författare skrev i *Religious Telescope* följande: » Vi ha aldrig bevittnat en sådan allmän försämring på det religiösa området som för närvarande. Församlingen borde i sanning vakna upp och bemöda sig

att utröna orsaken härtill, ty det är en svår hemsökelse för var och en som älskar Sion. När vi besinna hur få de äro som bli verkligt omvända till Gud, och hur sällan det sker, och lägga märke till den exempellösa obotfärdighet och förhärdelse som råder, så måste vi ovillkorligen utropa: Har Gud förgätit att vara nådig eller är nådens dörr stängd?»

Ett sådant tillstånd i den kristna församlingen uppstår ej utan orsak. Det andliga mörker som sänker sig över nationer, över församlingar och enskilda personer härrör ej därav att Gud egenmäktigt tillbakahåller sin gudomliga nåd utan kommer därav att människorna försumma eller förkasta det gudomliga ljuset. Ett slående bevis för denna sanning finner man i historien om judarna på Kristi tid. Deras förstånd hade blivit förmörkat och deras hjärtan hade blivit sinnliga och världsliga, därför att de hade hängivit sig åt världen och glömt Gud och hans ord. Följden blev att de svävade i okunnighet om Messias' ankomst, och i sin otro och stolthet förkastade de Frälsaren. Likväl avskar Gud inte ännu den judiska nationen från kunskapen om frälsningens välsignelser eller från möjligheten att få del av dem. Men de som förkastade sanningen, förlorade allt intresse för Guds gåva. De hade gjort »mörker till ljus och ljus till mörker», tills ljuset som var i dem blev mörker, och huru djupt var, då inte mörkret!

Det är förenligt med Satans planer att människorna skola behålla religionens yttre former, om blott en verklig, levande gudsfruktan fattas.

Resultatet av budskapet om Kristi återkomst.

Den första ängels budskap i Upp. 14:de kap., som förkunnar att »stunden är kommen då han skall hålla dom» och som kallar människorna att frukta Gud och tillbedja honom, hade till syfte att skilja Guds folk från världens fördärvliga inflytande och att väcka dem till insikt om deras verkliga tillstånd, deras världslighet och avfall. I detta budskap sände Gud församlingen en varning, som skulle, om den blivit beaktad, ha avlägsnat det onda som skilde henne från Gud. Om man hade mottagit budskapet från himmelen, ödmjukat sitt hjärta inför Herren och i uppriktighet sökt bereda sig att möta honom, skulle Gud med sin Ande och kraft ha uppenbarat sig för församlingen. Enighet, tro och kärlek skulle åter ha kommit att härska liksom i apostlarnas dagar, då »i hela skaran av dem som trodde var ett hjärta och en själ» och apostlarna framburo vittnesbördet »med stor kraft», och »Herren ökade församlingen dag efter dag med dem som läto sig frälsas ». Apg. 4: 32, 31; 2:47 .

Sådana voro de välsignelser de fingo erfaras som mottogo budskapet om Jesu snara återkomst. De kommo från olika kyrkosamfund motstridiga trosuppfattningar utjämnades, det obibliska hoppet om ett timligt tusenårsrike övergavs, felaktiga uppfattningar om Kristi andra tillkommelse lades tillrätta, högmod och världslighet avlägsnades, de som gjort något orätt gottgjorde allt, hjärtan förenades i den innerligaste gemenskap, kärlek och glädje härskade.

Men de flesta församlingar förkastade varningen. Deras predikanter, vilka som »väktare för Israels hus » borde ha varit de första att se tecknen på Jesu ankomst, lärde inte känna sanningen var-ken genom profeternas vittnesbörd eller genom tidens tecken.

Då de avvisade den första ängels budskap, förkastade de det medel som Gud förordnat för deras återupprättelse. De avvisade nådens budbärare, som skulle ha fört dem från de onda vägar, vilka ledde bort från Gud; och i stället sökte de nu med iver vinna världens vänskap. Detta var orsaken till den skrämmande världslighet, det avfall och den andliga död som rådde i de kristna samfunden 1844.

Den andra ängels budskap.

Den första ängeln i Upp. 14:de kap. följes av en annan ängel som ropar: »Fallet, fallet är det stora Babylon, som har givit alla folk att dricka av sin otukts vredesvin.» Benämningen »Babylon » kommer från ordet »Kabel » och betyder förbistring. Det användes i Skriften för att beteckna de olika formerna av falsk och fördärvad religion.

Den andra ängels budskap i Upp. 14:de kap. förkunnades först under sommaren 1844, och det hade då en mer direkt tillämpning på tillståndet i de kristna samfunden i Förenta Staterna, där budskapet om domen blivit mest förkunnat och mest allmänt förkastat, och där avfallet i församlingarna hastigast tilltagit. Men den andra ängels budskap nådde inte sin fullständiga uppfyllelse år 1844. Församlingarna på den tiden hade gått tillbaka i moraliskt avseende som följd av att de förkastat ljuset om Kristi återkomst, men avfallet var inte fullständigt. Allteftersom de fortsatte att förkasta de särskilda sanningar som tillhöra vår tid, ha de gått mer och mer tillbaka. Likväl kan det ännu inte sägas, att Babylon är fallet, emedan det »har berusat *alla folk* med sin skörlevnads vredesvin». Det har ännu inte förmått göra det med alla folk. Världslikställighetens anda och ligkiltighet för de sanningar som skola pröva människorna i vår tid, finnas och tilltaga i de protestantiska församlingarna i alla länder inom kristenheten, och dessa församlingar äro inneslutna under den andra ängels fruktansvärda anklagelse. Men avfallets verk har ännu inte nått sin höjdpunkt.

Bibeln förklarar att innan Herren kommer, skall Satan verka »med lögnens alla kraftgärningar och tecken och under och med orättfärdighetens alla bedrägliga konster, och över dem som icke »gåvo kärleken till sanningen rum» sänder Gud »villfarelsens makt, så att de sätta ,tro till lögnen». 2 Tess. 2:9-11. Babylons fall skall inte bli fullständigt, förrän detta tillstånd uppnås och föreningen med världen helt genomföres överallt i kristenheten. Denna förändring försiggår gradvis, och den fullkomliga uppfyllelsen av Upp. 14:8 tillhör framtiden.

Trots det andliga mörker som råder och det avvikande från Guds vägar, som förekommer i de församlingar som utgöra Babylon, står det stora flertalet av Kristi sanna efterföljare fortfarande kvar i dem. Det finns många av dem som inte sett de särskilda sanningarna för vår tid. Många äro missnöjda med sitt nuvarande tillstånd och längta efter mera ljus. Förgäves söka de efter Jesu bild i de församlingar de tillhöra. Allteftersom dessa församlingar mer och mer avlägsna sig från sanningen och ingå intimare förbund med världen, blir olikheten mellan de två klasserna större och skall slutligen leda till skilsmässa. Den tid kommer då de som älska Gud över allting, ej kunna stå i förening med dem som » älska vällust mer än Gud» och ha »ett sken av Budfruktan, men ej vilja veta av dess kraft».

Upp. 18:de kap. hänvisar till den tid då kristenheten, som följd av att den förkastat det trefaldiga

varningsbudskapet i Upp. I4:6 12, fullständigt skall ha nått det tillstånd som förutsäges av den andre ängelns budskap. Guds folk som ännu befinner sig i Babylon, skall uppfordras att skilja sig från hennes gemenskap. Detta budskap är det sista som någonsin skall förkunnas för världen, och det skall utföra sitt verk. När »alla dessa som icke hava satt sin tro till sanningen utan funnit behag i orättfärdigheten», blivit överlämnade åt kraftig villfarelse och tro lögnen, då skall sanningens ljus lysa för alla vilkas hjärtan äro öppna för att mottaga det, och alla Guds barn som ännu äro kvar i Babylon, skola lyda hans kallelse: »Dragen ut ifrån henne, I mitt folk! »

1 Bliss, >>Memoirs of Wm Miller», sid. 3z8.

TJUGOFÖRSTA KAPITLET

Midnattsropet och missräkningen

De som i tro hade väntat Herrens uppenbarelse, blevo för en tid försänkta i mörker och ovisshet, när den tid gick tillända, då man först hade väntat hans återkomst våren 1844. Under det att världen betraktade dem som människor, vilka lidit ett fullständigt nederlag och nu måste erkänna, att de låtit sig förledas av ett bedrägeri, var Guds ord ännu en källa till tröst för dem. Många fortforo att rannsaka Skrifterna. De granskade ånyo bevisen för sin tro och forskade sorgfälligt i profetiorna för att erhålla mera ljus. De vittnesbörd i Bibeln, som de grundade sin tro på, tycktes dem klara och överbevisande. Tecken som man ej gärna kunde missuppfatta, visade att Kristi återkomst var nära. Guds särskilda välsignelse, som visade sig både genom syndares omvändelse och genom väckelse till andligt liv bland de kristna, hade intygat att budskapet var från Gud. Och fastän de adventtroende ej kunde förklara varför de blevo gäckade i sitt hopp, voro de likväl förvissade om att Gud lett dem i deras genomgångna erfarenhet.

Invävda i de profetior, som de tillämpat på tiden för Kristi tillkommelse, funnos vittnesbörd som passade förträffligt på deras tillstånd av ovisshet och förväntan. Detta uppmuntrade dem att tåligt vänta i den förvissningen, att det som var dunkelt för deras förstånd skulle i sinom tid bli klart.

Bland dessa profetior var den i Hab. 2: i 4. Sedan deras förhoppningar blivit grusade, syntes dem detta bibelrum mycket betydelsefullt: >>Ännu måste synen vänta på sin tid, men den längtar efter fullbordan och skall icke slå fel. Om den dröjer, så förbida den, ty den kommer förvisso, den skall ej utebliva . . . men den rättfärdige skall leva genom sin tro.>>

De som väntat sin Herres återkomst glädde sig i tron på att han, som känner änden från begynnelsen, hade skådat ned genom tiderna och i det han förutsåg deras missräkning, hade givit dem ord av uppmuntran och hopp. Om de inte hade funnit sådana vittnesbörd i Bibeln, som gåvo dem visshet om att de voro på rätt väg, skulle deras tro ha sviktat i prövningens stund.

Liknelsen om de tiojungfrurna.

Liknelsen om de tio jungfrurna framställer bland annat den erfarenhet de genomgingo som väntade Kristi återkomst.

»Då skall det vara med himmelriket, såsom när tio jungfrur togo sina lampor och gingo ut för att möta brudgummen. . . Då nu brudgummen dröjde, blevo de alla sömniga och somnade. Men vid midnattstid ljöd ett anskri: ' Se, brudgummen kommer! Gån ut att möta honom.'>>

Man antog att Kristi ankomst, som förkunnades genom första ängelns budskap, föreställdes genom

brudgummens ankomst, och den stora väckelse som uppstod under budskapets förkunnelse, svarar mot att jungfrurna »gingo ut för att möta brudgummen». Brudgummens dröjsmål betecknar, att Kristus ej kom på den utsatta tiden och att missräkning och ett skenbart uppskov följde. Under denna tid av ovisshet började intresset snart försvagas hos dem som voro ytliga och halvhjärtade och deras nit slappnade. Men de vilkas tro var grundad på personlig kunskap i Bibeln, hade en klippa under sina fötter, som missräkningens vågor ej kunde bortskölja.

»Då nu brudgummen dröjde, blevo de alla sömniga och somnade. Men vid midnattstiden ljöd ett anskri: 'Se brudgummen kommer! Gån ut att möta honom.' Då stodo alla jungfrurna upp och redde till sina lampor.» På sommaren 1844, mitt emellan den tid, vid vilken man först antog att de 2300 dagarna skulle ta slut och hösten samma år, till vilken tid man sedan fann att de sträckte sig, hördes ett anskri med själva Skriftens ord: »Se, brudgummen kommer! »

Det som ledde till denna rörelse var upptäckten, att Artaxerxes' påbud om att återuppbygga Jerusalem, vilket utgjorde utgångspunkten för de 2300 dagarna, trädde i kraft på hösten 457 f. Kr. och inte i början av året, som man först trodde. Om man räknar från hösten 457 f. Kr., så räcka de 2300 åren till hösten 1844.

Lärdomar hämtade från förebilderna.

Genom argument, som man hämtade från Gamla testamentets förebilder, bevisade man även att det var på hösten den händelse skulle äga rum, som betecknas med »helgedomens rening».

De förebilder som syfta på Kristi tillkommelse, måste uppfyllas på den tid som är utpekad i den förebildliga offertjänsten. Under det mosaiska systemet inträffade helgedomens rening eller den stora försoningsdagen på den tionde dagen i den sjunde judiska månaden. Då kom översteprästen, efter att han gjort försoning för hela Israels hus och sålunda bortskaffat dess synder från helgedomen, ut från det allra heligaste och välsignade folket. Så trodde man ock, att Kristus, vår store Överstepräst, skulle uppenbaras för att rena jorden genom att utrota synd och syndare och för att förlåna sitt väntande folk odödlighet. Den tionde dagen i sjunde månaden, den stora försoningsdagen, tiden för helgedomens rening, som år 1844 inföll den 22 oktober, betraktades därför såsom dagen för Herrens återkomst. Detta överensstämde även med de redan anförda bevisen för att de 2300 dagarna skulle gå till ända hösten 1844, och slutsatsen tycktes vara oemotsäglich.

I liknelsen i Matt. 25: te kap. omtalas en fördröjningstid, då alla jungfrurna sovo, och varefter brudgummen kom. Detta stämde också överens med de just framställda bevisen både från profetiorna och från förebilderna. Dessa bevis hade en övertygande kraft, och »midnattsanskriet» förkunnades av många tusen troende.

Likt tidvattnet svepte denna rörelse över landet. Den utbredde sig från stad till stad, från by till by och till avlägsna orter i landet, till dess Guds väntande folk blev fullkomligt väckt ur sin slummer. Allt svärmeri försvann för detta budskap liksom nattfrosten för den uppgående solen. De troendes tvivel och

ovisshet försvunno, hopp och mod upplivade åter deras hjärtan. Detta verk var fritt från de ytterligheter som alltid visa sig, då Guds Ande och hans ord ej få utöva sitt kontrollerande inflytande på den mänskliga hänförelsen. Det kan jämföras med de tider av förödmjukelse och återvändande till Herren, som i det forna Israel följde på de varningsbudskap hans tjänare förkunnade. Det hade samma kännetecken som under alla tider utmärkt Guds verk. Det var inte främst hänryckt glädje som gjorde sig gällande utan snarare hjärteransakan, syndabekännelse och försakelse av världen: Det var en hjärtesak för ångestfyllda själar att bereda sig att möta Kristus. De kämpade uthålligt med Gud i bön och överlämnade sig oförbehållsamt åt honom.

En rörelse fri från fanatism.

Av alla stora religiösa väckelser alltsedan apostlarnas dagar har ingen varit mindre påverkad av mänsklig ofullkomlighet och sataniska snaror än den som uppstod hösten 1844.

Då anskriet ljud: »Se, brudgummen kommer!» stodo de som väntade upp och »tillredde sina lampor». De rannsakade Guds ord med större intresse än någonsin tillförne. Änglar sändes från himmelen för att väcka dem som blivit modfällna och gjorde dem redo att mottaga budskapet. Detta verk var ej grundat på mänsklig vishet och lärdom utan på Guds kraft.

Det fanns under denna tid en tro som medförde bönesvar, en tro som räknade med belöningens och vedergällningens dag. Liksom skurar av regn över den törstande jorden sänkte sig nådens ande över dem som allvarligt sökte Herren. De som väntade att stå ansikte mot ansikte med sin Frälsare kände en högtidlig och utsäglig glädje. Den helige Andes uppmjukande och betvingande kraft smälte hjärtat, i det välsignelser från ovan i rikt mått utgötos över de trofasta och uppriktiga.

De som mottagit budskapet nalkades med djupt och ansvarsfyllt allvar den tid, då de hoppades få möta Herren. Varje morgon kände de, att deras första plikt var att erhålla vittnesbörd om att de täcktes Gud. Deras hjärtan voro innerligt förenade, och de bådo mycket för och med varandra. De möttes ofta på avsides liggande platser för att samtala med Gud, och från ängar och lundar stego deras röster i bön upp till himmelen. Förvisningen om Frälsarens välbehag var mer nödvändig för dem än dagligt bröd, och om ett moln förmörkade deras sinnen, gåvo de sig ingen ro, förrän det var avlägsnat. När de i sina hjärtan förnummo vittnesbördet om Frälsarens förlåtande nåd, längtade de att se honom som de så högt älskade. Men de voro bestämda att än en gång bli besvikna i sina förhoppningar. Tiden då de väntade sin Frälsare gick förbi, och han kom inte. Med orubblig tillit hade de sett framåt mot hans återkomst, och nu kände de sig som Maria, då hon kom till Frälsarens tomma grav och gråtande utropade: »De hava tagit bort min Herre, och jag vet icke var de hava lagt honom.» Joh. 20: 13 ,

En känsla av fruktan att budskapet möjligen kunde vara sant hade för en tid hållit den otrogna världen i tyglar. Denna fruktan försvann inte genast efter att den bestämda tiden gått tillända. Till en början vågade de inte triumfera över de besvikna, men när inga tecken på Guds vrede blevo synbara, återhämtade de sig efter sin fruktan och började åter förebrå och förlöjlga de adventtroende. En stor del av dem som bekant sig tro på Herrens snara återkomst, förnekade nu sin tro. Somliga som varit mycket

vissa i sin förväntan, blevo på grund av sin stolthet så sårade, att de ville fly undan världen. Liksom Jona beklagade de sig över Gud och valde döden hellre än livet. De som grundat sin tro på andras meningar och ej på Guds ord voro nu lika snara att åter ändra sina åsikter. Bepottarna vunno de svaga och feiga över på sin sida, och tillsammans förklarade de att de intet mer hade att frukta eller förvänta. Tiden hade gått förbi, Herren hade inte kommit och världen kunde förbli som den var i flera tusen år.

De allvarliga och uppriktiga adventtroende hade lämnat allt för Jesus och hade erfarit hans närvaro innerligare än någonsin. De hade, som de trodde, framfört den sista varningen till världen, och då de väntade att snart bli upptagna för att dväljas i sin Mästares närhet, hade de i stor utsträckning dragit sig undan dem som inte mottagit budskapet. Med intensiv längtan hade de bedit: »Kom snart, Herre Jesus!» Men han hade inte kommit. Och att nu åter ta upp den tunga börda livets omsorger och svårigheter pålägga och utstå världens hån och förakt var i sanning en fruktansvärd prövning för deras tro och tålamod.

Besvikelsen vid Kristi första ankomst.

De som förkunnade budskapet om Kristi andra ankomst hade i många avseenden en liknande erfarenhet som Kristi första lärjungar, då de vid hans första ankomst predikade »evangelium om riket». Liksom lärjungarna gingo ut och predikade: »Tiden är fullbordad och Guds rike är nära», predikade Miller och hans medarbetare, att den längsta och sista av de profetiska tidsperioderna som omtalas i Bibeln, nästan hade gått till ända, att domen var nära och att det eviga riket snart skulle upprättas. Lärjungarnas predikan angående tiden var grundad på de sjuttio årsveckorna i Dan. 8:de kap., Millers och hans medhjälparens förkunnelse gällde slutet av de 2300 dygnen i Dan. 8:14, av vilka de sjuttio veckorna äro en del. I båda fallen byggde förkunnelsen således på samma stora profetiska tidsperiod.

Och likväl var misräkningen år 1844 inte så stor som den som vid Kristi första ankomst drabbade lärjungarna. När Tesus höll

sitt triumferande intåg i Jerusalem, trodde hans lärjungar att han stod i begrepp att bestiga Davids tron och befria Israel från dess förtryckare. Med stora förhoppningar och glädjefylld längtan sökte de överträffa varandra i att visa Konungen ära. Många bredde ut sina kläder som en matta på hans väg eller också strödde de gröna palmkvistar framför honom. Hänryckta av glädje förenade de sig i detta glada rop: »Hosianna, Davids Son!» Då fariseerna blevo misslynta och förargade över detta utbrott av glädje och begärde att Jesus skulle tysta ned dem, svarade han: »Om dessa tiga, skola stenarna ropa!» Luk. 19:40.

Profetiorna måste uppfyllas. Lärjungarna verkställde Guds beslut, och likväl måste de utstå en bitter misräkning. Blott några få dagar förflöto, innan de fingo bevittna Frälsarens smärtsamma död och föra honom till graven. Deras förväntningar hade inte i ett enda avseende blivit förverkligade och deras hopp slocknade vid Jesu död. Inte förrän deras Herre triumferande uppstod ur graven, kunde de förstå att allt detta hade varit förutsagt av profeterna och att Kristus »måste dö och uppstå från de döda». Apg. 17:3 .

Femhundra år tidigare hade Herren vittnat genom profeten Sakarja: »Fröjda dig storligen, du dotter Sion; höj jubelrop, du dotter Jerusalem. Se, din konung kommer till dig; rättfärdig och segerrik är han. Han kommer fattig, ridande på en åsna, på en Isinnas fåle. » Om lärjungarna vetat att Jesus gick mot dom och ,död, kunde de ej ha uppfyllt denna profetia.

På samma' sätt uppfyllde Miller och hans medarbetare profetiorna och förkunnade ett budskap, varom Skriften förut hade vittnat, att det skulle förkunnas för världen. Men de skulle inte ha kunnat predika detta budskap, om de fullkomligt hade uppfattat de profetior som syfta på deras misräkning, och framställa ett annat budskap som skulle förkunnas för alla folk innan Herren kommer. Såväl den första som den andra ängels budskap förkunnades på den rätta tiden, och det verk blev utfört som Gud hade för avsikt att utföra genom dem.

De stodo frita i tron.

Världen hade intagit en avvaktande ställning och väntade, att em tiden förflöte och Kristus ej komme, så skulle hela denna lära om Kristi återkomst uppgivas. Men även om många under .den stora prövningen uppgåvo sin tro, funnos andra som voro ståndaktiga. Denna rörelses frukter, den ödmjukhetens anda, den .själprövning, den försakelse av världen och den reformation som åtföljde detta verk buro vittnesbörd om att det var av Gud. Man vågade ej förneka att den helige Andes kraft hade åtföljt förkunnelsen av budskapet om Kristi återkomst. lian kunde inte upptäcka något fel i beräkningen av de profetiska tidsperioderna, och de skickligaste av motståndarna till adventtron hade ej kunnat kullkasta deras system, då det gällde profetiornas tolkning. De adventtroende kunde ej utan bevis från Bibeln samtycka till att .förkasta den uppfattning de erhållit genom allvarlig forskning i Bibeln och under mycken bön, medan själen var upplyst av Guds ande och hjärtat brann av denna Andes levande kraft en uppfattning, som utstått den skarpaste kritik och det bittraste motstånd av populära predikanter och världsvisa män och som hade stått fast såväl mot lärdomens och vältalighetens förenade krafter som mot de högtstående och de ringas hån och löje.

Det är visserligen sant att de misstagit sig med hänsyn till den händelse som skulle äga rum, men inte ens detta kunde omintetgöra deras tro på Guds ord. När Jona gick genom Nineves gator och förkunnade, att staden skulle förstöras efter fyrtio dagar, fann Herren behag i nineviternas ånger och förlängde deras nådatid, och likväl bringade Jona ett budskap från Gud och Nineve prövades efter hans vilja. De som förkunnade budskapet om Kristi återkomst, trodde att Gud på ett liknande sätt lett dem till att förkunna budskapet om domen.

Gud övergav inte sitt folk. Hans Ande vilade över dem som ej överilat förnekade det ljus de mottagit eller budskapet om Kristi återkomst. I Hebréerbrevet förekomma ord av uppmuntran och varning för dem som bliva prövande, men dock tåligt förbida Herren: »Så kasten nu icke bort eder frimodighet, som ju har med sig stor lön. I behöven nämligen ståndaktighet för att kunna göra Guds vilja och få vad utlovat är. Ty ännu en helt liten tid, så kommer den som skall komma och han skall icke dröja; och min rättfärdige skall leva av tro. Men om någon drager sig undan, så finner min själ icke behag i honom. Dock, vi höra icke till dem som draga sig undan, sig själva till fördärv; vi höra till dem som tro och så

vinna sina själar.» Hebr. i o: 3 S 39.

De människor aposteln här talar till voro i fara att lida skeppsbrott i tron. De hade gjort Guds vilja, då de följde hans ord och Andens ledning, men de kunde inte förstå hans avsikt med deras genomgångna erfarenheter, ej heller kunde de se vägen klart framför sig, och de voro frestade att tvivla på att Gud verkligen lett dem. Vid denna tidpunkt voro dessa ord tillämpliga: »Min rättfärdige skall leva av tro. »

När midnattsropets klara ljus hade upplyst de adventtroendes stig och de hade sett att förseglingen hade borttagits från profetiorna och att de tecken, som vittnade om att Kristi ankomst var nära, blevo hastigt uppfyllda, hade de vandrat liksom i åskådning. Men nu när de voro nedtyngda av svikna förhoppningar, kunde de bli bestående endast genom att tro på Gud och hans ord. Världen som hånade sade: »Ni har blivit bedragna, förneka er tro och säg att detta budskap var från Satan. » Men Guds ord förklarade: » Om någon drager sig undan, så finner min själ icke behag i honom.» Att nu kasta bort sin frimotighet och förneka den helige Andes kraft, som hade åtföljt budskapet, skulle vara att undandraga sig till förtappelse. De blevo uppmuntrade av Pauli ord: »Så kasten nu icke bort eder frimodighet, som ju har med sig stor lön. I behöven nämligen ståndaktighet . . . Ty ännu en helt liten tid, så kommer den som skall komma och han skall icke dröja.» Den enda ställning de nu kunde inta var att vårda det ljus de redan mottagit från Gud, fasthålla hans löfte och tåligt vänta, tills de fingo mera ljus.

TJUGONADRA KAPITLET

Guds tempel

Det skriftställe, som framför alla andra hade bildat hörnstenen i adventförkunnelsen, var denna förklaring: » Två tusen tre hundra aftnar och morgnar; därefter skall helgedomen komma till sin rätt igen. » Dan. 8: 14. Alla som trodde på Herrens nära förestående ankomst, voro väl förtrogna med detta ställe. Tusenden upprepade denna profetia som ett trons fältrop. Alla kände att på däri förutsagda händelser berodde deras ljusaste förväntningar och deras käraste förhoppning. Det hade blivit fastslaget, att dessa profetiska dagar måste sluta på hösten år 1844.. I likhet med den övriga kristenheten antogo de adventtroende vid denna tidpunkt, att jorden eller någon del därav vore helgedomen. Med helgedomens rening förstodo de jordens rening genom eld på den yttersta dagen, och denna rening skulle äga rum vid Kristi återkomst. Detta ledde till den slutsatsen, att Frälsaren skulle komma igen 1844.

Tiden hade emellertid gått tillända, utan att Herrens tillkommelse inträffade. De troende visste att Guds ord icke kunde slå fel. De måste ha gjort en oriktig tillämpning av profetian. Men var låg felet? Många sökte utan besinning lösa den svåra frågan genom att förneka, att de 2300 dygnen slutade år 1844. För denna ståndpunkt kunde de dock ej anföra något annat skäl, än att Kristus inte kom den tid de hade väntat. De gjorde gällande att om de profetiska dagarna hade upphört 1844, så skulle Kristus ha kommit för att rena helgedomen (genom att rena jorden med eld), och att eftersom han inte kom, så kunde dagarna ej heller vara tillända.

Att dra en sådan slutsats var att förkasta den tidigare beräkningen av de profetiska tidsperioderna. Man hade funnit att de 2300 profetiska dygnen började, när Artaxerxes' befallning att återställa och återuppbygga Jerusalem trädde i kraft, alltså på hösten 457 f. Kr., och när man räknade från denna utgångspunkt rädde fullkomlig överensstämmelse med avseende på tillämpningen av alla de händelser, som ängeln förutsade i förklaringen över denna tidsperiod i Dan. 9;25-27. Sextionio veckor eller de första 483 åren av dessa 2300 år skulle nå fram till Messias, den Smorde. Kristi dop och hans smörjelse med helig Ande år 27 e. Kr. uppfyllde noggrant denna detalj i profetian. I mitten av den sjuttionde veckan skulle Messias dödas. Tre och ett halvt år efter sitt dop blev Kristus korsfäst på våren år 31 e. Kr. De sjuttioveckorna, eller de 490 åren, voro särskilt bestämda för judafolket. Vid utgången av denna tidsperiod beseglade detta folk sitt förkastande av Kristus genom att igångsätta en svår förföljelse mot hans lärjungar, och apostlarna vände sig då till hedningarna. Detta skedde år 34 e. Kr. Då upphörde de 490 år, som utgöra den första delen av de 2300 åren, och nu återstodo alltså 1810 år. Från år 34 e. Kr. skulle dessa år nå fram till 1844. »Därefter», säger ängeln, »skall helgedomen komma till sin rätt igen.» Alla de föregående enskildheterna i profetian hade bevisligen gått i uppfyllelse på den bestämda tiden.

Enligt denna uträkning var allting klart och överensstämmande — med undantag av att man ej kunde finna, att någon händelse som motsvarade helgedomens rening ägt rum år 1844.

Men Gud ledde sitt folk i den stora adventrörelsen. Hans makt och härlighet hade åtföljt verket, och han ämnade ej tillåta, att det skulle sluta i mörker och besvikelse eller bli utsatt för smädelse som en falsk och svärmisk rörelse. Han skulle ej låta sitt ord bli inhöljt i tvivel och ovisshet. Fastän många togo avstånd från sin tidigare uträkning av de profetiska tidsperioderna och förnekade rörelsen som grundade sig därpå, fanns det andra som ej kunde förkasta trosåskådningar och erfarenheter, som hade stöd i Skriften och i Guds Andes vittnesbörd. De menade sig ha följt sunda principer vid utläggningen av profetiorna, och de ansågo det som sin plikt att hålla fast vid de sanningar de funnit och fortsätta sin forskning i Bibeln som förut. Under allvarlig bön undersökte de sin ståndpunkt på nytt och rannsokade Skriften för att finna ut, vari de hade misstagit sig. De kunde inte finna något fel med uträkningen av de profetiska tidsperioderna, och därför började de närmare undersöka ämnet om helgedomen.

Jorden gir y helgedomen.

Snart insågo de att det ej finnes något stöd i Skriften för den gängse uppfattningen, att helgedomen skulle vara jorden. Däremot funno de i Bibeln en fullständig förklaring över helgedomen, dess väsen, dess offertjänst osv. I brevet till Hebréerna säger aposteln: »Nu hade visserligen också det förra förbundet sina gudstjänststadgar och sin jordiska helgedom. Ty i tabernaklet inrättades ett främre rum, vari stodo ljusstaken och bordet med skådebröden; och detta rum kallas 'det heliga'. Men bakom den andra förlåten var ett annat rum i tabernaklet, ett som kallas 'det allra heligaste', med ett gyllene rökelsealtare och förbundets ark, på alla sidor överdragen med guld. I denna förvarades ett gyllene ämbar med mannat, så ock Arons stav, som hade grönskat, och därtill förbundets tavlor. Därovanpå stodo härlighetskeruber, som överskyggde nådastolen. » Hebr. 9: 1 — 5 .

Den helgedom som aposteln talar om, är det tabernakel som Moses efter Guds befallning byggde till en jordisk boning för den Högste. » De skola göra mig en helgedom, för att jag må bo ibland dem», 2 Mos. 25 :8 — detta var den anvisning Moses fick, då han var på berget med Gud. Israel var på vandring genom öknen, och tabernaklet måste byggas så, att det kunde flyttas från plats till plats. Men det var likväl ett praktfullt byggnadsverk. Väggarna bestodo av upprättstående bräder, som voro överdragna med guld och hade fotstycken av silver. Taket bildades av flera täckelser och överdrag, av vilka det yttersta var av skinn, de innersta av fint tyg med keruber konstnärligt invävda. Förutom den yttre förgården, där brännofferaltaret hade sin plats, bestod själva tabernaklet av två avdelningar, som kallades det heliga och det allraheligaste och som voro skilda åt genom ett kostbart och smakfullt förhänge eller förlåt. Ett liknande förhänge tillslöt ingången till den första avdelningen.

I det heliga stod på södra sidan ljusstaken med sina sju lampor, som upplyste helgedomen både dag och natt. På norra sidan stod skådebrödsbordet; och framför det förhänge som skilde det heliga från det allraheligaste, fanns det gyllene rökofferaltaret, varifrån röken av välluktande rökelse dagligen uppsteg inför Gud tillsammans med folkets böner.

I det allraheligaste stod arken, en kista av dyrbart träslag, överdragen med guld. Det var förvaringsstället för de två stentavlor, på vilka Gud hade skrivit de tio budordens lag. Ovanpå arken, som lock till det heliga skrinet, var nådastolen, ett praktfullt arbete, varpå stodo två keruber av massivt guld, en på

vardera ändan av nådastolen.. I denna avdelning uppenbarade sig Gud i sin härlighetssky mellan keruberna.

Efter att israeliterna hade bosatt sig i Kanaan, ersattes tabernaklet av Salomos tempel. Fastän det var en permanent byggnad och mycket större än tabernaklet, var den dock uppförd i samma proportionella förhållanden och inredd på liknande sätt. Om man undantar de år templet låg i ruiner på Daniels tid, existerade helgedomen i denna form, tills den förstördes av romarna år 70 e. Kr.

Detta är den enda jordiska helgedom Bibeln omtalar. Aposteln förklarar att den var det första förbundets helgedom. Men har inte också det nya förbundet sin helgedom?

Den himmelska helgedomen.

Då de som sökte efter sanningen åter betraktade Hebreerbrevet, funno de att ovan citerade ord: »Nu hade visserligen också det förra förbundet sina gudstjänststadgar och sin jordiska helgedom», förutsade tillvaron av en annan, en nytestamentlig helgedom. Användandet av ordet »också» visar att aposteln förut talat om denna helgedom. De gingo tillbaka till början av det åttonde kapitlet och läste: »Men en huvudpunkt i vad v i vilja säga är detta: Vi hava en överstepräst som sitter på högra sidan av Majestätets tron i himmelen, för att göra tjänst i det allraheligaste, i det sannskyldiga tabernaklet, vilket Herren har upprättat, och icke någon människa.» Här är det nya förbundets helgedom framställd. Helgedomen i det gamla förbundet uppfördes av en människa, av Moses; men denna är upprättad av Herren och icke av någon människa. I den förra helgedomen förrättade jordiska präster sin tjänst; i ilen senare gör Kristus, vår store överstepräst, tjänst på Guds högra sida. Den ena helgedomen var på jorden, den andra är i himmelen.

Vidare: det tabernakel som Moses byggde, gjordes efter en förebild. Herren sade till honom: »Tabernaklet och alla dess tillbehör skolen I göra efter de mönsterbilder som jag visar dig. » Och åter ljud befallningen: »Se till, att du gör detta efter de mönsterbilder som hava blivit dig visade på berget.» Hebreer-brevets författare säger att det första tabernaklet var »en sinne-bild, som avser den nuvarande tiden, och i enlighet härmed fram-bäras gåvor och offer»; han säger att dess heliga rum voro »av-bilder av de himmelska tingen», att prästerna som framburo offer efter lagen, gjorde tjänst genom »en avbild och en skugga av den himmelska», och att »Kristus har icke gått in i ett allraheli-gaste som är gjort med händer, och som allenast är en efterbild-ning av det sannskyldiga, utan han har gått in i själva himmelen, för att nu träda fram inför Guds ansikte, oss till godo». 2 Mos. 25:9, 40; Hebr. 9:9, 23; 8:5; 9:24.

Mönsterbilden.

Helgedomen i himmelen, där Jesus utför sin tjänst för oss, är den stora mönsterbilden, varav den helgedom Moses uppförde var en avbild.

Den jordiska helgedomens oförlikneliga prakt var en framställning för det mänskliga ögat av härligheten i detta himmelska tempel, där Kristus, vår förespråkare, utför tjänst för oss inför Guds tron. Men det

praktfullaste byggnadsverk, som människohänder någonsin utfört, kunde blott ge en svag bild av den storslagna och härliga plats, där konungars Konung bor. Likväl tjänade den jordiska helgedomen och dess tjänst till att undervisa människorna om viktiga sanningar angående den himmelska helgedomen och det verk, som där utföres till deras frälsning.

De heliga avdelningarna i den himmelska helgedomen representeras av de två avdelningarna i den jordiska. Då Johannes i en syn fick se Guds tempel i himmelen, såg han där sju eldbloss brinna framför tronen. Han såg en ängel, som »hade ett gyllene rökelsekar; och mycken rökelse blev given åt honom, för att han skulle lägga den till alla de heligas böner på det gyllene altare, som stod framför tronen». Upp. 4:5; 8:3. Här blev det profeten förunnat att se den första avdelningen i den himmelska helgedomen. Och han såg de »sju eldbloss» och det »gyllene altare», som i helgedomen här nere på jorden framställs genom den gyllene ljusstaken och rökelsealtaret. Vidare såg han att »Guds tempel i himmelen öppnades », så att han kunde se inom förhänget in i det allraheligaste. Här såg han »hans förbundsark» (Upp. 11:19), som i den jordiska helgedomen föreställdes av det heliga skrin, som Moses förfärdigade att förvara Guds lag i.

De som granskade detta ämne, funno således ovedersägliga bevis för att det fanns en helgedom i himmelen. Moses uppförde det jordiska tabernaklet efter en mönsterbild som visades honom. Aposteln förklarade att denna mönsterbild var den sannskyldiga helgedom som är i himmelen. Och Johannes vittnar att han såg den där.

I templet i himmelen, Guds boning, är hans tron befastad i rättfärdighet och rätt. I det allraheligaste finnes hans lag, den stora måttstocken för rättfärdighet, enligt vilken hela människosläktet dömes. Arken som rymmer lagens tavlor täckes av vådastolen, inför vilken Kristus åberopar sitt blod till syndares förmån. På detta sätt framställs föreningen av rättfärdighet och nåd i frälsningsplanen. Endast den Eviges visdom kunde uttänka en sådan förening, och Allmakten allena kunde genomföra den. Det är en förening som fyller hela himmelen med förundran och tillbedjan. Keruberna som i den jordiska helgedomen vörtnadsfullt blickade ned på nådastolen, tjänade till att framställa det intresse, med vilket de himmelska härskarorna betrakta återlösningsverket. Detta är den nådens hemlighet, som änglar åstunda att skåda in i — att Gud kan vara rättfärdig, när han rättfärdiggör den botfärdige syndaren och återupprättar förbindelsen med det fallna släktet, och att Kristus kunde stiga ned för att lyfta otaliga skaror ur fördärvets djup och ikläda dem sin egen rättfärdighets fläckfria klädnad, så att de kunde förenas med änglar som aldrig fallit, och dväljas i Guds närhet i all evighet.

Ej förrän Kristi medlaretjänst är avslutad, skall Gud »ge honom hans fader Davids tron», »och på hans rike skall ingen ände vara». Som präst har Kristus nu satt sig med sin Fader på hans tron. På tronen tillsammans med den Evige, den Självexisterande, sitter han som har tagit »våra smärtor . . . på sig» och burit »våra sjukheter» och »som har varit frestad i allting, likasom vi, dock utan synd», för att han skulle kunna »hjälpa dem som frestas». »Om någon syndar, så hava vi en förespråkare hos Fadern, Jesus Kristus.» Luk. 1:32, 33; Upp. 3 :21; Jes. 53:4.; Hebr. 4:1 5; 2:18; 1 Joh. 2:1. Hans sårade händer, den genomstungna sidan och de genomborrade fötterna tala för den fallna människan, vars återlösning kostade så oändligt mycket.

Frågan: Vad är helgedomen? besvaras tydligt i Skriften. Ordet »helgedom», som det brukas i Bibeln, betecknar för det första det tabernakel Moses uppförde som en avbild av himmelska ting, och för det andra »det sannskyldiga tabernaklet» i himmelen, som den jordiska helgedomen hänvisade till. Vid Kristi död upphörde den förebildliga tjänsten. Det »sannskyldiga tabernaklet» i himmelen är det nya förbundets helgedom. Och eftersom förutsägelsen i Dan. 8: 14 får sin uppfyllelse i nuvarande hushållning, måste den helgedom som den avser vara nya förbundets helgedom. När de 2300 åren slutade år 1844 hade det under många århundraden ej funnits någon helgedom på jorden. Sålunda måste profetians ord: »Två tusen tre hundra aftnar och morgnar; därefter skall helgedomen komma till sin rätt igen», otvivelaktigt åsyfta helgedomen i himmelen.

Helgedoxens rening.

Men den viktigaste frågan är ännu ej besvarad: Vad är helgedomens rening?[1](#)

Att en dylik handling tillhörde tjänsten i den jordiska helgedomen, framgår av de gammaltestamentliga skrifterna. Men kan det finnas någonting i himmelen, som behöver renas? Hebr. 9 kap. talar tydligt om såväl den jordiska som den himmelska helgedomens rening. »Så renas enligt lagen nästan allting med blod, och utan att blod utgjutes gives ingen förlåtelse. Alltså var det nödvändigt att avbilderna renades genom sådana medel; men de himmelska tingen själva måste renas genom bättre offer än .dessa» (Hebr. 9:22, nämligen genom Kristi dyrbara blod).

Såväl i den förebildliga som i den motbildliga tempeltjänsten måste reningen ske genom blod: i den förra blodet av djur, i den senare Kristi blod. Hebreerbrevets författare nämner skälet, varför denna rening måste ske med blod: utan blodsutgjutelse gives ingen *förlåtelse*. Syndens förlåtande eller bortskaffande är det verk som skall utföras. Men hur kunde det finnas synd i förening med helgedomen, vare sig på jorden eller i himmelen? Svaret på denna fråga finner man genom att kasta en blick på den sinnebildliga helgedomstjänsten, ty denna liksom helgedomen själv var ju »en skugga av den himmelska» (Hebr. 8:5).

Helgedomsjånsten.

Tjänsten i den jordiska helgedomen sönderfaller i två delar: prästerna förrättade en daglig tjänst i det heliga, medan översteprästen en gång om året utförde en särskild försoningshandling i det allraheligaste för att rena helgedomen. Dag efter dag förde den botfärdige syndaren sitt offer fram till tabernaklets dörr, där han lade sin hand på offerdjurets huvud och bekände sina synder, varigenom han figurligen överförde dem från sig själv till det oskyldiga offret. Sedan slaktades djuret. »Utan blodsutgjutelse gives ingen förlåtelse», säger aposteln. »Allt köttets själ (liv) är i blodet.» 3 Mos. 17: 11. Guds överträdade lag krävde överträdarens liv. Blodet av offerdjuret, som nu bar överträdarens skuld, representerade syndarens förverkade liv. Prästen bar detta blod in i det heliga och stänkte det framför förlåten, bakom vilken arken stod, innehållande den lag syndaren överträtt. Genom denna ceremoni blev synden medels blodet figurligen överförd till helgedomen. I vissa fall blev ej blodet infört i det heliga, men då skulle prästerna äta köttet, såsom Moses bjöd Arons söner, när han sade: Gud »har givit eder det, för att I

skolen borttaga menighetens missgärning». 3 Mos. 10:17 Båda dessa ceremonier symboliserade syndens överförande från den botfärdige till helgedomen.

Denna offertjänst fortsatte dag efter dag året igenom. På detta sätt blevo Israels synder överförda till helgedomen, och ett särskilt verk blev nödvändigt för att bortskaffa dem. Gud hade förordnat att en försoning skulle åvägabringas för var och en av de heliga avdelningarna. »Så skall han bringa försoning för helgedomen och rena den från Israels barns orenheter och överträdelser, vad de än må hava syndat. Och på samma sätt skall han göra med uppenbarelsetältet, som har sin plats hos dem mitt ibland deras orenheter. » Man skulle ock bringa försoning för altaret för att »rena och helga det från Israels barns orenheter». 3 Mos. 16: 16, 19.

En gång om året, på den stora försoningsdagen, gick översteprästen in det allraheligaste för att rena helgedomen. Det verk han utförde fulländade den årliga tabernakeltjänsten. På försoningsdagen blevo två bockar framförda till tabernaklets ingång. Det kastades lottom dem — » en lott för Herren och en lott för Asasel ». Den bock, för vilken lotten för Herren föll, slaktades till ett syndoffer för folket, och prästen bar dess blod innanför förlåten och stänkte det på nådastolen och framför nådastolen. Blodet skulle även stänkas på rökelsealtaret, som stod framför förlåten.

»Och Aron skall lägga båda sina händer på den levande bockens huvud, och bekänna över honom Israels barns missgärningar och alla deras överträdelser, vad de än må hava syndat; han skall lägga dem på bockens huvud och genom en man, som hålles redo därtill, släppa honom ut i öknen. Så skall bocken bära alla deras missgärningar på sig ut i vildmarken; man skall släppa bocken ute i öknen. > 3 Mos. x 6:8, 21,22. Denna bock kom aldrig mer in i Israels läger. Och den man som förde bort honom, måste två sig och sina kläder, innan han återvände till lägret.

Avsikten med denna ceremoni var att ge israeliterna det djupaste intryck av Guds helighet och av hans avsky för synd och tillika visa dem, att de inte kunde komma i beröring med synden utan att bli besmittade. Det fordrades av envar, att han skulle ödmjuka sin själ, medan detta försoningsverk pågick. Alla göromål blevo lagda åsido, och hela Israel skulle tillbringa dagen i allvarlig förödmjukelse inför Gud under bön, fasta och djup hjärteransakan.

Undervirning om försoningen.

Den förebildliga tabernakeltjänsten vill lära oss viktiga sanningar angående försoningen. I offret blev en ställföreträdare antagen i syndarens ställe. Synden kunde ej utplånas genom offerdjurets blod, men ett medel till dess överförande till helgedomen blev sålunda åvägabragt. Genom de blodiga offren erkände syndaren lagens auktoritet. Han bekände sig vara skyldig till överträdelse och gav uttryck åt sin önskan att erhålla förlåtelse genom tron på den kommande Återlösaren. Men han var ännu ej fullständigt löst från lagens fördömelse. På försoningsdagen gick översteprästen, efter att ha mottagit ett offer av församlingen, in i det allraheligaste med blodet av detta offer och stänkte det på nådastolen över lagen såsom en tillfyllestgörelse för lagens krav. I sin egenskap av medlare tog han därefter Israels synder på sig själv och bar dem ut ur helgedomen. I det han lade sina händer på syndabockens huvud, bekände han

över honom alla dessa synder och överförde dem sålunda figurligen från sig själv till denna bock. Bocken bar dem därefter bort, och de betraktades såsom skilda från folket för alltid.

Sådan var den tjänst som förrättades i det tabernakel, som var »en avbild och en skugga av det himmelska». Det som skedde i den förebildliga tabernakeltjänsten, det sker i verkligheten i den himmelska helgedomen. Efter sin himmelsfärd började vår Frälsare sitt verk som var överstepräst. Aposteln säger: »Kristus har icke gått in i ett allraheligaste som är gjort med händer, och som allenast är en efterbildning av det sannskyldiga, utan han har gått in i själva himmelen, för att nu träda fram inför Guds ansikte, oss till godo.» Hebr. 9:24.2

Den tjänst prästerna under årens lopp förrättade i helgedomens första avdelning, »innanför förlåten», som utgjorde ingångsdörren och skilde det heliga från förgården, framställer den tjänst som Kristus började vid sin himmelsfärd. Prästens gärning i den dagliga tjänsten var att frambära inför Gud syndoffrets blod jämte den rökelse, som skulle uppsända sin vällukt med israeliternas böner. Och på liknande sätt frambar Kristus sitt blod inför Fadern till syndares förmån och förenade sin egen rättfärdighets dyrbara vällukt med de botfärdiga troendes böner. Sådan var tjänsten i den första avdelningen av den himmelska helgedomen.

Dit upp följde ock lärjungarna Kristus i tron, när han blev upptagen ur deras åsyn. Där vilade deras hopp — det hopp, varom aposteln säger, att det är som »ett säkert och fast själens ankare, som når innanför förlåten, dit Jesus, såsom vår förelöpare, har gått in för oss». Han gick »icke med bockars och kalvars blod, utan med sitt eget blod, en gång för alla in i det allraheligaste och vann en evig förlossning». Hebr. 6:1g, 9:12.

Kristi översteprästerliga tjänst.

Under aderton århundraden har denna tjänst pågått i helgedomens första avdelning. Kristi blod som blivit framburet till förmån för botfärdiga syndare, har tillförsäkrat dem syndaförlåtelse och upptagande hos Fadern, medan deras synder (intill den bestämda tiden) blivit stående i himmelens böcker. Liksom det i den förebildliga tabernakeltjänsten skedde ett försoningsverk vid årets avslutning, så skall det också innan Kristi tjänst till människornas återlösning avslutats, försiggå ett försoningsverk, som bortskaffar synden från helgedomen. Det är denna tjänst som började, när de 2300 dygnen voro tillända. Vid den tiden gick vår Överstepräst in i det allraheligaste, såsom profeten Daniel hade förutsagt, för att utföra sista delen av sitt högtidliga verk för att rena helgedomen.

Liksom folkets synder fordom genom tron lades på syndoffret och genom dess blod figurligen överfördes till den jordiska helgedomen, så bli under nya förbundet de botfärdigas synder genom tron lagda på Kristus och i verklig mening överförda till den himmelska helgedomen. Och liksom den förebildliga reningen av den jordiska helgedomen skedde genom att bortskaffa de synder, som orena den, så skall den motbildliga reningen av den himmelska helgedomen ske genom att bortskaffa eller utplåna de synder, som där stå tecknade. Men innan detta sker, skall en undersökning av böckerna äga rum i ändamål att utröna, vilka som genom omvändelse från synd och tro på Kristus äro berättigade till

att få del av försoningens välsignelser. Helgedomens rening innefattar därför ett undersökande eller rannsakande verk — en domshandling. Detta verk måste försiggå, innan Kristus kommer för att förlösa sitt folk, ty när han kommer, har han sin lön med sig »för att vedergälla var och en eftersom hans gärningar äro ». Upp. 22:12.

Sålunda insågo de som följde det profetiska ordets ljus, att i stället för att komma tillbaka till jorden vid slutet av de 2300 dagarna år 1844, inträdde Jesus då i det allraheligaste i den himmelska helgedomen för att utföra den avslutande handlingen i försoningens verk som en förberedelse för sin återkomst.

De funno också, att medan syndoffret pekade framåt till Kristus såsom offer och översteprästen representerade Kristus såsom medlare, så var syndabocken en sinnebild på Satan, syndens upphovsman, på vilken de sant botfärdigas synder till sist skola läggas. När översteprästen i kraft av syndoffrets blod bortskaffade synderna från helgedomen, lade han dem på syndabocken. När Kristus i kraft av sitt eget blod bortskaffar sitt folks synder från den himmelska helgedomen vid avslutningen av sin tjänst, skall han lägga dem på Satan, som kommer att bära det slutliga straffet, när domen skall fullbordas. Syndabocken fördes ut i öknen för att aldrig mer komma tillbaka till Israels församling. På samma sätt skall Satan för evigt bortvisas från Gud och hans folk, och när sunden och syndare slutligen utplånas från jorden, skall han utrotas och ej mer vara till.

1 Medan Dan. 8:i4 efter ordalvdelsen i vår svenska Bibel säger, att helgedomen vid utgången av de 2300 dagarna (åren) skall »komma till sin rätt igen», står det i den auktoriserade engelska bibelöversättningen, att helgedomen då skall »renas». Så är det också uttryckt i många andra erkända översättningar: den reviderade engelska, den reviderade amerikanska såväl som i franska översättningar etc. Detsamma är förhållandet med den mycket kända gamla septuagintaversionen, som är en grekisk översättning av Gamla testamentet. Andra översättningar återgiva uttrycket med »få sin rätt igen», »rättfärdiggöras» o. dyl. Alla dessa olika uttryckssätt tillsammans kunna bidra till att ge oss en förståelse av hur mycket som i verkligheten är innefattat i det som då sker med den himmelska helgedomen, vilken kristenheten i så många hundra år hade förlorat ur sikte. Den skall åter komma att intaga sin berättigade plats i sanningssökande kristnas medvetande och tro — »komma till sin rätt igen». Det sista skedet i vår gudomliga översteprästs medlargärning där ovan skall då hava inträtt, syndens stora problem skall bli slutgiltigt ordnat och avvecklat och räkenskaperna avslutade: helgedomen skall »bliva renad» från synd och all — vidare befattnings med synd, i det Frälsarens medlartjänst för syndare upphör. — övers. anm.

2 Det torde här vara berättigat att göra läsaren uppmärksam på den ej oväsentliga omständigheten, att i grundtexten står både »helgedomen», »en efterbildning» och »det sannskyldiga» i här citerade verser i flertal. I den auktoriserade engelska bibelöversättningen har man sökt återgiva detta med uttrycken »heliga rum» och »bilder». Innehållet i versen blir då det, att Kristus ej gick in i heliga avdelningar, som endast voro bilder eller avbildningar av de sannskyldiga, utan han gick in i själva himmelen, där han »gör tjänst» i de sannskyldiga »heliga avdelningarna» i »det sannskyldiga tabernaklet, vilket Herren har upprättat och icke någon människa» (Hebr. 8:2). — övers. anm.

TJUGOTREDJE KAPITLET

Jesus Kristus, vår Försvarare

Läran om helgedomen blev den nyckel som gav tillträde till hemligheten rörande missräkningen år 1844. Den lade i dagen ett fullständigt sanningssystem, sammanhängande och harmoniskt. Den visade även att Guds hand hade haft ledningen i den stora adventrörelsen, på samma gång den uppenbarade närvarande plikter genom att klarlägga Guds folks ställning och uppgift. Liksom Jesu lärjungar efter en förfärlig natt av ängslan och miss-räkning blevo »glada, när de sågo Herren», så gladde sig nu dessa som i tron hade förväntat hans andra ankomst. De hade väntat att se honom i härlighet för att löna sina tjänare. När deras hopp förbyttes i besvikelse, förlorade de Jesus ur sikte. Nu sågo de honom åter i det allraheligaste som sin medlidsamme överste-präst, vilken snart skulle uppenbara sig som deras konung och befriare.

Ljuset från helgedomen upplyste det förflutna, det närvarande och det tillkommande. De visste att Gud hade lett dem med sin osvikliga försyn. Fastän de i likhet med Jesu första lärjungar inte själva förstått det budskap de förkunnade, så hade det i varje avseende ägt sin riktighet. Genom dess förkunnande hade de förverkligat Guds avsikt, och deras arbete hade icke varit fåfängt i Herren. Födda på nytt »till ett levande hopp» kunde de fröjda sig »med en ousäglig och härlig glädje».

Såväl profetian i Dan. 8:14: »Två tusen tre hundra aftnar och morgnar; därefter skall helgedomen komma till sin rätt igen», som den första ängels budskap: »Frukten Gud och given honom ära; ty stunden är kommen, då han skall hålla dom», hänvisade till Kristi tjänst i det allraheligaste, till det undersökande domsverket, och ej till Kristi tillkommelse, då han skall förlossa sitt folk och förgöra de ogudaktiga. Misstaget låg icke i uträkningen av de profetiska tidsperioderna utan i uppfattningen av den *händelse*, som skulle inträffa vid slutet av de 2300 dagarna. Till följd av detta misstag hade de troende blivit gäckade i sina förhoppningar. Men allt vad profetian hade förutsagt och allt vad Skriften gav dem rätt att förvänta, hade blivit uppfyllt.

Profetian fick sin uppfyllelse i himmeleni.

Just vid den tid de sörjde över att deras hopp slagit fel, hade den händelse inträffat som budskapet förutsagt och som måste inträffa, innan Herren kunde uppenbaras för att löna sina tjänare.

Kristus hade kommit — icke till jorden, såsom de väntat, utan till det allraheligaste i Guds tempel i himmelen, såsom det antyddes i förebilden. Med hänsyftning på denna tidpunkt skildrar profeten Daniel, hur han kommer fram till »den gamle av dagar»: »Sedan fick jag i min syn om natten se, huru en som liknade en människoson kom med himmelens skyar, och han nalkades den gamle och fördes fram inför honom». Dan. 7:13 .

Denna ankomst omtalas även hos profeten Malaki: »Med hast skall han komma till sitt tempel, den Herre, som I åstunden, ja, förbundets ängel, som I begären, se, han kommer, säger Herren Sebaot. » Herrens ankomst till sitt tempel skedde plötsligt, oväntat för hans folk. De sågo icke efter honom där. De väntade att han skulle komma till jorden »i lågande eld» för att låta »straffet drabba dem som icke känna Gud, och dem som icke äro vår Herre Jesu evangelium lydiga». Mal. 3:1; 2 Tess. 1:8.

Kristi ankomst som vår överstepräst till det allraheligaste för att rena helgedomen (Dan. 8:14), Människosönens kommande till den gamle av dagar (Dan. 7:13) och Herrens ankomst till sitt tempel, varom Malaki talar — det är tre olika skildringar av en och samma sak. Denna händelse framställs även genom brudgummens ankomst till bröllopet, såsom Kristus skildrar det i liknelsen om de tio jungfrurna i Matt. 25 :te kap.

I liknelsen i Matt. 22:dra kap. möter oss samma bild, nämligen ett bröllop, och den undersökande domen framställs tydligt som en akt som föregår bröllopet. Innan bröllopet äger rum, går konungen in för att bese gästerna, för att se om alla äro iförda bröllopskläder — karaktärens fläckfria klädnad, tvagen och gjord vit i Lammets blod: (Matt. 22:I I; Upp. 7:i4.) Den som ej består provet, blir utkastad, medan alla som vid undersökningen befinnas ha bröllopskläderna på, antagas av Gud och aktas värdiga att få del i hans rike och med honom sitta på hans tron. Detta verk som består i att pröva karaktären och avgöra, vilka som äro skickade för Guds rike, är detsamma som den undersökande domen — det avslutande verket i helgedomen.

När detta undersökningens verk är avslutat, när deras sak, som ned genom tiderna bekant sig vara Kristi efterföljare, blivit undersökt och avgjord — då, men heller inte förr, skall prøvotiden avslutas och nådens dörr stängas. Denna enda korta förklaring: »De som voro redo, gingo in med honom till bröllopet, och dörren stängdes igen», för oss sålunda ned genom Frälsarens sista avslutande tjänst till den tid, då det stora frälsningsverket är fullbordat.

Såsom vi redan sett, var tjänsten i den jordiska helgedomen en förebild till tjänsten i den himmelska. När översteprästen under sin jordiska tjänstförrättning på försoningsdagen gick in i det allraheligaste, upphörde tjänsten i den förra avdelningen. Guds befallning var: »Ingen människa får vara i uppenbarelsetältet, från den stund då han går in för att bringa försoning i helgedomen, ända till dess han har gått ut.» 3 Mos. 16:17. Då Kristus trädde in i det allraheligaste för att utföra den sista delen av försoningsverket, upphörde hans tjänst i den första avdelningen. När översteprästen i den förebildliga tjänsten på försoningsdagen lämnade det heliga, trädde han inför Guds åsyn för att frambara syndoffrets blod för alla dem i Israel, som verkligen ångrade sina synder. Sålunda hade Kristus endast fullbordat en del av sitt verk som vår medlare för att börja en annan del av detta sitt verk. Och han åberopar ännu alltjämt sitt blod inför Fadern till syndares frälsning.

Nu förstod man tillämpningen av de ord, som Kristus i Uppenbarelseboken riktar till sin församling just vid denna tid: »Så, säger den Helige, den Sannfärdige, han som har 'Davids nyckel', han som 'upplåter och ingen kan tillsluta', han som 'tillsluter och ingen upplåter': .Jag känner dina gärningar. Se, jag har låtit dig finna en öppen dörr, som ingen kan tillsluta.» Upp. 3 :7, 8.

De vantrogna judarnas tillstånd är belysande för den ställning, vari de likgiltiga och otrogna så kallade kristna befinna sig, vilka självvilligt äro okunniga om vår barmhärtige Översteprästs verk. När översteprästen i den förebildliga tjänsten gick in i det allraheligaste, skulle hela Israel församla sig omkring helgedomen och på det mest allvarliga sätt ödmjuka sina själar inför Gud, att de måtte få förlåtelse för sina synder och ej bli utrotade från församlingen. Huru mycket viktigare är det då ej, att vi nu på denna motbildliga försoningsdag förstå vår Översteprästs verk och känna de plikter vi ha att utföra.

Människorna kunna ej ostraffat förkasta de varningar som Gud i sin nåd sänder dem. Ett budskap från himmelen sändes till världen på Noas tid, och människornas frälsning var beroende av deras förhållande till detta budskap. Emedan de förkastade varningen, vek Guds Ande bort från det syndiga släktet, och de omkommo genom floden. På Abrahams tid upphörde nådens röst att tala till de brottsliga invånarna i Sodom, och alla med undantag av Lot, hans hustru och två döttrar blevo förtärda av elden, som föll ned från himmelen. Så var det också på Kristi tid. Guds Son förklarade för de otrogna judarna i det släktet: »Edert hus skall lämnas eder öde.» Matt. 23:38. Med hänsyftning på de yttersta dagarna säger samma mäktiga röst om dem som »icke gävo kärleken till sanningens rum, så att de kunde bliva frälsta»: »Därför sänder ock Gud över dem villfarelsens makt, så att de sätta tro till lögnen, för att de skola bliva dömda, alla dessa som icke hava satt tro till sanningen, utan funnit behag i orättfärdigheten. » 2 Tess. 2:10—12. Eftersom de förkasta Guds ords lärdomar, tar han sin Ande bort från dem och prigsiver dem åt de villfarelser de älska.

En prövningens tid.

Uteblivande av den förväntade händelsen 1844 medförde en tid av stora prövningar för dem som fortfarande höllo fast vid adventtron. Deras enda tröst, vad förståelsen av deras ställning angick, var det ljus som riktade deras tankar på helgedomen i himmelen. Några förkastade tron på sina tidigare beräkningar av de profetiska tidsperioderna och förnekade den helige Andes mäktiga inflytande, som hade åtföljt adventrörelsen. Men en annan klass höll bestämt före, att Herren lett dem i deras tidigare erfarenhet. Och i det de under vaka och bön väntade få veta Guds vilja, sågo de att deras store överstepräst hade inträtt i den sista delen av sin tjänstgöring, och genom att följa honom i tron lärde de även förstå församlingens avslutande verk. De fingo ett klarare begrepp om den första och den andra ängelns budskap och blevo sålunda beredda att taga emot den tredje ängelns högtidliga varning i Upp. 14 kap. och förkunna den för världen.

TJUGOTREDJE KAPITLET

Amerika i profetian

»Guds tempel i himmelen öppnades, och hans förbundsark blev synlig i hans tempel.» Upp.11:19. Guds förbundsark står i det allraheligaste eller i helgedomens andra avdelning. Under tjänsten i det jordiska tabernaklet, som var »en avbild och en skugga av det himmelska», blev denna avdelning öppnad endast på den stora försoningsdagen, då helgedomen skulle renas. Förklaringen att Guds tempel i himmelen öppnades och att hans förbundsark blev synlig, avser därför öppnandet av det allraheligaste i den himmelska helgedomen 1844, då Kristus gick ditin för att utföra den avslutande delen av försoningsverket. De som i tron följde sin store Överstepräst, då han började sin tjänst i det allraheligaste, sågo hans förbundsark. Medan de begrundade ämnet om helgedomen, kommo de till insikt om den förändring, som inträdde i Frälsarens verksamhet, och de förstodo att han nu gjorde tjänst framför Guds ark, där han återopade sitt blod till syndares frälsning.

Arken i det jordiska tabernaklet innehöll de två stentavlorna, på vilka buden i Guds lag voro inristade. Den utgjorde blott en förvaringsplats för lagens tavlor, och det var närvaron av dessa gudomliga föreskrifter, som gav den dess helighet och värde. Då Guds tempel öppnades i himmelen, blev hans förbundsark sedd. Inne i det allraheligaste i den himmelska helgedomen är den gudomliga lagen i säkert förvar — den lag som Gud själv förkunnade under Sinais åskor och med sitt eget finger skrev på stentavlorna.

Guds lag i himmelen är det mäktiga original, av vilket budorden, som inristades på stentavlorna och som Moses återgiver i Pentateuken, voro en ofelbar avskrift. De som uppfattade denna viktiga sak, kommo till insikt om den gudomliga lagens helighet och oföränderlighet. De förstodo som aldrig förr betydelsen av Frälsarens ord: »Intill dess himmel och jord förgås, skall icke den minsta bokstav, icke en enda prick av lagen förgås.» Eftersom Guds lag är en uppenbarelse av hans vilja, en avskrift av hans karaktär, så måste den bestå evinnerligen. Icke ett enda bud har blivit upphävt, icke en bokstav eller en prick förändrad. Psalmisten säger: »Evinneverligen, Herre, står ditt ord fast i himmelen» »Orubbliga äro alla hans ordningar. De stå fasta för alltid och för evigt.» Matt. 5 : 18; Ps. I 19: 8 g; III :7, 8.

I själva hjärtat av Dekalogen står det fjärde budet (sabbatsbudet), så som det först förkunnades: »Tänk på sabbatsdagen, så att du helgar den. Sex dagar skall du arbeta och förrätta alla dina sysslor; men den sjunde dagen är Herrens, din Guds sabbat; då skall du ingen syssla förrätta, ej heller din son eller din dotter, ej heller din tjänare eller din tjänarinna eller din dragare, ej heller främlingen, som är hos dig inom dina portar. Ty på sel dagar gjorde Herren himmelen och jorden och havet och allt vad i dem är, men han vilade på sjunde dagen; därför har Herren välsignat sabbatsdagen och helgat den.» 2 Mos. 20:8 — II.

Fjärde budet.

Guds Ande verkade på deras hjärtan, som rannsakade Herrens ord. Den övertygelsen trängde sig in på dem, att de i sin okunnighet hade överträtt detta bud genom att åsidosätta Skaparens vilodag. De började undersöka grunderna för helighållandet av den första dagen i veckan i stället för den dag som Gud hade helgat. I Skriften kunde de inte finna något bevis för att fjärde budet blivit avskaffat eller att sabbaten hade blivit förändrad. Den välsignelse som från begynnelsen utmärkte den sjunde dagen, hade aldrig blivit borttagen eller förflyttad. Uppriktigt hade de sökt att förstå och att göra Guds vilja. Och nu när de sågo, att de själva överträdde hans lag, fylldes deras hjärtan med bedrövelse, och de visade sin trohet mot Gud genom att helighålla hans sabbat.

Många ivriga ansträngningar gjordes för att kullkasta deras tro. Ingen kunde undgå att se, att om den jordiska helgedomen var en skugga eller en avbild av den himmelska, så var lagen som förvarades i arken på jorden, en noggrann avskrift av lagen i förbundsarken i himmelen. Alla kunde även se, att antagandet av sanningen rörande den himmelska helgedomen måste innefatta erkännandet av den gudomliga lagens krav och sabbatens giltighet i överensstämmelse med fjärde budet. Här låg också den hemliga orsaken till det bittra och envisa motståndet mot den harmoniska utläggningen av de skriftställen, som spredde ljus, över Kristi tjänst i den himmelska helgedomen. Människorna sökte stänga den dörr, som Gud hade öppnat, och öppna den dörr, som han hade stängt. Men »han som upplåter, och ingen kan tillsluta, han som tillsluter, och ingen kan upplåta», hade sagt: »Se, jag har låtit dig finna en öppen dörr, som ingen kan tillsluta.

Upp. 3:7, 8. Kristus hade öppnat dörren eller tjänsten i det allraheligaste. Ljus strålade ut genom den öppna dörren i himmelens helgedom, och man såg att det fjärde budet är inneslutet i den lag, som förvaras där. Vad Gud hade stadfäst, kunde ingen människa upphäva.

De som hade mottagit ljuset angående Kristi medlartjänst och Guds lags eviga bestånd funno, att just dessa sanningar framhållas i Upp. i4:de kap. Budskapen i detta kapitel utgöra en trefaldig varning,¹ som skall bereda jordens inbyggare för Herrens andra ankomst. Förklaringen att »stunden är kommen, då h an skall hålla dom», åsyftar Kristi avslutande verk för människornas frälsning. Den innehåller en sanning, som måste förkunnas, till dess att Frälsarens medlartjänst upphör och han återvänder till jorden för att hämta sitt folk. Den rannsaking eller det domsverk som började 1844, måste fortsätta, till dess allas öde är avgjort, både de levandes och de dödas; det sträcker sig därför till prövningstidens slut. För att människorna skola kunna bereda sig att bestå i domen, lyder budskapet till dem: »Frukten Gud och given honom ära... Ja, tillbedjen honom som har skapat himmel och jord och hav och vattenkällor.» Följden av att mottaga dessa budskap framgår av orden i Upp. 14:1 z om »ståndaktighet, för dem som hålla Guds bud och bevara tron på Jesus ». För att bli beredd för domen är det nödvändigt, att man håller Guds lag. Denna lag skall bli måttstocken för vår karaktär i domen. Aposteln Paulus skriver: «Alla de som med lag hava syndat skola genom lag bli dömda . . . på den dag då Gud, enligt det evangelium jag förkunnar, genom Jesus Kristus dömer över vad som är fördolt hos människorna.» Och han säger, att »lagens görare skola förklaras rättfärdiga». Men tron är av väsentlig betydelse för efterlevnaden av Guds lag. Varför det ock heter: »Utan tro är det omöjligt att tackas Gud» och: »allt som

icke sker av tro det är synd». Upp. 14:12; Rom. 2:12-16; Hebr. 11:6; Rom. 14:23.

Den första ängeln uppfordrar människorna att frukta Gud och giva honom ära samt att tillbedja honom såsom himmelens och jordens Skapare. Men vad innebär då detta? Den vise mannen säger: »Frukta Gud och håll hans bud, ty det hör alla människor till. » Utan lydnad för hans bud kan ingen tillbedjan vara Gud behaglig. »Däri består kärleken till Gud, att vi hålla hans bud. » »Om någon vänder bort sitt öra och icke vill höra lagen, så är till och med hans bön en styggelse.» Pred. 12:13; 1 Joh. 5:3; Ord. 28:9.

Att tillbedja Gud som Skapare.

Förpliktelsen att tillbedja Gud har sin grund i det faktum, att han är Skaparen och att alla skapade varelser ha honom att tacka för sin tillvaro. Överallt i Bibeln, där han fordrar ära och tillbedjan framför hedningarnas gudar, hänvisas det till hans skaparemak. »Folkens alla gudar äro avgudar, men Herren är den som har gjort himmelen.» »Vid vem viljen I då likna mig, så att jag skulle vara såsom han? säger den Helige. Lyften edra ögon mot höjden och sen: vem har skapat allt detta?» » Ty så säger Herren, han som har skapat himmelen . . . han som har danat jorden och gjort den: Jag är Herren och eljest ingen.» Psalmisten säger: »Förnimmen att Herren är Gud. Han har gjort oss, och icke vi själva.» »Kommen, låtom oss tillbedja och nedfalla, låtom oss knäböja för Herren, vår skapare.» Och de heliga väsen som i himmelen tillbedja Gud, anföra som grund för den hyllning de bringa honom: »Du, vår Herre och Gud, är värdig att mottaga pris och ära och makt, ty du har skapat allting. » Ps. 96: 5; Jes. 40:2 5, 26; q.5 : i 8; Ps. 96:6; Upp. 4: 11 .

Budskapet i Upp.14:de kap. uppfordrar människorna att tillbedja Skaparen. Och som en frukt av detta trefaldiga budskap visar oss profeten en klass av människor som hålla Guds bud. Ett av dessa bud hänvisar direkt till Gud såsom skaparen. Det fjärde budet (sabbatsbudet) förklarar: »Den sjunde dagen är Herrens, din Guds sabbat . . . Ty på sex dagar gjorde Herren himmelen och jorden och havet och allt vad i dem är, men han vilade på den sjunde dagen; därför har Herren välsignat sabbatsdagen och helgat den.» Angående sabbaten säger Herren vidare, att den är »ett tecken . . . för att man må veta att jag är Herren, eder Gud. » Och det skäl som anföres är: »Ty på sex dagar gjorde Herren himmel och jord, men på den sjunde dagen vilade han och tog sig ro.» 2 Mos. 20:10, 11; Hes. 20:20; 2 Mos. 31:17.

»Sabbatens betydelse som en åminnelse av skapelsen består däri, att den ständigt erinrar om den verkliga orsaken, varför vi böra tillbedja Gud» — emedan han är Skaparen och vi äro hans skapade verk. »Sabbaten ligger därför vid själva roten till gudskykan, i det den framhåller denna stora sanning på det mest intrycksfulla sätt, något som ingen annan instiftelse gör. Den sanna grunden för gudskykan, icke blott på den sjunde dagen utan för all gudskykan över huvud, ligger i den åtskillnad, som förefinnes mellan Skaparen och hans skapade varelser. Detta stora faktum kan aldrig bli föråldrat och får aldrig glömmas. »2 Det var för att människorna alltid skulle bli påmind om denna sanning, som Gud instiftade sabbaten i Eden. Och så länge den omständigheten, att han är vår Skapare, fortfar att vara ett skäl, varför vi skola tillbedja honom, så länge skall sabbaten fortfara såsom en åminnelse. Hade sabbaten allestädes blivit helighållen, skulle människornas tankar och böjelser ha blivit riktade på Gud såsom föremål för vördnad och tillbedjan, och det skulle aldrig ha funnits några avgudadyrkare, ateister eller

fritänkare. Sabbatens helighållande är ett tecken på trohet mot den sanne Guden, mot »honom, som har skapat himmel och jord och hav och vattenkällor». Följaktligen vill det budskap, som bjuder människorna att tillbedja Gud och hålla hans bud, särskilt uppfordra dem till att hålla det fjärde budet.

Tillbedjan av vilddjuret.

Som en motsats till dem som hålla Guds bud och bevara tron på Jesus, visar den tredje ängeln hän på en annan klass, mot vars villfarelser det uttalas en högtidlig och fruktansvärd varning: »Om någon tillbeder vilddjuret och dess bild och tager dess märke på sin panna eller på sin hand, så skall ock han få dricka av Guds vredesvin.» Upp. 14:9, 10. En rätt uppfattning av detta budskap förutsätter en riktig tydning av de sinnebilder som här användas. Vad betecknar då vilddjuret, bilden och märket?

Den profetiska kedja, vari dessa sinnebilder förekomma, börjar i Upp. 12:te kap. med draken, som sökte förgöra Kristus vid hans födelse. Draken säges vara Satan. Upp. 12:9 Det var han som ingav Herodes att döda Frälsaren. Men Satans förnämsta redskap i striden mot Kristus och hans folk under de första århundradena av den kristna tidsåldern var det romerska kejsardömet, där hedendomen var den förhärskande religionen. Medan draken således först och främst betecknar Satan, är han i andra rummet en symbol av det hedniska Rom.

I det 13:de kap., vers 1—10, skildras ett annat vilddjur, som »liknade en panter». At detta djur gav draken »sin makt och sin tron och . . . stor myndighet». Enligt vad de flesta protestanter ha trott, föreställer denna sinnebild påvedömet, som övertog den makt, den tron och den myndighet, som en gång tillhörde det gamla romerska riket.

»Det fick makt att så göra under fyrtyotvå månader. » Som nämnt i tidigare kapitel började denna tidsperiod, då påvedömet kom till makten år 538 e. Kr., och slutade år 1798. Vid denna tidpunkt blev påven tagen till fånga av franska armen, påvemakten fick sitt dödssår och förutsägelsen gick i uppfyllelse: »Den som förer andra bort i fångenskap, han skall själv bliva bortförd i fångenskap. »

Det tvåbornade vilddjuret.

I detta moment framställs en annan sinnebild. Profeten säger: »Och jag såg ett annat vilddjur stiga upp ur jorden; det hade två horn, lika ett lamms, och det talade såsom en drake. » Upp. 13:11. Detta djurs utseende såväl som sättet varpå det uppträder, ger vid handen, att den nation det föreställer är olik dem som blivit framställda genom de föregående sinnebilderna. De stora riken som regerat världen, framställdes för Daniel som rovdjur, vilka stego upp då »himmelens fyra vindar stormade fram mot det stora havet » (Dan. 7:2). En ängel förklarade för Johannes, att vattnen, som han såg, föreställde »folk och människoskaror och tungomål» (Upp. 17: 15). Vindar eller stormar sinnebildar strid. Himmelens fyra vindar, som stormade fram mot det stora havet, beteckna de förskräckliga erövrings och revolutionskrig, varigenom riken tillvällat sig makten.

Men djuret med de två hornen, lika ett lamms, steg »upp ur jorden». I stället för att omstörta andra

makter för att befästa sig själv, måste den sålunda sinnebildade makten uppträda på ett område, som ingen förr tagit i besittning samt gradvis och fredligt uppväxa och utveckla sig. Den kunde inte uppstå bland de tätt befolkade, kämpande rikena i den gamla världen.

Vilken nation i den »nya världen» var det som vid ifrågavarande tidpunkt 1798 höll på att komma till makten, som gav löfte om storhet och styrka och som tilldrog sig världens uppmärksamhet? Det kan inte råda något tvivel om hur denna sinnebild skall tillämpas. Endast en nation och ingen annan motsvarar den bild profetian tecknar. Utan tvekan visar den hän på Förenta Staterna i Amerika. En framstående författare, som skildrar Förenta Staternas uppkomst, talar om nationens hemlighetsfulla »uppkomst ur tomheten» och säger: »Liksom ett frö uppväxte den i all stillhet till ett mäktigt rike. » [3](#)

Vilddjurets bild.

Ylen djuret med lammhornen » talade såsom en drake. Och det utövar det första vilddjurets hela myndighet i dess åsyn. Och det kommer jorden och dem som bo därpå att tillbedja det första vilddjuret, det vars dödssår blev läkt . . . det förmår genom sitt tal jordens innebyggare att göra en bild åt vilddjuret, det som var sårat med svärd, men åter kom till liv.» Upp. 13 :11—14.

Lammhornen och drakrösten antyda en slående motsats mellan den sålunda sinnebildade nationens bekännelse och handlingssätt. Nationerna »tala» genom sina lagstiftande och domhavande myndigheters handlingar. Genom sådana handlingar skall ifrågavarande nation förneka de liberala och fredliga principer, som den lagt till grund för sin styrelse. Förutsägelsen om att den skall tala »såsom en drake» och »utöva det första vilddjurets hela myndighet» är en tydlig utsaga om utvecklingen av samma ofördragsamhet och samma förföljelseanda, som gav sig tillkänna hos de nationer, vilka framställas genom draken och pantern. Och förklaringen att djuret med de två hornen »kommer jorden och dem som bo därpå att tillbedja det första vilddjuret», visar att denna nation skall bruka sin myndighet till att genomdriva en eller annan praxis, som innebär en hyllning av påvedömet.

Nationens grundläggare sökte visligen förebygga, att kyrkan gjorde bruk av den borgerliga makten, vilket oundvikligen skulle leda till ofördragsamhet och förföljelse. Fristaternas grundlag föreskriver, att »kongressen skall ej antaga någon lag, som avser att införa en statsreligion eller hindra fri religionsutövning». Den stadgar vidare att »ingen religiös prövning skall någonsin krävas som villkor för beklädandet av något ämbete i Förenta Staterna». Endast genom ett uppenbart åsidosättande av dessa garantier med hänsyn till nationens frihet kan någon som helst religiös praxis genomföras medels borgerlig makt och myndighet.

Men vad är »bilden åt vilddjuret»? Och hur skall den framställas? Bilden göres av det tvåhornade vilddjuret, och det är en bild åt det första vilddjuret. Den kallas också vilddjurets bild (dvs. en bild av vilddjuret). För att få veta hurudan bilden är och hur den framställs, måste vi undersöka de egenskaper som utmärka vilddjuret självt, dvs. påvedömet.

Då den första kristna församlingen efter hand blev fördärvad . genom att avvika från evangeliets enkelhet

och införa hedniska ceremonier och bruk, förlorade hon Guds Andes kraft. För att nu kunna härska över människornas samveten sökte hon bistånd hos världsliga makter. Frukten härav var påvedömet, en kyrka som behärskade statsmakten och betjänade sig av den till att befrämja sina egna avsikter, synnerligen till att straffa »kättare». För att Förenta Staterna skall kunna göra en bild åt vilddjuret, måste den kyrkliga makten behärska den borgerliga på ett sådant sätt, att statens myndighet även kommer att tagas i bruk av kyrkan till att befordra hennes särskilda planer.

Det var avfallet som föranledde den kristna kyrkan i de första århundradena att söka hjälp hos den borgerliga makten, och detta banade väg för påvedömet eller vilddjuret. Paulus skriver: »Först måste avfallet hava skett och 'Laglöshetens människa', fördärvets man, hava trätt fram.» 2 Tess. 2:3. Så skall ock ett avfall i kyrkan bereda väg för vilddjurets bild.

Bibeln förklarar att tiden före Herrens återkomst skall bevittna ett tillstånd av religiöst förfall, liknande det som ägde rum under de första århundradena. »Men det må du veta att i de yttersta dagarna svåra tider skola komma. Ty människorna skola vara *själviska*, . . . fientliga *mot det goda*, förrädiska, besinningslösa, förblindade av högmod; de *skola älska vällust mer än Gud*, de *skola hava ett sken av gudsfruktan*, men skola icke vilja veta av dess kraft.» Satan skall verka »med lögnens alla kraftgärningar och tecken och under och med orättfärdighetens alla bedrägliga konster, för att bedraga dem som gå förlorade, till straff därför att de icke gåvo kärleken till sanningen rum, så att de kunde bli frälsta. Därför sänder ock Gud över dem villfarelsens makt, så att de sätta tro till lögnen.» 2 Tim. 3: 1— 5; 2 Tess. 2:9—11 . När detta ogudaktighetens tillstånd är för handen, skola samma följer visa sig som i de första århundradena.

När de ledande kyrkosamfunden i Förenta Staterna, efter att ha slutit sig tillsammans om sådana trospunkter som de gemensamt hylla, fatt statsmakten till att genomdriva deras påbud och stödja deras institutioner, då har det protestantiska Amerika upprättat en bild av den romersk-katolska hierarkien, och påläggandet av borgerliga straff för dissenters blir den oundvikliga följen.

Vilddjuret med de två hornen »förmår alla, både stora och små, både rika och fattiga, både fria och trålar, att låta giva sig ett märke på högra handen eller pannan, så att ingen får vare sig köpa eller sälja något, utom den som är märkt med vilddjurets namn eller dess namns tal». Upp.13 : 1 6, 17. Den tredje ängelns varning ljuder: »Om någon tillbeder vilddjuret och dess bild och tager dess märke på sin panna eller på sin hand, så skall ock han få dricka av Guds vredesvin.» Det här omtalade vilddjuret, som det tvåhornade vilddjuret skall tvinga människorna att tillbedja, är det första panterlika vilddjuret i Upp. 13: de kap., vilket sinnebildar påvedömet. »Vilddjurets bild» betecknar den form av avfällig protestantism, som skall komma till utveckling, när de protestantiska samfunden börja söka den borgerliga maktens hjälp till att inskräpa sina dogmer. Vad »vilddjurets märke» är skola vi senare se.

Efter att ha framställt varningen mot att tillbedja vilddjuret och dess bild säger profetian: »Här gäller det för de heliga att hava ståndaktighet, för dem som hålla Guds bud och. bevara tron på Jesus.» Då de som hålla Guds bud, sålunda ställas i motsatsförhållande till dem som tillbedja vilddjuret och dess bild och ta dess märke, så följer därav, att efterlevnaden av Guds lag å ena sidan och dess överträdelse å andra blir

det som utmärker skillnaden mellan Guds tillbedjare och vilddjurets tillbedjare.

Det lilla hornet.

Det särskilda kännetecknet på vilddjuret och följaktligen även på dess bild är överträdelsen av Guds befallningar. Om det lilla hornet säger Daniel: »Han skall sätta sig i sinnet att förändra heliga tider och lagar. »[4](#) Och Paulus benämner samma makt »syndens människa», som skulle upphäva sig över Gud. Den ena profetian utfyller den andra. Endast genom att förändra Guds lag kunde påvemakten upphöja sig över Gud. Och envar som med förstånd om saken iakttagert den sålunda förändrade lagen, skänker därigenom sin hyllning åt den makt som åstadkommit förändringen. En sådan lydnadshandling med hänsyn till påvliga lagar skulle bli ett tecken på trohet mot påvemakten i stället för mot Gud.

Påvemakten har sökt att förändra Guds lag. Det andra budet, som förbjuder bilddyrkan, har blivit utelämnat ur lagen, medan det fjärde budet blivit förändrat därefter, att det hävdar helighållandet av första dagen i veckan i stället för den sjunde. Som skäl varför de utelämnat det andra budet framhålla katolikerna, att det är överflödigt, enär det innefattas i det första, och att de framställa lagen just så som det var Guds mening, att den skulle förstås. Detta kan inte vara den förändring som profetian förutsäger. Nej, den syftar på uppsåtlig och avsiktlig förändring: »han skall sätta sig i sinnet att förändra heliga tider och lagar». Förändringen av det fjärde budet utgör en noggrann uppfyllelse av profetian. Den enda auktoritet man åberopar för denna förändring är kyrkans. Här upphäver sig påvemakten uppenbarligen över Gud.

Medan de som tillbedja Gud särskilt utmärka sig genom sin vördnad för det fjärde budet — eftersom detta innefattar tecknet på hans skaparmakt och visar det berättigade i hans anspråk på människornas tillbedjan och hyllning — så skall vilddjurets tillbedjare utmärka sig genom sina bemödanden att nedbryta Skaparens minnesmärke och upphöja Romkyrkans instiftelse. Det var till förmån för söndagen som påvemakten först gjorde sina förmättna anspråk gällande. [5](#) Och dess första anlitanade av statens makt gällde framtvingandet av söndagens helighållande som »Herrens dag». Men Bibeln framställer den sjunde dagen och icke den första som Herrens dag. Kristus sade: »Så är då Människosonen herre också över sabbaten. » Det fjärde budet säger: »Sjunde dagen är Herrens, din Guds, sabbat. » Och genom profeten Jesaja betecknar Herren den såsom »min heliga dag». Mark. 2: 27; Jes. 54: 17 .

BUDEN SOM GUD GAV DEM

Inledning: »Jag är Herren, din Gud, som har fört sig ut ur Egyptens land, ur träldomshuset. »

1. »Du skall inga andra gudar hava jämte mig. »
2. »Du skall icke göra dig något beläte eller någon bild,, vare sig av det som är uppe i himmelen, eller av det som är nere på jorden, eller av det som är nere i vattnet under jorden. Du skall icke tillbedja sådana; ej heller tjäna dem; ty jag, Herren, din Gud, är en nitälskande Gud, som hemsöker fädernas missgärning på barn och efterkommande i tredje och fjärde led, när man hatar mig, men som gör nåd med tusenden, när man älskar mig och håller mina bud. »
3. »Du skall icke missbruka Herrens, din Guds, namn, ty Herren skall icke låta den bliva ostraffad, som missbrukar hans namn. »
4. »Tänk på sabbatsdagen, så att du helgar den. Sex dagar skall du arbeta och förrätta alla dina sysslor; men på sjunde dagen är Herrens, din Guds, sabbat, då skall du ingen syssla förrätta, ej heller din son eller din dotter, ej heller din tjänare eller din tjänarinna eller din dragare, ej heller främlingen som är hos dig inom dina portar. Ty på sex dagar gjorde Herren himmelen och jorden och havet och allt vad i dem är, men han vilade på sjunde dagen; därför har Herren välsignat sabbatsdagen och helgat den.»
5. »Hedra din fader och din moder, för att du må länge leva i det land som Herren, din Gud, vill giva dig. »
6. »Du skall icke dräpa. »
7. »Du skall icke begå äktenskapsbrott. »

BUDEN FÖRÄNDRADE AV KATOLSKA KYRKAN

1. »Jag är Herren, din Gud. Du skall inga andra gudar hava jämte mig; du skall icke göra dig något beläte för att tillbedja det.
2. »Du skall icke missbruka Herrens, din Guds, namn.
3. »Tänk på, att du helgar vilodagen. »
4. »Du skall hedra din fader och din moder, på det att du må länge leva på jorden. »
5. »Du skall icke dräpa. »
6. »Du skall icke begå äktenskapsbrott. »
7. »Du skall icke stjäla. »
8. »Du skall icke bära falskt vittnesbörd mot din nästa. »
9. »Du skall icke begära din nästas hustru. »
10. »Du skall icke begära din nästas hus, åker, tjänare, tjänarinna, oxe; åsna eller något annat, som tillhör honom. »

— »Katolsk Katekes för det apostoliska vikariatet i Sverige», Stockholm 1893, sid. XIV, XV.

8. »Du skall icke stjäla. »

9. »Du skall icke bära falskt vittnesbörd mot din nästa. »

10. »Du skall icke hava begärelse till din nästas hus. Du skall icke hava begärelse till din nästas hustru, ej heller till hans tjänare eller hans tjänarinna, ej heller till hans oxe eller hans åsna, ej heller till något annat som tillhör din nästa. »

2 Mos. 20:2—17

Kristus har icke förändrat sabbaten.

Det så ofta upprepade påståendet att Kristus förändrade sabbaten, vederlägges av hans egna ord. I sin bergspredikan säger han: »I skolen icke mena att jag har kommit för att upphäva lagen eller profeterna. Jag har icke kommit för att upphäva, utan för att fullborda. Ty sannerligen säger jag eder: Intill dess himmel och jord förgås, skall icke den minsta bokstav, icke en enda prick av lagen förgås, förrän det allt har fullbordats. Därför, den som upphäver, ett av de minsta bland dessa bud och lär människorna så, han skall räknas för en av de minsta i himmelriket; men den som håller dem och lär människorna så, han skall räknas för stor i himmelriket.» Matt. 5 : 17—19. [6](#)

Det är ett faktum som i allmänhet erkännes av protestanterna, att den heliga Skrift ej erbjuder något stöd för sabbatens förändring. Detta framhålles uttryckligen i skrifter, som äro utgivna av det Amerikanska Traktatsällskapet och av den Amerikanska Söndagsskolföreningen. En av dessa skrifter erkänner »Nya Testamentets fullständiga tystnad med hänsyn till en tydlig befallning» angående söndagen »eller bestämda regler för dess helighållande.» [7](#)

En annan säger: » Intill tiden för Kristi död hade ingen förändring skett med dagen.» Och »så vitt det framgår av berättelsen, . . . gävo de (apostlarna) ingen uttrycklig befallning, som påbjöd avskaffandet av den sjunde dagen som sabbat och iakttagandet av den första dagen i veckan ».[8](#)

Katolikerna medge att det var deras kyrka som förändrade sabbaten, och förklara att protestanterna genom att fira söndagen erkänna denna kyrkas makt. Som ett tecken eller bevis på den romerska kyrkans auktoritet anföra katolska författare »just handlingen att förändra vilodagen från den sjunde till första dagen i veckan, vilket protestanterna gilla, . . . ty genom helighållandet av söndagen erkänna de kyrkans makt att införa festdagar och påbjuda dem under synd.»[9](#) Vad är då sabbatens förändring annat än ett tecken eller märke på Romkyrkans myndighet — »vilddjurets märke»?

Romkyrkan har ej uppgivit sina anspråk på överhöghet. Och när världen och de protestantiska kyrkosamfundet godtaga en sabbat som är hennes verk, medan de förkasta den bibliska sabbaten, erkänna de i verkligheten dessa anspråk. De må åberopa sig på traditionens och kyrkofädernas auktoritet för förändringen, men därigenom åsidosätta de just den grundsats, som särskiljer dem från Romkyrkan, att »Bibeln, och Bibeln allena, är protestanternas religion ».

Inskärpan av söndagens iakttagaride från de protestantiska samfundens sida är ett framtvingande av tillbedjan av påvemakten .— av vilddjuret. De som med förståelse av sabbatsbudets krav välja att hålla den falska i stället för den sanna sabbaten, hylla därigenom den makt som ensamt har påbjudit den. Men just genom handlingen att med tillhjälp av världslig makt inskräpa ett religiöst påbud skulle kyrkosamfundet själva göra en bild åt vilddjuret. Ett sådant inskräpande av söndagens helighållande i Förenta Staterna skulle därför vara att inskräpa tillbedjan av vilddjuret och dess bild.

Men kristna i förgångna tider firade söndagen i den tron, att de därigenom höllo Bibelns sabbat. Och i närvarande tid finnas sanna kristna i alla kyrkosamfund, den romersk katolska kyrkan ej undantagen, som tro att söndagen är den vilodag, som Gud har förordnat. Herren erkänner deras ärliga uppsåt och deras uppriktighet inför honom. Men när söndagsfirandet blir infört medels lag, och när världen blir upplyst om vikten av att helighålla den rätta sabbaten, då kommer envar som överträder Guds befallning för att åtlyda Romkyrkans påbud, att därigenom ära påvemakten framför Gud. Sådana hylla Romkyrkan och den makt, som inskräper hennes förordning. De tillbedja vilddjuret och dess bild. Enär människorna då förkasta den institution, som Gud har förklarat vara tecknet på hans myndighet, och i dess ställe anta det som katolska kyrkan har valt som tecken på sin överhöghet, så anta de därigenom den romerska maktens lydnadstecken, nämligen »vilddjurets märke». Och först då när saken blivit tydligt framställd för människorna och de ställas inför valet mellan Guds bud och människobud först då kan man tala om att den som framhärdat i överträdelse tager »vilddjurets märke».

En fruktansvärd boteke.

Den tredje ängels budskap innehåller den fruktansvärdaste hotelse, som någonsin blivit uttalad mot dödliga människor. Det måste vara en förfärlig synd som nedkallar Guds obemängda vrede. Människorna skola ej lämnas i mörker angående denna betydelsefulla sak: varningen mot denna synd skall förkunnas för världen, innan Guds straffdomar hemsöka den, så att alla må förstå, varför straffdomarna komma, och få tillfälle att undfly dem. Profetian säger att den första ängeln skulle förkunna sitt budskap för »alla folkslag och stammar och tungomål och folk». Den tredje ängels varning, som utgör en del av samma trefaldiga budskap, skall ej få en mindre utbredning. Enligt profetian skall det förkunnas med hög röst av en ängel, som flyger fram uppe i himlarymden. Det skall tilldraga sig världens uppmärksamhet.

Under stridens fortgång kommer hela kristenheten att bliva delad i två stora läger: de som hålla Guds bud och bevara tron på Jesus och de som tillbedja vilddjuret och dess bild och ta dess märke. Fastän kyrka och stat förena sina krafter för att tvinga »alla både små och stora, både rika och fattiga, både fria och trälar» att taga »vilddjurets märke» (Upp. i 3: i 6), så skall Guds folk lik-väl ej taga det. Siaren på

Patmos ser »dem som vunnit seger över vilddjuret, med dess bild och dess namns tal, stå vid glashavet, med Guds harpor i sina händer», sjungande Moses' och Lammets sång. Upp. 15:2, 3.

1 Anm. I Upp. 14:6, 7 förutsäges förkunnelsen av det första änglabudskapet. Därefter fortsätter profeten: »Och ännu en annan ängel följde honom: denne sade: Fallet, fallet är det stora Babylon . . . »Och ännu en tredje ängel följde dem » osv. I detta sammanhang betyder ordet »följde» detsamma som »ledsagade». Betydelsen av det här använda grekiska order är »följa», »ledsaga», »gå med» (se Bergs el. vilken som helst annan grekisk ordbok). Samma ord brukas t. ex. i Mark. 5:24 (mycket folk »följde» Jesus); i Apg. 12:9 (Petrus »följde» ängeln ur ur fångelset) o. m. a. ställen. Så också med de tre änglarna i Upp. 14; meningen är icke bara den, att den andra och den tredje ängeln följde efter den första i kronologisk ordning, utan att de ledsagade honom, följde med honom. De tre budskapen utgöra tillsammans blott ett trefaldigt budskap. De äro tre endast med hänsyn till tiden, då de var för sig börja förkunnas. Men sedan de ha börjat, sluta de sig tillsammans och följas åt utan att kunna åtskiljas.

2 J. N. Andrews: »History of the Sabbath», kap. 17.

3 G. A. Townsend: »The New World Compared with the Old», uppl. 1869, sid. 467..

4 Den reviderade engelska såväl som en del andra bibelöversättningar säger: ». . . tänka på att förändra tider och lagar». — Övers. anm.

5 Några av de mest framträdande dragen i förbindelse med den romerska biskopens upphöjelse till den högsta myndigheten skildras av Mosheim i »Ecclesiastical History», z:dra årh., del. 2, kap. 4, par. 9—11. Se även G. P. Fisher: »History of the Christian Church» (uppl. i 890), sid. 56, 5 8; Gieseler: »Eccl. Hist. », m. fl. kyrkhistoriska verk.

6 Teol. dr Theodor Zahn, professor teologi vid universitetet i Erlangen, säger: »Söndagen är icke av Kristus instiftad eller anbefalld, och så intimt den än är förbunden med kristendomens historia, är den dock icke så gammal som denna. » (»Söndagens historia », sid. 6.) — Övers. anm.

7 George Elliot: »The Abiding Sabbath», sid. 184. Anm. Biskop A. Grimlund bekräftar detta, då han säger: »Det är sant, en sådan befallning finnes icke.» (»Söndagens historia», Kristiania 1886, sid. 18.). — Övers. anm.

8 A. E. Waffle: »The Lords Day», sid. 186—188. Anm. Angående detta faktum avger kyrkohistorikern Neander följande vittnesbörd: »Firandet av söndagen var alltid blott, liksom alla högtiders firande, en mänsklig förordning. Det var fjärran från apostlarna att fastställa en gudomlig befallning i detta avseende, och långt ifrån dem och från den första apostoliska församlingen att överflytta sabbatslagarna på söndagen. Men kanhända det redan vid slutet av andra århundradet skett en dylik falsk överflyttning, ty redan då synes man ha betraktat arbete på söndagen som synd.» (>>Kirchengeschichte», uppl. 1, sid. 339.) — Övers. anm.

9 H: Tuberville: »An Abridgement of the Christian Doctrine », sid. 5 8.

TJUGOFEMTE KAPITLET

Reformationens vidare utveckling

Profeten Jesaja förutsäger en sabbatsreform i de sista dagarna: »Så säger Herren: Akten på vad rätt är, och öven rättfärdighet, ty min frälsning kommer snart, och snart bliver min rättfärdighet uppenbarad. Säll är den människa som gör detta, den människoson som står fast därvid, den som håller sabbaten, så att han icke ohelgar den, och den som avhåller sin hand från att göra något ont.» »Och främlingarna, som hava slutit sig till Herren, för att tjäna honom och för att älska Herrens namn och så vara hans tjänare, alla som hålla sabbaten, så att de icke ohelga den, och som stå fast vid mitt förbund, dem skall jag låta komma till mitt heliga berg och giva dem glädje i mitt bönehus.» Jes. 56:1, 2, 6, 7.

Dessa ord ha sin tillämpning på den kristna tidsåldern, såsom sammanhanget visar: » Så säger Herren, Herren, han som församlar de fördrivna av Israel: Jag skall församla ännu flera till honom, utöver dem som redan äro församlade till honom.» Jes. 56:8. Här antydes hedningarnas församlande genom evangelium, och en välsignelse uttalas över dem som då hålla sabbaten i ära. Sabbatsbudets giltighet sträcker sig sålunda längre än till Kristi korsfästelse och himmelfärd, ned till den tid, då hans tjänare skulle förkunna det glada budskapet för alla folkslag.

Genom samma profet ljuder befallningen från Herren: »Lägg vittnesbördet ombundet och lagen förseglad i mina lärjungars hjärtan.» Inseglet i Guds lag finnes i det fjärde budet. Av alla de tio buden är detta det enda, som framhåller både Laggivarens namn och hans titel. Det förklarar att han är himmelens och jordens Skapare och hävdar därigenom hans rätt till vördnad och tillbedjan framför andra. Förutom detta finnes intet i de tio budens lag, som visar genom vars auktoritet denna lag blivit given. Då påvemakten förändrade sabbaten, berövades lagen sitt insegel. Jesu lärjungar uppfordras att återställa det genom att upphöja den sabbat, som det fjärde budet påbjuder, till dess rättmätiga plats såsom Skaparens minnesmärke och tecknet på hans myndighet.

> Hållen eder till lagen, till vittnesbördet! » Medan motstridande läror och teorier överflöda, är Guds lag den enda ofelbara måttstock, varmed alla åskådningar; lärosatser och teorier skola prövas. Profeten säger: »Om de icke tala i överensstämmelse med detta ord, så är det därför att det icke är något ljus i dem. »[1](#)

Åter ljuder befallningen: »Ropa med full hals, utan uppehåll; häv upp din röst såsom en basun och förkunna för mitt folk deras överträdelse, för Jakobs hus deras synder. » Det är inte den ogudaktiga världen, som skall tillrättavisas för sina överträdelser, utan de som Herren nämner »mitt folk». Han säger vidare: » Vål söka de mig dag ut och dag in och vilja hava kunskap om mina vägar. Såsom vore de ett folk, som övade rättfärdighet och icke övergäve sin Guds rätt. » Jes. 58:1, 2. Här framställes en klass människor, som anse sig vara rättfärdiga och synas visa stort intresse för Herrens tjänst. Men den store

Hjärterannsakarens stränga och allvarliga bestraffning visar, att de trampa Guds bud under fötterna.

Den förordning som blivit åsidosatt påpekar profeten i följande ord: »Du skall åter upprätta grundvalar ifrån forntida släkten; och du skall kallas 'han som murar igen revor', 'han som återställer stigar, så att man kan bo i landet': Om du är varsam med din fot på sabbaten, så att du icke på min heliga dag utför dina sysslor; om du kallar sabbaten din lust och Herrens helgdag en äredag, ja, om du ärar den, så att du icke går dina egna vägar eller sköter dina sysslor eller talar tomma ord, då skall du finna din lust i Herren.» Jes. 58: 12—14. Även denna profetia gäller vår tid. Revan i Guds lag uppstod, då den romerska kyrkan förändrade sabbaten. Men tiden är kommen, då denna gudomliga instiftelse skall återställas. Revan skall igenmuras, och de grundvalar som varit upprivna från släkte till släkte, skola återupprättas.

Sabbaten i Eden.

Sabbaten som helgades genom Skaparens vila och välsignelse, helighölls av Adam i hans oskyldighetstillstånd i det härliga Eden. Jämväl senare har han hållit den, då han fallen men dock ångerfull förvisades från sitt lyckliga hem. Den helighölls av alla patriarkerna, från Abel till den rättfärdige Noa, till Abraham, till Jakob. Då det utvalda folket befann sig i träldom i Egypten, var det många, som under det härskande avguderiet förlorade kunskapen om Guds lag. Men då Herren befriade Israel, förkunnade han med vördnadsbjudande majestät sin lag för den församlade mängden, för att de skulle känna hans vilja samt frukta och lyda honom alltid.

Från den dagen intill nu har kunskapen om Guds lag blivit bevarad på jorden, och sabbaten enligt fjärde budet har hållits helig. Sedan reformationens tid har det i varje släktled funnits några som ha hållit den. I trots av förakt och förföljelse har vittnesbördet alltjämt fortplantats om Guds lags eviga: bestånd och om den vid skapelsen instiftade sabbatens förpliktande helighet.

Dessa sanningar, såsom de utveckla sig i Upp. 14:de kap. i förbindelse med ett »evigt evangelium», skola känneteckna Kristi församling vid tiden för hans uppenbarelse. Ty resultatet av det trefaldiga budskapet tillkännagives i orden: »Här gäller det för de heliga att hava ståndaktighet, för dem som hålla Guds bud och bevara tron på Jesus. » Och detta är det sista budskap som skall ljuda före Kristi återkomst. Omedelbart efter dess förkunnande ser profeten Människosonen komma i härlighet för att inbärga jordens skörd.

De som mottogo ljuset angående helgedomen och Guds lags oföränderlighet blevo uppfyllda med glädje och förundran över skönheten och harmonien i det sanningsljus, som avslöjade sig för deras sinnen. De önskade att det ljus, som förekom dem så dyrbart, måtte lysa för alla kristna, och de kunde ej tänka sig annat, än att det skulle bliva mottaget med glädje. Men många som gävo sig ut för att vara Kristi efterföljare, funno ej behag i sanningar, som komme att bringa dem i strid med världen. Lydnad mot fjärde budet krävde ett offer, som de flesta undandrog sig.

Då sabbatens förpliktande innebörd framställdes, var det många som resonerade på världens vis. De sade: »Vi ha alltid hållit söndagen, och våra förfäder ha hållit den. Många fromma och goda människor

ha hållit den och dött glada och lyckliga. Om de hade rätt, så ha vi det också. Iakttagandet av denna nya sabbat skulle bringa oss i strid med andra människor, och vi skulle inte kunna öva något inflytande på dem. Vad kan en liten hop som håller den sjunde dagen, hoppas att utträta gentemot en värld som håller söndagen?» Det var med liknande argument judarna sökte rättfärdiga sig, när de förkastade Kristus. Gud hade haft behag till deras fäder, när de framburo sina offer, och varför skulle inte deras barn bli frälsta, när de följde samma väg? Och så var det på Luthers tid: Romkyrkans anhängare gjorde gällande, att sanna kristna hade dött i den katolska tron och att denna tro därför var tillräcklig för frälsning. Men ett sådant resonemang skulle utgöra ett verksamt hinder för allt framåtskridande i kristen tro ochandel.

Många framhöllo att söndagsfirandet hade sina rötter i antagen lära och ett vidsträckt bruk genom många århundraden. Gentemot detta påstående blev det fastslaget, att sabbatens helighållande var ännu äldre och mera utbrett, ja så gammalt som världen själv, och att det hade både Guds och änglarnas stadfästelse. När jordens grundvalar blevo lagda, när morgonstjärnorna tillsammans jublade, då lades sabbatens grund. Job. 3 8:6, 7; i Mos. 2: 1—3 . Med rätta gör denna instiftelse anspråk på vår vördnad. Den blev ej förordnad genom någon mänsklig myndighet och vilar ej på mänskliga traditioner. Nej, den blev grundad av den gamle av dagar och påbjuden i hans eviga ord.

Oriktiga slutledningar.

När folkets uppmärksamhet leddes till frågan om en sabbatsreform, började predikanterna i de populära kyrkosamfundet att förvanska Guds ord och tolka dess vittnesbörd på ett sätt, som var ägnat att lugna de frågande sinnena. Och de som inte själva rannsokade Skriften, voro nöjda med att antaga slutsatser, som stämde överens med deras önskan. Med hjälp av spetsfundiga, bestickande men oriktiga slutledningar, kyrkofädernas uttalanden och kyrklig auktoritet sökte många kullkasta sanningen. Dess förkämpar måste ty sig till Bibeln för att försvara sabbatsbudets giltighet. Ringa och oansenliga män, beväpnade med Guds ord allena, uthärdade angrepp av lärda män, som till sin förvåning och förbittring funno sitt värtaliga sofisterti vanmäktigt mot de enkla och rättframma argument, som framställdes av män vilka voro mera bevandrade i Skriften än i filosofisk spetsfundighet.

I saknad av bibliska stöd för sin uppfattning var det många glömska av att samma resonemang blivit använt mot Kristus och hans apostlar — som med outröttlig ihärdighet frågade: »Varför förstå inte våra lärda män denna sabbatsfråga? Endast få tro som ni. Det är otänkbart att ni skulle ha rätt och att alla lärda män i världen skulle ta fel. »

För att vederlägga sådana argument behövde man blott hänvisa till Skriftens lära och till Herrens ledning med sitt folk ned genom tidsåldrarna. Gud verkar genom dem som lyda hans röst, dem som, om så skulle vara, vilja förkunna även obehagliga sanningar och ej frukta att bestraffa gängse synder. Orsaken varför han inte oftare väljer lärda och högt uppsatta män till ledare i reformatoriska rörelser, är den att de förlita sig på sina trosbekännelser och sina teologiska system och känna intet behov av att bli undervisade av Gud. Endast de som stå i personlig förbindelse med visshetens källa, äro i stånd att förstå och förklara Skriften. Män med endast ringa skolutbildning kallas stundom att framhålla sanningen, inte därför att de äro olärda, utan därför att de inte äro för självklara för att lära av Gud. De undervisas i Kristi skola, och

deras ödmjukhet och lydnad göra dem stora. Genom att anförtro dem kunskap om sin sanning bevisar Gud dem en ära så stor, att jordisk utmärkelse och storhet blir utan betydelse i jämförelse därmed.

Motstånd.

Nu liksom 1 förgångna tider skall förkunnandet av en sanning, som bestraffar tidens synd och villfarelse, uppväcka motstånd. »Ty var och en som gör vad ont är, han hatar ljuset och kommer icke till ljuset, på det att hans gärningar icke skola bliva blottade.» Joh. 3:20. När människorna inse att de icke kunna försvara sin ståndpunkt med Skriften, skola många besluta sig för att försvara den, kosta vad det vill. Kunna de ej annat, så angripa de i ondskefull anda deras karaktär, vilka stå som försvarare av en impopulär sanning. Detta är ett tillvägagångssätt, som kommit till användning i alla tider. Elia betraktades som en orosstiftare i Israel, Jeremia var en förrädare och Paulus hade oskärat templet. Från den dagen allt intill nu har man fördömt dem som velat vara sanningen trogna, såsom upprorsmakare, irrlärare och partigångare.

Vilken plikt har då en sanningens budbärare i betraktande av detta förhållande? Skall han draga den slutsatsen att sanningen ej bör framhållas, eftersom dess enda verkan ofta är, att människorna söka slingra sig undan eller motsätta sig dess krav? Nej, han har ej mera orsak att tillbakahålla Guds ords vittnesbörd, än reformatörerna i flydda tider hade. Den trosbekännelse som martyrer och heliga män avlagt, har blivit upptecknad till gagn för efterföljande slakten. Dessa levande vittnesbörd om helighet och ståndaktighet ha blivit bevarade, för att de skulle ingjuta frimodighet hos dem som nu kallas att stå som Guds vittnen. De ha undfått nåd och sanning ej för sig själva blott, utan för att Guds kunskap genom dem måtte upplysa världen. Har ej Gud låtit ljus uppgå för sina tjänare i denna tid? I så fall må de då låta det lysa inför människorna.

Till en som talade i hans namn, sade Herren fordom: »Israels hus ville icke höra på dig, ty de vilja icke höra på mig.» Men likväl bjöd han: »Tala mina ord till dem, evad de höra på dem eller icke.» Till Guds tjänare i vår tid ljuder befallningen: »Häv upp din röst såsom en basun och förkunna för mitt folk deras överträdelse, för Jakobs hus deras synder.» Hes. 3 :7; 2:7; Jes. 58.1.

I mån av tillfälle står envar som mottagit sanningens ljus, under samma högtidliga och fruktansvärda ansvar som profeten i Israel till vilken detta ord kom: »Dig, du människobarn, har jag satt till en väktare för Israels hus, för att du å mina vägnar skall varna dem, när du hör ett ord från min mun. Om jag säger till den ogudaktige: 'Du ogudaktige, du måste dö', och du då icke säger något till att varna den ogudaktige för hans väg, så skall väl den ogudaktige dö genom sin missgärning, men hans blod skall jag utkräva av din hand. Men om du varnar den ogudaktige för hans väg, på det han må vända om ifrån den, och han likväl icke vänder om ifrån sin väg, då skall visserligen han dö genom sin missgärning, men du själv har räddat din själ.» Hes. 33:7—9.

Det stora hindret både för sanningens antagande och för dess förkunnande är den omständigheten, att den medför försmädelse och omak. Detta är ock den enda invändning mot sanningen, som dess förkämpar aldrig varit i stånd att vederlägga. Men detta avskräcker ej Kristi sanna efterföljare. De vänta

ej att sanningen skall bli populär. Övertygade om sin plikt ta de koset villigt på och säga med aposteln Paulus: »Vår bedrövelse, som varar ett ögonblick och väger föga, bereder åt oss i översvinnligen rikt mått en härlighet, som väger översvinnligen tungt och varar i evighet. » Och i likhet med gudsmannen Moses hålla de Kristi smälek för en,, större rikedom än världens skatter. 2 Kor. 4:17; Hebr. 11 : 26.

Sådana som i religiösa angelägenheter låta sig ledas av egennyttiga hänsyn hellre än av principer, de tjäna med sina hjärtan världen, sak samma vad de bekänna sig till. Vi böra välja det rätta, därför att det är rätt, och lämna följderna åt Gud. Det är principfasta och dristiga trons män, som världen har att tacka för sina stora reformer. Och sådana män är det som skola utföra reformationsverket i vår tid.

Så säger Herren: »Hören på mig, I som kännen rättfärdigheten, du folk, som bär min lag i ditt hjärta: Frukten icke för människors smädelse och varen ej förfärad för deras hån. Ty mal skall förtära dem såsom en klädnad, och mott skall förtära dem såsom ull; men min rättfärdighet förbliver evinnerligen och min frälsning ifrån släkte till släkte. » Jes. 51:7, 8.

1 Jes. 8: 16, 20. Den =de versen är här citerad efter ordalydelsen i den engelska bibelöversättningen. Vissa andra översättningar återgiva orden: »Efter lagen och efter vittnesbördet» eller »Till lagen och till uppenbarelsen», »om de icke tala enligt detta ord» osv. Liksom Ordets studium och efterlevnad på Luthers tid framkallade reformationen, skall det i alla tider framkalla en reformation i den människas liv, som i tro mottar och efterlever det.

TJUGOSJÄTTE KAPITLET

En domscen i himmelen

Medan jag ännu såg härpå», säger profeten Daniel, »blevo troner framsatta, och en som var gammal satte sig ned. Hans klädnad var snövit, och håret på hans huvud var som ren ull; hans tron var av eldslågor och hjulen därpå voro av flammande eld. En flod av eld strömmade ut från honom; tusen gånger tusen voro hans tjänare, och tio tusen gånger tio tusen stodo där till hans tjänst. Så satte man sig ned till doms, och böcker blevo upplåtna. » Dan.7:9, 10.

Sålunda framställdes för profeten i en syn den stora och högtidliga dag, då han som är all världens domare skulle undersöka människornas karaktär och livsverk och då envar skulle »vedergällas efter sina gärningar». Den gamle av dagar är Gud, Fadern. Psalmisten säger: »Förrän bergen blevo till *Och du . frambragte jorden och världen, ja, från evighet till evighet är du, o Gud.» Ps. 90:2. Det är tillvarons upphovsman och världsalltets lagstiftare som leder rättegången. Och heliga änglar, vars antal är »tusen gånger tusen och tio tusen gånger tio tusen», äro såsom tjänare och vittnen närvarande vid denna höga domstol.

Kristus föres fram inför Fadern.

»Sedan fick jag i min syn om natten se, huru en som liknade en människoson kom med himmelens skyar, och han nalkades den gamle och fördes fram inför honom. Åt denne gavs välde och ära och rike, och alla folk och stammar och tungomål måste tjäna honom. Hans välde är ett evigt välde, som icke skall tagas ifrån honom, och hans rike skall icke förstöras. » Dan. 7: 13, 14. Det är ej Kristi andra ankomst till jorden som här skildras. Han kommer till den gamle av dagar i himmelen för att mottaga välde och ära och rike, vilket skall givas honom när han avslutar sin medlargärning. Det var denna ankomst som enligt profetian skulle inträffa vid slutet av de 2300 dagarna 1844. Ledsagad av himmelens änglar går vår store överstepräst in .i det allraheligaste, där han träder fram inför Guds åsyn för att fullborda sista delen av sin tjänst för människorna — att utföra det verk, som tillhör den undersökande domen och att göra försoning för alla som visa sig vara berättigade att få gagn därav.

Av den förebildliga offertjänsten framgår, att endast de som trädde inför Gud med ett botfärdigt hjärta och vilkas synder medels syndoffrets blod blevo överförda till helgedomen, hade något gagn av försoningsdagens tjänst. Så förhåller det sig ock på den sista, stora försoningsdagen och i den undersökande domen. Blott deras sak som bekänna sig vara Guds barn, kommer här i betraktande. De ogudaktigas dömande är ett annat och särskilt verk som äger rum senare. »Domen skall begynna, och det på Guds hus; men om begynnelsen sker med oss, vad bliver då änden för dem, som icke hörsamma Guds evangelium?» 1 Petr, 4:17.

De himmelska böckerna avgöra domen.

De himmelska böckerna, i vilka människornas namn och gärningar äro uppskrivna, skola fälla utslaget vid denna rättegång. Profeten Daniel säger: »Så satte man sig ned till doms, och böcker blevo upplåtna.» Johannes skildrar samma domscen och tillfogar: »Och jämväl en annan bok blev upplåten; det var livets bok.» Upp. 20:12.

Livets bok innehåller namnen på alla dem som en gång ha börjat tjäna Gud. Jesus sade till sina lärjungar: »Glädjens över att edra namn äro skrivna i himmelen.» Paulus talar om sina trogna medarbetare, »vilkas namn äro skrivna i livets bok. » I det Daniel skådar framåt till »en tid av .nöd, vars like icke har funnits», förklarar han att »på den tiden skola av ditt folk alla de varda frälsta, som finnas skrivna i boken ». Och Johannes säger att endast de »som äro skrivna i livets bok, Lammets bok», skola komma in i Guds stad. Luk. 10:20; Fil. 4:3; Dan. 12:1; Upp. 21:27.

En minnesbok skrives inför Guds ansikte, innehållande berättelser om deras goda gärningar »som frukta Herren och tänka på hans namn». Deras trosfyllda ord och deras kärleksgärningar äro upptecknade i himmelen. Nehemja häntyder till detta då han säger: »Tänk fördenskull på mig, min Gud, . . . låt icke de fromma gärningar bli utplånade, som jag gjort för min Guds hus. » I Guds minnesbok blir varje rättfärdighetsgärning förevigad. Varje bekämpad frestelse, varje besegrad synd, varje vänligt och medlidsamt ord nedskrives samvetsgrant däri, och varje uppoffrande handling, varje lidande och varje sorg för Kristi skull upptecknas. Psalmisten säger: »Du har räknat min flykts dagar. Samla mina tårar i din lägel; de stå ju i din bok.» Mal. 3:16; Neh. 13 :14; Ps. 56:9.

På samma sätt upptecknas människornas synder. »Ty Gud skall draga alla gärningar till doms, när han dömer allt vad förborgat är, evad det är gott eller ont. » »Jag säger eder, att för vart fåfängligt ord, som människorna tala, skola de göra räkenskap på domens dag. » Frälsaren säger: »Efter dina ord skall du dömas rättfärdig, och efter dina ord skall du dömas skyldig. » Våra hemliga föresatser och bevekelsegrunder återfinnas i det ofelbara registret. Gud »skall draga fram i ljuset, vad som är fördolt i mörker, och uppenbara alla hjärtans rådslag». »Se, detta står upptecknat inför mina ögon, jag skall icke tuga, förrän jag givit vedergällning, ja, vedergällning i deras sköte, både för deras egna missgärningar och för deras faders, säger Herren.» Pred. 12:14; Matt. 12:36, 37; 1 Kor. 4:5; Jes. 65:6, 7.

Varje människas livsverk genomgås och granskas i domen. Resultatet betecknas som trohet eller otrohet. Mitt emot varje namn i himmelens böcker stå med sträng noggrannhet tecknade varje ont ord, varje egennyttig handling, varje försummad plikt, varje hemlig synd tillika med allt svek och hyckleri. Obeaktade varningar och tillrättavisningar från Gud, förspillda ögonblick, oanvända tillfällen, vårt inflytande till gott och ont med dess vittomfattande följder — alltsammans har blivit upptecknat av de tjänande änglarna.

Guds lag är wdttstocken.

Guds lag är den måttstock, varmed alla människors karaktär och livsverk prövas i domen. Den vise

mannen säger: »Frukta Gud och håll hans bud, ty det hör alla människor till. Ty Gud skall draga alla gärningar till doms. » Aposteln Jakob förmanar sina bröder: »Talen och handlen så, som det höves människor, vilka skola dömas efter frihetens lag. » Pred. 12:13; Jak. 2:12.

De som i domen »aktas värdiga», skola få del i de rättfärdigas uppståndelse. Jesus säger: »De som bliva aktade värdiga att få del i den nya tidsåldern och i uppståndelsen från de döda, . . . äro lika änglarna och äro Guds söner, eftersom de hava blivit delaktiga av uppståndelsen: » Och vidare förklarade han: »De som hava gjort vad gott är, skola uppstå till liv. » Luk. 20:35; Joh. 5:29. De rättfärdiga, som avsomnat i döden, skola inte uppstå förrän efter denna domshandling, vid vilken de bli aktade värdiga att få del i »livets uppståndelse». De äro därför ej personligen närvarande inför domstolen, när deras sak blir undersökt och deras öde avgjort.

Jesus skall uppträda som deras sakförare och försvara deras sak inför Gud. »Men om någon syndar, så hava vi en förespråkare hos Fadern, Jesus Kristus, som är rättfärdig. » »Kristus har icke gått in i ett allraheligaste, som är gjort med händer och som allenast är en efterbildning av det sannskyldiga, utan han har gått in i själva himmelen, för att nu träda fram inför Guds ansikte, oss till godo. » »Därför kan han ock till fullo frälsa dem som genom honom komma till Gud, ty han lever alltid för att mana gott för dem. » 1 Joh. 2:1; Hebr. 9:24; 7:25.

Den stora räkenskapsdagen.

När de himmelska böckerna upplåtas i domen, bli alla deras liv, som ha trott på Jesus, framställda inför Gud. Begynnande med dem som levde först på jorden, framlägger vår förespråkare deras sak som levat i varje efterföljande generation och slutar med de levande. Varje namn blir nämnt, varje sak noggrant undersökt. En del namn antagas, andra förkastas. Om någon har syndat upptecknade emot sig i böckerna, som ej blivit förlåtna och övergivna, så skall hans namn utplånas ur livets bok, och berättelsen om hans goda gärningar skall utstrykas ur Guds minnesbok. Herren sade till Moses: »Den som har syndat mot dig, honom skall jag utplåna ur min bok.» Profeten Hesekiel vittnar: »Om den rättfärdige vänder om från sin rättfärdighet och gör, vad orätt är», så skall »intet av all den rättfärdighet han har övat . . . ihågkommas ». 2 Mos. 32:33; Hes. 18:24.

Alla som i sanning omvänt sig från sin synd och i tro åberopat Kristi blod som sitt försoningsoffer, hå ordet förlåtelse skrivet vid sina namn i himmelens böcker. Eftersom de blivit delaktiga av Kristi rättfärdighet och deras karaktär befinnes vara i överensstämmelse med Guds lag, bli deras synder utplånade och de aktas värdiga det eviga livet. Genom profeten Jesaja säger Herren: »Jag, jag är den som utplånar dina överträdelser för min egen skull, och dina synder kommer jag icke mer ihåg.» Jesus vittnar: »Den som vinner seger, han skall så bliva klädd i vita kläder, och jag skall aldrig utplåna hans namn ur livets bok, utan kännas vid hans namn inför min Fader och hans änglar. » »Var och en som bekänner mig inför människorna, honom skall ock jag kännas vid inför min Fader, som är i himmelen. Men den som förnekar mig inför människorna, honom skall jag ock förneka inför min Fader, som är i himmelen.» Jes. 43:25; Upp. 3:5; Matt. 10:32.

Det största intresse som någonsin blivit lagt i dagen för avgöranden vid jordiska domstolar är blott en svag bild av det intresse, som visar sig i de himmelska domsalarna, när de i livets bok inskrivna namnen ropas upp av all världens Domare. Den gudomlige förespråkaren beder, att alla som vunnit seger genom tron på hans blod, måtte erhålla förlåtelse för sina överträdelse, för att de åter må få tillträde till sitt Eden hem, och krönas som hans medarvingar till »det forna herradömet» (Mika 4:8). Genom sina ansträngningar att fresta och förföra vårt släkte hade Satan menat sig kunna omintetgöra Guds avsikt med att skapa människan. Men nu beder Kristus, att denna avsikt måtte bli förverkligad liksom om människan aldrig hade fallit i synd. Han beder att hans folk må erhålla icke endast fullkomlig förlåtelse och rättfärdiggörelse utan få del av hans härlighet och sitta med honom på hans tron.

Aklagaren.

Medan Jesus beder för dem som, äro föremål för hans nåd, anklagar Satan dem inför Gud såsom överträdare. Den store bedragaren har sökt att förleda dem till otro, att få dem att kasta bort tilliten till Gud, att skilja sig från hans kärlek och att bryta hans lag. Och nu pekar han på deras skuldregister, på de karaktärsfel och den brist på likhet med Kristus, varigenom de vanärat sin Återlösare, han pekar på alla de synder, som han har frestat dem att begå, och till följd av dessa gör han anspråk på dem som sina undersåtar.

Jesus ursäktar ej deras synder, utan han hänvisar till deras ånger och tro, och i det han gör anspråk på förlåtelse för dem, upplyfter han sina sårade händer inför Fadern och de heliga änglarna och säger: »Jag känner dem vid namn. Jag har tecknat dem på mina händer.»

Den undersökande domens verk och syndernas utplånande är något som skall äga rum före Herrens tillkommelse. Då de döda skola dömas efter det som är skrivet i böckerna, så är det omöjligt att människornas synder kunna utplånas, förrän efter den dom som skall undersöka och avgöra deras sak. När denna undersökande domshandling avslutats, skall Kristus komma och ha rised sig sin lön, för »att vedergälla var och en efter som hans gärningar äro ».

Efter att översteprästen i den förebildliga tabernakeltjänsten hade gjort försoning för Israel, trädde han ut och välsignade församlingen. Så skall ock Kristus vid slutet av sitt medlarverk »låta sig ses av dem som bida efter honom, till frälsning» — för att välsigna sitt folk med evigt liv. Liksom prästen, då han skulle bortskaffa folkets synder från helgedomen, bekände dem över bockens huvud, så skall Kristus lägga alla dessa synder på Satan, som är syndens upphovsman och anstiftare. Bocken som bar Israels synder, släpptes »ut i öknen», likaså skall Satan, som bär skulden till alla. de synder han har förlett Guds folk att begå, under tusen år bli begränsad till denna jord, som då skall vara öde, för att slutligen lida syndens fulla straff iden eld, som skall förtära de ogudaktiga. Sålunda skall återlösningens stora plan nå sin fullbordan i syndens fullständiga utrotande och i förlossning och frälsning för alla dem som varit villiga att överge det onda. Vid den tid som blivit fastställd för domen, vid slutet av de 2300 dagarna år 1844, tog det undersökande domsverket och syndernas utplånande sin början. Alla som någon gång bekänt sig tro på Kristi namn, måste genomgå denna undersökning. Både levande och döda skola dömas »efter sina gärningar, på grund av det som var upptecknat i böckerna».

Synder som en människa ej har ångrat och övergivit, skola ej bliva förlåtna och utplånade ur himmelens böcker, utan de skola stå som ett vittne mot syndaren på Guds stora dag. Han må ha begått sina onda gärningar vid dagens ljus eller i nattens mörker, men allt ligger blottat och uppenbart för honom, som vi ha att göra med. Guds änglar voro vittne till varje synd och an-tecknade den i det ofelbara registret. Synden kan döljas, förnekas, den kan hemlighållas för far och mor, för hustru, barn och kam-rater. Ingen utom den skyldige själv hyser kanske den ringaste misstanke, att en synd blivit begången, men den ligger blottad och uppenbar för de himmelska väsendenas blickar. Nattens djupaste mörker, alla bedrägliga konstors hemlighetsfullhet för-mår ej dölja en enda tanke för den Evige. Gud har en noggrann förteckning över varje ord och' varje ohederlig handling. Ett sken av fromhet kan inte föra honom bakom ljuset. Han begår inga misstag, när han värdesätter någons karaktär. Människorna kunna bedragas av dem som ha ett fördärvat hjärta, men Gud genomskådar varje förklädnad och läser vårt innersta liv.

Vilken uppfordrande tanke! Varje flyende dag, som försvinner i evigheten, lämnar sin rapport för de himmelska böckerna. Ord som en gång uttalats och handlingar som en gång blivit gjorda kunna aldrig återkallas eller bli ogjorda. Änglarna ha upptecknat både det goda och det onda. Den mäktigaste erövrare i världen kan ej göra om räkenskaperna för en enda dag. Våra handlingar, våra ord, ja, till och med våra hemligaste bevekelsegrunder — allt skall tagas i betraktande, när vårt öde till väl eller ve avgöres. Om vi än glömma dem, skola de likväl avlägga sitt vittnesbörd rättfärdigande eller fördömande.

Liksom ansiktsdragen med osviklig noggrannhet återges av fotografens känsliga plåt, så är människans karaktär noggrant tecknad i himmelens böcker. Och likväl bekymra sig många så föga om den karaktärsteckning, som blivit framlagd för de himmelska väsendena! Om den slöja som skiljer den synliga världen från den osynliga kunde lyftas, så att människorna finge se, hur änglarna nedskriva varje ord och handling, som de måste möta på nytt i domen, huru försiktiga skulle de då ej vara med sina ord och handlingar.

»Den som fördöljer sina överträdelser, honom går det icke väl, men den som bekänner och övergiver dem, han får barmhärtighet.» Om de som dölja och ursäkta sina fel, kunde se hur Satan jublar över dem, hur han hånar Kristus och de heliga änglarna till följd av deras handlingssätt, så skulle de skynda sig att bekänna sina synder och bortlägga dem. Genom en eller annan brist i karaktären verkar Satan för att vinna full kontroll över männi-skornas sinnen, och han vet att det skall lyckas, om dessa brister omhuldas. Därför söker han ständigt att bedraga Kristi efter-följare med den ödesdigra och bestickliga lögnen, att det är omöj-ligt för dem att vinna seger. Men Jesus, förespråkaren, visar på sina sårade händer och sin sargade kropp, och han säger till var och en som vill följa honom: »Min nåd är dig nog. » »Tagen på eder mitt ok och lären av mig, ty jag är saktmodig och ödmjuk i hjärtat; 'så skolen I finna ro för edra själar.' Ty mitt ok är milt, och min börda är lätt.» Ord. 28: 13; 2 Kor. 12:9; Matt. 11:29, 30.

En allvarsmättad tid.

Vi leva nu under den stora försoningsdagen. Medan överste-prästen i den förebildliga tjänsten gjorde försoning för Israel, måste envar ödmjuka sitt hjärta inför Herren och ångra sin synd, om han ej skulle bli utrotad ur folket. På liknande sätt bör envar som önskar, att hans namn skall stå kvar i livets bok, nu

under de få dagar som återstå av hans prövningstid, ödmjuka sig inför Gud genom ånger och sann omvändelse från synd. Det måste försiggå en djup, samvetsgrann hjärterannsakan. Den ytliga, lättsinniga ande som omhuldas av så många kristna bekännare, måste bortläggas. En allvarlig kamp förestår alla som vilja under-kuva de onda böjelser, som sträva efter herraväldet. Förbe-redelsens verk är ett personligt verk. Vi frälsas inte hoptals. Ren-het och gudhängivenhet hos den ene kan ej ersätta bristen på dessa egenskaper hos den andre. Fastän alla folk skola träda fram inför Guds domstol, skall han undersöka varje enskild männi-skas sak lika noggrant, som om hon vore den enda människan på jorden. Envar måste prövas och befinnas vara »utan fläck och skrynka och annat sådant».

Allvarliga äro de händelser, som äro förknippade med för-soningsverkets avslutning. Utomordentligt betydelsefulla äro de intressen som här stå på spel. Domsverket skrider framåt mot sin avslutning i den himmelska helgedomen. Det har pågått i många år. Snart — ingen vet hur snart — skall domen komma till de levande. I Guds heliga närvaro skall vårt liv granskas. I en sådan tid höves det envar att som aldrig förr ge akt på Frälsarens för-maning: »Tagen eder till vara, vaken; ty I veten icke, när tiden är inne. » »Om du icke håller dig vaken, så skall jag komma såsom en tjuv, och du skall förvisso icke veta, vilken stund jag kommer över dig.» Mark. 13:33; Upp. 3:3

Det slutliga avgörandet.

När detta undersökande domsverk avslutas, är varje männi-kas öde avgjort antingen till liv eller till död. Prövningstiden avslutas kort innan Herren uppenbaras på himmelens skyar. Med tanke på denna tid förklarar Jesus i Uppenbarelsboken: »Må den som är orättfärdig fortfara att öva sin orättfärdighet, och den som är oren att orena sig. Så ock den som är rättfärdig, han fort-fare att öva sin rättfärdighet, och den som är helig att helga sig.» Upp. 22:11, 12.

Rättfärdiga och orättfärdiga leva då fortfarande här på jorden i sitt dödliga tillstånd — människorna skola plantera och bygga, äta och dricka, alla omedvetna om att den slutliga och oåterkalle-liga domen blivit avkunnad därovan. Efter att Noa, innan synda-floden kom, hade gått in i arken, stängde Herren igen om honom, medan de botfärdiga blevo utanför. I sju dagar fortsatte folket, som inte visste att deras öde var avgjort, med sitt sorglösa, lätt-sinniga leverne och hånade varningarna om en förestående straff-dom. »Så», säger Frälsaren, »skall det ske vid Människosonens tillkommelse. » Matt. 24:37. Stilla, obemärkt såsom en tjuv om natten nalkas det avgörande ögonblicket, som avgör varje människas öde — den slutliga återkallelsen av nådens inbjudan till syndiga människor:

»Likaså bjuder jag eder: Vaken, . . . så att han icke finner eder sovande, när han oförtänt kommer.» Farlig är deras ställ-ning som tröttnat att vaka och som låta sitt hjärta intagas av jordiska ting. Medan affärsmannen är upptagen med sin traktan efter vinning, medan den nöjeslystne är på jakt efter njutningar, medan modedockan söker tillfredsställa sin fåfänga — i den stunden kan det hända, att jordens Domare faller utslaget: »Du är vägd på en våg och befunnen för lätt. » Mark. 13:35, 36; Dan. 5 :27.

TJUGOSJUNDE KAPITLET

Varför få synd och lidande finnas till?

För många är syndens ursprung och grunden för dess tillvaro en orsak till mycket bryderi. De se den ondes verk med dess fruktansvärda följder av olycka och ödeläggelse, och de fråga: Hur kan detta försiggå under en Härskare, som är oändlig i vishet, kärlek och makt? Detta är en hemlighet som de ej kunna finna någon förklaring till, och deras ovisshet och tvivel göra dem blinda för sanningar, som äro tydligt framställda i Guds ord och som äro av väsentlig betydelse för vår frälsning. Det finns många som, i sina undersökningar angående syndens existens försöka tränga in i det som Gud aldrig uppenbarat, varför de ej heller finna något svar på sin stora fråga. De som äro benägna att tvivla och kritisera, bruka detta förhållande som en ursäkt för att förkasta Skriftens utsagor. Men det finns andra som ej kunna erhålla någon tillfredsställande lösning på det ondas problem, därför att tradition och oriktiga tolkningar ha förmörkat Bibelns lära angående Guds karaktär, hans världsstyrelse och grundsatser för hans handlingssätt med synden.

Det är omöjligt att förklara syndens ursprung i så måtto, att man skulle kunna ge ett skäl för dess tillvaro. Likväl kan man förstå så mycket både angående dess ursprung och dess slutliga utrotande, att Guds rättfärdighet och godhet fullständigt uppenbaras i allt hans handlingssätt med det onda. Intet framhålles tydligare i Skriften än detta, att Gud på intet sätt är ansvarig för syndens uppkomst och att det ej var något godtyckligt undandragande av Guds nåd, intet fel med Guds styrelse, som gav anledning till det inträffade upproret. Synden är en inkräktare, för vars närvaro intet skäl kan angivas. Den är hemlighetsfull, oförklarlig. Att urskulda den är att försvara den. Kunde man finna en ursäkt för den eller påvisa ett skäl för dess förekomst, så skulle den upphöra att vaxa synd. Den enda definition vi ha på synd är den som ges i Guds ord: »Synden är överträdelse av lagen.» Den är ett utslag av en princip, som är i strid med kärlekens stora lag, den lag, som utgör grundvalen för Guds världsstyrelse.

Innan det onda vann insteg, rådde frid och glädje i hela världsalltet. Allt var i fullkomlig överensstämmelse med Skaparens vilja. Kärleken till Gud var det högsta, kärleken till nästan var odelad. Kristus, Ordet, den Enfödde, var ett med den evige Fadern — ett till väsen, till karaktär och vilja — det enda väsen i hela världsalltet, som kunde ha del i alla Guds rådslut och planer. Genom Kristus verkade Fadern då alla himmelska väsen blevo skapade. »Ty i honom skapades allt i himmelen och på jorden . . . både tronänglar och herrar och furstar och väldigheter i andevärlden.» Kol. 1:16. Hela himmelen visade Kristus samma trohet och lydnad, som den visade Fadern.

Då kärlekens lag är grundvalen för Guds regering, så berodde alla skapade varelsers sällhet därpå, att de levde i full överensstämmelse med dess höga, rättfärdiga principer. Gud vill att alla skola tjäna honom av kärlek och hembära honom hyllning, som härrör från en rätt uppfattning av hans karaktär. Han hade intet behag i tvungen lydnad, och han har begåvat alla med fri vilja, för att de må kunna tjäna honom av

eget val.

Lucifers fall.

Men det fanns en som valde att missbruka sin frihet. Synden fick sin tillblivelse i honom, som näst Kristus blivit mest ärad av Gud och som stod högst i makt och härlighet bland himmelens invånare. Före sitt fall var Lucifer den ypperste bland överskyggande keruber, helig och obesmittad. » Så säger Herren, Herren: Du var ypperst bland härliga skapelser, full av vishet och fullkomlig i skönhet. I Eden, Guds lustgård, bodde du, höljd i alla slags ädla stenar... Du var en kerub, som skuggade vida, och jag hade satt dig att vara på det heliga gudaberget, du fick där gå omkring bland gnistrande stenar. Lyckosam var du på dina vägar från den dag då du skapades, till dess att orättfärdighet blev funnen hos dig.» Hes. 28:12—14.

Lucifer kunde ha bevarat Guds ynnest, varit älskad och ärad av hela änglaskaran och brukat sina ädla förmågor till andras välsignelse och till Skaparens förhärligande. Men, säger profeten, »ditt hjärta högmodades över din skönhet och du förspillede din vishet för ditt pråls skull». Så småningom började han nära tanken på sj älvupphöjelse. I sitt hjärta tyckte han sig »vara en gud». »Det var du som sade i ditt hjärta: ' Jag vill stiga upp till himmelen, högt ovan Guds stjärnor vill jag ställa min tron; jag vill sätta mig på gudaförsamlingens berg . . . Jag vill stiga upp över molnens höjder, göra mig lik den högste.' » Hes. 28: 17, 6; Jes. 14: 13, 14. I stället för att göra Gud till föremål för hans skapade varelsers högsta kärlek och trohet sökte Lucifer för sig själv vinna deras hyllning och tjänst. I sin åtrå efter den ära, som den evige Fadern hade visat sin Son, traktade denne änglafurste efter den makt, som Kristus allena hade rätt att utöva.

Hela himmelen hade fröjdat sig över att få återspegla Skaparens härlighet och förkunna hans lov. Och medan Gud sålunda ärades, rådde frid och glädje överallt. Men ett missljud störde nu den himmelska harmonien. Att någon skulle dyrka och upphöja sig själv stred mot Skaparens plan, och det väckte onda aningar hos dem, som satte Guds ära i främsta rummet.

I sin stora barmhärtighet hade Gud länge overseende med Lucifer. Han blev ej strax nedstörtad från sin höga ställning, då han först började hänge sig åt missnöje, nej, icke ens när han började framställa sina falska påståenden för de trogna änglarna. Längre tilläts han stanna kvar i himmelen. För att överbevisa honom om hans villfarelser gjordes sådana ansträngningar, som blott en evig kärlek och visdom kunde uttänka. Missnöjets ande hade aldrig förr varit känd i himmelen. I början insåg ej Lucifer själv varthän det bar. Han fattade ej den verkliga arten av de känslor han hyste. Men efter hand som det blev ådagalagt, att hans missnöje saknade grund, blev han övertygad om att han hade orätt, att de gudomliga fordringarna voro visa och att han borde erkänna detta inför himmelen. Hade han gjort detta, kunde han ha frälst sig själv och många änglar.

I sin vishet tillät Gud Satan att fullfölja sitt verk, till dess missnöjet utvecklats till öppet uppror. Det var nödvändigt att låta hans planer komma till full mognad, för att alla måtte kunna lära känna deras verkliga art och innebörd. Lucifer hade varit storligen upphöjd, himmelens änglar älskade honom högt,

och hans inflytande över dem var stort. Guds herradöme innefattade inte allenast himmelens invånare utan även andra världars som han skapat. Satan tänkte därför att om han kunde få himmelens änglar med i sitt uppror, så skulle även de andra världarna falla honom till. Han hade listigt framställt saken från sin synpunkt och därvid använt sig av svek och sofisteri för att uppnå sin avsikt. Hans makt att förföra var stor, (örställningens konst förstod han att bruka till sin fördel. Icke ens de trogna änglarna kunde genomskåda hans karaktär eller inse vad hans verk skulle leda till.

Då Satan hade blivit storligen ärad och alla hans handlingar voro så hemlighetsfulla, var det svårt att klarlägga för änglarna den verkliga innebörden av hans verk. Synden skulle inte framstå så ond som den var, förrän den kom till utveckling. Hittills hade den ej funnits till i Guds världsallt och heliga väsen hade intet begrepp om dess hemska natur. De kunde inte se de förskräckliga följder åsidosättandet av Guds lag skulle medföra. I början hade Satan dolt sitt förhållande under en skenfager bekännelse av trohet mot Gud. Han hade låtit påskina, att han sökte främja Guds ära, befästa hans herradöme och befördra de himmelska väsendenas välfärd.

I sitt handlingssätt med synden kunde Gud inte bruka andra medel än rättfärdighet och sanning. Satan kunde använda sig av sådant som Gud inte gillade — smicker och bedrägeri. Han hade försökt att förfälska Guds ord, och han hade framställt hans regeringsplan i ett falskt ljus inför änglarna. Han hade ock gjort gällande, att Gud var orättvis och att han endast sökte sin egen upphöjelse, när han fordrade lydnad och underdånighet av sina skapade varelser. Därför måste det bevisas för himmelen såväl som för andra världars invånare, att Guds regering var rättfärdig och hans lag fullkomlig.

Det var inte i överensstämmelse med Guds oändliga vishet att förgöra Satan ens då, när det blev bestämt att han inte längre kunde få stanna i himmelen. Då kärlekens tjänst allena kan vara antagbar hos Gud, måste alla hans skapade varelsers trohet vara grundad på en övertygelse om hans rättfärdighet och godhet. Himmelens och andra världars invånare, som inte voro i stånd att förstå syndens natur och följder, skulle vid den tidpunkten inte kunnat inse Guds rättvisa och barmhärtighet, om han hade förgjort upprorsmakaren. Hade han strax blivit utplånad ur tillvaron, så skulle de ha tjänat Gud av fruktan i stället för av kärlek. Förförarens inflytande skulle inte blivit fullständigt tillintetgjort eller upprorsandan utrotad. Det onda måste få tillfälle att mogna. För hela världsalltets eviga bästa måste Satan ytterligare utveckla sina principer. Därigenom skulle alla skapade varelser komma att se hans beskyllningar mot Gud i deras rätta ljus, och Guds rättfärdighet och nåd och hans lags oföränderlighet skulle för evigt sättas utom allt tvivel.

Satans uppror skulle bli en lärdom för världsalltet under alla kommande tider, ett evigt vittnesbörd om syndens natur och dess förskräckliga följder. Hans maktutövning och dess inflytande över både människor och änglar skulle visa, vilka följder det hade med sig att åsidosätta Guds myndighet. Det skulle bli ett vittnesbörd om att alla Guds skapade varelsers välfärd står i det innerligaste förhållande till hans lag. Sålunda skulle berättelsen om detta förfärliga upprorsförsök bli ett ständigt skydd för alla heliga väsen, den skulle förhindra att de läto sig förvillas med hänsyn till överträdelsens natur samt bevara dem från synd och från att lida dess följder.

Den store upprorsstiftaren och alla hans änglar blevo slutligen utstötta från himmelen, då de hårdnackat och trotsigt framhärdade i sin olydnad och sökte, fast förgäves, omstörta Guds regering, i det de samtidigt hädiskt påstodo, att de voro oskyldiga offer för en förtryckande makt.

Samma ande som igångsatte upproret i himmelen, inspirerar ännu till uppror på jorden. Satan har använt samma taktik bland människor, som han gjorde bland änglarna. Hans ande härskar nu i otrons barn. I likhet med honom söka de att nedbryta den gudomliga lagens skrankor och lova dem frihet, som överträda hans bud. Tillrättavisning för synd väcker ännu hatets och motståndets ande. När Guds varningsbudskap ljuder för samvetet, förleder Satan människorna till att rättfärdiga sig själva och att söka andras sympati i sin ohörsamhet. I stället för att rätta på sina fel harmas de på dem som bestraffa synden, liksom de vore enda orsaken till svårigheter. Ända från den rättfärdige Abels tid intill våra dagar har en sådan ande yppat sig mot dem som våga fördöma det onda.

Men den evige Guden vittnar själv om sin karaktär: »Herren, Herren — en Gud, barmhärtig och nådig, långmodig och stor i mildhet och trofasthet, som bevarar nåd mot tusenden, som förlåter missgärning och överträdelse, men som ingalunda låter någon bliva ostraffad.» 2 Mos. 34:6, 7.

Genom att utkasta Satan från himmelen visade Gud sin rättfärdighet och hävdade sin trons ära. Men då människorna hade syndat genom att ge efter för denne andes förförelser, bevisade Gud sin kärlek genom att utgiva sin enfödde Son i döden för det fallna släktet. I försoningen uppenbarades Guds karaktär. Korsets mäktiga bevis ådagalägger för hela världsalltet, att det syndiga förfaringssätt, som Lucifer hade valt, på intet sätt kunde läggas Guds styrelse till last.

Det var Satan som förledde världen att förkasta Kristus. Ondskans furste uppbjöd all sin makt och list att förgöra Jesus, ty han insåg att Frälsarens kärlek och nåd, hans medlidande och deltagande ömhet åskådliggjorde Guds karaktär för världen. Han bestred varje anspråk, som Guds Son framställde, och använde människor som sina redskap att uppfylla Frälsarens liv med lidande och sorg. Den spetsfundighet och lögn, varmed han sökte hindra Jesu verk, det hat han lade i dagen genom otrons barn, hans grymma anklagelser mot honom; vilkens liv var det skönaste exempel på godhet — allt detta härrörde från en djupt rotfästad hämndkänsla. Avundens och ondskans, hatets och hämndlystnadens instängda flammor slogo ut mot Guds Son på Golgata, medan hela himmelen betraktade skådespelet med stum fasa.

När det stora offret var fullbordat, for Kristus upp i höjden, och han avböjde änglarnas hyllning till dess han hade framställt sin bön: »Fader, jag vill, att där jag är, där skola de som du har givit mig vara med mig.» Då kom svaret från Faderns tron med utsäglich kärlek och kraft: »Alla Guds änglar skola tillbedja honom.» Joh. 17:24; Hebr. 1:6. Inte en fläck laddde vid Jesus. Hans förnedring var till ända, hans offer fullbordat, och nu blev honom givet ett namn som är över alla namn.

Oförställd och utan undskyllan framstod nu Satans brottslighet. Han hade uppenbarat sin sanna karaktär som lögnare och mördare. Det stod klart att just samma ande, varmed han härskade över människorna, skulle han ha lagt i dagen, om han hade fått tillåtelse att härskas över himmelens invånare. Han hade

påstått att överträdelse av Guds lag skulle bringa frihet och upphöjelse, men det visade sig, att den för till trældom och förnedring.

Satans lögnaktiga beskyllningar mot Guds karaktär och regering framträdde i sitt rätta ljus. Han hade anklagat Gud för att endast söka sin egen upphöjelse, när han krävde lydnad och underdånighet av sina skapade varelser. Och han hade förklarat att medan Skaparen fordrade självförnekelse av alla, andra, övade han själv ingen självförnekelse och gjorde ingen uppoffring. Nu såg han att för att frälsa ett fallet och syndigt släkte hade världsalltets Härskare bringat det största offer, som kärleken kunde bringa: »Ty det var Gud, som i Kristus försonade världen med sig själv.» 2 Kor. 5:19. Han såg även att medan Lucifer genom sin traktan efter ära och överhöghet hade öppnat dörren och givit synden tillträde, så hade Kristus för att utrota synden förnedrat sig själv och blivit lydig intill döden.

Kristi död var ett oemotsägligt bevis till förmån för människorna. Lagens straff föll på honom som var Guds jämlike, och människorna kunde tillägna sig Kristi rättfärdighet och genom ett botfärdigt och ödmjukt liv segra över Satans makt, liksom Guds Son hade segrat. Sålunda är Gud rättfärdig, medan han likväl gör alla dem rättfärdiga, som tro på Jesus Kristus.

Men det var inte allenast för att åstadkomma människans återlösning, som Kristus kom till jorden för att lida och dö. Han kom för att göra »lagen stor och härlig», och detta inte blott för att denna världens invånare skulle akta lagen, som den bör aktas, utan för att det skulle ådagaläggas för alla världar i universum, att Guds lag är oföränderlig. Kunde dess krav ha blivit åsidosatta, så hade Guds Son inte behövt ge sitt liv till försoning för dess överträdelse. Kristi död bevisar, att den är oåterkallelig och oföränderlig. Och det offer som en oändlig kärlek tvang Fadern och Sonen att bringa för syndares återlösning, visar för hela världsalltet — vad ingenting utan denna försoningsplan kunde gjort — att rättfärdighet och nåd bilda grundvalen för Guds lag' och Guds herradöme.

Vid domens slutliga verkställande skall det visa sig, att synden inte har någon giltig orsak. När all världens Domare en gång skall göra Satan den frågan: »Varför har du gjort uppror mot mig och berövat mig mitt rikes undersåtar?» skall det ondas upphovsman ingen ursäkt kunna framlägga. Var mun skall bli tillstoppad, och hela upprorsskaran förstummas.

Golgata kors, som vittnar att lagen är oföränderlig, förkunnar samtidigt för hela världsalltet att syndens lön är döden. Med Frälsarens sista ord: »Det är fullkomnat», ringde dödslockan över upprorsfursten. Den stora kamp som så länge hade pågått, blev då avgjord och syndens slutliga utrotande säkerställt. Guds Son passerade genom dödens port »för att han genom sin död skulle göra dens makt om intet, som hade döden i sitt våld, det är djävulen». I Lucifers begär efter upphöjelse hade lett honom till att säga: »Jag vill stiga upp till himmelen; högt ovan Guds stjärnor vill jag ställa min tron; jag vill . . . göra mig lik den Högste.» När »dagen kommer, som skall brinna som en ugn . . . skola alla fräcka människor och alla som göra vad ogudaktigt är, bli lika strå, och dagen, den som kommer, skall förbränna dem, säger Herren, så att varken rot eller krona lämnas kvar av dem.» Hebr. 2:14; Jes. 14:13, 14; Hes. 28: 18, 19; Mal. 4:1.

Hela världsalltet skall ha bevittnat syndens beskaffenhet och följder. Syndens fullständiga utrotande, som i begynnelsen skulle ha alstrat fruktan hos änglarna och vanärat Gud, skall nu ådagalägga hans kärlek och befästa hans ära inför ett världsallt av heliga väsen, som med glädje göra hans vilja och i sina hjärtan bevara hans lov. Aldrig mer skall det onda finnas till. Guds ord säger: »Icke två gånger behöver hemsökelsen drabba.» Guds lag, vilken Satan har smädat som ett trädomsok, skall bli ärad såsom frihetens lag. En hårt prövad värld skall aldrig mer låta draga sig bort ifrån troheten mot honom, vars karaktär blivit så tydligt bevisad vara gränslös kärlek och oändlig vishet.

TJUGOÅTTONDE KAPITLET

Människans värsta fiende

Jag skall sätta fiendskap mellan dig och kvinnan och mellan din säd och hennes säd. Denna skall söndertrampa ditt huvud; och du skall stinga den i hälen.» i Mos. 3:z S. Den dom som Gud efter människans fall avkunnade över Satan, var tillika en profetia som omfattar alla tidsåldrar ända till tidens slut och förebådade den stora strid, i vilken alla folkslag på jorden skulle komma att ta del.

Gud säger: »Jag skall sätta fiendskap. » Det är ej naturligt för människan att nära denna fiendskap. När hon överträdde den gudomliga lagen blev hennes natur ond, och hon kom i ett harmoniskt förhållande till Satan. Av naturen råder ingen fiendskap mellan syndaren och syndens upphovsman. Genom fallet blevo båda onda. Den fallne har aldrig någon ro, med mindre han vinner sympati och stöd genom att förleda andra till att följa hans exempel. Av denna anledning förena sig fallna änglar och ogudaktiga människor i ett desperat brödraskap. Hade inte Gud på ett särskilt sätt ingripit, skulle Satan och människan ha ingått förbund mot himmelen, och i stället för att hysa fiendskap mot Satan skulle hela människosläktet ha stått förenat i striden mot Gud.

Den onde frestar människorna till att synda, liksom han hade förlett änglarna till uppror, för att han sålunda måtte tillförsäkra sig hjälp i striden mot Gud. Det fanns ingen söndring mellan honom och de fallna änglarna, vad deras hat till Kristus angår. Medan det rådde öenighet i alla andra ting, stodo de fast sammanslutna i motståndet mot Allhärskarens myndighet. Men när Satan hörde domsordet om att det skulle bli fiendskap mellan honom och kvinnan och mellan hans säd och hennes säd, så visste han att hans bemödanden att fördärva människans natur skulle möta hinder och att hon genom ett eller annat medel skulle sättas i stånd att motstå hans makt.

Satans fiendskap upptändes mot människosläktet, emedan det är föremål för Guds kärlek och nåd i Kristus. Han önskar hindra Guds plan med hänsyn till människornas återlösning och bringa vanära över Gud genom att vanära och fläcka hans händers verk. Han önskar åstadkomma sorg i himmelen och fylla jorden med olycka och ödeläggelse. Och allt detta onda påstår han vara följderna av Guds verk, då han skapade människan.

Det är den nåd Kristus meddelar själen; som åstadkommer fiendskap mot Satan. Utan Guds nåd och kraft till omvändelse och förnyelse, skulle människan fortfarande vara Satans fånge, en tjänare, som alltid vore redo att lyda hans befallningar. Men denna nya princip i själen skapar strid, där det förr var frid. Den kraft som Jesus meddelar, sätter människan i stånd att motstå tyrannen och inkräktaren. Envar som avskyr synden i stället för att älska den, envar som bekämpar och besegrar de lidelser, som härska i hans inre, han lägger i dagen verkan av en princip som är helt och hållet ovanifrån.

Det fientliga förhållande som råder mellan Kristi ande och Satans ande, kom mycket slående till synes i det sätt, varpå världen tog emot Jesus. Att judarna förkastade honom berodde inte så mycket därpå, att han framträdde utan jordisk rikedom, prakt och storhet. De sågo att han besatt en makt sådan, som mer än uppvägte bristen på dessa yttre företräden. Men hans renhet och helighet uppväckte de ogudaktigas hat emot honom. Hans självförgättna, gudhängivna liv var en ständig tillrättavisning mot ett stolt och sinnligt folk. Det var detta som framkallade fiendskapen mot Guds Son. Satan och hans änglar förenade sig med onda människor. Alla avfallets krafter sammansvuro sig mot sanningens Furste.

Samma fiendskap, som yttrade sig mot Mästaren, skall även visa sig mot hans lärjungar. Envar som uppfattar syndens motbudande karaktär och i Herrens kraft motstår frestelser, skall visserligen uppväcka Satans och hans undersåtars vrede. Hat mot sanningens upphöjda grundsatser samt försmädelse och förföljelse mot dess försvarare skola fortfara, så länge syndare finnas. Kristi efterföljare och Satans tjänare kunna aldrig enas. Korsets förargelse har ej upphört. »Så skola ock alla de, som vilja leva gudfruktigt i Kristus Jesus, få lida förföljelse.» 2 Tim. 3:12

Mörkrets furste samlar alla sina häran och sätter in all sin kraft i kampen. Hur kommer det till att han inte möter större motstånd? Varför äro Kristi stridsmän så sömniga och likgiltiga? Jo, därför att de ha så föga verklig gemenskap med Kristus, därför att de äro så utblottade på hans Ande. Synden är ej så motbudande och avskryvärd för dem, som den var för deras Mästare. De bekämpa den ej, de bjuda den ej samma beslutsamma och bestämda motstånd, som Kristus gjorde. De inse ej, hur obeskrivligt ond och fördärvlig den är, och de äro blinda både för fiendens karaktär och för hans makt. Det finns så föga fiendskap mot Satan och hans verk, emedan man har så ringa kännedom om hans makt och hans onda planer. Och vad vet man om den oerhörda utsträckningen av hans kamp mot Kristus och hans församling? Tusenden låta sig bedragas i detta stycke. De veta ej att deras fiende är en mäktig härförare, som behärskar onda andars sinnen och som efter väl uppgjorda planer och med skickliga rörelser för krig mot Kristus för att förhindra själars frälsning. Bland folk som kalla sig kristna, ja, till och med bland evangelii förkunnare hör man sällan någon antydning om Satan, med undantag kanhända av ett tillfälligt ord från predikstolen. De förbise bevisen för hans oupphörliga aktivitet och framgång, de akta ej de många påminnelserna om hans listighet, ja, de synas rent av glömma själva hans tillvaro.

Den onde söker alltjämt besegra Guds folk genom att bryta ned de skyankor, som skilja dem från världen. Det forna Israel förleddes till synd, när det dristade sig till att ingå förbindelser med hedningarna. På liknande sätt ledes nutidens Israel in på förvända vägar: »Ty de otrognas sinnen har denna tidsålders gud så förblindat, att de icke se det sken, som utgår från evangelium om Kristi, Guds egen avbild, härlighet.» 2 Kor. 44.

Anpassning efter världens väsende omvänder församlingen till världen, men den omvänder aldrig världen till Kristus. Förtro-ligt umgänge med synden skall oundvikligen ha till följd, att den ter sig mindre motbudande. Den som väljer att umgås med Satans tjänare, skall snart upphöra att frukta för deras herre. När pliktens väg leder oss in i prövningar, liksom förhållandet var med Daniel vid konungens hov, kunna vi vara vissa om att Gud skall bevara oss. Men om vi blottställa oss själva för frestelse, skola vi falla förr eller senare.

Frestaren verkar ofta mest framgångsrikt genom dem som man minst av allt misstänker för att stå under hans makt. De som besitta talanger och bildning bli beundrade och ärade, liksom dessa egenskaper kunde ersätta bristen på gudsfruktan eller berättiga en människa till Guds ynnest. Förmågor och bildning. äro i och för sig gåvor från Gud, men när de få, intaga platsen för gudsfruktan och när de leda själar bort från Gud i stället för att föra dem närmare honom, så bli de en förbannelse och snara. Många hysa den uppfattningen, att allt som har utseende av artighet eller förfining måste på ett eller annat sätt hänföra sig till Kristus. Ett större misstag kan ej tänkas. Vål borde dessa egenskaper pryda varje kristens karaktär, de skulle då utöva ett mäktigt inflytande till förmån för sann kristendom. Men de måste helgas åt Gud, annars bli de även en makt till det onda.

Medan Satan ständigt söker förblinda de kristnas sinnen angående denna sanning, böra de aldrig glömma, att de ej ha en kamp »mot kött och blod, utan mot furstar och väldigheter och världshärskare, som råda här i mörkret, mot ondskans andemakter i himlarymderna». Den inspirerade varningen ljuder genom seklerna ned till vår tid: »Varen nyktra och. vaken. Eder vedersakare djävulen går omkring såsom ett rytande lejon och söker, vem han må uppsluka. » » Ikläden eder hela Guds vapenrustning, så att I kunnen hålla stånd mot djävulens listiga angrepp.» Ef. 6:12; 1 Petr. 5:8; Ef. 6:11 .

Ända från Adams tid till våra dagar har vår store fiende brukat sin makt till att förtrycka och fördärva. Han bereder sig nu för sin sista strid mot församlingen. Alla som vilja följa Jesus, skola komma i konflikt med denne oförsonlige fiende. Ju mer en kristen söker efterlikna det gudomliga idealet, desto säkrare är det att han gör sig till föremål för Satans angrepp. Envar som tar verksam del i Guds sak och söker avslöja den ondes bedrägeri och framställa Kristus för människorna, skall kunna instämma i Paulus' vittnesbörd, när han talar om hur han har »tjänat i all ödmjukhet under tårar och provningar». Apg. 20:19.

Satan angrep Kristus med sina häftigaste och listigaste frestelser, men han blev tillbakaslagen vid vart enda anfall. Dessa strider utkämpades till vår förmån, dessa segrar göra det möjligt för oss att övervinna. Kristus skall ge kraft åt alla som söka därefter. Ingen kan utan sitt eget samtycke besegras av den onde. Frestaren har ingen makt att behärska viljan eller att tvinga en människa till synd. Han kan plåga, men icke besudla. Han kan förorsaka ångest, men icke förföra. Den omständigheten att Kristus har segrat, borde fylla hans efterföljare med mod att manligt kämpa mot synden och djävulen.

TJUGONIONDE KAPITLET

Vad säger Bibeln om änglarna ?

Förbindelsen mellan den synliga och den osynliga världen samt de goda änglarnas tjänst och de onda andarnas verksamhet omtalas tydligt i Skriften. Vi ställas här inför företeelser av den mest ingripande betydelse i människornas liv. Det råder en tilltagande benägenhet att tvivla på de onda andarnas tillvaro, medan de heliga änglarna, »som sändas ut till tjänst för deras skull, som skola få frälsning till arvedel» (Hebr. z: r4), av många anses vara avlidna människors andar.

Änglar funnos till innan människan blev skapad. När jordens grund lades, heter det ju att »morgonstjärnorna tillsammans jublade och alla Guds söner höjde glädjerop». Efter människans fall blevo änglar sända att bevaka vägen till livets träd, och detta skedde, innan någon människa ännu hade smakat döden. Änglarna äro till sin natur människorna överlägsna. Psalmisten säger att Gud gjorde människorna »ringare än änglarna». Job 3 8:7; Ps. 8:6.[1](#)

Den heliga Skrift ger oss upplysning angående dessa himmelska väsendens antal, deras makt och härlighet, deras förbindelse med Guds regering ävensom deras förhållande till återlösningsverket. »Herren har ställt sin tron i himmelen, och hans konungavälde omfattar allt. » Profeten fick »höra en röst av många änglar runt omkring tronen ». Inför konungars Konung stå de — »hans änglar . . . starka hjältar, som uträtta hans befallning». Tusen gånger tusen och tio tusen gånger tio tusen till antalet voro de himmelska sändebud, som profeten Daniel såg. Aposteln Paulus talar om »änglar i mångtusental». Som Guds sändebud hasta de fram »likt blixтар» — så bländande är deras härlighet och så hastiga deras rörelser. Den ängel som visade sig vid Frälsarens grav, »var att skåda såsom en ljungeld, och hans kläder voro vita som snö», så att vakten skalv av fruktan för honom och de »blevo såsom döda». Då Sanherib, den högmodige assyriern, hånade och bespottade Gud. och hotade Israel med fördärv, skedde det att »Herrens ängel gick ut och slog i assyriernas läger ett hundra åttiofem tusen man». Han »förgjorde alla de tappra stridsmännen och furstarna och hövitsmännen» i Sanheribs här, varefter denne »med skam måste draga tillbaka till sitt land ». Ps. 103: 19 21; Upp. 5:11; Dan. 7:10; Hebr. 12:22; Hes. 1:14; Matt. 28:3, 4; 2 Kon. 19: 35 ; 2 Krön. 32:21.

Änglar utsändas i nådefulla ärenden till Guds barn. Till Abraham kommo de med löften om välsignelse, till Sodoms portar för att rädda den rättfärdige Lot från undergång; till Elia, då han höll på att duka under av trötthet och hunger i öknen, till Elisa med hästar och vagnar av eld, när han var inspärrad av fiender, till Daniel, när han sökte vishet hos Gud vid en hednisk konungs hov eller då han var prisgiven åt lejonerna, till den dödsdömde Petrus i Herodes' fängelse, till fångarna i Filippi, till Paulus och hans följeslagare under den stormiga natten på havet, till Kornelius för att upplåta hans förstånd för evangelium, till Petrus åter för att sända honom åstad med frälsningens budskap till den hedniska främlingen — på detta sätt ha heliga änglar under alla tider tjänat Guds folk.

En skyddsängel är tillsatt för varje Kristi efterföljare. Dessa himmelska väktare värna de rättfärdiga.. mot den ondes makt. Detta erkände Satan själv då han sade: » Ar det då för intet, som Job fruktar Gud? Du har ju på allt sätt beskärmat honom och hans hus och allt vad han äger.» Psalmisten talar om de-redskap Gud använder till att beskydda sitt folk: »Herrens ängel slår sitt läger runt omkring dem som frukta honom, och han befriar dem.» Frälsaren säger på tal om dem som tro på honom: »Sen till, att I icke förakten någon av dessa små; ty jag säger eder, att deras änglar i himmelen alltid se min himmelske Faders ansikte. » Job 1:9, 10; Ps. 34:8; Matt. 18:10. Änglarna som ha i uppdrag att tjäna Guds barn, ha alltid tillträde till Gud.

Herrens folk som är utsatt för själafiendens förföriska makt och aldrig slumrande hat och som äro inbegripna i kamp med alla onskans härar, äger försäkran om himmelska änglars ständiga beskärmt. Och en sådan försäkran har ej tillkommit onödigtvis. När Gud har givit sina barn löfte om sitt nådiga beskydd, så är det därför att de ha mäktiga * fiender att bekämpa — talrika, beslutsamma och outtröttliga väsen, vars ondska och makt ingen utan fara kan vara okunnig om eller likgiltigt förbigå.

De onda andarna som i begynnelsen skapades syndfria, voro med hänsyn till sin natur, sin makt och härlighet likställda med de heliga väsen, som nu äro Guds sändebud. Men de ha fallit i synd och så förbundet sig med varandra till att vanära Gud och leda människorna i fördärv. Förenade med Satan i hans uppror och med honom nedkastade från himmelen, ha de under alla tidsåldrar samverkat med honom i kampen mot Guds auktoritet. Skriften upplyser oss om deras förbund och deras herradöme, om deras olika rang, om deras förstånd och slughet och om deras ondskefulla uppsåt att förstöra människornas frid och lycka.

De gammaltestamentliga berättelserna innehålla enstaka antydningar angående deras tillvaro och verksamhet. Men det var under den tid Kristus var här på jorden, som de onda andarna visade sin makt på det mest slående sätt. Kristus hade kommit för att förverkliga den plan, som blivit lagd för människornas återlösning, och Satan beslutade att hävda sin rätt till att härska över världen. Det hade lyckats honom att införa avguderier överallt på jorden utom i Palestina. Till det enda land som icke helt hade underkastat sig frestarens herravälde, kom Kristus för att upplysa folket med sitt himmelska ljus. Här var det två tävlande makter som gjorde anspråk på överhöghet. Jesus utsträckte sin kärleks armar och inbjöd alla som ville att komma och mottaga syndaförlåtelse och frid genom honom. Mörkrets makter insågo att de ej ägde oinskränkt herravälde, och de förstodo att om Kristi mission finge framgång, skulle deras välde snart vara slut. Satan rasade som ett lejon i länkar och visade trotsigt sin makt över människornas kroppar såväl som över deras själar.

Att människor varit besatta av onda andar, är tydligt omtalat i Nya testamentet. De sålunda plågade ledo inte endast av sjukdom, som härrörde från naturliga orsaker. Kristus hade en fullkomlig insikt beträffande de företeelser han hade att göra med, och han räknade med de onda andarnas omedelbara närvaro och verksamhet.

Ett slående exempel på deras antal, makt och ondska såväl som på Kristi makt och barmhärtighet möter oss i den bibliska berättelsen om botandet av de besatta i gerasenernas bygd. Dessa olyckliga varelser,

som föraktade alla bojor, vredo sig, tuggade fradga, rasade, fyllde luften med sina rop, misshandlade sig själva och voro en skräck för alla som kommo i deras närhet. Deras blödande, vanställda kroppar och förvirrade sinnen utgjorde en .Syn, som behagade mörkrets furste. En av de onda andarna, som hade de besatta i sin makt, förklarade: »Legion är mitt namn, ty vi äro många.» Mark. 5 :9.

På Jesu befallning lämnade de onda andarna sina offer, och dessa sutto nu lugnt vid Frälsarens fötter, undergivna, förståndiga och milda. Men andarna fingo tillåtelse att jaga en svinhjord i sjön. För befolkningen i gerasenernas bygd översteg förlusten av .dessa svin de välsignelser Kristus hade meddelat, och de uppmanade .den gudomlige Läkaren att gå bort från deras område. Det var .detta Satan hade önskat uppnå. Genom att skjuta skulden till deras förlust på Jesus väckte han folkets egennyttiga fruktan och avhöll dem från att lyssna till hans ord. Satan anklagar alltjämt de kristna för att vara orsak till förlust, olycka och lidande i stället för att lägga skulden där den hör hemma — på sig själv och sina redskap.

Men Kristi avsikt blev ej omintetgjord. Han tillät de onda andarna att förgöra svinhjorden som ett straff river de judar, som uppfödde dessa orena djur för vinnings skull. Frälsaren önskade att hans efterföljare skulle äga kännedom om den fiende .de hade att kämpa mot, så att de ej skulle bliva bedragna och övervunna genom hans anslag. Det var också hans vilja, att befolkningen på denna ort skulle bevittna hans makt att sönderbryta Satans band och sätta hans fångax i frihet. Fastän Jesus själv begav sig därifrån, blevo de på ett så underbart sätt befriade männen kvar för att vittna om sin Välgörarens nåd.

Till besattheten knyter sig i allmänhet föreställningen om svåra lidanden. Så var dock inte alltid fallet. Det fanns sådana som i avsikt att erhålla övernaturlig kraft inbjödo det sataniska inflytandet. Dessa hade självfallet ingen strid med andarna. ,Till denna klass hörde de som hade en spådomsande — trollkarlarna Simon och Elymas samt den tjänsteflicka, som följde efter Paulus och hans följeslagare i Filippi.

Ingen är i större fara för de onda andarnas inflytande än de som i trots av Skriftens mångfaldiga och tydliga vittnesbörd förneka djävulens och hans änglars tillvaro och verksamhet. Så länge som vi äro ovetande om deras list, ha de en otrolig fördel. Många. följa deras ingivelser, medan de tro sig vara ledda av sin egen vishet. Detta är orsaken till att Satan i den yttersta tiden, då han skall verka med den yttersta kraft för att bedraga och fördärva, överallt utbreder den uppfattningen, att han icke är till. Han lägger an på att dölja sig själv och sin verksamhet.

Satans och hans härskarors makt och arglistighet skulle med. rätta förskräcka oss, om vi inte kunde finna skydd och befrielse i vår Aterlösares överlägsna kraft. Vi stänga sorgfälligt våra hus med regler och lås för att skydda liv och egendom mot onda. människor. Men vi tänka sällan på att de onda änglarna ständigt söka komma in till oss och att vi i vår egen kraft ej äga något försvarsmedel mot deras angrepp. Om de finge tillåtelse kunde deförvirra vårt förstånd, fördärva och plåga vår kropp, ödelägga. vår egendom och vårt liv. Deras enda fröjd är olycka och fördärv. Förskräcklig är deras ställning, som stå emot Guds vilja. och giva efter för Satans frestelser, till dess att Gud överlåter dem i onda andars våld. Men de som följa Kristus äro alltid trygga. under hans beskärm. Mäktiga änglar sändas från himmelen föratt beskydda dem. Ondskans makt kan aldrig bryta igenom den vakt Gud har satt omkring sitt, folk.

1 Orden i Ps. 8:6 äro här citerade efter engelska Bibeln, som för övrigt motsvarar äldre svenska och andra bibelöversättningar. — Övers. anm.

TRETTIONDE KAPITLET

Själa fiendens snaror

Den väldiga kamp mellan ljus och mörker, som har pågått i nära sex tusen år, skall snart avslutas: Den onde fördubblar därför sina ansträngningar att omintetgöra Kristi verk för människorna och fånga själar i sina snaror. Vad han söker uppnå är att hålla människorna i mörker och obotfärdighet, till dess att Frälsarens medlartjänst är fullbordad och det inte längre finns något offer för synd.

När man inte gör någon särskild ansträngning att motstå Satans makt, när likgiltighet härskar i kyrkan och världen, då är han lugn; då är det ingen fara, att han mister dem som äro fångna under hans vilja. Men när uppmärksamheten riktas på de eviga tingen och själen spörjer: »Vad skall jag göra för att bli frälst?» då är han genast till hands och söker att mäta sin kraft med Kristi kraft och motarbeta den helige Andes inflytande.

Den heliga Skrift berättar, att då Guds änglar vid ett visst tillfälle kommo för att inställa sig för Herren, kom också Satan med bland dem (Job 1:16). Han kom inte för att tillbedja den evige Konungen utan för att främja sina egna onda planer mot de rättfärdiga. I samma avsikt är han närvarande, när människorna samlas för att tillbedja Gud. Även om han döljer sig för vår blick, verkar han dock med all flit för att vinna herravälde över de tillbedjandes sinnen. Likt en skicklig fältherre uppgör han sina planer på förhand. Den som bäst behöver varningen, blir upptagen med en eller annan affärsangelägenhet eller blir han på annat sätt förhindrad att höra de ord, som kunde bliva för honom en livets lukt till liv.

Eller den onde ser, att Herrens tjänare äro nedtryckta på grund av det andliga mörker, som folket är inhöljt i. Han hör deras innerliga böner om gudomlig nåd och kraft till att bryta likgiltigheten, sorglöshetens och overksamhetens trollmakt, och med förnyad iver gör han bruk av sina konstgrepp. Han frestar människorna till att giva efter för aptitens krav eller att hänge sig åt andra njutningar och förslöar därigenom deras sinnen, så att de ej kunna fatta de ting som de bäst behöva lära.

Satan vet ganska väl, att alla som han kan förleda till att försumma bön och bibelstudium, skola duka under för hans angrepp. Därför hittar han på alla möjliga ting som kunna upptaga sinnet. Det har alltid funnits en klass av människor med gudsfuktans sken, som i stället för att gå framåt i sanningen göra det till sin religion att söka upptäcka ett och annat karaktärsfel eller någon villfarelse hos dem, som de inte äro överens med. Sådana människor äro den ondes bästa medhjälpare. Brödernas anklagare äro ej få, och de äro alltid tillhands, när Gud verkar och när hans tjänare bringa honom sann hyllning. De inlägga en oriktig betydelse i deras ord och handlingar som älska och lyda sanningen. De mest allvarliga, nitiska och självförnekande Kristi tjänare kunna de framställa som bedragare eller som bedragna. Deras verk är att misstyda bevekelsegrunden till varje god och ädel handling, att utsprida beskyllningar och väcka misstankar hos de oerfarna. På varje upptänkligt sätt söka de få det som är rent och rättfärdigt att

betraktas som orent och bedrägligt.

Men ingen behöver ta fel på dem. Det är lätt att upptäcka, vilkens barn de äro, vilkens exempel de följa och vems verk de utföra. »Av deras frukt skolen I känna dem. » Deras handlingssätt liknar Satans, den giftige bakdantarens, »våra bröders åklagare». Matt. 7:16; Upp. 12: 10.

Den store förföraren har många redskap, som äro redo att förkunna allt slags villfarelse för att insnärja själar — falska läror, som äro avpassade efter deras olika smak och mottaglighet som han vill störta i fördärvet. Det är hans plan att få in i församlingen oomvända och skrymtaktiga element, som kunna uppmuntra till tvivel och otro och som kunna stå hindrande i vägen. för alla som önska se Guds verk gå framåt till seger och själva önska segra med. Många som icke ha någon verklig tro på Gud eller på hans ord, gå in på vissa sanningsprinciper och gå och gälla för att vara kristna, och sålunda få de tillfälle att framhålla sina villfarelser som Skriftens lära.

Den åsikten att det är utan betydelse vad en människa tror, utgör en av den ondes verkningsfulla förförelser. Han vet att sanningen, i kärlek mottagen, helgar själen, och därför söker han beständigt , ersätta den med falska teorier, fabler, »ett annat evangelium». Andra från begynnelsen ha Guds tjänare måst kämpa mot falska lärare, förkunnare av villfarelser och skadliga läromeningar. Elia, Jeremia och Paulus bekämpade bestämt och oförskräckt dem som vände människorna bort från Guds ord. Den liberala åsikt som anser en sant kristlig tro för att vara oväsentlig, fann ingen sympati hos dessa sanningens helgade förkämpar.

De oklara och sällsamma tolkningar av Skriften och de många motstridiga teorier angående tron, som man påträffar inom kris-tenheten, äro vår store motståndares verk för att förvirra själar, så att de ej skola se sanningen. Den oenighet och söndring, som är rådande bland de kristna kyrkosamfunden, har till stor del sin grund i den allmänna seden att förvränga Skriften i ändamål att stödja en eller annan älsklingsteori. I stället för att sorgfälligt och med ödmjukt sinne granska Guds ord för att lära känna hans vilja söka många blott och bart att upptäcka något som är märk-värdigt och originellt.

För att stödja villfarande läromeningar eller okristliga bruk lösrycker man ofta bibelställen ur deras sammanhang och anför kanhända hälften av en enda vers för att bevisa sitt påstående, medan den andra delen av versen skulle kunna bringa en helt motsatt mening i dagen. Med ormens listighet förskansar man sig bakom lösryckta uttryck, som genom misstolkning anpassas efter ens köttsliga önskan. Sålunda förvränger mången avsikt-ligen Guds ord. Andra som ha en livlig fantasi gripa bildspråk och symboler, som brukas i den heliga Skrift, och tyda dem i överens-stämmelse med sin egen inbillning och med ringa hänsynstagande till mottot: Skriften sin egen tolk, och sedan framställa de sina påfund som Bibelns lära.

När någon inlåter sig på att granska Skriften utan att vara besjälad av en bedjande, ödmjuk och läraktig ande, bli de enklaste såväl som de mest svårförstådda bibelord berövade sin rätta mening. Påvekyrkans ledare t. ex. välja sådana delar av Skriften, som bäst tjäna deras syften, utlägga dem efter eget gottfinnande och framställa dem sedan för folket, medan de förvägra andra rättigheten att läsa Bibeln och själva tränga in i dess heliga sanningar. Hela Bibeln borde ges åt folket, just sådan den är.

Genom talet om andlig liberalism förblindas människornas sinnen för motståndarens påfund, medan han oavbrutet strävar att uppnå sin avsikt. I den mån han lyckas få Bibeln utbytt mot mänskliga spekulationer, blir Guds lag åsidosatt, och kristenheten kommer under syndens trældom, medan man ger sig ut för att vara fri.

Den vetenskapliga forskningen har blivit en förbannelse för många. Gud har låtit en flod av ljus strömma ut över världen genom nya upptäckter på vetenskapens och konstens område. Men i sina försök att utforska förhållandet mellan vetenskap och uppenbarelse bli även de största andar förvirrade, om de inte i sin forskning äro vägleda av Guds ord.

Den mänskliga kunskapen såväl i fråga om materiella som andliga ting är ensidig och ofullkomlig, och därför äro många ej i stånd att få sina vetenskapliga synpunkter att stämma överens med Bibeln. Det som endast är teorier och spekulationer antages av många som vetenskapliga fakta, och de anse, att Guds ord skall prövas med vad » den falskeligen så kallade kunskapen » lär. i Tim. 6:20.¹ Skaparen och hans verk går över deras fattningsförmåga, och när de inte kunna förklara dem med naturlagarna, anse de Bibelns berättelser vara otillförlitliga. De som betvivla Gamla och Nya testamentets trovärdighet, gå ofta ett steg längre och draga Guds tillvaro i tvivelsmål, medan de tillägga naturen allmaktens egenskap. Men när de låtit ankaret gå, lämnas de att driva omkring bland otrons klippor.

Således fara många vilse från tron och förföras av djävulen. Människor ha försökt att bli klokare än Skaparen. Mänsklig filosofi har försökt att utforska och förklara hemligheter, som aldrig i evighet skola bli uppenbarade. Om människorna blott ville söka utforska och förstå, vad Gud har kungjort angående sig själv och sina avsikter, skulle de få en sådan inblick i Herrens majestät, i hans härlighet och makt, att de insåge sin egen litenhet och vore tillfreds med det som blivit uppenbart för dem och deras barn.

De som åsidosätta Guds ord av hänsyn till egen bekvämlighet och världens gunst, skola överlåtas åt sig själva att antaga fördärvliga villfarelser som kristlig sanning. De som uppsåtligt förkasta sanningen, skola omfatta varje upptänklig form av villfarelse. Medan man ser med fasa på ett bedrägeri, skall man beredvilligt omfatta ett annat. I det aposteln Paulus talar om en klass av människor, som ej »gåvo kärleken till sanningen rum, så att de kunde bliva frälsta», säger han: »Därför sänder Gud över dem villfarelsens makt, så att de sätta tro till lögnen, för att de skola bliva dömda, alla dessa som icke hava satt tro till sanningen, utan funnit behag i orättfärdigheten.» 2 Tess. 2:10—12. Med en sådan varning för ögonen höves det oss att vara på, vår vakt med hänsyn till vilka läror vi antaga.

Ett av den store förförarens mest verksamma medel är spiritismens vilseledande lära och bedrägliga under. Förklädd till en ljusets ängel lägger han ut sina garn, där man minst anar det. Om människorna blott ville läsa Guds bok under allvarlig bön att förstå den, så skulle de ej lämnas i mörker att antaga falska läror. Men när de förkasta sanningen, bli de ett byte för bedragaren.

En annan farlig villfarelse möter oss i den lära, som förnekar Kristi gudom och påstår, att han ej hade någon tillvaro, innan han kom till denna jord. Den läran får ett välvilligt mottagande av en stor del människor, som bekänna sig tro Bibeln. Men den innebär en direkt motsägelse till Frälsarens tydliga

uttalanden angående sitt förhållande till Fadern, sin gudomliga natur och förut tillvaro. Ingen kan hylla den utan att göra sig delaktig i den mest ödesdigra förvrängning av Skriften. Den icke blott förringar människornas begrepp om återlösningsverket, utan den undergräver tron på Bibeln som en uppenbarelse från Gud. På samma gång läran därigenom blir farligare, blir den svårare att vederlägga. Om människorna förkasta Skriftens inspirerade vittnesbörd rörande Kristi gudom, så är det fåfängt att dryfta frågan med dem, ity att de mest avgörande argument ej skola kunna övertyga dem. »Men en 'själisk' människa tager icke emot, vad som hör Guds Ande till. Det är henne en dårskap, och hon kan icke förstå det, ty det måste utgrundas på ett andligt sätt.» z Kor. 2:14. Ingen som hyllar nämnda villfarelse, kan ha en rätt uppfattning om Kristi karaktär eller om hans mission och ej heller om Guds stora plan för människornas återlösning.

Ännu en lömsk och farlig villfarelse, som hastigt utbreder sig, är den åsikten, att Satan inte existerar som ett personligt väsen, utan att namnet brukas i Skriften bara som en beteckning för människans onda tankar och begär.

Den lära som vitt och brett ljuder från predikstolar, att Kristi andra ankomst är hans ankomst till varje enskild människa vid döden, är en uppfinning som är anlagd på att leda människornas tankar bort från hans personliga återkomst på himmelens skyar. I många år har Satan förkunnat: »Se, han är inne i huset.» Matt. 24:23—26. Och många själar ha gått förlorade, emedan de antagit detta bedrägeri.

En världslig vishet lär än vidare, att bönen ej är av väsentlig betydelse: Vetenskapen påstår att det ej kan förekomma rågot verkligt svar på bön, att sådant skulle strida mot naturlagarna, vara ett under, och att under ej existera. Universet styres, säga de, efter fastställda lagar, och Gud gör intet som är i strid med dessa. Sålunda framställa de Gud, som om han vore bunden av sina egna lagar som om gudomliga lagar kunde begränsa Guds frihet. En sådan lära strider mot Skriftens vittnesbörd. Gjorde inte Kristus och hans apostlar underverk? Samme medlidsamme Frälsare lever ännu, och han är lika villig att lyssna till trons bön, som då han i synligt måtto vandrade bland människorna. Det naturliga samverkar med det övernaturliga. Det .ingår som ett led i Guds plan, att han som svar på trons bön giver oss det, som han inte skulle ge, om vi ej bådo honom därom.

Otaliga äro de villfarande läror och vidunderliga föreställningar, som göra sig gällande inom de kristna kyrkosamfundet. Det är omöjligt att beräkna de onda följderna av att flytta ett enda av de gränsmärken, som Guds ord har fastställt. Endast få av dem som våga göra detta, stanna vid att förkasta blott *en* sanning: de flesta gå vidare och åsidosätta den ena sanningsprincipen efter den andra, tills de bli verkliga fritänkare.

De villfarelser som nutidens teologiska uppfattningar inrymma ha åstadkommit tvivel hos mången själ, som annars skulle ha trott på Skriften. Det är omöjligt för en del att antaga lärosatser, som i hög grad kränka deras begrepp om rättvisa, barmhärtighet och godhet. Och eftersom sådana lärosatser framställas såsom bibliska, kunna de ej anse Bibeln vara Guds ord.

Och detta är vad den onde söker att uppnå. Han önskar ingenting hellre än att få tillintetgöra förtroendet

till Gud och hans ord. Satan går i spetsen för tvivlarnas stora här, och han verkar med all sin makt för att locka själar till sina led. Det håller på att bli modernt att tvivla. En stor del människor betrakta Guds ord med misstro av samma skäl, som de hysa misstro till dess Upphovsman: emedan det bestraffar och fördömer synd. De som inte äro villiga att efterkomma dess krav, söka att omstörta dess auktoritet. När de läsa bibelordet eller lyssna till dess lärdomar, så göra de det blott för att finna fel med Skriften eller med predikan. Inte så få bli fritänkare för att kunna rättfärdiga eller ursäktas sig själva i sin pliktförgätenhet. Andra hylla skeptiska idéer av stolthet eller av maklighets skäl. Då de äro allt för makliga för att kunna utmärka sig genom att uträtta något hedervärdigt, något som kräver ansträngning och självförnekelse, söka de skaffa sig rykte om överlägsen visdom genom att kritisera Bibeln.

Gudsordet bär i sig självt tillräckliga bevis på gudomligt ursprung. De stora sanningar som angå vår återlösning, äro tydligt framställda. Vägled av den helige Ande, vilken är utlovad åt alla som uppriktigt bedja därom, kan envar förstå dessa sanningar. Gud har givit människorna en orubblig grundval att bygga sin tro på.

Medan Gud har givit överflödande bevis för tron, skall han dock aldrig undanröja alla ursäkter för otron. Den som söker efter något att bygga sina tvivel på, skall finna det. Och de som vägra att antaga och lyda Guds ord, till dess varje invändning blivit tillbakavisad och det inte längre finns någon anledning till tvivel, skola aldrig komma till ljuset.

För dem som uppriktigt önska att bli befriade från tvivel, finnes endast en sak att göra. I stället för att inta en kritisk och tvivlande ståndpunkt ifråga om det som de ej förstå, böra de akta på det ljus som redan skiner på deras väg, och så skola de få mera ljus. Må de utföra varje plikt, som de klart uppfattat, så skola de bli i stånd att förstå och utföra de plikter, med hänsyn till vilka de nu hysa tvivel.

Den onde är i stånd till att framställa en efterapning, som har så stor likhet med sanningen, att de som vilja låta sig bedragas och som önska undgå den självförnekelse och uppoffring sanningen kräver, lätt bliva bedragna. Men det är omöjligt för honom att behålla makten över en enda själ, som uppriktigt önskar lära känna sanningen, vad det än må kosta. Kristus är sanningen, och han är »det sanna ljuset, det som lyser över alla människor». Sanningens Ande har blivit sänd för att leda människor till hela sanningen. Och Guds Son betygar: »Söken, och I skolen finna.» »Om någon vill göra hans vilja, så skall han förstå, om denna lära är från Gud.» Joh. 1:9; Matt. 7:7; Joh. 7:17.

Varken onda människor eller djävlar kunna förhindra Guds verk eller avskära Guds folk från hans närvaro, om de med ödmjuka och botfärdiga hjärtan bekänna och övergiva sina synder och i tro tillägna sig hans förlåtelse. Varje frestelse, varje motstridigt inflytande, det må vara uppenbart eller hemligt, skall med framgång bekämpas. »Icke genom någon människas styrka och kraft skall det ske, utan genom min Ande, säger Herren Sebaot.» Sak. 4:6.

Satan vet mycket väl att den svagaste själ, som förbliver i Kristus, är starkare än mörkrets härskaror. Han vet även att han skulle möta motstånd, om han ginge öppet till väga. Därför söker han draga korsets stridsmän bort från deras starka befästningar, medan han ligger i bakhåll med sina styrkor, färdig att

förgöra alla som våga sig in på hans område. Endast när vi ödmjukt förlita oss på Gud och lyda alla hans befallningar, kunna vi vara säkra.

Ingen kan vara trygg en enda dag eller en enda timme utan bön. I synnerhet borde vi bedja Herren om visdom till att förstå hans ord, ty däri uppenbaras frestarens list samt de medel, varigenom vi med framgång kunna stå emot honom. Satan är en mästare i att citera Skriften, och han använder sin egen tydningskonst på sådana bibelställen, genom vilka han hoppas kunna bringa oss på fall. Vi böra läsa Bibeln med ett ödmjukt hjärta och aldrig glömma, hur beroende vi äro av Gud. Medan vi oavlåtligen måste vara på vakt mot den ondes anslag, böra vi alltjämt bedja i tro: »Inled oss icke i frestelse. »

1 Eng. bibelövers.: »den falskeligen så kallade vetenskapen». — Övers. anm.

TRETTIOFÖRSTA KAPITLET

Odödlighetens mysterium

Redan i människohistoriens tidigaste skede började Satan sina ansträngningar att förföra vårt släkte. Hans avund väcktes då han såg det sköna hem, som blivit berett åt det oskyldiga människoparet. Han beslutade att bringa dem på fall, så att han efter att ha skilt dem från Gud och fått dem i sitt våld kunde komma i besittning av jorden och här upprätta sitt rike i strid mot Skaparens plan.

Hade Satan uppenbarat sig i sin verkliga skepnad, så skulle han genast blivit avvisad, ty Adam och Eva hade varnats för denna farliga fiende. Men nu verkade han i hemlighet och dolde sin avsikt för att så mycket bättre kunna nå sitt mål. Som sitt medium brukade han ormen, som då var en intagande varelse, och vände sig till Eva med dessa ord: »Skulle då Gud hava sagt: 'I skolen icke äta av något träd i lustgården'?» 1 Mos. 3:1 . Om Eva hade undvikit att inlåta sig i samtal med frestaren, skulle hon blivit bevarad. Men hon dristade sig till att underhandla med honom och föll så offer för hans list. Det är på detta sätt många fortfarande övervinnas. De hänge sig åt tvivel och dagtinga om Guds befallningar, och i stället för att lyda dem antaga de mänskliga teorier, som endast dölja den ondes påfund.

»Kvinnan svarade ormen: 'Vi få äta av frukten. på de andra träden i lustgården, men om frukten på det träd som står mitt i lustgården har Gud sagt: 'I skolen icke äta därav, ej heller komma därvid, på det att I icke mån dö.' Då sade ormen till kvinnan: 'Ingalunda skolen I dö; men Gud vet, att när I äten därav, skola edra ögon öppnas, så att I bliven såsom Gud och förstån, vad gott och ont är.'» i Mos. 3:2—5. Frestaren försäkrade att de skulle komma att likna Gud, de skulle erhålla större vishet än förr och föra en, högre tillvaro. Eva föll för frestelsen, och genom hennes inflytande blev Adam förledd till synd. De trodde ormens ord, att Gud inte menade vad han sade. De gävo rum för misstro gentemot Skaparen och föreställde sig, att han begränsat deras frihet samt att de kunde uppnå en större vishet och upphöjelse genom att överträda hans lag.

Men vad fann Adam efter sin synd, att meningen var med dessa ord: »När du äter därav skall du döden dö?» Fann han, att det betydde, såsom Satan hade förmått honom att tro, att han skulle inträda i en högre tillvaro? Då skulle i sanning mycket gott ha vunnits genom överträdelse, och Satan skulle ha visat sig vara släktets välgörare. Men Adam kunde ej finna, att detta var meningen med Guds dom. Herren förklarade att människan till straff för sin synd skulle vända åter till jorden, av vilken hon var tagen: »Ty du är stoft, och till stoft skall du åter varda.» 1 Mos. 3: 19. Satans ord: edra ögon skola öppnas, visade sig vara sanna blott i denna betydelse: när Adam och Eva visade sin olydnad mot Gud, blevo deras ögon öppnade, så att de kunde inse sin dårskap; de kände nu verkligen det onda, och de fingo smaka överträdelsens bittra frukt.

Mitt i Eden växte livets träd, vars frukt hade förmågan att föreviga livet. Hade Adam förblivit Gud lydig,

skulle han alltid haft fritt tillträde till livets träd och fått leva evinnerligen. Men då han syndade, förlorade han rätten att äta av livets träd och blev döden underkastad. Guds dom: »Du är stoft, och till stoft skall du åter varda», häntyder på livets fullständiga utslöcknande.

Odödligheten, som var människan tillförsäkrad under förutsättning av lydnad, förverkades genom överträdelse. Adam kunde inte överföra till sina efterkommande något som han inte själv ägde, och det skulle ej ha funnits något hopp för det fallna släktet, om inte Gud genom att offra sin Son gjort det möjligt att uppnå odödlighet. Medan »döden kommit över alla människor, eftersom de alla hava syndat», har Kristus fört »liv och oförgänglighet fram i ljuset genom evangelium». Och det är endast genom Kristus, som odödlighet kan erhållas. Jesus sade: »Den som tror på Sonen, han har evigt liv; men den som icke hörsammar Sonen, han skall icke få se livet. » Men envar kan komma i besittning av denna ovärderliga välsignelse, om han blott vill uppfylla villkoren. Alla »som med uthållighet i att göra det goda söka härlighet och ära och oförgänglighet», skola få evigt liv. Rom. 5:12; 2 Tim. 1:10; Joh, 3:36; Rom. 2:7.

Den ende som gav Adam löfte om liv genom olydnad, var den store förföraren. Och ormens förklaring till Eva i Eden: »Ingalunda skolen I dö», var den första predikan som någonsin blivit hållen om själens odödlighet. Men denna förklaring, som uteslutande vilar på Satans auktoritet, genljuder från talarstolarna inom kristenheten och antages lika beredvilligt av mängden, som den antogs av våra första föräldrar. Den av Gud uttalade domen: »Den som syndar, han skall dö» (Hes. 18:20), får denna tydning: »Den som syndar, han skall icke dö, utan leva i all evighet. » Den sällsamma förtrollning, som gör människorna så lättrogna med hänsyn till Satans ord, och så sentrogna, när det gäller. Guds ord, kan inte annat än väcka vår förundran.

Om människan efter sitt fall fått fritt tillträde till livets träd, skulle hon ha levat evinnerligen, och därigenom skulle synden ha blivit förevigad. Men keruber »jämte det ljungande svärdets lågor» sattes att »bevaka vägen till livets träd» (i Mos. 3:24), och ingen enda av Adams släkt har fått tillåtelse att överskrida denna gräns och taga av den livgivande frukten. Därför finns det inga odödliga syndare.

Men efter fallet bjöd den onde sina änglar att särskilt bemöda sig om att inpränta tron på människans odödlighet, och sedan de förmått människorna att omfatta denna villfarelse, skulle de leda dem till att antaga den slutsatsen, att syndaren skall leva i evig olycka. I det mörkrets furste verkar genom sina redskap, blir Gud framställd som en hämndlysten tyrann, som nedstörtar i ett ändlöst helvete alla som inte behaga honom, och med tillfredsställelse åser deras utsägliga lidanden och kval i lågorna.

Sålunda utrustar ärkefienden människosläktets Skapare och Vålgörare med sina egna egenskaper. All grymhet är satanisk. Gud är kärlek. Och allt som han skapat var rent, heligt och älskligt, till dess den store upprorsstiftaren införde synden i världen. Satan är själv den fiende, som förleder människorna till synd och sedan fördärvar dem, om han kan. När han har försäkrat sig om sitt byte, jublar han över det fördärv han åstadkommit. Finge han tillåtelse; skulle han fånga hela människosläktet i sina garn. Om det inte vore för att Gud träder emellan, skulle inte en enda av Adams söner och döttrar undkomma.

Satan söker att övervinna människorna i vår tid, liksom han övervann våra första föräldrar i Eden genom att rubba förtroendet till Skaparen och väcka tvivel angående visheten i hans styrelse och rättfärdigheten i hans lagar. För att rättfärdiga sin egen ondska och sitt uppror utmålar Satan och hans redskap Gud svartare, än de själva äro. Den store bedragaren söker att överflytta sin egen fruktansvärda, grymma karaktär på den himmelske Fadern, för att han skall få det att synas, som om han blivit i hög grad förorättad genom att utstötas ur himmelen, när han inte ville böja sig för en så orättvis härskare. Han framhåller den frihet man kan åtnjuta under hans milda spira i motsats till den trældom, som Herrens stränga befallningar medföra. Sålunda lyckas det honom att locka själar bort från deras trohet mot Gud.

Hur oförenlig med varje känsla av kärlek och barmhärtighet, ja även med vår rättskänsla är inte den läran, att de ogudaktiga pinas med eld och svavel i ett evigt brinnande helvete, att de för de synders skull, som blivit begångna under deras korta jordeliv, skola torteras så länge Gud är till! Likväl har denna lära blivit mycket utbredd och ingår ännu som ett led i många trosbekännelser inom kristenheten. Var i Guds ord finnes en sådan lära?

Att beräkna hur mycket, ont den villfarande läran om evig pina har medfört, är något som överstiger vår förmåga. Bibelns religion, som är genomträngd av kärlek och godhet och överflödar av medlidande, förmörkas av vidskepelse och injagar skräck. Kanna vi förundra oss över att vår barmhärtige Skapare blivit föremål för fruktan och avsky, ja till och med hat, när vi betänka, i vilka falska färger Satan har målat Guds karaktär? De avskräckande begrepp om Gud, som genom förkunnelse från predikstolarna utbredd sig över världen, ha gjort tusenden, ja miljoner människor till gudsförnekare och otrogna.

Teorien om evig pina är en av de falska lärosatser, vilka utgöra det avskyvärda vin, som Babylon ger alla folkslag att dricka. Upp. 14:8; 17:2. Väl är det sant, att den bland sina försvarare räknat stora och goda personligheter, men ljuset angående detta ämne hade ej uppgått för dem, så som det gjort för oss. De voro emellertid ansvariga blott för det ljus, som lyste på deras tid, vi äro ansvariga för det ljus som nu lyser. Om vi vända oss bort från Guds ord och antaga falska lärosatser, därför att våra för-fäder hyllade dem, så komma vi under den dom som uttalas över Babylon. Vi dricka nämligen då av »hennes otukts vredesvin».

Många som finna läran om evig pina upprörande, drivas till en motsatt villfarelse. De se att den heliga Skrift framställer Gud som ett väsen fullt av kärlek och medlidande, och de kunna inte tro, att han skall överlämna sina skapade varelser åt elden i ett evigt brinnande helvete. Men eftersom de mena att människan av naturen är odödlig, se de ingen annan utväg än att antaga den slutsatsen, att alla människor till sist skola bli frälsta. Många anse att Bibelns hotelser blott äro till för att skrämman människorna till lydighet och att de inte skola få en bokstavlig uppfyllelse. Enligt detta betraktelsesätt kan syndaren framleva sitt liv i själ-visk njutning och ringakta Guds fordringar och likväl vänta att bli tagen till nåd hos honom till sist. En sådan lära, som litar för mycket på Guds nåd, men icke frågar efter hans rättfärdighet, tilltalar det köttliga sinnet och gör de ogudaktiga djärvare i sin ogudaktighet.

Om det vore sant, att alla människors själar gå direkt till himmelen i dödsstunden, då kunde man helt visst ha anledning att åtrå döden i stället för livet. Denna föreställning har ock lett många att göra slut på

sitt liv. När de blivit överväldigade av besvärligheter, bekymmer och misräkningar, har det synts dem vara en lätt sak att slita av livets sköra tråd och sväva bort till den eviga världens lycksalighet.

Gud har i sitt ord givit avgörande bevis för att han skall straffa dem som överträda hans lag. Den som smickrar sig med att han är alltför barmhärtig för att tilldela syndaren ett rättvist straff, behöver blott betrakta Golgata kors. Guds skuldfrie Sons död vittnar om att »den lön, som synden giver, är döden» och att varje överträdelse av Guds bud skall få sin rättvisa vedergällning. Den syndfrie Kristus blev »gjord till synd» för människorna. Överträdelsens skuld blev lagd på honom och Fadern dolde sitt ansikte för honom, till dess hans hjärta brast och han uppgav livet under den tunga bördan. All denna uppoffring gjordes, för att syndare skulle bli återlösta. På intet annat sätt kunde människan undgå syndens straff, och envar som vägrar att antaga den, försoning, som har åvägbringats för ett sådant pris, måste själv bära skulden och lida straffet för överträdelsen.

De godhetens, barmhärtighetens och kärlekens principer, som vår Frälsare uppenbarade i sin lära och sitt exempel, är en framställning av Guds vilja och karaktär. Kristus förklarade att han inte lärde något annat än vad han hade mottagit av sin Fader. Den gudomliga regeringens principer äro i fullkomlig harmoni med Frälsarens bud: »Alsken edra ovänner. » Gud låter sin vedergällande rättfärdighet uppenbaras över de ogudaktiga till världsalltets bästa, och även till deras bästa, som bli hemsökta av hans straffdomar. Han skulle lyckliggöra dem, om det kunde ske i överensstämmelse med hans rikets lagar och hans karaktärs rättfärdighet. Han omger dem med bevis på sin kärlek, undervisar dem om sina lagar och följer dem med tillbud om barmhärtighet. Men de förakta hans kärlek, bryta hans lagar och förkasta hans nåd. Medan de alltjämt taga emot hans givning, vanära de Givaren. De hata Gud, därför att de veta att han avskyr deras synder. Herren har länge fördrag med deras förvändhet, men den avgörande stunden skall slutligen komma, när deras öde avgöres. Skall han då taga dessa upprorsmakare till sig och tvinga dem att göra hans vilja?

De som valt Satan till sin anförare och låtit sig behärskas av hans makt, äro ej beredda att träda fram inför Guds åsyn. Stolt-het, bedrägeri, tygellöshet och grymhet ha blivit en del av deras karaktär. Kunna de ingå i himmelen och evigt vara bland dem de föraktat och hatat här på jorden? Sanningen skall aldrig falla i lögnarens smak, ödmjukheten kan ej tillfredsställa den inbilske och högmodige, renheten är inte behaglig för den omoraliske, oegennyttig kärlek tilltalar inte den egenkäre. Vilken glädjekälla kunde himmelen erbjuda dem som helt gå upp i timliga och själ-viska intressen?

Kunna de som tillbringat sitt liv i uppror mot Gud, plötsligen bli förflyttade till himmelen till det upphöjda, heliga fullkomlighetstillstånd, som råder där? Varje själ är fylld av kärlek, varje ansikte strålar av fröjd, hänförande musik och melodiska sånger ljuda till Guds och Lammets ära, medan strömmar av ljus utan uppehåll välla ut över de återlösta från hans ansikte, som sitter på tronen. Kunna de vars hjärtan äro fulla av hat till Gud, till sanning och helighet, blanda sig med den himmelska härskaran och instämma i dess lovsång? Skulle de kunna uthärda Guds och Lammets härlighet? Nej, nej! En lång prøvotid beskäres dem, för att de skulle kunna utveckla en karaktär, passande för himmelen, men de ha aldrig uppövat sitt sinne till att älska renhet och de ha aldrig lärt himmelens språk. Och nu är det för sent. Ett liv i uppror mot Gud har gjort dem olämpliga för himmelen. Dess renhet, helighet och frid skulle bli en plåga för dem, och Guds härlighet en förtärande eld. De skulle önska att fly från denna

heliga plats. De skulle hälsa tillintetgörelsen välkommen för att undgå hans åsyn, som dog för att frälsa dem. De ogudaktigas öde avgöres genom deras eget val. Deras utestängande från himmelen är frivilligt från deras sida, såsom det är rättvist och barmhärtigt från Guds sida.

Liksom syndafloedens vatten, så förkunnar den stora dagens eld Guds dom, att de ogudaktiga äro oförbätterliga. De önska ej underkasta sig Guds vilja. Deras vilja har varit inställd på uppror, och när livet är förbi, är det för sent att vända tankarnas lopp för sent att vända om från överträdelse till lydnad, från hat till kärlek.

Genom att skona brodermördaren Kains liv gav Gud världen ett exempel på vad följden skulle bli, om syndaren finge leva och fortsätta i tygellös ogudaktighet. Under inflytande av Kains lära och exempel blev mängden av hans efterkommande förledda till synd, till dess att »människornas ondska var stor på jorden» och »alla uppsåt och tankar beständigt voro allenast onda». »Jorden blev alltmer fördärvad inför Guds åsyn, och jorden uppfylldes av våld.» 1 Mos. 6:5, 11.

Av barmhärtighet mot världen utplånade Gud de onda människorna på Noas tid. Av barmhärtighet förgjorde han de moraliskt fördärvade inbyggarna i Sodom. Genom Satans förförande makt vinna ogudaktighetens utövare sympati och beundran och leda sålunda alltjämt andra till uppror mot Gud. Så var förhållandet i Kains och Noas dagar och på Abrahams och Lots tid. Och så är det i våra dagar. När Gud till sist förgör dem, som förkasta hans nåd, så gör han det av barmhärtighet mot världssalltet.

»Den lön som synden giver, är döden, men den gåva som Gud av nåd giver, är evigt liv i Kristus Jesus, vår Herre.» Medan liv är de rättfärdigas arvedel, är döden de ogudaktigas lott. Moses sade till Israel: »Se, jag fötelägger dig i dag livet och vad gott är, döden och vad ont är.» Rom. 6:23; 5 Mos. 30:15 . Den död som omtalas i dessa skriftställen, är inte den som avkunnades över Adam, ty alla människor lida straff för hans överträdelse. Det är den »andra döden», som ställes i motsats till det eviga livet.

Som en följd av Adams synd kom döden över hela människosläktet. Alla utan åtskillnad gå ned i graven. Men på grund av frälsningsplanen skola alla föras fram ur sina gravar. »De döda skola uppstå, både rättfärdiga och orättfärdiga.» »Såsom alla dö i Adam, så skola ock i Kristus alla göras levande.» »Alla som äro i gravarna, skola höra hans röst och gå ut ur dem: de som hava gjort vad gott är, skola uppstå till evigt liv, och de som hava gjort vad ont är, skola uppstå till dom.» De som »bliva aktade värdiga» att få del i livets uppståndelse, äro »saliga och heliga» och »över dem har den andra döden ingen makt». Men de som icke genom omvändelse och tro erhållit förlåtelse, måste lida straffet för överträdelse — »den lön som synden giver». Detta straff varierar till varaktighet och styrka »efter deras gärningar» men ändrar till sist i den andra döden. Eftersom det på grund av hans rättvisa och barmhärtighet är omöjligt för Gud att frälsa syndaren i hans synder, fråntager han honom det liv han genom sina överträdelser förverkat och som han visat sig ovärdig att besitta. Skriften säger: »Ännu en liten tid, så är den ogudaktige icke mer; och när du ser efter hans plats, då är han borta.» Och åter: »De skola bliva såsom hade de ej varit till.» Apg. 24:15; 1 Kor. 15:22; Joh. 5:28, 29; Upp. 20:6; Ps. 37:10; Ob. v. 16.

Sålunda skall det göras ett slut på synden med allt det elände och fördärv den förorsakat. Psalmisten

säger: »Du har . . . förgjort de ogudaktiga; deras namn har du utplånat för alltid och evinnerligen. » I det att Johannes skådade framåt: till evighetstillståndet, hörde han en universell lovsång, som icke stördes av ett enda missljud. Allt skapat i himmelen och på jorden hembar Gud ära. Ps. 9:6; Upp. 5:23 . Då skall det icke finnas några förtappade själar, som häda Gud, medan de vrida sig i ändlös pina, inga olyckliga varelser i helvetet, som blanda sina skrik med de frälstas lovsånger.

På den stora grundvillfarelsen om medfödd odödlighet vilar läran om medvetenhet i döden, en lära som i likhet med föreställningen om evig pina är i strid med Skriftens ord, med förnuftet och med våra mänskliga känslor.

Vad säger Skriften om dessa ting? David förklarar att människan är omedveten i döden. »Hans ande måste sin väg, han vänder tillbaka till den jord, varav han ät kommen; då varda hans anslag om intet.» Salomo avlägger samma vittnesbörd: »Väl veta de som leva, att de måste dö, men de döda veta alls intet.» »Både deras kärlek och deras hat och deras avund hava redan nått sin ände, och aldrig någonsin få de mer någon del i vad som händer under solen.» »I dödsriket, dit du går, kan man icke verka eller tänka, där finns ingen insikt eller vishet.» Ps. 146:4; Pred. 9:5, 6, 10.

Då Hiskia som svar på sin bön fick sitt liv förlängt med femton år, hembar den tacksamme konungen en lovsång till Gud för hans stora barmhärtighet. I denna sång nämner han orsaken varför han sålunda fröjdade sig: »Ty dödsriket tackar dig icke, döden prisar dig icke, och de som hava farit ned i graven hoppas. ej mer på din trofasthet. De som leva, de som leva, de tacka dig, såsom ock jag nu gör.» Enligt den allmänna föreställningen befinna sig de avsomnade rättfärdiga i himmelen i åtnjutande av lycksaligheten, prisande Gud med odödliga tungor. Men Hiskia hade inga sådana härliga utsikter i döden. Psalmistens vittnesbörd stämmer överens med hans ord: »I döden tänker man icke på. dig; vem tackar dig i dödsriket?» »De döda prisa icke Herren, ingen som har farit ned i det tysta. » Jes. 38: 18, 19; Ps. 6:6; 115: 17.

Petrus förklarade på pingstdagen, att patriarken David »är både död och begravnen; hans grav finnes ju ibland oss ännu i dag. »a »Icke har David farit upp till himmelen. » Apg. 2:29, 34. Den omständigheten att David vilar i sin grav intill uppståndelsen, bevisar att de rättfärdiga inte gå till himmelen vid döden. Det är allena genom uppståndelsen och i kraft av det faktum, att Kristus är uppstånden, som David till sist skall få sitta på Guds högra sida.

Paulus säger: » Ja, om döda icke uppstå, så har ej heller Kristus uppstått. Men om Kristus icke har uppstått, så är eder tro förgäves; I åren då ännu kvar i edra synder. Då hava ju ock de gatt förlorade, som hava avsomnat i Kristus. » 11 Kor. 15:16 —18. Om de rättfärdiga, som levat under de flydda fyra tusen åren, gått direkt till himmelen vid sin död, huru kunde Paulus då säga, att om det icke finnes någon uppståndelse »hava ju och de gatt förlorade, som hava avsomnat i Kristus? » I sa fall vore ju uppståndelsen överflödig.

Med avseende på de dödas tillstånd yttrade martyren Tyndale: »Jag bekänner öppet, att jag icke är övertygad om att de redan äro i den fullkomliga härligheten, som Kristus befinner sig i eller som Guds

utvalda änglar åtnjuta. Detta utgör heller ingen trosartikel för mig. Ty om så vore kan jag icke förstå annat än att förkunnelsen om kroppens uppståndelse skulle vara fåfång.» [1](#)

Det kan ej förnekas, att hoppet om evig salighet genom döden i stor utsträckning haft till följd, att Bibelns lära om uppståndelsen blivit försummad. Detta förhållande insåg dr Adam Clarke då han skrev: »Läran om uppståndelsen synes bland de första kristna ha haft en långt större betydelse, än den nu har! Varav kommer detta? Apostlarna framhöllo den ständigt och använde den till att sporra Guds barn till iver, lydnad och glädje; men deras efterföljare i vår tid nämna den sällan. Så predikade apostlarna, och så trodde de första kristna, så predika vi, och så tro våra åhörare. Det finns ingen lära i evangelium, som det lägges större vikt vid. Det finns ej heller någon lära i nutidens förkunnelse, som blivit mera försummad.» [2](#)

Detta förhållande har fortsatt, till dess den härliga uppståndelsesanningen blivit nästan helt och hållet fördunklad och glömd inom kristenheten. Sålunda säger en religiös författare med anledning av apostelns ord i z Tess.4:13 — 18: » I fråga om praktiska tröstegrunder har för oss läran om de rättfärdigas saliga odödlighet trätt i stället för envar tvivelaktig lära om Herrens andra tillkommelse. Vid vår död kommer Herren och hämtar oss. Det är detta vi skola vänta och åstunda. De döda hava redan ingått i härligheten. De vänta inte på att basunen skall kalla dem till domen och lycksaligheten. »

Men då Jesus stod i begrepp att gå bort från sina lärjungar, sade han inte till dem att de snart skulle komma till honom. »Jag går bort för att bereda eder rum», sade han. »Och om jag än går bort för att bereda eder rum, så skall jag dock komma igen och taga eder till mig.» Paulus upplyser oss vidare om att »Herren skall själv stiga ned från himmelen, och ett maktbud skall ljuda, en överängels röst och en Guds basun. Och först skola de i Kristus döda uppstå; sedan skola vi, som då ännu leva och hava lämnats kvar, bliva jämte dem borttryckta i skyar upp i luften, Herren till mötes; och så skola vi alltid få vara hos Herren. » Och han tillägger: »Så trösten nu varandra med dessa ord. » Joh. 14:2, 3; 1 Tess. 4: 16-18. Vilken skillnad är det inte mellan dessa tröstefulla ord och den universalistiska predikantens uttalanden, som vi anförde! Denne tröstar de sörjande vännerna med den försäkran, att när den avlidne uppgav andan här, blev han mottagen bland änglarna, oavsett hur syndig han än hade varit. Paulus däremot hänvisar sina trosbröder till Herrens återkomst, då gravens band skall brytas och »de i Kristus döda» skola uppstå till evigt liv.

Förrän någon kan ingå i de saligas boningar, måste hans sak undersökas och hans karaktär och handlingar granskas av Gud. Alla skola dömas enligt det som är upptecknat i böckerna och vedergällas efter sina gärningar. Denna undersökning äger ej rum vid döden. Lagg märke till apostelns ord: »Gud har fastställt en dag, då han skall 'döma världen med rättfärdighet' genom en man, som han har bestämt därtill; och han har åt alla givit en bekräftelse härpå, i det han har låtit honom uppstå ifrån de döda.» Apg. 17:31. Här säger Paulus tydligt att. en bestämd tidpunkt som då ännu låg i framtiden, blivit fastställd för världens dom.

Judas hänvisar till samma tid: »De änglar, som icke behöllo sin furstehöghet, utan övergävo sin boning, hava av honom med eviga bojor blivit förvarade i mörker till den stora dagens dom.» Han anför vidare

Enoks ord: »Se, Herren kommer med sina mångtusen heliga, för att hålla dom över alla.» Johannes säger att han »såg de döda, både stora och små, stå inför tronen, och böcker blevo upplåtna. . . Och de döda blevo dömda efter sina, gärningar på grund av det som var upptecknat i böckerna». Jud. v. 6, 14, 15 ; Upp. 20: 12.

Men om de döda redan åtnjuta himmelens lycksalighet eller vrida sig i helvetets lågor, vad behov är det . då av en tillkommande dom? Guds ords lära angående dessa viktiga sanningar är varken dunkel eller självmotsägande, människor med vanligt förstånd kunna fatta dem. Men vilken opartisk människa kan se någon vishet eller rättvisa i den gängse uppfattningen? Skola de rättfärdiga, när deras sak blivit undersökt i domen, få höra de välsignade orden: »Rätt så, du gode och trogne tjänare! . . . Gå in i din Herres glädje», efter att de varit hos honom kanske under årtusenden? Skola de ogudaktiga kallas fram från pinorummet för att höra all jordens Domare säga: »Gån bort ifrån mig, I förbannade, till den eviga elden »? Matt. 25 :21, 41, y ilket fruktansvärt gäckeri! Vilken skamlig anklagelse mot Guds visdom och rättfärdighet!

Läran om själens odödlighet var en av de falska dogmer, som den romerska kyrkan lånade från hedendomen och införlivade med den kristna religionen. Martin Luther räknade den bland de »vidunderliga fabler, som utgöra en del av de romerska dekretalernas gödselhög». ³ I sina anmärkningar över Salomos ord i Predikareboken: »De döda veta alls intet», säger reformatorn: »Här ha vi åter en plats, som bevisar att de döda icke ha någon . . . förnimmelse. Det finns, säger han, ingen verksamhet, ingen insikt, ingen kunskap, ingen vishet där. Salomo anser, att de döda sova och alls intet märka. Ty de döda ligga där och räkna varken dag eller år, men när de uppväckas, skall det synas dem som om de knappast sovit en minut. » ⁴

På ingen plats i Skriften finner man något uttalande om att de rättfärdiga få sin lön eller de ogudaktiga sitt straff vid döden. Patriarkerna och profeterna ha inte efterlämnat något sådant vittnesbörd. Kristus och hans apostlar ha ej gjort någon antydning därom. Bibeln lär tydligt, att de döda inte strax gå till himmelen. De framställas såsom sovande intill uppståndelsen. 1 Tess. 4:14; Job 14:10—12. Den dag då silversnöret ryckes bort och den gyllene skålen slås sönder (Pred. 12:6), upphör människans tanke. De som gå ned i graven äro i stillhet. De veta intet om vad som sker under solen Job 14:21). Salig vila för de trötta rättfärdiga! Om tiden är lång eller kort, är den endast som ett ögonblick för dem. De sova — de väckas av Guds basun till härlig odödlighet. »Ty basunen skall ljuda, och de döda skola uppstå till oförgänglighet. . . Ty detta förgängliga måste ikläda sig oförgänglighet och detta dödliga ikläda sig odödlighet. Men när detta förgängliga har iklätt sig oförgänglighet och detta dödliga har iklätt sig odödlighet, då skall det ord fullbordas, som står skrivet: 'Döden är uppslukad och seger vunnen.'» När de kallas fram ur sin djupa sömn, börjar ,deras tankeverksamhet just där den slutade. Deras sista förnimmelse var dödens smärta, deras sista tanke att de voro under dödens makt. När de uppstå ur graven, skall deras första glada tanke taga sig uttryck i det triumferande ropet: »Du död, var är din udd? Du död, var är din seger?» I Kor. 15:52—55.

1 Wm. Tyndale: Förord till »New Testament» (uppl. 15 34). Anförts i »Brittish Reformers Tindal, Frith, Barnes» (uppl. 1830), sid. 349.

2 »Commentary on the New Testament», allm. anmärkningar till i Kor. iside kap., bok II, par. 3.

3 E. Petavel: »The Problem of Immortality» (uppl. 1892), sid. 25 s.

4 Luther: »Exposition of Salomon's Book called Ecclesiastes », London 15., 3, sid. 15 z.

Spiritismen

De heliga änglarnas tjänst, såsom den omtalas i Skriften, ut-gör ett utomordentligt tröstefullt och dyrbart t=ema för varje Kristi efterföljare. Men Bibelns lära angående denna sak har blivit fördunklad och förvrängd till följd av allmänt utbredda dogmatiska villfarelser. Läran om medfödd odödlighet, som först lånades från den hedniska filosofin och under det stora avfallets mörker införlivades med de kristna trossatserna, har undanträngt den sanning Bibeln så tydligt lär, att »de döda veta. alls intet». Många hysa den tron, att de »tjänsteandar som sändas ut till tjänst för deras skull, som skola få frälsning till arvedel», äro avlidna människors andar. Och detta tror man trots Skriftens vittnesbörd om de himmelska änglarnas tillvaro och deras för-bindelse med människosläktets historia, innan någon människa ännu hade blivit borttryckt av döden.

Läran om människans medvetna tillstånd efter döden och i synnerhet den åsikten, att avlidnas andar komma tillbaka för att bistå de levande, har berett väg för den moderna spiritismen. Här är ett såsom heligt ansett meddelelsemedel, varigenom Satan verkar för att genomföra sina avsikter. De fallna änglar som gå hans ärenden, uppträda som budbärare från andevärlden. Medan de förege sig sätta de levande i förbindelse med de döda, utövar ondskans furste sitt förtrollande inflytande över vederbörandes sinnen.

Han förmår att framställa för människorna skepnader, som likna deras avlidna vänner. Efterbildningen är fullkomlig: den kända blicken, orden, tonfallet — allt återges med förvånande tydlighet. Många bli tröstade med den försäkran, att deras kära. njuta himmelens lycksalighet, och utan att misstänka någon fara, lyssna de till »villoandar och till onda andars läror». 1 Tim. 4:1.

När de blivit förledda att tro, att de döda verkligen återvända för att meddela sig med dem, får Satan dem som gingo oförberedda i graven att visa sig. De påstå att de äro lyckliga i himmelen och att de även inneha en upphöjd ställning där, och sålunda utbreddes den villfarelsen, att det ej göres någon skillnad mellan de rättfärdiga och de ogudaktiga. Dessa föregivna besökande från andevärlden uttala ibland varningar och förmaningar som visa sig vara rättmätiga. När de sålunda vunnit förtroende, komma de med teorier som direkt undergräva tron på Bibeln. Under sken av att hysa stort intresse för sina jordiska vänners välfärd smyga de in de farligaste villfarelser. Den omständigheten att de framhålla en del sanning och understundom kunna förutsäga tillkommande händelser, ger dessa uttalanden ett sken av tillförlitlighet, och mängden antager deras falska läror lika beredvilligt och tro dem lika obetingat, som om det: gällde Bibelns heligaste sanningar. Guds lag åsidosättes, nådens ande smädas, förbundets blod föraktas. Andarna förneka Kristi gudom och ställa till och med Skaparen på lika fot med sig själva. Under en ny förklädnad fortsätter sålunda den store upprorsmakaren alltjämt sin strid mot Gud, den strid han började i himmelen och som han fortsatt på jorden i nära sex tusen år.

Många söka förklara de spiritistiska företeelserna såsom helt och hållet tillkomna genom bedrägeri och taskspelarkonst från mediets sida. Men ehuru det är sant, att resultatet av dylika knep ofta blivit utgivna för att vara äkta manifestationer, så har man även fått bevittna märkliga utslag av övernaturlig kraft. De mystiska andeknackningar, som den moderna spiritismen började med, utgjorde inga produkter av mänsklig konst eller skicklighet utan voro ett direkt verk av onda änglar, som på detta sätt lyckades bringa å bane en av de mest verksamma och själamördande villfarelser. Många skola bli snärjda till följd av den tron att spiritismen endast är ett mänskligt bedrägeri. När sådana ställas ansikte mot ansikte med företeelser, som de ej kunna annat än anse vara övernaturliga, bli de förförda och ledda till att anta dem såsom yttringar av Guds stora kraft.

Sådana människor förbise Skriftens vittnesbörd angående de under som den onde och hans redskap gjort. Det var genom satanisk makt som Faraos hovmän blevo i stånd att efterhärma Guds verk. Paulus vittnar att före Kristi återkomst liknande uppenbarelser av Satans kraft skola visa sig. Man skall få bevittna en verksamhet »efter Satans tillskyndelse . . . med lögnens alla kraftgärningar och tecken och under och med orättfärdighetens alla bedrägliga konster». I det aposteln Johannes beskriver den undergörande kraft, som skall visa sig i de yttersta dagarna, säger han: »Och det gör stora tecken, så att det till och med låter eld i människornas åsyn falla ned från himmelen på jorden. Och genom de tecken, som det har fått makt att göra i vilddjurets åsyn, förvillar det j ordens inbyggare. » 2 Tess . 2: 9, 10; Upp. 13: 13, 14. Det som här förutsäges är ej något vanligt bedrägeri. Människorna förvillas genom de under, som Satans redskap verkligen ha makt att göra, icke dem som de blott förege sig göra.

Mörkrets furste som så länge övat sina överlägsna förmågor i förförelsens verk, anpassar skickligt sina frestelser efter människor i alla klasser och förhållanden. För personer med bildning och förfining framställer han spiritismen i dess finare och mera intelligent skepnad, och därigenom lyckas han fånga en stor del i sin snara.

Ylen ingen behöver låta sig bedragas. av spiritismens lögnaktiga påståenden. Gud har skänkt världen tillräckligt med ljus för att göra det möjligt för oss att upptäcka snaran. Den teori som utgör själva grundvalen för spiritismen är, som vi allaredan visat, direkt i strid med Skriftens tydligaste utsagor. Bibeln förklarar att »de döda veta alls intet», att det är förbi med deras tankar, att de ej mer ha någon del i vad som sker under solen, att de ej veta något om de fröjder eller sorger, som möta dem som voro dem kärast på jorden.

Dessutom har Gud uttryckligen förbjudit all så kallad förbindelse med avlidnas andar. På Israels tid fanns det en klass av människor, som i likhet med spiritisterna i vår tid påstodo, att de hade förbindelse med de döda. Men de andar som » andebesvärjarna» tillkallade från en annan värld, voro enligt Bibeln »djävlaras andar». Jfr. 4 Mos. 2S:1—3; Ps, 106:28; 1 Kor. 10:20; Upp. I6:14. Andebesvärjelse förklarades vara en styggelse för Herren och blev under dödsstraff strängeligen förbjuden. 3 Mos. 19: 31; 20:27.

Även om det ej finnes något annat bevis på spiritismens verkliga karaktär, så skulle det vara nog för en kristen att veta, att andarna ej göra skillnad mellan rättfärdighet och synd eller mellan de ädlaste och

renaste av Kristi apostlar och de mest fördärvade bland Satans tjänare.

Så som apostlarna framställas av dessa lögnandar, komma de att motsäga vad de skrevo genom den helige Andes ingivelse, medan de levde här på jorden. De förneka Bibelns gudomliga ursprung och riva sålunda upp grundvalen för den kristnes hopp samt utsläcka det ljus, som uppenbarar vägen tillhimmelen. Satan förmår världen' att tro, att Bibeln endast är en dikt eller i bästa fall en bok, som passade för mänsklighetens barndom, men som nu måste ringaktas eller kastas undan som något föråldrat. Och i stället för Guds ord framhåller han de spiritistiska uppenbarelserna. Här är ett meddelelsemedel, som är fullständigt under hans kontroll, och genom detta medel kan han få världen att tro vad han vill. Den bok som skall döma honom och hans anhängare, ställer han i skuggan — just där han önskar ha den. Världens Frälsare gör han till en vanlig människa och intet mer.

Det är sant att spiritismen nu ändrar form, i det den döljer några av sina mest anstötliga drag och tar en mera kristlig mask på. Men dessa uttalanden i pressen och från talarstolen ha varit tillgängliga för offentligheten i många år, och i dessa träder dess sanna karaktär i dagen. Dess lärosatser kunna ej förnekas eller döljas.

Så långt ifrån att spiritismen i sin nuvarande form i högre grad än förr skulle förtjäna att tolereras, är den nu i verkligheten ett mera förslaget och därigenom så mycket farligare bedrägeri. Medan den tidigare förkastade Kristus och Bibeln, *bekänner* den sig nu till bådadera. Men Bibeln blir tolkad på ett sätt, som behagar det opånyttfödda hjärtat, medan Ordets allvarliga och livsviktiga sanningar göras verkningslösa. Man framhåller kärleken såsom Guds förnämsta egenskap, men den reduceras till en svag känslsamhet som blott gör föga skillnad mellan gott och ont. Guds rättfärdighet, hans fördömande hållning gentemot synden, hans heliga lags omutliga krav —allt detta undandöljes. Folket får lära sig att betrakta de tio budens lag som en död bokstav. Behagliga, förtrollande fabler fångsla sinnena och leda människorna till att förkasta Bibeln som trons grundval. Man förnekar Kristus lika mycket som» förr, men den onde har så förblindat folkets ögon, att det inte märker bedrägeriet.

Det är blott få, som ha något rätt begrepp om spiritismens. förföriska makt och om faran av att komma under dess inflytande. Många experimentera med den blott för att tillfredsställa sin nyfikenhet. De ha ej något verkligt förtroende till den och skulle fyllas med fasa vid blotta tanken på att överlämna sig i andarnas våld. Men de våga sig ut på förbjuden mark, och den mäktige fördärvaren utövar sin makt över dem mot deras vilja. Låta de sig en gång övertalas att böja sin vilja under hans ledning, så håller han dem fångna. Det är omöjligt för dem att i egen kraft slita sig lösa från denna förföriska, intagande trollmakt. Intet annat än Guds kraft, skänkt som svar på trons allvarliga bön, kan befria dessa fångna själar.

Älla som ge efter för syndiga böjelser eller omhulda medveten synd, inbjuda Satan att fresta dem. De skilja sig från Gud och hans änglars beskydd, och när fienden kommer med sina förförelser, äro de värnlösa och bliva ett lätt byte. De som sålunda ge sig under hans makt, ha föga begrepp om var deras väg skall sluta. När fienden har åstadkommit deras fall, skall han bruka dem som sina redskap att locka andra i fördärvet.

Profeten Jesaja säger: »När man säger till eder: 'Frågen andebesvärjare och spåmän, dem som viska och mumla', så svaren: 'Skall icke ett folk fråga sin Gud? Skall man fråga de döda för de levande?' Till lagen och vittnesbördet! Om de icke tala i överensstämmelse med detta ord, så är det därför att intet ljus är i dem. » Hade människorna varit villiga att taga emot den sanning, som så tydligt framställes i Skriften angående människans natur och de dödas tillstånd, så skulle de i spiritismens påståenden och uppenbarelser kunnat igenkänna Satans verksamhet med lögnens alla kraftgärningar och tecken och under. Men hellre än att uppoffra den frihet, som är så behaglig för det köttsliga sinnet, och övergiva de synder som de älska, tillsluta skaror av människor sina ögon för ljuset och fortgå på sin farliga väg. Varningar akta de ej. Men Satan lägger ut sina snaror, och de bli hans byte.»Därför att de icke gåvo kärleken till sanningen rum, så att de kunde bli frälsta, . . . sänder ock Gud över dem villfarelsens makt, så att de sätta tro till lögnen. » Jes. 8: 19, 20.[1](#) 2 Tess. 2: 10,11.

De som bekämpa spiritismen, angripa icke blott människor utan även Satan och hans änglar. De ha inlåtit sig i strid med furstar och väldigheter och onskans andemakter i himlarymderna. Den onde skall ej avstå en tumbredd mark, med mindre han drives tillbaka genom himmelska budbärarens makt. Guds folk borde vara i stånd att möta honom, liksom Frälsaren gjorde, med dessa ord: »Det är skrivet. »Djävulen kan citera Skriften nu som på Kristi tid, och han förvränger den för att stödja sina villfarelser. De som önska bli bestående i denna farofyllda tid, måste själva förstå Skriftens vittnesbörd.

Många skola bli ställda inför onda andar, som framträda i skepnad av älskade släktingar eller vänner och förkunna de farligaste villfarelser. Dessa besökare skola på Verka våra ömmaste känslor samt göra underverk för att bekräfta sina påståenden. Vi måste vara beredda att möta dem med den bibliska sanningen, att »de döda veta alls intet» och att de som sålunda framträda äro »onda andar».

Nära inpå oss är »den prövningens stund, som skall komma över hela världen för att sätta jordens inbyggare på prov». Alla som icke ha sin tro säkert grundad på Guds ord, skola bli bedragna och övervunna. Satan verkar »med orättfärdighetens alla bedrägliga konster» för att vinna herravälde över människorna. Hans förvillelser skola ständigt tilltaga. Men endast när människorna frivilligt ge efter för hans frestelser, kan han uppnå sin avsikt. De som uppriktigt söka att få kunskap om sanningen och sträva efter att rena sina själar i sanningens lydnad och sålunda göra vad de kunna för att bereda sig för striden, skola finna en mäktig försvarare i sanningens Gud. Frälsarens löfte är: »Eftersom du har tagit vara på mitt bud om ståndaktighet, skall ock jag taga vara på dig och frälsa dig. » Upp. 3: i o. Han skulle hellre sända varenda ängel från himmelen att beskydda sitt folk än att låta en själ som förtröstar på honom, bli övervunnen av Satan.

Profeten Jesaja påpekar det förskräckliga bedrägeri, som de ogudaktiga skola utsattas för och som skall insnara dem i den föreställningen, att de äro trygga för Guds straffdomar: »Vi hava slutit ett förbund med döden, med dödsriket hava vi ingått ett fördrag; om ock gisslet far fram likt en översvämmande flod, skall det icke nå oss, ty vi hava gjort lögnen till vår tillflykt och falskheten till vårt beskärm. » Jes. 28:15. Den klass som här skildras, innefattar dem som i sin hårdnackade obotfärdighet trösta sig med den försäkran, att det ej skall komma något straff över syndaren och att alla människor, huru fördärvade de än äro, skola uppfara till himmelen för att bli såsom Guds änglar. XIen ännu mera eftertryckligt

sluta de förbund med döden och ingå fördrag med dödsriket, som förkasta de sanningar Gud har skänkt till ett skydd för de rättfärdiga i nödens tid och i stället antaga den lögnens tillflykt, som den onde erbjuder, nämligen spiritismens bedrägliga föreställningar.

Den onde har länge förberett sin sista ansträngning att förvillia världen. Grunden till hans verk blev lagd, när han i Edens lustgård framställde denna försäkran: »Ingalunda skolen I dö. . . Men Gud vet, att när I äten därav, skola edra ögon öppnas, så att I bliven såsom Gud och förstån, vad gott och ont är.» i Mos. 3:4, 5. Steg för steg har han berett väg för det mästerstycke av bedrägeri, som möter oss i spiritismens utveckling. Hans avsikt är ännu ej fullständigt uppnådd, men den skall uppnås i de allra sista dagarna. Profeten säger: »Jag såg tre orena andar utgå, lika paddor. De äro nämligen onda andar, som göra tecken och som gå ut till konungarna i hela världen, för att samla dem till striden på Guds, den Allsmäktiges, stora dag.» Upp. 16:13, 14. Med undantag av dem som bevaras genom Guds makt och genom tron på hans ord, skall hela världen ryckas med i denna villfarelse. Människorna insövas hastigt i en ödesdiger säkerhet, ur vilken de skola uppvakna först när Guds vredesskålar utgjutas.

Herren Gud säger: »Jag skall låta rätten vara mätsnöret och rättfärdigheten sänklodet. Och hagel skall slå ned eder lögn tillflykt, och vatten skall skölja bort edert beskärm. Och edert förbund med döden skall bliva utplånat, och edert fördrag med dödsriket skall icke bestå; när gisslet far fram likt en översvämmande flod, då skolen I varda nedtrampade.» Jes. 28:17,18.

1 Jes. 8: 20 är anförd efter den engelska bibelöversättningen. — övers. anm.

Samvetsfriheten hotad

Protestanterna betrakta nu katolicismen med långt större bevägenhet än förr. I de länder, där Romkyrkan ej har övermakten och där de katolska inta en försonlig hållning för att vinna inflytande, visar sig en växande likgiltighet rörande de lärosatser, som skilja de protestantiska samfundet från den romerska hierarkien. Den åsikten vinner allt mer insteg, att det likväl ej är så stor skillnad i uppfattningen av väsentliga läropunkter som man trott; och att en smula medgörlighet från vår sida skulle leda till ett bättre samförstånd med Rom. Det fanns en tid då protestanterna högt värderade den samvetsfrihet, som blivit så dyrt köpt. De lärde sina barn att avsky påveväldet och menade, att det skulle vara otrohet mot Gud att söka överenskommelse med Rom. Huru annorlunda äro ej de föreställningar, som nu komma till uttryck!

Påvedömets försvarare påstå, att kyrkan blivit belackad, och den protestantiska världen är benägen att godta ett sådant påstående. Många framhålla att det är orätt att bedöma kyrkan i dag efter de styggelser och orimligheter, som kännetecknade hennes herravälde under de århundraden, då mörker och okunnighet härskade. De ursäkta hennes fasansfulla grymhet med att den var ett utslag av tidens barbarism och påstå, att hennes tänkesätt förändrats under inflytandet av nutidens civilisation.

Ha de som tala så glömt det anspråk på ofelbarhet, som under åtta århundraden blivit framställt av denna förmättna makt? Det är så långt ifrån att den uppgivit detta anspråk, att den i det nittonde århundradet hävdade det med större eftertryck än någonsin förr. Hur skulle Romkyrkan kunna förneka de principer, som dikterat hennes uppträdande i förflutna tider, när hon själv påstår att kyrkan »aldrig tagit *fel*, *j heller skall hon*, enligt Skriften, *någonsin taga fel*» ?[1](#)

Romkyrkan kommer aldrig att uppge sitt anspråk på ofelbarhet. Allt vad hon gjort ifråga om att förfölja dem som förkastat hennes dogmer, anser hon vara rätt. Och skulle hon inte upprepa samma handlingar, om hon finge tillfälle därtill? Om de hinder som borgerliga myndigheter nu lägga i vägen, bleve avlägsnade och Romkyrkan återfinge sin förra makt, skulle vi snart få bevittna ett återupplivande av hennes förföljelser och tyranni.

Oförändrad politik.

Om det påvliga prästerskapets ställning till samvetsfriheten och om de faror, som hota särskilt Förenta Staterna till följd av kyrkans vällyckade politik, skriver en känd författare:

»Det finns många som vilja beteckna all fruktan för den romerskkatolska kyrkan i Förenta Staterna som barnslighet och fanatism. Sådana kunna ej se något i katolicismens väsen eller hållning, som är fientligt

mot våra fria institutioner, eller finna något olycksbådande i dess tillväxt. Låt oss då först jämföra några av de grundläggande principerna i vår författning med den katolska kyrkans.

Förenta Staternas grundlag garanterar samvetsfriket. Intet är mera värdefullt eller grundväsentligt. I sin rundskrivelse av den 15 augusti 1854 förkunnade påve Pius IX: 'De orimliga och vill-farande teorier eller fantasibilder, som skola tjäna som försvar för samvetsfriheten, äro en högst fördärvlig villfarelse — en pest, som måste fruktas mer än allt annat i en stat.' I sin rundskrivelse av den 8 december 1864 bannlyser samme påve 'dem som förfäkta religions- och samvetsfrihet', ävensom 'alla sådana som påstå, att kyrkan icke må bruka tvång'.

Romkyrkans fredliga hållning i Förenta Staterna bevisar ingen hjärteförändring. Hon är tolerant, där hon är maktlös. Såsom biskop O'Connor säger: 'Religionsfrihet föredrages endast till dess att motsatsen kan genomföras utan fara för den katolska världen.' . . . Ärkebiskopen i St. Louis yttrade en gång: 'Kätterier och otro äro brott, och i kristna länder såsom t. ex. Italien och Spanien, där hela befolkningen utgöres av katoliker och där den romerska religionen utgör en väsentlig del av landets lag, äro de belagda med straff såsom andra brott.'

Varje kardinal, ärkebiskop och biskop i den katolska kyrkan svär påven en tro- och huldhetsed, vari följande ord förekomma: 'Kättare, schismatiker och upprorsmakare gentemot vår förbemälda herre (påven) eller hans efterträdare skall jag till det yttersta förfölja och bekämpa'. »[2](#)

Det är sant att det finnes verkliga kristna i den romerskkatolska kyrkan. Det finns tusenden i denna kyrka som tjäna Gud efter det ljus de ha. Gud ser med ömt medlidande på dessa själar, uppfostrade .som de äro i en bedräglig och otillfredsställande lära. Han skall ock låta ljusstrålar genomtränga det mörker som omger dem. Han skall för dem uppenbara sanningen sådan den är i Jesus, och många skola ännu sluta sig till hans folk.

Men katolicismen som religionssystem betraktad är lika litet i överensstämmelse med Kristi evangelium i dag, som den någonsin varit. De protestantiska kyrkosamfundena äro i stort mörker, annars skulle de förstå tidens tecken. Den romerska kyrkan har vittsyftande, framsynta planer och verksamhetsmetoder. Hon gör bruk av varje medel för att utvidga sitt inflytande och föröka sin makt. Katolicismen vinner framgång överallt. Se dess växande antal kyrkor och kapell i alla protestantiska länder.. Lägga märke till dess populära universitet och seminarier i Amerika, vilka i stor utsträckning besökas av protestanter. Geakt på ritualismens utveckling i England och se, hur många som gå över till katolikernas led. Dessa förhållanden borde väcka ängslan hos alla som sätta värde på evangelii rena grundsatser.

Många ha inlåtit sig med och gynnat påvedömet. De ha gjort överenskommelser och eftergifter, som förvåna katolikerna och som dessa ej kunna förstå. Människorna tillsluta sina ögon för Romkyrkans verkliga karaktär och de faror som dess överhöghet innebär. De behöva väckas upp till att motverka denna fiendes framträngande, vilken är så farlig för borgerlig och religiös frihet.

Fascinerar med sina teatraliska gudstjänster, sin pomp och ståt.

Många protestanter tro att den katolska religionen är föga tilldragande, att dess gudstjänst består av en massa tråkiga och meningslösa ceremonier. Häri missta de sig. Den romerska kyrkans gudstjänst är en mycket intrycksfull handling. Den glänsande ståten och de högtidliga ceremonierna tjusa sinnet samt nedtysta förnuftets och samvetets röst. Ögat bländas. Praktfulla kyrkor, imponerande processioner, gyllene altaren, juvelsmyckade helgonskrin, utsökts målningar och skulpturer — allt detta tilltalar skönhetssinnet. Även örat tjusas. Musiken är oöverträffad. Brusande orglars klangfulla toner, som blanda sig med sången från en talrik församling och ljuda genom de höga valven och pelargångarna i ståtliga katedraler, kunna ej annat än stämma själen till vördnad och andakt.

Men all denna yttre glans och prakt som blott gäcker den skuldbetungade själens längtan, är ett bevis på inre fördärv. Kristi religion behöver ej anbefallas genom sådana lockelser. I det ljus som utströmmar från korset, framträder kristendomen så ren och så intagande, att ingen yttre utsmyckning kan förhöja dess sanna värde. Det är helighetens prydnad, en saktmodig och stilla ande, som är av värde inför Gud.

Utvärtes elegans och stilfullhet är inte nödvändigtvis ett utslag av rena, upphöjda tankar. Fin smak och upphöjda begrepp om konst påträffas ej sällan hos dem som äro jordbundna och sinnliga. Själafienden använder ofta sådana personer till att leda människorna att glömma själens behov, att förlora det tillkommande, oförgängliga livet ur sikte, att vända sig bort från sin ,gudomlige Hjälpare och att leva endast för denna världen.

En praktfull yttre religion tilltalar det oomvända hjärtat. Prakten och ceremonierna i den katolska gudstjänsten ha en förförisk makt. Många låta sig därav bedåras, så att de börja betrakta den romerska kyrkan som själva porten till himmelen. Ingen är säker mot dess inflytande, utom den som har satt sina fötter på sanningens grund och vars hjärta är förnyat genom Guds Ande. Tusenden som ej äga någon på erfarenhet grundad kunskap om Kristus, skola förledas att-antaga gudsfruktans form utan dess kraft. En sådan religion är just vad mängden önskar.

Guds karaktär missrepresenteras.

Kyrkans anspråk på rättigheten att förlåta synder har till följd, att medlemmarna tycka sig äga frihet att synda, medan bikten, utan vilken hennes förlåtelse ej erhålles, verkar i samma riktning. Den som faller på knä för en syndig människa och bekänner sitt hjärtas hemliga tankar och känslor, nedsätter sitt människovärde och förnedrar varje ädel instinkt i sin själ. Hans föreställning om Gud förnedras: Gud blir lik den fallna människan, ty prästen står som en Guds representant. Men för den som gärna vill omhulda sina svagheter, är det behagligare att avlägga bekännelse inför en dödlig människa än att öppna sitt hjärta för Gud. Det är behagligare för den mänskliga naturen att bikta än att försaka synden. Det är lättare att späka sig med säck och törne och tunga bojor än att korsfästa köttets lustar. Tungt är det ok, som det köttsliga hjärtat är villigt att bära, blott det slipper att böja sig under Kristi ok.

Den onde söker ständigt i ett falskt ljus framställa Guds karaktär, syndens natur och den verkliga tvistepunkten i den stora striden. Hans spetsfundigheter försvaga den gudomliga lagens giltighet och ge

människorna frihet att synda. Samtidigt inplanter han falska föreställningar om Gud, så att de betrakta honom med fruktan och hat i stället för med kärlek. Den grymhet som utmärker hans egen karaktär, tillskriver han Skaparen. Den är införlivad med religionssystemet och kommer till uttryck i människornas gudsdyrkan.

Över sina anhängare övade Romkyrkan tukt med gissel, med svält och stränga kroppsliga späkningar av varje upptänklig, hjärtskärande art. För att vinna Guds välbehag överträdde de botfärdiga hans lagar, i det de överträdde naturens lagar. Man lärde dem att bryta de band, som Gud förordnat till välsignelse och glädje för människorna på deras jordiska vandring. Kyrkogårdarna gömde miljontals offer, som förnött sitt liv i fåfänga försök att betvinga sina naturliga böjelser och att undertrycka varje tanke och känsla av sympati såsom något som vore misshagligt för Gud.

Ned tillhjälp av detta ofantliga bedrägeri fullbordar onskans furste sitt uppsåt att tillskynda Gud vanära och bringa olycka över människorna. Det lyckas honom att förkläda sig och utföra sitt verk genom kyrkans ledare. Om Bibeln blir läst, skall Guds barmhärtighet och kärlek uppenbaras, och man skall inse att han ej pålägger människorna någon av dessa tunga bördor. Allt vad Gud begär är ett förkrossat och bedrövat hjärta, en ödmjuk och villig ande.

Kristus har i sitt liv inte givit oss något exempel till stöd för den tanken, att män och kvinnor skola stänga sig inne i kloster för att bli passande för himmelen. Han har aldrig lärt att kärlek och sympati skola undertryckas. Frälsarens hjärta flödar över av kärlek. Ju närmare en människa kommer moralisk fullkomlighet, desto ömmare bli hennes känslor, desto klarare hennes uppfattning av synd och desto djupare hennes deltagande för de lidande.

Protestanterna ha upphört att protestera.

Det är inte utan skäl som det påståendet göres i protestantiska länder, att katolicismen inte avviker så mycket från protestantismen nu som den gjorde förr. Det har skett en förändring, men ej med påvedömet. Katolicismen har verkligen mycken likhet med den protestantism som nu existerar, emedan protestantismen i så hög grad urartat sedan reformationens dagar.

Medan de protestantiska kyrkosamfundena ha sökt världens gunst, har en falsk kärlek förblindat deras ögon. De kunna ej inse annat, än att det är rätt att tro gott om allt som är ont, och den oundvikliga följderna blir att de slutligen tro ont om allt som är gott. I stället för att träda fram och försvara den tro som en gång blivit överlämnad åt de heliga, urskulda de så att säga sin ofördelaktiga mening om Romkyrkan och be om tillgift för sin blinda iver.

En stor del av dem som inte äro gynnsamt stämde mot katolicismen, synas ej inse den fara som ligger i dess makt och inflytande. Många göra gällande att det intellektuella och moraliska mörker, som härskade under medeltiden, gynnade utbredandet av dess dogmer, vidskepelse och förtryck, men att senare tidens större upplysning, mera allmänt utbredda kunskaper och tilltagande frisinne i religiösa frågor omöjliggjorde ett återupplivande av ofördragsamhet och tyranni. Själva tanken att ett sådant saker-

nas tillstånd skulle kunna existera i vår upplysta tid, anses för löjlig. Det är sant att det nu levande släktet både i intellektuellt, moraliskt och religiöst hänseende blivit gynnat med ett stort ljus. Från Guds upplåtna heliga ord har himmelskt ljus strålat ut över världen. Men man bör komma ihåg, att ju större ljuset är, desto större blir mörkret för dem som fördunkla och förkasta det.

Genom att under bön till Gud granska Bibeln skulle prote-stanterna lära förstå påvedömetts verkliga karaktär och komma att avsky och undvika det. Men många äro så visa i sina egna ögon, att de ej känna något behov av att ödmjukt bedja Gud, att han måtte leda dem till sanningen. Fastän de berömma sig av sin upp-lysning, känna de varken Skriften eller Guds kraft. De måste ha något, varmed de kunna lugna sitt samvete, och de välja det som är minst andligt och förödmjukande. Vad de önska är ett medel att glömma Gud, men som räddar skenet av att de bevara honom i tankarna. Katolicismen är väl ägnad att möta alla dessa behov. Den är lämpad för två klasser, vilka omfatta nästan hela världen: de som vilja bli frälsta genom egna förtjänster, och de som vilja bli frälsta i sina synder. Häri ligger hemligheten till dess makt.

En tid av andligt mörker har visat sig vara gynnsam för påveframgång. Det skall även visa sig att en tid av stor upp-lysning är lika gynnsam för dess tillväxt. I gångna tider, då män-niskorna saknade Guds ord och ej kände sanningen, voro deras ögon förbundna, och tusanden fångades i snaran därför att de ej sågo, att den var lagd för deras fot. I närvarande tid finnas många, vilkas ögon bländas av mänskliga spekulationer, av »den falske-ligen så kallade 'kunskapen'. » De se ej snaran och gå därför i den lika villigt, som om deras ögon voro förbundna. Det var Guds av-sikt att människans intellektuella förmågor skulle betraktas som en gåva av Skaparen och användas i sanningens och rättfärdigbetens tjänst. Ilen när högmod och äregirighet uppmuntras och människorna upphöja sina egna teorier över Guds ord, kan upplysningen åstadkomma mera ont än okunnigheten. Sålunda skall nutidens falska vetenskap, som undergräver tron på Bibeln, visa sig lika väl ägnad att befrämja antagandet av katolicismen med dess tilltalande ceremonier, som bristen på kunskap var till att befordra dess upphöjelse i den mörka tidsåldern.

I de rörelser som nu pågå i Förenta Staterna för att' skaffa kyrkans inrättningar och bruk understöd av staten, följa protestanterna i katolikernas spår. ja, vad mer är: de bereda påvekyrkan tillfälle att i det protestantiska Amerika återvinna vad den har förlorat i den gamla världen. Och det som ger denna rörelse ökad betydelse är den omständigheten, att det huvudsakliga mål som eftersträvas är inskräpandet av söndagsfirandet, en sed, som har sina rötter i Romkyrkan och , som den åberopar såsom ett tecken på sin myndighet. Den ande som genomtränger de protestantiska kyrkosamfundet och leder dem till att upphöja söndagen på samma sätt som påvedömet tidigare gjort, är påvedömetts ande — tendensen att lämna sig efter världens bruk och att visa större vördnad för mänskliga traditioner än för Guds bud.

Söndagen har blivit uupphöjd i sabbatens ställe

Om läsaren önskar veta vilka hjälpmedel skola användas i den nära förestående striden, behöver han blott genomgå berättelserna om de medel, som Romkyrkan i gångna tider använt för samma ändamål. Vill han veta, hur katoliker och protestanter i förening skola behandla dem som förkasta deras dogmer,

så låt honom ge akt på vilken ande romerska kurkan lagt i dagen mot Herrens sabbat och dess förkämpar.

Kungliga påbud, allmänna kyrkomöten och kyrkliga förordningar, understödda av borgerlig makt, voro de mått och steg genom vilka den hedniska festdagen kom till ära och värdighet i kristenheten. Den första offentliga åtgärd, som vidtogs för att befästa söndagsfirandet, var den lag som utfärdades av Konstantin den store.³ Denna lag påbjöd att befolkningen i städerna skulle vila på »solens ärevördiga dag», medan den gav lantmannen tillåtelse att utföra sitt arbete. Fastän detta i verkligheten var ett hedniskt påbud, blev det likväl genomfört av kejsaren, efter att han till namnet hade antagit kristendomen.

Då detta kejsarliga påbud ej visade sig vara en tillräcklig ersättning för en gudomlig befallning, framkom Eusebius, en biskop som sökte furstarnas ynnest och som var Konstantins intima vän och smickrare, med det påståendet att Kristus hade insatt söndagen i sabbatens ställe. Icke ett enda vittnesbörd ur Skriften anfördes till försvar för denna nya lära. Omedvetet erkänner Eusebius själv att den är falsk samt utpekar de verkliga upphovsmännen till förändringen. »Allt», säger han, »som tillhörde sabbatens iakttagande, ha vi överfört till Herrens dag.»⁴ Men så grundlöst som argumentet till förmån för söndagen var, tjänade det dock till att inge människorna mod att trampa Herrens sabbat under fötterna. Alla som önskade vinna världslig utmärkelse, antogo den allmänna helgdagen.

Efter hand som påveväldet befäste sig, fortsattas verket med söndagens upphöjelse. Någon tid fortfor den jordbrukande befolkningen att arbeta på söndagen, och den sjunde dagen betraktades alltjämt som sabbat. Men förändringen påskyndades! De som beklädde kyrkliga ämbeten förbjödos att döma i civila mål på söndagen. Snart därefter blevo alla, oavsett ställning och rang, vid straffpåföljd — böter för fria borgare och spöstraff för tjänare — ålagda att avstå från vardagliga sysslor. Senare utfärdades en förordning, att de rika skulle straffas med förlusten av sin halva egendom, och slutligen, om de framhårdade i sin gensträvighet, skulle de göras till slavar. De lägre klasserna skulle landsförvisas på livstid.

Uppdiktade berättelser om underverk togos även i anspråk. Bland annat berättade man, att då en bonde plöjde sin åker på söndagen och skrapade sin plog ren med ett järn, fastnade detta i hans hand, och i två år måste han bära det med sig var han färdades, »till övermåttan stor smärta och skam.»⁵

Senare förordnade påven, att prästerna skulle förmana dem som arbetade på söndagen och uppfordra dem att gå i kyrkan och framsäga sina böner, för att de icke skulle draga någon olycka över sina grannar. Ett kyrkomöte framkom med det påståendet, som sedan i stor utsträckning utnyttjades även av protestanter, att emedan några blivit träffade av blixten, när de arbetade på söndagen, så måste den dagen vara sabbat. »Det visar», yttrade prelaterna, »hur stort Guds misshag var över deras åsidosättande av denna dag. > Man beslöt att göra en hänvändelse till präster, konungar och furstar tillika med alla trogna bland folket att »använda all flit och omsorg, för att dagen åter måtte bli hedrad och till ära för kristendomen iakttagen med större allvar för framtiden.»⁶

Då kyrkomötenas föreskrifter visade sig otillräckliga, anmodades de världsliga myndigheterna att utfärda ett påbud, som skulle injaga fruktan hos folket och tvinga det att avhålla sig från arbete på söndagen. På en synod i Rom blevo alla tidigare bestämmelser bekräftade på nytt och med större högtidlighet och eftertryck. De blevo därjämte införlivade med kyrkolagen och genomdrivna av de borgerliga myndigheterna nästan överallt i kristenheten. [7](#)

Bristen på bibliska stöd för söndagsfirandet vållade likväl ej ringa förlägenhet. Folket betvivlade sina lärares rättighet att åsidosätta Herrens uttryckliga förklaring: »Den sjunde dagen är Herrens, din Guds, sabbat», för att kunna ära solens dag. För att ersätta denna brist måste andra medel tillgripas. En ivrig förkämpe för söndagen, som i slutet av tolfte århundradet besökte församlingarna i England, rönt motstånd från trogna sanningsvittnen. Så fruktlösa voro hans ansträngningar, att han för en tid måste lämna landet och utfundera medel till att genomdriva sin lära. När han sedan kom tillbaka, var han bättre rustad, och hans senare verksamhet kröntes med större framgång. Han medförde ett dokument, som han påstod vara från Gud själv och som innehöll den nödvändiga befallningen angående söndagens helighållande tillika med förskräckliga hotelser, avsedda att injaga skräck hos de olydiga. Detta dyrbara dokument — ett falsarium lika stort som den institution det skulle stödja — sades ha fallit ned från himmelen och blivit funnet i Jerusalem på S:t Simons altare på Golgata. Men påvarnas palats i Rom var i verkligheten det ställe, varifrån det stammade. Svek och förfalskningar för att främja kyrkans intressen ha i alla tider ansetts för lovliga medel inom den romerska hierarkien.

Nämnda dokument förbjöd arbete från nionde timmen eller klockan tre lördag eftermiddag till soluppgången måndag morgon. Dokumentets giltighet hade blivit bekräftad, förklarade man, genom många underverk. Det berättades att folk som arbetat över den bestämda tiden, blivit träffade av förlamning. En mjölnare som försökte mala sin säd, såg i stället för mjöl en blodström flyta fram, och kvarnhjulet stod stilla i trots av den stora tillgången på vatten. En kvinna som gräddade bröd, fann att: det blott var råa degen, när hon tog det ur ugnen, fastän denna var mycket het. En annan kvinna som hade deg färdig till bakning vid nionde timmen, men beslöt att sätta den undan till måndagen, fann följande dag att den genom gudomlig kraft blivit förvandlad till bröd. En man som bakat bröd efter den nionde timmen enlördag såg då han följande morgon bröt det, att blod flöt därur. Genom sådana orimliga och vidskepliga påfund sökte söndagens förkämpar att stadfästa dess helighet. [8](#)

I Skottland såväl som i England förskaffade man söndagen större aktning genom att delvis anknyta den till den gamla sabbaten. Men tiden för dess helighållande var mycket olika. Ett edikt från konungen av Skottland påbjöd, att »lördagen från klockan tolv förmiddag skulle betraktas som helig, och att ingen från detta klockslag till måndag morgon borde utföra timliga sysslor». [9](#)

elen trots alla bemödanden att stadfästa söndagens helighet erkände katolikerna själva offentligen, att sabbaten var grundad på gudomlig auktoritet och att den instiftelse som blivit satt i dess ställe, var av mänskligt ursprung. Ett katolskt kyrkomöte i det sextonde århundradet förklarade uttryckligen: MÅ alla kristna komma ihåg, att den sjunde dagen blivit helgad av Gud och att den antagits och hållits icke blott av judarna utan av alla andra som föregivit sig dyrka Gud. Likväl ha vi kristna förändrat deras sabbat till Herrens dag.»[10](#) De som inlät sig på att förändra Guds lag, voro ej okunniga om beskaffenheten av sitt

verk: det var deras avsikt att upphäva sig över Gud.

Ett slående exempel på Romkyrkans, uppträdande gentemot dem som inte stämde överens med henne, har man i den långa och blodiga förföljelsen mot valdenserna, av vilka även en del helighöll sabbaten. Andra blevo på liknande sätt plågade till följd av sin lydnad för sabbatsbudet. Särskilt betecknande är församlingarnas historia i Etiopien. I den mörka medeltidens dunkel förlorade världen de kristna i mellersta Afrika ur sikte, och under flera århundraden kunde de i frihet efterfölja sin tro. Men till sist fick Rom kännedom om deras tillvaro, och kejsaren av Etiopien blev snart övertalad att erkänna påven som Kristi ställföreträdare. Andra eftergifter följde. Ett påbud utfärdades som vid de strängaste straff förbjöd sabbatens helighållande. [11](#) Ilen det påvliga tyranniet blev snart så olidligt, att etiopierna beslöt att befria sig från detsamma. Efter en fruktansvärd kamp blevo katolikerna fördrivna ur landet, och den gamla tron återställdes. Församlingarna fröjdade sig över sin frihet och glömde aldrig den läxa de hade lärt angående Romkyrkans svek, fanatism och despotiska makt. De voro nöjda med att stanna inom sitt isolerade rike, okända för den övriga kristenheten.

Församlingarna i Afrika höllo sabbaten på samma sätt, som Romkyrkan höll den före sitt fullständiga avfall. Medan de helighöll den sjunde dagen i lydnad för Guds bud, avhöllo de sig tillika från arbete på söndagen i överensstämmelse med kyrkans bruk. När den romerska kyrkan fick övervalde, nedtrampade hon Herrens sabbat för att upphöja sin egen. Ilen församlingarna i Afrika, som voro likasom undangömda i nära ett tusen år, deltog ej i detta avfall. Då de kommo under Roms välde, blevo de emellertid tvungna att åsidosätta den sanna sabbaten och antaga den falska. Men så snart de återvunnit sitt oberoende, började de dock åter att iakttaga sabbatsbudet. [12](#)

Dessa vittnesbörd från forntiden röja tydligt den romerska kyrkans fiendskap mot den sanna sabbaten och dess försvarare samt de medel hon använt för att upphöja den institution, som hon själv har skapat. Guds ord lär att dessa händelser skola återupprepa sig, när protestanter och romerska katoliker förena sig för att upphöja söndagen.

Påtvingat söndagsfirande.

Profetian i Upp. 13:de kapitel visar, att den makt som föreställes genom vilddjuret med två horn lika ett lamms, skall komma »jorden och dem som bo därpå att tillbedja» påvedömet, som i denna profetia symboliseras av det panter lika vilddjuret. Vilddjuret med de två hornen skall även uppmana »jordens inbyggare att göra en bild åt vilddjuret». Det skall än vidare »förmå alla, både små och stora, både rika och fattiga, både fria och trälar» att antaga vilddjurets märke. Vi ha förut visat, att Förenta Staterna är den makt som framställes genom vilddjuret med lammhornen, och att denna förutsägelse skall bliva uppfylld, när Förenta Staterna inskräper söndagsfirandet, vilket den romerska kyrkan påstår vara ett särskilt erkännande av dess överhöghet. Ilen i denna hyllning av påvedömet skall Förenta Staterna inte bli allena. Romkyrkans inflytande i de länder, som en gång erkänt hennes herravälde, är långt ifrån att vara tillintetgjort, och profetian förutsäger en återställelse av hennes makt. »Och jag såg ett av dess huvuden vara likasom sårat till döds, men dess dödssår blev läkt. Och hela jorden såg med förundran efter vilddjuret.» Tillfogandet av det dödliga såret åsyftar påvedömet fall år 1798. Men profetian säger

att »dess dödssår blev läkt». Paulus låter oss tydligt förstå att »syndens människa» skall fortleva till Kristi andra tillkommelse. Ända till tidens slut skall bedrägeriet fortsätta. Och i Uppenbarelseboken heter det vidare med hänsyftning på påvedömet: »Och alla jordens inbyggare skola tillbedja. det, ja, envar som icke har sitt namn från världens begynnelse skrivet i livets bok, det slaktade Lammets bok. » Upp. 13: 11—16, 3, 8; 2 Tess. 2:8. Både i den gamla och i den nya världen skall påvedömet bli föremål för hyllning genom den ära man visar söndagsinstiftelsen, vilken uteslutande vilar på Romkyrkans auktoritet.

Sedan mitten av nittonde århundradet ha sådana som rannsakat det profetiska ordet, framhållit detta för världen. De händelser som nu äga rum, säga oss att vi hastigt närma oss uppfyllelsen av det som blivit förutsagt. Hos protestantiska förkunnare möter man samma påstående om gudomligt stöd för söndagens helighållande och samma brist på bibliska bevis som hos katolska. ledare, vilka uppdyktade historier om underverk såsom ersättning för en saknad befallning från Gud. Det påståendet att Guds straffdomar hemsöka människorna för deras ohelgande av söndagen som vilodag, kommer att upprepas. Redan höra vi det. Och en rörelse som skall genomdriva söndagens helighållande gör hastig framgång.

Med alla sina förgreningar utöver världen utgör den romerska kyrkan en ofantlig organisation under den påvliga stolens kontroll och avsedd att tjäna dess intressen. Hennes miljoner medlemmar i olika länder ammas till att anse sig skyldiga påven tro och lydnad. Vilken nation och regering de än tillhöra, måste de sätta kyrkans myndighet högre än all annan sådan. Även om de svärja, staten trohetsed, står dock löftet om lydnad mot romerska kyrkan över denna och löser dem från varje förpliktelse, som är oförenlig med hennes intressen.

Ar 1204 avlockade påve Innocentius III konung Peter II av Aragonien följande utomordentliga ed: »Jag Peter, konung av Aragonien, bekänner och lovar att alltid vara lydig och trogen mot min herre, påve Innocentius, mot hans katolska efterträdare och mot den romerska kyrkan, att troget bevara mitt rike i lydnad mot honom, försvara den katolska läran och beivra kätterskt fördärv. »[13](#) Detta är i överensstämmelse med påståendet angående påvens makt, att »det är lovligt för honom att avsätta kejsare» och att »han skall lösa undersåtar från deras trohet mot orättfärdiga härskare». [14](#)

Guds ord varnar oss för den hotande faran. Om varningen lämnas obeaktad, skall den protestantiska världen nog lära sig inse, vad romerska kyrkans avsikt verkligen är, men för sent för att undgå snaran. I tysthet växer hennes makt. Hennes lärosatser öva sitt inflytande i lagstiftande församlingar, bland kyrkosamfund och i människors hjärtan. Hon uppför sina :höga, massiva byggnader, i vars hemliga kamrar hennes tidigare förföljelser skola upprepas. Förstulet och utan att misstänkas samlar hon sina styrkor för att främja sina egna syften, när tiden för det avgörande slaget är inne. Allt vad hon önskar är en förmånlig position, och det håller hon redan på att få. Snart skola vi få se och märka vad Rom för i skölden. Envar som vill tro och lyda Guds ord, kommer att utsätta sig för smälek och förföljelse.

1 Mosheim: »Ecclesiastical History», bok 3, m årh., del z, kap. i, par. 9, anm. i.

2 Dr Josiah Strong: »Our Country » kap. 5, par. t 3.

3 Konstantins söndagslag år 32 z e. Kr.

4 Robert Cox: »Sabbath Laws and Sabbath Duties» (utg, t853), sid. 5;8,

5 Francis West: »Historical and Practical Discourse on the Lords Day», sid. 174.

6 Tho. Morer: »Discourse in Sex Dialogues on the Name, Notion, and Observation of the Lords Day» (utg. 1701), sid. 271.

7 Se Heylyn: » History of the Sabbath», del 2, kap. 5, par. 7.

8 Se Roger de Hoveden: »Annals» (utg. Bohn) band z, sid. 5 z 8 5 30.

9 Morer: »Dialogues on the Lord's Day», sid. 290, 291.

10 Ibid., sid. 281, 282.

11 Se »Church History of Ethiopia », sid. 3 c i, 3 t 2.

12 Angående den bibliska sabbatens helighållande i Abessinien kan man läsa domprosten A. P. Stanleys: »Lectures on the History of the Eastern Church», lecture t, par. is (New York uppl. 1862, sid 96, 97). Michale Geddes: »Church History of Ethiopia», sid. 87, 88, 311, 312. Gibbon: »Decline and Fall of the Roman Empire », kap. 47, par. 37—39, Samuel Gobat: »Journal of Three Years' Residence in Abvssinia» (New York uppl. 1850). sid. 55—58, 83, 93, 97, 98. A. H. Lewis: » A Critical History of the sabbath and the sundav in the Christian Church» (2:dra reviderade uppl.), sid. 208—215.

13 J. Dowling: »History of Romanism», bok s, kap. 6, par. S S.

14 Mosheim: »Ecclesiastical History», bok 3, m :te årh., del i, kap. z, par, g, anm. 8 (Vlurdocks övers.).

En oundviklig kraftmätning mellan sanning och villfarelse

Ända från begynnelsen av den stora striden i himmelen har det varit Satans avsikt att tillintetgöra Guds lag. Det var för att nå detta mål som han gjorde uppror mot Skaparen, och sedan han blev fördriven från himmelen, har han fortsatt samma strid på jorden. Att förvilla människorna och leda dem till att överträda Guds lag är vad han ständigt haft i sikte. Om detta uppnås genom att åsidosätta hela lagen eller genom att förkasta ett av dess bud, så blir det slutliga resultatet detsamma. Den som »felar i ett» visar förakt för hela lagen. Hans inflytande och exempel faller på överträdelsens sida: han blir »skyldig till allt». Jak. 2:10.

I försöket att bringa förakt över Guds befallningar har den onde förvrängt Bibelns lära, och villfarelser ha sålunda blivit införlivade med tron hos tusenden som bekänna sig tro Skriften. Den sista stora konflikten mellan sanning och villfarelse är blott den slutliga sammandrabbningen i den långvariga striden om Guds lag. Det är denna konflikt vi nu närma oss — en konflikt mellan människors bud och Guds befallningar, mellan Bibelns kristendom och traditionernas och fablernas religion.

De krafter som i denna strid skola sluta sig samman mot sanning och rättfärdighet, äro nu ivrigt verksamma. Guds heliga ord, som till ett sådant pris av lidande och blodsutgjutelse blivit överlåtet åt oss, värderas alltför litet. Bibeln är tillgänglig för alla, men det är endast få som verkligen göra den till sitt livs rättesnöre. Otron härskar i en oroväckande grad, icke blott i världen utan även i kyrkan. Många gå så långt att de förneka läropunkter, som utgöra själva hörnpelarna i den kristna tron. Skapelsens stora fakta, såsom de framställas av inspirerade författare, människans fall, försoningen och Guds lags eviga giltighet — dessa sanningar förkastas praktiskt taget antingen helt eller delvis av en stor del som kalla sig kristna. Tusenden som yvas över sin visdom och självständighet, betrakta den obetingade tilliten till Bibeln som ett tecken på svaghet. Att göra invändningar mot Skriften eller att förändliga och bortförklara dess viktigaste sanningar, anse de vara ett bevis på överlägsen talang och lärdom. Många predikanter förkunna för sina åhörare och många professorer och lärare förklara för sina lärjungar, att Guds lag blivit förändrad eller upphävd. Och de som tro att dess föreskrifter ännu äro bindande och böra bokstavligen efterkommas, anser man förtjäna blott åtlöje och förakt.

När människorna förkasta sanningen, förkasta de dess upphovsman. Genom att förtrampa Guds lag förneka de laggivarens auktoritet.

Ingen villfarelse inom kristenheten mättar ett fräckare slag mot Herrens auktoritet, ingen är mera i strid med förnuftet, ingen är mera fördärlig till sina följder än den moderna lära, som så hastigt utbreder sig, att Guds lag ej längre är gällande för människorna. Varje land har sina lagar som kräva aktning och

lydnad. Intet rike kunde bestå utan dem. Låter det då tänka sig att himmelens och jordens Skapare ej har någon lag, efter vilken han regerar de väsen han skapat?

Det skulle vara långt mera rimligt, om nationerna avskaffade sina lagar och läte folket handla efter gottfinnande, än att världsalltets Härskare skulle upphäva sin lag och lämna världen utan en måttstock, som fördömer de skyldiga och försvarar de lydiga. När rättfärdighetens norm åsidosättes, är vägen öppen för mörkrets furste att befästa sin makt.

Varhelst Guds befallningar förkastas, upphör synden att visa sig syndig och rättfärdigheten att visa sig önskvärd. De som vägra att låta sig styras av Gud, äro alldeles odugliga att styra sig själva. Genom deras fördärvliga lära inplantas uppstudsighetens ande i barnens och ungdomens hjärtan, som av naturen ha svårt att fördraga tvång, och ett laglöst, otyglat samhällstillstånd blir följden. Medan mängden hånar deras förmenta lättrogenhet, som efterkomma Guds fordringar, omfatta de begärligt den ondes bländverk. De ge sina lustar fritt lopp och öva samma synder, som ha nedkallat Guds straffdomar över hedningarna.

De som lära människorna att ringakta Guds befallningar, så olydnad för att skörda olydnad. Om den gudomliga lagens bud helt och hållet åsidosattes, så skulle även mänskliga lagar snart ringaktas. Emedan Gud förbjuder oärliga handlingar, begärelse, lögn och bedrägeri, äro människorna färdiga att trampa hans bud under fötterna, emedan de anse dem vara ett hinder för deras timliga framgång. Men följderna av att avskaffa dessa bud skulle bli något annat, än de väntat. Varför skulle någon frukta för att bryta lagen, om den ej vore bindande? Ingen kunde längre vara säker om sin egendom. Människorna skulle med våld tillägna sig andras ägodelar, och den starkaste skulle bli den rikaste. Icke ens livet skulle respekteras. Äktenskapsbandet skulle ej längre stå som ett heligt värn till familjens beskydd. Den som hade makten kunde, om han önskade, taga sin nästas hustru med våld. Det femte budet skulle bliva åsidosatt likaväl som det fjärde. Barn skulle ej rygga tillbaka för att taga sina föräldrars liv, om de därigenom kunde uppnå sitt fördärvade hjärtas önsknings. Den civiliserade världen skulle bli en hop av rövare och lönnmördare, och frid och lycka skulle försvinna från jorden.

Den läran att människorna skulle vara fritagna från att lyda Guds bud, har redan försvagat aktningen för moraliska förpliktelser och öppnat orättfärdighetens slussportar över världen. Laglöshet, utsvävningar och allsköns fördärv vältra in över oss likt en uppslukande flodvåg.

Den ogudaktighet och det andliga mörker som härskade under den tid Romkyrkan hade makten, var den oundvikliga följden av Bibelns undertryckande. Men var skall man söka orsaken till den vitt utbredda otro, det förkastande av Guds lag och därav följande fördärv, som förekomma under evangeliets fulla dagsljus och i en tid, då religionsfrihet råder? Nu då mörkrets furste ej längre kan hålla världen under sin kontroll genom att undanhålla människorna Skriften, tillgriper han andra medel för att uppnå samma resultat. Att omintetgöra tron på Bibeln tjänar hans avsikter lika bra som att tillintetgöra själva Bibeln. Genom att inplanta den åsikten, att Guds lag ej är gällande, får han människorna att bryta mot den lika lätt, som om de ingen kännedom hade om dess bud.

Ledarna i söndagsrörelsen kunna förfäktat nödvändiga reformer och bibliska grundsatsar, men när man till dessa anknäper ett krav, som strider mot Guds lag, kunna hans tjänare ej ansluta sig till dem. Intet, kan berättiga dem till att åsidosätta Guds bud för mäns-liga fordringar.

Två stora villfarelser.

Med hjälp av de två stora villfarelserna om själens odödlighet och söndagens helighet skall djävulen fånga människorna i sitt bedrägeri. Medan den förra bildar grundvalen för spiritismen, skapar den senare ett föreningsband med Romkyrkan.

Katoliker som berömma sig av underverk som ett säkert kännetecken på den sanna kyrkan, skall med lätthet bli bedragna av denna undergörande makt, och protestanter som bortkastat sanningens sköld, skola även bli vilseledda. Katoliker, protestanter och världsliga utan åtskillnad skola antaga gudsfruktans sken utan att fråga efter dess kraft. Och de skola i denna samman-slutning se en storartad rörelse till världens omvändelse och till inledandet av det länge väntade tusenårsriket.

Genom spiritismen uppträder Satan som mänsklighetens väl-görare, botar sjukdomar och föregiver sig införa ett nytt och mera upphöjt religionssystem. Men samtidigt åstadkommer han fördärv och förödelse. Genom sina frestelser leder han skaror till undergång. Omåttligheten störtar förnuftet från tronen, sinnlig njutning, strid och blodsutgjutelse blir följden. Satsan finner behag i krig, emedan det upptänder de värsta lidelser och sopar sina offer in i evigheten, besudlade med last och blod. Det är hans plan att uppegga folken till krig mot varandra, ty därigenom kan han avleda uppmärksamheten från det verk, som skulle bereda dem att bestå på Guds stora dag.

Även genom elementen verkar Satan för att bärga in sin skörd av oberedda själar. Han har studerat hemligheterna i naturens laboratorium, och han brukar all sin makt till att behärska elementen, så långt Gud tillåter. Hur hastigt blevo ej boskaps-hjordar, tjänare, hus och barn bortsopade, då han fick tillåtelse att plåga lob! Slag i slag följde den ena olyckan på den andra. Det är Gud som omhägnar sina skapade varelser och beskyddar dem mot fördärvarens makt. Men kristenheten har visat förakt för Herrens lag, och därför skall han verkställa sitt beslut: han skall undandraga jorden sina välsignelser och taga sitt beskydd från dem som göra uppror mot hans lag och som lära och tvinga andra att handla på samma sätt.

Den onde har makt över alla som ej Gud särskilt beskyddar. För att befrämja sina egna planer skall han gynna och hjälpa några. Andra skall han tillskynda svårigheter och så leda människorna till att tro, att det är Gud som plågar dem.

Satans tillvägagångssätt i denna sista kamp mot: Guds folk är detsamma som han använder sig av, då han började den stora striden i himmelen. Han gjorde gällande att han sökte befästa Guds herravälde, medan i han hemlighet satte in all sin kraft på att omstörta det.

Gud tvingar aldrig någons vilja eller samvete. Men Satan använder sig ständigt av gruvsamt tvång för att få makt med dem som han ej på annat sätt kan förföra. Medels fruktan eller tvång söker han behärska

samvetet för att skaffa sig hyllning. För att nå sitt mål verkar han genom både kyrkliga och världsliga myndigheter och leder dem till att tvångsmässigt inskräpa mänskliga lagar, som strida mot Guds bud.

I det de protestantiska samfundet förkasta Skriftens tydliga bevis för Guds lags oföränderlighet, skola de önska nedtysta dem vilkas tro de ej kunna omkullkasta. Fastän de tillsluta sina ögon för detta faktum, beträda de en väg som skall leda till förföljelse mot dem vilka samvetsgrant vägra att handla som den övriga kristenheten gör i fråga om att erkänna den katolska vilodagen.

Högt stående män i kyrka och stat skola förena sig om att besticka, övertala eller tvinga alla samhällsklasser att ära söndagen. Bristen på gudomligt stöd skall ersättas genom tryckande lagbestämmelser. Politisk korruption håller på att tillintetgöra månpiskornas rättskänsla . och sanningskärlek. För att vinna allmänhetens gunst skola styresmän och lagstiftare även i det fria Amerika. ge efter för folkets krav på en lag, som inskräper söndagens iakttagande. Samvetsfriheten, som har kostat så stora offer, skail ej längre respekteras. I den strid, som förestår, skola vi få se en uppfyllelse av profetens ord: »Och draken vredgades än mer på kvinnan och gick åstad för att föra krig mot de övriga av hennes säd, mot dem som hålla Guds bud och hava Jesu vittnesbörd.» Upp. 12:17.

TRETTIOFEMTE KAPITLET

Vårt säkra värn

Till lagen och till vittnesbördet! Om de icke tala i överensstämmelse med detta ord, så är det därför att intet ljus är i dem. » Jes. 8:20.¹ Guds folk hänvisar till Skriften såsom deras värn mot falska lärare och mot mörkrets andars förföriska makt. Den onde brukar alla möjliga medel för att hindra människorna från att bli förtrogna med Bibeln, emedan dess tydliga ord avslöjar hans bedrägeri. Vid varje förnyelse av Guds verk spurras ondskans furste till större iver. I denna tid samlar han sina yttersta krafter till en sista kamp mot Kristus och hans efterföljare. Vi skola snart stå inför den sista stora förföljelsen. Antikrist skall utföra sina underbara gärningar inför våra ögon. Och så stor kommer likheten att bli mellan det falska och det sanna, att man omöjligen kan skilja mellan dem utan genom den heliga Skrift. filed dess vittnesbörd måste varje påstående och varje underverk prövas.

De som beflita sig om att lyda alla Guds bud, skola röna motstånd och begabberi. Allenast i Gud kunna de bestå. För att kunna uthärda den prövning de gå i möte, måste de förstå Guds vilja, såsom den är uppenbarad i hans ord. De kunna ära honom endast under den förutsättningen att de ha en rätt uppfattning om hans karaktär, hans regering och hans avsikter samt handla i överensstämmelse därmed. Inga andra än de som väpnat sitt sinne med Bibelns sanningar, skola bestå i den sista stora striden. Varenda själ kommer att ställas inför denna rannsakande fråga: Skall jag lyda Gud mer än människor? Den avgörande stunden är redan för handen. Stå våra fötter på Guds oföränderliga ords klippa? Äro vi beredda att orubbligt försvara Guds bud och Jesu tro?

Före sin korsfästelse förklarade Frälsaren för sina lärjungar, att han skulle dödas och uppstå igen ur graven, och änglar voro närvarande för att intrycka hans ord i deras hjärtan. Men lärjungarna förväntade en timlig förlossning — från det romerska oket — och de kunde ej uthärda den tanken, att han som var medelpunkten i deras förhoppningar, skulle lida en vanärande död. De ord som de behövde minnas glömde de, och när prövningens stund kom, voro de oberedda. Jesu död tillintetgjorde deras hopp lika fullständigt, som om han ej hade varnat dem.

I profetiorna avslöjas framtiden lika tydligt, som den avslöjades för lärjungarna genom Kristi ord. De händelser som stå i förbindelse med prövningstidens avslutning och beredelsen för vedermödans tid, äro tydligt framställda. Men många ha ej mera kännedom om dessa viktiga sanningar, än om de aldrig hade blivit uppenbarade. Den onde söker utplåna varje intryck, som kunde göra dem visa till frälsning, och när nödens tid kommer skola de befinnas oberedda.

Guds varningar:

När Gud sänder människorna varningar som äro så betydelsefulla, att de föreställas bli förkunnade av

änglar, som uppe i himlarymden; så fordrar han att envar som fått förmåga att tänka, skall ge akt på budskapet. De förskräckliga hotelser om straff, som flyga fram uttalas mot tillbedjan av vilddjuret och dess bild (Upp. 14:9—11), borde förmå alla att flitigt forska i profetiorna för att få veta, vad vilddjurets märke är, och hur de skola undgå att taga det. Men de flesta vända sina öron från sanningen och vända sig till fablerna. Aposteln Paulus förklarade, i det han såg framåt till de sista dagarna: »En tid kommer, då de icke längre skola fördraga den sunda läran» (z Tim. 4:3). Den tiden har nu kommit. Mängden vill ej veta av Bibelns sanningar, emedan de äro i strid med det syndiga, världsliga hjärtats begär. Och själafienden förser dem genom sitt bedrägeri med vad de önska.

Men Gud skall ha ett folk på jorden, som försvarar Bibeln, och Bibeln allena, såsom måttstocken för all lära och grunden till all reform! Lärda mäns åsikter, vetenskapens slutledningar, kyrkomötens trosbekännelser och bestämmelser, lika talrika och stridiga som de kyrkosamfund de representera — intet av allt detta kan betraktas som bevis för eller emot någon kristen trospunkt. Innan vi antaga någon lära eller förordning, böra vi fordra ett tydligt » så säger Herren» till stöd för densamma.

Djävulen söker alltid fästa uppmärksamheten vid människor i stället för vid Gud. Han leder människorna att se upp till biskopar, präster och professorer i teologi som sina vägledare i stället för att rannsaka Skriften och själva undersöka vad som är deras plikt. Genom att behärska sådana ledande mäns sinnen kan han påverka människomassorna efter sin vilja.

Då Jesus talade livets ord, hörde folket honom gärna, och många även bland prästerna och rådsherrarna trodde på honom. Men översteprästerna och folkets ledare voro beslutna att fördöma och förkasta hans lära. Fastän de ej lyckades finna något att anklaga honom för och fastän de ej kunde undgå att märka den gudomliga vishet och kraft, som ledsagade hans ord, förskansade de sig likväl bakom sina fördomar, och förkastade de tydligaste bevis på hans messiasskap, för att de ej skulle behöva bli hans lärjungar. Dessa Jesu motståndare voro män, som folket ända från sin barndom blivit lärda att vörda och för vars myndighet de blivit vana att obetingat böja sig. »Hur kan det vara », frågade de, »att våra rådsherrar och skriftlärde icke tro på Jesus? Skulle icke dessa fromma män taga emot honom, om han vore Kristus? » Det var sådana lärares inflytande, som kom judafolket att förkasta sin Frälsare.

Den ande som ledde dessa präster och rådsherrar, ger sig ännu tillkänna hos många som uppträda med stora anspråk på gudsfruktan. De vägra att undersöka Skriftens vittnesbörd rörande de sanningar, som särskilt angå vår tid. De hänvisa till sitt stora medlemsantal, sin rikedom, sitt anseende och se med förakt på sanningens förkämpar såsom fattiga, oansedda och med en lära, som skiljer dem från världen.

Kristus förutsåg att den myndighet som de skriftlärde och fariséerna orättmätigt tillvällat sig, inte skulle upphöra med judarnas förskingring. Med profetisk blick såg han det verk, som skulle fullföljas för att upphöja mänsklig auktoritet att härska över människornas samveten och som varit till så stor förbannelse för församlingen under alla tider. Hans förfärliga förkastelsedom över de skriftlärde och fariséerna och hans varningar till folket att inte följa dessa blinda ledare, nedskrevos som en förmaning för kommande släkten.

Skriftens tolkning.

Den katolska kyrkan förbehåller prästerskapet rätten att tolka Bibeln och hindrar folket att läsa den av det skälet, att blott det andliga ståndet äger skicklighet att förklara Guds ord. Fastän reformationen gav Bibeln åt alla, hindrar likväl samma princip, som Rom hävdade, många människor i de protestantiska samfundet från att själva rannsaka Bibeln. De få lära sig att anta dess lära, såsom *kyrkan tolkar den*. Det finns tusenden som inte våga tro något som strider mot deras kyrkas bekännelse eller dess fastställda läxa, hur tydligt det än är framställt i Bibeln.

Själa-fienden verkar på mångahanda sätt genom mänskligt inflytande för att fjättra sina fångar. Han försäkras sig om stora skaror genom att med tillgivenhetens band fästa dem vid människor, som äro fiender till Kristi kors. Av vilken art denna tillgivenhet än är — om det gäller föräldrar eller barn, äkta makar, umgängesvännar — så blir verkan densamma: sanningens motståndare bruka sin makt till att behärska samvetet, och de själar som stå under deras inflytande, ha ej mod eller självständighet nog att följa sin egen övertygelse angående rätt och plikt.

Sanningen och Guds ära äro oskiljaktiga. Det är omöjligt för oss med Bibeln inom räckhåll att ära Gud genom oriktiga åsikter. Många påstå att det är likgiltigt vad man tror, om man blott för en rättsskaffensandel. Men tron danar livet. Om sanningens ljus är tillräckligt för oss, men vi försumma tillfällena att tillägna oss det, så förkasta vi det i verkligheten. Vi välja mörkret framför ljuset.

»Mången håller sin väg för den rätta, men på sistone leder den dock till döden.» Ords. 16:25.
Okunnighet är ingen ursäkt för villfarelse eller synd, när varje tillfälle står en till buds att lära känna Guds vilja. En resande kommer till ett vägskäl, där flera vägar mötas, och en vägvisare anger vart de olika vägarna föra. Om han nu förbiser vägvisaren och väljer den väg han anser vara den rätta, så skall han, hur uppriktig han än må vara, med all sannolikhet upptäcka att han är på orätt väg.

Vi borde använda alla våra förståndsgåvor till att rannsaka Skriften och uppöva fattningsgåvan till att fatta Guds djupheter, så vitt som dödliga människor kunna fatta dem. Men vi må inte glömma, att barnets läraaktighet och undergivenhet är en lärjunges rätta sinnelag. Svårfattliga skriftställen kunna aldrig bemästras på samma sätt, som man löser filosofiska problem. Vi få inte granska Bibeln med det självförtroende, varmed så många beträda vetenskapens områden, utan under bön och förtröstan till Gud och med en uppriktig önskan att förstå hans vilja. Vi måste komma med en ödmjuk och läraaktig ande för att mottaga undervisning av den store Jag är. [2](#) Annars skola onda änglar så förblinda våra sinnen och förhärda våra hjärtan, att sanningen inte gör något intryck på oss.

Många delar av Skriften, vilka lärda män beteckna som hemlighetsfulla eller förbigå som oväsentliga, äro fulla av lärdom och tröst för den som blivit fostrad i Kristi skola. En orsak varför många teologer ej ha större insikt i Guds ord är, att de tillsluta sina öron för sanningar, som de ej vilja efterleva. Kunskapen om bibliska sanningar beror inte så mycket på förståndsgåvor som fastmer på en uppriktig vilja att förstå och på en verklig hunger efter rättfärdighet.

Bibelstudium och bön.

Bibeln bör aldrig läsas utan bön. Den helige Ande allena kan hjälpa oss att inse vikten av de ting som äro lätta. att fatta, och hindra oss från att förvränga sådant som är svårt att förstå. Det tillhör de himmelska änglarnas tjänst att så bereda våra hjärtan att mottaga Guds ord, att vi bli intagna av dess skönhet, förmanade genom dess varningar samt upplivade och styrkta genom dess löften. Vi borde göra psalmistens bön till vår egen: »Öppna mina ögon, så att jag kan skåda undren i din lag.» Frestelser synas ofta oemotståndliga, emedan den frestade på grund av försummad bön och bibelforskning ej så lätt kan erinra sig Guds löften och möta Satan med Skriftens vapen. Men änglar omge dem som äro villiga att låta sig undervisas i gudomliga ting, och i rätta stunden skola de påminna dem om de sanningar, som de bäst behöva. Sålunda sker det, att »när fienden kommer som en flod, skall Herrens Ande upprätta ett baner mot honom». Ps. 119:18; Jes. 59.19.[3](#)

Jesu löfte till lärjungarna var: »Hjälparen, den helige Ande, som Fadern skall sända i mitt namn, han skall lära eder allt och påminna eder allt vad jag har sagt eder. » Men Kristi lära måste först bli gömd i våra hjärtan, för att Guds Ande skall kunna bringa den i erinring i farans stund. David säger: » Jag gömmer ditt tal i mitt hjärta, för att jag icke skall synda mot dig. » Joh. 14:26; PS. 119:11.

Otro och tvivel.

Alla som äro måna om sina eviga intressen, böra vara på vakt mot otrons angrepp. Själva sanningens grundval skall bli angripen. Det är omöjligt att hålla sig utom räckhåll för den moderna otrons hån och spetsfundigheter och dess lömska, fördärliga lärosatser. Satan anpassar sina frestelser efter olika människoklasser. Den okunnige angriper han med gyckel och hån, under det han möter den bildade med vetenskapliga invändningar och filosofiska argument, vilket allt är beräknat på att skapa misstro eller förakt mot Skriften. Även de unga, som ha blott ringa erfarenhet, drista sig till att framkasta tvivel angående kristendomens lärosatser. I all sin ytlighet utövar denna otro sitt inflytande. Många förledas på detta sätt att driva gäck med sina fäders tro och smäda nådens Ande. {Hebr. 10:29). Månget ett liv, som gav löfte om att bli en ära för Gud och en välsignelse för världen, har blivit ödelagt av otrons fördärliga ande. Alla som förlita sig på människoförnuftets skrivtsamma dom och inbilla sia, att de kunna förklara gudomliga hemligheter och vinna kunskap om sanningen utan hjälp av gudomlig vishet, bli fångade i djävulens snara.

Vi leva i den mest allvarsfyllda tid av denna världens historia. Människosläktets öde skall snart avgöras. Såväl vår egen som andras välfärd och frälsning är beroende på huru vi handla nu. Vi behöva vägledas av sanningens Ande. Varje Kristi efterföljare borde allvarligt fråga: »Vad vill du att jag skall göra, Herre?» Vi behöva ödmjuka oss inför Herren med fasta och bön samt flitigt betrakta hans ord, isynnerhet det som angår domen. Vi böra nu söka en djup och levande erfarenhet i det som hör Gud till. Vi ha ej ett ögonblick att förlora. Händelser av största betydelse inträffa runt omkring oss. Vi befinna oss på Satans förtrollade mark. Soven icke, I Guds väktare! Fienden ligger på lur i närheten, färdig att vilket ögonblick som helst anfalla eder och göra eder till sitt byte, om I bliven sömniga och likgiltiga.

Ansvariga inför Gud.

Många bedraga sig med avseende på sitt förhållande till Gud. De berömma sig så att säga av de onda handlingar de icke begå, och glömma att uppräknat de goda och ädla gärningar, som Gud fordrar av dem, men som de ha försummat att utföra. Det är inte nog med att de äro träd i Guds örtagård: de kunna möta hans förväntan blott genom att bära frukt. Han håller dem ansvariga för deras uraktlåtenhet i fråga om allt det goda, som de genom hans nåd kunde uträtta. I himmelen äro de upptecknade såsom träd, vilka »utsuga jorden» (Luk. 13:7). Likväl finns det hopp även för denna klass. Den eviga kärleken manar ännu i sin långmodighet gott för dessa, som missbrukat Guds nåd och icke aktat hans barmhärtighet. Därför säger han: »'Vakna upp, du som sover; och stå upp ifrån de döda, så skall Kristus lysa fram för dig.' Sen därör noga till, huru I vandren . . . och tagen väl i akt vart lägligt tillfälle. Ty tiden är ond.» Ef. 5:14—16.

När prövningens stund kommer, skall det bli uppenbart, vilka som ha gjort Guds ord till rättesnöre för sitt liv. Om sommaren är det ej någon nämnvärd skillnad mellan de ständigt gröna träden och andra träd, men när höstens stormar komma, bli de förra oförändrade, medan de senare berövas sina löv. På samma sätt kan man ej alltid skilja falska religionsbekännare från sanna kristna. Men tiden är nära, då skillnaden skall bli uppenbar. Låt motstånd resa sig, låt den blinda iver och ofördragsamheten åter komma till makten, låt förföljelsens eld upptändas, så skola skrymtare och halvhjärtade vackla och uppgiva sin tro, men de sanna kristna skola bli fasta som klippan, med en starkare tro och ett klarare hopp än i medgångens tid.

1 Engelska bibelöversättningen. — Övers. anm.

2 En översättning och förklaring av det hebreiska Guds-namnet Jahve. Se 2 Mos. 3:14. Övers. anm.

3 Jes. 59:19 här citerat efter den engelska bibelöversättningen. — Övers. anm.

TRETTIOSJÄTTE KAPITLET

Guds sista budskap

Därefter såg jag en annan ängel komma ned från himmelen; han hade stor makt, och jorden upplystes av hans härlighet. Och han ropade med stark röst och sade: 'Fallet, faller. är det stora Babylon; det har blivit en boning för onda andar, ett tillhåll för alla slags orena andar och ett tillhåll för alla slags orena och vederstyggliga fåglar' . . . Och jag hörde en annan röst från himmelen säga: 'Dragen ut ifrån henne, I mitt folk, så att I icke göten eder delaktiga i hennes synder och fån del av hennes plågor.'» Upp. I 8:1, 2, 4.

Detta bibelrum avser en tid då budskapet om Babylons fall, sådant det förkunnas av den andra ängeln i Upp. 14:de kap., skall upprepas jämte ett omnämnande av det fördärv som har inträngt i de olika kyrkosamfund som utgöra Babylon, sedan budskapet först förkunnades sommaren 1844. Här beskrives ett fruktansvärt tillstånd i den religiösa världen. För varje gång sanningen förkastas, bli människornas sinnen alltmer förmörkade och deras hjärtan alltmer motsträviga, tills de helt nedsjunka i otro. och förhärdelse. Trots de varningar Gud givit skola de fortfara att ringakta ett av hans tio bud, till dess de gå så långt, att de förfölja dem som hålla det i helgd. Kristus ringaktas genom det förakt som man visat mot hans ord och hans folk. Allteftersom kyrkosamfunden anta spiritismens läror, avlägsnas det band som varit pålagt det köttsliga hjärtat, och bekännelsen blir en täckmantel som döljer den värsta orättfärdighet. Tron på uppenbarelser från andevärlden öppnar vägen för förföriska andar och djävlers läror, och sålunda komma onda änglar art utöva inflytande i kyrkosamfunden.

Det säges om Babylon på den tid som omtalas i profetian: »Hennes synder räcka ända upp till himmelen, och Gud har kommit ihåg hennes orättfärdiga gärningar. » Upp: 18:5 . Babylon har fyllt sitt syndamått, och ödeläggelsen skall snart drabba det. Men Gud har ännu ett folk där, och innan hans straffdomar drabba Babylon, skola hans trogna tjänare uppmanas att gå ut därifrån för att »ej delta i hennes synder och få del av hennes plågor». Detta är ändamålet med den rörelse som symboliseras av en ängel, som kommer ned från himmelen och upplyser jorden med sin härlighet och som ropar med stark röst, i det han kungör Babylons synder. I förbindelse med detta budskap höres en röst säga: »Dragen ut ifrån henne, I mitt folk!» Dessa väckelserop som förena sig med den tredje ängelns budskap, utgöra det sista varningsbudskapet, som skall förkunnas för jordens inbyggare.

Fruktansvärd är den kamp som världen går i möte. jordens makter skola, förenade i strid mot Guds bud, utfärda ett påbud att »alla, både små och stora, både rika och fattiga, både fria och trälar» skola foga sig efter kristenhetens bruk genom att iakttaga den falska sabbaten. Alla som vägra att lyda detta påbud, skola straffas enligt borgerlig lag och till sist förklaras skyldiga att dö. A andra sidan kräver Guds lag, som påbjuder helighållandet av Skaparens vilodag, lydnad och Gud hotar med vredesdom alla som överträda dess föreskrifter.

Den som fått denna tvistefråga klart framställd för sig, men dock förkastar Guds lag för att lyda en mänsklig förordning, han tager vilddjurets märke och låter giva sig ett tecken på lydnad för den makt, som han väljer att lyda i stället för Gud. Den himmelska varningen lyder sålunda: »Om någon tillbeder vilddjuret och dess bild och tager dess märke på sin panna eller på sin hand; så skall ock han få dricka av Guds vredesvin, det som är iskänkt i hans vredes kalk, obemängt; och han skall bliva plågad med eld och svavel i heliga änglars och i Lammets åsyn.» Upp. 14:9, 10.

Dock kommer ingen att drabbas av Guds vrede, förrän sanningen blivit klart framställd för honom, och : han mot bättre vetande förkastat den. Det finns många som aldrig haft tillfälle att höra de sanningar som särskilt angå vår tid. Det fjärde budets bindande krav har aldrig framställts för dem i dess rätta ljus. Han som läser varje hjärtas tanke och prövar varje bevekelsegrund, skall inte tillåta att., en enda uppriktig sökare efter sanningen blir bedragen, då det gäller de ting varom striden rör sig. Påbudet i fråga skall inte påtvingas ett oupplyst folk. Var och en skall få tillräcklig upplysning för att kunna göra ett förståndigt val.

Sabbaten kommer att bli det stora lydnadsprovet. När människorna ställas inför det sista provet, kommer en gränslinje att dragas mellan dem som tjäna Herren och dem som inte tjäna honom. Medan den falska vilodagens iakttagande i enlighet med landets lag och i strid med fjärde budet är en avgjord lydnadsförklaring till den makt som står i opposition mot Gud, så skall den sanna sabbatens helighållande, i lydnad för Guds lag, vara ett bevis på lydnad mot Skaparen. Medan den ena klassen tager vilddjurets märke genom att låta giva sig tecknet på undergivenhet för jordiska makter, så väljer den andra klassen tecknet på lydnad mot Gud och mottager Guds insegel.

Gud har i varje tidsålder sänt sina tjänare för att bestraffa synden både inom församlingen och i världen. Men människorna vilja höra behagliga ting, och den rena, osminkade sanningen mottages ej. Många reformatorer beslöto i början av sin verksamhet att med stor försiktighet angripa kyrkans och nationens synder. De hoppades att genom en ren, kristlig vandel kunna vara föredömen och så leda människorna tillbaka till Bibelns lära. Men Guds Ande kom över dem, som den en gång kom över Elia och manade honom att bestraffa en ogudaktig konung och ett avfälligt folk. Dessa Guds tjänare kunde inte avhålla sig ifrån att förkunna Bibelns tydliga och rena ord — lärdomar som de hade varit ovilliga att framställa. De tvingades att nitiskt vittna om sanningen och om den fara som hotade människorna. De ord som Herren gav dem, förkunnade de utan fruktan för följderna, och människorna voro tvungna att lyssna till varningen.

Kraften i den tredje ängelns budskap.

På samma sätt skall också den tredje ängelns budskap förkunnas. När tiden kommer då det skall förkunnas med större kraft, skall Herren verka genom ringa redskap och leda deras sinnen som helga sig åt hans tjänst. Hans tjänare skola hellre skickliggöras för sitt verk genom den helige Andes smörjelse än genom utbildning vid läroanstalter. Trons och bönenas män skola drivas att arbeta med helig iver och förkunna de ord som Gud giver dem. Babylons synder skola avslöjas. De förfärliga följderna av att den borgerliga lagen påtvingar människorna kyrkans förordningar, spiritismens utbredning, den påvliga

maktens hemliga men hastiga framgång — allt detta skall läggas i dagen. Genom dessa allvarliga varningar skola människorna bli väckta, och tusenden som aldrig förr hört sådana ord, skola lyssna till dem. Med förvåning skola de höra vittnesbördet örn att Babylon är kyrkan, som avfallit genom sina villfarelser och synder och genom att hon förkastat den sanning, som blivit sänd från himmelen.

Budskapets följder.

Då uppriktiga sanningssökare gå till sina tidigare lärare och ivrigt fråga dem, hur det förhåller sig med dessa ting, skola dessa Ordets förkunnare ta sin tillflykt till fabler och profetera om frid för att skingra folkets fruktan och lugna deras oroliga samveten. Ylen då många ej låta sig nöja med blott mänsklig, auktoritet utan fordra ett tydligt »så säger Herren», så bli dessa populära predikanter, liksom fariséerna fordom, förargade över att deras auktoritet sättes i fråga, och de komma att förkasta budskapet och förege, att det kommer från Satan, samt uppegga den ogudaktiga mängden att håna och förfölja dem som förkunna det.

Då striden utbreder sig till nya trakter och uppmärksamheten riktas på Guds förtrampade lag, blir Satan alltmer verksam. Den kraft varmed budskapet förkunnas, skall blott uppväcka vrede hos dem som motverka detsamma. Prästerna komma att göra nästan övermänskliga ansträngningar att hindra ljuset att lysa för deras församlingar. Genom alla medel som stå till buds, komma de att söka hindra människorna att överväga de viktiga frågor budskapet innehåller.

Kyrkan skall vädja till den borgerliga maktens starka arm, och katoliker och protestanter förena sig i detta verk. Allteftersom rörelsen för inskrändet av söndagens helighållande blir djärvare och mera avgörande, skall man påkalla lagens hjälp mot dem som helighålla den sjunde dagen. De skola hotas med böter och fängelse. Några av dem skall man erbjuda höga ämbeten och andra belöningar och fördelar för att locka dem att förneka sin tro. Men deras ståndaktiga svar kommer att bli: »Visa oss med Guds ord att vi misstagit oss » samma begäran som Luther under liknande omständigheter framställde. De som föras inför rätta skola försvara sanningen med kraft, och somliga av dem som lyssna till deras vittnesbörd, skola besluta sig för att hålla alla Guds bud. På så sätt skall ljuset lysa för tusenden, som eljest inte skulle få kunskap om dessa sanningar.

Samvetsgrann lydnad för Guds ord kommer att behandlas som upproriskhet. Förblindade av den onde skola föräldrar visa stränghet och bitterhet mot troende barn, husbönder och husmödrar skola förtrycka sina tjänare som vilja lyda Guds bud. Alla ömmare känslor komma att undertryckas, barn skola göras arvlösa och drivas bort från sina hem. Pauli ord kommer att få en bokstavlig uppfyllelse: »Så skola ock alla de, som vilja leva gudfruktigt i Kristus Jesus, få lida förföljelse. » 2 Tim. 3:12. Då sanningens försvarare vägra iakttaga söndagen som vilodag, komma några av dem att kastas i fängelse, andra att drivas i landsflykt och åter andra att behandlas som slavar. Mänskligt sett kan allt detta nu tyckas vara alldeles omöjligt, men då Guds Ande, som hållit människorna tillbaka, tages bort från dem och de komma under Satans inflytande, vilken hatar Guds bud, skall det bli en sällsam utveckling. Människohjärtat kan bli mycket grymt, då gudsfruktan och kärlek försvinna.

När stormen bryter lös, komma många som bekänna sig tro den tredje ängelns budskap, men som ej blivit helgade i lydnad för sanningen, att förneka sin tro och sälla sig till motståndarnas leder. Genom att förena sig med världen och påverkas av dess anda börja de att se saker och ting i nästan samma ljus, och i provets stund äro de färdiga att välja den bekväma och populära sidan. Begåvade och vältaliga män som en gång fröjdat sig i sanningens ljus, komma att använda sin gåvor till att bedraga och vilseleda själar. De bli sina trosfränders bittraste fiender. När de som helighålla Herrens sabbat, föras inför rätta för att svara för sin tro, skola dessa avfällingar vara Satans mest verksamma verktyg att anklaga dem och framställa dem i ett falskt ljus samt genom lögnaktiga uppgifter och anspelningar uppegga myndigheterna mot dem.

Trons prövning.

Under denna tid av förföljelse skall Guds tjänares tro bli prövad. De ha troget förkunnat varningen, endast förlitande sig på Gud och hans ord. Den helige Ande som utfört sitt verk i deras hjärtan, har förmått dem att tala. Fyllda av heligt nit och under den gudomliga kraftens betvingande makt, ha de uppfyllt sina plikter utan att kallt beräkna följderna av att förkunna för folket det ord som Herren givit dem. De ha, ej tagit sina egna timliga intressen i betraktande, ej heller ha de sökt värna om sitt anseende och sitt liv. Men då motståndets och klandrets storm bryter lös mot dem, komma många att vara färdiga att utropa, överväldigade av bestörtning: »Hade vi förutsett följderna av våra ord, skulle vi ha tegat.» De äro omvärvda av svårigheter. Satan angriper dem med starka frestelser. Det verk de åtagit sig tycks dem vara omöjligt att fullborda. De hotas av undergång. Den hänförelse som en gång eldade deras mod, har försvunnit, och likväl kunna de ej vända tillbaka. Men då de erfara denna ytterliga hjälplöshet, fly de till den Allsmäktige för att få styrka. De erinra sig att de ord de förkunnade, ej voro deras egna utan Hans som bjöd dem att förkunna varningen. Gud lade sanningen i deras hjärtan, och de kunde ej underlåta att förkunna den.

Liknande prövningar ha Guds män i forna tider genomgått. Wycliffe, Hus, Luther, Tyndale, Balter, Wesley vidhöllo att all lära skulle prövas med Bibeln, och de förklarade sig vilja förkasta allt som den fördömer. Förföljelsen rasade mot dessa män med obeveklig häftighet, men de upphörde likväl inte att förkunna sanningen. Olika tidsperioder i församlingens historia ha utmärkts genom utvecklingen av en eller annan särskild sanning, som varit lämpad efter Guds folks behov under den tiden. Varje ny sanning har banat sig väg genom hat och motstånd, och de som blivit välsignade med detta ljus ha blivit frestade och prövade. Herren ger oss en särskild sanning när vi behöva den. Vem vågar då underlåta att förkunna den? Han befäller nu sina tjänare att framföra nådens sista kallelse till världen, och de kunna ej förtiga den utan att sätta sina egna själar i fara. Kristi sändebud ha intet att skaffa med följderna. De måste fullgöra sin plikt och lämna följderna åt Gud.

Då motståndet mot sanningen tilltar i häftighet, bli Guds tjänare åter villrådiga, ty det tyckes dem som om de själva varit orsak till denna kris. Ilen Guds ord och deras eget samvete intyga att de handlat rätt, och fastän prövningarna fortsätta, få de styrka att bära dem. Kampen tilltar i häftighet, men tron och modet tillväxa i förhållande till deras behov. Deras vittnesbörd är detta: »Vi våga ej behandla Guds ord med vanvördnad och stycka hans heliga lag, så att vi kalla en del väsentlig och en annan oväsentlig för

att vinna världens gunst. Den Herre vi tjäna är mäktig att befria oss. Kristus har besekrat världens makter. Behöva vi då frukta en värld som redan är besegrad?»

Förföljelse i dess olika former är utvecklingen av en princip, som skall existera så länge Satan existerar och kristendomen har någon livskraft. Ingen människa kan tjäna Gud utan att möta motstånd från mörkrets makter. Onda änglar skola angripa henne, emedan de frukta att hennes inflytande skall rycka bytet ur deras händer. Onda människor som anse sig tillrättavisa av hennes föredöme, skola sluta sig till dem och söka genom lockande frestelser dra henne från Gud. Om de misslyckas med detta, så använda de våld för att tvinga hennes samvete.

Särlaregnet.

Den ängel som förenar sin röst med den tredje ängels budskap, skall upplysa hela jorden med sin härlighet. Här förutsäges sålunda ett verk som skall omfatta hela, jorden och utföras med utomordentlig kraft. Adventrörelsen år 1840—44 var en underbar uppenbarelse av Guds kraft; den första ängels budskap utgick till jordens yttersta gränser, och i somliga länder uppstod det största religiösa intresse, som någonsin bevitnats sedan sextonde århundradets reformation, men denna rörelse skall vida överträffas av den mäktiga rörelse, som skall uppstå genom den tredje ängels sista varning.

Ett verk, liknande det som utfördes på pingstdagen, skall utföras. Liksom »arlaregnet», vilket gavs genom den helige Andes utgjutelse vid början av evangeliets verk för att få den dyrbara säden att spira, så skall »särlaregnet» utgjas vid dess avslutning för att bringa skörden till mognad. Evangeliets stora verk skall vid dess avslutning utmärkas genom en lika stor uppenbarelse av Guds kraft som vid dess begynnelse.

Guds tjänare, vilkas ansikten stråla av helig hängivenhet, skola skynda från plats till plats för att kungöra himmelens budskap. Tusentals röster över hela jorden skola förkunna varningen. Underverk skola utföras, sjuka bli botade och tecken och kraftgärningar ske genom dem som tro. Men även Satan skall verka med lögnens alla kraftgärningar, så att han t. o. m. skall låta eld falla ned från himmelen i människornas åsyn. Sålunda komma jordens inbyggare att fatta en avgörande beslut.

Budskapet skall förkunnas inte så mycket genom argument som genom Guds Andes djupa överbevisning. Argument ha tidigare framställts, säden har blivit utsådd, och nu skall den väsa upp och bära frukt. De skrifter som missionsarbetarna ha spritt, ha utövat sitt inflytande, men många som blivit påverkade genom dem, ha hindrats från att helt omfatta sanningen eller att lyda den. Nu tränga ljusets strålar igenom överallt, sanningen framstår i all sin klarhet, och uppriktiga Guds barn slita sönder de band som hålla dem fångna. Varken familjeband eller församlingsförhållanden ha längre makt att hejda dem nu. Sanningen blir dyrbarare än allt annat. Och trots alla makter som förena sig mot sanningen, gå många över på Herrens sida.

Nödens tid

På den tiden skall Mikael träda upp, den store fursten som står som försvarare för dina landsmän; och då kommer en tid av nöd, vars like icke har funnits, allt ifrån den dag då människor blevo till och ända till den tiden. Men på den tiden skola av ditt folk alla de varda frälsta, som finnas skrivna i boken.» Dan. 12:1.

Då den tredje ängelns verk avslutas, stänges nådens dörr för jordens skuldtyngda inbyggare. Guds folk har fullgjort sitt verk. De ha mottagit »särslagregnet » eller »vederkvickelsen från Herren», och de äro beredda för den förestående prövningens stund. Hos 6:3; Apg. 3:20.

Världen har ställts inför det sista provet, och alla som visat lydnad för Guds bud, ha mottagit »den levande Gudens signet ». Upp. 7:2. Då avslutar Jesus sitt medlarverk i den himmelska helgedomen. Han sträcker upp sina händer och förkunnar med hög röst: »Det är gjort.» Hela änglaskaran tager av sina kronor, medan han högtidligt förklarar: »Må den som är orättfärdig fortfara att öva orättfärdighet, och den som är oren att orena sig. Så ock den som är rättfärdig, han fortfare att öva sin rättfärdighet, och den som är helig att helga sig. » Upp. 22:11 .

Varje enskilt fall har blivit avgjort antingen för liv eller död. Kristus har bringat försoning för sitt folk och utplånat deras synder. Antalet av hans undersåtar är fulltaligt, och »rike och välde och storhet, utöver alla riken under himmelen», skall givas åt frälsningens arvingar, och Jesus skall regera som konungarnas Konung och herrarnas Herre.

Nådatidens slut,

När Kristus lämnar helgedomen, utbreder sig mörker över jordens inbyggare. Under denna fruktansvärda tid måste de rättfärdiga leva inför Guds heliga ansikte utan medlare. Den återhållande makt som de ogudaktiga varit underkastade, upphör nu att verka, och Satan får fullständig kontroll över de obotfärdiga. Guds långmodighet årslut. Världen har förkastat hans nåd, föraktat hans kärlek och trampat hans lag under sina fötter. De ogudaktiga ha överskridit sin nådatids gränser. Guds Ande som de hårdnackat motstått, har slutligen lämnat dem. Då de äro berövade Guds nåd, ha de intet skydd mot den onde. När Guds änglar upphöra att hålla människornas förfärliga lidelser i tyglar, så lössläppas alla stridens element. Hela jorden hemfaller då åt en mera fruktansvärd ödeläggelse, än den som drabbade det forna Jerusalem.

De som vörda Guds heliga lag ha anklagats för att ha dragit straffdomar över världen. Den kraft som åtföljde det sista varningsbudskapet, har väckt förbittring hos de ogudaktiga, och deras vrede blir

upptänd mot alla som mottagit budskapet.

När Guds närvaro slutligen undandrogs den judiska nationen, skedde det utan att prästerna och folket visste av det. Fastän de stodo under Satans kontroll och behärskades av de mest avskyvärda och fördärvliga lidelser, ansågo de sig fortfarande vara Guds utvalda folk. Tjänsten i templet fortsatte, offren framfördes och lades på ett befläckt altare. Dagligen nedkallade prästerna Guds välsignelse över ett folk, som korsfäst Guds älskade Son och som sökte döda hans apostlar och tjänare. Så skall det ock ske, när helgedomens oåterkalleliga beslut blivit avkunnade och världens öde för evigt blivit avgjort jordens inbyggare skola ej veta något därom. Det folk från vilket Guds Ande vikit, skall fortsätta att iakttaga religionens yttre former, och det sataniska nit, med vilket det ondas furste skall inspirera dem att verkställa hans ondskefulla planer, skall ha likhet med nitälskan för Gud.

När sabbaten blivit själva tvistefrågan inom kristenheten och religiösa och världsliga myndigheter förena sig i att påtvinga söndagsfirandet, skall det lilla fåtal som ståndaktigt vägra att ge efter för mängdens krav, därigenom bli föremål för allas ovilja. Man skall påyrka, att de som stå i opposition mot kyrkans förordningar och statens lagar, ej böra tolereras.

Jakobs nöd.

Guds folk kommer att störtas i den nöd och ångest, som profeten beskriver som en tid av nöd för Jakob. »Så säger Herren: Ett förfärens rop fingo vi höra; förskräckelse utan någon räddning . . . varför ha alla ansikten blivit så dödsbleka? Ve! Detta är en stor dag, en sådan att ingen är den lik. Ja, en tid av nöd är inne för Jakob; dock skall han bliva frälst därur. » Jer. 30:5—7.

Jakobs natt av själsångest, då han kämpade i bön för att bli frälst undan Esaus hand, är en förebild till Guds folks erfarenhet under nödens tid. »Han kämpade med ängeln och vann seger.» Genom ödmjukhet, ånger och överlåtelse vann denne skuldtyngde, vilsegångne jordevandrare seger över himmelens Majestät. Med ett skälvande grepp fasthöll han Guds .löften, och den oändliga kärleken kunde inte vända sig bort från syndarens bönerop.

Satan hade anklagat Jakob inför Guds änglar och gjort anspråk på rättighet att förgöra honom på grund av hans synd. Han uppeggade Esau att tåga mot honom, och under patriarkens långa natt av bönekamp sökte han påtvinga honom en stark skuldkänsla för att nedslå hans mod och förmå honom släppa sitt grepp om Guds hand. Jakob drevs nästan till förtvivlan, men han visste, att utan hjälp från himmelen måste han förgås. Han hade uppriktigt ångrat sin stora synd, och han vädjade till Guds barmhärtighet. Han kunde inte förmås att uppge sitt beslut, utan fasthöll ängeln och framställde med allvarliga, ångestfyllda bönerop sin begäran, till dess han vann seger.

Liksom Satan ingav Esau att tåga mot Jakob, så skall han inge de ogudaktiga på nödens tid att förgöra Guds folk. Och som han anklagade Jakob, så skall han rikta sina anklagelser mot Guds folk.

Då fienden anklagar dem på grund av de synder de ha begått, tillåter Herren honom att till det yttersta

pröva deras tro och ståndaktighet. Då de se tillbaka på det förflutna, sjunker deras hopp på grund av de brister de se i sina liv. De äro fullt medvetna om sin svaghet och ovärdighet. Satan försöker förskräcka dem med den tanken, att deras sak är hopplös och att deras synder aldrig kunna avtvås. Han hoppas sålunda kunna omintetgöra deras tro, så att de skola duka under för frestelser och svika i sin trohet mot Gud.

De ödmjuka sig inför Gud och hänvisa till sin tidigare ånger över synden och framhålla Frälsarens löfte: »Låt honom söka skydd hos mig och göra fred med mig.» (Jes. 27: S, eng. övers.) Deras tro sviktar ej, fastän de ej strax få bönesvar. Även om stor fruktan och ångest fyller deras själ, upphöra de likväl ej att bedja. De hålla fast vid Herren, liksom Jakob fasthöll ängeln, och ur djupet av sin själ ropa de: »Jag släpper dig icke, med mindre du välsignar mig.»

Om Jakob ej tidigare hade ånkrat den synd han begick, då han genom bedrägeri tillägnade sig förstfödslorätten, skulle Gud ej ha hört hans bön och i nåd bevarat hans liv. Om Guds barn ej tidigare ånkrat alla sina synder, och dessa först nu under nödens tid, då de plågas av fruktan och ångest, framstode för dem, skulle de sjunka ned i förtvivlans djup. Deras tro skulle svikta, och de skulle ej ha nog tillförsikt att anropa Gud om befrielse. Men fastän de då skola djupt känna sin ovärdighet, så skola de dock ej ha hemliga synder att bekänna. Deras synder ha gått före dem till doms och blivit utplånade, de kunna ej mer påminna sig dem.

Satan förmår många att tro, att Gud skall överse med deras otrohet i livets små ting, men i sitt handlingssätt mot Jakob visar Herren, att han på intet sätt samtycker till eller tål synden. Alla som söka ursäkta eller dölja sina synder och således låta dem som oförlättna kvarstå i himmelens böcker, skola övervinnas av Satan. Ju mer anspråksfull deras trosbekännelse är och ju mer framstående ställning de inneha, desto allvarligare framstår deras uppförande i Guds åsyn och desto säkrare är deras store motståndares seger. De som ej tidigare berett sig för Herrens dag, kunna ej göra det under nödens tid. Sådana människors tillstånd är hopplöst.

De som ej levat ett rikt tros liv, stå i den största fara att komma under inflytande av Satans förvillelser och ge efter för sådana krav, som våldföra samvetet. Och även om de bestå i prövningens stund, så skola de under nödens tid gripas av svår ångest, emedan de ej lärt att förtrösta på Gud. Den troserfarenhet som de ej tidigare ha förvärvat, skola de nödgas förvärva under missmodets fruktansvärda press.

Vi böra lära känna Gud genom att pröva hur han uppfyller sina löften. Änglar nedskriva varje uppriktig och allvarlig bön. Vi böra hellre avstå från själviska njutningar än att försumma umgänget med Gud. Den största fattigdom och självförsakelse med Guds välbehag är bättre än rikedomar, ära, bekvämlighet och vänskap utan Guds välsignelse. Vi måste ta tid till att bedja. Om vi låta våra sinnen vara upptagna av världsliga intressen, så måste Herren måhända bereda oss tid till bön genom att ta ifrån oss våra avgudar — våra pengar, våra hus och våra fruktbara fält.

Satans vrede.

Aposteln Johannes hörde i en syn en stark röst i himmelen säga: »Ve dig, du jord, och dig, du hav! Ty djävulen har kommit ned till eder i stor vrede, eftersom han vet att den tid han har kvar är kort.» Upp. I 2: I 2. Fasansfulla äro de scener som framkalla detta utrop av den himmelska rösten. Satans vrede tilltar, allteftersom hans tid blir kortare; och hans verk att förvillan och ödelägga skall under nödens tid nå sin höjd.

Yttringar av Satans alakt.

Fruktansvärda och övernaturliga tecken komma snart att visa sig på himmelen för att ådagalägga de onda andarnas makt att göra underverk. Djävulens andar gå ut till alla jordens konungar för att snärja dem genom svek och förmå dem att förena sig med Satan i hans sista strid mot himmelens regering. Genom dessa krafter skola såväl regenter som undersåtar bli bedragna. Personer skola uppstå som förega sig vara Kristus och göra anspråk på den ära och tillbedjan, som tillkommer världens Frälsare. De komula att utföra stora underverk genom att bota sjuka. De skola även påstå sig ha fått uppenbarelser från himmelen — uppenbarelser som motsäga Bibelns vittnesbörd.

Men Guds barn skola ej bli vilseledda. Dock får inte Satan tillåtelse att uppenbara sig på samma sätt, som Kristus skall komma. Frälsaren har varnat sitt folk för fienden, och han har tydligt förutsagt på vilket sätt hans ankomst, skall ske: » Människor som falskeligen säga sig vara Kristus skola uppstå, så ock falska profeter, och de skola göra stora tecken och under, för att, om möjligt, förvillan jämväl de utvalda . . . Därför, om man säger till eder: 'Se, han är i öknen', så gå icke ditut, eller: 'Se, han är inne i huset', så tron det icke. Ty såsom ljungelden, när den går ut från öster, synes ända till väster, så skall Människosönens tillkommelse vara.» Matt. 24:24—27. Denna ankomst är det omöjligt att efterhärma. Den skall bli känd överallt och bevitnas av hela världen.

Endast de som flitigt rannsakat Skriften och som mottagit kärlek till sanningen, skola bli bevarade från den kraftiga villfarelse, i vilken världen skall insnärjas. Genom Bibelns vittnesbörd skola de bli i stånd att upptäcka bedragarens förklädnad. Prövningens stund kommer till alla. Den kristna karaktärens halt kommer att prövas i frestelsens sållningsstund. Äro Guds barn nu så fast grundade på Ordets klippa, att de ej komma att duka under för vad som är ägnat att bedra deras sinnen? Komma de att i den förestående prövningstiden hålla fast vid Bibeln och Bibeln allena? Satan skall om möjligt hindra dem från att bereda sig att bestå i denna tid. Han skall söka ordna deras världsliga intressen så, att de bli till hinder för dem. Han skall fängsla deras hjärtan vid jordiska skatter och lägga på dem en tung, besvärlig börda av timliga omsorger och bekymmer, så att nödens tid kommer över dem som en tjuv.

Guds barns trångmål.

När påbudet mot dem som hålla Guds bud utfärdas av olika regeringar i kristenheten, berövas Guds folk statens skydd och överlämnas åt sina fiender. De skola då fly bort från städerna och byarna och samla sig i skaror på de mest ensliga och öde platser. Många skola söka tillflykt på säkra platser bland bergen liksom de kristna i Piemont dalarna. Jordens höjder skola de göra till sin helgedom och tacka Gud för hans »bergfästen ». Dock skola många av alla folk och klasser, höga och låga, rika och fattiga, svarta

och vita, råka i det mest grymma och orättvisa slaveri. Guds barn måste tillbringa tunga. dagar i bojer, somliga utelämnas synbarligen att dö av hunger i mörka, vämjeliga fångelser, en del skola dömas till döden. Intet mänskligt öra skall lyssna till deras suckan, ingen mänsklig hand utsträckas till deras hjälp.

Skall Herren glömma sitt folk i denna prövningens stund? »Kan då en moder förgäta sitt barn, så att hon icke har förbarmande med sin livsfrukt? Och om hon än kunde förgäta sitt barn, så skulle jag dock icke förgäta dig. Se, på :mina händer har jag tecknat dig. » »Så säger Herren Sebaot: . . .'Den som rör vid eder, han rör vid hans ögonsten.'» Jes. 49:14—16; Sak. 2:8.

Om än fiender kasta Guds barn i fångelse, så skola fångelsemurarna ej avskära förbindelsen mellan deras själar och Kristus. Änglar skola besöka dem i deras ensliga celler och bringa dem ljus och frid från himmelen. Fångelserna skola bli som palats, då de som vistas i dem äro rika på tro, och de dystra fångelsemurarna skola upplysas av ett himmelskt ljus, liksom då Paulus och Silas vid midnattstiden bådo och sjöngo lovsånger i fångelset i Filippi.

Guds domar.

Guds domar skola drabba dem som söka förtrycka och förgöra Guds folk. Herrens tålmod med de gudlösa har givit dem mod att framhärda i sina synder, men deras straff skall inte bli mindre verkligt och fasansfullt, därför att det länge uppskjutits. Med skräckinjagande rättfärdighet skall han försvara sin förtrampade lags auktoritet. Genom att betrakta Herrens långmodighet mot de gudlösa kan man bedöma, hur sträng den vedergällning blir, som slutligen drabbar dem. De människor som Herren länge haft fördragsamhet med och som han icke vill hemsöka med straff, förrän de fyllt sitt syndamått, måste slutligen dricka hans vredesvin, som obemängt med nåd är iskänkt i hans vredeskalk.

När Kristus avslutar sitt medlareverk i himmelens helgedom, skall den obemängda vrede utgjas, som hotar dem som tillbedja vilddjuret och dess bild och taga dess märke. De plågor som drabbade Egypten, när Herren stod i begrepp att befria Israel, liknade de fruktansvärda straffdomar, som skola komma över den ogudaktiga världen strax före Guds folks slutliga befrielse. Dessa rysliga straffdomar beskrivas i Uppenbarelsboken sålunda: »Då kommo onda och svåra sårnader på de människor som buro vilddjurets märke och tillbådo dess bild. » Havet »förvandlades till blod, likt blodet av en död människa, och alla levande varelser i havet dogo». »Strömmarna och vattenkällorna» förvandlades till blod.

Huru fruktansvärda dessa straffdomar än äro, äro de ej större än Guds rättvisa fordrar. Vattnets ängel förklarade: »Rättfärdig är du, du som är, och som var, du Helige, som har dömt så. De hava utgjutit heliga mäns och profeters blod. Därför har du ock givit dem blod att dricka; . de äro det värda. » Upp. 16:2—6. Genom att döma Guds barn till döden ha deras förföljare gjort sig lika mycket skyldiga till deras blod, som om de med egna händer utgjutit det. Kristus vittnar exempelvis om judarna på sin tid, att de voro skyldiga till alla heligas blod, som hade blivit utgjutet sedan Abels tid, därför att de besjälades av samma anda och sökte utföra samma verk som profeternas mördare.

I den fjärde plågan som följer, ges makt åt solen att bränna människorna. som med eld. »Och när nu

människorna blevo brända av stark hetta, hädade de Guds namn.»

Dessa plågor falla ej över hela jorden, i så fall skulle jordens inbyggare bli fullständigt utrotade. Men de utgöra den mest fruktansvärda hemsökelse av Guds vrede som någonsin drabbat dödliga. Alla straffdomar som drabbat människorna före nådatidens slut, ha varit mängda med nåd. Kristi försonande blod har bevarat syndaren från det fulla straffet för hans överträdelse, men på den slutliga domens dag utgjuter Guds vrede obemängd.

På den dagen skola många önska bli beskyddade av den Guds nåd, som de så länge försmått. »Se, dagar skola komma, säger Herren, Herren, då jag skall sända hunger i landet: icke en hunger efter bröd, icke en törst efter vatten, utan efter att höra Herrens ord. Då skall man driva omkring från hav till hav, och från norr till öster, och färdas hit och dit för att söka efter Herrens ord, men man skall icke finna det.» Amos 8:11, 12.

Löfteyr om hjälp för Guds folk.

Fastän Guds folk blir förföljt och plågat och miste lida brist och hunger, skall det likväl inte lämnas att omkomma. Den Gud som sörjde för Elia, skall inte glömma ett enda av sina självpuffoffrande barn. Han som räknar håren på deras huvud, skall sörja för dem, och när hungersnöd råder i landet, skola de bli mättade. Medan de gudlösa dö av hunger och pest, skola änglar beskydda de rättfärdiga och förse dem med vad de behöva. Till »den som vandrar i rättfärdighet» riktas detta löfte: »Sitt bröd skall han få, och vatten skall han hava beständigt.» »De betryckta och fattiga söka förgäves efter vatten, deras tunga försmäktar av törst; men jag, Herren, skall bönhöra dem, jag, Israels Gud, skall icke övergiva dem.» Jes. 33:15, 16; 41:17. »Fikonträdet blomstrar icke mer, och vinträden giva ingen skörd, olivträdets frukt slår fel, och fälten alstra ingen äring, fåren ryckas bort från fällorna, och inga oxar finnas mer i stallet. Likväl vill jag glädja mig i Herren och fröjda mig i min frälsnings Gud. Herren, Herren är min starkhet, han gör mina fötter såsom hindens och låter mig gå fram över mina höjder.» Hab. 3:17,18.

»Han skall rädda dig ifrån fågelfångarens snara och ifrån pesten, som fördärvar. Med sina fjädrar skall han betäcka dig, och under hans vingar skall du finna tillflykt; hans trofasthet är sköld och skärm. Du skall icke behöva frukta nattens fador, icke pilen, som flyger om dagen, icke pesten, som går fram i mörkret, eller far soten, som ödelägger vid middagens ljus. Om ock tusen falla vid din sida, ja, tio tusen vid din högra sida, så skall det dock icke drabba dig. Dina ögon skola skåda därpå med lust, och du skall se de ogudaktigas lön. Ty du har sagt: Du, Herre, är mitt skygd, och du har gjort den Högste till din tillflykt. Ingen olycka skall vederfaras dig, och ingen plåga skall nalkas din hydda.» PS. 91:1—10.

Om människorna kunde se med himmelsk klarsyn, så skulle de märka skaror av mäktiga änglar, vilka omge dem som ha bevarat Kristi ord om ståndaktighet. Med öm medkänsla se änglarna deras ångest och lyssna till deras böner, och de vänta på sin anförarens befallning att rycka dem ur faran, men de måste vänta ännu något. Guds folk måste dricka prövningens kalk och

döpas med lidandets dop. Själva dröjsmålet som är så smärtsamt för dem, är det bästa svaret på deras

böner. Linder det de söka förtröstansfullt vänta på att Herren skall komma dem till hjälp, ha de tillfälle att öva tro, hopp och tålmod, som de ej tillräckligt övat under sin kristliga erfarenhet. Denna tid av nöd skall likväl förkortas för de utvaldas skull. »Skulle då Gud icke skaffa rätt åt sina utvalda, som ropa till honom dag och natt? . . . Jag säger eder: Han skall snart skaffa dem rätt.» Förr än människor vänta, skall änden komma, då vetet skall bindas i kärvar och insamlas i Guds lada, men ogräset bindas i knippen och uppbränns i förödelsens eld.

De himmelska väktarna äro trogna i sitt kall och fortfara att vaka. Ehuru den tid, då man får döda dem som hålla Guds bud blivit genom ett allmänt dekret fastställd, skola deras fiender i vissa fall söka bringa dem om livet före denna tid. Men ingen kan bryta genom denna mäktiga vakt av skyddsänglar, som omge varje troende själ. Somliga bli angripna under det de fly från städer och byar, men svärdet som höjes mot dem, bräckes och faller maktlöst som strå till marken. Andra försvaras av änglar vilka uppenbara sig som stridsmän.

Gud har i alla tider sänt heliga änglar att undsätta och befria sitt folk. Himmelska väsen ha tagit verksam del i människosläktets angelägenheter. De ha visat sig iförda lysande kläder, de ha uppenbarat sig i mänsklig gestalt och i en vandrares dräkt. Som trötta vandrare ha de vilat ut under ekträdens skugga, då solen stod högst på himmelen, de ha mottagit gästfrihet i människors hem, de ha uppträtt som vägvisare för vilsegångna färdmän, de ha med egna händer tänt elden på altaret, de ha öppnat fängelsedörrarna och försatt Herrens tjänare i frihet.

Guds öga skådade ned genom tiderna och förutsåg den nöd, som Guds folk skulle genomgå när jordens makter stodo rustade mot dem. Liksom den landsflyktige skola de genom hunger och våld utlämnas åt döden. Men den Högste, som för Israels barn delade Röda havet, skall uppenbara sin stora makt och befria dem ur fångenskapen. »Dessa, säger Herren Sebaot, skall jag hava såsom min egendom på den dag då jag utför mitt verk; och jag skall skona dem, såsom en fader skonar sin son som tjänar honom.» Vital. 3 : 17.

Om Kristi trogna vittnens blod bleve utgjutet vid denna tid, skulle det ej som tidigare martyrs blod, bli en säd som skulle frambringa en skörd för Guds rike. Deras trofasthet skulle ej bli ett vittnesbörd, varigenom andra blevo övertygade om sanningen, ty mot det förhärdade människohjärtat hade barmhärtighetens vågor slagits tillbaka, tills de ej mer vände åter. Om de rättfärdiga nu lämnades som ett byte i sina fienders händer, så skulle mörkrets furste segra. Psalmisten säger: »Han döljer mig i sin hydda på olyckans dag, han beskärmar mig i sitt tjäll, han för mig upp på en klippa.» Kristus har sagt: »Välän då, mitt folk, gå in i dina kamrar och stäng igen dörrarna om dig; göm dig ett litet ögonblick, till dess att vreden gått förbi. Ty se, Herren träder ut ur sin boning, för att hemsöka jordens inbyggare för deras misgärning.» Ps. 27:5; Jes. 26:20 21. Hur underbar skall ej deras befrielse bli, som tåligt vänta Frälsaren och som ha sina namn skrivna i Livets bok.

Guds folks befrielse

När de mänskliga lagarnas skydd undandrages dem som lyda Guds lag, skall man i olika länder samtidigt vidta åtgärder för att bringa dem om livet. När den utsatta tiden närmar sig, skall man sammangadda sig för att utrota dessa förhatliga människor. Man skall besluta sig för att på en gång rikta ett avgörande slag mot dem för att bringa till tystnad de röster, av vilka man blivit motsagd och tillrättavisad. Guds folk — av vilka somliga befinna sig i fängelse, medan andra äro gömda på ensliga platser i skogarna eller bland bergen, fortsätta att bedja om Guds beskydd. Det är just nu i denna stund av yttersta nöd, som Israels Gud skall träda emellan och befria sitt folk.

»Då skolen I sjunga såsom i en natt då man firar högtid, och edra hjärtan skola glädja sig, såsom när man under flöjters ljud tågar upp på Herrens berg, upp till Israels klippa. Och Herren skall låta höra sin röst i majestät och visa huru hans arm drabbar, i vredesförgrimmelse och med förtärande eldslåga, med storm och störtskurar och hagelstenar.» Jes. 30:29, 30.

Det är midnatt, då Gud uppenbarar sin makt för att befria sitt folk. Tecken och under visa sig i snabb följd. De ogudktaiga betrakta scenen med fasa och bestörtning, medan de rättfärdiga med högtidlig glädje skåda tecknen till sin förlossning. Allt i naturen tycks ha avvikit från sin vanliga gång. Floderna upphöra att flyta. Mörka och tunga skyar uppstiga på himmelen och stöta mot varandra. Mitt på den hotfulla himmelen finnes en ljus sky av obeskrivlig härlighet. Härifrån höres Guds stämma lik bruset av många vatten förkunna: »Det är gjort.» Upp. 16:17.

Denna röst skakar himmelen och jorden. En stor jordbävning inträffar »så våldsamt och så stort, att dess like icke förekommit, alltsedan människor blevo till på jorden». Firmamentet tycks öppna och tillsluta sig och härligheten från Guds tron strålar igenom. Bergen skakas liksom ett träd för vinden, och lösryckta klippblock slungas åt alla håll. Man hör ett dån av en annalkande storm. Havet piskas upp till raseri, och stormen ryter lik onda andar, som äro ute för att fördärva. Hela jorden häver sig som havet i storm. Dess yta rämnar, dess grundvalar darra, färdiga att störta samman. Bergskedjor sjunka ned. Bebodda öar försvinna. Hamnstäder som likna Sodom i gudlöshet, uppslukas av de rasande vattenmassorna.

Gud kommer ihåg det stora Babylon, så att han räcker det »kalken med sin stränga vredes vin». »Stora hagel, centnertunga, föllo ned från himmelen» och utförde sitt förstörelseverk. Jordens stoltaste städer ödeläggas. De kostbara palats, på vilka jordens stormän slösat sina rikedomar för att förhärliga sig själva, sönderfalla i ruiner inför deras ögon. Fängelsemurarna omstörtas, och Gud förlossar sitt folk som på grund av sin tro hållits i fängelse.

Gravarna öppnas, och »många av dem som sova i mullen skola uppvakna, somliga till evigt liv och somliga till smälek och evig blygd». Dan. 12:2. Alla som dött i tron på den tredje ängelns budskap uppstå förhärligade ur graven för att höra Guds fridsförbund med dem som hålla hans lag. »Allas ögon skola se honom, ja ock deras som hava stungit honom», dessa som hånade honom och bespottade honom under hans dödsångest, och de som voro hans sannings och hans folks bittraste motståndare uppstå för att skåda honom i hans härlighet och se den ära, som han visar dem som varit honom trogna och lydiga.

Genom en ränna i molnen lyser en stjärna, som på grund av det omgivande mörkret strålar med mångdubbel glans. Denna stjärna bådard hopp och glädje för Herrens trogna, men sorg och vrede för Guds lags överträdare. De som uppoffrat allt för Kristus, ha nu funnit tillflykt i Herrens kamrars gömma. De ha blivit prövade och ha inför världen och sanningens fiender visat trohet mot honom, som led döden för dem.

En underbar förändring har skett med dem som mitt under det döden stirrat dem i ansiktet, ha bevarat sin rättsinnighet. De ha plötsligt blivit befriade från det bittra och grymma tyranni som människor, förvandlade till demoner, hållit dem i. Deras ansikten som. nyligen voro så bleka, ängsliga och tärda, stråla nu av förundran, tro och kärlek. Deras röster blandas i en jublande segersång: »Gud är vår tillflykt och starkhet, en hjälp i nöden, väl beprövad. Därför skulle vi icke frukta, om än jorden omvälvedes och bergen vacklade ned i havsdjupet; om än dess vågor brusade och svallade, så att bergen bävade vid dess uppror. » Ps. 46:2—4.

Medan denna sång av helig förtröstan uppstiger till Gud, dra molnen sig tillbaka, och den stjärnklara himmelen framträder obeskrivligt härlig i jämförelse med de svarta, hotande molnen runt omkring. Den himmelska stadens härlighet lyser genom de vidöppna pärlportarna.

Det är omöjligt att beskriva den fasa och förtvivlan som de ripas av, som trampat Guds heliga bud under sina fötter. Herren gav dem sin lag. De kunde ha speglat sin karaktär i den och lärt inse sin ofullkomlighet, medan det ännu var tid till ånger och bättring, men för att vinna världens ynnest åsidosatte de Guds bud och lärde även andra att överträda dem. De ha sökt att tvinga Guds folk att vanhelga hans sabbat, nu dömas de av den lag de ha föraktat. Med fasa se de nu tydligt, att de äro utan ursäkt.

De valde själva vem de ville tjäna och tillbedja. »I skolen då åter få se vilken skillnad det är mellan den rättfärdige och den ogudaktige, mellan den som tjänar Gud och den som icke tjänar honom. » Mal. 3:18.

Konungen kommer.

Snart ser man i öster en liten mörk sky, omkring hälften så stor som en mans hand. Detta är den sky som omger Frälsaren och som på avstånd tyckes vara insvept i mörker. Guds folk vet att detta är Människosonens tecken. Under högtidlig tystnad se de skyn närma sig jorden och bli alltmer skinande och härlig, till dess den utgöres av en stor vit sky, vars undersida liknar en förtärande eld, medan förbundets regnbåge välver sig över den.

Jesus kommer som en mäktig segerherre. Han nedstiger ej som »smärtornas man» för att dricka förnedringens och lidandets bittra kalk, utan som himmelens och jordens. segerherre för att döma levande och döda. Han heter »trofast och sannfärdig» och han »dömer och strider i rättfärdighet». Och honom följa de himmelska härskarorna. Hela firmamentet tyckes ,vara uppfyllt av lysande väsen — »tusen gånger tusen och tio tusen gånger tio tusen».

Ingen jordisk penna kan beskriva denna scen, ingen mänsklig tanke föreställa sig detta skådespels prakt. »Hans majestät övertäcker himmelen, och av hans lov är jorden full. Då uppstår en glans såsom av solljus, strålar gå ut ifrån honom. » Hab. 3 :3,4. När denna levande sky närmar sig, skådar varje öga Livets Furste. Ingen törnekrona vanställer hans huvud, utan härlighetens diadem vilar på hans heliga äne. Hans ansikte lyser klarare än middagssolens bländande glans. »Och på sin mantel, över sin länd, har han detta namn skrivet: 'Konungarna, konung och herrarnas herre.'»

I hans närvaro bli »alla ansikten gulbleka» (Jer. 30:6), och de som förkastat Guds nåd erfara fasan av en evig förtvivlan. »Förfärad hjärta och skälvande knän! Darrande länder allestädes! Allas ansikten hava skiftat färg. » Nah. 2:10. De rättfärdiga utropa bävande: »Vem kan bestå?»

Änglarnas sång upphör och en stunds högtidlig tystnad inträder. Därpå höres Jesus säga: »Min nåd är dig nog. ». De rättfärdigas anleten stråla och glädje fyller varje hjärta. Änglarna anslå en högre ton och sjunga ånyo, i det de närma sig jorden.

Konungarnas konung kommer i en sky, omgiven av flammande eld. »Och himmelen vek undan, såsom när en bokrulle rullas ihop; och alla berg och öar flyttades bort från sin plats. » »Vår Gud kommer, och han skall icke tuga. Förtärande eld går framför honom, och omkring honom stormar det med makt. Han kallar på himmelen därovan och på jorden, för att döma sitt folk. » Upp. 6:14; Ps. 50:3, 4..

»Och konungarna på jorden och stormännen och krigsöverstarna och de rika och de väldiga, ja, alla, både trälar och fria, dolde sig i hålor och bland bergsklippor. Och de sade till bergen och klipporna: 'Fallen över oss, och döljen oss för dens ansikte, som sitter på tronen, och för Lammets vrede. Ty deras vredes stora dag är kommen, och vem kan bestå?'» Upp. 6:15 —17.

Illasinnade människors hån och spe ha upphört, lögnaktiga läppar ha tystnat. Vapnets brak och stridens tumult och krigslarmet, då »manteln sölades i blod», ha upphört. Ingenting höres nu utom ljudet av bön och gråt och klagan. Från läppar som helt nyligen fällt hånande ord, skall ropet tränga: »Deras vredes stora dag är kommen, och vem kan bestå?» De ogudaktiga anropa bergen och klipporna att falla över dem och skylta dem för hans ansikte, som de föraktat och förkastat.

De förnimma den röst som förmår genomtränga dödens portar. Hur ofta ha de ej hört denna milda, ömma stämma kalla dem till omvändelse! Hur ofta ha de ej hört den i en väns, en broders, i Frälsarens bevekande förmaningar! För dem som förkastat Herrens nåd, kan ingen röst vara mera full av anklagelse och dom än den, som så länge vädjat till dem: »Så vänden då om, ja, vänden om från edra onda vägar; ty

icke viljen I väl dö?» Ack, att det vore för dem en främlings röst! Herren säger: »Eftersom I icke villen höra, när jag ropade, eftersom ingen aktade på, när jag, räckte ut min hand, eftersom I läten allt mitt råd fara och icke villen veta av min tillrättavisning, därför skall jag ock le vid eder ofärd och bespotta, när det kommer som I frukten. » . Ords. 1:24, 25 .

Denna röst väcker minnen till liv, som de gärna skulle vilja utplåna — föraktade varningar, försmådda kallelser, försummade tillfällen.

Här finna vi dem som hånat Kristus under hans förnedring. Med skakande kraft påminna de sig Frälsarens ord under hans lidande, då han på översteprästens utmaning svarade: »Härefter skolen I få se Människosonen sitta på Maktens högra sida och komma på himmelens skyar. »Matt. 26:64. Itu se de honom i hans härlighet, och de skola även få se honom på Maktens högra sida.

De som förhånade hans ord, då han sade sig vara Guds Son, stå nu mållösa. Där står den högmodige Herodes, som gjorde narr av Jesu konungliga titel och befallde de hånande soldaterna att kröna honom till konung. Där stå de män som med oheliga händer iförde honom purpurmanteln, satte törnekronan på hans heliga huvud och en spira i hans hand, som icke höjdes till motvärn — dessa som föllo på knä för honom för att håna och begabba honom. De män som slog och spottade Livets Furste i ansiktet, vända sig nu bort från hans genomträngande blick och söka fly undan hans närvaros överväldigande härlighet. De som slog spikarna genom hans händer och fötter och de krigsmän som stucko spjutet i hans sida, se nu dessa märken med fasa och samvetsqual.

I varje människas liv, som förkastat sanningen, givs det stunder då samvetet vaknar och påminner om ett liv i skrymteri och då själen plågas av gagnlös ånger. Men ej kan detta jämföras med den ånger, som griper de ogudaktiga på den dag, då över dem kommer såsom ett stormväder den nöd och ångest som de frukta. De som velat förgöra Kristus och hans trogna folk, se nu den härlighet som vilar över dem. Mitt under deras förskräckelse höra de de heligas röster som utropa: »Se, där är vår Gud, som vi förbidade och som skulle frälsa oss.» Jes. z 5 :9.

De dödas uppståndelse.

Medan jorden bävar, blixtar ljunga och åskan dundrar, återkallar Guds Sons röst de rättfärdiga döda till livet. Hans blick sveper över deras gravar. Sedan lyfter han sin hand mot himmelen och utropar: »Valenen upp, vaknen upp, I som soven i mullen, och stå upp!» Överallt på jorden skola de rättfärdiga döda höra denna röst, och de som höra den skola leva. Hela jorden skall genljuda av fröjderop, då den stora skaran av frälsta från alla nationer, släkten, tungomål och folk utträder ur dödens fängelse, iklädda oförgänglig härlighet, och utbrister: »Du död, var är din seger? Du död, var är din udd? »

Alla uppstå med den eviga ungdomens hälsa och kraft. I begynnelsen skapades människan till Guds avbild icke blott med hänsyn till karaktären utan även till gestalt och anletsdrag. Synden fördärvade och nästan utplånade den gudomliga bilden, men Kristus kom och återställde det som gått förlorat, och han skall förvandla vår förnedringskropp och göra den lik: hans härlighetskropp. Denna dödliga, förgängliga

gestalt, som en gång var befläckad av synden, blir fullkomlig, skön och odödlig. All vanskaplighet och alla brister äro borta. De sista märkena av syndensförbannelse skola avlägsnas och de kristtrogna skola framstå i »Herren, vår Guds ljuvlighet». De skola återspegla sin Herres fullkomliga bild i ande, själ och kropp. O underbara återlösning, som man så länge talat om, så länge hoppats på och så länge tänkt på med brinnande längtan, men aldrig till fullo kunnat fatta!

De levande rättfärdiga förvandlas »i ett nu, i ett ögonblick ». Vid ljudet av Guds Sons röst förhärligas de och erhålla odödlighet, varefter de tillika med de uppståndna heliga borttryckas i skyar Herren till mötes i luften. Änglar »skola församla hans utvalda från de fyra väderstrecken, från himmelens ena ända till den andra». Små barn föras av änglar till sina mödrar och läggas i deras armar. Vänner som länge varit skilda genom döden, förenas för att aldrig mera skiljas och under jubelsånger uppfara de till Guds stad.

Segervinnarna krönas.

Innan de intåga i det nya Jerusalem, överräcker Frälsaren åt sina efterföljare segerns emblem och förlämnar dem tecknet på deras kungliga värdighet. Den förhärligade skaran samlas om-kring Konungen, vilkens majestätiska gestalt ses av alla — änglar och återlösta — och vilkens ansikte strålar av innerlig kärlek till dem. Varje öga i de återlöstas otaliga skara är fäst på honom, de skåda alla hans härlighet. Med sin högra hand sätter Jesus här-lighetens krona på segervinnarens huvud. Var och en får en krona, på vilken står hans eget nya namn jämte denna inskrift: »Helgad åt Herren. » Envar får segerns palm och den skinande harpan.

Obeskrivlig hänförelse genomströmmar varje hjärta och varje stämma höjes i lov och pris: »Honom som har älskat oss och som har löst oss från våra synder med sitt blod och gjort oss till ett konungadöme, till präster åt sin Gud och Fader, honom tillhör äran och väldet i evigheternas evigheter». Upp. 1:5, 6.

Intåget i Guds stad.

Framför den återlösta skaran ligger den heliga staden. Jesus öppnar pärleportarna, och med utesäglig kärlek välkomnar han sina trogna till deras »Herres glädje». Frälsarens glädje består däri, att han i härlighetens rike får se de själar, som blivit frälsta genom hans lidande och förnedring. Och de återlösta skola dela hans glädje, då de i de saligas skara få se dem de genom sina böner, sitt arbete och sin kärleksfulla uppoffring vunnit för Kristus. Isär de samlas omkring den stora, vita tronen, svall utesäglig salighet fylla deras hjärtan, då de se dem de vunnit för Kristus och finna att dessa vunnit andra och dessa senare åter andra alla äro nu bärgade i fridens hamn. De lägga sina kronor ned inför Jesu fötter och prisar honom genom ändlösa evigheter.

På kristallhavet framför tronen — det glashav, som genomstrålas av Guds härlighet, liksom vore det blandat med eld församlas den skara som har »vunnit seger över vilddjuret, med dess bild och dess namns tal ». Upp. I S :2. »Därför stå de inför Guds tron och tjäna honom dag och natt, i hans tempel. Och han som sitter på tronen skall slå upp sitt tabernakel över dem. » De ha sett jorden ödeläggas av hunger och pest, då solen fick makt att bränna människorna med stor hetta, och de ha själva utstått

lidande, törst och hunger. Men nu skola de icke »mer hungra och icke mer törsta, och solens hetta skall icke träffa dem, ej heller eljest någon brännande hetta. Ty Lammet, som står mitt för tronen, skall vara deras herde och leda dem till livets vattenkällor, och Gud skall avtorka alla tårar från deras ögon». Upp. 7:15 — I 7

Fostrade i lidandets skola.

I alla tider ha Kristi utvalda blivit fostrade och utbildade i lidandets skola. På jorden var deras levnadsstig smal, de luttrades i prövningens ugn. För Kristi skull utstodo de motstånd, hat och spe. De följde sin mästare i stridens hetta, de uthärdade självförnekelse och erforo bitter misräkning. Genom egen smärtsam erfarenhet lärde de känna syndens onda natur, dess makt och elände, och de betraktade den med avsky. Tanken på det stora offret för befrielsen från synden förödmjukar dem i deras egna ögon och fyller deras hjärtan med en jublande tacksamhet, som är ofattbar för dem som aldrig syndat. De älska mycket, emedan mycket har blivit dem förlåtet. De ha blivit delaktiga i Kristi lidanden, därför äro de nu beredda att dela hans härlighet.

Guds arvingar ha kommit från vindskamrar, från ringa hyddor, från fångelser, från bålet, från berg, från öknar, från jordgrottor och från havets öar. På jorden blevo de »nödställda, misshandlade, plågade». Miljoner gingo i graven tyngda av förakt, därför att de ståndaktigt vägrade ge efter för Satans bedrägliga anspråk. Här dömdes de av mänsklig domstol som de värsta förbrytare men nu är Gud den som skipar rätt och upphäver människornas domar. Han skall »taga bort sitt folks smälek överallt på jorden». Man skall kalla dem »det heliga folket», »Herrens förlossade». Han skall »låta de sörjande i Sion få huvudprydnad i stället för aska, glädjeolja i stället för sorg; högtidskläder. i stället för en bedrövad ande. De äro ej längre svaga, lidande, kringspidda och förtryckta. För alltid skola de nu vara hos Herren. De stå inför tronen, klädda i en rikare dräkt än de förnämligaste här på jorden någonsin burit. De äro krönta med diadem, långt skönare än de som prytt en jordisk furstes panna. Smärtans och sorgens dagar äro till ända. Härlighetens konung har torkat av alla tårar från deras kinder, varje orsak till sorg är avlägsnad. De saliga svinga sina palmkvistar under det de uppstämna en lovsång. Klar, ljuv, riktharmonisk slås tonen an och alla instämna i sången, som sväller ut och fyller alla himlars rymd: »Frälsningen tillhör vår Gud, honom som sitter på tronen, och Lammet. » Och alla himmelska väsen instämna i lovet, sägande: »Amen. Lovet och priset, och visheten och tacksägelsen, och äran och makten och starkheten tillhöra vår Gud i evigheternas evigheter. » Upp. 7:10, 12.

Aterlösningen är ämnet för de frälstes studium.

Här i livet kunna vi blott till en del förstå det underbara frälsningsverket. Med vårt begränsade förstånd kunna vi nog här allvarligt begrunda de ämnen, som behandla förnedringen och härligheten, livet och döden, rättvisan och barmhärtigheten i ljuset från korset, men även om vi anstränga vår tankeförmåga till det yttersta, kunna vi dock ej fatta dessa begrepps fulla betydelse. Vi ha blott en dunkel föreställning om den försonande kärlekens längd och bredd, djup och höjd.

Aterlösningen kommer inte ens att tillfullo fattas, då Guds utvalda se Gud ansikte mot ansikte och

känna honom, såsom de äro kända. Men genom ändlösa evigheter skola nya sanningar uppenbaras för häpnad och hänförda sinnen. Även om jordelivets sorger, lidanden och frestelser äro till ända och deras orsaker borttagna, skall Guds folk ha ett klart begrepp om vad deras frälsning kostat.

Kristi kors skall bli temat för de återlöstas studium och sång genom alla evigheter. I den förhärligade Kristus se de den korsfäste Kristus. Aldrig skall det förgätas att Han, som genom sin makt skapat och uppehåller otaliga stjärnevärldar i den oändliga rymden, Guds enfödde Son, himmelens Majestät, Han, som lysande keruber och serafer hänfört tillbedja, ödmjukade sig själv för att lyfta den fallna människan upp till sig, att Han bar syndens skuld och skam och uthärdade, att Fadern ansikte doldes för honom, till dess att den förtappade världens syndaskuld krossade hans hjärta och utsläckte hans liv på Golgata kors. Att all världens Skapare och alla människors Domare av kärlek till människan avlade sin härlighet och valde förnedring, skall i all evighet väcka beundran och vördnadsfull tillbedjan i världsalltet.

När de frälsta se sin Frälsare och skåda Faderns eviga härlighet återstrålas i Hans ansikte, när de se hans trons herravälde, som varar från evighet till evighet och veta, att det ej skall bli någon ände på hans rike, utbrista de i en hänförande sång: »Värdig, värdig är du, ty du har blivit slaktad och med ditt blod har du åt Gud köpt människor. »

Korsets mysterium förklarar alla andra mysterier. I: det ljus som strömmar från Golgata, skola de egenskaper hos Gud, vilka fyllt oss med fruktan och bävan framstå tilldragande och sköna. Barmhärtighet, ömhet och faderlig kärlek mängas med helighet, rättvisa och styrka. På samma gång som vi skåda honom i hans konungsliga majestät, se vi yttringar av hans nådefulla karaktär och fatta bättre än någonsin betydelsen av det dyrbara namnet »Fader vår».

Vi skola nu förstå att Han som är oändlig i vishet, ej kunde uttänka en annan plan för vår frälsning än att offra sin egen Son. Lönen för detta offer är glädjen att få befolka jorden med återlösta varelser, som äro heliga, saliga och odödliga. De återlöstas glädje, som genom alla evigheter skall lända Gud till ära, blir följderna av vår Frälsares kamp mot mörkrets makter. Så högt värderar Fadern varje själ, att han är tillfredsställd med det pris deras frälsning kostat, och Kristus är tillfredsställd, då han ser frukterna av sitt stora offer.

TRETTIONDE KAPITLET

En värld i ruiner

När de frälsta av Guds röst befrias ur fångenskapen, skall det bli ett fruktansvärt uppvaknande för dem som förlorat allt i livets stora kamp. Medan nådatiden varade voro de förblindade av Satans bedrägerier, och de sökte försvara sitt syndaliv. De rika yvdes över sina rikedomar och sågo ned på dem som voro mindre lyckligt lottade i timligt avseende, men rikedomarna hade de förvärvat genom att överträda Guds bud. De hade försummat att mätta de hungriga, att kläda de nakna, att handla redligt och älska barmhärtigheten. De hade sökt att upphöja sig själva och vinna sina medmänniskors hyllning. Nu ha de förlorat allt som förlänade dem storhet, och de stå där utblottade och försvarslösa. Med fasa se de sina avgudar ligga i spillror de gudar som de älskat högre än Skaparen. De ha sålt sina själar för jordiska rikedomar och njutningar och ha inte sökt bli rika inför Gud. Följden blir att deras liv bli förfelade, deras njutningar ha förvandlats till en bitter dryck, deras skatter ha blivit förströdda. De rikedomar, åt vilkas samlande de ägnat hela sitt liv, sopas bort i ett ögonblick. De rika sörja bittert över att deras ståtliga palats förstöras och att deras guld och silver förskingras. Men deras jämmerrop nedtystas av fruktan för att de själva skola förgås tillika med sina avgudar.

De ogudakti a gripas av ånger, men inte å rund av sin brottsliga försumlighet mot Gud och sina la medmänniskor, utan därför att Gud har vunnit seger. De klaga över att deras handlingssätt skulle medföra sådana följder, men de ångra inte sin ogudaktighet. De skulle inte lämna något medel oförsökt, om det finnes möj-lighet att segra.

Världen bevittnar nu, att de människor den föraktat, hånat och sökt utrota, gå oskadade genom pest, storm och jordbävning. Den som för sin lags överträdare är en förtärande eld, är för sitt folk ett tryggt fäste.

Den Ordets förkunnare som uppoffrat sanningen för att vinna människors ynnest, märker nu vilken karaktär och vilket inflytande hans undervisning haft. Det är tydligt att ett allvetande öga följde honom, då han stod i predikstolen, gick på gatan eller umgicks med människor i livets olika förhållanden. Genom varje känslöytring, genom varje rad som skrevs, varje ord som fälldes, varje handling som utfördes, vilket syftade till att förmå människor att ta sin tillflykt till lögnen, har han utsått en säd; och i de arma, förlorade själarna som omge honom, ser han nu skörden av den utsådda säden.

»De taga det lätt med helandet av dottern mitt folks skada; de säga: 'Allt står väl till, allt står väl till', och dock står icke allt väl till. » »Eftersom I genom lögnaktigt tal haven gjort den rättfärdige försagd i hjärtat, honom som jag ingalunda ville plåga, men däremot haven styrkt den ogudaktiges mod, så att han icke vänder om från sin onda väg och räddar sitt liv.» Jer. 8: I I; Hes. 3:22.

»Ve över de herdar som fördärva och förskingra fåren i min hjord! säger Herren . . . Men se, nu skall jag hemsöka eder för edert onda väsendes skull. » »Jämren eder, I herdar, och klagen; vältren eder på marken, I väldige i hjorden; ty tiden är inne, att I skolen slaktas. I skolen bliva förskingrade, I skolen komma på fall . . . Då finnes icke mer någon undflykt för herdarna, icke mer någon räddning för de väldige i hjorden.» Jer. 23:1, 2; 25:34, 35.

Såväl Ordets förkunnare som folket inse, att de ej stått i ett rätt förhållande till Gud. De inse att de gjort uppror mot honom, som är upphovet till alla rättvisa och heliga lagar. Att åsidosätta Guds bud har givit upphov till att ett otal källor av ondska sprungit upp — tvedräkt, hat, ogudaktighet, till dess jorden blivit en ofantlig valplats för strid, en avgrund av fördärv. Detta framstår nu tydligt för dem som förkastat sanningen och valt villfarelsen. Ord kunna ej beskriva den längtan de olvdiga och otrogna erfara efter vad de för evigt förlorat — det eviga livet. Människor som världen dyrkat för deras talanger och vältalighet, se nu dessa ting i deras rätta ljus. De inse `vad de förlorat genom sin synd, och de falla ned inför deras fötter, vilkas trohet de föraktat och hånat. De erkänna nu att Gud älskat dem.

»Dånet höres intill jordens ända, ty Herren har sal; med folken, han går till rätta med allt kött; de ogudaktiga giver. han till pris åt svärdet. » Den stora striden har pågått i sex tusen år. Guds Son och hans himmelska sändebud ha kämpat mot det ondas makt för att varna, upplysa och frälsa människorna. Var och en har nu fattat sitt beslut. De ogudaktiga ha fullständigt förenat sig med Satan i hans kamp mot Gud. Tiden har kommit, då Gud skall bevisa sin förtrampade lags auktoritet. Striden gäller nu icke blott Satan utan även människorna. »Herren har sak med folken . . . de ogudaktiga giver han till pris åt svärdet. »

Dödens ängel utför sitt verk.

Med befrielsens märke ha alla de tecknats, »som sucka och jämra sig över alla styggelser som bedrivs ». Nu går dödens ängel fram, han som i Hesekiels syn symboliseras av männen med förstörelseredskapen. Åt dem gavs denna befallning: »Dragen fram . . . och slån ned folket; visen ingen skonsamhet och haven ingen misskund. Både åldringar och ynglingar och jungfrur, både barn och kvinnor skolen I dräpa och förgöra, men I mån icke komma vid någon som har tecknet på sig; och I skolen begynna vid min helgedom. » Profeten säger: »De begynte med de äldste, med de män som stodo framför tempelhuset. » Ödeläggelsens verk börjar bland dem som gett sig ut för att vara folkets andliga förmyndare. De falska väktarna äro de första som falla. Ingen beklagar eller skonar dem. X län, kvinnor, jungfrur och små barn — alla omkomma tillsammans.

»Ty se, Herren träder ut ur sin boning, för att hemsöka jordens inbyggare för deras missgärning; och jorden skall låta komma i dagen allt blod som där har blivit utgjutet, och skall. icke längre betäcka dem som där hava blivit dräpta. » Jes. 26:2 I. »ilen denna hemsökelse skall Herren låta drabba alla de folk, som drogo ut för att strida mot Jerusalem; han skall låta deras kött ruttna, medan de ännu stå på sina fötter; deras ögon skola ruttna i deras hålror och deras tunga skall ruttna i deras mun. Och det skall ske på den tiden att Herren skall sända stor förvirring bland dem; de skola bära hand på varandra, och den enes hand skall lyftas mot den andres.» Sak. 14: 12, 13. I den vanvettiga kamp, som framkallats av deras egna

häftiga lidelser, och genom det fasansfulla utgjutandet av Guds obemängda vrede, omkomma jordens inbyggare — präster, regenter, rika och fattiga, höga och låga. »De som bliva slagna av Herren på den tiden skola ligga strödda från jordens ena ända till den andra; man skall icke hålla dödsklagan efter dem eller samla dem tillhopa och begrava dem.» Jer. 25:33.

Vid Kristi återkomst skola de ogudaktiga utrotas från jorden förtäras av hans muns anda och tillintetgöras genom hans härlighets uppenbarelse. Kristus för sitt folk till Guds stad och jorden blir utan inbyggare. »Se, Herren ödelägger jorden och föröder den; han omvälver vad därpå är och förströr dess inbyggare . . . jorden bliver i grund ödelagd och i grund utplundrad; ty Herren har talat detta ord . . . Ty jorden har blivit ohelgad under sina inbyggare; de hava överträtt lagarna, de hava förvandlat rätten, brutit det eviga förbundet. Därför uppfräter förbannelsen jorden, och de som bo där måste lida vad de hava förskyllt, därför förtäras jordens inbyggare av hetta.» Jes. 24: 1, 3, 5, 6.

Hela jorden liknar en öde öken. Ruiner av städer och byar, som blivit ödelagda av jordbävningen, uppryckta träd, skrovliga klippor, som blivit uppkastade av havet eller lösryckta från bergen, ligga kringsspridda över jordens yta, medan stora kratrar utmärka platsen där bergen rämnat ända från grunden.

Nu inträffar den händelse, som förebildades i den sista högtidliga tjänsten på försoningsdagen. När tjänsten i det allra heligaste var fullbordad och Israels synder blivit avlägsnade från helgedomen i kraft av syndoffrets blod, fördes syndabocken levande inför Herren, och i hela menighetens närvaro bekände översteprästen »över honom Israels barns alla missgärningar och alla deras överträdelser, vad de än hava syndat»; han lade dem på bockens huvud. När försoningsverket i himmelens helgedom är fullbordat, skola på samma sätt de återlöstas synder i Guds och änglarnas närvaro läggas på Satan, som förklaras skyldig till allt det onda han förlett Guds barn att begå. Och liksom syndabocken blev förd ut i öknen, så skall Satan förvisas till jorden, som nu är en obebodd, dystert vildmark.

Aposteln Johannes förutsäger i Uppenbarelsesboken denna Satans förvisning och jordens kaotiska och ödsliga tillstånd. Det framhålles vidare att detta tillstånd skall vara i tusen år. : »Och jag såg en ängel komma ned från himmelen; han hade nyckeln till avgrunden och hade en stor kedja i sin hand. Och han grep draken, den gamla ormen, det är djävulen och Satan, och fängslade honom för tusen år och kastade honom i avgrunden och stängde igen och satte dit ett insegel över honom, på det han icke mer skulle förvilla folken, förrän de tusen åren hade gått till ända. Därefter skall han åter komma lös för en liten tid.» Upp. 22:1—3 .

Ordet »avgrunden» betecknar jorden i ett tillstånd av ödeläggelse och mörker, vilket framgår av andra skriftställen. Bibeln omtalar att i begynnelsen var jorden »öde och tom, och mörker var på djupet».¹ Profeten Jeremia framhåller att jorden skall åtminstone delvis försättas i samma tillstånd. Han förklarar nämligen, då han skådar framåt till Guds stora dag: »Jag såg på jorden, och se, den var öde och tom, och upp mot himmelen,, och där lyste intet ljus. Jag såg på bergen, och se, de bävade, och alla höjder vacklade. Jag såg mig om, och då fanns ingen människa, och alla himmelens fåglar hade flytt bort. Jag såg mig om, och då var det bördiga landet en öken, och alla dess städer voro nedbrutna för Herrens ansikte.» Jer. 4:23—27.

Här skall Satan och hans änglar vistas i tusen år. Hans rörelsefrihet är begränsad till denna jorden, han har nämligen icke tillträde till andra världar för att fresta och plåga dem som ej fallit i synd. I denna bemärkelse är han bunden, då det nu inte finns någon kvar, över vilken han kan utöva något inflytande. Han kan inte längre bedraga och fördärva, vilket varit hans enda traktan och tillfredsställelse under så många århundraden.

Profeten Jesaja utropar, då han skådar framåt till den tid, då Satans makt är tillintetgjord: »Huru har du icke fallit ifrån himmelen, du strålande morgonstjärna! Huru har du inte blivit fälld till jorden, du folkens förgörare! Det var du som sade i ditt hjärta: 'Jag vill stiga upp till himmelen; högt ovanför Guds stjärnor vill jag ställa min tron; jag vill sätta mig på gudaförsamlingens berg längst uppe i norr. Jag vill stiga upp över molnens höjder, göra mig lik den Högste.' Nej, ned till dödsriket måste du fara, längst ned i graven. De som se dig stirra på dig, de betrakta dig och säga: Är detta den man som kom jorden att darra och riken att bäva, den som förvandlade jordkretsen till en öken och förstörde dess städer, *den som aldrig frigav fångar, så att de fingo återvända hem?*» Jes. 14:12—17

I sex tusen år har Satans upprorsverk kommit »jorden att darra». Han har förvandlat jordkretsen till en öken och förstört dess städer. Han »frigav aldrig fångar, så att de fingo återvända hem». I sex tusen år ha hans fängelsemurar slutit sig omkring Guds folk, och han skulle ha hållit dem fångna för evigt, om Kristus ej hade krossat järnbojorna och försatt de fångna i frihet.

Även de ogudaktiga äro utom räckhåll för Satans inflytande. Ensam med sina änglar lämnas han nu att övertänka de följder och den förbannelse synden medfört. »Folkens alla konungar ligga allasammans med ära var och en i sitt vilorum; men du ligger obegraven och bortkastad lik en föraktad gren . . . Du skall icke såsom de få vila i en grav, ty du fördärvade ditt land och dräpte ditt folk.» Jes. 14:18—20.

Under tusen år skall Satan vandra av och an på den öde jorden och betrakta följderna av sitt uppror mot Guds lag. Under denna tid skola hans lidanden vara fruktansvärda. Sedan. fallet har hans liv av oupphörlig aktivitet ej givit honom tid till begrundan, men nu är han berövad sin makt och lämnad att: ostört anställa betraktelser över den roll han spelat, sedan han först gjorde uppror mot himmelens regering. Med bävan och fasa blickar han nu framåt mot den fruktansvärda tid, då han måste lida för alla de onda gärningar han själv gjort och även bli straffad för de synder han förlett andra att begå.

Under de tusen åren mellan första och andra uppståndelsen hålles dom över de ogudaktiga. Aposteln Paulus omtalar denna dom som en händelse, vilken följer på Kristi andra ankomst: »Dörren därför icke förrän tid är, icke förrän Herren kommer, han som skall draga fram i ljuset vad som är fördolt i mörker och uppenbara alla hjärtans rådslag.» Daniel förklarar, att när den gamle av dagar kom, gavs domsrätt åt »den Högstes heliga folk». (Dan. 7:22, äldre övers.) Vid denna tid regera de rättfärdiga såsom konungar och präster. Aposteln Johannes säger i Uppenbarelseboken: »Jag såg troner stå där, och de satte sig på dem.» »De skola vara Guds och Kristi präster och skola få regera med honom de tusen åren.» Det är vid denna tid »de heliga skola döma världen», varom Paulus talar. Tillsammans med Kristus sitta de till doms över de ogudaktiga.

Även Satan och de fallna änglarna dömas av Kristus och hans folk. Paulus säger: » I veten ju att vi skola döma änglar. » i Kor. 6:2, 3. Och Judas förklarar att »de änglar som icke behöllo sin furstehöghet, utan övergåvo sin boning, hava av honom med eviga bojor blivit förvarade i mörker till den stora dagens dom». Jud. v. 6.

Vid slutet av de tusen åren skall den andra uppståndelsen äga rum. Då skola de ogudaktiga uppväckas från de döda och framställas inför Gud, på det att »den dom som är skriven» skall kunna verkställas. Sålunda läsa vi i Uppenbarelseboken efter skildringen om de rättfärdigas uppståndelse: »De övriga döda blevo icke levande, förrän de tusen åren hade gått till ända.» Upp. 20:5 . Och Jesaja säger om de ogudaktiga: »De skola samlas tillhopa, såsom fångar hopsamlas i fånggroppen, och skola inneslutas i fängelse; sent omsider når dem hemsökelsen.» Jes. 24:22.

I Ordet i grundspråket, som här är översatt »djupet», är samma ord som i Upp. 20:1—3 är översatt »avgrunden ».

Striden ändad det förlorade återvunnet

Då de tusen åren gått tillända, återvänder Kristus till jorden. De återlöstas skara ledsagar honom och en svit av änglar utgör hans uppvaktning. Under det han nedstiger i överväldigande majestät, bjuder han de ogudaktiga döda att uppstå och mottaga sin dons. De uppstå — en mäktig här, oräknelig som havets sand. Vilken skillnad mellan dessa och dem som uppstodo i den första uppståndelsen! De rättfärdiga blevo iklädda evig ungdom och skönhet. De ogudaktiga bära märken av sjukdom och död.

Varje öga riktas mot Guds Son och skådar hans härlighet. Liksom med en röst utropar de gudlösa tallösa skaror: »Välsignad vare han som kommer, Konungen, i Herrens namn!»

Det är inte kärlek till Jesus som inspirerar dem att utbrista i detta rop. Sanningens överbevisande kraft framtvingar detta från ovilliga läppar. Sådana som de ogudaktiga voro, då de nedmyllades i sina gravar, så uppstå de även. De äro besjälade av samma fiendskap mot Kristus och av samma upprorets anda. De skola ej få en ny nådatid, då de kunna avhjälpa sitt gångna livs brister. Ingenting skulle vinnas därigenom. En livstid i överträdelse har inte gjort deras hjärtan mjuka. Om en ny prøvotid skulle givas dem, så skulle de uppföra sig alldeles på samma sätt som förut. De skulle förkasta Guds fordringar och väcka uppror mot honom.

Kristus stiger ned på Oljeberget, varifrån han efter sin uppståndelse uppför och där änglarna upprepade löftet om hans återkomst. »Då skall Herren, min Gud, komma, ja, du själv och alla heliga med dig.» »Han skall den dagen stå med sina fötter på Oljeberget, gent emot Jerusalem, österut; och Oljeberget skall rämna mitt itu, mot öster och väster, till en mycket stor dal.» »Herren skall då vara konung över hela jorden.» Sak. I4: S, 4, 9. När det nya Jerusalem i all sin bländande prakt kommer ned från himmelen, skall det vila på en plats, som blivit renad och beredd att mottaga det. Kristus och hans folk och Guds änglar intåga i den heliga staden.

Nu rustar Satan sig för den sista, stora kampen för att rycka till sig herraväldet. Medan mörkrets furste var berövad sin makt och avskuren från alla tillfällen att bedraga, var han eländig och nedslagen, men när de ogudaktiga döda uppstå och han ser de tallösa skarorna, som han har på sin sida, återupplivas hans hopp, och han föresätter sig att inte uppge den stora striden. Han samlar därför de väldiga härskarorna av förtappade människor under sitt baner och ämnar genom dem utföra sina planer.

De ogudaktiga äro Satans fångar. Genom att förkasta Kristus ha de erkänt upprorsstiftarens regentskap. De äro redo att godkänna hans förslag och efterkomma hans befallningar. Han föreslår att han skall anföras dem mot de heligas läger och ta Guds heliga stad i besittning. Med satanisk triumf pekar han på de oräkneliga miljoner, som uppstått från de döda, och förklarar att som deras ledare skall han utan

minsta tvekan förmå inta staden och återvinna sin tron och sitt rike.

Satan rådslår först med sina änglar och sedan med konungar, segerrika fältherrar och mäktige män. De mönstra de ofantliga styrkor, som de ha på sin sida, och förklara att den arme, som finns i staden, är liten i jämförelse med deras och att den kan besegras. De uppgöra därför planer att inta det nya Jerusalem med dess rikedom och härlighet. Genast börja alla delta i förberedelserna för striden. Kunniga män skaffa fram krigsredskap. Befälhavare som äro berömda för sina framgångar, ordna skarorna av krigsvans män till strid.

Till slut ges order att rycka fram, och den oräkneliga hären sätter sig i rörelse — en sådan arme har aldrig tillförne samlats av någon jordisk härförare. Alla förflutna tidsåldrars förenade stridskrafter kan på intet sätt jämföras med denna här. Satan, den mäktigaste av alla härförare, går i spetsen och hans änglar förena sina krafter med honom i denna sista kamp. Konungar och befälhavare stå i hans leder, och de oräkneliga människoskarorna följa i otaliga kompanier, vart och ett under sin givna ledare. Med militärisk noggrannhet tåga de täta lederna över jordens spruckna, ojämna yta mot Guds stad. På Jesu befallning stängas det Nya Jerusalems portar. Satans här omringar staden och bereder sig att storma den.

Nu visar sig Kristus för sina fiender. Ord kunna ej beskriva hans makt och majestät, ingen penna kan skildra dem. Den evige Faderns härlighet omsluter Sonen. Glansen av hans närvaro uppfyller Guds stad, flödar ut genom portarna och upplyser hela jorden med sin härlighet.

Närmast tronen stå de som en gång nitälskade för fiendens sak, men som blevo ryckta som bränder ur elden och som sedan med djup och innerlig hängivenhet följt sin Frälsare. Därefter komma de som, omgivna av falskhet och otro, ha utvecklats en kristlig karaktär, de som vördade Guds lag, när den kristna världen förklarade den vara avskaffad. Sedan komma miljoner martyrer från alla tidsåldrar. Och runt omkring dem ses den stora skaran, »som ingen kan räkna ur alla folkslag och stammar och folk och tungomål, stå inför tronen och inför Lammet; och de voro klädda i vita, fotsida kläder och hade palmer i sina händer». Upp. 7:g. Deras strid är nu ändad och seger vunnen. Palmkvistarna i deras händer äro en sinnebild på deras seger, den vita dräkten betecknar Kristi obefläckade rättfärdighet, som nu tillhör dem.

De återlösta uppstämman en sång, som ekot uppfångar och sprider genom de himmelska sfärerna: »Frälsningen, tillhör vår Gud, honom som sitter på tronen, och Lammet.» Änglar och serafim förena i hänförd dyrkan sina röster med den frälsta skaran. Sedan de frälsta sett Satans makt och ondska, inse de bättre än någonsin att det var Kristi makt allena som kunde göra dem till segervinnare. I hela den lysande skaran finns det ingen som gör anspråk på att själv ha förskaffat sig frälsning eller övervunnit på grund av egen förtjänst och förmåga. Ingenting förspörjes av vad de ha gjort eller lidit, utan huvudtemat i varje sång och grundtonen i varje hymn är: »Frälsningen tillhör vår Gud och Lammet.»

Kristus krönes.

Guds Son krönes i närvaro av himmelens och jordens församlade invånare. Klädd i överväldigande majestät och makt avkunnar nu konungars Konung domen över dem som gjort uppror mot hans regering

och vedergäller dem som överträtt hans lag och förtryckt hans folk. Johannes säger: »Och jag såg en stor vit tron och honom som satt därpå; och för hans ansikte flydde jord och himmel, och ingen plats blev funnen för dem. Och jag såg de döda, både stora och små, stå inför tronen, och böcker blevo upplåtna. Och jämväl en annan bok blev upplåten; det var livets bok. Och de döda blevo dömda efter sina gärningar, på grund av det som var upptecknat i böckerna.» Upp. 20:11, 12.

Så snart böckerna upplåtas och Jesu blickar riktas på de ogudaktiga, erinra de sig varje synd de begått. De se var deras fötter avveko från renhetens och rättfärdighetens stig och hur långt stolthet och upproriskhet ha fört dem i överträdelse av Guds lag. De förföriska frestelser de frammanade genom att hänge sig åt synden, de välsignelser de missbrukade, de Guds sändebud de föraktade, de varningar de förkastade, de barmhärtighetens vågor som slogos tillbaka mot deras hårda och obotfärdiga hjärtan — allt framstår för dem, som om det vore skrivet i flammande eldskrift.

Över tronen framträder korset, och liksom i ett panorama visa sig Adams frestelse och fall och de på varandra följande faserna i den stora återlösningen: Frälsarens ringa födelse i ett stall, hans tidiga år i fattigdom och lydnad för Gud, hans dop i Jordan, fastan och frestelsen i öknen, hans offervilliga verksamhet, som för människorna uppenbarade himmelens mest dyrbara välsignelser, hans dagar fyllda med kärlekens och barmhärtighetens gärningar, hans ensliga nätter i bön och vaka på någon bergssluttning, de ränker som smiddes av hat, avund och ondska som lön för hans godhet, den fasansfulla och hemlighetsfulla ångesten i Getsemane, då han nära nog dignade under bördan av hela världens synd, förräderiet då han överlämnades i .den mordiska pöbelns händer, de fruktansvärda händelserna denna fasans natt, den saktmodige fången, som övergivits av sina mest älskade lärjungar och som obarmhärtigt drevs genom Jerusalems gator, Guds Son som med skadeglädje fördes fram inför Hannas, anklagades i översteprästens palats, i Pilatus' domsal samt inför den fege och grymme Herodes, honom som bespottades, skymfades, torterades och slutligen dömdes till döden — allt detta framställes tydligt. .

Och nu uppenbaras de sista händelserna för den oroliga skaran: den tålige martyren, som beträder vägen till Golgata, himmelens furste som hänger på korset, de stolta prästerna oå den hånande pöbeln som begabba honom under hans sista själsångest, det övernaturliga mörkret, den skälvande jorden, de rämnade klipporna, de öppna gravarna — allt som kännetecknade det ögonblick då världens Frälsare gav sitt liv.

Satan jämte hans änglar och övriga undersåtar ha ingen makt att vända sig bort från denna tavla, som de själva varit med om att framställa. Envar som deltagit däri erinrar sig den del han utförde. De söka förgäves dölja sig för hans ansiktes gudomliga majestät, som överträffar solens glans, medan de återlösta kasta sina kronor ned inför hans fötter och utropa: »Han dog för mig.

I de frälstas skara befinna sig Kristi apostlar, den hjältemodige Paulus, den ivrige Petrus, den älskade och älskande Johannes och deras uppriktiga bröder och med dem en otalig skara martyrer, medan de som förföljde, fängslade och dödade dem, tillika med allt som är föraktligt och avskyvärt äro utanför den himmelska stadens murar.

Där befinna sig påvliga präster och prelater, som gjorde anspråk på att vara Kristi representanter, men som använde pinbänken, fängelset och bålet för att betvinga Guds folks samveten. För sent inse de, att den allvetande Guden nitälskar för sin lag och att han ej skall lämna den skyldige ostraffad. De förstå nu, att Kristus förenar sitt intresse med hans lidande folk, och de erfara den djupa betydelsen i hans ord: »Vadhelst I haven gjort mot en av dessa mina minsta bröder, det haven I gjort mot mig.»

Hela den ogudaktiga världen står nu inför Guds domstol, anklagad för högförräderi mot himmelens regering. Ingen uppträder och försvarar de anklagade. De äro utan ursäkt och över dem avkunnas domen, som lyder på evig död.

Alla få nu tydligt se, att syndens lön ej är en ädel självständighet och ett evigt liv, utan trældom, undergång och död. De ogudaktiga inse nu vad de genom sitt uppror ha förverkat. De ha föraktat »en härlighet som väger översvinnligen tungt och varar i evighet», vilken blivit dem erbjuden, men hur åtråvärd är den inte nu! »Allt detta», utropar den förlorade själen, »kunde jag ha erhållit, men i stället sköt jag dessa ting långt ifrån mig. O, sällsamma förblindelse! Jag har utbytt frid, sällhet och ära mot elände, vanära och förtvivlan! » Alla inse rättvisan i att de gå miste om himmelens salighet. De ha genom sina liv förklarat: » Vi vilja icke att denne Jesus skall härska över oss.»

Överväldigade betrakta de ögudaktiga Guds Sons kröning. De bevittna de återlöstas tillbedjan och jubelrop av beundran och hänryckning. När skaran utanför staden hör den melodiska sången ljuda, utbrista alla såsom med en röst: »Stora och underbara äro dina verk, Herre Gud, du Allsmäktige, och rätta äro dina vägar, du folkens konung.» De nedfalla med sina ansikten mot jorden och tillbedja livets Furste.

Satan erkänner sitt misslyckande.

Satan tyckes vara förlamad då han skådar Kristi härlighet och majestät. Han som en gång var en vittskuggande kerub, erinrar sig nu varifrån han fallit. En lysande ängel, en »strålande morgonstjärna» var han, men hur förändrad, hur förnedrad! Från den rådsförsamling, där han en gång intog en hedrad plats, är han för alltid utesluten.

När Satan betraktar sitt välde och frukten av sitt arbete, ser han bara nederlag och undergång. Han har inbillat människohoparna att Guds stad skulle bli ett lätt byte, men han vet att detta är ett bedrägeri. Under den stora stridens fortgång har han åter och åter blivit slagen, och han känner alltför väl den evige Gudens makt och majestät.

Den store upprorsstiftarens syfte har alltid varit att rättfärdiga sig själv och bevisa, att Guds regering är skulden till upproret, och han har satt in alla sina krafter och brukat sitt utomordentliga förstånd till att uppnå detta mål. Han har verkat målmedvetet och systematiskt och med förvånansvärd framgång, i det han förlett stora skaror att godta hans uppfattning om den stora striden, som pågått så lång tid. I många tusen år har denna upprorets furste utgivit lögn för sanning. Men nu har till sist den tid kommit, då upproret slutgiltigt skall bli kuvat och Satans historia och karaktär uppenbarad :: Den store bedragaren

har blivit avslöjad i sitt sista, stora försök att störta Kristus från tronen, förgöra Guds folk och ta Guds stad i besittning. De som slutit sig till honom se nu, att hans sak är fullständigt förlorad. Kristi efterföljare och himmelens änglar se den fulla omfattningen av hans stämplingar mot Guds regering. Han är nu föremål för allas avsky.

Satan ser att hans avsiktliga uppror gjort honom omöjlig för himmelen. Han har satt in alla sina krafter i striden mot Gud. Himmelens renhet, frid och harmoni skulle bli den största plåga för honom. Hans anklagelser mot Guds barmhärtighet och rättvisa ha nu bringats till tystnad. Alla de förebråelser som han har sökt rikta mot Jehova, drabba nu honom själv. Och han faller nu ned och erkänner, att hans dom är rättvis.

Fastän Satan tvingats att erkänna Guds rättfärdighet och att böja sig för Kristi överhöghet, är hans karaktär lika oförändrad. Det upproriska sinnet får åter makt över honom. Full av raseri beslutar han att inte ge upp den stora striden. Tiden har kommit, när det sista förtvivlade försöket måste göras mot himmelens konung, och han söker inge sina undersåtar sin egen vrede och väcka dem till ett ögonblickligt anfall. Men bland alla de otaliga miljoner, som han har lockat till uppror, finnes nu ingen som vill erkänna hans överhöghet. Hans makt är bruten. De ogudaktiga behärskas av samma hat mot Gud som besjälar Satan, men de se, att deras sak är hopplös och att de inte kunna besegra Jehova. Deras raseri upptändes mot Satan och dem som varit hans medhjälpare i att bedraga, och med demonisk vrede överfalla de dem.

»Du föll i synd. Då förvisade jag. dig från gudaberget och förgjorde dig, du vittskuggande kerub; du fick ej stanna bland de gnistrande stenarna. Eftersom ditt hjärta högmodades över din skönhet . . . Slog jag dig till jorden . . . Jag lät dig ligga som aska på jorden inför alla som besökte dig. Alla som kände dig bland folken häpnade över ditt öde. Du tog en ände med förskräckelse för evig tid.» Hes. 28:16—19.

De ogudaktigas öde.

»Han skall låta ljungeldssnaror regna över de ogudaktiga; eld och svavel och glödande vind, det är den kalk som bliver dem beskärd. » Ps. 11:6. Eld faller ned av himmelen från. Gud. Jorden öppnar sig. De förstörelsens krafter som äro dolda i dess inre släppas lösa. Förtärande eld bryter fram ur varje gapande avgrund. Själva klipporna fatta eld. Den dag har kommit, som »skall brinna såsom en ugn». Elementen upplösas av hetta och »jorden och de verk som äro därpå brännas upp». Jordens yta förefaller vara en smältande massa, en ofantligt stor, sjudande eldsjö. Detta är de ogudaktigas doms och förtappelses dag — » en Herrens hämndedag, ett vedergällningens år, då han utför Sions sak». Jes. 34:8.

De ogudaktiga få sitt straff på jorden. De skola »bliva lika strå, och dagen, den som kommer, skall förbränna dem, säger Herren Sebaot. Somliga förgöras i ett ögonblick, medan andra få uthärda ett längre lidande. Alla straffas »efter sina gärningar». Satans straff skall bli mycket större än deras som han bedragit. Efter att alla som han bedragit ha förgåtts, skall han fortfarande lida för sina gärningar. I den renande elden förtäras slutligen alla ogudaktiga »varken rot eller krona lämnas kvar av dem». Roten det är Satan och grenarna de ogudaktiga. De ha lidit lagens fulla straff. Rättvisans fordringar ha blivit

uppfyllda. Himmel och jord, som bevittnat det ådömda straffets verkställande, förklara att Jehova är rättfärdig.

Det förstörelseverk mörkrets furste utfört har för evigt omintetgjorts. Under sex tusen år har han fått fullfölja sitt uppsåt att fylla jorden med elände, som bringat sorg i hela världsalltet. Hela skapelsen har suckat och vändats tillsammans. Men Guds skapade varelser äro nu för alltid befriade från Satans närvaro och frestelser. »Hela jorden har nu fått vila och ro; man brister ut i jubel.» Jes. 14:7. Och jublande segerrop uppstiger från hela Guds trogna universum. Det höres »röster av en stor skara, lika brusat av stora vatten och dånet av starka tordön; de sade: Halleluja! Herren, vår Gud, den Allsmåttige, har nu trätt fram såsom konung. » Upp. 19:6.

»Och jag såg en ny himmel och en ny jord; ty den förra himmelen och den förra jorden voro förgångna.» Upp. 21:1. Den eld som förtär de ogudaktiga, renar jorden. Varje spår av förbannelse utplånas. Intet evigt brinnande helvete skall påminna de återlösta om syndens förskräckliga följder.

Ett enda minne av förbannelsen står kvar.

Allenast ett minne står kvar: Vår Återlösare skall alltid bära märkena efter sin korsfästelse. Hans sårade hjässa, hans sida och hans händer och fötter bära de enda märken som påminna om syndens grymma verk. Profeten, som skådade: Kristus i hans härlighet, säger: »Strålar gingo ut från hans sida, och där var hans makt gömd.» (Hab. 3:4, eng. övers.) Denna genomstungna sida, varifrån purpurströmmen gick ut, som försonade människan med Gud där är Frälsarens härlighet, där är hans makt gömd. Mäktig att frälsa genom återlösningens offer har han ock makt att verkställa dom över dem som förakta Guds nåd. Tecknen på hans förnedring äro hans högsta ära. I all evighet skola såren från . Golgata förkunna hans lov och bära vittne om hans makt.

Jorden återställd.

Jorden sorti ursprungligen gavs åt människorna som deras rike, men som de överlämnat i den onde furstens hand, denna jord som så länge varit i den mäktige fiendens våld, har blivit återvunnen genom återlösningens stora verk. Allt som fördärvades genom synden, har blivit upprättat igen. »Så säger Herren, . . . han som har danat jorden och gjort den, han som har berett den och som icke har skapat den till att vara öde, utan danat den till att bebos. » Guds ursprungliga avsikt med att skapa jorden uppnås, i det den blir de återlösta eviga hem. »De rättfärdiga skola besitta landet och bo där evinnerligen. » Jes. 45:18; Ps. 37:29.

Fruktan för att de heligas eviga arvedel skulle få en alltför materiell prägel, har förlett många till att förändliga och därigenom bortförklara just de sanningar, som komma oss att betrakta den som vårt hem. Kristus försäkrade sina lärjungar, att han gick bort för att bereda rum i sin Faders hus. De son låta sig undervisas av Guds ord, skola ej vara alldeles okunniga om de himmelska boningarna. Likväl är det sant att > vad intet öga har sett och intet öra har hört och vad ingen människas hjärta har kunnat tänka» det har »Gud berett åt dem som älska honom». i Kor. 2: 9. .Mänskligt språk förmår ej skildra de rättfärdigas

belöning. Den skall bli känd allenast av dem som få se den. Dödligas begränsade förstånd kan ej fatta den härlighet som omstrålar Guds paradiset.

Bibeln kallar de frälstas arvedel för ett land. Hebr. 11: 14—16. I detta land leder den himmelske Herden sin hjord till levande vattenkällor. Livets träd ger sin frukt var månad, och dess löv tjäna till läkedom för folken. Där finnas aldrig sinande vattenströmmar, klara som kristall, och vajande träd vid deras stränder kasta sina skuggor över de stigar, som äro banade för Herrens återlösta. Vidsträckta slätter omväxla med vackra höjder, och Guds berg höja stolta toppar mot skyn. På dessa fridfulla slätter utmed de levande strömmarna skall Guds folk, som så länge varit gäster och främlingar, finna ett hem.

»Mitt folk skall bo i fridshyddor, i trygga boningar och på säkra viloplatsar.» »Man skall icke mer höra talas om våld i ditt land, om ödeläggelse inom dina gränser, utan du skall kalla dina murar för frälsning och dina portar för lovsång.» »När de bygga hus, skola de ock få bo i dem; när de plantera vingårdar, skola de ock få äta deras frukt . . . Mina utkorade skola själva njuta av sina händers verk.» Jes. 32:18; 60:18; 65:21—22.

»Öknerna och ödemarken skola glädja sig, och hedmarkerna skall fröjdas och blomstra som en lilja.» »Där törnesnår nu finnas, skola cypresser växa upp, och där nässlor stå, skall myrten växa.» »Då skola vargar bo tillsammans med lamm, och pantrar ligga tillsammans med killingar, . . . och en liten gosse skall valla dem.» »Ingenstädes på mitt heliga berg skall man då göra vad ont och fördärvligt är, säger Herren.» Jes. 35:1; 55:13; 11:6, 9.

Ingen smärta skall trivas i himmelens atmosfär. Inga tårar gjutas i detta land, inga liktåg, inga tecken på sorg skola finnas där. »Och döden skall icke mer vara till, och ingen sorg eller Därs skola odödliga väsen med aldrig sinande fröjd begrunda skaparmaktens under och frälsarkärlekens hemligheter. Ingen grym, listig fiende skall fresta någon att glömma Gud. Varje förmåga skall uppövas, varje anlag utvecklas. Förvärvandet av kunskap skall ej trötta någon eller uttömma krafterna. De mest storartade företag skola genomföras, de högsta mål uppnås, de käraste önskingar förverkligas. Och likväl skall de finnas nya höjder att bestiga, nya under att begrunda, nya sanningar att förstå, nya ting som kalla andens och själens och kroppens krafter till verksamhet.

Världsalltets alla skatter skola bli tillgängliga för de återlöstas forskning. Lösta ur dödlighetens bojar och utan att tröttnas styra de sin flykt till avlägsna världar — världar som betogos av sorg vid åsynen av mänskligt ve och som genljödo av glädjesånger vid budskapet om en själs frälsning. Med utsäglig fröjd bli jordens barn införda i icke fallna varelsers glädje och vishet. De få dela med dem skatter av kunskap och insikt, som de under tidsåldrarnas lopp vunnit genom att begrunda Guds händers verk. Med ofördunklat öga betrakta de skapelsens härlighet solar och stjärnor och världssystem, vilka alla på sina bestämda banor röra sig omkring Guds tron. Allting från det minsta till det största bär Skaparens namn, allt ådagalägger hans makts oändliga rikedom.

Allteftersom evighetens år förgå, skola de bringa allt rikare och härligare uppenbarelser av Gud och av Kristus. Liksom kunskapen är framåtskridande, så skola även kärlek, vördnad och sällhet tilltaga. Ju

bättre människorna lära känna Gud, desto mer skola de beundra hans karaktär. När Jesus avslöjar för dem återlösningens rikedom och sina underbara gärningar i den väldiga kampen mot Satan, skola de återlöstas hjärtan genomströmmas av en allt innerligare hängivenhet, och med fröjdefull hänryckning slå de på sina gyllene harpor, medan tusen gånger tusen och tio tusen gånger tio tusen röster förena, sig i den mäktiga kör som sjunger Guds pris.

»Och allt skapat, både i himmelen och på jorden. och under jorden och på havet och allt vad i dem var, hörde jag säga: 'Honom som sitter på tronen och Lammet tillhör lovet och äran och priset och väldet i evigheternas evigheter.'» Upp. 5 : 13.

Den stora striden är ändad. Synd och syndare äro icke mer. Hela världsalltet är renat från det onda. Harmoni och glädje genomströmma den oändliga skapelsen. Från honom som har skapat allt, flödar liv och ljus och fröjd ut genom rymdens gränslösa. rike. Allting — från den minsta atom till den största världskropp, det levande och det livlösa — förkunnar i sin oförgängliga skönhet och fullkomliga glädje, att Gudär kärleken
